I. L. CARAGIALE

O P E R E

VII

CORESPONDENȚĂ

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ
de
ȘERBAN CIOCULESCU

Cu 2 planșe afară din text

BUCUREȘTI
FUNDAȚIA REGALĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ
39, Bulevardul Lascar Catargi, 39
1942

I. L. CARAGIALE

OPERE

Ediţie îngrijită
de
ŞERBAN CIOCULESCU

I L CARAGIALE

OPERE

I — III

Ediţie îngrijită
de
PAUL ZARIFOPOL

EDITURA „CULTURA NAŢIONALA"
Bucureşti
1930—1932

I. L. CARAGIALE

OPERE

CORESPONDENȚĂ

TOMUL VII

S'au tras din această carte :

treizeci şi cinci de exemplare pe hârtie Vidalon, numerotate dela 1 la 35;

patruzeci de exemplare pe hârtie velină vărgată, numerotate dela I la XL ;

o sută de exemplare pe hârtie semivelină vărgată, numerotate dela XLI la CXL.

I. L CARAGIALE

O P E R E

VII

CORESPONDENȚĂ

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ
de
ȘERBAN CIOCULESCU

Cu 2 planșe afară din text

BUCUREȘTI
FUNDAȚIA REGALĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ
39, Bulevardul Lascar Catargi, 39
1942

P R E F A Ț Ă

Volumul cu care încheiem publicarea Operelor *lui Caragiale e departe de a cuprinde* Corespondența generală; *de aceea l-am intitulat* Corespondență. *In toate unghiurile țării trebue să se afle, printre hârtiile de familie ale urmașilor acelor ce au fost atât de numeroșii prieteni și cunoscuți ai marelui scriitor, o parte măcar din biletele sau scrisorile lui Am făcut apel, în* Prefața *volumului IV, la binevoitori, ca să ne comunice copiile misivelor prea scumpe, ca să fie înstrăinate. D. Prof. Romulus Demetrescu, în coloanele revistei* Pagini literare, *a intervenit în același scop, către prietenii din Ardeal ai lui Caragiale, îndemnându-i să-și dea concursul la opera de pioasă deshumare. Rândurile d-sale și ale noastre n'au găsit însă ecoul așteptat. Nu desarmăm, totuși: nădăjduim că acest început, care tinde către alcătuirea corespondenței generale, va trezi gândul bun de colaborare la o operă utilă. Până în ziua, poate depărtată, a împlinirii deziderațului nostru, ne împlinim o plăcută datorie îndreptând mulțumiri publice către acei cari ne-au ajutat la strângerea și publicarea materialului pe care-l prezentăm. Nu vom releva niciodată îndeajuns generozitatea d-nei Alexandrina I. L. Caragiale, care ne-a ținut la îndemână totalitatea arhivei, de unde am cules conceptele unor scrisori risipite sau pierdute. Dela nesecata bunăvoință a d-nei Ștefania P. Zarifopol, am obținut autorizarea tipăririi*

aproape integrale a corespondenței berlineze cu P. Zarifopol, din care am dat cândva numai o mică parte de scrisori și mai ales de excerpte, comentate. Aceste scrisori constitue grupul cel mai compact și interesant, totodată, al « Corespondenței ». O deosebită înțelegere ne-a arătat ultimul supraviețuitor din falanga bunilor prieteni ai lui Caragiale, de curând dispărutul dr. Alceu Urechia, care ne-a comunicat partea cea mai interesantă, pentru marele public, din totalul scrisorilor primite. Fiul celui mai scump dintre prietenii dela « Junimea », d. ing. N. P. Missir, n'a ezitat să ne încredințeze în întregime scrisorile, parte din epoca cea mai interesantă a carierei literare caragialiene. Am întâlnit același spirit de înțelegere la d-nii profesori C. Rădulescu-Motru, M. Dragomirescu, G. Tașcă, N. I. Russu, Al. C. Ionescu și Scarlat Struțeanu, precum și la întâiul cercetător peste hotare al operei lui Caragiale, d. Horia Petra-Petrescu, autorul unei teze de doctorat cu acest subiect, la seminariul de literaturi romanice dela Lipsca, condus de prof. Weigand. Savuroase scrisori din vremea politicei takiste, ne-au fost puse la dispoziție de d-na A. Steuerman-Rodion, văduva poetului. Tuturor le exprimăm gratitudinea noastră, nădăjduind că vor găsi aceeași plăcere în citirea acestei lucrări, câtă am cules și noi, alcătuind-o.

Am compulsat și numeroase publicații periodice, spre a culege scrisorile publicate de adresanții lor, după dispariția lui Caragiale. Poate că ne-au scăpat câteva; vom fi îndatorați acelora care ne vor atrage luarea aminte asupra lipsurilor de informație. Am adaos și câteva scrisori cu caracter public, omise în celelalte volume, unde și-ar fi aflat locul firesc; dar și dintre acestea vor fi rămas unele pe din afară.

Nu ne-am încercat să dăm o grupare logică acestor scrisori. Poate că am început cu ce ar fi trebuit să încheiem; dar am socotit că la lectura unei corespondențe masive, ca aceea către P. Zarifopol, cititorul căruia-i repugnă fragmentarismul va prinde gust de carte; de aceea i-am rezervat

întâiul loc, iar nu printre cele din urmă, cum s'ar fi cuvenit cronologicește. De altă parte, am apreciat că înșirarea scrisorilor, liberă, nesistematizată, ar păstra corespondenței varietatea care-i nutrește spiritul. In sfârșit, respingând ordinea pur cronologică, prin care s'ar fi sfărâmat unitatea de ton, determinată de intimitate, am admis acest criteriu în lăuntrul grupului de scrisori adresate aceleiași persoane.

N'am găsit necesar să îngreunăm cartea, prin esența ei, sprintenă și grăitoare, cu un aparat de note prea pedant, fie chiar numai de ordin biografic, cu privire la prietenii statornici sau cunoștințele întâmplătoare ale lui Caragiale. Pe câte unul, de altfel, cum este Constantin Petrescu, propunătorul unei traduceri în italienește, ne-a fost cu neputință să-l identificăm, cercetând fișierul alfabetic al Bibliotecii Academiei Române, unde nu l-am găsit cu nici o lucrare. Majoritatea celorlalte figuri din corespondență își au fizionomia prea conturată, ca să mai stăruim.

Ne-am mărginit să dăm în text atâtea note, câte sunt necesare luminării lui. Ele au fost completate la sfârșitul cărții cu « isvoarele » de unde am cules scrisorile, publicate sau inedite

Un cuvânt și despre scrisorile publicate după concepte: le-am dat ca atare în text, cu ștersăturile între parantezele speciale, < >; în text și nu la note, pe care unii le evită; ca astfel să se poată avea sub privire, direct, ezitările elaborării, învederând grija formală, pe care Caragiale o depunea și în redactarea unor rânduri nedestinate publicității.

Intru cât nu credem lucrarea noastră perfectă, ci perfectibilă, vom ține seamă de toate observațiile critice întemeiate, la alcătuirea ediției definitive.

INTRODUCERE

O chestiune prealabilă solicită stăruitor pe oricine are cunoştinţă de puţina aplecare la scris a artistului prea conştiincios, care a fost Caragiale: oare corespondentul să fi fost tot atât de inhibit ca şi scriitorul? se îndemna tot atât de greu la îndeplinirea unei obligaţii epistolare, ca şi la aceea a redactării unei compuneri literare? iar când, în sfârşit, sub imboldul urgenţei, se hotăra să-şi învingă aversiunea împotriva scrisului, oare îi lua o scrisoare un timp disproporţionat, sau nu? De bună seamă că, privită ca o obligaţie, alcătuirea unei scrisori întâlnea în temperamentul spontan şi slobod al lui Caragiale, o frână inhibitivă. Astfel, când avea să trimită doar câteva rânduri de mulţumire, tonul impersonal pe care şi-l compunea, dela primul cuvânt până la formula ceremonioasă de încheiere, vădeşte stingherirea, neplăcerea, corvada. Atunci ezitările sunt numeroase; ştersăturile denotă nervozitate, nestăpânire a stilului convenţional. Câte o ciornă, ca aceea de răspuns către G. Ibrăileanu, care consemnase omagial, în « Viaţa românească », jubileul de 60 ani, este revelatoare; necompletă, aşa cum s'a păstrat, în arhiva familiei, ea este cel mai grăitor document asupra dificultăţii oarecum strivitoare, în faţa împlinirii unei îndatoriri de ordin protocolar. Corespondentul se fereşte ca de foc să întrebuinţeze, în această împrejurare, pronumele la per-

soana întâia; după o asemenea scăpare, polemizează cu sine însuşi, obiectându-şi-o, necruţător, prin triplare:

« Eu, să-ţi spun de

« Eu Eu Eu ».

De altă parte, se pare că îi era neplăcută şi însărcinarea de a compune, în numele unui grup de prieteni, o misivă colectiv. Astfel se povesteşte că, la serbările semicentenarului « Astrei » la Blaj, în vara anului 1911, rugat să ticluiască o asemenea scrisoare către Vlahuţă, Caragiale s'ar fi aşternut la lucru cu docilitate, consumând o cantitate exagerată de hârtie şi de băutură blondă, ca să redacteze, până la urmă, doar trei cuvinte: « Salutări din Blaj ». S'ar putea ca anecdota să nu fie neautentică, ţinând seama de elementul inhibitiv, — iniţiativa străină, care din capul locului îi stânjenise corespondentului, spontaneitatea.

Cine a văzut, apoi, măcar o singură scrisoare a lui Caragiale, în original sau facsimilată, cu caligrafia atât de îngrijită, parcă destinată reproducerii fotografice, poate deduce încordarea pe care i-o prilejuia scrisul, chiar când era numai epistolar. Intr'adevăr, nevoia acurateţii formale atrăgea obligaţia conceptului, uneori chiar a unei serii de ciorne, până la transcrierea pe curat, a textului atât de îngrijit.

Se poate însă, din deducţie în deducţie, trage încheierea unei adevărate dificultăţi a genului epistolar, corespunzătoare creaţiei artistice? De sigur, când e vorba într'adevăr de corespondenţa, destinată circulaţiei literare, autorul ei se supune unei adevărate tensiuni; şi mai ales, când îi lipseşte darul comunicativităţii directe, spontane.

Lui Caragiale, în realitate, redactarea unei scrisori nu-i impunea sforţări deosebite, decât când îi lipsea îndemnul interior, sau când trebuia să-şi compună un chip de cir-

cumstanţă, faţă de un corespondent nefamiliar; când scria însă câte unui vechi prieten sau unui bun cunoscut, tonul natural, demersul sprinten, voioşia, totul denotă cât îi era de plăcută comunicarea pe această cale, convorbirea în scris.

Scrisoarea răspunde pentru el nevoii practice, uneori, de a avea ştiri; şi atunci, interpelează cu stăruinţă, înghesue de aproape pe prietenul îndepărtat, ca să-i satisfacă curiozitatea; alteori corespunde însăşi necesităţii apropierii, nutrită din simpatie, deoarece Caragiale era o fire în genere mai comunicativă decât prietenii săi. Distanţa, totodată, atenua într'însul caracterul brusc şi necruţător, cu care-şi maltrata câte odată pe cei mai intimi prieteni, relevându-le improprietatea cuvântului sau relaxarea logică a judecăţii, naivitatea unei impresii ori lipsa unei cunoştinţe exacte. Intr'un cuvânt, tot ce îl putea face supărător în convorbirea directă, unde-şi asuma privilegiul cenzurii şi chiar al şicanei iritante, se amortiza în scris, cedând loc afabilităţii, atenţiei delicate, urărilor prevenitoare.

Cu Caragiale se petrece aşa dar un fenomen psihologic din cele mai avantajoase, când e vorba de corespondent. Simpatia pentru cel absent, dorinţa conservării contactului, nesuferirea singurătăţii, toate concurg să-l transforme în prietenul ideal, pe care nu-l putea realiza în practica relaţiilor verbale cotidiene, când se lăsa furat de demonul contradicţiei şi al dominării. Altminteri, funcţionarea tiranică a lucidităţii şi a spiritului de replică, îl îndemnase de atâtea ori să nu ţină seamă de suceptibilităţile fireşti ale amorului propriu, iar prezenţa unei galerii uşor cucerită de duhul său muşcător îi stârnise cruzimi excesive, faţă de victime dinainte desarmate. Natura intimă a relaţiilor epistolare îl favorizează să-şi accepte pe fiecare din corespondenţi aşa cum este, să abunde în

sensul său, să-şi adapteze fizionomia ireductibilă, la tipul sensibilităţii cu care vine în atingere. E o adevărată metamorfoză a temperamentului caragialian, care, fără să-şi înstrăineze individualitatea, şi-o pune în consonanţă cu alţii, fie în chipul cel mai firesc, fie chiar printr'un fel de mimetism circumstanţial, ca atunci când adoptă stilul sublim şi retoric al lui Delavrancea, ca să-i mulţumească pentru felicitările aduse broşurii sale « 1907 », sau când patetizează faţă de acelaşi umilinţele îndurate dela patronii politici junimişti.

Oare însă nu e mimetismul forma specifică a stilului epistolar? Şi uşurinţa adaptării lui Caragiale la diversitatea tonurilor, nu e semnul cel mai bun al unei naturi, în esenţă, de corespondent? Dacă mai considerăm că scrisorile marelui « satiric » scot la iveală un alt Caragiale, necolţuros, tratabil, uman, afectuos, apt să întreţină devotamentele, prin solicitudine delicată, vom avea în sfârşit siguranţa că noul avatar nu s'ar fi putut îndeplini printr'un scris la rece şi în silă. Chiar când o scrisoare i-a dat mult de lucru, prin şlefuirea şi caligrafierea ei, ea îşi învederează participarea cordială a autorului ei, voia bună care a zămislit-o. A-i cere însă neglijenţă, deslânare, neexpresivitate, ca semn al « autenticităţii », ar însemna să nu cunoaştem pecetea de fermitate a unui spirit lucid, pe care nici tulburarea afectivă nu izbuteşte să-l descompună.

* * *

Din punctul de vedere cronologic, corespondenţa lui Caragiale cuprinde o singură lacună, dar deosebit de însemnată: nu ne-a rămas nici o singură scrisoare din anii preţioşi ai adolescenţei şi nici din vremea primelor începuturi, ziaristice şi literare. Ea începe cu incidentul, dat

de noi la lumină în prefaţa volumului VI *(Opere, Teatre)*, între autorul comediei « O noapte furtunoasă sau Numărul 9 » şi Ion Ghica, directorul general al teatrelor, care-i modificase piesa, la a doua reprezentaţie. Aşa dar, nu avem nici un document epistolar asupra anilor de formaţie, la vârsta hotărîtoare a conturării fizionomiei morale. Cum despre aceeaşi epocă nu ne-au fost transmise decât prea puţine mărturii contemporane de oarecare însemnătate, o putem de pe acum considerra ca un interval obscur din biografia caragialiană. Spre deosebire, bunăoară, de adolescenţa şi prima tinereţe a lui Eminescu, atât de suculent nutrite informativ, prin amintirile colegilor de gimnaziu şi universitate, epocile corespunzătoare din viaţa lui Caragiale n'au stârnit interes în vremea când ar fi putut fi adunate datele trebuitoare viitorilor biografi. La rândul lui, marele scriitor a fost totdeauna rezervat asupra amănuntului biografic. In scrisorile lui, găsim abia câteo aluzie la bunicul bucătar « grec », la umilitatea extracţiei, la greutatea începuturilor, la lipsurile materiale. Nu întâlnim numai refuzul de a comunica date asupra familiei, la cererea cercetătorilor literari, dar ne lovim, în corpul corespondenţei, de un temperament, pe cât de volubil şi comunicativ, pe atât de închis asupra vieţii sale intime. Am fi reduşi la o necunoaştere totală a vieţii sentimentale a lui Caragiale, dacă nu s'ar ivi o norocoasă excepţie. Este vorba de o patimă aprinsă, pentru o ieşană de origină vieneză, Leopoldina Reineke, cunoscută în cercul lui Ed. Caudella, compozitorul, care era vărul ei primar. Indrăgostitul nutrea chiar visuri matrimoniale, deşi nu era fixat asupra sentimentelor adevărate ale tinerei, denumită epistolar « Fridolina ». Despre acest episod, pe atunci obscur, am dat în « Viaţa lui I. L. Caragiale », la note, o scrisoare foarte semnificativă a arhitectului N. Gabrielescu, rămas la Iaşi şi anume

însărcinat, dimpreună cu P Th. Missir, junimistul, să netezească drumul. In drum spre Craiova, unde scriitorul avea să se stabilească pentru câtăva vreme, el adresează către Missir, un apel desnădăjduit, care nu-i seamănă deloc umoristului. Intr'adevăr, nu lipsește, din arsenalul incendiar al pasiunilor romantice, nici gândul morții. Peisajul sentimental al bărbatului de 31 de ani, recăzut în adolescență, se înseninează cu note naive de adorație și cu intermitențe glumețe, dar rămâne seriozitatea pasiunii, care nu poate fi pusă la îndoială, în fața unor rânduri ca acestea:

« Sunt în Craiova, *mai nenorocit decât oricând.*

Scrie-mi. *Nu te uita că nu pot să-ți spun cât sufer; nu pretinde retorică și stil dela mine;* crede-mă că niciodată în viață n'am fost în starea asta. *Sunt dureri de moarte, omule, fie-ți milă de mine, că poate s'o pați și tu* » (scr. II către P. Th. Missir).

Un ciudat amestec, de luciditate și umor în manifestarea dispărării, revelă structura fundamental caragialiană, care nu se desminte nici în criza incertitudinii pasionale. Dar intensitatea acestei crize, nimeni nu ar fi bănuit-o, fără confirmarea pe care aceste scrisori o aduc rândurilor enigmatice ale lui Gabrielescu. De bună seamă, pasiunea vulcanică n'a durat mai mult decât un foc de paie. După puține săptămâni, surghiunitul și-a înnăbușit nefericirea în petreceri ușoare; scriindu-i lui Missir, se roagă să nu mai aducă vorba nicăeri de « prostiile » lui cu Fridolina: « Ține-te și mai cu seamă ține-mă într'o *onorabilă rezervă* » (IV).

Episodul lasă o ușoară decepție celor ce s'ar fi așteptat la o statornică transformare operată de pasiune, dar și o uimire, provocată de caracterul acut al crizei, de tonul grav al suferinței (ca să nu mai vorbim de hazul situației, când autorul « Nopții furtunoase » apelează la amica Fridolinei, Aneta, contând pe « compătimirea ei »!).

Dela acest prilej unic de a privi în straturile neliniştite ale psihiei caragialiene, corespondenţa se arată mereu mai avară cu privire la pasiunile de tot felul, ale stăpânitului scriitor. Dar şi aci se iveşte o excepţie, care ne înlesneşte privirea asupra abisului săpat între Caragiale şi « Junimea ». Nu e vorba de gruparea literară, ci de partidul politic. P. Th. Missir, vechiul confident al epocii junimiste (1883—1890), era în păstrarea unei scrisori, în care se revărsase tot năduful împotriva unora din fruntaşii junimişti, cu recriminări, pare-se, din cele mai aspre. Caragiale, somându-şi prietenul să-i restitue scrisoarea, recurge la acuzaţii de ordin general. Ar fi fost « persecutat cu răutate şi înverşunare », de unii, în timp ce alţii s'au mulţumit « cu simpla uitare *completă* ». Celor dintâi, le răspunde talmudic, întorcându-le ura. « Pe aceştia nu pot decât să-i urăsc şi când îi voiu putea lovi, o voiu face fără nicio cruţare; îi voiu trata jidoveşte ca pe nişte vrăjmaşi ce mi-au fost şi-mi sunt. Până s'o pot face, înţelegi cât trebue să-mi pară bine de tot răul ce li se poate întâmpla » (XV, 25 Februarie 1901). Să fie numai un pretext pentru a reintra în stăpânirea scrisorii, sau este adevărat că încă dela această dată, Caragiale era hotărît să plece din ţară, aşa cum spune? In acest caz, am avea data primului proiect de exil voluntar, care s'a înfăptuit peste trei ani. Oricum ar fi, atâta ură manifestată nu trebue considerată ca o stare de spirit permanentă şi consubstanţială, ci mai de grabă ca o exagerare, firească temperamentelor impulsive, care-şi fac iluzia resentimentelor tenace, ireductibile. Spre a reintra în stăpânirea misivei, Caragiale ameninţă cu publicarea ciornei, pe care ar fi păstrat-o. Dar chiar în această dorinţă, de a-şi recăpăta scrisoarea, putem surprinde dorinţa secretă a autorului ei, de a-i împiedeca eventuala circulaţie; şi, ca urmare, începutul unui gând de împăcare, în ciuda desminţirii

flagrante a acestei intenţii, pe care ar furniza-o rândurile vindicative, din scrisoarea-somaţie.

Nelămurindu-ne deplin asupra divorţului său cu « Junimea », dar în esenţa căruia ghicim ambiţii politice nesatisfăcute, ca aceea a unui mandat parlamentar, corespondenţa cu Petre Th. Missir aduce în schimb cele mai interesante informaţii asupra carierei dramatice a autorului comediilor « O scrisoare pierdută » şi « D'ale Carnavalului ». In prealabil, o suggestie cât se poate de fină, pentru Caudella, autorul partiturii muzicale la « Hatmanul Baltag », opera bufă scrisă în colaborare cu I. C. Negruzzi.

« Subliniază-i bine că trebue să se păzească de nota lirico-sentimentală, să fie cât se poate de simplu, de melodic şi de amabil, graţios, cochet şi picant, şi chiar cu o uşoară nuanță de trivialitate, care nu stă rău în lucrările bufe, mai ales când este spiritual intenţionată. Să nu caute inspirația la un chilometru distanţă — când o poate avea (şi mai cu seamă când *nu* o poate avea) sub mână. Să se gândească în sfârşit să-mi placă mie dacă are, cum mi-a spus, încrederea că eu înţeleg puţin arta şi mai mult natura şi gustul publicului » (IV, 1883).

Ajunul premierei « Scrisorii pierdute », îl găseşte pe Caragiale « extra-nervos », conştient că această piesă l-ar putea « face om », în împrejurarea reuşitei. Succesul anticipativ pe care l-a trăit în cercul Junimii îl îndeamnă să-şi părăsească micul serviciu dela Fabrica de tutun Belvedere. « Sfera intelectuală în care m'a pus piesa aceasta, mai ales de când cu banchetul « Junimii » şi după aceea cu repetiţiile ei care merg din ce în ce mai bine, mă face incapabil să mai urmez viaţa dela fabrică; aşa încât, ori îmi dă Directorul General un alt loc în Administraţia Centrală, — lucru la care se opun multe lichele — ori sunt silit să demisionez, şi să mă pun cu burta pe lucru pentru ca înainte de 15 Ianuarie să termin o altă piesă începută

(V, 5.XI.1884) ». Piesa cea nouă este « D'ale Carnavalului », numită întâiu, în scrisori, « Bărbierul ». Succesul « Scrisorii », reprezentată peste o lună şi la Iaşi, atrage punerea pe afiş, la Craiova, a « Nopţii furtunoase », amănunt până acum necunoscut, din istoria tribulativă a comediilor caragialiene; în « D'ale Carnavalului », o replică a lui Crăcănel, pe nedrept învinuit de Iancu Pompon, i-a fost sugerată autorului de către Petre Th Missir (VI, 11 Dec. 1884).

Scrisoarea dela 22 Februarie 1885, reflectă câteva din greutăţile întâmpinate de premierea « D'ale Carnavalului » şi rolul precumpănitor al lui Titu Maiorescu, care o impune, citind piesa la el acasă, în prezenţa lui Hasdeu şi Alecsandri, membri în comitet. Acesta din urmă e numit calamburistic *O invidie*, ca autor al lui *Ovidiu* şi ca bănuit de invidie, deoarece se manifestase împotriva piesei, sub cuvânt că deşi bună, « nu e literară şi morală ». Caragiale îşi socoteşte piesa « foarte bună, arătând chiar un progres vădit de technică asupra *Scrisorii* ». După căderea comediei, care se ştie că a căzut datorită intrigii lui D. Racoviţă-Sphinx, cronicarul dramatic, Caragiale primeşte să intre în redacţia ziarului liberal « Voinţa Naţională », după consultaţia lui Petre Th. Missir, care i-a obţinut chiar deslegarea lui P. P. Carp, şeful politic al Junimii. Tot Missir, introdus pe lângă Dim. Sturdza, îi mijloceşte amicului său o întrevedere cu catonele, spre a fi numit membru în comitetul teatral. Viitorul flagelator al *Teatrului*, în şedinţă academică, îl primeşte rece. Maiorescu i-ar fi refuzat sprijinul, în aceeaşi chestiune. Apelul către Missir e foarte insistent: « Mare supărare aş avea să nu reuşesc. Incă 5 ani de aşteptare. Continuă, stărue, fă pe dracu 'n patru şi nu mă lăsa în pierzare. E un pas de mare, de enormă importanţă în viaţa mea. Cum, îţi voiu explica când ne vom vedea. Dar *nu mă lăsa*. Sunt foarte agitat,

nu pot urma mai departe. Te rog ajută-mă: e o chestie *mare* pentru mine. Postul e *onorific* să ştii: e chestie de *ambiț*. Te rog serios, Petrache (IX, 4 Oct. 1885) ». Ca şi în împrejurarea cu Fridolina, Caragiale se arată ca un « agitat », cum prea bine scrie, alternând presiunile serioase cu gluma. Intr'adevăr, numirea, care nu s'a făcut, i-ar fi înlesnit calea către Direcția generală a Teatrelor. Cu câteva luni înainte, plimbându-se la Pesta şi Viena, Caragiale înregistrează câteva svonuri răuvoitoare, din oficină junimistă. « Amicii noştri din *Junimea*, care mă cred un om pierdut de când nu mai frecuentez ilustra societate, estimează pagubele mele la Monaco cam la 2—3 sute de mii de franci. Tu insinuează-le că am pierdut *tot* şi că, văzându-mă redus la mizerie şi ştiind că nu o să mai pot fi primit în *Junimea*, m'am împuşcat. — Ce mahalagioaice! ». Curios! ce sumă ar fi putut pierde Caragiale, înainte de moartea Momuloaei, care s'a produs abia peste câteva luni? Scrisoarea e datată Vineri 7/19 [Iunie] 1885, când, după toate probabilitățile, vilegiaturistul n'a dispus decât de o sumă modestă, pentru o plimbare scurtă, peste hotare. Nu cumva svonul să fi fost alimentat chiar de lăudăroşia lui Caragiale? în acest caz, el ar fi fost urmarea firească a mistificării, din proprie sursă.

Cu acestea, se încheie însă informațiile atât de prețioase, din perioada compunerilor dramatice.

In ceea ce priveşte ruptura cu Titu Maiorescu, provocată de nedreptele învinuiri aduse în *Două note* (1892) şi de aluziile malițioase din conferințele publice *(Gaşte şi gâşte literare*, Martie 1892 şi *Prostie şi inteligență*, 9 Mai 1893), întrevedem încă din 1894 semnul unei dorințe de împăcare, în instrucția pe care o dă Caragiale editorului Şaraga, de a păstra dedicația la « O noapte furtunoasă » (II, 7 Aprilie 1894). Din biletele trimise d-lui prof. M.

Dragomirescu, în toamna şi iarna 1899—1900, al căror tâlc ne-a fost lămurit mai pe larg, verbal, ştim că s'au urmat tratative de împăcare, dorite de Caragiale, dar rămase fără rezultat, din intransigenţa lui Titu Maiorescu. Cu prilejul aniversării din 1908, profesorul primeşte însă o călduroasă felicitare dela « bătrânul şcolar », iar în anul următor, Caragiale revine la aceeaşi dată, de 15 Februarie, cu un mişcător *mea culpa*. Şcolarul « puţin însemnat », cum îşi spune cu modestie, recunoaşte că « a ştiut poate mai mult să-l supere, decât să se folosească de învăţăturile » maestrului (VIII). Prin acest gest spontan, într'un moment când orientarea recentă spre Take Ionescu exclude orice interes politic, se destăinueşte pe de o parte incapacitatea lui Caragiale de a stărui până la capăt în supărare, dar şi direcţia adevăratului resentiment de ordin politic, păstrat lui P. P. Carp. Ura năprasnică, din scrisoarea către Missir, soldată anticipativ cu inocente săgeţi în « Moftul Român » şi « Gazeta poporului », nu a fost apoi incompatibilă cu întâmpinarea şi însoţirea « excelenţei », când i se anunţa trecerea în Germania. Aci nu adorm însă ambiţiile politice ale exilatului; ele aţipesc numai, ca să se redeştepte de-a binelea cu prilejul evenimentelor sângeroase din Martie 1907. Destul de imparţial, de altfel, vechiul antiliberal cuprinde în rechizitoriul său, adresat prin mijlocirea lui P. Zarifopol, ziarului « Die Zeit », din Viena, ambele partide istorice, necruţând nici pe conservatori, în sânul cărora junimiştii constituiau o câtime nestatornică. Câtă însemnătate atribuia scrierii sale politice, completată şi primită cu mare succes de publicul românesc, cu ocazia tipăririi ei, la începutul lunii Noemvrie, se vede din scrisorile către d-rul Alceu Urechia. Procesul cu junimiştii e redeschis.

« Ceea ce crez am spus şi am să vă mai spun — asta e numai capitolul prim al unei serii mari — ori la ce

pagube m'aş expune. Intrarea în viaţa publică mi-a fost pân'acuma închisă de boierii şi de ciocoii noştri pe simpla bănuială instinctivă că n'aş fi amantul destul de fidel al sacrei noastre Constituţiuni. De ce adică astăzi, la bătrâneţe, să nu fiu leal, să nu le dau dreptate oamenilor, arătând pe faţă de ce sentimente sunt animat faţă cu actuala lor organizare de Stat? de ce să nu arăt lumii cum am văzut eu împrejurările sociale şi politice la cari am asistat, — şi ca istoric, nu numai ca simplu comediant? — Şi, deşi mamelucărimea mă va huidui în unison, poate să am norocul ca în mulţimea lumii cinstite, inteligente şi desinteresate să găsesc câteva aprobări, cari să mă plătească cu prisos de necazurile îndelungatei mele proscripţiuni (XVIII, 9 Noemvrie 1907) ».

La îndoielile ridicate de dr. Urechia, asupra eficacităţii atacului, Caragiale se arată încrezător în acţiunea sa. « Tu zici că nu le pasă politicienilor că-i arăt goi în faţa publicului nostru. Eu crez că nu puţin rău le face asta acuma când dau, zăpăciţi, din colţ în colţ, desperaţi că nu pot opri consumarea falimentului absurdei lor sisteme. Ţi 'nchipui tu ce harababura are să fie în Camere? Nu vezi ce moft a ieşit din faimoasa comisie? Nu înţelegi că între ei chiar sunt mare parte interesaţi acuma a se da de partea părerilor generale, exprimate prin broşura mea? Căci cei mai inteligenţi pricep că a luat apă corabia, şi cei mai de treabă sunt sătui de flibusteria politică, şi cei nemulţumiţi speră în schimbare să sosească şi pentru dânşii ceasuri maî bune.

De geaba se tot învârtesc boierii; zilele Constituţiei actuale sunt pe sfârşite. Poate Regele s'o mai ţie cât o trăi; dar odată cu dispariţia lui, toată şandramaua are să se surpe până'n temelie. Vom vedea. Se poate însă prea bine ca tot actualul rege să prezide la dărâmare şi la începutul reclădirii. El e om cuminte şi când nu se

poate ceva, înţelege că nu se mai poate (XIX, 22 Noemvrie 1907) ».

Cuvintele de recunoaştere a înţelepciunii regelui Carol I sunt preţioase, deoarece atenuează unele ironii strecurate împotrivă-i, cu prilejul jubileului de 40 ani de domnie. Trebue precizat însă că în cercuri scriitoriceşti autorizate (Vlahuţă, Coşbuc şi semănătoriştii) se privise cu neînţelegere desfăşurarea fastuoasă a serbărilor, care dăduseră loc şi unor manifestaţii de obedienţă, pe atunci foarte aspru judecate. Caragiale n'a judecat totdeauna pe înţeleptul suveran, cu aceeaşi măsură obiectivă, în scrisorile lui; când însă a pus chestiunea unor reforme, pe deasupra partidelor, autorul lui « 1907 » s'a gândit că numai regele le-ar putea octroia; aşa dar, a lăsat soluţia problemei pe seama factorului constituţional suprem, considerându-l ca singurul arbitru al situaţiei, chemat să acorde votul obştesc.

Preconizarea acestei reforme, în contrazicere cu vechile-i credinţe, îl face să exclame cu umor: « c'est charmant! M'au ajuns blestemele lui Rică Venturiano să predic la bătrâneţe sufragiul universal ».

Intemeierea grupării conservator-democrate câştigă adeziunea entuziastă a lui Caragiale, care vedea în noua orientare, singura lui posibilitate de afirmare şi ziua apropiată când îşi va putea lichida socotelile cu « ciocoii », în parlament. Se face propagandistul devotat al lui Take Ionescu, îl urmează în turneele provinciale, îi închină cuvântări şi toasturi.

Avut-a însă Caragiale, dacă nu o linie politică statornică, măcar temperamentul omului politic? Răspunsul este negativ, dacă-i cunoaştem impulsivitatea, spiritul nedisciplinat, inconsecvenţa în legăturile de prietenie cu gruparea junimistă. Cât despre ideile lui politice, cu toată versatilitatea conservatorului cucerit un moment de anar-

hism (scris. I către Gherea, 12 Aug. 1905), apoi conservator-democrat, se poate afirma că ele corespundeau unui fond temeinic de conservatism. Fiu din popor, iritat de prejudecăţile feudal-aristocratice ale lui Carp, Caragiale gândea însă tot aristocraticeşte, neîncrezându-se în instinctul politic al maselor şi detestând pe agitatorii lor profesionali. Neţinut în margine, de către junimişti şi conservatori, admis, ca Delavrancea, să figureze în parlament, autorul *Scrisorii pierdute* n'ar fi îmbrăţişat niciodată din convingere, un program politic democrat. Ca « burghez » ce era, Caragiale s'ar fi împăcat de minune cu regimul unei monarhii despotice şi luminate, în care respectul omului şi cinstirea artistului să-l fi scutit de trepăduşirea ziaristică şi politică, în vederea căpătuirii. El nu-şi simţea vocaţie nici de sociolog, nici de politician practic, necum de reformator şi apostol.

Un temperament apolitic şi o inteligenţă nespeculativă, un partizan instinctiv al ordinei şi autorităţii, aceasta a fost Caragiale, în definitiv. Şi a fost mai ales un om de litere, ale cărui scrisori trădează mereu preocupări sau proiecte literare.

* * *

Titircă, Sotirescu & C-ie, comedie în trei acte, avea să fie continuarea *Nopţii* şi a *Scrisorii*, cu aceleaşi personaje, ajunse în alte situaţii, peste douăzeci de ani. Acest soi de « Vingt ans après » l-a urmărit statornic pe Caragiale, din primele luni ale şederii la Berlin şi până în ultimele zile. A fost cea mai dureroasă desiluzie, de sigur, din cariera sa scriitoricească, neputinţa de a închega o scenă, măcar, din piesa ce avea să fie încheierea teatrului său politic. Ca o compensaţie a acestei mizerii, schiţele şi poveştile publicate în « Universul » (1909) şi

strânse în volumul « Schiţe nouă », îi dau o adevărată satisfacţie, ca o infirmare a presentimentelor întunecate, de sleire a inspiraţiei; ba chiar, cucerit noii formule, autorul scrie doctorului Alceu Urechia: « nu le-aş da pe tot ce am scris în viaţa mea ». Să nu patetizăm aşa dar, starea de spirit a aceluia care, deşi nu va putea să-şi urnească din loc, timp de opt ani, proiectul dramatic, se mângâie de acest insucces prin răsunetul lui « Kir Ianulea » şi al altor poveşti, printre care « Calul Dracului », una din cele mai puternice compuneri ale autorului. De altfel cariera nouă, literară şi politică, din Germania, este episodul în afară de program, din viaţa de surghiun, care principial n'ar mai fi comportat o înodare cu trecutul, o reluare a activităţii din ţară. Berlinul trebuia să-i servească drept decorul unei alte existenţe, lipsită de sbucium şi ambiţii. Când a părăsit ţara, în primăvara anului 1904, Caragiale a trecut prin Italia, cu gândul să se stabilească la Paris. Aci l-au înspăimântat sgomotul, funinginea din văzduh şi inconfortul. Atunci a încercat Berlinul, unde l-au cucerit de îndată ordinea, curăţenia şi aerul curat. In cartiere liniştite, dela periferie, ca Wilmersdorf şi Schöneberg, unde s'a aşezat succesiv, a găsit reculegerea, dar şi avantajele civilizaţiei. După un an de şedere, e îndrăgostit de ţară şi împărtăşeşte d-rului Alceu Urechia temeiurile dragostei sale pentru Germania. Intâi, civilizaţia în sine, dictându-i cuvinte aspre despre realităţile dela noi, e privită ca un trup, a cărui frunte e Germania. Ca să-l îmbie pe prietenul său, mare amator biciclist, să-l viziteze, îi descrie lungile convoae de sportivi ai pedalei; ştiindu-l şi mare iubitor al florilor, îi descrie şi această pasiune, ca specific germană. Dar regula! « Vinerea şi Sâmbăta dimineaţa până la 1 d. a. se bat şi scutură covoarele tutulor locuitorilor. Este în curte la noi, ca în toate curţile de Herşafţi, o fuziliadă şi o cano-

nadă ca la Port-Arthur: paca-paca! Alaltăeri, Vineri, de atâta luptă şi de atâtea mirosuri antimoliice, Madame Caragiale a început să strănute grozav, ş'a strănutat până i s'a umflat nasul (ţi'nchipuie!) şi pe urmă o durere de cap apilpisită... dar în fine covoarele s'au scuturat, s'au curăţit lămpile şi lustruit parchetele cu un fel de ceară foarte odoriferantă. Mie mi s'a înfundat creerul: nu mai înţeleg ce este — camfor, naftalină, terebentină? Cafeaua mi se pare zeamă de varză şi Pfungstaedterul, lapte bătut. Sper însă că până Vinerea viitoare o să-mi revie facultatea de control exact al sensaţiunilor (IX, 7 August 1905) ». Cu acest dar neegalabil, de a împleti umorul cu seriozitatea, Caragiale şi-a exprimat admiraţia pentru curăţenia occidentală, dar şi rezerva faţă de exagerările ei.

Perioada berlineză, lipsită de griji materiale, e de sigur cea mai liniştită din viaţa lui Caragiale. Scrisorile către P. Zarifopol ni-l arată în ipostaza unui pensionar (era de fapt rentier!), ipohondru la variaţiile climaterice care-l izgoniseră din ţară dar îl urmăreau şi în Germania, tabietliu, ahotnic de « Stammtisch »-ul dela Sachsenhof din Lipsca, de berea blondă Pfungstaedter şi de concertele dela Gewandhaus. Ar fi chiar vegetativ, către bătrâneţe, de nu l-ar îmboldi scrisul, din când în când, dar mai ales nevoia informaţiei literare şi politice din ţară, care-i menţine treaz spiritul critic. Cu aceeaşi sensibilitate, ca şi în trecut, faţă de orice stridenţă a gustului, Caragiale notează şi cenzurează tot ce-i irită bunul simţ. A păstrat, ca un vechi junimist, pasiunea pentru « dosarul », colector de inadvertenţe, din câmpul vast al publicisticei dacoromâne. Ca un vrednic ironist, se preface a gusta şi admira « bunătăţile » şi « frumuseţile » culese, întrecându-se cu Zarifopol în această ageră îndeletnicire. Mai e însă şi muzica, regulator al seninătăţii sufleteşti, şi uneori, când intervine zeul său, Beethoven, care-i descue izvorul lacri-

milor, atingem pragul chiliei secrete, a vieţii sufleteşti impenetrabile. Beethoven ştia să-l facă să plângă, şi tot el reuşea să-l entuziasmeze, spre a oficia, ca ministrantul, în slava Domnului. Dar Caragiale cel grav apare prea rare ori în aceste scrisori, ca aceea către Gherea, în care deplânge moartea bruscă a unei tinere slujnice a Zarifopolilor:

« Dragă Costică, după ce că eram *abătut şi fleşcăit de fel de fel de ipohondrii*, au mai venit şi scrisorile voastre să mă copleşească de tot. Vestea despre nenorocita Emmy m'a îngrozit... Ce să mai stăm să filosofăm? După câte am pătimit şi văd şi pe alţii pătimind, eu crez că cea mai bună filosofie e să zici aşa: cine mai stă să filosofeze este un prost. Vezi câte un hodorogit, d'abia se târăşte şi trăieşte par'că l-a uitat moartea, şi o fată cât un mal se duce 'n câteva zile. Apoi să nu scuipi pe problema existenţei, şi pe credinţă, şi pe ştiinţă, şi 'n oglindă când te uiţi în ea?... Mare bucurie mi-ai face să stăm împreună câteva zile. Am pat bun, ceaiu bun şi căldură. Să mai stăm seara de vorbă bătrâneşte, cum stam în tinereţe. *Poate că din două pesimismuri să scoatem o picătură de optimism consolator. Te pomeneşti că din două adânci plictiseli să iasă câteva momente de veselie* (VIII, 17 Ian. 1908) ».

Nu vom deduce de aici, ca Vlahuţă, pesimismul fundamental al lui Caragiale: e o exagerare romantică, o proiectare subiectivă, o cristalizare, după termenul stendhalian. Dar ni se pare netăgăduită propensiunea caragialiană către tristeţe, în solitudine. Din nesuferirea singurătăţii şi-a făcut un cămin, a cărui tonalitate afectuoasă o reflectă minunat cele câteva bilete scrise d-nei Alexandrina I. L. Caragiale şi copiilor, cu apelativul comun: « Cuşilor ». Dintr'un sentiment de nelinişte, când pleca de lângă ai săi pentru mai multe zile, simţea nevoia câte unei telegrame cotidiene, care să-i dea sentimentul securităţii:

că nu s'a întâmplat nimic rău (deoarece era superstițios și temător de « ceasul rău »).

In casa lui Caragiale, îmi spunea odată d. I. D. Gherea, când nu se dormea, se râdea perpetuu; inclusiv slugile, toate lumea o ținea dintr'un hohot de râs în altul. Cel care dădea tonul, era firește, marele umorist, mimul genial, care știa să împrumute toate graiurile și să imite pe toți, păstrându-și totodată originalitatea, cu reacțiunile ei atât de personale. Acest râs purta cuta unei deprinderi foarte vechi, a copilului fermecat de șotiile și snoavele unchiului său, Iorgu Caragiali; peste ea, viața își așternuse drojdiile, adâncind-o; în râsul bătrânului, surprindem însă și cordialul împotriva « adâncii plictiseli », a « fleșcăirii », a « ipohondriilor », a « pesimismului ». E și un tic nervos în acest râs permanent, după cum și plânsul melomanului trebue să aibă un substrat fiziologic.

Dar e vrednic de considerat că scrisorile lui Caragiale nu evoluiază prea mult, dela cele dintâi, către P. Th. Missir, la cele adresate ultimului confident, P. Zarifopol. In intervalul celor treizeci de ani, întâlnim aceeași stăpânire de sine, aceeași drămuire a sării, aceeași cordialitate amicală. Corespondent onctuos, Caragiale cultivă statornic prietenia; ba chiar, își cultivă și cunoștințele, care au și ele câteodată rostul să-i îndulcească existența. In sfârșit, își cultivă și stilul epistolar, fără să știe că scrisorile vor urma drumul literaturii lui, integrându-se postum în « Opere ». Ceea ce îl face delectabil, acest stil, e însăși plăcerea pe care o simțea cel mai sociabil dintre oameni, scriind unui prieten. Acesta e și secretul comunicativității ei.

ȘERBAN CIOCULESCU

PAUL ZARIFOPOL

I

Berlin W., 4 Mai 1905.

Amu, coane Păvălucă, iaca în frumseţa aiasta di gradină [1]), a să trajem un chef, bri omule!

Ghici ce cântă muzica pe când scriu?

... Uvertura... Wilhelm Tell.

Car

Edgar [Flavian]

II

Wilmersdorf bei Berlin.

Iubite Coane Păvălucă,

Cu părere de bine — ca optimist ce sunt — trebue să te anunţ că prevestirile d-tale meteorologice s'au desminţit cu desăvârşire: primăvara, ca o mândră fecioară de împărat, păşeşte înainte molcom, zâmbitoare şi tot mai zâmbitoare, spre întâmpinarea adoratorului ei, junele voevod — Mitică; aşa că, săptămâna viitoare, le vom săruta împreună cu d-voastre cununile în Zoologischer Garten.

Foarte nerăbdători aşteptăm luna viitoare. Răcitoarea s'a 'nfiinţat; un grătar sistematic pentru fripturi à la daco-romaine arde de nerăbdare să fie inaugurat; în fine, fiindcă-i vorba de ospătarea unui distins filolog, opera fundamentală a marelui Justus Hildebrandus Pfungstaedterius s'a găsit la o vastă librărie în nenumărate exemplare cu iscălitura autentică a celebrului savant, întărită de autorităţile sanitare superioare berolinense.

---

[1]) C. p. ilustrată, în colori *Grosse Berliner-Kunst-Ausstellung.*

Aşadar, la revedere luni Complimente dela toţi ai noştri. Săru mâna, madam' Zarifopol.

Mit Hochachtungswohl (sic),

Caragiale

P S. — Am uitat să însemn adresa d-lui Prof. Weigand[1]). Aşa, ca să mă ţin de cuvânt, sunt silit să te deranjez. Nu te supăra, rogu-te, şi remite-i din parte-mi cărţile ce i-am fost promis, spune-i multă sănătate şi că doresc mult să-l revăz.

Şi încă odată, luni!

Car

Berlin, Joi 4 Maiu [1905]

III

Wilmersdorf bei Berlin, 6 Mai 1905

Stimate Domnule Doctor,

Am primit carta dumitale de aseară; am înţeles din dureroasele-i rânduri starea desperată a soţului, care nu-şi regăseşte soţia, a amicului, care nu-şi revede amica, şi când asta? tocmai când conta să-şi regăsească pe una, să revază pe cealaltă!! O! sex frivol!!! mi-am zis, şi mi-am explicat — căci a înţelege tot, este a ierta tot — de ce soţul, de ce amicul n'a putut face alta decât a căuta în maliția unui om Just[2]), mângâiere la durerea ce i-a trebuit produce inichitatea femeelor — Dar să trecem la altă ordine de idei, ca să zic aşa. Zici dumneata că o plăcere împărtăşită se îndoieşte, o durere se înjumătăţeşte în intensitatea ei. Această nouă observaţie a dumitale o găsesc atât de adânc adevărată, încât sunt silit îndată a-ţi da aci în copie următoarea misivă, ce am primit acuma din Paris, pe o cartă postală· «Dragă Caragiale, vremea urmează să fie groaznică la Paris. E imposibil de eşit pe stradă; eu însă aicea *mă simt destul de bine.* Scrisorile trebue să le scriu cu gazul

[1]) Profesor de filologie romanică dela Lipsca

[2]) Joc de cuvinte, în legătură cu berea Justus Pfungstaedter

aprins ziua mare. Scrie-mi câteva cuvinte. *Dacă vremea urmează să fie aşa, nu mai rămân aicea*[1]) Sărut pe tine şi ai tăi cu drag,

6 Maiu 1905 *C Dobrogeanu-Gherea*

Am notat prin sublimări deosebitele-mi stări de emoţie ce mi-au cauzat acele rânduri Vezi notele copistului mai jos

Probabil că el mi-a scris înainte de a primi răspunsul meu la prima lui carte, pe care ţi-am comunicat-o

Aşteptăm, iubite coane Păvăluca, cu mult dor ziua când să vă primim aici şi să vă salutăm cordial, şi pot pentru ca ză zic, din toată inima Isprăviţi mai degrab şi haideţi odată. Inghiaţă Justus în răcitoare Salve

Caragiale

Multă sănătate fetelor.

N B. — Eu îi spusesem să tragă la un otel mai scumpuşor, însă luminos şi călduros. Dar moscalul tot moscal! — Oh! *la puissance des ténèbres!* O! Tolstoi! O! Gorki! O! Gorciacoff! I proci!!

P. S Fanny[2]), ai făcut o mare încurcătură cu pachetul. În loc de şapca Didinii[3]), am găsit un găvănoşel cu un fel de compoziţie sărată, care miroase a ţelină şi nişte pachete cu pesmeciori. Pesmeciorii — ştiu copiii ce să facă cu ei, dar cu compoziţia din găvănoşel, nu ştie Didina cum s'o întrebuinţeze. Trebue topită întâiu în apă, or s'o dea pe păr aşa simplu, că ea zice că e doftoră pentru căderea părului. Fii bună şi scrie-i cum să şi-o aplice, să nu te pomeneşti că-i albeşte părul dacă nu ştie exact doza şi maniera.

IV

Potsdam, 15 Mai 1905.

Multă sănătate, Herr Doctor.

Car.

---

[1]) Atunci cu voi şi mine, cum rămâne (n. a)?

[2]) Fanny — d-na Stefania P Zarifopol, fiica lui Gherea.

[3]) Didina — d-na Alexandrina I L. Caragiale, născută Burelly.

V

Berlin W, 15 Mai 1905

Iubite Coane Păvălucă,

Până în acest moment, 11 ore a. m. Mitteleuropaeische Zeit, nu s'a prezentat niciun inel[1]) cu niciun conductor. Să sperăm că nu vor întârzia să se prezinte. Nu voiu lipsi atunci de a opri pe conductor, dând cele zece mărci inelului, mai cuminte decât *conductorul lui*. Acuma, spune-mi mă rog matale cum te amuzezi la Paris? Ce face Costică? Ce face Fanny? Cum îi place Doamnei Doctor creerul omenirii? Fiţi buni şi ne spuneţi şi nouă, provincialilor

Lui d. Costică nu-i scriu, fiindcă dumnealui, odată ce a pus mâna pe dv., m'a dat cu totul uitării — nici măcar o vorbă, nu mersâm, că v'am expediat la vreme — căci, dacă nu stăruiam eu — cine ştie cât îl lăsaţi pe bietul moscal să vă dorească! — Dar să nu mă plâng. Aşa este omenirea noastră — cât îi pasă — depeşi şi scrisori! — cum nu-i mai pasă, nici măcar o Ansichtspostcarte cu turnul lui Eiffel! Bravos, domnule Costică!

Scrieţi-ne când şi încotro plecaţi şi, daca mai dai prin Berlin, când şi la ce gară să te aştept.

Pe aici vreme splendidisimă. Era să merg la Hamburg, dar trebue să stau să expediez întâiu pe Mateiu[2]), ca să nu pearză vechimea pentru înaintarea la general de brigadă. Glumeşti cu cariera armelor!

Complimente dela toţi ai noştri vouă tutulor.

Indată ce pleacă Mateiu, mă plimb o zi şi apoi mă pun la lucru pe brânci. Asta nu mă va împiedica să beau cu d-ta un pahar de Pfungstaedter, urându-ne reciproc succesele meritate ce ne aşteaptă cu celebrele noastre opere.

Din tot sufletul al vostru prietin,

Caragiale

Sâmbătă seara am prânzit cu domnişoarele de Witzleben şi de Bardeleben[3]) şi cu d. doctor Gusti. Şi lui d. doctor i-a plăcut masa, aşa gândesc. Fetelor nu ştiu daca le-a plăcut — masa, fireşte.

---

1) Caragiale îşi pierduse verigheta în tren, la toaletă

2) Pentru examenul de admitere în şcoala militară.

3) Rude cu scriitoarea Mite Kremnitz

VI[1])

De Berlin, 16/5 1905.

Partant Nord huit matin arrivez six soir Cologne prière télégraphier immédiatement jour départ attendrai Cologne gare, Allen herzliche Gruesse

Caragiale

VII

Berlin W., 1 Iunie 1905

A. S. — Rogu-te, beţi, împreună cu prietinul care-ţi vine la Lipsca, câte un pahar de Justus şi pentru mine

C.

Stimate Domnule Doctor, ştii d-ta că Românul este eminamente punctual. Până acu n'am primit banii. Fireşte că în două trei zile îmi vin. Deci excursia noastră rămâne pe săptămâna viitoare. Te anunţ la vreme. Până atunci, o strângere de mână

Car

VIII

Berlin, 4 Iunie 1905.

Stimate Domnule Doctor, te rog responde, nu latine, ci la mine, prin telegraf imediat, când să te aştept, ziua şi ora. Ar fi de dorit să pofteşti chiar de dejun, anunţându-mă din vreme. Vremea este, deşi călduroasă, minunată pentru o repezeală spre marea Nordului. Aştept nerăbdător telegrama d-tale. Complimente băetelor.

Al d-tale stimatoriu,

Mitică

D. Dr Gusti regretă că nu ne poate însoţi; este ocupat cu o conferenţă pe care trebue s'o ţină în curând într'un cerc de savanţi despre *Libegtate!* Zice că la toate chestiile lăturalnice e pregătit să răspunză, dar nu e încă gata cu răspunsul la una singură: *Ce* este, ce poate fi, *Libegtatea!* Dar asta de sigur o să-i vie mai uşor ca tot, să sperăm.

[1]) Telegramă adresată la Paris

IX

Wilmersdorf bei Berlin, Joi 22/VI [1905]

Stimate Domnule Doctor,

Am primit carta d-tale, care mi-a făcut deosebită plăcere. Sunt fericit a constata că nu uiţi a ridica şi pentru amicul d-tale câte un toast bine simţit (toast, adică pahar)

Eu n'am început încă să lucru, dar fierb şi sper că în curând voiu porni.

Dar nu de asta vreau să-ţi scriu, ci pentru a-ţi anunţa că Delavrancea mi-a scris: s'a hotărît să se conformeze dorinţei şi poveţei mele, şi, în curând, peste vreo cinsprezece zile, vom avea plăcerea să petrecem împreună; când, anume — te voiu vesti cu cea mai strictă precizie.

Rogu-te, spune-mi dacă Weigand profesorul s'a întors şi comunică-mi adresa lui: aş vrea odată să-mi împac conştiinţa umană cu ortografia română; n'aş voi să mor nepocăit, dacă am greşit; e o chestie pe care aş vrea s'o lichidez aci pe pământ, nu în cer, faţă cu bunul Sfpietru şi cu severul meu amic Rostogan.

Ce veşti ai de-acasă? Aş vrea să-i scriu lui Costică; dar am scris în două zile zece scrisori de afaceri şi mi-e capul incapabil, ca să mă exprim astfel, *pentru ca să* mai poată turna o scrisoare de un gen susţinut.

Ii voiu scrie săptămâna viitoare.

Complimente dela toţi ai noştri, rugându-te să le transmiţi ş'acasă cu prima ocazie.

O strângere de mână

dela al d-tale,

Caragiale

X

Wilmersdorf bei Berlin.

Stimate Domnule Doctor,

Ce ai păţit d-ta cu zeiţa gravă a filologiei nu e nimica pe lângă ce am păţit eu cu cele două uşuratice surori — Thalia şi Melpomene. Au luat amândouă câmpii. Bănuesc că trebue să fie acuma în patria noastră, îndrăgostite (o! incest mitologic pot pentru ca

să zic) cu cumnatu-meu Dutzescu [1]), care trebue să fie deja borţos cu două gemene, o tragedie şi o comedie. Să aşteptăm, cu încredere în viitorul literaturii şi artei române, momentul fătatului! — Deci, văzându-mă aşa părăsit de cele două secături, m'am hotărît şi eu să nu le mai chem· or să se sature ele de haimanalâc şi or să se 'ntoarcă umilite şi pocăite acasă — scroafele! — pardon!

Fii dar şi d-ta cuminte şi fă tot aşa cu zeiţa d-tale, dacă-ţi face nazuri vino la Berlin, să ne consolăm împreună.

Când să te aştept, cât de curând, cu un dejun dacoromân? Responde daco-lamine. Aştept cu nerăbdare o telegramă din moment în moment Tout à vous

de cœur.

Caragiale

P. S — Nu te teme că pedagogul-cantatore [2]) ar mai fi pe malurile Spreei. O nu! A plecat de mult, şi acuma de sigur farmecă cu talentele lui pe concetăţenii mei, fericiţii Ploeşteni. Asta e bine — mai ales pentru amicul nostru d-l Costică, nou Saul, care are atâta nevoie de glasul acelui nevinovat David... Psaltirea şi năstrapa...!

Marţi 14/27/VI/905

XI

Freienwalde (Oder), 3 Iulie 1905.

Prosit!

Caragialeştii

XII

Halensee, 12 Iulie 1905.

Domnule Doctor,

Daca ştiam ce văd acuma (uite-te pe partea ilustrată), d-ta n'ai fi încă la Lipsca.

---

[1]) Teodor Dutzescu-Duţu, poligraful, căsătorit cu sora cea mică a d-nei Alexandrina I L Caragiale.

[2]) D E Flavian, profesor al lui Luca I Caragiale, la Berlin — acelaşi care semnează la 4 Mai (I).

Cu toate astea, în sănătatea d-tale și a familiei d-tale bem eu și familia mea.

Car.

XIII

Potsdam, 18 Iulie 1905

A votre bonne santé!
Prosit, Herr Doctor!

Car

XIV

Wilmersdorf bei Berlin, 21 Iulie 1905

Stimate Domnule Doctor,

Am scris domnului Doctor Urechia o dare de seamă despre cele întâmplate aci când cu trecerea lui Barbu. Neputând intra în prea multe amănunte, cari n'ar fi putut încăpea în cadrul unei scrisori, i-am recomandat ca să te roage pe d-ta, când vă veți întâlni la Sinaia 'n curând, să i le dai. Crez că n'am abuzat prea mult de pricteșugul d-tale. Dar ca d-ta să fii mai comod la ocazie, aș dori să-ți citesc scrisoarea mea compte-rendu Pentru aceea, m'am gândit să-ți scriu și să te rog a-mi răspunde mâne peste zi telegrafic· nu te deranjează cumva să viu eu mâne seară la Lipsca la 7,40 și la opt să cinăm la Kunstlerhaus sau alt undeva? După cină, ți-aș citi lucrarea mea. Aș dori să o controlezi și d-ta din punctul de vedere al exactității Despre stil, firește, nu încape vorbă. Eu n'am pretenție de autor... Dar să sperăm că și factura și stilul documentului meu oficial n'au să fie cu desăvârșire desaprobate.

Să aștept mâne sâmbătă o depeșă dela d-ta? Complimente dela toți ai mei.

O strângere de mână
dela amicul d-tale,

Caragiale

Dar dacă, în locul depeșii, ar veni chiar autorul aici?...
Nu îndrăsnesc a spera. Aici răcoare frumoasă.

XV

Vineri 15/28 Iulie [1905].

Stimate Domnule Doktor,

Cu bucurie am aflat că ţi-ai găsit pe *alle gesund* [1]), crez că ai primit depeşa mea ca răspuns la a d-tale. Dar aşa scurt nu mă pot mulţumi: îmi trebue o dare de seamă mai amănunţită despre starea şi petrecerea voastră a tutulor acolo în Sinaia, de care fireşte mi-este destul de dor. Mângâie-mă, rogu-te cu câteva cuvinte daco-române în singurătatea mea de aici, atât de completă după plecarea d-tale. Ce te-ar costa să arunci măcar la zece zile odată un plicuşor în cutia poştei de hatârul unui biet exilat? Ia exemplu dela soţia d-tale: cum ne scrie dumneaei de regulat la fiece două zile! Nu îndrăsnesc a mai gândi să 'ndemni pe Costică a face acelaşi sacrificiu, ocupat cum îl ştiu cu Costicuţia Rusească!

Mai cu seamă de când cu vacanţele, nu mai primesc din ţară nicio vorbă, par'că am murit, aşa m'au uitat toţi. Asta mă afectează prea mult; sunt ambiţios, n'am ce face! Dacă nu altceva, măcar persecuţia, dar nu indiferenţa!

Dacă vezi cumva pe d. dr. Urechia, coborît din întâmplare un moment din piscurile carpatine pe şesurile Sinaei, spune-i, te rog, că eu tot sper să am răspunsul d-sale până pe după Crăciun· ştiu că până atunci nu se instalează biurourile poştale pe vârfurile Caraimanului.

In ziua plecării d-tale din Lipsca, ţi-am scris şi eu (crezând că a doua zi vei pleca) o cartă poştală, pe care n'ai mai avut când s'o primeşti, prin care te rugam să spui complimente călduroase tutulor ai d-tale din partea noastră a tutulor. Iţi repet aci aceeaşi rugăminte.

Pe d. dr. Gusti nu l-am mai văzut din ziua când ai plecat din Berlin E, se vede, tare ocupat. Mi-a trimis o revistă a Corpului Didactic — cu un articol iscălit de d. X, « Momente fericite pentru neamul românesc ». Aşa vomitiv mai rar chiar în literatura daco-română! « Succesul nostru diplomatic în Macedonia! Uimirea geloasă a Bulgariei, invidia şi ura Greciei, pentru care au luptat sufletele înamorate de idealul umanităţii, ca marele Lord Byron; prietenia Germaniei; entusiasmul clasicei Italii, a cărui inimă *aude* ehouri strămoşeşti, apoi activismul fraţilor ardeleni în ajunul

[1]) Toţi sănătoşi (germ).

năruirii Ungariei, care ca Faeton etc , apoi mişcarea rusească, menită să îndreptăţească la reprezentarea naţională a Imperiului pe toate populaţiile — Basarabia etc., etc » — Leonardescu curat

O! mamă fără parte de copii decât de X! O! sărmană, dar mândră Românie! bucură-te!

Spune d-ta, iubite d-le Doctor, dacă — mai e loc în această frumoasă patrie, pentru un grec păcătos ca mine, cu toate sacrificiile pe cari le-a făcut marele Lord Byron în favoarea nenorocitei mele rase?

Eu m'am aşternut pe scris, şi dacă n'aş fi cam prea contrariat de grije, par'că ar merge binişor Printre picături aş vrea să completez pe « Rostoganu » şi să fac o ediţie frumoasă. Dar aş găsi editor? zic, un editor nu cu 300—400 de lei, à la Alcalay, unul care să-mi dea pentru o ediţie de 3000 exemplare, măcar 2000 de lei, — fie chiar pentru o ediţie de 5000. Dar să lăsăm visurile în aceste « momente fericite pentru neamul românesc »!

Pe aici vremea se menţine cum ai lăsat-o. Ieri a fost cald; astăzi ploaie şi pâclă, după o furtună violentă azi dimineaţă

Scuză-mă că, silit, fac indiscreţia de a-ţi aminti ce am vorbit când ne-am despărţit duminica trecută la Lipsca. Bucureştii (aflu în acest moment,) — se lasă a fi dorit până la 10 aug stil vechiu. Cam prea mult până atunci, pentru un expatriat aşa de sentimental şi simţitor ca mine, şi aceasta numai graţie incuriei lui d. Dutzescu Nu-l iert până nu mi-o face o tragedie nouă!

Barbu se aşează de vară la Tekior Ghiol, unde se află şi soacră-mea, cu cumnată-mea, M-me de Zlatko. De ce nu sunt o păsărică să sbor acolo într'o seară, să ascult conversaţia franţuzească a lui M-me Burelly cu Mesiù Barbu! Trebue să ştii că acolo la Tekirghiol este o localitate copur chic. Dacă băile nu i-ar face bine soacră-mii, atmosfera aristocratică de sigur că o s'o întremeze. Altceva e să trăeşti între ai tăi! — Mersi, mesiù!

Dau scrisoarea aceasta recomandată, căci bănuesc că poate te-ai dus la ţară în Moldova aminteri ştiu că poşta română ar arunca-o ca o belea în foc Dacă mergi la moşie, deosebite sărutări de mâini respectuoase D-nei Zarifopolu mama Aminteşte-mă lui Ştefănucă şi comunică-i o cordială salutare; cred că nu m'a uitat de tot

Incă odată complimente tutulor Ghereştilor.

Sărut dulce pe maladetz Costică

O strângere de mână,

Caragiale

XVI

Wilmersdorf bei Berlin, 30 Iulie 1905

Prosit! Vivat noră-mea!

Car

XVII

Heiligendamm, 1 August 1905

Noroace!

XVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Aug 1905

Rostocker = Riebeck!
Prosit! auf Ihre spezialle...

XIX

Berlin W., 12 August 1905

Salut cu respect şi admiraţiune Clubul Cocoanelor şi pe demnul său Preşedinte! Hoch!!

Car

Multă sănătate familiilor Metronomidis[1]) şi Zarifopulos dela familia Caradzalis. Zito!!!

XX

Bucureşti, 22 Oct. 1905

Umblaţi sănătoşi! Beţi câte un Pfungstadter în sănătatea noastră! La revedere peste câteva zile; sper, cât de curând! Uf!!! À vous
De tout cœur,

Caragiale

---

[1]) Pianistul Dimitriu, profesor la Conservatorul din Bucureşti, poreclit astfel de Caragiale

XXI

Stimate Herr Doctor,

Sper, în sfârşit, că nu mă înşel anunţându-ţi apropiata mea ieşire din captivitate... Uf!!!

Cu ajutorul Inaltului ziditoriu, vom avea, crez, plăcerea să-ţi strâng mâna de azi într'o săptămână.

Atunci îţi voiu povesti pe larg variile şi multiplele împrejurări cari m'au întârziat atâta.

Complimente dela Didina şi dela copii pentru Frau Doctor.

Cocoana Sofia[1]) cu Ionel[2]) vin în curând — poate-poate şi d. Costică.

Până la revedere o călduroasă strângere de mână dela

prietenul d-tale,

Caragiale

Buc., Luni 5/18 Dec 1905

Dacă ai vreme, scrie, te rog Wandei, că venim cel mai târziu duminică; îi vom *depeşa* exact *ziua şi ora sosirii.* Când venim, n'avem nevoe de mâncare acasă

Adresa ei:

Wanda Winkler bei Caragiale
Preussischestr. 10
Wilmersdorf bei Berlin

XXII

Berlin, 23 Decemvrie 1905.

Iubite Coane Păvălucă,

Am ajunsă-ră în sfârşit în Berlin şi am şi mâncat din franzela exilului. Cu multă nerăbdare aştept ziua când să ne vedem.

Depeşaţi-ne îndată ce ştiţi că soseşte Domnul Costică cu familia — vreau să-l întâmpin la gară în Lipsca, precum i-am făgăduit — dacă nu cumva evenimentele din Rossia l-or fi făcut să-şi schimbe

---

[1]) Soţia lui Gherea.

[2]) Filosoful I D Gherea, fiul criticului

gândul şi să meargă în Caucaz în loc să vie în Saxonia. Acolo îţi mărturisesc că n'aş merge să-l întâmpin, măcar de-aş conta că mă proclamă preşedinte al republicii huliganilor.

Cu toţii ardem de dorinţa să vă vedem. Complimente dela toţi pentru Frau Doctor. O strângere de mână dela al d-tale prietin doritor

Caragiale

Costică mi-a spus că ar fi să sosească acolo luni, poimâine. Rogu-te depeşează-mi îndată: cu ce tren la ce gară şi oră soseşte — să pot pleca d'aci la timp.

Car.

XXIII

Berlin, 24/12 1905

Trăiască [1]) voinic şi vesel Trăiţi

Caragiale

XXIV

Wilmersdorf bei Berlin, 25/12 1905.

Până să-mi permită durerea ischiatică, ce m'a ţintuit pe loc, să mă mişc — mă simt dator a vă zice solemnaminte:

Dorim şi urăm toate fericirile pentru junele gentleman Zarifopol! Ursească-l cele nouă surori divine spre strălucit viitor! Fie, sănătos şi vesel, vrednic reprezentant al ilustrei rase elline, spre onoarea nobilului său părinte şi mândria graţioasei sale mame!

Vivat! crescat! floreat!

Dela toţi către toţi călduroase salutări frăţeşti,

Caragiale

Brava Frau Doctor!

(semnat şi de d-na Caragiale) *Didina*

---

[1]) Telegramă de felicitare la naşterea lui P. P Zarifopol. Cf. şi c p. următoare

XXV

Berlin, f. d. [sfârşitul Decemvrie 1905].

Speciale salutări respectuoase tânărului tenor de forţă Păvăluţică Zarifopol.

Hoch Pavalutzica!

Car

Mâine sâmbătă, petrec pe Exc. Sa P. P. Carp până la Weimar. Seara mă 'ntorc la Berlin. De poimâine duminică încep să v'aştept cu dragoste frăţească

(Pe faţa c. p. ilustrate.)

Mulţi ani fericiţi!

Car.

XXVI

Weimar, 30.12.1905

Prosit Neujahr!!
La mulţi ani cu toate fericirile!

Car

XXVII

Wilmersdorf bei Berlin, 5 Ian. 1906

Hoch Pavalutzica!
Hoch Ghereştii!
Hoch Zarifopoleştii!

Car

Costică [*Gherea*]

XXVIII

Hoch Stephania und Kinder!

Carageleştii

27 Dec. (v. st.) 1905

XXIX

Berlin, 18 Ian. 1906.

1 9 0 6

Aurora azi apare
Mai mândră şi mai frumoasă,
Căci e zi de sărbătoare,
Zi plăcută şi voioasă.

Anul nou să vă găsească
Petrecând cu mulţumire!
Bine să vă dăruiască
Şi deplină fericire!

Hoch! familiile-amice
Zarifopolu şi Gherea!
Curgă viaţa lor ferice
Şi mai dulce decât mierea!

Un tânăr poet daco-român

(Sub urarea de pe recto, « Herzlichen Glückwunsch », Caragiale a semnat.)

Familia Caragiale

XXX

Dresden, 20 Ian. 1906.

Salutare cât de tare
Dela un marinar călare [1])

Car

XXXI

Wilmersdorf bei Berlin, 21 Ian 1906

Dragă Paul, marţi plecăm la 10 ½ din Berlin la Halle şi d'acolo mai de vale, adică la Lipsca — unde vom ajunge la 3 d. a. Mergem

[1]) « Marinai călare » era porecla d-lui Gh Matecscu, din Sinaia

d'a dreptul la Sachsenhof, lăsăm bagajele şi imediat ne îndreptăm spre Fichtestrasse, 13, Hpt. Vor veni cu trenul dela 6, din Dresda, şi Manliu[1]) cu soţia — nişte oameni aşa de ispravă, că mi-ar fi stat pe suflet să nu-i remorchez. Am apucat să le spun de concert şi de proiectata noastră sintrofie cu Popovici[2]) şi Weigand; ei au exprimat aşa de călduros dorinţa de a intra în combinaţie, încât mi-am zis că nu i-aş putea refuza, fără să fiu un sans-cœur. Vin şi ei la Sachsenhof, marţi, pe seară, dacă le comunic că s'au găsit bilete, cum te-am rugat prin depeşă. Aşa dar iată un program pe care ţi-l comunic spre aprobare din partea voastră: (vezi sus). Marţi ziua, venim la voi pe la $3\,^1/_2$. Seara prânzim noi (dacă nu voiţi şi voi) cu ei la Sachsenhof. Mercuri, concert; apoi, Dejun, unde vreţi voi. — Seara, masă împreună la Sachsenhof; apoi, doamnele şi copiii merg la odihnă şi savanţii încep desbaterile lor asupra *viei* chestiuni. — *(Aranjaţi dar cu Weigand şi cu Popovici).*

Cu rugăciunea de [a] aproba, vă salut cu toată dragostea

Caragiale

P. S. — Sunt legat numai până la sintrofia ştiinţifică cu Manliu. Pe urmă, sunt deslegat. Rămân de capul meu — pe al vostru încă o zi, două.

Salve,

Car.

Àpropos· rogu-te *spune-i obărului dela Sachsenhof să-mi păstreze cele două odăi comunicante la etajul II, cum mi-a promis.*

Multă sănătate tutulor, mari şi mici, dela noi toţi.

Mi-e lene să mai copiez, ostenit de drum· dă-ţi rogu-te osteneala a înţelege.

Tout à vous.

XXXII

Wilmersdorf bei Berlin, 28 Ian. 1906.

După cum fusese vorba, aşteptam dela d-l Doctor să ne scrie câte ceva Văzând însă că suntem trataţi cu tăcere, vă trimitem

[1]) Ion Manliu, profesor, autor de manuale şi al unei gramatici.

[2]) Aurel C Popovici, fruntaşul ardelean

noi de aici multă sănătate, şi vă rugăm, răspundeţi-ne cum mai petreceţi. Pe aici e o vreme foarte urâtă, să nu easă din casă nici un căţel înamorat. Cu mare plăcere ne aducem aminte de petrecerea de-acolo şi, dorind s'avem veşti bune dela voi, vă salutăm cu dragoste pe mari şi mici.

Toţi *Caragiale*

P S. — Când e la Gewandbaus un Beethoven exclusiv?

XXXIII

Berlin, 29 Ian 1906

Dorim să avem ştiinţă despre sănătatea voastră a tutulor. Vă rugăm deci a ne răspunde în două-trei vorbe bune.

După atât de bună petrecere, sunt cam discordat, — mai cu seamă că am primit, dela Bucureşti, ştiri urîte despre cumnată-mea Tita, care iar a avut crize teribile.

Aşteptând veşti bune dela voi, vă salut pe toţi cu dragoste,

Caragiale

Pe aici, vremea e tot vrăjmaşă. de două zile ne bate o furtună grozavă şi e frig uo. — Straşnic aş lua câmpii spre blagoslovita miazăzi! Dar... răbdare

XXXIV

Wilmersdorf bei Berlin, 30 Ian 1906.

Mare bucurie mi-au făcut bunele voastre veşti. Tout est bien qui finit bien. Şi oleacă de necaz şi spaimă degeaba nu strică din când în când. e ca un praf de piper peste o mâncare prea dulce — deschide poftă omului pentru bunătăţile vieţii. — Dacă d. Costică nu vrea să fie absolut singur la Dresda, atunci imediat să-mi dea de ştire câtă vreme are de gând să stea şi la ce han a coborît (îi recomand pe *Hoeritzsch* peste drum de Hauptbahnhof — foarte convenabil). M'aş repezi să-l întâlnesc şi i-aş fi oarecum de folos. cunosc aşa pe d'asupra oraşelul — acest Ploeşti al Occidentului, ca să mă exprim astfel. — Aici, după o vreme infamă, trei nopţi şi trei zile de furtună şi întuneric, de azi dimineaţă norii se risipesc, şi Phoebus par'că ne-ar face cu ochiul — ca un ofiţeraş jermân

încercându-şi întâia curte cu monoclul. Eu, cochetă petrecută, nu mă las sedus cu una cu două· îmi trebueşte mai mult decât ochiade de agiamiu Să-l văd pe tânărul ce poate o zi întreagă

Aşteptând răspuns, rămân al vostru cu dragoste,

Caragiale

Cu părere de rău, nu pot veni la concert

Dela toţi tutulor, multe complimente

Dacă vrei să citeşti ceva interesant din ţară, caută pe Aurel Popovici şi spune-i să-ţi dea *Universul*, pe care i l-am trimis eu, cu «Liga Franco-Română». Hoch-interessant!

Car.

P. S. — Până să trimit această carte la cutie, ofiţeraşul s'a ascuns de ruşine, dindărătul unei perdele foarte groase.

XXXV

Wilmersdorf bei Berlin, 1 Febr 1906

Dragă coane Păvălucă,

Greva birjarilor s'a isprăvit; a lui Phoebus, nu Aici ne aflăm în toiul unei ierne de bărăgan daco-român: viscol clasic. Daca ţine aşa până deseară, umblăm la noapte cu sania. Barometrul arată tempestă mare; iar termometrul coboară la patinaj. E numai bine de trăit — în casă Păcat că nu sunteţi şi voi aici, să-i tragem pe 'nfundate un chef la căldurică.

Am primit o cartă dela Costică, din Budapesta; pare 'ncântat şi de Viena şi de capitala lui Kossuth Lájos, bizon Işten [1])! Ii scriu câteva vorbe chiar astăzi.

Dela toţi tutulor multă sănătate.

Tout à vous de coeur,

Car.

Pe verso, tăetură de jurnal:)

Muzica reg. 4 roşiori, bine instruită şi bine condusă de către mult *simpatizatul* şef d lt. N. Popovici.

[1]) Pe Dumnezeul meu! Zău! (magh)

XXXVI

Wilmersdorf bei Berlin, 4 Febr 1906

Dragă Paul,

Fiindcă ține Costică la Rafael, mulțumește-te cu Holbein[1]). N'ai ce-i face! el, *din cauze economice*, ține la «cose rarissime e singolari». Să-i dăm dreptate! — Ce concert e mercuri? imediat, rogu-te, spune-mi. Aș veni Așa de bine am petrecut cu voi, că par'că aș reîncepe. — Aștept o vorbă, chiar telegrafică, dacă e nevoe să pot veni marți seara. Atunci — ia-mi *două* bilete (2)

Complimente cocoanelor și copiilor

Cu dragoste, al vostu,

Caragiale

Bine 'nțeles, — bilete *pentru proba generală, dimineața*.

XXXVII

Wilmersdorf bei Berlin, 6 Febr. 1906.

Dacă sunt damele și copiii bine, — de ce, adică, n'ați veni amândoi la Berlin? Ba nu? spuneți. Par'că ar fi mai frumos! Tare bine mi-ar părè să mai petrecem toți trei împreună înainte de plecarea lui Costică Pentru voi doi, bărbați, e loc, fără *absolut* nicio jenă Mai gemuthlich crez că nu se poate. Am Apollinaris, am soda, vin, bere, ciaiu și poftă de taifas asupra tutulor cauzelor economice Mă rog vouă, dacă nu e imposibil, nu mă refuzați.

Fiți toți sănătoși și veseli.

Răspundeți, telegrafic, *da*! când v'aștept la gară.

Car.

XXXVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 6 Febr 1906

Rămâne bine 'nțeles că, venind singur d Costică la Berlin, trebue să vie în gasdă la mine.

---

[1]) C p ilustrată, în colori. *Die Madonna des Burgermeisters Meyer*, nach Hans Holbein, Dresden.

Aminteri, să știe Madame Gherea, că eu, mă rog, nu pot garanta de nimica Eu nu pot lua nicio răspundere dacă nu-l am în grija mea. Pot eu ști ce imprudență ar comite, Doamne ferește, lăsat așa în voia lui, fără niciun control, într'o capitală plină de atâtea curse, ispite și primejdii?

— Așa dar, aștept o telegramă, să știu când trebue să merg a-l lua în primire dela gară.

Până la revedere, dela toți tutulor multe călduroase salutări.

Caragiale

XXXIX

Stimate D-le Doctor,

Am găsit rătăcită la mine alăturata rețetă, pe care i-a dat-o D-rul Ewald lui d. Costică Probabil, o să-i trebuiască. Rogu-te, la ocazie, înaintează-i-o; costă 20 M

Ți-am mai scris adineaori o carte

Mă recomând.

Al D-tale

stimatoriu,

Cai

Freitag, d 7-en Febr. [1906].

XL

Wilmersdorf bei Berlin, 12 Febr. 1906.

Dragii mei, îmi pare foarte rău de pățania voastră, care deși n'are importanță, totuși vă plictisește destul. Daca n'aș fi reținut aici, având în gazdă pe Madame Roman [1]), m'aș repezi îndată să vă văz, cu speranța că v'aș putea oarecum distrage. Indată ce pleacă mosafira mea, viu neapărat. Până atunci, nu strică să mă înștiințați ce mai e pe la voi. Slava Domnului, de boale infecțioase n'aveți a vă teme, căci astfel de rele nu prea există în țara nemțească. Probabil că tatăl și băiatul au răcit și au obosit prea mult. Apoi... nervii și urmările lor. Până la revedere, vă salut așteptând vești

[1]) Soția dramaturgului Ronetti-Roman.

bune dela voi. Cocoanele noastre bat târgul, după mode. Eu şi cu Luki — bărbaţii — mergem la un antiquariat.

Complimente călduroase tutulor dela toţi.

O strîngere de mână

Car.

XLI

Wilmersdorf bei Berlin, 16 Febr 1906

Dragă Coane Păvălucă,

Şi eu am fost cam bolnăvior din cauza frugalităţii şi sobrietăţii — probabil. Stomachul, ficatul — şi lupte — intestine. Acu mi-e bine, slava Domnului! Fiţi buni şi telegrafiaţi-mi clar la ce ceas pleacă daco-românii noştri, ca să ştiu veni cu o zi înainte, neputându-mă scula prea de dimineaţă, ca bătrân infirm ce sunt.

Pe aici vremea e urîtă, deşi nu plouă, nu ninge, nici e frig; dar e posomoreală, aşa că par'că aş lua drumul în wagon-lit, să dorm până oiu da de niţică lumină — să mai mă scutur de ipochondrii.

Complimente tutulor dela toţi,

Al vostru cu dragoste,

Car.

P. S. — După socoteala mea, ei vor pleca, duminică sau luni, cu trenul dela 9.30 dim. prin Dresda, ca s'ajungă în Viena seara la 9 22. Dela Dresda încolo au vagon-restaurant până la Viena

XLII

Berlin, 22 Febr 1906.

Stimate domnule Doctor,

Am găsit tutun îndată la Berlinerbhf — atât e de adevărat că viţiul mai degrabă decât virtutea găseşte prilej în oarbele împrejurări. Mă 'ntreb dar: Ce poate face slaba făptură omenească? Şi tot eu răspunz· Dacă găseşte tutun, îl bea!

Dela Bitterfeld, iar oarbă împrejurare: wagon-restaurant — iar viţiul! o bere excelentă, care prinde foarte bine după domnul Ring, fasolică şi ceapa oportună...

Ia-mi rogu-te bilet pentru *miercuri dimineaţa* şi confirmă-mi din vreme că pot conta pe locşorul meu (dacă posibil, jos, nu sus). Complimente din partea tutulor Doamnei Doctor. O strângere de mână. La revedere, sper, miercuri. Spune-i Soniei multe sărutări din partea amicului său.

Cudzidale

P. S. — Dacă nu viu marţi seara, atunci laşi biletul meu în plic la Sachsenhof oberului de sus, şi ne întâlnim la concert. Fiţi sănătoşi.

XLIII

Wilmersdorf bei Berlin, 24 Febr. 1906.

Domnul Perscheid tânărul este un asin, care nu are niciun fel de educăţiugne, şi cred că ai tot dreptul să-i ceri restituirea celor 16 M. pe cari le-a primit cu antiţipaţiugne, sau să-l obligi a plăti lui Costică un bilet Ruckfahrt Ploeşti-Berlin-Leipzig cu Schlafwagen, ca să poată veni, să pozăm a doua oară. Aştept confirmarea în privinţa biletului de concert. Aici o vreme eminamente scârnavă; plouă, ninge, ceaţă, nor; toate excrementele unui firmament disenteriac: Jupiter cacans!

Al vostru, foarte plouat,

Cudzidale

(Pe recto, reprezentând un « Husaren Damen-Trompeter-Corps », Caragiale a adnotat.)

N. B. A se observa mândria d-lui Capelmeister.

XLIV

Wilmersdorf bei Berlin, 25 Febr. 1906

Dragă Paul, uite un plan inkilijinke!

Iei biletul pentru concert, şi-l laşi la *intrarea principală* în mâna controlorului, recomandându-i să-l dea aceluia care se va prezenta cu un al doilea exemplar al acestei carte de vizită (I. L. Caragiale etc.).

Viu mercuri exact pentru concert; dejunez la voi, şi la 3 d am. plec înapoi.

Voiu să fac cu asta o experienţă. Până la revedere,

o strângere de mână

Car.

Rog, confirmă-mi telegrafic primirea acesteia.

Dela toţi la toţi, multă sănătate!

XLV

Wilmersdorf bei Berlin, 9 Martie 1906.

Stimate Domnule Doctor,

Mâne, sâmbătă 10/III, aţi fi dispuşi să primiţi pe cineva la dejun? Acel cineva va sosi să ia răspunsul dv. (însufle-l Dumnezeu drăguţul afirmativ) mâne a. m. la orele 11, m. 5 în Bayrbhf

Dela toţi, tuturor, multe complimente.

Al dv. stimatoriu

Caragiale

Aici bântue un spăimântător uragan de 40 de ore şi tot crescendo.

Dacă aveţi ceva Comisiuni pentru patria daco-română, pregătiţi-le. le iau bucuros.

XLVI

Wilmersdorf bei Berlin, 14 Martie 1906.

Stimaţi Doamnă şi Domn Doctor, am ajunsără cu bine, slavă Ziditorului[1] am supatără, şi pe urmă pă-pat-ără.

Noapte bună şi bună dimineaţă!

Probabil, plec sâmbătă în patrie, şi — având o demonică inspiraţie pe drum — poate mă 'ntorc, săptămâna viitoare, cu cine credeţi? cu Ţa'Katia! Soacră-mea!!! Atunci, având şi eu o govrnantă de încredere, voiu putea cu consoarta mea să-mi fac plăcerea de a vă vedea cât mai des — dacă pardon, asta nu vă face mult deranj!

Al dv. stimatoriu, mulţămitoriu de bună petrecere

Car.

Mi-a scris Costică. Sunt bine — dar (după regula lui) relativ!

XLVII

Berlin, 16 Martie 1906

Stimate D-le Doctor,

Am scăpat de datoria împatriării! Ura! Am de scris câteva scrisori şi apoi mă pun pe lucru. Cu aceasta eu poate să câştig ceva, şi d-ta nu perzi nimic; căci comisiunea cu care m'ai însărcinat, ţi-o pot face fără să mai consult pe nimini. Iţi afirm cu siguranţă că:

Copiii legitimi născuţi pe teritoriu străin urmează statul personal al tatălui. Actele lor de stare civilă sunt bune şi absolut valabile, ca şi cele de pe teritoriul naţional; numai, *atunci când sunt produse în faţa autorităţilor naţionale*, trebuesc legalizate în traducere oficială de către ministerul de externe respectiv... 'm da!

Probabil ar mai trebui îndeplinită vreo formalitate?... 'm nu!

Pe aici, uragan îngrozitor.

Dela toţi la toţi multă sănătate.

Al dv.

Caragiale

P. S. — Copilul născut pe teritoriu străin din tată român, şi care, la chemarea contingentului din anul naşterii lui, nu s'ar prezenta la recrutare, este considerat ca desertor, — afară dacă n'o fi fată; aşa că dv. nu trebue să vă 'ngrijiţi şi pentru Sonia — numai pentru Păvălutzică: să fie prezent la apelul nominal!

'M Pardon! uitasem. Ca să scapi de alergături ulterioare la nevoe, nu faci rău să ceri Legaţiunii noastre de aici chiar de pe acuma să-ţi legalizeze, în traducere oficială, actele de stare civilă ale copiilor.

Incă o strângere de mână,

Car.

XLVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 18 Martie 1906.

Şi totuşi imposibil să resist la glasul Patriei care mă chiamă. Plec mâne seară, musai! prin Budopeşto, zău lu Dumgnezeu drăguţul! Duminica viitoare, sper să fiu iar expatriat la Berlin. La

revedere dar pe la sfârşitul lui Martie. Iţi scriu trei patru vorbe din sau despre Ploeşti Fiţi toţi sănătoşi şi voioşi!

Stimatoriu,

Car.

XLIX

Wilmersdorf bei Berlin, 25 Martie 1906.

Stimată Doamnă şi preţuite Domnule Doctor Zarifopol,

Adineaori sosit acasă, găsit toţi bine, aşa cum doresc să vă găsească aceste rânduri. Primit-aţi mă rog, o telegramă a mea din Bucureşti, ca urmare a unei cărţi postale a dv.? Daca aţi primit-o, şi prin urmare ştiţi la ce plictiseală trebue să vă aşteptaţi cu patru musafiri, vă rog confirmaţi-ne telegrafic, aşa ca să ştim dacă putem conta pe amabila dv. ospitalitate. Vă aduc bune veşti de acasă din patrie şi nişte bonboane tot atât de bune dela Budapesta, bizon Işten! Apo ala nă rog frumos la Doamna şi la Domnul, hele mai fain din tăte, zău! Mare chef am de petrecere, coane Păvălucă, ăraca 'n di mine! Amarnic! Până la revedere şi în aşteptarea cu palpitaţii a telegramei dv.

sunt al Dv. adânc stimatoriu,

Caragiale

P. S — Mai capăta la D. doctor, nă rog, şi un ştuc ghe salami unguresc, prima primissima!

L[1]

Leipzig, 26/3 (1906)

Ai tăi toţi perfect bine fără grije, îndeplineşte curagios dureroasa datorie, fii sănătos

Caragiale

---

[1]) Telegramele L — LI, LIII — LIV, precum şi scrisoarea LII, îl urmăresc pe Zarifopol plecat în ţară, cu prilejul boalei şi sfârşitului mamei sale

LI

Leipzig, 27/3 (1906).

Toţi foarte bine, Fani trimite multe sărutări, ignoră încă tristul adevăr, preparăm încet pentru aflare ulterioară, Dumnezeu să o odihnească buna mamă

Caragiale

LII

Marţi 14/27 Martie [1906] 2¾ după amiazi

Drăguţule,

Ai primit fireşte depeşile mele, două până acuma, una la Burdujeni şi alta la Galbeni. Incă odată, de aici să-ţi fie numai dor, grije să n'ai: sunt totzi foarte cuminţi şi sdraveni. Aşadar vezi-ţi de durere. N'aveţi ce face toţi decât s'o plângeţi cu toată evlavia fiească, cum merită o aşa sfântă femee şi mamă. Ca şi pentru a mea zic, din fundul sufletului, Dumnezeu s'o odihnească pe iubita voastră! O mângâere tot vă rămâne în durerea voastră, că s'a strămutat de aici fără sbucium şi îndelungă tortură

Fanny încă nu ştie în momentul când îţi scriu tot adevărul; dar am preparat-o şi o preparăm noi mereu, aşa ca aflarea nenorocirii să nu-i poată face sguduire. Am ajuns s'o facem a nu prea avea speranţe de scăpare.

Presupun că eşti acolo împreună cu Costică Luni în ziua când ai plecat de aici am primit, transmisă din Berlin, o telegramă a lui cu ştirea supremă. I-am răspuns că ai plecat şi că suntem aici la voi. Fanny a primit chiar luni 400 Mărci telegrafic dela Costică

Acuma, să-ţi dau o povaţă frăţească. Aşa sdruncinat cum eşti, nu te apuca să conduci vreo afacere; în orice caz, în momentele de emoţiune prin cari treci, nu cumva să dai vreo iscălitură de compătimire. Dă numaidecât o procură generală lui Costică, cu drept de a pune la orice nevoe advocat în locul lui. Nu ai acuma altceva de făcut şi n'ai fi bun pentru nimic altceva, decât să-ţi plângi pierderea mamei, — şi cât se poate mai curând să vii a-ţi lăsa mângâiată rana sufletului lângă nevastă şi copii.

Incă odată n'ai nici o grije de aici, spune-mi la ce pot să-ţi fiu util şi primeşte o frăţească îmbrăţişare

Comunică fraţilor condoleanţele mele respectuoase

Dacă-l vezi — adică, îndată ce-l vezi — pe Costică (scrisoarea lui a făcut aici mare plăcere) sărută-l cu toată căldura şi din partea amicului vostru

Caragiale

In momentul când închid scrisoarea, Domnul Păvălucă trage la măsea şi d-ra Sonia face destule nebunii cu Tuşki şi cu Luki.

Multă sănătate dela ai mei.

Fanny îţi trimite multe sărutări şi te roagă să-ţi îngrijeşti, *orice s'ar întâmpla*, de sănătate.

LIII

Leipzig, 28/3 (1906)

Toţi perfect bine — Grusse.

Caragiale

LIV

Leipzig, 29/3 (1906)

Toţi bine, aşteptăm răspuns. Grusse

Caragiale

LV

Wilmersdorf bei Berlin, 12 Aprilie 1906

Ajuns bine acasă. Găsit vreme împărătească. Dorim să vă ştim bine. Orice primiţi dela Costică relativ la venirea lui, rog să-mi faceţi şi mie cunoscut. Vă dorim toţi la toţi sărbători vesele, cu poftă de mâncare, de băutură şi de somn şi la toate cele bune şi vă salutăm cu toată dragostea frăţească.

Caragiale

LVI

Wilmersdorf bei Berlin, 13 Apr. 1906.

Christos a 'nviat! La mulți ani!

Car.

LVII

Wilmersdorf bei Berlin, 15 Apr. 1906.

Christos a 'nviat!

Am regretat foarte mesaventura stimatei mele amice d-ra Sonia [1]) Zarifopol; însă trebue să ne plecăm în fața legilor fundamentale ale progresului omenirii — experiența trebue plătită mai scump ori mai eftin. Ne putem deci chiar felicita că, de data asta, tânăra mea amică a cumpărat atât de eftin marea experiență, atât de importantă pentru domnișoare mai ales — cari trebuesc să știe a nu cădea niciodată.

Incă odată, la mulți ani, cu toate cele dorite după pofta inimii. Aici, după câteva zile foarte calde, aseară am avut furtună cu mari descărcări electrice și azi, avem frumoasă răcoare. Minunat.

Fiți sănătoși și veseli. La revedere

Car.

LVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 18 Apr. 1906.

Sărut mâna Frau Doctor; mai întâiu dorim ca această mică epistolă să vă găsească veseli în cea mai deplină sănătate, căci și noi toți din mila Ziditorului ne aflăm foarte bine. Noi am aflat pe aici — ne-a spus băețelul nostru că a citit într'un călindar nemțesc (toută ziulica, mititelul, citește călindare nemțești) că după săptămâna luminată de Sf. Tomița se deschide acolo la Lipsca un iarmaroc strașnic: și ziceam așa: ce petrecere ar fi să putem merge și noi la târg de Sf. Tomița! Mai te 'ntâlnești cu negustori, mai afli, mai vezi mode noue, mai cumperi câte ceva — câte nu trebuesc

[1]) Copila lui Zarifopol, în vârstă de 2 ani

la o gospodărie!? Mai bem o bericică, un vinişor, o cafeluţă cu clăbuc, mai te duci la un Tingl-tangl[1])! — Dacă am avea nişte preteni, unde să tragem, dè! par'că am veni; dar aşa să mergem la han ca toţi isnafii, par'că nu face pentru nişte feciori de boeri! — Aminteri, cum aţi petrecut de sfintele sărbători? ce-aţi mai făcut? unde v'aţi mai plimbat? — Vă trimitem multe complimente pentru d. Doctor şi pentru toată familia şi vă rugăm să fiţi buni a ne răspunde şi nouă două vorbe ş'un cuvânt, ca să ne bucurăm că nu ne-aţi dată ră uitării.

Al dv. doritor de răspuns,

I. L. Caragiale

P. S — Dacă sunteţi buni şi nu vă supăraţi, şi vi se 'ntâmplă ocazie, vorbiţi cu Madame Weigand şi cu dumnealui; poate că să aibă dumnealor loc, să ne primească în gazdă pentru două trei zile — mai mult nu stăm — nu vrem să facem prea mare deranj pentru nimic în lume.

Al dv. stimatoriu,

Car.

LIX

Wilmersdorf bei Berlin, 20 Aprilie 1906

Stimate domnule Doctor, un învăţat preten al meu clarisimul vir Rostoganus, mi-a spus odată aşa: Quidquid aghis prughenker agas et răşpiţe fignem! Hotărît a-i asculta totdeauna înţeleptele poveţe, nu pot da deocamdată răspuns categoric la onorata Dv. din 19 Prier. Şi iată de ce — daţi-mi voe să mă explic. Din zi în zi trebue să-mi sosească pianul, expediat din Bucureşti de mult. Indată ce primesc factura dela gară, trebue să mă duc a-l ridica, deoarece, fiind greu şi voluminos[2]) mă expun prin întârziare la plată mare pentru magazinaj. Aştept prin urmare factura. — Apoi, pe aici, a început de ieri să vremuiască, parcă am fi în postul Crăciunului, nu în dulcele Paştelui. Trebue, prin urmare, prealabil să fiu informat despre ce fel de vreme e pe la Dv., nu cumva degeraţi şi pe acolo — încai să ştim, să ne luăm ipingelele. Aştept prin urmare,

---

[1]) Teatru de varietăţi.

[2]) Nu eu — pianul (n a).

pe lângă factura dela gară, şi desluşirile Dv. climaterico-meteorologice. Care va să zică, din prin urmare în prin urmare, ajungem a zice: prin urmare, deoarece iarmarocul, care ţine trei săptămâni în cap, d'abia se deschide poimâne, putem fără multă pagubă amâna pe sfârşitul săptămânii viitoare petrecerea proiectată — ba chiar e mai bine; cădem tocmai în toiul târgului. Prin urmare, până la revedere, în aşteptarea facturii şi onor Dv răspuns, vă rugăm să primiţi multe complimente toţi dela toţi

Caragiale

I P. S — Ce ştiţi dela Gherea?

II. À propos de Gherea, rogu-te, primit-ai o foaie (Nr. 200) din Reichs-Kursbuch? — Spune-mi, am nemerit răspunsul la ghicitoare? — Ghera [1]) este locul cu pricina? Dacă în adevăr am nemerit, aşa e că mai bune combinaţii de Verkehr nici că s'ar putea?

Responde la-mine!

LX

Buckow, 22 Aprilie 1906

Viele Grusse

Caragiale

(Contrasemnează) *D Gusti*

LXI

Dacă până poimâne vineri dim. nu primesc factura, atunci ne pornim cu trenul dela 3,50 ca să sosim la Bayr. Bhf. la 7.10. Spre mai bună înţelegere rămâne să aşteptaţi în cursul zilei de vineri, o confirmare sau contramandare pe cale electrică. Planul pe care l-am făcut este, pot pentru ca să zic, destul de ingenios — şi adică: Sosim seara, aşteptaţi de către Dv. cu o mică colaţiune germână. Ne culcăm frumuşel, nu prea târziu şi nici prea de vreme, ca să ne putem scula dimineaţa la pont. Lăsăm cocoanele şi copilaşii la Lipsca şi noi plecăm din Thuringer Bhf. la 11 a. m. fixum fix! către capitala principatului Reuss branche cadette Sosim cu zugul la 12 14,

---

[1]) (Gera), localitate şi staţie de cale ferată în Germania

tocmai la momentul oportun, când se serveşte taplitò[1]). Dacă mirosul este destul de engageant, ne punem la masă; dacă nu, plecăm cu tramvaiul în zentrum, d'a dreptul la Ratskeller, să-i cercetăm archivele şi să ne convingem de vechimea documentelor de deosebite feţe. După ce vom aprofunda toate chestiunile respective, vom face o promonată prin acest alt Braşov, unde, nu ştiu de ce, presimt că vom găsi emoţiuni patriotice înălţătoare. După care, poate să avem nevoe de o droşcă, să ne ducă la Bahnhof, să apucăm zugul dela 6.20 spre a fi la Lipsca la 8 seara fixum fix! unde desigur ne vor aştepta cocoanele şi copiii cu o mică colaţiune germână. A doua zi, vom face apariţiunea noastră oficială în iarmaroc, de unde musai să cumpărăm spre amintire câte ceva. Putem merge la un Tingl Tangl, însă aci incognito. Nu putem frecuenta oficial spectacule unde se debitează în limbi străine. Apoi îndată ce m'ajunge de pe urmă factura dela gară, mă 'nchin dumilor voastre cu toată stima şi, promiţându-mi ca, în cel mai scurt timp, să-mi renoesc plăcerea de a vă saluta spre a lua împreună cu dumile voastre o mică coloţiune germână, o pornesc spre Berlin înapoi.

Nu mă 'ndur să crez că planul acesta nu va avea înalta favoare a aprobării Dv. şi, în speranţa că vom fi sănătoşi şi cu voe bună îl vom aduce la îndeplinire din punct în punct, ba chiar cu oarecari avantajoase adaosuri, sunt Doamnă şi Domnule Doctor, şi rămân

Al dumilor voastre prea supus şi devotat servitor,

Caragiale

Dela toţi la toţi multe complimente.

Mercuri 12/25 [Aprilie] 1906.

LXII

Wilmersdorf bei Berlin, 4 Mai 1906

Stimate domnule Doctor, a voit Dumnezeu drăguţul să înceapă de ieri încoace o apreţiabilă schimbare în bine a temperaturii. Azi dimineaţă la 6 erau 9 grade; peste zi cald — mai cald afară decât în casă, unde caloriferul nu mai lucra deloc. M'am convins acuma că vechiul sistem cu sobe nu era de lăpădat, ba chiar din contra. Nu ştiu cum o fi pe la voi; dar aci, dacă ţine tot aşa, apoi, peste

1) Pronunţare germană pentru *table d'hôte*.

vreo săptămână, fără grijă, puteţi veni cu copiii Acu, când scriu, e foarte frumos; însă noaptea se răcoreşte de-a binele. Acum altceva, de resort intelectual «Universul» de vineri, mi-aduce astăzi ştirea următoare

«Eri a fost la Focşani un duel cu pistolul ghintuit între d-nii Vartan D Manuc, avocat, şi V Mamigonian, avocat şi ziarist. — S'au schimbat două focuri fără rezultat» Această ştire a provocat, din partea sufletului meu afectată serviciului liric, câteva versuri, pe cari, cu toată modestia, le supun apreţiării d-tale competente. Nu pretind a fi făcut un cap-de-operă; nu! Dar, ori şi cum, mă măgulesc cu speranţa că, orice s'ar zice, versurile mele unile pot găsi, ca să zic aşa, locul lor într'o mică antologie a poeţilor din veacul lui Carol I Vedeţi numai şi, rogu-vă, spuneţi-vă părerea sinceră·

«Din Focşani s'a anunţat
«Că Manuc, un avocat,
«Ş'alt armean, tot avocat,
«La duel s'au provocat
«Două focuri s'au schimbat
«Fără nici un resultat
«Pe urmă s'au împăcat
«Mâna amical şi-au dat,
«Avocat la avocat,
«Şi 'mpreună au mâncat
«După uzul consacrat»

Cu multă dragoste şi plăcere vă aşteptăm

Pianul şi spinelta sunt acordate la acelaşi diapason. e o frumuseţe

P. S — Dacă merge tot aşa, puteţi veni chiar mai degrab. Mă 'nsărcinez să vă dau, dacă se menţine vremea cum a început, semnalul plecării voastre încoace; şi credeţi că n'aş fi nebun să vă expun la primejdii, pentru o petrecere care se poate amâna.

À vous de cœur,

Car.

LXIII

Wilmersdorf bei Berlin, 11 Mai 1906.

Stimate D-le doctor, pe de-o parte mi-a părut foarte rău că n'aţi venit, pe alta foarte bine Aici, în urma frigului, au venit călduri uscate; aerul tot a fost şi e încă plin de pulbere de nisip; toată lumea

sufere de guturai şi tuse. E o secetă cum nu s'a mai pomenit în ţara asta. De cinzeci de zile n'a plouat. Astăzi par'că s'a mai răcorit şi cerul e acoperit; însă bate vântul şi acuma barometrul se urcă. Să sperăm că peste câteva zile se va milostivi cel de sus cu puţină stropeală Ce mai nou pe la d-v.? Aveţi vreo ştire dela d Costică? In « Universul », se spune că e numit prezident al unui Congres la Expoziţie. Daca n'aş avea afurisitul ăsta de guturai, m'aş repezi să vă văd; acu însă nu pot, mi-e teamă să nu mă dea afară nemţii din vagon ca pe o infecţiune, şi afară de asta, n'am nici atâtea basmale câte mi-ar trebui pe drum.

Aşteptând o vorbă bună dela Dv. vă salutăm cu toată dragostea pe toţi,

Car

Am primit o carte dela nenea Iancu Manliu S'a întors în Dresda şi se plânge că n'are cu cine petrece. Imi pare rău că, fiind indispus, nu mă pot duce măcar o zi, să-l vedem ce poate. Dar helbet! n'au intrat zilele 'n sac Eu nu mi-am perdut speranţa că odată tot o să-l punem noi pe conul Iancu la prubă.

Am scris lui Barbu *în franţuzeşte* (!) ca să-l felicit pentru discursul său *gallophile*[1]), şi ca să-l îndemn a trece iar prin Berlin, mergând spre Paris ca să ia pe Cellica. Indată ce primesc un răspuns ţi-l comunic.

Didina trimite multe complimente lu Frau Doctor. Ii pare rău că nu s'a putut executa planul nostru de petrecere, la care nu a renunţat cu totul. Ii va scrie în curând, după ce va fi isprăvit nişte haine pe cari le lucrează pentru copii Până la revedere, multă sănătate dela toţi la toţi.

Car.

LXIV

Wilmersdorf bei Berlin, 14 Mai 1906.

Presupun, d-le doctor, că ţi-au sosit atâţia bani dela provinţie, încât nu mai ai loc unde să ţii sumuşoara mea. Aminteri ce zor? Eu te rog să nu-mi trimiţi nimic decât complimentele d-tale; pentru

---

[1]) *La Jeunesse*, discours prononcé dans la réunion publique du 20 mars dans la Salle « Dacia », Bucarest, Impr « Minerva », 1906.

altceva, viu eu în persoană; în orice caz, nu înainte de a-mi trece gutunarul; până atunci, n'am nas să es din Wilmersdorf. Voiu veni eu fără prealabilă anunțare la Lipsia, unde am să te rog să mă duci la editura de geográfie a lui Freytag, de ale cărei nişte mărunte publicațiuni foarte interesante am numaidecât nevoe Aprobarea d-tale pentru modestul meu talent liric m'a atins până'n suflet. Iată, mi-am zis, un critic în adevăr modern, pe cât de luminat pe atâta de imparțial. Numai cine înțelege arta aşa de adânc poate fi un judecător autorizat în materie. Mă măgulesc dar că am putut obține sufrajele unei aşa de incontestabile autorități. — Aflu că d. Tudorică (Biserica!) a terminat o piesă teatrală de gen eroic şi nişte ode şi poeme triumfale pentru Jubileul Regal. El contează să câştige atâta cu aceste patriotice producțiuni, încât să poată veni cu familia pe aici. Ințelegi d-ta bine că nu eu aş putea lipsi să-i doresc mai mult succes decât îşi doreşte singur. Inchipue-ți petrecere, să-l avem pe daco-românaşul nostru în mijlocul nemției! Mi se pare că ți-am mai scris că l-am *engagé* pe Barbu să treacă şi anul acesta prin Berlin mergând spre Paris, spre a-şi lua de vacanție pe copilul lui! Maică Precistă nemțească!... Domul mă-sii şi Catedrala Odicolonului.

Vremea e tot uscată. geme împărăția toată de aşa secetă; or să se scumpească picioicile. Să rădicăm glasuri umilite spre Inaltul Tăriei ca să se milostivească odată cu ploaie asupra prea dogorîtelor țarini. Moaştele lui sf mucenic Dumitru Basarabov şi ale Prea-Cuvioasei mucenițe Parascheva sprijinească însetata rugă a noastr 'a păcătoşilor şi nevrednicilor robilor lui Dumnezeu, cari pentru greşalele şi rătăcirile noastre sunt horopsiți de Prea Milostivul şi Iubitorul de oameni. Rugămu-ne, pocăiți, să nu se potrivească unor ticăloşi ca noi. In bunătatea lui nemărginită, erte-ne! întoarcă-şi iară sf. față cu blândețe către noi, cari destul am fost certați cu focuri şi cutremure din măruntaiele acestui pământ, sătul şi el de atâtea păcate şi blăstămății câte poartă! Amin! — Aminteri, ce ne facem la iarnă fără barabule, coane?

Dela toți la toți, multă sănătate şi călduroase salutări. Până la revedere, o strângere de mână

Car.

P. S. — Ideea de o slujbuşoară la Exposiție nu e rea de loc. In vacanțele de vară, trebue să fie o voluptate să slujeşti, cu

căldură, patria în câmpul Filaretului Ce vilegiatură! Pune, rogu-te, pe lângă iubitul nostru prezident, o vorbă bună şi pentru mine. Am fi împreună. O plăcere împărtăşită sporeşte: am simţi fiecare, în loc de + 36 grade, câte + 63.

— Contagiată probabil de atmosfera literară în care viează, Wanda Winkler a făcut aseară un miticism, demn de notat, cred eu; judecă şi d-ta. Am auzit căzând ceva, ca o farfurie, în cuine, unde se făcea jumări Am mers şi am întrebat-o ironic dacă a mai spart ceva; ea mi-a răspuns serios.

— Ja, sechs Eier!

Ce va să zică influenţa mediului! Il n'y a que le milieu, c'est fini

LXV

Berlin, 21 Mai 1906.

Herr und Frau Doctor,

V'am expediat astăzi *la Belle Hélène*, piesa şi musica, precum şi numărul din *le Matin* cu deslegarea jocului « Uite popa, nu e popa ».

Citiţi-le sănătoşi.

A plouat straşnic şi are de gând să continue. E foarte plăcut pe aici. Tocmai mâne marţi îi scriu lui Costică: să mă credeţi că n'am avut vreme; am avut şi am şi astăzi nişte musafiri. Regele şi familia d-sale s'au întors cu mare alaiu în capitala Bucureşti. Primarul capitalei şi doamna lui au avut un teribil accident de auto. Femeea, în primejdie mare; bărbatul, două coaste rupte: chi non va piano, non va sano.

Fiţi sănătoşi. Dela toţi la toţi viele Grusse

Car.

LXVI

Wilmersdorf bei Berlin, 22 Mai 1906.

Am scris, d-le Doctor, d-lui Costică câteva rânduri bine simţite. Crez, adică sper, că o să-i fie greu a ne refuza. Primit-aţi pe la charmante Belle Hélène? — Eri am avut şase daco-români de

ispravă la masă [1]). Detalii când ne-om vedea Dela toţi tutulor cordiale sălutaţiuni — Fiţi sănătoşi.

De tout cœur votre dévoué,

Car.

La 4 azi dimineaţă m'am culcat. Scuză caligrafia

LXVII

Berlin W, 3 Iunie 1906.

Am tot aşteptat, dragă domnule Doctor, să-mi aducă postaşul ceva ştiri mai de seamă pe cari să ţi le comunic — nimic şi iar nimic. Junimiştii au ţinut duminica trecută, a doua zi după încetarea serbărilor jubilare, întrunirea lor Au vorbit un oarecare Negulesc, apoi Filipescu şi Marghiloman. — Foarte anodini, incolori şi inodori toţi trei, au protestat contra « *falsilor* conservatori », cari compromit inst'uţiunile noastre const'tuţionale şi au declarat că ei se vor ridica dintru toate puterile să apere aceste ins'tuţiuni! După aceea s'au împrăştiat oamenii (cari nu erau de loc numeroşi) în ordine şi linişte. Din sorginte particulară nu am vreo ştire Barbu nu dă semne de viaţă — pe semne că se află tot în *ira*. Il a la colère discrète. Costică e, pe semne, şi el tare necăjit, că până acu o vorbă nu mi-a răspuns. — De sigur ai citit în gazetele nemţeşti ştiri despre groaznicul atentat anarchist contra tinerei perechi regale. Cele franţuzeşti nu mi-au adus până acum decât ştirea fără multe amănunte. — A propos de politică. La mine, am avut o criză de cabinet, care s'a terminat prin demisia ministrului subsistenţei. — Mina Zimermann, ilustra mea bucătăreasă, s'a certat în lipsa noastră cu Wanda Winkler, şi a părăsit postul său La întoarcerea noastră nu am mai găsit-o pe banca ministerială. A doua zi a venit să ne declare categoric că nu mai poate continua a servi decât cu condiţia licenţiării Wandei. Ca suveran imparţial, care am jurat să păstrez intacte legile fundamentale, fără însă a-mi ştirbi câtuşi de puţin prerogativele Coroanii, am respins condiţiunea şi astfel Mina s'a retras dela putere [2]) Interimul îl exercită pe

---

[1]) Intre care d. D Gusty (n a)

[2]) Spre marele meu regret. Păcat! aşa de inteligent îşi conducea departamentul (n a.)!

iând M-me Caragiale şi Nietzold[1]. — Aici de alaltăeri e o vreme îngrozitoare: grindină, tempestă, frig şi 'ntuneric. Brr!

Eri Gusty a mâncat la noi şi a rămas şi seara. Azi mâncăm cu toţii la Nietzold. Variatio delectat! — cum zicea răposatul C'conul Vasilică Pogor

Aştept cu nerăbdare un cuvânt dela voi să ştiu ce v'aţi hotărît. Dacă vii prin Berlin, anunţă-mă cu o zi două înainte. Poate avem norocul să se mai îndrepte vremea — să facem o mică excursiune Eu, cum ţi-am spus, pe la sfârşitul lui Iunie o să trebuiască să mă răped la Bucureşti. Atunci, neapărat, să ne concertăm pentru un studiu superficial al celebrei capitale

Complimente dela toţi la toţi.

Cu toată dragostea

al matale,

Car

LXVIII

Bad Nauheim, 5 Iunie 1906

Stimate d-le Doctor, îţi trimit chiar originalul lui Conul Iancu. Eu cred că vrea să zică

Villa Emmy
Bad Nauheim

Eu aşa i-am adresat chiar eri o cartă Ia vezi şi d-ta.

Ce impresie v'a făcut răsgândirea d-lui Costică? Mie mi-a făcut o impresie foarte penibilă. Să las că mi-a stricat atâtea frumoase planuri · dar m'a făcut să-mi perz orice iluzie despre seriositatea oamenilor societăţii viitoare.

Aşteptând răspuns la carta mea de ieri, sunt şi rămân

Al dv. plecat serv,

Car

Tutulor dela toţi etc , etc , etc

Eu până aci ştiam că e la Bad Nauheim, dar unde trăsese 'n gazdă nu ştiam. Ii scrieam pur şi simplu *B N.;* d'aceea pe semne n'a primit nimic.

---

[1]) Restaurant din cartier

LXIX

Berlin, 6 Iunie 1906

Cartele noastre postale s'au întâlnit pe drum. Iți poți închipui ce plăcere mi-a făcut a d-tale despre d. Costică. Firește că acuma planul vostru pentru Sinaia trebue modificat puțin — lucru care nu-mi displace deloc. Nu puteți pleca așa îndată după sosirea lui Costică Așa dar sper că planurile noastre despre o raită pe la Coln, Bonn, Rothenburg, Hildesheim, etc. vor găsi realizare, spre marea mea bucurie. Fii bun și scrie-mi o vorbă — să știu dacă nu-mi fac deșarte iluziuni în această privință. Ce D-zeu! ar fi păcat să nu profităm de o ocazie așa de rară. Și, apoi, nu poate d. Costică să vie în Germania numai și numai spre a pleca imediat înapoi. Așa dar, rogu-te, nu contramanda planul făcut și imediat anunță-mă despre sosirea iubitului nostru oaspete, căruia trebue să-i facem toate onorurile. Aș vrea să știu exact pe unde și când sosește, ca să-i eșim înainte. Dacă poți, dă-mi precize indicațiuni. — Vremea, de eri seara, este splendidă: barometrul stă la beau-fixe; senin, calm, căldurică — tocmai bine de plimbărică! Ce frumusețe trebue să fie acuma pe la Bonn! Aștept cu multă nerăbdare veștile d-tale Dela toți la toți multă sănătate

A d-tale plecată slugă,

Car.

Nimic din țară — nimic — nimic. După « Universul » alaltăeri, luni, a trebuit să se țină o întrunire publică junimistă. Darea de seamă n'a avut când să sosească până acuma. După Jubileu a început *Moșii*, cu mare brio. Atâta tot.

LXX

Wilmersdorf bei Berlin, 8 Iunie 1906

Mă puteam prinde că d. Costică o să ne joace festa, și câștigam. Acuma, rogu-te, scrie-mi *imediat* ce aveți de gând? Când plecați? Mai vii pe aici, cum spuneai? Să știu precis când să te aștept. Aș vrea și eu să mă mișc puțin. De când am venit din Lipsca n'am eșit din halat Am mucezit de tot; trebue să mă scot la aer ca un

covor bătrân îmbâcsit de molii, aminteri simt că mă destram. Aştept cât mai iute răspunsul d-tale. Multă sănătate tutulor dela toţi.

Cu toată dragostea,

Car.

Nimic din ţară!

LXXI

Wilmersdorf bei Berlin, 10 Iunie 1906

Di ieri seara, dila nouă,
Plouă, c'coani, plouă, plouă. .
Şi eu, sângur, sângurel,
Tot mă lupt c'un păărel.
Dùşmană şi-i soarta mè,
Că nu am cu şini bè;
Că mai vreme di băut,
Di băut şi pitrecut,
De cându-s n'am mai văzut!

Al matale,

Caragiale

LXXII

Hamburg, 12 Iunie 1906.

Viele herzliche Grusse
Caragiale & Sohn
Hamburg bleibt Hamburg!

LXXIII

Lubeck, 13 Iunie 1906

(Urkunde:

Hiemit thu Euch kund und zu wissen dass ich unter heutigem/am *13* ten Tage des *VI* ten Monats Eintausendneunhundert — *6* im Rathsweinkeller zu Lubeck beim Edlen Rebensaft Euer gedenket und *viele* Glass auf Euer ganz spezielles Wohl geleeret hab. — Ich send euch meine herzlichsten Grusse und verbleib in Freundschaft

Euer

I L. Car.

Diess Unterschrift wird hiedurch beglaubiget und unter Insiegel geleget. Semnătură şi completări pe formularul — c. p ; de la *Rathsweinkeller-Lubeck*).

LXXIV

Lubeck, 13 Iunie 1906

Până la revedere, când să-ți spun pe larg, ce minuni am văzut — te salut cu toată dragostea. Sărut mânile doamnei doctor. Fiți sănătoşi

Car

(Pe fața c. p ilustrate, cu legenda *Lubeck — Inneres der Schiffergesellschaft*, Caragiale a însemnat)

Stabiliment — mai bătrân decât descoperirea lui Columb — extraordinar de interesant... Prosit!

Car

LXXV

Wilmersdorf bei Berlin, 20 Iunie 1906

Vedeți, vă rog, d-le doctor, villa d'asupra căreia fâlfâie gloriosul tricolor daco-roman? Aceea este residența pe care mi-am ales-o pentru vilegiatură estivală. Pot zice cu poetul·

Locuința mè di vare
E la mare...

Remarcați, vă rog, că toate steagurile străine, supuse vântului, curg dela dreapta la stânga, pe când tricolorul nostru, în veci nebiruit, curge dela stânga la dreapta· el nu ştie să se plece vânturilor duşmane

Iată ce va să zică adevărată independență. Onoare lui!

Noi cu ajutorul Proniei vom pleca luni la 25. Dacă s'ar putea, aş dori să vă mai văd; dar e foarte greu, căci trebue multă pregătire. Eu mă duc acolo cu speranța să pot, pe verandă, la umbra falnicului tricolor, să lucru ceva spre glorificarea lui, drăguțul!

Poți face o revoltă contra tabietului, să te scoli odată de dimineață şi să vii să ne calci aici la Berlin spre a petrece câteva momente, înainte de plecarea noastră pe țărmuri străine şi a voastră spre scumpa patrie? Responde la mine! Mare plăcere mi-ai face

A propos, la Travemunde avem o excelentă orchestră, filarmonică, mă rog frumos.

Dela Travemunde până la Lübek, care este o minune, am zece trenuri pe zi, dela Lubeck la Hamburg, tij [1]). E ceva minunat. Of! Doamne ce ar fi fost să fi venit barbarii din Ploeşti cu voi şi cu noi la Travemunde, în loc să vă duceţi voi acolo! Eftin, frumos, curat, în sfârşit *tadelos* (sic).

Eu tot sper să ne mai vedem; însă dacă nu se poate, atunci vă urez să umblaţi sănătoşi şi să petreceţi bine şi veseli şi să vă 'ntoarceţi tot aşa.

Adresa voastră o ştiu. Iat-o pe a mea.

Travemunde Ostseebad
Villa Iris

Didina nu mai poate de ciudă că n'a putut găsi stofă la fel Vă salută ea şi copiii

O strângere de mână,

Caragiale

P. S. — Caută de vino o zi înainte de sâmbătă.

— Aşteptăm scrisoarea promisă dela Frau Doctor, cu multă nerăbdare.

LXXVI

Wilmersdorf bei Berlin, 21 Iunie 1906.

Mă rog ţie, fă o jertfă şi vino! Să petrecem, înainte de despărţire pentru vilegiatură, măcar câteva momente: un mic *colloqium*.

Servus,

Car

(Pe faţa c. p. ilustrate şi în colori, cu legenda *Gruss vom Seetempel, Travemunde*, Caragiale a desenat cu creioane colorate tricolorul român şi a scris)

Uite-l cum flutură de victorios drăguţul!
şi iarăşi contra vânturilor străine! Să
tremure duşmanii!

Car.

---

[1]) De asemenea (slav).

LXXVII

Travemunde, 25 Iunie 1906.

Vă trimitem dela mare
O frățească salutare
Toți.

Am auzit acu Ouvertura dela Egmont bine cântată
Tot boerul [1]) rămâne.

După ce arunc la cutie această cartă, ca să nu scap poșta, voiu auzi Orphée aux Enfers di jădanul șala di Offenbach — mare șoltic, coane

Al matale,

Car.

LXXVIII

Wilmersdorf/Berlin, Mercuri 1/VII 1906

Stimate Domnule Doctor,

Am fost tare suferind — o maladie curioasă. Pe cât am putut lua seama — căci această afecțiune debilitează între altele și puterea de observațiune — iată simptomele și fazele ei. O perdere mereu crescândă a tonicității mușchilor supuși voinței; treptat îi scad pacientului forțele picioarelor, brațelor și cerbicei, încât ajunge să nu mai poată sta decât lungit, fără să se mai întoarcă pe altă parte, ceasuri întregi. Cufundat într'un fel de toropeală (assoupissement), care nu se poate numi somn, dar nici atâta stare de trezie, așteaptă, calm, să dispară lumina zilei spre a putea gusta binefacerile somnului reparator. Somnul lui e profund; niciun vis frumos sau cauchemar. A doua zi, se deșteaptă foarte târziu; cască într'una, producând, prin mișcarea articulațiunilor maxilare, un fel de sgomot ce seamănă mult cu acel produs de spargerea unei alune verzi Să pună bucățele de zahăr, să toarne în ceașcă, să 'nvârtească lingurița — nu poate. Trebue altcineva să se ocupe de toate astea; astfel, dacă dispune de avere și de libertate, își ia o soră de caritate sau mai multe, după mijloace, dacă nu, atunci se mulțu-

[1]) Beethoven

meşte, ca mine, cu ajutorul familiei Toate obiectele îi par cu mult mai grele decât îi păreau în starea normală; papucii, de exemplu, i se par ca nişte ghiulele de forçat Simte apoi că toate articulaţiunile i se 'nmoaie, până i se desprind de tot, iar membrele, ca independente, nu mai vor să răspundă la palidele desiderate ale conştiinţei, care d'abia mai are curajul a face din când în când apel la concursul lor, şi asta numai în momente de nevoi absolut imperioase.

O alterare remarcabilă se face şi 'n psichicul şi intelectul pacientului. El cade într'un fel de apatie, o completă lipsă de iritabilitate şi de iniţiativă faţă cu non-eul: nu se mai apără nici de muşte; apoi, cele mai grave chestiuni, politice, etice, estetice, etc. îl lasă indiferent; cele mai sguduitoare împrejurări ale vremii lui, ca, bunăoară, reabilitarea comandantului Dreyfus, disolvarea Dumei, succesul Expoziţiei jubilare daco-române şi altele, nu-l mai pot mişca. Pare că nu mai e 'n stare a fixa în focar normal obiectele Ai crede, văzându-i privirea, că el, uitându-se de-a'ndăratele înnăuntru-i, caută ceva ascuns departe în magazinile memoriei, ori flanează prin grădinile imaginaţiei. Nu. Nu se uită nicăeri, nu caută nimic, nici înnăuntru ca nici în afară. Devine din ce în ce mai puţin exigent cu cei cari şi cu ceea ce-l încunjură. Incapabil de vreo pretenţiune, care ar trebui formulată măcar printr'un gest, renunţă la cerinţele strictului necesar, chiar la satisfacerea viţiilor sale; de exemplu, nu mai e 'n stare să spună ce i-ar plăcea şi ce nu să mănânce — noţiunea de plăcere şi neplăcere este stinsă; nu mai poate cere un pahar de bere sau o ţigaretă, etc, deşi este un înveterat băutor, fumător, etc — până şi imperiul viţiului este paralizat. In fine:

« Nu se vaită, gnişi tânjeaske,
« Numa zaşe şi boleaşke! »

Iată ce am suferit Familia, pe drept cuvânt alarmată, a trimis după d. Arzt al Bezirkului, care, venind îndată, m'a turmentat cu fel-de-fel de examinări, palpări şi auscultări M'am lăsat să mă'ntoarcă (neputând-o face singur) cum i-a plăcut; mi-a pus fel-de-fel de întrebări absurde, între altele, dacă noaptea dorm bine, la care d'abia am putut răspunde: nu ştiu Alte indicaţiuni i-a dat apoi Frau Director. Ii auzeam vorbind fortissimo, ca după obiceiu. Dintre acele indicaţiuni, cele mai multe erau cu totul false;

una e destul să ți-o spun, ca să judeci și d-ta auzi, că eu de regulă nu beau mai mult de două-trei pahare de bere pe zi. Poftim... Să nu fi fost suferind, aș fi sărit firește să le rectific, dacă nu chiar să le desmint categoric, dar, în starea de completă abdicare în care mă aflam, mai puteam eu deschide fălcile să articulez măcar o simplă negațiune spre restabilirea adevărului? Dar ce-i mai pasă unui biet bolnav de adevăr? Și, în fine, ce este adevărul? — Ba zău ..

D Arztul a spus că

« ... nu vede nimica grav. Este o maladie clasică. Hippocrates nu vorbește nimica despre ea; desigur din causa benignității ei, ilustrul părinte al Iatriei a socotit de prisos a o mai pomeni în vasta lui operă, e probabil însă că era cunoscută cu multe veacuri înaintea lui, încă dela clădirea Ninivei Această urîtă maladie își atacă victima pe furiș După primele simptome, pacientul cade la pat ori la canapea Temperatura și numărul pulsațiilor sunt normale, uneori chiar scad puțin sub normal. Tocmai pentru asta, maladia presintă ceva cu totul particular, anume, subiectul nu simte, ca în genere la maladiile invasive, vreo durere, nu e cuprins de acea abatere sufletească numită angoisse, din contra, e foarte liniștit și 'ncrezător; simte chiar, dacă ne putem exprima astfel, un fel de bien-être indicibil Despre jugularea maladiei, nici nu poate fi vorba; în această privință, știința, cel puțin până astăzi, se declară impotentă Răul trebue lăsat să-și facă evoluțiunea, care durează între 9 zile la subiecții adulți și 9 săptămâni la cei în vârstă înaintată Din norocire, lucrul nu e de loc primejdios, niciodată pân'acuma, nu s'a 'nregistrat în analele savante vreun caz mortal. Maladia apare spontaneu la om (foarte rar la occidentali și la nordici) și la vitele bătrâne, mai cu seamă la bovine [1]); poate deveni chronică — cum, din nenorocire, este la mine. E cunoscută în știință sub numele de *Pigritia orientalis fetida* [2]). In anticitate (ca și până astăzi la popoarele înapoiate, cari nu se bucură încă de avantajele regimului representativ), se tămăduia expeditiv, prin masajuri

---

[1]) De aci, poate. vine la Daco-Români obiceiul de a-și stimula boii, când li se lasă pe tânjală cu « Dii, boală! » — Recomand, fără nici o pretenție științifică, atențiunii dumitale de filolog și linguist, această fugitivă ipoteză (n a).

[2]) Pe cât mi-aduc aminte, am auzit odată pe amicul nostru M. C Rostogan zicând elevului său favorit, junelui Otopeanu, care se cam lăsa un moment pe tânjală «Școlerul să-și plinească datorința numa! Să nu fie putoare, mă rog (n a)!

sistematice, cu un instrument lung şi flexibil, d'a lungul şi d'a curmezişul muşchilor lombari şi spinei dorsale. Astăzi, graţie principiilor dela 93, aceste masajuri sunt scoase din modă; metoadele moderne, în lipsă de specific, recomandă· odihnă şi somn şi iar odihnă Tratamentul acesta, deşi mai îndelungat, e mult mai comod pentru pacient, şi fără greş dă resultate excelente »

Am trebuit să-l urmez cu sfinţenie. Iată de ce, stimate d-le Doctor, a întârziat răspunsul meu la preţioasele dumitale scrisori, cea din Lipsca şi cea din Sinaia Intrat în convalescenţă, dar tot ameninţat de o recidivă, mă grăbesc a-ţi răspunde. Inainte însă, am ţinut să-mi împlinesc o sacră datorie amicală, dându-ţi aci amănunţit descrierea suferinţei mele şi părerea bărbaţilor de ştiinţă, comunicându-ţi totdeodată şi tratamentul indicat în asemenea cazuri D-ta şi iubita d-tale consoartă nu sunteţi occidentali, nici nordici Cine ştie? Mai cu seamă în vacanţii, pe timpul căldurilor mari, bântue această oribilă Pigritia. Doamne fereşte! La un caz, nu uitaţi cele arătate mai sus· nu vă alarmaţi, căci primejdie nu poate fi; lăsaţi fără grije să-şi urmeze răul evoluţia lui normală şi aplicaţi-vă tratamentul modern, care, cum v'am spus, este suveran· odihnă şi somn, şi iar odihnă.

La scrisoarea d-tale din Lipsca, nu pot deocamdată răspunde altceva decât că mi-a făcut o nespusă mulţumire. Luminoasa d-tale metodă de critică, pe lângă adâncă pricepere şi covârşitoare putere de analiză — calităţi datorite unei înalte educaţiuni intelectuale — mai denunţă şi acele, şi mai rare, calităţi ce nu se pot căpăta, ci se posedă — calităţi ale spiritului de elită şi ale talentului dragostea caldă de artă şi entusiasmul de frumos, fără posibilă amăgire în pornirea lor De aceea, recitind adesea rândurile d-tale, am, fără teamă de vanitate, momente de orgoliu. Când am câştigat sufrajele unui eminent critic, atât de frumos şi de solemn exprimate, încetez a mai mă 'ndoi de mica însemnătate a trudei mele Astfel, felicitându-mă c'am putut câştiga amiciţia şi stima unui bărbat ca d-ta, îţi mulţumesc cordial că (lucru de care nu prea am fost răsfăţat în cariera mea) nu esitezi a mi le manifesta cu atâta prietinoasă generositate

La a doua scrisoare, răspund că ştiam tot cancanul de care ţi-a vorbit Costică; încă de astă iarnă, l-am aflat dela Exc. Sa P. P. Carp, când am avut plăcerea să-l însoţesc d'aci până la Weimar. Ceea ce nu ştiam e că acel interesant interview s'a produs şi 'n

românește. Rogu-te dar, fă c'ei face și trimite-mi două-trei exemplare din « Protestarea » aceea. Am mare nevoe să citesc acel factum înainte de întoarcerea din vilegiatură — mititica!

Frau Director a scris alaltăeri o cartă postală către Frau Doctor. Trebue să vă fi sosit, dacă cumva greva factorilor postali nu s'o fi 'ntins de pe malurile Dâmboviței inferioare până în valea superioară a Prahovei

À propos de grevă, ce zice d. Costică de desfășurarea evenimentelor rosiene? — Imbrățișază-l frățește din parte-mi. Spune-i că-l doresc foarte mult și că-mi promit de pe acuma ceasuri de înaltă petrecere, când vom fi cu toții împreună aci la toamna viitoare. N'ai uitat, cred, că 'n primul loc al programului nostru stă, un pelerinaj la Bethleemul de pe Rin [1]). D'abia aștept să mă 'nchin!

Pe aici, slava Domnului, bună pace. De două săptămâni, secetă de bărăgan moldo-valach. De vreo cinci zile, foarte cald; seara, plăcut. Ce trebue să fie la Lipsca! închipue-ți. Acu când scriu, par'că s'ar apropia un Gewitter [2]). Să poftească! va fi primit cu aplause furtunoase.

Fiți sănătoși. Beți un pahar de pelin și în sănătatea convalescentului. Tutulor d'acolo, dela toți d'aci, viele herzliche Grüsse.

Cu frățească dragoste, al vostru

Caragiale

La ocaziune, rogu-te· o salutare cât de tare lui Matecscu, marinar călare.

P. S. — Pe lângă « Protestarea », rogu-te, trimite-mi și conferența lui Costică; dacă n'a tipărit-o în extenso, măcar o cât mai fidelă dare de seamă Vale.

LXXIX

Travemunde, 2 Iulie 1906.

Am lipsit câteva zile la Lubeck. Intorcându-mă am găsit carta voastră. Sper că necazul v'a fost trecător și că în curând veți scăpa de călduri Dorim să avem vești dela voi — bune.

Firește că nu plecați fără să ne spuneți o vorbă. Pe aici răcoare și frumos, după o strașnică furtună. Veste politică din țară:

---

[1]) Bonn, locul de naștere al lui Beethoven.

[2]) Furtună (germ.)

Bădărău a fost exoflisit din minister; în locul lui la justiţie este numit Dimitrie Greceanu, duşmanul lui politic, şi pur conservator ruginit. L-au regulat boerii pe mojic.

Fiţi sănătoşi. Multe complimente dela toţi tutulor,

Car.

Ce veşti aveţi de acasă dela Ploeşti? Nu lipsiţi a duce acolo cele mai călduroase salutări dela noi. Aş dori să am şi eu conferenţa lui Costică. Eu sper să ies cu ceva de aici

Viele herzliche Grusse,

Car

LXXX

Travemünde, 5 Iulie 1906

Fabulă democratică

MOTTO
Pe Iona l-a înghiţit,
Spune Biblia, un chit
Fiind greu de mistuit,
Inapoi l-a asvîrlit
Zise Iona zăpăcit
« Cum rămânem în sfîrşit? »
Chitul zise « Suntem chit! »

Nişte ciocoi au înghiţit
Pe Bade, unul dela noi,
Dar le-a fost greu de honipsit
Şi, jumătate mistuit,
Il aruncară înapoi
Pe Bade rău [1]) l-a supărat
Acest afront neaşteptat,
Şi, nespălat, numaidecât,
El pe noi toţi ne-a convocat
Noi toţi l-am mângâiat pe rând
« Nu fi mâhnit până 'ntr'atât!
« Vine pedeapsa lor curând,
« Şi, sicut canis [2]), iar la noi
« Se vor întoarce-aceşti ciocoi! »
El însă zise amărît.
« Eu ştiu ce vreţi să spuneţi voi,
« Dar — orişicum şi orişicât, —
« Eu cum rămân?

Morala

— Ciocoiu ' urît

---

[1]) Joc de cuvinte pentru Bădărău, ministrul debarcat.

[2]) Ca şi câinele (lat.)

LXXXI

Travemünde, 8 Iulie 1906

Dragă d-le Doctor, cred că nu mai trebuesc comentarii la mica poesioară pe care mi-a inspirat-o nestatornicia valurilor politicei daco-romane, mai straşnice decât a valurilor mării. Spune-mi, rogu-te, cum ţi se par progresele pe cari lira mea modestă le-a realizat numai după trei patru băi de mare? Mă 'ntreb: unde voiu ajunge, când voiu fi sleit abonamentul de 24 băi? Incalculabil. Aşteptând un mic cuvânt de încurajare, vă salut.

Dela toţi la toţi viele Grusse,

Car.

Aici, o vreme minunată — o bunătate!
Şi petreceri — o frumuseţe! care pot să zic

LXXXII

Travemunde, 10 Iulie 1906

Joi
29 Iunie st. v.
12 Iulie st n.
(†) Sf. Petre şi Pavel
(Repaus dominical)

Vivat Paul! Vivat Paulucă! Vivat familia!

Sfinţii apostoli Petre şi Pavel fie-le întru ajutor, la anul şi la mulţi ani, cu sănătate şi veselie!

Car.

LXXXIII

Travemunde, 11 Iulie 1906.

Stimate d-le doctor, mâne joi 12 iulie ne înapoiăm la Berlin. VINE SOACRĂ-MEA!!!!!!!!!!

Explicaţii mai târziu. Tot a dumitale mai cuminte: te face să mergi la ea, nu vine ea la d-ta.

Orice comunicări, le aştept la Berlin, unde rămân statornic. Dela toţi la toţi multă sănătate.

Devotatisim

Car

LXXXIV

Wilmersdorf, Sonnabend 14/VI 1906 (pe stamp post. 14.7.06)

Stimate Domnule Doctor,

Cu voia A-Tot-Ţiitorului, am ajuns acasă teferi împreună cu Ţakatia, ceea ce a făcut mare bucurie jumătăţii şi sferturilor mele — savoir Didinei şi copilaşilor — cu cari Maman a şi tras un somn straşnic până azi dimineaţă la 10. Bravei mele provinciale i-a făcut Berlinul o impresie pentru care nu găsesc epitet în nicio limbă, din câte puţine cunosc, decât în limba sublimă a lui Alighierescu [1]) — o impresie *stupenda*. A rămas cocoana paf! Inchipue-ţi dumneta acuma ce are să fie când, după ce s'o mai drege puţintel de hodorogeala zugurilor, îi voiu arăta minunăţiile Neamţului... Plusios tu cosmu! [2])

Altă bucurie am avut, eu în deosebi, azi dimineaţă când am primit, în sfârşit, scrisoarea dumitale, plimbată câteva zile pe Baltica: ca pe un bordeaux retour des Indes, am savurat această plină de buchet scrisoare de bon cru. Pentru a-ţi răspunde cum se cuvine la aşa rânduri preţioase cer un termen. Cred că n'are să-ţi pară rău a primi replica mea la Sinaia.

Primit-ai, rogu-te, şi carta mea postală din Travemünde, cu felicitări pentru ziua onomastică a celor doi Paveli?

Incă odată, umblaţi sănătoşi, petreceţi sănătoşi, şi să ne vedem, la toamnă, sănătoşi! Imbrăţişaţi şi pentru noi pe ai voştri Carpatini. Dela toţi la toţi viele herzliche Grusse Frau Director mulţumeşte din suflet lui Frau Doctor pentru graţioasa găzduire a lui Guliţă al dumneei, încântat de buna primire.

Cu frăţească adâncă dragoste

al d-tale

Caragiale

---

[1]) Dante Alighieri

[2]) Expresie admirativă, în limba neo-greacă. *Bogatul lumii*. Vezi şi întrebuinţarea dictonului, cu subînţeles ironic, în scris. CX.

LXXXV

Rothenburg o T., 29 Iulie 1906

Cu mult dor Hoch Bavaria! Prosit!!

Car

LXXXVI

Goslar, 6 August 1906

Viele herzlichste Grusse

Car.

LXXXVII

Wilmersdorf bei Berlin, 28 August 1906.

Cutremure se 'ntâmplă 'n lume
Cu grozăvii fără de nume;
Dar grozăviile din Harz
    Le fac pe toate marț [1]).

Tutulor dela toți viele herzlichste Grusse

Car.

LXXXVIII

Saalburg, 4 Septemvrie 1906.

Saltă, Române, plin de mândrie! [2])

M. Ch. Rostoganul

---

[1]) C. p. ilustrată; șarjă, în colori, cu bețivi și case împleticite, sub lumina lunii. Legenda: *Goslar Grad' aus dem Wirthshaus, Komm ich heraus, O, Marktplatz, wie wunderlich schaust du mir aus*

[2]) C. p. ilustrată: *Mommsen-Denkmal—Saalburg*

LXXXIX

Wilmersdorf bei Berlin, 6 Octomvrie 1906

Reta Walter dela Opera-Comică [1]) Această frumoasă şi talentată creatură a fost alaltăeri ucisă cu un glonţ de revolver în tâmpla stângă. Moartea a fost fulgerătoare. Ucigaşul ei s'a sinucis pe loc. Fata avea un prodigios succes de începătoare (21 de ani). In lumea artistică şi 'n tot publicul amator este o mare jale. Nenorocirea s'a întâmplat la 4 Oct. pe la 3 după amiazi — joi.

XC

Berlin W., 24 Octomvrie 1906

Iubite Domnule Doctor, inima mi-a tresăltat de bucurie citind călduroasele cuvântări daco-române... Dumnezeu al străbunilor noştri! ce 'aavele trebue să fi fost după acel banchet triumfal!.. [2]) şi... fom'mei!

— M'am bucurat apoi, şi mai ales, că te-ai săturat să mai cânţi:

« Şhie pâne cât di ră,
« Tăt mai bini 'n ţara mè! ».

şi că te-ai hotărît, în fine, să te 'ntorci iar la franzoala surgunului. Vă aşteptăm cu mare nerăbdare; veniţi sănătoşi şi cu chef!

Până atunci, ia citeşte, mă rog, aceste rânduri:

(Tăetură de jurnal:

— Un viu conflict s'a ivit între d-nii A. C. Cuza şi Paul Bujor, profesori universitari. Cauza este cuvântarea pronunţată de d. profesor Cuza, cu ocaziunea solemnităţei inaugurărei cursurilor universitare.

(Probabil că chestiunea va veni înaintea consiliului profesoral al Universităţei).

şi rogu-te, cercetează şi adu-mi cât mai ample amănunte asupra interesantului conflict dintre aceşti doi iluştri savanţi. Nu uita.

---

[1]) C. p ilustrată *Reta Walter—Mignon*

[2]) Banchet politic al partidului conservator.

Pe aici o vreme împărătească. Am să te văz, dacă eşti diplomat: adu-mi-l şi pe Costică: mare bucurie şi folos mi-ai face.

Dela toţi ai noştri la toţi ai voştri viele herzlichste Grüsse.

Al matale

Car.

P. S. — Scriu o piesă de teatru · «Titircă, Sotirescu & C-ia», 3 acte.

Merge binişor. Să sperăm că n'o să-ţi displacă.

Dă scrisoarea alăturată lui Costică şi insistă să nu mă lase fără răspuns.

Vale.

XCI

Wilmersdorf bei Berlin, 14 Noemvrie 1906.

Stimabililor, când veţi fi pe deplin reparaţi de hodorogeala drumului, cred că ar fi consult să ne vedem pentru ca, după datina străbună, să vă putem ura bună sosire. Eu, după făgăduială, aştept aci pe d Doctor măcar, dacă nu şi pe d-na doctoroaia. Fireşte că amândoi ne-ar îndatora mai mult; dar în faţa datoriilor materne a unei matroane daco-române trebue să ne plecăm. Aştept prin urmare o depeşe pentru sosire. Veniţi de-a dreptul acasă, chiar dacă nu vă 'ntâmpin la gară. Aşteptând cu mare nerăbdare să ne vedem cu toţii împrejurul unei mese, în odae caldă, cu bere rece, rămânem ai dv. vechi preteni,

Car.

Multe complimente Kinderilor dv.

XCII

Berlin W., 23 Noemvrie 1906

Stimate D-le Doctor, preferind deocamdată (nu vă fie cu supărare!) Lipsia Ploeştilor, îmi voiu face o deosebită plăcere a vă saluta acolo mâne seară sâmbătă 24/XI. Prin Halle la Magdbhf[1]) sosesc la 6 5 p. m. Ce zici de o mică combinaţie pentru pela $8—8^1/_2$ cu

[1]) Magdeburger Bahnhof

Weigand undeva în loc discret? Dacă n'ai alt plan mai bun, avizează-l pe d. Profesor, care ar dori să mă vază având nevoe de o comunicare din parte-mi.

Tutulor dela toţi sănătate.

Devotat

Caragiale

Dacă ai ceva mai bun, primesc bucuros, lăsând pe Weigand pe duminecă.

XCIII

Wilmersdorf bei Berlin.

Stimate D-le Doctor, plecarea la Ploeşti amânată. Aici vreme îngrozitoare: frig, ploaie, vânt. Caloriferul absolut impotent. Nu e de umblat cu copii. Am făcut o prostie că n'am mai stat în bunul culcuş dela Sachsenhof.

Peste câteva zile sper să ne aşezăm în noul domiciliu din piaţă, unde să putem primi frumos pe d-na Doctor, şi pe Kinderi.

Multă sănătate tutulor dela toţi,

Al d-tale

Caragiale

29/XI/1906

XCIV

Berlin, 10 Decemvrie 1906

Aici ninge, fără ger — închipue-ţi: ca o proastă reputaţie, fără avantajele ei. Ce bine trebue să fie acuma în colţişorul nostru din birtul dela Sachsenhof! of! of! of! Săptămâna asta ne mutăm. Poate să viu o zi două la Lipsca cu Luki, spre a lăsa mâna liberă Doamnei Director — să-şi facă mendrele de gospodină. Până să ne vedem — acum sunt tare mahmur (am nişte nevralgii intercostale, cari mă bagă 'n fel de fel de ipochondrii) — încă un pahar beu (afurisită vreme!) în sănătatea dv. şi a familiei. Hoch!

Car.

XCV

Berlin, 10 Decemvrie 1906

Stimate d-le Doctor, eu nu sunt poet antic; sunt modern; nu fac anacreontice, nici epigrame metrice în distichuri; fac din când în când câte un cuplet în *genre* Caveau sau Kommers[1]), d. ex.:

Barometrul se tot lasă —
Vezi numa cum vremueaşke
Ş'apoi? par'că mie-mi pasă?
Incă un pocal! — Noroc!
Să se lese cât pofteaşke,
Că eu nu mă las ghe loc!

Mă rog să mi-l pui pe muzică; mie mi se pare — cum se zicea odinioară în « Junimea », că este cantabil.

La revedere zilele astea.

Multă sănătate dela toţi la toţi,

Car.

XCVI

Wilmersdorf bei Berlin, 11 Decemvrie 1906

Al doilea cuplet:

Şi ghe-i vorba pe lăsake,
Apoi lasă-ke pe mine!
Să se lese el cât poate,
Eu tot ştiu că l-am rămas
Că, să nu dau ghe ruşine,
Până 'n pimniţă mă las!

Cu stimă

Poeta

[1]) Cântece studenţeşti germane.

XCVI bis

Wilmersdorf bei Berlin, 11 Decemvrie 1906

Al treilea cuplet

La el consecvenţă nu e,
Că 'z, cum vremea i s'arată,
Când se lasă, când se suie,
Pe când eu, mă rog frumos,
Dacă m'am lăsat odată,
Singur nu mă scol ghe jos!

Incă odată, mă rog frumos la d. Doctor pentru muzică — cât s'ar putea mai aghecvată

La revedere,

Car

XCVII

Wilmersdorf bei Berlin, 12 Decemvrie 1906

Stimate d-le Doctor, în dârdora mutatului, sunt expulsat din Wilmersdorf. Unde să găsesc azil? M'am gândit la Lipsca. Sosesc cu Luki mâne seara *joi la 7 ore 8'*, în Bayrbhf[1]). Dacă sunteţi plecaţi de-acasă, lăsaţi vorbă unde să vă găsesc.

Până sâmbătă n'am dreptul să calc în Berlin Cocoana vrea să dirijeze fără control operaţia. Bravissima!

Până la revedere, o strângere de mână,

Al d-tale

Caragiale

XCVIII

Berlin W., 20 Decemvrie 1906

Responde la mine:

1°. Cum vă e cheful? — 2°. Ce ne facem de Crăciun? — 3°. Mânţineţi programul?

---

[1]) Bayrischer Bahnhof

Tăcerea cu care ne tratează Frau Doctor ne dă bănueli că stă la îndoială.

Multă sănătate

Car.

P. S. — Mutat și tot așezat Aici ger uscat și acoperit
Hohenzollerndamm 3 Hpt

XCIX

Berlin, 24 Decemvrie 1906

Dragă d-le Doctor, din exces de zel tapițeresc, la așezarea casei după mutat, mi-am zdrelit piciorul drept jupuindu-mi epiderma d'a lungul fluerului. Două-trei zile am neglijat lucrul Au venit aici Conu Iancu Manliu și soția; am petrecut. După plecarea lor peste două zile, m'a răsbit ustureala Am pus, fără să 'ntreb doctorul, un plastur, care mi-a aprins rana. Așa că acuma *îndurerat* mai rău decât un poet liric, sunt osândit la orizontalitate pentru — știu și eu cât? Doctorul zice că nu e primejdie; dar spune că plăcut lucru nu e. La glesnă sunt congestionat și pielea ruptă ustură strașnic. In fine, să rabd.

La plictiseala mea, care firește plictisește și pe ai mei, D-ta ai mai adăogat încă pe atâta prin vestea despre Frau Doctor. Chiamă îndată doctor și caută să o faci a rupe scurt relațiile cu d. Pavalutzică, dacă dumnealui nu știe de omenie. Dumnealui e băiat mare acuma; să-și caute de hrană aiurea. Iată dar că împrejurări neplăcute ne obligă a ne întoarce la religia sfântă a străbunilor noștri. Nu ne-a fost dat să prăsnuim Crăciunul papistășește: îl vom serba pe al nostru — grecește.

Pe aici, ger strașnic uscat și senin. Eri noaptea ne-am coborît până peste 11 subt 0. Lucrul e nepomenit la Berlin. Pe acolo cum stați?

Doresc să am știri bune dela voi. Nu trebue să vă demoralizați Odihnă și hrană și puțină răbdare. Am felicitat azi pe Pavaluză. Spune-i să fie băiat cu minte și sănătate și noroc să-i dea D-zeu.

Cu frățească dragoste vă îmbrățișează toți pe toți

Car

Fiți sănătoși. La revedere.

C

Wilmersdorf bei Berlin, 29 Decemvrie 1906

Stimate d-le Doctor, după mult necaz, acu sunt mai bine; doctorul e mulţumit de procesul de reparaţiune al rănii. Accidentul acesta totuşi m'a demoralizat foarte mult şi numai o petrecere bună mi-ar restabili acuma buna humoare. Imi pare bine că şi la voi merge lucrul spre îndreptare. In curând ne vom vedea prin urmare să 'nchinăm creştineşte: la mulţi ani. Desigur că d. Pavliţică trebue să protesteze contra măsurii ce aţi luat· nu vă lăsaţi seduşi de protestările d-sale. Toţi au trecut prin aşa supărare — să rabde şi d-lui!

Pe aici ger ca la Bucureşti — straşnic; zăpadă şi sănii — lucru foarte rar, cum spun nemţii. Scrieţi-ne lucruri bune şi petreceţi sănătoşi, cu tot necazul afacerii Pavliţică

Cu toată dragostea dela toţi tutulor multă sănătate.

Al d-tale

Car.

CI

Berlin, 30 Ianuari 1907.

Stimate D-le Doctor, cum mai staţi din gutunar? Noi, slava Domnului, binişor; Luki însă foarte amărît din pricina desastrului sozial-democraţiei[1]) — datorit, fireşte, coaliţiei infamilor burgheji! Mare desamăgire, ce e drept, şi mai cu seamă sigură dovadă că « tovarăşii » sunt nişte zevzeci lăudăroşi: după atâta bravadă, aşa resultat! Numai de unul îmi pare rău — de domnul Costică al nostru. ce figură are să facă el faţă cu « generoşii » români? Ce buze trebue să-i facă ce cher docteur Radovitzi[2]) şi ceilalţi lepădaţi de sfânta credinţă!

— Iţi trimit « Convorbirile » lui Mihalache· s'a certat cu Maiorescu şi a deschis prăvălie pe seamă. Vezi şi d-ta marfa Despre scena divorţului lui Mihalache de Maior, am interesante detalii dela Barbu, pe care l-am întâlnit la Viena. Ţi le voiu spune la vreme.

---

[1]) In alegerile parlamentare.

[2]) Dr. Ion Radovici, fruntaş naţional-liberal, fost socialist, din grupul « generoşilor »

In Viena am pătimit frig de 23° sub 0, aşa că am stat închişi toată ziua şi seara în birt M'ai priceput? Resultatul — foarte convenabil — nimic regretabil. Aici, acum vreme frumoasă, ziua desgheţ Dar vom avea ploaie, aşa scrie la barometrul meu Tutuloi dela toţi multă sănătate.

La revedere cu bine,

Cai.

CII

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Februarie 1907

Stimate d-le Doctor,

Dorim să ştim lucruri bune despre dv. Vă rugăm prin urmare pentru un cuvinţel. Ai primit «Convorbirile ?». In curând îţi trimit numărul 2. Aştept, după promisie pe «Elena»[1]) Aci, vreme urîtă· zăpadă până la brâu.

Fiţi sănătoşi La revedere. Până atunci, încă odată ne rugăm faceţi sacrificiul unei mărcuţe de 5 pfenigi.

Cai.

CIII

Berlin, 4 Februarie 1907

Dragă Domnule Doctor, îmi pare foarte rău de necazurile dv , trecătoare fireşte, dar destul de plictisitoare. N'ai ce-i face — asta e regula iernii; fără niţel guturaiu şi oleacă de tuse, nu prea se poate. Şi la noi am bătut toţi toba şi încă o batem Aşa iarnă afurisită! mai rar! Helbet! O veni ea primăvara. Să avem răbdare. Şi după ce mi-oiu şi isprăvi piesa, o să tragem o petrecere moldovinească, să ne scoatem din capete. *Elena* n'am citit-o, dar sper, după titlu, să o găsesc la înălţimea lui *Manoil* Iţi trimit numărul 2 din *Convorbiri*. Halal să-i fie! merge progresând cum vei vedea. Eu scârţâiu — merge greu, dar nu rău, slava Domnului! Spune, rogu-te, lui Frau Doctor toate urările noastre pentru o grabnică restabilire. Nu vă încredeţi în vreme chiar când se 'nmoinează;

[1]) Romanul lui D Bolintineanu.

atunci e chiar şi mai primejdioasă pentru guturaiu şi tuse. Vă rugăm daţi-ne ştiri bune şi primiţi dela noi toţi pentru toţi cele mai călduroase salutări

Al dv

Caragiale

Pe aici ninge pe un cap circulaţie foarte grea.

Ce mai veste din Ploeşti? Eu îi sunt dator lui Costică o scrisoare; sper să mă plătesc săptămâna asta. Dacă-i scrieţi mai nainte, vă rog spuneţi-i şi din parte-mi multe complimente.

Ai văzut şi rezultatul balotajelor: cădere serioasă pentru « tovarăşii » lui Luki. Gazetele din toată lumea înregistrează această împuţinare a sozial-democraţiei ca un semn epocal. — Aproposito — amicul lui Gusti, d. profesor von Liszt, a căzut straşnic; l-a bătut un primar semi-rural cu o majoritate sdrobitoare. — Dacă n'ar fi aşa vreme împotrivă, m'aş repezi într'o zi să vă văz şi să mă 'ntorc seara acasă. Să vedem când s'o mai drege vremea In orice caz, la revedere cu bine şi cu sănătate.

CIV

7 Februarie 1907

Stimate d-le Doctor, când o damă este zaifă după troahnă, cum este Frau Doctor, i se recomandă de autorităţile medicale şi lucrul a fost probat până la evidenţă de Frau Director) să facă următoarea cură· ia în fiecare zi de două ori, cu o jumătate de ceas înainte de prânzuri, un pahar ca de 250 grame de *bere Porter* cu un gălbenuş de ou proaspăt. Bate bine gălbenuşul cu puţin zahăr (căci berea Porter e prea amară), toarnă binişor berea d'asupra şi amestecă; lasă să treacă puţin spuma şi dă frumuşel pe gât. Băutura aceasta este cam capitoasă; asta nu face nimica; dama mănâncă bine şi-i trage apoi o bună moţăială. In trei-patru zile se constată cu siguranţă o vădită întremare şi bună dispoziţie Incă odată, nu credeţi că glumesc, — Didinii, după o teribilă influenţă în urma căreia nu se putea ţine pe picioare, i-a recomandat doctorul Wulsten cura asta, care i-a făcut un bine vădit în două zile-trei. Incercaţi şi veţi constata îndată eficacitatea acestui leac atât de plăcut şi ca gust. — Imi pare bine că ţi-a plăcut « Convorbirile »; ţi le voiu împărtăşi regulat. — Am citit *Elena:* e o minune. Demnă soră a

lui Manoil — amândoi copii sublimi ai genialului lor părinte! O vom spicui împreună; cu sfinţenie, am notat variile minuni de care e plin acest capo-d'operă politico-filosofic! Geniul liberale-naţionale nu se putea urca mai sus. — Eu scriu mereu şi merge greu. Mi-e teamă să nu mă covârşească intenţia. Aici e vremea, par'că s'ar îndura să se'ndrepte. Astăzi a fost soare. Mi-e teamă numai de vreo surpriză cu 'nzăpădire. — Cât p'aci s'o pat cât m'am întors dela Beciu[1]. Să mai aşteptăm dar. — Rogu-te urmează sfatul ce ţi l-am dat şi comunică-mi efectul, care mai dinainte îl ştiu: într'o săptămână Frau Doctor va căpăta o forţă erculeană, cu care va impune în casă voinţa d-sale necondiţionată. Aştept vorbe bune.

Dela toţi tuturor multă sănătate.

Cu dragoste,

Car.

Hohenzollerndamm 3 Hpt

CV

Wilmersdorf bei Berlin, 7 Februarie 1907.

Leac! şi babii colac!

Car

(Pe recto al c. p. ilustrate, a lipit marca berii englezeşti *Barclay Perkins & Co 's double brown stout* this label is issned by Barclay Perkins & Co limited Brewers London).

CVI

Wilmersdorf bei Berlin, 9 Februarie 1907.

Nu ştiu ce vreme o fi pe la dv.; p'aici, am onoarea să-ţi comunic, d-le Doctor, azi dimineaţă ne-am coborît la *11 minus*. Crapă petrele. Aşa îndrăcit cald nemţesc de mult n'am mai pomenit, şi ţine. Apoi dè! să nu...? Ţi-am trimis marca berii englezeşti. Şi d-ta, cum eşti necăjit, poţi să guşti; face bine şi cui n'a avut guturaiu;

[1]) Viena (magh.)

e nutritivă, stimulantă şi calmantă, aperitivă şi digestivă. Cu nerăbdare aştept o mulţumire pentru rezultatele binefăcătoare ce sunt sigur le veţi obţinea.

Fiţi sănătoşi.

Al dv.

Car.

Hohenzollerndamm 3

CVII

Wilmersdorf bei Berlin, 23 Februarie 1907.

Multe şi mărunte am să-ţi spun, stimate d-le Doctor. Conferinţa ţinută de d. ministru Beldiman despre Cuzea Vodă, moartea bietului general Lahovari, în urma unei operaţii care a «reuşit perfect», şcl. şcl. Ţi le voiu spune când, cum mi-ai făgăduit, vei veni aici. Şi, fiindcă sper că ai petrece bine marţi d. a. la noi, unde avem la ceaiu nişte simpatrioţi, rogu-te repede-te marţi pe la noi. Loc de hodină este hel mai fain. Să te aştept? Ai? — Cum mergeţi cu vremea? Pe aici se joacă babele nemţeşti. — Depeşază-mi ora sosirii. Nu viu la gară dacă soseşti cu trenul de 5; căci sunt musafiri acasă; dar vino dela gară drept. Multă sănătate dela toţi tuturor. Cu dragoste te aşteaptă

Al d-tale mult stimatoriu

Car

CVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 23 Februarie 1907.

Am uitat să-ţi spun că musafirii simpatrioţi sunt artişti. Intre ei este tânărul *Barozzi*, precoce violonist. Remarcabil! Ton şi siguranţă de călcătură în adevăr cam rare. Mi-ar părea bine să-l auzi.

Cu dragoste

Car.

CIX

Wilmersdorf bei Berlin, 4 Martie 1907.

(Pe recto.)

Fartetul? [1])

(Pe verso, tăetură de jurnal.

(Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei .

A. Vlahuță

cu ultimele puncte de suspensie, ale lui Caragiale).

CX

Wilmersdorf bei Berlin.

Am primit stimate d-le Doctor, carta privitoare la Fartet. Luni, — mai devreme nu pot — mă înființez la dv. cu zugul dela 1.37 prin Halle. Să ne ajute Pronia în cele puse la cale de noi păcătoșii robii ei! Amin! — Nemuritorul stih nu e acolea ca motto; este scos din rubrica permanentă a «Universului» literar CARTEA VIEȚEI, unde odată pe săptămână se publică cinci-șase maxime, aforisme, sentințe celebre ale bărbaților iluștri din toată lumea și toate epocele, dela cel mai depărtat până la cel mai apropiat Confusius. E cazul să zicem: plúsios tu kósmu! — Politicale am destule să-ți spun din Dacoromânia. și hoch-interessante. — Până să ne vedem, ține minte vorba nemuritorului Buffon: Stihul este omul! — Fiți sănătoși!

Dela toți tutulor

viele herzlichste Grusse

Car.

Primit-ai «Convorbirile»?

Donnerstag, 7/III [1907]

CXI

Berlin W., 9 Martie 1907

TELEGRAMA. — (9/III/906. Hohenzollernplatz 4).

Sosesc, luni (11/III/906), 6[5] seara, Magdbhf (d. Halle) Merg direct Zentral Theater. — Aștept încrezător cafinè sus. Nu uitați

[1]) Quartetul

acasă, ori perdeţi tramvaiu, beletele. — Naum-Lykophron demisionat 1 Aprilie st v., regulând drepturi pensie. Grüsse.

Car.

CXII

Berlin W., 10 Martie 1907.

In ţara di sus, Botşăni Ieşi Dorohoiu, răscoale ţărăneşti contra posesorilor — contra Jădanilor. E lată rău. Verbal pe larg, mâne.

Car.

Rămâne bine înţeles că v'aştept începând dela $6^{1}/_{2}$—$6^{3}/_{4}$ seara la *Cafinè sus* (Zentral Theater) — unde merg direct dela Magdbhf.

La revedere,

Car.

CXIII

Wilmersdorf bei Berlin, 19 Martie 1907.

Rog, stimate d-le Doctor, primiţi «Convorbirile», împreună cu cele mai călduroase salutaţiuni dela toţi noi tuturor ai dv.

doritor,

Caragiale

Pe aici, babe nemţeşti cu toane. Rogu-te, spune-mi: sunteţi în messe [1])? ori, când încep?

CXIV

Berlin, 29.3 [1907].

Teroarea Munteniia întrece orice macabră închipuire africană. După Lokalanzeiger, pare rezerviştii resvrătiţi ucis colonelul Lambru prietenul. Telegrafiat Delavrancea. Aştept răspuns. Nu pot sta locului. Probabil ne vedem serbătorile abstea (sic). Fiţi sănătoşi.

Caragiale

---

[1]) Bâlci, târg (germ.).

CXV [1])

Berlin 29.3 [1907].

In heutiger v. Berlin 15 an Zarifopol Leipzig Fichtestr 13 bitte lesen: serbătorile astea-fiţi etc. Wiederholen astea.

CXVI

Berlin W, 18 (?) Aprilie 1907.

Stimate domnule Doctor, îmi pare destul de rău că nu te-ai repezit în persoană până pe la noi Iţi mulţumesc de atâta bunătate. Deşi nu ştiu nemţeşte, mi-a plăcut foarte mult cum sună textul dumitale [2]) In momentul când îţi scriu, sper că *die Zeit* a intrat în posesiunea scrisorii şi articolului. Să vedem dacă va găsi de cuviinţă să-l utilizeze [3]). Rogu-te urmăreşte şi d-ta acolo de mâne. Cred că la Universitate trebue să vie gazeta vieneză. — In România, evenimentele se precipită cu destulă aiureală. S'a descoperit că armata a comis atrocităţi nespuse (oameni nevinovaţi ucişi sumar, sate nevinovate prefăcute'n cenuşă), care se denunţă precis şi cu dovezi netăgăduite. Se pretinde că făptuitorii vor fi urmăriţi şi daţi judecăţii· altă serie de procese criminale! In multe părţi, ţăranii stau liniştiţi, dar nu vor să iasă la muncă şi tot mârâie. La mai toate percheziţiile se găsesc broşuri de-ale lui Haret (Ministrul Cultelor) despre «Chestia ţărănească» şi «Discursurile» lui V. G. Morţun (al Lucrărilor Publice). M. S. a dat un ordin de zi pe armată, în care se felicită că, la extremă primejdie, a putut dispune de, nici mai mult, nici mai puţin, *140 000 de oameni*. — Din ziare austriace şi ungureşti, «Adevěrul» aduce chestia revendicărilor bulgare în privinţa Dobrogei cu prognosticuri foarte nefavorabile nouă,

---

[1]) CXIV — CXV, telegrame In traducere. «In telegrama de azi din Berlin, 15, către Zarifopol, Lipsca, Fichtestrasse 13, rog citiţi serbătorile *astea*-fiţi Să se repete *astea*»

[2]) Textul în limba germană, al articolului despre răscoalele ţărăneşti (cf *Opere*, V, *1907*, *Din primăvară până în toamnă*, şi la *Note şi Variante*, deosebirile din ziarul vienez)

[3]) Articolul a apărut la data de 3 Aprilie (st n) sub titlul *Rumänien, wie es ist* şi cu semnătura *von einem rumanischen Patrioten* Data, de pe stampila postală (18 Aprilie), nu poate fi aşadar cea exactă Zarifopol va fi pus scrisoarea într'un plic străin

şi cu afirmaţiuni că armata bulgară ar fi superioară celei române şi ca număr şi ca armament şi ca avânt etc.; iar « Universul » publică nişte depeşi din Viena în care se spune că, de teama unor nouă progromuri în Basarabia (unde epidemia ameninţă să treacă din Moldova), s'ar fi concentrat acolo 40.000 de Cazaci. Numai atâta ne-ar mai trebui acuma! — Aştept în zadar comunicări din ţară. Am scris şapte-opt scrisori, nimini nu mi-a răspuns până acuma, nici barem bietul Tudorică, cumnatul meu, pe care regimul actual l-a trimis în opoziţie. E cazul să ridicăm mai multe « biserici »! — In vremea asta, politicienii noştri au turbat. « Pester Lloyd » a publicat o scrisoare a Exc. Sale P P Carp către un vechiu prietin, politician austriac, trimisă încă de pe la începutul răscoalelor. Carp nu vedea altă scăpare decât *o intervenţie străină.* Gazetele liberale îl rad acuma fără săpun; junimiştii dau din colţ în colţ, iar Filipescu e gata să treacă la Cantacuzino, spre a-i îngropa de vii pe Take Ionescu şi pe Bădărău — un balamuc de ţesături şi de intrigi bizantine. Filipescu, prin « Epoca », *a scornit* că « unii din miniştri plenipotenţiari străini ar fi făcut stăruitoare reprezentaţiuni d-lui Sturdza în privinţa numirii de prefecţi socialişti-nihilişti tocmai în judeţele limitrofe cu teritoriile respective » Inţelegi dumneata cum vine vorba dumnealor Liberalii îl denunţă ca trădător de patrie. Regele ar fi exclamat, foarte atins « După 40 de ani de progres şi de independenţă ne întoarcem, care va să zică, la timpii de neagră memorie, când boerii cereau, cu capul pe tipsie, ajutorul străinilor contra patriei! ». (Carp dela Nemţi — Filipescu dela Moscali!) şcl. şcl La liberali iar este încurcătură, cu toată aparenta armonie Sturdza a voit (din ce ai citit mai sus, înţelegi) să elimineze din minister pe Haret şi pe Morţun, înlocuindu-l cu Poni pe cel d'întâiu şi păstrând interimatul Lucrărilor Publice pentru vreun colţat. (Să nu uit a-ţi spune că la atelierele din Paşcani C. F. R. s'au arestat 12 maeştri socialişti, cum se pretinde, turburători, cari ar fi ajutat la răscoale şi ar fi înlocuit într'o sală de adunare portretele familiei regale cu ale lui Marx, Engels, Lassalle etc Arestaţii au fost maltrataţi. S'au găsit la ei « Discursurile » şefului lor suprem, ministrul Lucrărilor Publice). La remanierea dorită de Sturdza, s'a opus Ionel Brătianu, care este trup şi suflet cu generoşii. — En attendant, teroarea de jos fiind potolită, a început reacţiunea, teroarea de sus. Administraţia şi armata stau la dispoziţia arendaşilor şi proprietarilor: liste de proscripţiuni contra ţăranilor mai independenţi. Ţăranii merg la

arendași și proprietari să se răscumpere, dând polițe iscălite în alb. In sfârșit, cum e mai bine — Gazete zenzaționale spun prăpăstii despre eventuale remaniări de cabinet.

Să așteptăm pe d. Costică. Sunt sigur că ne vine cu desaga plină de știri plăcute. Rogu-te, anunță-mă precis când e să sosească. Dacă asta nu ți-ar deranja vreo combinație, te-aș însoți bucuros întru întâmpinarea simpatriotului, sau, pe altă cale, v'aș eși înainte undeva. Am nerăbdare să scotocesc în desagă.

Cu frățească dragoste al d-tale,

Caragiale

Tutulor dela toți multă sănătate.

Ai primit desigur depeșa în care te rugam eri încă pentru două copii pe hârtie cât se poate mai subțire.

N'apucai să 'nchiz bine plicul și primesc două numere de «Convorbiri». Ia vezi, mă rog, ai pe Nr. 5? — Iți expediez pe 6 și 7 als *Drecksache*.

CXVII

Berlin W., 21 Aprilie 1907.

Stimate d-le Doctor, s'au primit aci două copii și o rochie — pentru cari mulțumim frumos.

Sunt curios: primit-ai o scrisoare a mea și două numere de «Con' Mihalache»? Ți le-am expediat de joia trecută.

Pe aici vreme splendidă, numa cam răcorel.

Când vine d. Costică?

Multă sănătate tutulor dela toți

Al dv.

Car.

CXVIII

Berlin W., 23 Aprilie 1907.

Foarte nerăbdător să ne vedem, rog telegrafiază când să te aștept. Multă sănătate tutulor dela toți.

Al d-tale,

Car.

CXIX

Berlin W., 26 Aprilie 1907.

Stimate Domnule Doctor, când Persul l-a somat să-şi dea armele, străbunul nostru Leonidas a răspuns: « Vino de le ia ! ». Noi strănepoţii lui, epigonii vremilor moderne, cărora muzica ne-a îndulcit moravurile, nu mai putem vorbi laconic şi aşa gros. Astfel, îmi permit a vă pune următoarea chestiune: oare n'ar fi consult să poftiţi la Berlin, unde să am plăcerea a vă înmâna suma datorită, împreună, se 'nţelege, cu dobânda legiuită — un prânzişor filo-daco-roman? Sper că mă exprim cu destulă hristoiftie [1]) şi delicateţe, şi nu-mi pot închipui de ce să fiu tratat cu varvarie din partea dv. Aud?

Rog pentru urgent răspuns, pe care ar fi frumos să mi-l aduceţi în persoană.

Dela toţi tuturor viele Grusse.

Cu perfectă stimă al Dv.

Car.

Vreme răcoroasă, dar plăcută.

CXX

Berlin W., 6 Mai 1907.

Christos a înviat!
Stimabililor,

Aştept nerăbdător răspunsul la cartea mea de alaltăeri. Trebue să ştiu numaidecât când vine d. Costică. Aici vreme imperială. Primăvara şi-a făcut cu multă solemnitate intrarea triumfală. Din ţară: în Maiu, alegeri generale. — Tutulor dela toţi multe complimente.

Tout à vous

Car.

CXXI

Wismar, 12 Mai 1907.

Un salut.

Delabaltica

---

[1]) Sau *hristoitie* (cuvânt de origine neo-greacă) — omenie, curtenie.

CXXII

Berlin W., 26 Mai 1907.

Stimate D-le Doctor, ce mai faceţi? Doresc ştiri bune dela dv. Eu am fost supărat, întâiu pentru că sunt silit a merge în ţară pe câteva zile şi al doilea fiindcă am primit vestea că Mateiu a fost bolnav de pojar (coriŭ). Acu, slava Domnului merge spre bine. Asta m'a supărat la prima înştiinţare foarte adânc, aşa că nu am fost în stare să-ţi răspunz la carta d-tale. Când vine Costică? L-oiu mai apuca în ţară? Plec peste vreo săptămână Astă seară sosesc aci din Luttich Dimitriu cu nevasta. Tutulor dela toţi multă sănătate.

Al d-tale,

Car.

In ţară desastru agricol — Atât ne mai trebuia! — şi febră electorală acută

CXXIII

Berlin W , 29 Mai 1907

Stimate d-le Dr , cel mai târziu duminică trebue să plec. Ai vreo comisiune? Mi-ar face plăcere să te slujesc cu credinţă. Sper în vreo zece zile să isprăvesc şi să mă 'ntorc iar la Teutoni. Am aci în gazdă pe Dimitrii, cari au intenţia a se stabili în Berlin, unde le place foarte mult. — Dv. ce faceţi? ce ştiri mai aveţi dela Ploeşti? Aştept o vorbă bună înainte de plecare şi vă trimit la toţi dela toţi călduroase salutări. Pe aici vreme frumoasă, dar cam prea răcoroasă.

O mie de ani pace.

Al d-tale cu dragoste,

Car.

CXXIV

Guben, 5 Iunie 1907

Rămâneţi sănătoşi!

La revedere cu bine!

Car

CXXV

Iaşi, Iunie 1907.

Multă sănătate la toţi.

Car.

(pe recto)

Viele Grusse.

Car.

CXXVI

Berlin, 17 Iunie 1907

Stimate d-le doctor, mă aflu iar în exiliu, cu voia Ziditorului. Peste putinţă să-mi scriu impresiile, coane! trebue să ţi le spun, prin viu graiu, bre omule. Ăra!! Dacă e adevărat ce spune Frau Doctor, că voiţi să petrecem împreună de vară, atunci numai de cât, după sosirea d-sale aci, viu eu la Lipsca să desbatem cuminte asupra proiectului. Eu am unul bunicel. Să vedem de vă convine. Poate să conving şi pe maestrul Dimitriu să ne însoţească. Am fi au complet. Până la revedere, o salutare cu toată dragostea.

Car.

Bine înţeles că Ghereştii sunt cu noi la vară

CXXVII

Berlin, 23 Iunie 1907.

Herr Doctor,

In Berlin, cu întunecime grozavă, a căzut furtună mare făcând stricăciune în oraş, mai ales în pieţele deschise. In Wilmersdorf a fost numai potop fără urmări de pagubă. Spre nord a dat şi grindină, dar nu s'au pricinuit nenorociri. Asta a fost pe la 3 d. a. — Acum, de două zile, plouă din patru 'n patru ceasuri, dar liniştit — e cald şi plăcut, seara e mai frumos decât la munte şi decât la mare. — Didina a depeşat cătră Frau Doctor Aşteaptă răspuns. Am găsit o hartă minunată a ostrovului în chestie. După cum crez, n'ar fi

imposibil să mergem şi noi cu Dimitrii tot pe acolo. Să vedem cum o să le placă cocoanelor. Aştept probele de imprimate musicale promise pentru M-ro Ştefănescu. Vom bea la masă un pahar în sănătatea Dr. Zarifopolu şi a familiei. Fiţi sănătoşi!

Al dv. devotat,

Car.

Lui Costică-i voiu scrie după descinderea în Rugen

CXXVIII

Berlin, 23 Iulie 1907

Stimabililor, ce vă mai faceţi? De ce nu răspundeţi? Unde este d. Doctor? Costică e tot la Kissingen? Iată atâtea importante cestiuni la cari dorim un răspuns. Vă rugăm să ne faceţi onoarea a ni-l expedia degrab.

Cu distinsă stimă dela toţi tutulor viele hezlichste Grusse.

Al dv.

Car.

CXXIX

Berlin, 27 Iulie 1907.

Stimate d-le doctor, după carta d-tale de alaltăeri, tot aşteptam pe cocoanele dv. şi dumnealor nu se arată. Eu făcusem socoteala aşa: când or veni dumnealor aci, să viu eu la Lipsca, să ne vedem, având a-ţi spune multe. Rogu-te scrie-mi, dacă şi-au luat înapoi hotărîrea cocoanele, n'aş putea veni pentru câteva ceasuri să ne vedem? Adică, de ce s'ar supăra dumnealor de asta? că mai ales eu sunt om foarte discret — nu v'aş prea deranja. Costică mi-a scris; de aminteri ştii, — adresa era de mâna d-tale; acu trebue să fie la Nauheim. Aştept o vorbă dela d-ta. Vă salutăm toţi pe toţi.

Cu frăţească dragoste,

Car.

Multe am să-ţi spun, destul de caracteristice.
In orice caz viu singur fără coadă după mine.

CXXX

Berlin, 8 August 1907.

Stimate D-le Doctor, în momentul când îți scriu acestea, Ghereștii, cu cari am petrecut eri, mercuri, o zi întreagă minunat de bine, sunt pe drumul Sassnitzului. Erau toți foarte bine dispuși — de mult n'am văzut pe d. Costică așa de vesel! Imi promiți că vei veni zilele astea la Berlin « dacă voiu avea poftă într'o zi de palavre » Mă rog să poftești: când n'am eu poftă de palavre, mai ales *soprafine* — cum e cazul să zicem — ?

— Bag seama, ați renunțat la vilegiatură.

Și eu am renunțat: e așa de frumos și răcoare, că ar fi adevărată prostie să-mi schimb culcușul. Așteptând o vorbă bună, vă trimit dela toți tuturor multă sănătate

Car.

In curând vom avea plăcerea să primim aci pe d M. Dragomirescu « Convorbiri » Ne putem promite câteva momente de bună petrecere Valete!

CXXXI

Berlin, 9 August 1907.

Stimate d-le doctor, scrisoarea d-tale și a lui Racovsky s'a 'ncrucișat pe drum cu carta mea. Regret că nu l-am putut vedea pe acest cavaler rătăcitor — îi puteam da vreo povață asupra situației lui față cu *prietenii generoși*. — D. Costică nu mi-a spus nimica despre motivele cari l-au hotărît să părăsească Lipsca. Așadar rămâne să le aflu dela d-ta. De aseară joi, el se află la Sassnitz, dacă nu cumva în ultimul moment și-o fi schimbat gândul; despărțindu-ne mercuri seara, m'a întrebat încă odată dacă nu cred eu că ar fi mai bine să renunțe la Baltica pentru Adriatica: te pomenești că a nemerit la Abazzia. In fine, cum mi-a promis să-mi scrie îndată o vorbă, o să aflăm curând cine a biruit: nordul sau sudul. — Când te aștept? Aici, răcoare destul — chiar prea. — Grigorescu, ilustrul pictor, a murit la Câmpina: 69 de ani, pneumonie masivă și doctorul Costică Istrati · — Que vouliez-vous qu'il fît. . . ? — Nimic pân' acuma dela d dr. Gusti despre moștenirea moscovită. —

In Oltenia, oarecare nelinişte — aşa că oştirea se cam plimbă pe la ţară, ca şcolerii diligînţi în vacaţiugne. — St Şendrea, blacbulat de fraţii liberali la alegerile din urmă, e foarte bolnav de două ori a 'ncercat să se sinucidă — Incă o victimă a generoşilor! — bătrân eliminat şi suprimat — Te aştept La revedere Fiţi toţi sănătoşi.

Al dv

Car.

Rog anunţă-mă din vreme când soseşti, să te prind îndată.

CXXXII

Berlin W, 21 August 1907.

Stimate domnule Doctor, d Costică îmi scrie, în fine! Că este indignat acolo de vreme, de oteluri, de mâncare (etc.), de serviciu, de toate cele: le-a dat nordul prin pele, aşa că 'n curând vor trece pe aici către sud Il aştept şi sper că pân' atunci vei birui guturaiul şi voiu avea plăcerea să ne vedem cu toţii.

La noi, tusea este ca şi biruită, slava Domnului! Avem aci în gazdă pe cumnată-mea Caterina cu copilul, venind din Karlsbad.

Din ţară se svoneşte că se va porni o goană extremă contra socialiştilor şi sindicaliştilor străini şi români. Zilele trecute au expulsat iar câţiva, între cari şi un român get-beget. La gară au fost turburări; sindicaliştii au vrut să conducă în corpore pe expulsaţi; poliţia şi gendarmii i-au bătut şi maltratat Se zice că prefecţii de judeţe au decrete de expulsare în alb (un nou soiu de lettres de cachet), e foc!

Mi se pare că nihiliştilor noştri o să li se facă dor de oblăduirea rosiană, de focul generoşilor.

Dela toţi tutulor multă sănătate

Al dv stimatoriu,

Caragiale

Astăzi 8/21 Aug se 'mplinesc 37 de ani dela Republica din Ploeşti La ceasul când îţi scriu aceste rânduri, tămbălăul dela grădina Lipănescului era pe drojdii.

Simt picurându-mi o lacrimă de duioasă amintire eram de optsprezece roze! O! scumpa mea Republică! Par'că n'a mai fost de când lumea!

Cc. Bogdan-Petriceicu e pe ducă.

Sindicaliştilor bătuţi la gară vor generoşii să le facă proces de rebeliune — crimă contra siguranţei Statului.

Citeşti gazete nemţeşti. văzut-ai ceva despre o cometă care, spune « Adevĕrul », că apare dimineaţa precedând la răsăritul soarelui între 3—4 pe orizontul Bucureştilor? De aci nu se vede nimica. Trei nopţi pe rând m'am păcălit — şi era cerul destul de senin. Am să cercetez la Observatorul dela Treptow.

Fiţi sănătoşi,

Car

CXXXIII

Berlin, 28 August 1907.

Stimate Domnule Doctor, mai întâiu nu lipsesc a cerceta despre scumpa dv. sănătate, căci noi, dela mila Proniei, ne aflăm sănătoşi. Vă rugăm apoi să ne spuneţi ce e cu Costică, care până acuma nu s'a arătat pe aici. tot la Sassnitz stăruie, ori a sburat peste Berlin către miazăzi? Dacă-i aşa, lucru regretabil pentru mine, scrieţi-le că în împrejurimile Abazziei s'au ivit rechini — fără nicio glumă — cari au jertfit până acuma pescari şi înnotători destui. Aici astăzi vreme plăcută; dar hotărîtă toamnă· se arată a frumoasă. Când ne mai videm? Tare m'aş da cu d-ta la un pilsnişor la Sachsenhof. Dacă ţi-a trecut mahmureala, spune-mi o vorbuşoară bună. Multă sănătate dela toţi tutulor

Al d-tale,

Car

Regele a amnestiat pe ţăranii răsculaţi.

P S — Dragomirescu, întremat, tot vine, peste câteva zile

CXXXIV

Berlin W, 2 Septemvrie 1907

Stimate D-le Doctor,

Ce mai faceţi? Pe aici pe la noi e o vreme împărătească Ce ştiţi dela Abazzia? Eu pe la sfârşitul săptămânii poate să mă repez

spre Bavaria pentru vreo două trei zile. Dacă e să trec prin Lipsca, n'ar fi rău să ne putem vedea măcar la gară. Aş vrea să ştiu dela Mormoceanu pentru ce «l'Indépendance roumaine» îi dă numele de Stanciof[1]). Cum vine asta? — Indată ce citim aci acest ziar, vi-l expediez — deseară: e un entrefilet prea lung ca să-l copiez

Când pleacă Frau Doctor? — Dacă Dragomirescu vine, ai vrea să-i faci cunoştinţa? Atunci, dacă da, aş veni cu el pentru o zi două la Leipzig-Halle.

Din ţară n'am nicio ştire decât cele din gazete: cald teribil şi secetă grozavă. Tutulor multă sănătate.

Al dv.,

Car

Am primit acu Viitorul Social. Mulţumesc.

Luni dim.

CXXXV

Berlin, 6 Septemvrie 1907

Stimate d-le Dr , peste două-trei zile poate să trec cu Dragomirescu prin Lipsca. Te anunţ telegrafic în ce gară şi la ce oră sosim. Eu cred, neştiind încă în ce apă s'adapă acel tatar, că ar fi bine dacă vrei să ne întâmpini; să vii singur — şi pe urmă om vedea de putem face un cadril fără teamă de inconveniente Aşadar pe luni aşteaptă telegrama mea· bine mi-ar părea să ne vedem. — După câte pricep eu, Costică a plecat şi din Abazzia. Unde? — de aceea nu mai pleacă Frau Doctor — Despre impresia ce mi-o face Viitorul sublimat, prin viu graiu. Mă rog nu uita să-mi spui cine este incomparabilul d-tale concetăţean Herovan? Aproposito de Iaşi, bunul nostru prietin Leouardescu a murit subit la Slănic alaltăieri. 62 ani. — Dacă poţi, vino, te rog, la chemare, poimâne.

Tutulor multă sănătate.

Al d-tale,

Car.

---

[1]) D-rului Chr Racovski

CXXXVI

Berlin, 17 Septemvrie 1907

Stimate d-le doctor, ce mai faceţi? Cum mai petreceţi? Noi aicea vegetăm. Sunt într'o stare de impotenţă mentală cum rareori mi s'a 'ntâmplat, — incapabil să scriu o replică, ne-mi-te o scenă şi asta mă afectează grozav. Imi place să atribuesc starea asta a spiritului meu lipsei de petrecere şi de distracţie, şi dacă n'aş aştepta ştiri de afaceri din ţară, ce trebuesc să sosească din zi în zi, iar m'aş repezi la Lipsca să mai stăm puţin de vorbă — mi-e aşa de greu să lucrez călugăreşte. — Ce veşti dela Costică? — Vă trimit *Opinia* cu mica reproducere după « Viaţa rom »

Aştept o vorbă bună şi vă trimit tutulor dela toţi multă sănătate.

Al dv.

Car.

Indiferentistul Mihalache este acum în patrie. La plecare mi-a lăsat pentru dv. amândoi multe complimente. i-a plăcut tare petrecerea dela Lipsca — orcând, îl aveţi bun prietin

Din cronica ilustrului nostru Herovanu vei vedea că Hasdeu a murit şi l-au şi îngropat. La înmormântarea lui au fost, număraţi, 27 de asistenţi, afară bine înţeles de babele şi moşnegii ohavnici ai cimitirului. Acu am înţeles eu vorba lui V. Hugo: « Grands hommes, sachez mourir à temps! » adică să nu moară în la saison morte, când nu e nimini în Bucureşti.

CXXXVII

Berlin W., 25 Septemvrie 1907.

Plec Bucureşti silit absolut. Scrieţi-mi recomandat daca aveţi ceva deosebit. Adresa: *Otel de France.* De aminteri mă ocup de afacere şi fără asta. Fiţi sănătoşi. Iată după caligrafia mea în ce stare de nervositate m'a pus obligaţia de a-mi revedea patria. Să ne vedem sănătoşi.

Car.

Cărţile ţi le expediază Luki mâne.

CXXXVIII

Berlin, 3 Octomvrie 1907.

Stimate D-le Doctor, o mie de ani, pace! Dacă n'aud măcar de două ori Ifigenia și a Patra, mă împușc! eu, care

(tăetură de jurnal)

« vorba poetului « nu de moarte mă cutremur, *ci de vecinicia ei !* » « Gh Ghibănescu »

Rog dar îngrijește-mă de câte două bilete: (viu cu Luki — la mine, după plecarea cumnate-mii, e scuturătură generală) pentru probă și pentru Conzert.

La revedere marți seara. Potrivește așa lucrurile, ca să petrecem seara undeva. Fiți sănătoși!

Car.

In caz că nu primești telegramă, rendez-vous general la Sachsenhof, locul cunoscut, marți seara $7^1/_2$—$7^3/_4$. Dela toți tutulor herzlichste Grusse

Gl. Director, *Car.*

CXXXIX

Berlin, 6 Noemvrie 1907

Stimate Dle Dr Mulțumesc de grija ce-mi porți și te rog fă-mi rost și mie de *un* locșor bun la Stadt. Kaufhaus[1]) pentru luni seara. Despre sosirea mea, dacă nu te anunț din vreme, nu purta grijă Spre mai sigură rânduială, te rog lasă biletul la portarul dela Sachsenhof. Aici vreme frumoasă — dar cam rășe.

Fiți sănătoși

La revedere luni

Al d-tale devotat,

Car.

Dacă poți, află până atunci unde găsim pe tipograful Aug. Pries, poate cu el să am mai mult noroc.

---

[1]) Stadtisches Kaufhaus, sală de concert din Lipsca.

CXL

f d. [cu o zi-două înainte de 12 Noemvrie 1907].

Mângâiăre[1])

Fabulă

O babă chioară-aşază tingirea cu păsat
Pe-o pirostrie şchioapă... Hiertura 'n foc a dat
... Şi scuipă biata babă, şi blestemă, se 'nchină.
« Spurcatu!.. Necuratu!.. » (El singur e de vină!)

Morala :

Spre mângâiăre-adeseori,
Ne trebuesc... instigatori

1907

Sâmbătă dejunez la C-nul Iancu — Dresda... Oi, mamă!

CXLI

Berlin, 12 Noemvrie 1907

Stimaţilor, e ceva nou sub soare prin Lipsca? Vă rog comunicaţi-mi şi mie. Ce mai faceţi? Cum petreceţi? Sunt doritor de veşti bune. Eu în zilele astea sunt dator a merge la un dejun daco-roman, în Dresda, la Conul Iancu Manliu. Mare plăcere, sunt sigur că i-ar face, să mă vază sosind împreună cu d. doctor Zarifopol Ce zici? Până sâmbătă ne-am putea concerta cum să ne ajungem unul pe altul la Hauptbhf. în Dresda. Am avea pe lângă un bun dejun şi un frumos taifas filo-român Aştept, doritor, răspuns amabil.

In momentul când scriu, la Bucureşti se trage la maşină broşura mea[2]), pe care Urechia şi Pauker o cred genială. Mi-au proorocit enorm succes de vânzare. Să vedem! Peste două zile Patria o să fie inundată de proza mea revoluţionaro-reacţionară.

---

[1]) Fabula a apărut în *Convorbiri* de la 15 Noemvrie 1907, nesemnată, — la sumar, indicarea autorului. *Un mare anonim*

[2]) *1907, din primăvară până'n toamnă*

Ce e joi seara la Gewandhs? Când mai avem ceva la Stadtisches Kaufhaus?

In fine, vii sâmbătă la Dresda? — Responde la-mine! Fiți toți sănătoși.

devotat,

Car.

CXLII

Berlin, 15 Noemvrie 1907.

Stimate Domnule și stimată Doamnă Doctor!

Duminică ne poftim la dejun la dv. toată familia subscrisului. V'o surâde, ori nu, propunerea noastră — trebue s'o primiți. Venim din Dresda. Telegrafiem exact ceasul sosirii.

Cu frățească dragoste,

Carageleștii

CXLIII

Berlin, 20 Noemvrie 1907

Stimate D-le Doctor, am sosit cu bine și am găsit acasă o plăcută surpriză daco-română: primul exemplar din broșurica mea plin de greșeli, nu de ortografie, sau de punctuație, acelea sunt numai sosul; plin de enorme greșeli de text; în 32 de pagini, 43 de greșeli, dintre cari 12 fundamentale; de ex.: *întrebuințată* în loc de *întreținută*, și pe urmă fraze cu propoziții sărite dintr'o parte într'alta, șcl. șcl.

Am alergat noaptea la un birou central de poștă; am telegrafiat să se oprească vânzarea și, cu scrisoare recomandată, am trimis *errata;* azi am trimis a doua. (Când îți spun eu dumitale că daco-românul e dușmanul slovei!). Un adevărat desastru, după atâta reclamă! Bravos domle Iancule!

Fiți sănătoși. Nu publica nimica în Daco-România.

Devotat,

Car.

Primit adresa dorită

(Pe recto al c. p ilustrate, reprezentând o vedere de la Expoziţia Generală Română din 1906, « Water-Chut şi Toboggan american », Caragiale a adnotat)

Pentru de ce să nu mă dau în tobogan? parcă nu e ceva amerăcan? Aşa să fiu sănătos!

CXLIV

Berlin, 24 Noemvrie 1907

Stimate d-le Dr , iată broşura corijată; ediţia I de 3000 e epuizată; astăzi trebue să se vânză a doua· aştept un transport ca să-ţi trimit una curată Am trimis şi lui R[acovski] la Viena Mi-a scris· vrea să facă o dare de seamă la Rom[ânia] Muncitoare şi la Viitorul social. — Eu sunt suferind de foale şi stau la regim. — Vremea e aspră. Ninge cu temeiu — Ce veşti? — Când vii? D. Dr. Gusti e scump la vedere. — Tare aş vrea, cum sunt suferind, să mă reped la Sachsenhof prendre mes eaux. Ce bine mi-ar face o cură! Dar nu pot — am treabă ş'aştept veşti de daraveri din ţară. Numai de n'aş fi obligat iar să vizitez scumpii mei Bucureşti! Să sperăm că voiu scăpa deocamdată. Fiţi sănătoşi.

Al d-tale,

Caragiale

CXLV

Berlin, 26 Noemvrie 1907.

Stimate domnule Doctor, « a aproape cinci milioane etc. » stă în genitiv; subiectul la « *clocotesc* » este « sufletele etc. ». Vezi dar că *a* cel moldovinesc ne face uneori încurcătură. Dacă puneam « *ale* aproape... » nu mai încăpea ne'nţelegere, cu toată răsturnarea cam prea violentă, ce-i drept, a membrelor propoziţiei; şi de răsturnare aveam neapărată nevoe, cum sunt de lungi complementele şi al nominativului şi al genitivului. Nu face nimic! puţină obscuritate dă oarecare prestigiu unui publicist. — Lui d. profesor Weigand o să-i trimit un exemplar din ediţia II, care trebue să-mi sosească 'n curând — N'am din ţară multe veşti. Parcă guvernul liberal stă să nu mai stea. Îi frământă disensiuni intestine foarte adânci.

Carp ar fi declarat (conservatorii s'au împăcat între ei) că e gata să ia puterea, aşa e Exc. Sa· în opoziţie, e gata să ia puterea; şi la putere, e gata s'o dea. Toane redzeşo-iuncăreşti. — O veste tristă. Incă o figură clasică a Ieşilor... a dispărut, cea mai dulce fără 'ndoială — Georges, confizerul. — D-ta ce mai ştii?

— Fiţi sănătoşi! Tutulor dela toţi multe complimente

Devotat

Caragiale

CXLVI

Berlin, 27 Noemvrie 1907.

Stimate d-le Doctor, am primit, citit şi expediat pachetul daco-roman. Ce presă, Dumnezeu al străbunilor noştri! R[acovski] mi-a scris. Fericitul surgunit, de Crăciun, are să se ducă la Roma. Inchipue-ţi, dacă nu-l expulsau, unde era să petreacă sfintele sărbători· la Ghelengic!! în mijlocul muncitorimii tătărăşti! — Iţi mulţumesc de grija bună ce-mi porţi în privinţa hranei spirituale şi te salut cu toată dragostea.

Car.

Dela toţi d'aci la toţi d'acolo, herzlichste Grusse

CXLVII

Berlin, 29 Noemvrie 1907.

Iubite Cc Păvălucă,

La acela rătăcit carele, pentru a sale împotriva otcârmuirii şi obşteştii rânduieli grele abateri, în surgun se află necăit, şi d'apururi, precum de soartă-i este scris, ahotnic de politicale şi, cu toate că d'a dreptul, acolo unde stăruieşte acuma, de către duvaroşi îndestul îndopat, vecinic chinuit de nesaţiul acelora şi de nepotolită lacomă foame a havadişurilor se găseşte, din vreme gândindu-mă, i-am şi, până chiar a d-tale prea dorite rânduri la cunoaştere să-mi cadă, cu cea de întâia la 'ndemână ştafetă, după cum întocmai primit, întreg vraful de gazete, pornit.

După care, precum, printr'un adineaori picat răvăşel dela însuşi Cc. Iancu Manliu, aflu că va fi lunea viitoare, în 2 ale lui Dechemvrie

evropieneşti, cu acest loghiotatos, în Wilmersdorf-Hohenzollernpl. 4, împreună să dejunăm, alta nu mai pot zice decât că, de a lipsi dumneta dintre noi, prin aceasta multă pricinuindu-ne împuţinare pitrecerii, mare păcat ar fi, Coane!

Cu frăţească dragoste mă 'nchin întru aşteptarea unui întocmai răspuns.

A d-tale slugă

Car.

P. S. — Aştept « ideile mari ».

Fiţi sănătoşi!

(Pe faţa c p ilustrate, reprezentând Wilmersdorf, Hohenzollernplatz, cu tricolorul românesc zugrăvit de Caragiale pe turnuleţul clădirii în care locuia, — următoarele cuvinte)

D Doctor Gusti şerbe ca un samovariu.

CXLVIII

Berlin, 4 Decemvrie 1907.

Iubite Cc. Pavalachi,

Una singură greşală de tipar (mică) s'a strecurat în Cronică. Apoi să nu dzîc eu că-s mai deştepţi jădanii dela Ieşi şi mai daţi la slovă decât bucureştenii noştri?

Iată, în coloana III, rândul 49, în loc de *avea*, citeşte *avem*

Cum a fost concertul dela Kaufhaus?

Era peste poate să viu; am avut aici luni şi marţi pe nenea Iancu Manliu, cu care am petrecut frumos.

Aici am avut câteva zile splendide: geruleţ şi soare. De azi s'a stricat Moină, barometrul cade repede, burniţă, întunecos.

Aflu că broşura a trecut de 10 000 (dzăşi mii, bri omule! Şi socoţi mata, coani?)

Când te hotărăşti să ne onorezi?

Fiţi sănătoşi. La revedere.

A matali plecată slugă

Car.

Mittwoch

CXLIX

Berlin, 9 Decemvrie 1907.

Spectate Domnule Doctor, vă rog frumos să reflectaţi la aceea că, dacă posibile, voiţi a merge zilele sequente la Praga Bohemiei, unde să convenim cu doctorul nefilistrul. Eu voiu veni să vă iau dacă vă lasă — nu onorata matroană doamna doctor — ci pigritia. Scoposit, am onoarea a vă aminti vorba lătinească, pe cum că *Tres faciunt collegium*

Cu aceasta apoi, mă rog frumos, la onoratul domn doctor, sunt şi rămân al Dv. stimatoriu,

Car.

Sănătate multă tutulor dela toţi.

CL

Berlin.

Să trăeşti, d-le doctor! Am primit dela d. A Twietmayer minunatul volum al lui Maspero. Halal să le fie, şi autorului şi editorului! Ca conţinut — o bunătate! ca aparenţă, o frumuseţe! ca preţ, o bagatelă!... Am făcut îndată, sosind, o baie să mă curăţ de vermina cehească. A doua zi, am stat până la 7 seara în pat. Apoi mi-am terminat Cronica de Crăciun, care, sper, o să-ţi placă. Pe aici, vreme frumoasă şi uscată, dar cam răcoroasă şi foarte întunecoasă. Ce idei aveţi de Weihnacht?

— Partidele *istorice* s'au împăcat şi lucrează împreună la reforme: Regele i-a conjurat să nu-i amărască ultimele zile. Dacă ai gazete, rogu-te, mână-le încoace. Fiţi sănătoşi

Tutulor dela toţi multe complimente,

Al d-tale

Car.

Marţi 4/17 Dec. [1907].

CLI

Berlin W, 24 Decemvrie 1907

Stimate d-le doctor, iartă-mă că nu ţi-am scris îndată după primirea volumelor lui Heine, ca să-ţi mulţumesc Am fost foarte

zăpăcit. Am primit o telegramă că Ronetti Roman e tare bolnav și că trebue să expediez urgent pe băiatul lui acasă. A fost rău de tot bietul om. Acuma pare că e scăpat de primejdie. Nu mi s'a spus ce boală; dar desigur a fost pneumonie moldovinească. Știrea asta m'a răsturnat. Fiți sănătoși. Sărbători fericite. Ce mai nou? Stau închis de sărbători Poate mai târziu vă surprinz. Incă odată petrecere bună vă urăm tutulor toți,

Car.

CLII

Berlin W, 24 Decemvrie 1907.

La mulți ani cu fericire!

Car.

CLIII

Berlin W, 27 Decemvrie 1907.

Stimate d-le doctor,

Știrea despre d. Costică ne încântă. Firește ne-aduce o ploscă plină de novitale politice și sociale Ronetti merge mai bine. Ultima depeșe îmi spune că pericolul iminent e înlăturat; dar că va rămânea cardiac. Va să zică a avut un acces de inimă, iar nu plivmonie — așa se zice pe la noi — Heine e foarte plăcut; dar nu ți se pare cam prea... școală romantică liberală (o idee ma'e!). Ori noi suntem prea lepădați de ideile generoase libegtate, egalitate și fgategnitate! Insă oricum, îl gust foarte mult Cu tot liberalismul lui, spiritul îi rămâne și este pe partea asta în adevăr prețios. — Rogu-te anunță-mă, când vine Costică, din vreme. — Pe aici frig și zăpadă sburată: nu-i de eșit. Gazetele le voiu înainta cui de drept.. Fiți sănătoși! petrecere bună. Tutulor dela toți complimente.

A d-tale slugă,

Car.

Nici vorbă să merg în Dacoromania.

CLIV

Berlin W, 27 Decemvrie 1907.

Iar

(Tăetură de ziar
Şi după cum poetul zice în frumoasele versuri că « *nu de moarte mă cutremur, ci de veşnicia ei* ».

Gh Ghibănescu)

CLV

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Ianuarie 1908.

Iți scrisei adineaori şi am uitat să te 'ntreb ce e cu d. Costică. Vine? când? Am nerăbdare să-l văd. Voi trebue să organizați aşa ca să ne putem vedea cât mai iute. Eu de poimâine duminică, sunt liber de musafiri. Oricum, mai cuminte ar fi, să veniți voi aici — nu atât ca să mă scutesc eu de drum — cât să mai pitrecem în capitalie, că foarte demult n'am mai pominit de pitrecere.

Cu dragoste,

Car.

CLVI

Berlin W., 8 Ianuarie 1908

Stimate d-le doctor,

Mai întâiu, rog transmite d-lui Costică o salutare frățească de bună sosire. Apoi, te mai rog să-mi spuneți când vă aştept, anunțându-mă cu o zi înainte, căci până pleacă Missir sunt legat oarecum.

Vestea despre biata Emmy[1]) m'a mâhnit destul. Sărmana! Aştept vorbe bune şi mai ales vă aştept în persoană. Fiți sănătoşi, petreceți bine. Tutulor toți multe complimente,

Car.

Programul cu Ciaicovski şi St-Saëns nu-l votez nici de hatârul lui Ysaÿe[2]) şi al lui Bach.

---

[1]) Servitoare la familia Zanfopol, cf. scr către Gherea (VIII).

[2]) Mare violonist belgian

CLVII

Berlin W

La mulţi ani! Noroc! sănătate! bucurie!

Toţi *Carageleştii*

27 Dec st v. 1907

CLVIII

Berlin.

Stimate d-le Doctor,

Incă odată, Sf. Stefania la mulţi ani cu cele dorite! Venit-a d. Costică? Bine-a venit! Daca n'a venit, să vie sănătos şi cu inimă bună. — Iţi expediez două mici cadonuri daco-romane de anul nou: Calendarul «Minervei» şi o *Cronică de Crăciun*. Aştept, potrivit celor ce v'am mai scris, vorbe bune dela dv. şi mă iscălesc,

al Dv. slugă

Car.

Donnerstag, d 9-en I 1908.

Dela toţi tutulor multe Grusse

Car.

CLIX

Berlin W., 15 Ianuarie 1908.

Stimate d-le doctor, ce mai faceţi dv.? Eu am pătimit zilele astea de dinţi, aşa că n'am putut nici să citesc, nemite să scriu. Acu, slava Domnului! parcă mi-e mai bine. La concerte nu pot veni — mi-e frică de răceală; stau închis ca un urs care ibernează, şi beau punciuri călduţe. Vremea este infamă: ger cu soare; azi noapte am avut 8 sub 0 şi dimineaţa s'a arătat un soare cât o roată de vagon, *roşă* ca focul — asta e semn! să ştii că se 'ntâmplă răsboiu! D. Costică e pe semne supărat pe mine, că la salutările mele nu răspunde măcar. «ai sictir!» Ce să fie asta? Când vine să mă mângâie de atâta uitare? Am primit dela Ristaki vorbe bune. — Bietul

Ronetti Roman s'a sculat odată din pat; i s'au suprimat brusc doctorile și i s'a permis să mănânce mai substanțial; a avut îndată un acces de intermitențe cu aritmie; l-au pus iar în pat și la doctorii. Acuma, îmi scrie băiatul lui că merge iar mai bine; dar că sunt toți prăpădiți de osteneala și emoțiile prin cari au trecut. — Unde șade ilustrul meu criticant, junele Horia? Mi-a trimis felicitări de sărbători, și nu-i știu adresa, să-i mulțumesc. Daca nu o știi, îi voiu scrie la Zeminariu. Mai fericiți-ne cu câte o vorbă bună și primiți călduroase complimente. Vremea asta mă oripilează, mă face stupid. Fiți sănătoși!

Speciale salutări dela Frau Director pentru Frau Doctor.

Devotat,

Car

Ce mai face Emmy?

Mittwoch, 2/15 XII (sic).

CLX

Berlin, 20 Ianuarie 1908.

Stimaților,

Când vine d Costică?

Mercuri, 3—5 p. m. este înscris la dr Ewald Ce mai faceți? Ce mai știți din patrie? Mai onorați-mă cu un cuvințel.

Tutulor dela toți viele herzlichste Grusse.

Car.

Delavrancea, cand'dat conservator al partidului lib'ral, ales la Focșani col. II Cameră. Hoch!

CLXI

Berlin W., 21 Ianuarie, 1908.

Stimate D-le Doctor,

Iți scriu foarte mâhnit; azi dimineață, marți, am primit din Iași o veste grozavă, — bietul Ronetti Roman a murit aseară luni Păcat de el! Bietul meu prietin! cât era el de bun!

Aştept din moment în moment pe Costică. Mi-ar face multă mângâiere.

Fiţi sănătoşi şi veseli.

Al d-tale

Car.

CLXII

Berlin W, 29 Ianuarie 1908.

Stimate d-le doctor, îmi pare şi mie destul de rău că nu m'am putut bucura de atâtea bunătăţi la care mă pofteai: o seanţă de Kammermusik şi apoi una de Hannes [1]). N'aveam inimă de petrecere. D. Costică, grăbit ca de obiceiu să « schimbe cerul », a plecat cu ipohondriile dumnelui şi m'a lăsat cu ale mele, apoi s'a stricat vremea; pe urmă s'a stricat şi grătarul dela soba din salon şi felde-fel de eţeterale. Să sperăm ca grătarul şi vremea se vor drege, după care să se risipească şi ipohondriile. Până atunci, vă salutăm toţi pe toţi cu frăţească dragoste.

Al d-tale

Car.

Vânt, ploaie, ninsoare, zloată, ca la Crăciunul lui Caracudi [2]). M'am sculat prea de dimineaţă — mă pun iar în pat Te povăţuesc să-mi urmezi exemplul, dacă şi p'acolo aveţi tot aşa vreme plăcută.

CLXIII

Berlin W., 7 Februarie 1908.

Stimate D-le Doctor, nu simt aplecare pentru muzică până nu se mai milostiveşte vremea. Mare dorinţă aş avea să mai stăm oleacă de taifas; dar mi-e frică de răceală; pe aici bântue straşnic influenza. Şă aşteptăm pe Cehi [3]); poate mai dăm în primăvară. — « Adevĕrul » nu mi-l mai trimite; îţi mulţumesc; îmi vine acuma şi mie direct din Bucureşti împreună cu ediţia de dimineaţă. Fiul lui Belzebut [4]) a întors lumea cu josu 'n sus; şi el, graţie prostiei

[1]) Restaurant la Lipsca, în faţa sălii de concert, Gewandhaus

[2]) *O cronică de Crăciun, în Opinia, Iaşi*, 25 Decemvrie 1907 (*Opere*, II).

[3]) Quartetul ceh

[4]) Take Ionescu

lui Carp-Filipescu-Marghiloman, a ajuns tocmai în vârf. I-au scurtat drumul la şefie cu zece ani, ba poate i-au dat şefia la care nici el nu spera pentru vreodată. Halal să le fie ciocoilor şi gogomanilor lor! — Adică d-ta, ca mai tânăr şi mai voinic, de ce nu te repezi prin capitalia împărătească?

Fiţi sănătoşi!

Al matali

Car.

Mă miră că d. Costică nu mai crede în mişcare. Ce este această schimbare? Aştept dela Ristaki cărţi postale ilustrate din bella Italia. Ţi-a trimis vreuna?

CLXIV

Berlin W, 7 Februarie 1908

Frau Doctor şi Dom Doctor,

Am plecatără. Incă odată, la mulţi ani cu toate fericirile! Vă mulţumim cordial de ospitalitate, şi contăm negreşit pe visita D-nei Doctor şi D-rei Doctor, cât se poate mai curând. Rămâneţi sănătoşi şi la revedere.

Pâne şi sare nu mai mâncăm împreună, dacă D-na Doctor nu se ţine de vorbă.

Ai d-voastră îndatoraţi

musafiri

Caragieleştii

toţi

CLXV

Berlin W., 10 Februarie 1908

Stimate domnule Doctor, am onoarea a vă anunţa că am intrat în starea de beatitudine — sunt complet ramolit. Bucata muzicală care te tachinează (o gavotă, desigur) o ştiu toată cu toate cele trei părţi ale ei şi cu toate detaliile de desen. Dar mi-este peste putinţă să-mi aduc aminte de cine este. Inclin a crede că e de Haendel; dar nu m'aş prinde. Am răscolit toate caetele pe care le am aici — nu se află. De ieri, nu mai am moment de pace; o fluier mereu

întreagă şi nu pot prin asociaţie de gânduri s'o atribui sigur unui anumit autor. Parcă dela Dimitriu am auzit-o întâiu; apoi, par'că chiar dela d-ta. Şi tot mă 'ntorc la Haendel... ori Gluck... ori Scarlatti... ori Scărlătescu — Dumnezeu să ştie, că eu nu mai pot şti. Imi pare rău acu mai mult ca totdeauna că nu pot scrie notele muzicale — ţi-aş transcrie-o întreagă. Ia vezi rogu-te în Gluck, Ifigenia, ori Alcest ori Orfeu.

Fiţi sănătoşi

Al d-tale beat

Car

Şi iar o fluer d'a capo al fine De geaba.

Daca cumva dai prin vreun caet de Haendel, ori de Gluck, ori poate de altul, peste această gavotă, fă-ţi pomană şi cu mine; denunţă-mi pe autorul ei, pe care-l înjur de ieri într'una. Şi tot Haendel cred că e, tot puişorul săsesc — biserica din Halle!

Duminica viitoare se ţine la Bucureşti marele Congres al partidului conservator democrat sub preşedinţia lui Take.

Mergem? Ce zici? Ar fi o idee — mare.

Astăzi a fost aci o vreme ca la Nizza, şi barometrul promite o serie întreagă

CLXVI

Berlin W, 5 Februarie 1908.

Stimate d-le Dr., nu ştiu cine a rămas dator cu un răspuns — eu or d-ta? Asta nu mă 'mpedică să vă trimit un călduros salut dacoroman, declarându-vă tot odată că tare mi s'a făcut dor de un pahar de Pilsner în preţioasa Dv. companie. Dv. ce mai faceţi? cum mai petreceţi pe această urîtă vreme de iarnă? Ce ştiţi dela d. Costică? De când a plecat nu s'a 'ndurat să-mi dea cea mai mică dovadă de consideraţie. — In ţară, mari evenimente politice: ruptura conservatorilor — Take proclamat şef al partidului conservator-democrat à l'anglaise. La 2 febr. st. v. mare Congres la Bucureşti. După semne, Carp-Nababul-Filipescu stau rău de tot Nu se aşteptau la atâta succes al lui Take. Urmăreşte gazetele — sunt foarte interesante

Aşteptăm vorbe bune dela Dv. şi toţi tutulor vă trimitem multă sănătate.

Devotatul dv

Car

CLXVII

Berlin, 12 Februarie 1908.

Care va să zică, stimate domnule doctor, nu sunt încă beat complet, de vreme ce tot pe saxon îl bănuiam mai cu stăruință. Cât despre d. dr. Niemann, ai tot dreptul să-l dai în gazetă, fiindcă bucata are un parfum destul de caracteristic, că să nu bănuie cineva pe orișicine; și, dacă acelaș dr. Niemann este cel care critica, precum mi-ai spus, acu câtva timp, simfonia IV, atunci, nu-l mai da în gazetă — dă-l mai bine în — alta.

Pe aici, după o zi frumoasă, s'a stricat iar vremea: ieri ploaie și 'ntuneric; azi, tij. Și tare mi-e teamă că va trebui să mă execut, să revăd patria; în orice caz nu acu îndată. Le-am trimis pentru congres blagoslovenia mea.

Nu cumva, pe la concerte sau pe stradă, ai dat cu ochii de grațioasă mea amică Miss Skinner? De opt zile stăruie în Lipsca și nu dă semne de viață. Nici chiar d. dr. Gustea nu ne poate da nicio informație. Dumnealui ferbe în focul tipăriturilor — e lucru mare!

Ce mai știți de d. Costică? Când îi mai scrieți, spuneți-i, și dela mine multă sănătate. À propos: ți-am trimis o rețetă pe care a cumpărat-o dela un profesor d'aci cu 20 M și pe urmă a uitat-o la mine. I-ai expediat-o?

Dela Missir și dela Barbu am primit jalnice rânduri asupra rupturii conservatoare, din care se confirmă seriositatea aventurii lui Take. Să nu uit a-ți spune: Barbu ales la Focșani col. II, a fost candidat conservator al partidului liberal, și 'n această calitate, a ținut pe malurile Milcovului, *o conferență despre Doină*, dinaintea alegătorilor putneni [1]).

Fiți sănătoși și veseli.

Al Dv.,

Car.

Vă salută toți pe toți.

P. S. — Rogu-te mai ai ceva în franțuzește de Heine? Tare m'ai îndatora. De l'Allemagne mi-a plăcut tare. Degeaba, romanticii au fost foiletoniști clasici; modernii nu înțeleg ce e foiletonul.

---

[1]) Firește cu mult succes (n a)

CLXVIII

Berlin W., 16 Februarie 1908.

Dela o întrunire din coloarea de Albastru din Capitală — textual.

« ...Intr'o fericită figură oratorică, d J. Th. Florescu compară pe ilustrul nostru Şef (Take) cu *mama răniţilor*, *căci* a venit în coloarea de Albastru, cea mai mult lovită de reacţionari ca să vindece rănile sufleteşti ale cetăţenilor... »

Mă rog, destul!

t s v p [1])

Apa, dac'o vreai curată,
Cana să-ţi hie spălată —
Şi zî, când ke-ai adăpat,
Bogdaproste cui o dat' .
Apa spală toate şeale,
Fără doar ghe voarbe reale

(Catrenul scris pe recto al c p., reprezentând Fântâna Slugilor, Măgdebrunnen din Lipsca, — în stânga inscripţiei arhaice de pe fântână, reprodusă în colţul din dreapta

Wer rein Wasser will,
Muss reine Kannen han.
Wer mit will trinken,
Muss mit klinken
Wasser nimmt alles weg,
Nur schlechte Reden nit.)

CLXIX

Berlin W., 16 Februarie 1908.

Stimate d-le Doctor, de Heine am numai cele două volume *de l'Allemagne*, Calmann Lévy, pe cari mi le-ai dat. Aş dori deocamdată *de la France* şi *Allemands et Français*, aceeaşi ediţie. — Congresul democrat-conservator se ţine astăzi 3/16 Febr. o să fie lată

[1]) Tournez, s'il vous plaît

de tot. — Ştirea despre dr. I. Radovici am văzut-o şi'n ziare [1]. Alexandru a fost chemat telegrafic; după căsătorie, politică-i mai trebuia lui bietul Iancu! — Pe aici primăvara, cu toate graţiile şi disgraţiile ei, şi nevralgii şi influenza. Până şi cancelarul împărăţiei a căzut la pat. — Peste vreo două săptămâni gândesc să merg în ţară cu familia, să stau vreo lună-două; să vedem, nu o da Dumnezeu să lichidez odată şi să scap de daraveri. Poţi să mă 'nsărcinezi din vreme cu orice comisiune ai. — Aproposito de ţară; d-ta ştii, ca bărbat învăţat ce te cunosc, vorba străbunilor noştri Romani: «nu-i departe dela Capitoliu la râpa Tarpeia!». Dar să te mai învăţ eu una, a strănepoţilor străbunilor: «nu e departe dela Focşani la Odobeşti!». Să regretăm în adevăr că n'am fost să auzim Doina şi să asistăm la acea vărsare de sânge — al Domnului. — Dela Costică ce mai ştiţi? — Ce ai făcut cu d. dr. Niemann al d-tale? l-ai dat? — D. dr. Gustea fierbe, fierbe şi iar fierbe: nu-şi poate găsi astâmpăr. — Iţi trimit o cărţulie *sublimă:* citind-o, îţi vei face o idee de mentalitatea corpului nostru profesoral — X. a scris un articol, pe care, cu foarte mici adausuri, îl voiu pune între capitolele noue ale lui Rostoganu l-a publicat în «Cultura Română» din Iaşi — fenomenal.

Fiţi sănătoşi şi petreceţi bine.

Cu dragoste al dv.,

Car.

P S. — Sunt curios să văz cum îţi place «O judecată unică».

P S — Rogu-te, ce se mai cântă Mercuri-joi la Gewandhaus? Nu cumva ceva Mozart, Haydn, Beethoven? fie măcar Epigoni, dar de-ai noştri: m'aş repezi pe la voi; că sunt tare 'mbâcsit de ibernare, şi drept să-ţi spun, la concertele d'aici nu-mi place să merg; prea m'am păcălit, de câte ori am încercat.

Noroc şi sănătate,

Car.

CLXX

Berlin, 19 Februarie 1908

Stimate d-le doctor, vremea iar vremuează. Oricâtă dorinţă aş avea să auz o serenadă, vechea cunoştinţă aşa de graţioasă;

---

[1]) In drum spre ţară de la Marsilia, dr I. Radovici se sinucisese, aruncându-se în mare.

oricât m'ar îndemna un pilsneraş ori mai multe la Sachsenhof, şi mai presus de toate oricâtă dragoste aş avea de un bun taifas prietinesc cu dv. — frica nevralgiilor mă osândeşte a nu întrerupe ibernarea. Dela plecarea lui Costică n'am mai eşit din casă decât o singură dată până la postă aici aproape. Mă raz la o săptămână odată şi trimit să-mi aducă pe Figaro acasă.

Am primit astăzi o cartolina postale da Firenze della parte di dottore Ristaqui. Astăzi trebue să fie în Roma. E încântat de primăvara italiană, de monumente şi mai ales de măşci. Ferice de el! Să mulţumească generoşilor — fără stăruinţele lor cine ştie ce altă bătaie mai mânca pe la Constanţa, în loc să mănânce macaroane la Roma. Şi vorba aia: două bătăi strică, da două macaroane nu. — Parcă ţi-am fost scris că mă gătesc să merg în patrie. Ah! Doamne! unde am norocul să l i p i d e z. Parcă aş mai întineri măcar un an!

Dela Costică ce mai ştiţi? — Conservatorii au turbat de când cu ruptura: ambele grupări se blestemă şi se scuipă una pe alta ca orice pravoslavnic adevărat pe Necuratul. — Liberalii sunt bântuiţi de mare nenţelegere asupra Casei Rurale. Sturdza, pe faţă contra Brătienilor, s'a pus în grevă şi nu merge la Cameră. Regele e foarte îngrijat de nenţelegerea austro-rusă şi de răsboiul ruso-turcesc în perspectivă. Numai Pronia să ne ajute! — Ai primit o cartă postală a mea de alaltăieri, în care-ţi spuneam că dacă ai de Heine *De la France* şi *Allemands et Français*, m'ai îndatora mult să mi le 'mprumuţi? Tare bine mi-ar prinde pe drum. — Multe complimente pentru Frau Doctor dela Frau Director şi dela copii şi fireşte şi dela mine. Fiţi sănătoşi toţi: petreceţi bine!

Păziţi-vă de gutunar!

Al d-tale,

Car.

CLXXI

Berlin, 25 Februarie 1908.

Stimate d-le doctor, am primit şi carta matali şi cărţile dela Thielmayer, două volume de Heine: îţi mulţumesc, şi te rog să-mi spui *cât* şi *cui* datoresc. Eu am pus de gând să plec spre Dacia felix

peste vreo zece-douăsprezece zile — până s'o mai limpezi vremea. Fireşte că înainte de plecare, nu voiu lipsi a-mi lua rămas bun dela d-ta şi dela familia d-tale Pusesem de gând să viu astăzi cu gândul să dau de vr'o probă mâne la Gewandhaus. Dar când m'am sculat la 6 dim am crezut că mă aflu într'un Luftschiff[1]) perdut în nori: e o ceaţă aşa de groasă că nu se vede trecând jos pe stradă; se aude numai pasul calului. N'am văzut până acuma fenomenul acesta nordic. Acum la 10 dim. când îţi scriu, parcă e şi mai întunecos ca azi dimineaţă Ce plăceri trebue să fie pe marea Nordului! Şi când mă gândesc că Ristaki e la Roma! Mi-a scris. Mai stă acolo, după cum spune, de azi încolo vreo cinci-şase zile. Iţi comunic adresa lui: *Vella Arturo per Rakovski — Via Alissandria 153, Roma.* Ce mai se cântă săptămâna asta pe la dv.? Ce program are Crystalpalast? [2]) Dacă s'ar ridica ceaţa, poate m'aş da la un pilsner autentic. Până atunci şi în aşteptarea unui răspuns, sunt a matali slugă,

Car

Toţi salută pe toţi.
Sănătate şi bucurie să vă dea Pronia!

In momentul când termin, se produce pe cer un extraordinar fenomen. Jos nu se vede omul la doi paşi şi sus pe cer se vede soarele portocaliu absolut rotund, când mai strălucitor când mai opac. Vreo zece minute l-am putut privi fără nicio supărare; acum însă nu se mai poate; a 'nceput să strălucească. Bucătăreasa îmi spune că tramvaiele, droşcile, căruţele, automobilele, toate rotatele merg la pas. Oamenii merg cu mâinile întinse şi vorbesc tare de teamă să nu se lovească pept în pept — Pela $10^1/_2$ încep să se zărească siluetele caselor de peste drum în piaţă Pân piaţă se vede bine norul cum umblă de colo până colo şi pe urmă se ridică 'n sus încet. Aşa ciudat lucru n'am văzut niciodată. Barometrul scrie — soare pe cer; o s'avem o zi de primăvară. Soarele e roşu ca o ghiulea de fer aprinsă, şi cerul e trandafiriu. Asupra acestora voiu să meditez în linişte: mare e puterea lui Dumnezeu! Să ne vârâm sub plapomă. Nu e vreme de plimbare: mi-e frică să nu calc vreun tramvaiu, să dau de belea cu neamţul. Fii cuminte: fă şi d-ta ca mine

---

[1]) Balon dirijabil (germ.)
[2]) Teatru de varietăţi la Lipsca.

CLXXII

Berlin W , 27 Februarie 1908.

CHRONIQUE MONDAINE

Cum se pitrece la noi

(Tăetură de jurnal

Berlin, 11 Februarie — Din *Dinsburg*[1]) se comunică, că poliția a surprins noaptea trecută o societate de 40 de bărbați, într'o atitudine cu totul imorală. Intreaga societate aparține cercurilor bunei societăți din *Dinsburg*, Essen şi *Bonic (?)* Ei organizaseră regulat întâlniri nocturne la care parte din participanți se presentau în costume femeeşti

In momentul sosirei poliției, societatea era foarte animată şi se delecta în sunetele unei capele *muzicale*).

CLXXIII

Berlin W., 28 Februarie 1908

(Tăetură de ziar, cu sublinierile lui Caragiale

Isprava unui satir

Foçşani, 12 Februarie. — Individul N. Dinache, în etate de *72* de ani, cunoscut proprietar, condamnat de mai multe ori pentru falş în acte publice şi alte delicte, *a sedus prin ademenire* şi a deflorat pe copila Raşela Bercu, în vârstă de *12* ani

Părintele copilei a denunțat pe satir Parchetului D substitut Dimitriu a făcut *largi* cercetări.

Instrucția a continuat *până târziu noaptea.*

Monstrul a fost depus Faptul a produs *mare senzație Amănunte urmează —R*)

CLXXIV

Berlin.

Stimate d-le doctor, fiindcă am bănuială că, din pricina răspunsului telegrafic ce aştept mâne, mercuri spre amiazi din Krakau, în privința reținerii locurilor la Wagon-lits, poate să scap zugul dela 1 d. a., care soseşte în Bayrbhf la 4. 3 şi că voiu fi silit să plec la 3.20 şi să sosesc prin Halle la 6.11 în Berlinerbhf, cred că e

[1]) Duisburg. Mai jos, *Bonn*

(Nota, sublinierile şi semnul de întrebare, ale lui Caragiale)

bine să nu te mai deranjezi a veni la gară, ci să lași *biletul* și *indicarea locului* unde se dă concertul la *portarul dela Sachsenhof*. Viu absolut fără bagaje; așa că dela hotel, după ce beau un adălmaș-pilsner, viu de-a dreptul cu Albalat[1]) la concert. Pentru Albalat nu trebue să iei bilet; îl las să m'aștepte la garderobă și să-mi îngrijească de blană. — Dacă poți, aranjază așa ca să mergem cu Frau Doctor la Sachsenhof ori în altă parte după concert. — Inainte de a pleca din Germania, voiu să avem o mică conzultațiune. Pregătiți-vă lista comisiunilor.

La revedere la fartet.

Al dv devotat,

Caragiale

3 Martie [1908] Marți d. a

CLXXV

Berlin, 4 Martie 1908.

Stimate d-le doctor, nu-ți poți face idee cât de contrariat am fost că pe de o parte vremea, pe de alta întârzierea răspunsului dela Cracovia, m'au împedecat a pleca astăzi. Am suduit și eu de necaz ca d Dutzu. — Aici a nins și a viscolit toată noaptea; acu e lapoviță și vânt — o vreme cânească. — Indată ce primești aceasta mâne joi, scrie-mi cu ce mă pot folosi în țară: mai e vreme să primesc răspunsul d-tale. — Iți trimit amândouă volumele lui Albalat, care sunt aci — Nu te supăra că iau pe Heine cu mine pe drum. Ți le înapoez cele două volume, din București Iți voiu scrie regulat d'acolo, și te rog să mă onorezi și d-ta cu câte un răspuns. Pe partea din față îți dau de pe acum adresa mea; poate înainte de a-ți scrie eu să ai nevoe de ceva. Nădăjduesc să ne revedem, cu ajutorul Proniei peste cel mult două luni, când să-i tragem un chef la Sachsenhof să-i meargă pomina. Merg la muncă pe brânci, să dea Dumnezeu să-mi meargă în plin; încai să nu fi[e] alergătura și munca degeaba. O să mă dau și la olecuță de politică: suntem datori să ne jertfim pentru patrie! Poate o ieși și de acolo vreun bine.

---

[1]) Cu o carte de Albalat, scriitor francez, — autor de lucrări didactice asupra stilului literar.

Aştept îndată un răspuns cu vorbe bune. Incă odată, rămâneţi sănătoşi, nu vă 'ncredeţi în babele nemţeşti; petreceţi bine. Să ne vedem cu noroc şi veselie!

Ai d-voastre

Toţi *Car.*

Adresa.
Bukarest.
Str. Ţepeş-Vodă 1.

O specială salutare din partea lui Frau Director şi a copiilor pentru Frau Doktor şi pentru copiii dv.

CLXXVI

Bucureşti, 30 Martie 1908.

Stimate domnule Doctor,

Dela toţi tutulor multe călduroase complimente! Fiţi sănătoşi! Să ne vedem cu bine! Cu voia Proniei cât mai curând! Beţi un pilsneraş ori un pfundstaedteraş şi în sănătatea exilatului vostru amic devotat

Car.

Pe aici am degerat: Africa × Siberia = Dacoromania.

(Pe c. p., la formularul de expediţie):

Caragiale
Bucureşti
Strada Ţepeş-Vodă No. 1

CLXXVII

Bucureşti, 4 Aprilie 1908.

Stimate domnule Doctor, prin ce trec şi cum petrec vor face obiectul unei ample povestiri senzzaţionale când, cu ajutorul Domnului, ne vom revedea teferi. Până atunci, nu sunt în stare, aducându-mi aminte cu mare dor de Dv. şi de locurile pe unde stăruiţi, decât a vă saluta călduros, — ridicând fierbinţi rugăciuni la Ceriŭ ca să nu-mi rămână oasele pe aicea — şi-a vă zice din toată

inima: fiţi sănătoşi şi veseli, o! voi, cei departe de aici! La revedere cu bine cât s'ar putè mai degrabă. Rugaţi-vă şi pentru noi A-tot Ţiitorului!

Al Dv. cu toată dragostea şi
nerăbdarea de revedere

Car.

CLXXVIII

Bucureşti, 28 Aprilie 1908

La mulţi ani!

Car.

CLXXIX

Bucureşti, 30 Aprilie 1908

Stimate d-le Doctor, mult a fost, puţin a rămas. Cu ajutorul Proniei, nădăjduesc să ne vedem peste vreo 15 zile. Uf! Multe am să-ţi spun şi tare mă tem că n'ai să le crezi pe toate. — Pe d. Costică l-am văzut şi-l văd adesea; este în toane foarte pesimiste. Arzând de dorinţa unei întâlniri la Sachsenhof, toţi vă salutăm pe toţi cu toată stima şi dragostea.

Al Dv.,

Car.

CLXXX

Piatra, 1 Mai 1908.

Stimate d-le Doctor, vă salut din Kiatra Neamţu şi vă anunţ cu bucurie că în curând ne vom vidè: termenul exilului s'a scurtat. Uf! In dzeşi dzili mă pornesc. Să vă găsim sănătoşi şi cu voie bună.

Cu toată dragostea,

Car.

CLXXXI

Ploeşti, 6 Mai 1908.

Stimate D-le Doctor, îţi scriu câteva rânduri daco-romane din Ploieşti, sub copleşirea celui mai greu pesimism — o foarte macabră atmosferă mai cu seamă în urma morţii năprasnice a lui bietul I Radovici doctorul. — Cu voia Domnului, sper să scap foarte curând de sub cerul acesta. Lunea viitoare (11 mai st. n.) ne călătorim Uf! uf!! uf!!! Să ne vedem cu bine. Fiţi veseli!

Al Dv devotat,

Car.

Cum sosesc Berlin, viu Lipsca.
La revedere la Sachsenhof! of! of! of!

CLXXXII

Piteşti, 25 Mai 1908

In curând la revedere
Fiţi sănătoşi!

Car.

CLXXXIII

Buzău, 31 Mai 1908.

Şi amù din Budzău, c'coane! multă sănătate!

Car.

(Contrasemnează) *Ştefan Zarifopol*

CLXXXIV

Sinaia, 5 Iunie 1908.

Stimate d-le Dr., un poporr carre se respectă trebuie să lupte pentru progres: a lupta — a birrui.

Am luptat — am birruit!

Urrra!

Peste câteva dzîli ne-om vidè şi daca nu ţ'a plăcè ce ţi-oiu povesti — să-mi dzici mie cuţu.

Al matali,

Car.

Mai am Tîrgoişte şi Severin, — apoi Berlin-Leipzig

CLXXXV

Sinaia, Iunie 1908.

Stimate d-le doctor, cine ţi-a spus că sunt mai fericit decât mi-e permis să fiu? — că sunt *deja* în Berlin? — Nu! sunt în Sinaia, legat să rămân în ţară până la 10 Iunie st v , când se isprăveşte campania takistă. Şarpele vanităţii m'a muşcat de sfârcul inimii mele de patriot daco-român· voiu să sdrobesc idra reacţiunii în calitatea mea de democrat. Până să mi-i pună pe cap — i-am mâncat laurii!

Fiţi sănătoşi! Vă dorim mult În curând la revedere. Uf!

Al dv. devotat,

Caragiale

Am fugit din capitală de groaza căldurii. 40° la umbră. ceva ne mai pomenit.

Frau Director şi copiii salută călduros pe Frau Doctor şi pe copii.

CLXXXVI

Sinaia, 9 Iunie 1908.

Raport.

Stimate d-le Dr., Mercuri 21 maiu st. v. R. Vâlcii; Duminică, 25 maiu st. v. Târgul-Vestei.

Căldura în toată ţara de vale şi deal a variat între 55° şi 57° la soare, şi 39—41 la umbră. Noaptea, în odăi, temperatura s'a coborît până la 35° — o bunătate! — sans blague

Duminică, 1 iunie, ultimul concert democrat-conserv la T. Severin. Să sperăm că temperatura va rămânè staţionară.

Mercurea viitoare, 3 iunie st. v., pornim spre Teutonia, via Arad. Joi 4 iunie, Berlin — vineri, 5, Leipzig-Sachsenhof-Fichtestr. etc. etc.

Până atunci, cele mai călduroase salutaţiuni tutulor dela toţi.

Suntem în Sinaia până Sâmbătă, când plec la T. Severin; de-acolo, mă 'ntorc luni seară; mă hòdin puţin, şi mercuri, cu voia Proniei, o luăm în sus la deal. Uf!

Să ne vedem sănătoşi.

Al matale,

Car

Prin viu graiu, multe şi mărunte.

Adu-ţi cu pietate aminte de străbuna acestor inocente — de ilustra Gnioriţa laie, laie bucălaie!

(Aceste rânduri finale, pe faţa c. p ilustrate Sinaia, Turmă de oi la *Varfu en Dor ;* cele din urmă trei cuvinte, în ortografie specială, sublimate de Caragiale).

CLXXXVII

T.-Severin, 15 Iunie 1908.

O salutaţiune daco-romană dela picioarele bustului divului Traian drăguţul.

La revedere foarte curând.

Fiţi sănătoşi!

Car.

CLXXXVIII

Berlin, 23 Iunie 1908.

Domnule Doctor, ian priveşte, mă rog matali frumos, ce s'a întâmplat — la spate, pe partea din dos.

Aşa să am noroc!

Vântul iresistibil al civilizaţiei occidentale a trecut la popoarele balcanice:

(Tăetură din ziar:

Un proces urît

Bucureşti. — Inaintea secţiei I-a a tribunalului, s'a judecat eri un proces de homosexualitate.

Pe banca acuzaţilor şedeau doui băeţi, unul de 13 şi altul de 15 ani, fii d-lui Paul Rosnel, care erau acuzaţi de atentat la bunele moravuri.

Au fost ascultaţi ca martori, vie'o 10 copii, între 8 şi 12 ani, care au declarat că de mai mult timp, într'o grădină de lângă Filaret, acuzaţii practicau reciproc homosexualitatea

Tribunalul a condamnat pe cei doui copii, pe cel de 12 ani la 20 zile închisoare iar pe cel de 15 ani la 25 zile).

Ghe jaba! dă-le numa pace bună!

CLXXXIX

Berlin, 26 Iunie 1908.

Stimaţilor, mai întâiu. Bine aţi venit! pentru d. Costică şi familia. Apoi, vă anunţ că datoria mă calcă să plec mercuri d. a. spre Daco-România; aşa că, dacă are cineva să-mi dee vreun *commission* pentru patrie, apoi să se grăbească. Mă 'ntorc peste 9—10 zile. — Aici e răcoare; azi, aproape frig. In ţară, pe cât spun gazetele, plouă şi s'au (sic) mai potolit zăduful. Să vedem ce voiu constata cu biata bătrâna mea piele.

Până la revedere, sunt devotat al dv. al tutulor, pe cari toţi d'aici vă salută călduros,

Car.

« L'assiette »[1]) mi s'a părut mai infamă decât chiar infamia de care vrea să-şi bată joc. Multe ticăloşii am văzut în viaţa mea, dar ca asta, mai rar... Pfui!

CXC

Budapesta, 2 Iulie 1908.

La revedere cu sănătate şi voie bună!

Car.

CXCI

Budapesta, 7 Iulie 1908.

Uf!

Bine v'am găsit!

C.

---

[1]) Probabil un număr din revista-pamflet, *l'Assiette au beurre.*

CXCII

Berlin.

In fine, iată-mă iar, stimaţii mei amici, în exiliu! Nu mă voiu plânge, nu voiu profera blesteme în contra soartei şi a oamenilor! voiu fi tare! mă voiu resemna ca oricare demn martir, cu speranţa că voiu primi foarte curând o vizită de demult promisă. Casa este complet reinstalată; avem bucătăreasă bună; răcitoarea funcţionează tadllos (sic); afară de asta, am chef mare de a vă face o dare de seamă asupra ultimelor evenimente daco-romane. Aştept nerăbdător o eclatantă confirmare a primirii acestor rânduri şi vă salut cu

toată dragostea

ergebenst

Car.

Mittag, 8/VII [1908]

Complimente dela G. Mateescu — Coloniale Sinaia.

CXCIII

Berlin W, 14 Iulie 1908

Mă rog să mă ertaţi că m'a zăpăcit călindarul papistăşesc şi am trecut cu vederea să vă felicit de sf. Petre şi Pavel 12 iulie stil n. — 29 iunie st. v.

Să trăiţi la mulţi ani cu cele dorite!

Noroc şi sănătate!

Al dv.,

Car.

Când vă arătaţi?

CXCIV

Travemunde, 16 Iulie 1908.

Stimate d-le doctor,

Vă trimit tutulor o salutare dela mare.

Mă 'ntorc îndată acasă, unde vă aştept.

Cu dragoste frăţească,

Car.

Joi.

CXCV

21 Iulie 1908.

Mult stimate domnule Doctor, îmi pare rău că nu ne-am putut vedè olecuță înainte de a ne asvârli ca Glaucus în brațele blondei Amfitrite. Ințeleg că ți-era nu greu, ci chiar imposibil. Dar nu face nimica! n'au intrat zilele 'n sac. — Mâne seara, mercuri, noi suntem în Lubeck; iar vineri seara, în Travemunde. Să dee Pronia să pot isprăvi în sfârșit piesa mea, de care (să zic într'un ceas bun!) am destulă poftă. Am, slava Domnului, la Tr.-munde, o atmosferă destul de artistică: o orchestră curățică — de *trei ori* pe zi! — ce zici d-ta?... nu ți se pare cam mult? — In zăstîmpuri, când vă vor da răgaz variile sporturi nautice, vom primi, sper, câte o vorbușoară dela Dv., să știm cum petreceți, la care, firește, nu vom lipsi a da numai decât răspunsul aghecvat. Până atunci, vă trimitem tutulor multe salutări. Să ne vedem sănătoși cu bine.

Ergebenst,

Car.

Adresa:
Travemunde Strand (Lubeck)
Villa Iris

CXCVI

Travemünde, 26 Iulie 1908.

Tricolorul daco-roman din Travemunde salută pe fratele său din Binz[1]). Să fâlfâe cu mândrie ambii, că'z doară:

Din Carpați și pân 'la Maie,
Dela Mare la Carpați,
Ori din câtă depărtare
Toți Românii suntem frați!

Al dv. stimatoriu

Car.

---

[1]) Familiile Zarifopol și Gherea se aflau la Binz, în insula Rugen, din marea Baltică.

Tutulor, toţi, multă sănătate.

(Pe faţa c p ilustr. în colori, Caragiale a desenat cu cerneală, deasupra vilei unde locuia, un tricolor, cu literele a, r şi g înscrise pe secţiunile verticale; jos, a notat)

a = albastru
r = roşu
g = galben

CXCVII

Travemunde, 30 Iulie 1908.

Una salutaţiugne daco-romană celor ghe sub umbra tricolorului daco-roman ghela Binz, mă rog frumos!

CXCVIII

f. d. Lübeck, [Iulie-August 1908].

Viele herzlichste Grusse

Car und Familie

CXCIX

Travemünde, 8 August 1908.

Stimate d-le Doctor,

Ce mai faceţi dv. la Binz? cum petreceţi? D. Costică, dacă nu găseşte cerneală pe acolo, îmi poate trimite o salutare cu condeiul de plumb: mă ştie că nu ţin mult la deşarte etichete. Ce vreme aveţi pe acolo? Aici, o avem foarte frumoasă. — Ce mă plictiseşte grozav, — căci îmi turbură liniştea de care aş avea mare nevoe pentru lucru — e că soacră-mea este greu bolnavă de intestine, complicate cu 73 de ani; aşa că apucăturile mele stilistice se cheltuesc în redigere de telegrame cu răspuns plătit (o cură foarte asiduă) iar talentele mele retorice, în a demonstra nevestii că, faţă cu eternitatea, adesea 73 ani plus încă o săptămână au o imensă valoare. Asta, matema-

ticeşte poate fi absurd — eu însă continuu a crede — quia absurdum...

Mă ştii ce bun creştin sunt.

Vă rog pe toţi, pe cari toţi d'aci vă salută, trimiteţi-mi când puteţi, câte o veste, bună.

Fiţi sănătoşi! petreceţi bine! La revedere.

Devotatul vostru

Car.

P. S. — La sfârşitul lunii se săvârşeşte la Leipzig ceremonia după care Miss Skinner devine Frau Jager (Emil). Graţioasa noastră amică ne invită să mergem negreşit la cununie — « aminteri, fără bunii ei prietini (noi şi Mister Giusti) toată ceremonia would have nosense » — adică pe româneşte: n'ar avea niciun chichirez. Ce zici? să merg şi eu? Adică Giusti singur să nu fie destul? — Tout à vous,

C.

CC

14 August 1908.

Prea stimaţilor, peste câteva momente plecăm din Tr[avemunde]. Astă seară, vineri, suntem la Berlin. Mâne sau poimâne, nevastă-mea cu fata pornesc spre Buc. să asiste pe cocoana Agata, care cam scârţâie. Eu cu sohnul, rămânem încă o zi în Berlin, pe urmă ne luăm lumea 'n cap. Merg undeva la un loc călduros, unde să lucru în linişte, măcar o lună. Vă voiu comunica, îndată ce sosesc undeva, multe complimente.

Fiţi sănătoşi şi veseli. Pronia să vă dea bine.

Devotat,

Caragiale

Uf! scap măcar câteva săptămâni de atmosfera macabră şi de melancolica Baltică.

(Pe faţa c. p, cu creionul).

Uike, mă rog, ghezolăţiugne! Şi un vânt, şi aproape ger.

CCI

Berlin, 19 Septemvrie 1908

Stimate d-le Doctor, după carta din Heringsdorf, aruncată în cutia zugului, îmi vine a crede că aţi şi ajuns, cu voia Proniei, în lăcaşul dv din Lipsca. Pe noi, după multe drumuri şi greutăţi, ne-a ajutat să ne vedem iar acasă de acum patru zile. Când ne-om vedea, ţi-oiu povesti prin câte am trecut dela 1 aug. stil nou şi până zilele trecute. Despre lucru — nici vorbă! Poate o da Dumnezeu de-acu încolo, căci până acuma şi casa şi viaţa mi-au fost răsturnate cu josu 'n sus. Pricina? — boala şi moartea soacrii-mi. Dumnezeu s'o odihnească. Ce să mai zicem? Toţi suntem nişte păcătoşi muritori! Ba, zău! Măcar de-aş trăi şi eu 73 de ani!

Aş dori ştiri dela dv. toţi. Nu mi-ar părea rău să ne vedem câteva momente, să mai mă scutur de presiunea sub care am fost atâta vreme copleşit. Cred c'aţi petrecut frumos la Binz.

Aştept vorbe bune şi sunt al dv

devotat

Car.

Când pleacă Gherea? Ne mai vedem? Cum şi unde?

CCII

Berlin, 28 Septemvrie 1908

Stimate d-le Doctor, tot aştept o vorbă din partea d-tale; ba pot merge mai departe. te aştept chiar pe d-ta; şi văd că aştept degeaba. Multe şi mărunte am avea de taifas. Veneam eu la Lipsia; dar a trebuit negreşit să merg la Viena, pentru o zi. Tare aş bè un pahar îndelete cu d-ta. Ce zici? Nu s'ar putea să mă anunţi electric când trebue să viu la Anhalter Bhf. întru întâmpinarea d-tale? Aici vreme imperială, adevărată binefacere a Ziditorului — Ghereştii probabil sunt acuma la Ploieşti. Ştii ceva nou afară de catastrofa Hochbahnului?

Dela toţi tutulor multă sănătate.

Al dv. cu dragoste frăţească,

Car.

CCIII

Berlin, 4 Octomvrie 1908.

Stimate d-le Dr., sunt încântat de efectul Marşului [1]) şi istoricului respectiv. Fireşte, orice succes al Democraţiei române trebue să mă umple de mulţumire. Nu sunt şi eu democrat? nu sunt şi eu Român? D'abia aştept momentul să te pot auzi pe d-ta, care eşti român şi democrat ca noi toţi, executându-mi această perlă a genului eroico-triumfal: rogu-te, prepară-te pentru asta cu sfinţenie.

Carta d-tale şi gazetele le-am primit. Gazete dacă mai ai, bine ar fi să-mi mai trimiţi. Prin Daco-România se sună de răsboiu. Căpăţinoşii connaţionali ai lui Ristaki [2]) vor să facă tărăboiu, şi mi-e teamă să nu ne 'ncurce şi pe noi. A ajuns bietul turc de bătaia de joc a gianabeţilor şi a capsomanilor.

— Ce mai ştii dela Costică? Când isprăveşti cu pricinile şi cu aucaţii? Când te hotărăşti a te repezi pe aici?

— Noi tot am aşteptat pe Frau Doctor, care ne promisese o vizită apropiată Cu părere de rău trebue să constatăm că ne-a dat uitării. — Pe aici, de aproape o lună secetă, senin desperant şi călduri nesuferite; azi dim., 38 în soare. In curând, d. dr. Gusti ne părăseşte. — A propos, Frau Emil Jager se află acum în Port Natal (Durban) [3]).

Fiţi sănătoşi. Tutulor dela toţi multe salutări

Devotatul dv

Car

Nu mă uita de gazete

CCIV

Budapesta, 29 Octomvrie 1908.

O salutare ghe pe malul bătrânului Istru, drăguţul.

Car.

Mai multe — ghe pe malurile Dâmboviţei, mâne — poimâne.

---

[1]) Marşul partidului conservator-democrat, compus de A Kratokvil.

[2]) Bulgarii

[3]) In Africa de Sud, pe malurile Oceanului Indian

CCV

Bucureşti, 3 Noemvrie 1908.

Multe salutări de pe malurile râului cu «apă dulce».

Car.

Raport verbal la vreme.

CCVI

Berlin W.

Iată, stimate domnule Doctor, tot ce pot scoate din Larousse al meu spre serviciul d-tale, dorind să-ţi poată fi de vreun folos [1]. — Carta d-tale primită astăzi dim. s'a încrucişat pe drum cu prea graţioasa noastră prinţesă Maria (Nu-i aşa că este foarte-prea graţioasă?). — *Le drame des poisons* este o lucrare minunată; în câteva ceasuri am dat-o gata. Păcat numai că se sfârşeşte aşa degrabă. Bietul Brentano, ce agiamiu! (Unde este ilustrul nostru amic Neculai Iorga? Câte tomuri ar fi durat el dintr'atâta calabalîc de documente!) Dacă mai ai ceva de el — nu de Neculai! — şi mai ales *Légendes et Archives de la Bastille*, rogu-te dă-mi-le şi mie. — Ce să fac? să-ţi trimit *le Drame des P.*? ori, cui să plătesc costul — lui Gamber sau dumitale? — Eu am comandat lui Gamber (i-am scris româneşte, fiindcă mi-ai spus d-ta odată, că şi el este nepotul divului Traian) nişte cărţi în valoare de 154 frs. cu Nachnahme. Sper că are să mi le trimită. Totuşi n'ar fi rău să-i scrii şi d-ta o vorbă arătându-i că va avea în mine un bun muşteriu, şi bun platnic.

Fiţi sănătoşi şi petreceţi frumos.

Sluga dumitale credincioasă,

Car

Dienstag d. 17-en XI [1908].

CCVII

Berlin, 18 Noemvrie 1908

Stimate d-le Doctor, am primit carta d-tale postală, mulţumesc; asemenea mulţumesc şi pentru *le Drame des Poisons*, care mi-a

---

[1]) Trei pagini de note biografice, despre *Massieu (Guillaume)* şi *(Jean-Baptiste)*, şi *Mervesin (Joseph)*

sosit dela Gamber. Excelente studii! Nu cumva ai *Légendes et Archives de la Bastille*, tot de Brentano? Tare aş vrea să le văd — Aici după trei zile de uragan, s'a aşezat pe ger uscat şi senin sticlă. — Din ţară ce mai ştii? Din gazete nu văd nimica. — Cumnată-mea pleacă poimâine, mercuri, dimineaţă. Mă pun pe lucru iar. Asta nu înseamnă că n'aş primi cu dragoste oarecare *vizite plăcute*. — Cum petreceţi? Ce mai nou pe la conţerturi? — Tare bine am petrecut cu Dv. şi tare aş reîncepe peste vreo câteva zile, când aş vedea lucrul meu urnit bine din loc Aşteptând vorbe bune. vă trimit din partea tutulor la toţi multă sănătate.

Devotat

Car

Să-ţi trimit « le Drame des Poisons »?

CCVIII

Berlin, 19 Noemvrie 1908

Stimate d-le Doctor, rău îmi pare că nu pot veni sâmbătă — sunt rebegit de vremea asta în doi peri. Ieri dimineaţa, la $7^1/_2$, am îmbarcat pe cumnată-mea şi mi-am stricat odihna pe o săptămână întreagă. Mă simt nevoit să nu ies câteva zile din halat. — Aşa dar îmi reserv să petrecem altădată, — până când, vă trimitem la toţi multe salutări distinse. — Aflu din ţară că p'acolo bântuie ger straşnic şi sărăcie grozavnică. Numai Dumnezeu drăguţul să ne păzească de mai rele! — Fiţi sănătoşi şi petreceţi bine.

Devotatul Dv.,

Car

CCIX

Berlin, 23 Noemvrie 1908

Stimate d-le Doctor, îmi pare rău că nu te pot sluji cu nimica: « Dimineaţa » nu o capăt şi despre d. dr. Gusti nu ştiu alta decât că a dispărut ca un meteor d'acum aproape două luni şi d'atunci n'a mai dat semne de viaţă. Am să cercetez zilele astea la ultima-i locuinţă şi am să-ţi comunic tot ce voiu afla

Şi pe la noi, slava Domnului, bună pace; numai atâta prost, că lucrul meu nu merge deloc sau aproape deloc. Să avem răbdare!

Fiţi sănătoşi şi cu voie bună. Tutulor dela toţi multe complimente.

Sluga dv.,

Car.

CCX

Berlin W., 30 Noemvrie 1908.

Stimate domnule Doctor, mă grăbesc a răspunde la onorata d-tale din Leipzig 29/11/08:

1°. La concertul de sâmbătă 5 Dez., nu pot veni, (s'thut mir leid!) deoarece, în aceeaşi zi şi a doua zi, eu însumi sunt, prin înaltă poroncă, chemat să iau parte, ca solist *obligato*, la două concerte — unde, crezi? — Poftim, mă rog:

(Două tăeturi de jurnal lipite, cu rândurile cursive sublimate de Caragiale:

Intrunirea conservatorilor-democraţi

Botoşani, 10. — Clubul conservator-democrat a hotărît să facă o primire impunătoare d-lui Take Ionescu, care va fi găzduit la d. Teodor Sihon, fost prefect.

In seara sosirei (corectat de Caragiale sosirii), la *22 Noemvrie*, (adăugat de Caragiale în margine — *(5 Dezember)*) comitetul organizator va da un banchet de 160 tacâmuri în sala teatrului Popovici

După banchet va urma o consfătuire la club, iar *a doua zi* se va ţine întrunirea la care vor vorbi (adăugat de Caragiale .. *(aud?)*)

2° «Convorbiri critice».

Director Mihail Dragomirescu

Singura revistă pur literară şi critică din ţară (critică sublimat de două ori), abonamentul 18 lei pe an

Ediţie ordinară 12 lei. — Ediţie populară pentru învăţători, preoţi elevi de liceu, pe un an plătit înainte, 6 lei — *Redacţia şi Administraţia, Gramont 11).*

3°. Adevărat c'a fost aici o furtună straşnică cu donnere şi blitzuri [1]) ca în luna lui Cuptor. Despre fetele dela telefon, ce să zic?

---

[1]) Tunete şi fulgere (germ.)

Așa e electricitatea: o fată care se tot joacă cu gâdilitul, se poate uneori pârli.

Patria mă cheamă!... Nu mai pot sta un moment!!... Plec!!!

La revedere! Să vă găsesc sănătoși și cu voie bună.

Plecată slugă,

Car.

P. S. — Plec joi dim. Pân'atunci pot primi cu dragă inimă orici comisiune pentru 'n țară.

2\. P. S. — Inchipuiți-vă ce bucurie ar fi pe familia mea, în lipsa tatălui său, să primească vizita lui Frau Doktor. Dar la așa favoare, poate o familie sărmană să aspire? Gândiți-vă la Crăciun... Donnant-donnant. Fiți sănătoși.

Car.

CCXI

Verești Gara, 4 Decemvrie 1908 (?).

Vineri, 3 Decemvrie

Stimate Domnule Doctor,

Din Verești, în așteptarea de $5^{1}/_{2}$ ore a trenului spre Botșăni, am onoarea a vă ruga să primiți salutările mele distinse.

Al dv. devotat,

Car.

In Burdujeni am dat de urma d-lui Dr. Gustea: acum o lună și mai bine, a trecut spre Ieși.

(Pe recto al c p ilustrate, reprezentând. *Schottische Landschaft*, Caragiale a scris):

(Atâta videre din Țara di sus am găsit p'aici...).

CCXII

Berlin, 11 Decemvrie 1908.

Stimate d-le Doctor,

Bine v'am găsit!

Mai de vale de târgul Romanului nu m'am coborît, dar, de pitreşere, slava Domnului! *) Multă vreme n'am s'o uit! — Aştep-tăm vorbe bune dela dv. Nu cumva ar fi chip de vre-o combinaţie pentru Crăciunul nemţesc?

Cu multă dragoste

devotat,

Car.

*) . . . .
Oh, Moldovă, ţara mè,
Cine pleacă şi te lasă,
E pătruns di jali gră!

P. S. — Complimenturi dila fratele matali Georges, cu care am pitrecut, în tren, două frumoase ceasuri. Ăra! coani!

Adresa nouă (tot la casa vechiă):

Wilmersdorf/Berlin

Hohenzollerndamm, 12.

P. S. — Frau Direktor tot aşteaptă un răspuns dela Frau Doktor.

CCXIII

Berlin, 18 Decemvrie 1908.

Coana Didina, slava Domnului! merge bine, dar încet. Doctorul este mulţumit, însă i-a spus că nu-i *lucru de glumit* cazul dumneei; aşa că, pentru cel puţin două săptămâni de astăzi, nu poate fi vorba de dat jos din pat — necum de vreo partidă de plăcere afară din odaie — necum afară din capitală. Păcat! dar ce să facem? Iar bine că n'a fost mai rău! Helbet! i-o trece dumneei; şi, cu cât mai târziu, cu atât cheful ce-l vom face va fi mai straşnic.

Până atunci, fiţi sănătoşi şi veseli! După frica prin care am trecut, mă'ntorc la vorba bătrânească. sănătate, că-i mai bună decât toate! Incă odată dar, fiţi sănătoşi!

Cu dragoste,

Car

La noapte sper să dorm bine Sunt, după asigurările doctorului, care acum a plecat, foarte liniştit; pacienta e asemenea. Vă salută

CCXIV

Berlin, 24 Decemvrie 1908

Stimate d-le Doctor, merge bine de tot, slava Domnului! dar de eşit din casă, nici pomeneală până peste trei săptămâni — Sper că n'o să aveţi vreun necaz din pricina vecinătăţii de care mi-ai scris; desigur medicii vă vor fi dat ample instrucţii pentru pază. Oricum, înţeleg cât e de neplăcută o aşa vecinătate. Pe aici e o vreme tocmai cum îmi place mie — posomorîtă. Tare bine aş fi petrecut să fi putut veni la Lipsca; dar dacă nu s'a putut, n'avem ce face. Am să trag şi eu de sărbători nişte soamne de urs ursuz. Bine c'am scăpat de grija cocoanii! — Dacă nu bănueşti că-mi aduci microbi patogeni dela Lipsca, abate-te odată şi pe la noi — am unde să te sălăşluesc. O noapte de taifas e cea mai potrivită petrecere la solstiţiul de iarnă

Fiţi sănătoşi! La mulţi ani!

ergebenst,

Car.

CCXV

Berlin O., 25 Decemvrie 1908

Plec astăseară, vineri 12/25 dec., spre Bucureşti. Rămâneţi sănătoşi! Să ne vedem cu bine!

Car.

CCXVI

3 Ianuarie 1909

Basme am să vă spun, stimate D-le Doctor. Până atunci pornind spre casă vă zic. bine v'am găsit!

Devotat,

Car

Budapesta

CCXVII

Berlin, 7 Ianuarie 1909

Stimate domnule Doctor, sunt trei săptămâni de când nu m'am învrednicit să dorm o noapte ca lumea; m'am hodorogit, şi trebue să stau la reparat măcar o săptămână. Prin ce am trecut, îţi voiu povesti. Mi-ar părea tare bine să ascult un aşa frumos concert ca acela; dar zău! n'am curaj să ies din halat. — Frau Director să repară şi dumneei încet-încet. — Până la revedere, vă urăm sărbători fericite! Mâine este Sf. Ştefan. La mulţi ani cu tot ce doriţi — şi cinstiţi socri! Mâine îţi expediez «Calendarul Minervei» pe 909 şi «Amintiri din Junimea» de G. Panu. — Gamber nu vrea să răspundă; nu 'nţeleg pentru de ce.

Incă odată vivat Frau Doktor cu întreaga familie!

La mulţi ani.

Cu frăţească dragoste,

Car.

CCXVIII

Berlin, 13 Ianuarie 1909.

Stimate Coane Păvălucă,

Foarte doritoriu te aştept. Fă rost să stai măcar două zile aici. Am mare poftă de un bun taifas moldovinesc. Telegrafiază-mi când te aştept.

Tutulor, dela ai noştri, multă sănătate.

Ergebenst,

Car.

Astăsară n'am avut cu cine face chef de reveillon. Găteşte-te, să-l facem împreună. Ce sunt două zile de 'ntârziere într'o eternitate? — Ba, pot pentru ca să zic, din contra.

CCXIX

Berlin, 19 Ianuarie 1909

Stimate Domnule Doctor,

După ce am petrecut în zug minunat cu fărmecătorul nostru amic Duilică, am ajuns acasă, slavă Proniei! sdravăn, şi am găsit aici pe toţi bine. Incă odată, vă mulţumesc pentru neuitata pitrecere la Dv Rogu-te, nu mă da uitării în predmetul iughurtului [1])

Dela toţi tutulor multă sănătate.

Al dv. devotat,

Car.

Sf. Ion Botezătorul să vă ajute!

CCXX

Berlin.

Stimate Domnule Doctor, cu ajutorul lui Dumnezeu, l-am dat în sfârşit gata pe Dracu! Kir Ianulea 'i isprăvit: acu, nu-mi mai rămâne decât să-l dichisesc, să-l piepten şi să-i dau lustru, ca să-l pot presenta în faţa lumii Chiar astăzi îl iau la frecuş, şi sper că peste o săptămână să-i dau drumul — fireşte mai întâiu are să vie la dv. să vă salute, la dv. care 'l cunoaşteţi de când era mititel şi neţesălat. Până atuncea, vă rog să citiţi pe aci alăturatul « Le Démon marié », ca să puteţi la ocazie compara pe Kir Ianulea cu originalul.

Gamber îmi trimite cărţile câte le-a putut găsi. Aştept, — după carta d-tale pe lângă care ai avut bunătatea să-mi trimiţi şi « Roma învinsă » — informaţii despre iaurt.

Gusti scrie lui Luchi că vine peste câteva săptămâni — câte? nu spune.

---

[1]) In privința iaurtului

Frau Dırektor, care acuma merge bıne, aşteaptă cu multă dragoste pe Frau Doktor.

Până la revedere, pe toţı vă salută toţı.

Al d-tale,

Car

8/21/I 1909.

Mulţumesc pentru telegrama de felıcıtare.

Stımate Domnule Doctor, rogu-te când aı vreme, aruncă-ţı ochıı pe această frumoasă poveste a nemurıtoruluı nostru Nıcolakı Machiavellis, ca, pe urmă, să vedem daca nu l-am necinstıt cu povestea luı Kır Ianulea al meu

Ergebenst,

Car

CCXXI

Berlin, 29 Ianuarıe 1909.

Ţıganıı:

1. Statuluı, 1843—44 (Mıhaiu Sturdza, Moldova — G. Bıbescu Valahıa).

2. Mânăstıreştı, 1847 (aceıaşı hospodarı).

3 Particulari, 1855—56 (Mıhaıu Sturdza, Moldova — Barbu Ştırbeıu, Valahia).

Pentru mânăstıreştı şı particuları, Statul a plătıt despăgubıre 10 galbeni de cap

Despre vreme, să nu maı vorbim! Aznoapte $7^{1}/_{2}$ unter Null[1]); acum, Soarele zâmbeşte prıntre nori, ıar eu, emancipat la rândul meu de orice pıetate faţă cu Apolıne, înjur ţıgăneşte.

Ei fi prımıt carta mea de aseară.

Dorım sănătate tutulor aı Dv.

Devotat,

Caragıale

---

[1]) Sub zero (germ)

CCXXII

Berlin, 24 Ianuarie 1909.

Stimate domnule Doctor, Kir Ianulea, după ce m'a chinuit destul cu găteala d-sale, vrea numaidecât să vie cu mine la Lipsca, să-l prezint la lume învățată. — In acest moment, îi scriu câteva cuvinte și d-lui Profesor Dr. Weigand. — Vezi-l, rogu-te și dacă se poate, organizați, ori la Deminarium, ori altundeva, o *șezătoare*, dela care rog să nu lipsească tânărul meu protector, poetul Horica [1]; și, fiindcă *sans raison* mai poate un poet, dar *sans rime* nu, neapărat, că, lângă Horica, trebuie minken și Florica [2]), firește!

I-am scris și lui Horica .
Vorbește cu Florica!

Kir Ianulea sosește *cu mine deseară luni*, 12/25 I, ub. Halle, la 6.10, în Berlinerbhf [3]).

Tutulor dela toți, multă sănătate. La revedere! Să vă găsesc bucuroși la oaspeți.

Devotat,

Car.

P. S — Asigură, te rog, pe toți, că citirea povestei nu poate dura nici un ceas întreg.

CCXXIII

Berlin, 28 Ianuarie 1909.

Stimate Domnule Doctor, lucrez pe brânci la ceva nou, tot în janrul lejer — așa să am noroc!

Așteptăm cu multă dragoste pe Frau Doctor.

Să ne mai vedem cu bine și cu chef de pitrecere!

Tuturor, multă sănătate!

Devotat,

Caragiale

P. S. — Aștept iaurtul și tot ce poți (pe scurt) aduna despre Belfegor pe jermăgneșke!

---

[1]) D Horia Petra-Petrescu

[2]) D-șoara Florica Muzicescu

[3]) Rog îngrijaște din vreme de un Auto (n. a).

La ocazie, salută din parte-mi pe toţi câţi au fost la citire. Ierte-mă; n'am vreme să le scriu — mai bine le-oiu mai ceti cumva ceva cândva.

CCXXIV

Berlin.

Stimate Domnule Doctor,

Am primit iaurtul! Să trăiţi! Dumnezeu să primească şi de unde daţi să sporească! Vă rog imediat să comandaţi a mi se trimite regulat la fiecare două zile câte $^1/_2$ duzină cu orice condiţii îi convine grecului, rog neapărat. Acuma, recunoscător, ştiind cât vă plac dulciurile literare, pozitive, mă grăbesc a vă trimite şi eu, în schimb «Universul» cu o acadè finisimă a unuia dintre cei mai clasici rahagii daco-romani. Gustaţi-o, vă rog, şi spuneţi-mi drept: aşa e că ştiu s'aleg?

Fiţi sănătoşi. Să ne vedem cu bine. Aşteptăm pe Frau Doktor. Până la revedere, tutulor dela toţi multe complimente

Devotatul Dv.

Car.

P. S. — Să nu mai mâniăm pe A-tot-Ţiitorul ocărînd iarna nemţească! Uitaţi-vă, mă rog, la buletinul meteorologic din «Universul» şi la ştirile din judeţe — la Roman, 32° minus — zi: Treizeci şi două!

— Dacă, isprăvind basmele cele în lucru, suntem bine dispuşi — adică în stare a călători — viu cu tot calabalâcul familiei pentru câteva zile la Lipsca — să bem aldămaşul. Dacă-i chef, chef să fie!

Sănătate,

Car.

Marţi 2 Febr [1909].

CCXXV

Berlin, 4 Februarie 1909.

Stimate Domnule Doctor, îţi trimit de data asta ceva filosofie de Queuqueu le Grandieux-Jassy. Totdeodată spune-mi ce zici

d-ta· s'ar potrivi în tonul lui «Kir Ianulea», acolo unde, după împăcăciune, e ziafet cu lăutari, să pun pe ţigani să cânte, ca un fel de cântec favorit al Coanei Acriviţii, următoarele:

Zori de ziuă se revarsă,
Şi eu ochii n'am închis.
Cum să-i închid când ei varsă
Pâraie de foc nestins [1])
Şi mă bat cu pumnii 'n cap
Ce să fac şi cum să scap,
Of! să mă tămăduiesc
Şi să nu mai tot iubesc;
Căci îmi face foarte mare
Şi necaz şi supărare!

Iar când Kir Ianulea, cam afumat, strigă: «Of! alta, ţigane!», îi cântă cântecul lui favorit.

Dela uşă mă repez
Numa 'n papucei şi 'n fes [2])
Căci, de grabă foarte mare,
Nu mai pot să am răbdare!

Ce zici? Nu s'ar lumina şi mai bine tabloul ziafetului?

Despre celelalte două poveşti, ce să spun? Pân 'acuma, nu mă pot pronunţa. De lucrat, le lucrez pe brânci meştereşte, cu mare canon; dar helbet! până'n săptămâna viitoare, cu voia lui Dumnezeu, poate să le gătesc. De când am sosit dela Dv., crede-mă, să te crează Cel-de-sus, că n'am avut pân'acuma moment de odihnă. zi şi noapte le tot ciocănesc De nu mi-ar fi munca degeaba! Indată ce le isprăvesc, nu lipsesc a te anunţa, ca să punem la cale a doua şezătoare daco-romană.

Pân'atuncea, multă sănătate vă dorim tutulor toţi. Devotat,

Car.

P. S. — Aproposito de «postumele» lui Fleva, ia vezi lipită, alături de «Din viaţă», o bucăţică din «Opinia» — jos.

Despre d dr. Giusti nu ştiu nici cât ştii d-ta.

[1]) Pân'aici de Log Konaki — le ştii, fireşte (n a).

[2]) Vechi (n. a).

CCXXVI

Berlin, 17 Februarie 1909.

Stimate d-le Doctor,

Am găsit cam prost acasă. D. Luki cam bolnav de istericale cu palpitaţii — cauza, zice doctorul. prea multă mâncare grea şi prea puţină mişcare — la aşa vrâstă şi cu aşa cherestea, trebue mai multă muncă materială decât citire. Dietă· Sport, gimnastică, umblet, băi, comprese reci ş.cl., vegetarianism cu foarte puţină carne albă. Azi deja e mai bine. Să vedem la noapte, dacă va dormi mai bine.

Fiţi sănătoşi La revedere cu bine.

Car.

Luni seara, alaltăeri, s'a jucat « Apus de soare » la Teatrul Naţional-Bucureşti. Aştept dări de seamă Ţi le comunic.

CCXXVII

Wilmersdorf bei Berlin, 19 Februarie 1909

Stimate d-le Doktor, Slava Domnului! mergem bine. Iţi trimit *Bazul* lui Anton Pan pentru d-ta şi *la Rôtisserie* pentru d-ra Florica. La concertul din săptămâna viitoare nu pot veni, păcat! Am de lucru până peste cap. Sper că am găsit un *J. Tournebroche* prima ediţie. *Apus de soare* s'a jucat: după primele notiţe din « Universul » şi « Ordinea », pare că am păţit-o mai rău *ca cu* Barlaboiu. Aştept detalii. Scrie şi d-ta să-ţi trimită « Adevărul » cu cronica teatrală respectivă. — Fiţi sănătoşi!

Pe toţi vă salutăm toţi!

Devotat,

Car

Cu multă plăcere am recitit pe Jac Negruţiganul, cum îi zicea răposatul Cc. Vasilică, D-zeu să-l odihnească!

CCXXVIII

Berlin, 22 Februarie 1909.

Stimate d-le Doctor, suntem slava Domnului, bine de tot. Eu lucru, am început a expedia transporturi de caşcaval de Penteleu

proaspăt « Universului », şi din două câte am trimes, sper că măcar unul o să ţi se pară destul de sărat. Acuma, rogu-te de un lucru. Daca mai ai cumva « Universurile » cu articolele lui Vlăhuţă, *Scrisoarea către Culiţă* şi *Spovedania* cu urmarea: *Din acelaş carnet*, te rog îndată trimite-mi-le, să mă scuteşti de a mai căuta o idee — o parafrazare m'ar sluji grozav. Ai primit cărţile? *(Bazul* şi *A. France)* Grozav m'aş repezi până la voi, dar datoria către patrie înainte de toate. Ce tot face Frau Doktor, şi nu catadicseşte să se arate prin capitala noastră?

Ce mai nou?

Ştii că avem Mitropoliţi noi?

Fă-ţi cruce!

Dela toţi tutulor multă sănătate.

Devotat,

Car

In ţară a bântuit alaltăeri nişte viscole îngrozitoare. Circulaţia aproape general întreruptă. Ieşii blocaţi complet. Ara! coane!

CCXXIX

Wilmersdorf bei Berlin, 24 Februarie 1909.

Stimate Domnule Doctor,

Dacă nici eu nu ţi-oiu crede, apoi nu mai ştiu cine altul

De prisos cred să te povăţuesc a o erta pe Frau Doktor de imprudenţele dumneei, dar totuşi te 'ndemn a fi sever în privinţa executării punctuale a prescripţiilor medicale.

Doresc s'o găsesc voinică săptămâna viitoare, când voiu trece un moment pela Dv., având o mică daraveră la Spamer. Până atunci, vă dorim multă sănătate, că-i mai bună decât toate.

In privinţa « fenomenelor naturale », eu zic că tot mai bine puţin mai târziu cu o anemie oarecare, decât foarte târziu cu lapte dulce

Să ne vedem cu bine, să dea Dumnezeu!

Al Dv. devotat,

Caragiale

Articolele ţi le păstrez, n'ai grije.

CCXXX

Berlin, 27 Februarie 1909

Stimate domnule Doktor,

Dorim ştiri bune dela Dv. Ce faceţi? De trei zile nu ne-aţi mai spus nimica. Sperăm că pas de nouvelle, bonne nouvelle.

Aici am avut o nouă ediţie de iarnă, revăzută şi considerabil augmentată M'a plictisit, drept să-ţi spun.

In ţară a fost zilele din urmă grozăvie de ger şi viscol. Patru zile Iaşii au fost blocaţi, nici tren nici poştă, şi în oraş circulaţia imposibilă chiar cu sania

O să ne 'mbătrânească iarna asta ca trei la un loc.

Incă odată, aşteptăm veşti bune dela Dv.

Fiţi sănătoşi.

La revedere

devotat,

Car

Dr Gusti mi-a trimis din Iaşi o cartă şi o carte « Die Grundbegriffe des Presserechts » von Dr. phil. et jur D. G.

CCXXXI

Berlin, 1 Martie 1909.

Stimate d-le Doctor, după atâta tăcere din partea d-tale, carta de astăzi cu ştiri bune despre sănătate mi-a făcut deosebită bucurie.

Iţi trimit, totodată cu aceste rânduri, notele lui Vlahuţă şi două bucăţi despre « Apus de soare ». Sper că te vor face să petreci câteva minunte.

Ziarele spun că în Iaşi acu o săptămână, când cu viscolul cel mare, a intrat prin bariera Sărăriei o potaie de lupi — ziua, adică pe seară — oi mamă!

Şi mie d. dr. Giusti îmi promite că ne vom vedea prin Aprilie.

Ce zici de *Bazul* lui Anton Pan? Nu cumva poţi înţelege ceva din psaltichie Ia uite-te bine. Ştii ceva din ţară? Când îţi vin gazete şi e ceva interesant, te rog, nu mă uita. Aş veni, dar am treabă. M'am încurcat rău cu « Universul », şi vreau să fac un stoc mai

mare de articole, ca să-mi menajez timp şi pentru basmele mele, care aşteaptă în carton

Tutulor dela toţi sănătate multă.

Devotat,

Car

Frau Doktor a 'nceput să iasă?

Frau Doktor Urechia a primit andantele. Iţi mulţumesc.

CCXXXII

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Martie 1909

Stimate d-le Doktor, ce vreme-i pe la Dv ? că pe-aici este ceva care nu pot pentru ca să mai spun. De 24 de ceasuri ninge 'ntr'una — ninsoare deasă, ninsoare repede, ninsoare grea, ninsoare bogată, stăruitoare, nentreruptă, din plin, din dăstul! iar barometrul s'a 'ntors pe dos, aproape să nu mai aibă unde merge d'a 'ndăratele: dacă mai coboară două milimetre, plesneşte — se rupe aţa! şi pe urmă, usturǎ.

Marele Berlin, ca o nobilă şi tânără inoţentă mireasă din poveşti, adormită prin vraja baghetei unei vrăjitoare, dacă putem pentru ca să ne exprimăm astfel, doarme învălit într'un linţoliu alb, *dar* rece, visând cu dor pe Făt-frumos April sau pe frate-său Maiu şi mai june, care, şagalnici, să vie, ca miri adoraţi şi adorabilĭ, să o deştepte molcom din adâncu-i somn, în care, aşteptându-i, este aşa de profund cufundată, pentru că aminteri nu s'ar mai deştepta niciodată — ar aştepta mireasa, în somnul ei, inconştientă, încă multă vreme, dacă ei n'ar veni să bată cu delicatele lor degete la poarta orizontului, care, în fine, trebue să li se deschidă din porunca strălucitului Phoebus, care deja trebue să-şi pregătească săgeţile ferbinţi, cu care să gonească pe urîciosul Achilone, chemând la domnie pe graţiosul copil care, se numeşte Zefir... Ah! Zefirul! unde-i? să vie! să vie tânărul copil!

En attendant, eu am un gutunar de chept, pe care-l combat — cu bravură — cu toate armele din arsenalul meu; luptă pe faţă, luptă francă, luptă leală: bere rece, cafea ferbinte, jamaică de Juterbog, adevărat care este! — o Gumbenace [1])!

---

[1]) Combinaţie

Astă seară sunt liber; n'am treabă. Straşnic aş fi tras un chef cu d-ta; dar mi-a fost frică să plec: nu ştiu, cu aşa vreme, dacă şi carta asta are să ajungă la timp până la Lipsca. Nu ştii ce potop este! o teribilitate, dacă pot pentru...

Ţi-am trimis eri Drucksache şi o cartă.

Mai scrie-mi o vorbă. Are haz, pe vremea asta, să primeşti dimineaţa o vorbă prietinească din depărtare.

Fiţi sănătoşi.

Devotat,

Car.

Aici, se zirculă cu sănii aduse de pe la laptagii de p'împrejur.

Parcă sunt în patrie! Dacă n'aş tuşi de gutunar, aş fi complet fericit — în pat. Je m'y bague.

Vale te

CCXXXIII

Berlin, 3 Martie 1909.

Stimate D-le Doktor, nos vœux sont exaucés! Adineaori, la 5 d. a., am primit două exemplare; te rog, primeşte unul, comandat înadins pentru matale.

Citeşte-l sănătos! şi varsă şi mata, ca orice moldovan adivarat, câteva lacrimi.

La revedere,

Car.

Iarnă la toartă. Umblăm cu târlia.

Pentru « Universul » fac Cronici, Momente, Schiţe — după vechiul calapod. Mâne trimit pe a şasea. La vreme fireşte nu voiu lipsi la datoria de a vi le comunica.

Tout à vous de cœur,

Car.

CCXXXIV

F. d. [între 3 şi 7 Martie 1909]

Stimate domnule Doktor, mă 'ntrebaşi mai alaltăieri ce spanac dau « Universului ». Iţi trimit, als Muster ohne Werth [1]), porţia întâia, ca să judeci d-ta însuţi; te rog numai, nu fi prea aspru cu

[1]) Ca mostră fără valoare (germ.).

mine ca *Domnul X...*[1]), luând sama că-mi dau toate silințele să amestec în spanacul meu și olecuță de măcriș, ca de poftă Pe rând ce-mi vor sosi porțiile următoare, ți le voiu comunica Poimâine, sâmbătă, îl căpătăm pe al doilea[2]), un capitol ca din « Momente ». Să vedem Ți-am făcut și câteva « poeme în proḑă[3]) » de gen strict național-poporanist, ca fond; ca formă, de școală maeterlinckă Pe urmă, ți-am mai făcut și două băsmușoare[4]), care vor putea, cred (să văz ce zici și d-ta) trece în volum cu celelalte. Dacă mi-ajută Ziditorul să-mi meargă peana tot așa cum s'a pornit, apoi îmi menajez vreme să isprăvesc și pe Ler[5]), din care am note gata destule.

Fă-mi, rogu-te, într'un moment de chef, o dare de seamă despre opiniile lui Horică în privința « Apusului de Soare »? Ce gândește el despre scienza di quello porco di signor dottore Ieronimo (sic)[6]) da Cesena e di tutti quanti? A, briconi!

Dar despre acest « Apus », a opta minune a lumii, mai pe larg când ne-om vedea. Ca să-i înțelegi gustul, d-ta care n'ai fost sufler, trebue să te ajut și eu puținel — care am fost. Sunt înăuntru comori teatrale.

Aici, Phoebus dentatus. Apoi să nu... templul mă-sii? Fiți voinici și veseli! Noi bine, slava Tatălui! Despre guturaiu și tuse, n'avem ce zice: destule.

Devotat,

Car.

Adu-mi aminte, când ne vedem, să-ți spun ceva de Alecu Vlahuță.

CCXXXV

Berlin, 7 Martie 1909.

Stimate d-le Dr , ce vreme pe la dv și cum o mai duci cu troahna matale? că pe la noi, slava Domnului, a 'nceput iarna cu temeiu,

---

[1]) *Universul*, 16 Februarie 1909, apoi în *Reminiscențe* și în *Opere*, IV.

[2]) *Conferență — Dare de eamă*, în *Universul*, 20 Febr. 1909.

[3]) *Poeme în proză*, *Universul*, 27 Februarie 1909 și în *Opere*, IV.

[4]) Poate *Florea-Voevod* (*Universul*, 6 Martie 1909) — *Mamă*, în *Schițe nouă* și *Ion*, în *Universul*, 9 Martie 1909 și în *Schițe nouă*

[5]) *Poveste*, tipărită prima oară de Luca I Caragiale, în volumul îngrijit de el, *Reminiscențe*, apoi în *Opere*, II, de Paul Zarifopol, cu variante după alte manuscrise

[6]) Caragiale a notat cu *sic*, eroarea lui Delavrancea Ieronimo, în loc de Girolamo.

aşa că stau închis în casă ca o nenorocită cartoafă degerată en robe de chambre; şi sobele nu au nicio putere. Dacă te-aş şti bine dispus, parcă m'aş repezi pe mercuri să mai stăm de taifas, că m'am ruginit de tot. Să vedem, cum ţi-este şi mi-este cheful. Aştept ştiri din Bucureşti, pe care nu voiu lipsi a ţi le împărtăşi. Spune-mi o vorbuşoară bună şi primeşte salutaţiunile mele şi ale tutulor de aici pentru toţi ai Dv.

Devotat,

Caragiale

CCXXXVI

Berlin W, 13 Martie 1909

Stimate domnule Doctor, ţi-am expediat «Verzi şi Uscate[1]»; citeşte-le sănătos! — e o lectură lejeră. Poţi păstra exemplarul, e al d-tale. — Ştirea din gazeta lipscană era, din păcate, (păcatele noastre!) adevărată. A fost în ţară potop. După inundaţii (Iaşul e în plin desastru), a pornit un viscol turbat, care a ţinut trei zile (reglementar); a rupt copaci, poduri, pari de telegraf; a desvălit şi dărâmat case; în Bucureşti, a smuls despre ziuă firme mari de pe la dughene In sfârşit, prăpăd schito-sarmatic. — Aici la noi, vreme mai moale, dar mai urîtă, nu se poate: din toate părţile mă dogoreşte a umed şi a frig. Mocnesc în halat Ce să fac? «Stau în loc şi mă gândesc, cum să fac să mă 'ncălzesc!» — Am primit răspuns dela Vlahuţă: foarte nostim! — mare şoltic!, bine l-ai cunoscut. La ocazie, îţi voiu arăta proba irefutabilă. — Scriu la articolul pentru «Apus»[2]), adică pentru «Orient». Crez că o să-ţi convină

Multă sănătate vă dorim tutulor toţi

Car

P S. — Iţi trimit «Opinia» cu de toate şi cu un Queu-queu![3])
Atenţiugne! mă rog frumos.

---

[1]) De d dr. Alceu Urechia.

[2]) «*Apus de soare*», *Câteva note*, în *Universul* dela 13 şi 14 Martie 1909 (*Opere*, V)

[3]) C Dimitrescu-Iaşi, filosoful *Din ale zilei* (*Opinia*, 24 Februarie 1909), *Queu-queu* pentru *Coco*

Pentru mai bună înţelegere· Filipescu a acuzat pe Queu-queu de ateism (profesor de teologie !)· aluzia cu sabia şi teaca e la duelul lui Filipescu cu Lahovary, pe care l-a perforat, precum ştii.

P S. — Adaog în ultimul moment, *Poeme în Proză*, primite adineaori

CCXXXVII

Berlin, 18 Martie 1909.

Stimate Domnule Doktor,

Ce mai alabala pe la Lipsia dv.? Sper că d Koki şi d-ra Sonia se poartă frumos. D. Luki încă la regim uşor, deşi gastrita trecută. — Ce veşti din ţară? Se sună a răsboiu — atâta ne mai trebue. Am lucrat mult şi prost (un articol despre « Apus ») şi sunt şi obosit de nesomn Deseară sper să mă odihnesc mai bine.

Fiţi sănătoşi Tutulor dela toţi complimente.

Devotat,

Car

CCXXXVIII

Berlin, 21 Martie 1909.

Stimate d-le Doctor, sper că aţi scăpat de troahnă, ca şi Luki, acu, daţi-mi voe, e rândul meu. Am acuma, pe lângă urechiă musicală, şi nasul foarte musical, şi capul mi-e tobă Dacă n'aş avea treabă, m'aş pune pe zăcut, la poliţă. — Ce mai ştii de răsboiu? Eu cred că săptămâna asta s'alege 'ntr'un fel Dacă mi-i bine, poate mă reped câteva ceasuri pe la dv. Să ne vedem sănătoşi. Mai spune-mi o vorbă bună. In curând îţi trimit foiletoane

Tutulor dela toţi viele herzlichste Grusse.

Ergebenst,

Car

Am trimis articolul pentru « Apus », şi articolul de desbatere cu Vlahuţă [1]). — Sunt curios să vedem ce zici de acest nou mod de a prepara spanacul tricolor

---

[1]) *Literatura şi politica — Corespondenţa* — în *Universul* dela 16 Martie st v 1909, în *Dreptate* de *A* Vlahuţă şi în *Opere*, IV

CCXXXIX

Berlin, 27 Martie 1909

Stimate d-le Doctor, din multe şi multe adunate, am căzut într'o stare de nervi cum rar mi s'a 'ntâmplat; aşa că mai mi-ar veni să mă reped până la dv., doar voiu găsi o leacă de distracţie şi de uşurare, dar mă tem să nu vă cad belea. — După cum m'a anunţat din Paşcani, d'alaltăeri, mâne duminică, pela 11 a. m., aştept pe d. dr. Gusti acasă; cu plosca plină de havadişuri[1]), vine să mă pună în curent despre ale iubitei patride. In ţară, până acuma, nimica important. E foarte probabil că la «Universul» nu voiu mai colabora. Când ne vedem, îţi voiu explica de ce şi cum. — Fiţi sănătoşi. Tutulor dela toţi multe complimente.

Al d-tale,

C.

Să nu uit: în ţară au fost zilele aeste foarte mari enondasiuni cu întreruperi de trenuri.

Aseară am citit câteva poveşti de Andersen, traduse în româneşte de Doamna Ruxanda A. Vlahuţă. Andersen este, cum zicea răposatul nenea Alecu, — Dumnezeu să-i odihnească p'amândoi! — adevărat *fecior de boer!* Halal să-i fie! L-am comandat întieg în franţuzeşte; ştiu că face parale.

La revedere,

Car.

CCXL

F. d. [Martie 1909]

Stimate domnule Doctor, dumneta, ca şi mine crezi desigur că poezia şi muzica sunt două surori divine, menite de zei să meargă totdeauna mână 'n mână, ca, prin îndoit farmec, să minuneze pe muritori, îndulcindu-le moravurile din cea mai fragedă a lor juneţe şi până se zaharisesc complet. Ei! dumneata eşti muzic, eu sunt poet; suntem prin urmare meniţi a merge mână 'n mână. Minten, musai să-mi compui alăturatul Duettino veneziano, care neapărat a să-ţi pară nou ceva. Aş dori o muzică de janr lejer, une guitare. Fireşte nu m'amestec să-ţi dau consilii în specialitatea dumitale, dar, fiindcă am fost de trei ori la Venezia duioasă

1) Noutăţi (turc.)

și m'am plimbat în gondolă, îmi permit a-ți aminti o particularitate a canzonettei de lagună refrenul în genere e în tempo di valzer, iar cupletele în 2/4 allegro — 'rca Madonna! — Aștept un răspuns bun în această privință

Și acum, să trecem la proză. Nu mai ocărî pe Făt-Frumos Prier, că eu i-am ridicat destul Paștele neneacă-si Să așteptăm cu răbdare, ferindu-ne de guturaiu, pe frate-seu Maiu-Voevod, încununat cu flori, că odată trebue să-și spargă dracul opincile. — Am primit din Buc. o scrisoare, din care aflu că Dr Urechia și consoarta sunt furioși pe mine din cauza « Apusului » și articolului cu Vlahuță. Urechia a început în ziarul « Minerva » o nouă serie de Iodoform Voiu căuta să-mi procur câteva numere. Margareta [1]) pretinde că singur Alecu, dintre toți publiciștii, are adevărat esprit français. Poate; să videm!

Despre dr Gusti nu știu nimica Desigur, trebue să fie tare ocupat.

Mă amenință o calamitate. La balotajul de alaltăieri, dr. Istrate, candidatul takist, a căzut; s'a ales conservatorul pur, Toderiță Rosetti. Gazetele spun că Take Ionescu a hotărît să înceapă, îndată după vacanțele Paștilor, campania în toată țara — întruniri și banchete. Mi-e tare frică să nu mă cheme Patria! Atunci s'a dus dracului tot planul meu de activitate literară și câteva miișoare pe d'asupra. Tare-mi vine să mă fac de pe-acuma că m'a lovit damblaua, la gură

Rogu-te, du-te degrabă la Franz Jost și cumpără un conț de hârtie specială; ia-ți apoi lira matale și trage-mi o canzonettă. Să sper?

Dela toți tutulor multă sănătate

Ergebenst,

Caragiale

DOGARESA ȘI POETUL

DUETTINO VENEZIANO

Refrain ensemble · La San Marco, în piață,
Dulce curge 'n carnaval,
Ca un vis a noastră viață,
Lin șoptește-al mării val

[1]) D-na dr. Alceu Urechia

Dogaresa
Vino, vino, gondoliere
Ia-ne, du-ne 'ncet-încet,
Subt a lunei scânteiere!
Aide, scumpul meu poet!

Doarme-albastr'Adriatică,
Dorul tău îmi va cânta,
Nu te teme de nimică
Ești al meu și sunt a ta

Doarme-acum și ciudu-mi gâde
In palatu-i aurit,
De gelosul meu poți râde,
De demult l-am adormit.

Refrain ensemble:
In Venezia duioasă,
Dulce-i viața 'n carnaval
Pentru-o inim' amoroasă;
Cântă, râde-al mării val.

Poetul
Pentr'un zâmbet, o privire
Dela tine, scump odor,
Partea-mi dau de fericire,
Dau chiar patrie, onor

Vezi tu luna de pe ceruri
Cum străluce mângâios,
Invelind tot în misteruri? .
Pentru mine-i de prisos!

Tu ești singura-mi lumină,
Luna mea de-acum tu ești,
Dogaresa mea divină!
Spune-mi, spune-mi mă iubești?

Refrain ensemble. La San-Marco, în piață etc

Dogaresa:
Te iubesc ca o nebună,
Fă cu mine orice vrei!
Dacă-s pentru tine lună,
Tu ești soare 'n ochii mei!

Dă-mi căldura ta suavă,
De-al ei foc să mă topesc,
Sunt a ta supusă sclavă. .
Te iubesc, da, te iubesc!

Inainte, gondoliere!
Du-ne, du-ne 'ncet-încet,
Subt a lunii scânteiere
Cântă, scumpul meu poet!

Refrain ensemble In Venezia duioasă etc

CCXLI

Berlin, 5 Aprilie 1909

Stimate domnule Doctor,

Dă-mi voe, te rog, a-ți pune o chestiune: este sau nu este poetul un preot, un sacerdote, ca să zic așa, al Binelui, Frumosului și Adevărului?... Ei bine, atunci, dacă este, masa lui de brad nu poate fi decât un altar, căci, pe acea masă, el săvârșește taina... bisserica și grijania!

Azi, am așezat altarul meu din nou! Dacă veniți să ne faceți onoarea cu o vizită, veți vedè schimbare fundamentală: nu veți mai cunoaște casa — adică, altarul, templul, catedrala, șcl!!

Din țară· Camerele se 'nchid... se pare că cade guvernul... Prințesa Cuza trebue să fi răposat.

De aci· vreme frumoasă, dar răce.

Cum ne organizăm de sfintele sărbători? Ce gânduri aveți?

Fiți sănătoși!

Ergebenst,

Car

Despre d Dr. Gusti, nu mai știu nimic Nu cumva l-oiu fi supărat cu ceva? Mi-e tare teamă

Rogu-te, s'ar putea s'avem ceva documente foarte scurte (nume de: primar, rector, profesori, șcl) despre *primul* semestru al Universității Lipsienze? Și ceva desenuri, gravuri, planul orașului, orice, în fine, de pe vremuri?

Strașnic mi-ar prinde de bine! dar firește, asta înainte de maiu.

Tout à vous,

Car

CCXLII

Berlin W., 8 Aprilie 1909.

Stimate domnule Doctor, nu prea crede dumneata pe meşteşugar, că-i este indiferentă judecata orişicui; afirmaţia asta este un fel de mângâiere ce-şi face el a priori pentru eventuala indiferenţă din partea lumii. Dimpotrivă, să crezi că-i pasă foarte mult de judecata aceea, mai ales când îşi cunoaşte bine muşterîul, şi dovadă este că, poate, de demult, dela « Junimea » încoace, (Dumnezeu să-l odihnească pe bunul meu muşteriu de odinioară, Conul Vasilică Pogor!), n'am mai simţit atâta bucurie, ca meşteşugar, câtă mi-a făcut carta d-tale despre « Partea Poetului [1]) ».

Iţi mulţumesc din suflet, şi sper să pot vreodată iar merita câteva rânduri aşa de bune din partea dumitale, care ştiu ce fel de muşteriu eşti, şi căruia rămân

devotat cârpaciu literar
practicant
daco-român,

Caragiale

Sper că v'a trecut la toţi gutunarul
Fiţi sănătoşi! S'auzim de bine!

CCXLIII

Berlin, 19 Aprilie 1909

Stimate d-le Doctor, dorim a şti cum e cheful dv, fiindcă am pus de gând să te călcăm, pe la 25—26 ale lunii, împreună cu d dr Gusti — are mulţi prietini de văzut, ştii! mai ales după aşa de 'ndelungă absenţă in partibus infidelium! Aud? — Aşadar, vă rugăm să ne răspundeţi o vorbuşoară bună, ca să ştim dacă trebue să 'ndrăsnim Din ţară, afară de vizita Kronprinzului, nimic Din Europa, afară de revoluţia geanabeţilor la Ţarigrad, iar nimic — Prinţeza Cuza ne-a lăsat multă sănătate — uitasem P'aici răcoare, dar frumos Aseară am avut fulgere şi tunete Azi soare. Baro-

[1]) *Partea Poetului*, în *Universul*, 23 Martie 1909, apoi în *Schiţe nouă*.

metrul spune iar ploaie. — Am multe să-ți spun. Până atunci, fiți sănătoși. Dela toți complimente.

Ergebenst,

Car.

Ce mi-ai făcut cu canzonetta veneziană? e compusă?

CCXLIV

Berlin W, 24 Aprilie 1909

(Pe fața c p. ilustrate și în colori· Port Național Român)

Grație, șic, distincțiune! — iată femeea daco-romană!

(Pe verso, tăetură de jurnal

Jubileul M. S. Regelui

Cu prilejul jubileului M S. Regelui, d-na și d. A. Xenopol au expediat următoarea telegramă

Majestății Sale Regelui

București

Cumpăna clădirei țărei ai ținut-o cu putere, îndârjirea voei tale n'a aflat nicio scădere, nici în patimi, nici în zbucium, nici în patimi de hultani, să fii încă sfântă strajă, Nalte Doamne, la mulți ani!

Coralia și *Alexandru Xenopol)*

CCXLV

Berlin, 24 Aprilie 1909

Stimate D-le Doctor, parcă ți-am fost spus eu vorba răposatului doctorul Marcovici: « un om cu principii este un om incurabil ». In ultimul moment, aflu că d. Costică Gherea a mulțumit ministrului pentru *Bene-Merenti*, dar i-a declarat că refuză a primi distincțiunea asta, căci la aceasta se opun principiile d-sale.

Cum am să-l spăl pe cap, când l-oiu prinde, cu principiile d-sale! sunt indignat. Auzi d-ta! om bătrân... cu principii!

La revedere! Fiți sănătoși!

Car.

CCXLVI

Berlin, 1 Mai 1909.

Stimate domnule Doktor, ajungând cu bine, Slavă A-tot-Ţiitorului! am găsit tot bine, şi:

1°. Vă mulţumesc de graţioasa dv. ospitalitate;

2°. Vă rog a-mi trimite cartea despre Universitatea Lipsiensă [1]) (am uitat-o, uita-v'ar necazurile!); şi

3°. Vă anunţ că aici bântuiesc Eismannerii [2]) nemţeşti — e ceva de speriat! mai urît ca'n noembre! — frig, întunerec, ploaie, vifor... *eţetera* (înţelegi d-ta această vorbă lekinească).

Cu dragoste frăţească al dv.

Caragiale

CCXLVII

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Mai 1909.

Stimate D-le Doctor,

Foarte bine te-ai gândit, şi însumi voiam să vă scriu că ar fi o mare imprudenţă să veniţi acum cu copilul. Aici e o vreme imposibilă· azi dim. 5 grade. Toată noaptea am tremurat. Dela Anhalterbahnhof până acasă, am degerat. Aşadar, mai ales că n'am nici sobă, cu tot regretul meu, trebue să declin onoarea de a găzdui pe tânărul Păvăluţică deocamdată. Rămâne însă bine înţeles că amânarea aceasta se face până la apariţia căldurii — lucru ce nu poate întârzia mult. Atunci, numaidecât, ţinem a vă vedea îndeplinind promisa dv. vizită. Şi dacă D-ra Margareta [3]) nu va mai fi acolo, atunci veţi veni şi cu Sonia. Avem cine să 'ngrijească şi de ea Iţi scriu în grabă· trebue să mă vâr iar în aşternut, să mă 'ncălzesc

[1]) Imediat ţi-o înapoiez dar, daca n'ai încredere, adu-mi-o chiar d-ta în persoană, ori dacă n'ai d-ta vreme, trimite pe Frau Doktor cu ea (n. a).

[2]) Babele.

[3]) D-şoara Margareta Cernovodeanu, fiica generalului

Complimente cocoanelor dela toţi ai mei şi dela mine La revedere în curând.

Cu toată dragostea

Stimatoriu,

Car

CCXLVIII

Berlin

Stimate d-le Doktor, am primit monografia despre Universitatea Lipsca; mulţumesc. Dacă ai zor de ea, scrie îndată chiar, să ţi-o expediez; căci poimâine, vineri, la 4 d. a., plec spre Dacoromânia prin B-pest. N'am ce face! Sper să nu stau mult deocamdată. Daca aveţi vreo comisiune pe lângă d Costică, scrieţi îndată Am vreme să primesc cartea dv vineri dimineaţa Nu te 'ndoi că-ţi aduc acadele literare naţionale Dacă, în curs de patru-cinci zile, ai să-mi comunici ceva, scrie-mi, în plic închis, la adresa: *D-lui Caragiale, la d Vlăhuţă, Bucureşti, Palatul Funcţionarilor, Piaţa Victoriei* — Frau Doktor e aşteptată aci cu dragoste: negreşit e poftită Vremea e plăcută; or să petreacă bine cocoanele împreună — D Dr Gusti parcă a intrat în pământ de când planează prin sferele înalte. — N'am ce să-ţi mai scriu alta decât că, îndată ce mă'ntorc, cu de-a sila am să te fac să citeşti ceva din Părintele Literaturii Române, Heliade — e fenomenal! D-ta încă nu-ţi poţi da seama bine de calităţile fiicei, dacă nu cunoşti de aproape pe părintele ei — geaba! — Rămâneţi sănătoşi! să ne vedem cu bine şi cu veselie, cât mai curând!

Ganz ergebenst,

Caragiale

Frau Doktor e aşteptată din moment în moment.

22 Apr /5 Maiu [1909] Mercuri seara

CCXLIX

Budapesta, 8 Mai 1909.

Stimate Domnule Doktor, că-z nu ghe jaba s'a zis că poetul este, mă rog frumos, ca şi un prooroc; pe lekineşke cum spune

străbunul nost· poeta vates. Poetul liric cel mai ghe seama, Poporul, a cântat dă dămult moda de pălării de damă din zezonul actual [1]), în neuitatele sale versuri

« Pupă-mă, bade Ilie!
— Da nu pot de părălie!
— Da dă părălia jos
Și mă pupă mânios! »

Vă trimit un salut din Budapesta.
Să ne vedem cu bine cât mai curând!

Al dv ergebenst,
Car.

CCL

Berlin, 23 Mai 1909

Stimate Domnule Doktor, aștept mereu știri bune dela d-ta. Sper că te-ai pus pe întremare. Am uitat să-ți spun alaltăieri seară că *Sanatogenul* este un minunat aliment pentru convalescenții prea slăbiți, care nu pot mânca și bea orice Ia întreabă pe medicul d-tale. Rugăm pe Frau Doktor, în caz că ostenești a scrie d-ta însuți, să ne comunice știri vesele.

Pe aici au început căldurile de vară Până pe joi, nu mă pot mișca de aici; sunt încărcat de treabă. Așteptăm răspuns și vă salutăm cu dragoste frățească

Al dv.,
Car.

CCLI

Berlin W, 30 Mai 1909

Stimate Domnule Doktor, era să venim de Rusalii pe la Lipsca; dar am înțeles că e năvală mare la zuguri, și am lăsat-o pe după toiul sărbătorilor Sper că te-ai scăpat de tot de năjit și că te-ai

[1]) (C p ilustrată și cu semnătura Max Aurel, Paris 1908, reprezintă o pereche de îndrăgostiți pe bancă, ascunși după uriașa pălărie de damă)

şi pus pe hrană regulată Mă rog anunţă-mă, când e să vii pentru paşuş [1]), cu două zile înainte, ca să mă aranjez, să fiu şi eu liber, să ne mai plimbăm oleacă. De când am venit din Lipsca, n'am mai eşit din halat; mi-e lene să mă 'mbrac nemţeşte. — Ce mai ştii din ţară? — P'aici, după trei zile de ploaie frumoasă, avem zile de vară foarte plăcută, fără praf şi fără vânt.

Aştept răspuns bun şi vă trimit tutulor dela toţi multe complimente

Devotat,

Car.

À propos, să nu uit. O să-ţi trebuiască curând romanele greceşti şi Le paysan al lui Marivaux?

CCLII

Hamburg, 3 Iunie 1909

Viele herzlichste Grusse

Car.

CCLIII

Berlin W, 18 Iunie 1909

Stimate D-le Doktor,

Binevoiţi, mă rog, a aranja toate aşa ca duminică, 7/20 iunie, să vă prezentaţi, împreună cu graţioasa d-tale Frau Doktor şi cu gentilele domnişoare Florica Muzicescu şi Musa Ghermani, la Sachsenhof, la dejun, la orele $1^1/_2$—$1^3/_4$ d. a. Noi vom fi sosit cu unul din zugurile matinale.

Până la revedere, multe complimente tuturor dela toţi.

Caragieleştii

---

[1]) Paşaport

CCLIV

Berlin

Drăguţilor, am plecat spre Ibraila, unde mă chiamă datoria sfântă. Fiţi sănătoşi! să umblaţi sănătoşi! Să ne revedem sănătoşi

Al D-voastre devotat,

Car

Dela toţi tutulor complimente

Joi 11/24 Junı [1909]

CCLV

Travemunde, 27 Iunie 1909

Stimată doamnă,

Stimate domn, se găseşte aici pe ţermurile Balticei, un fel de cerevisia, vulgo bericică blondină, care, cu un hering sărăţel, resolvă în acord perfect orice disonanţă şap'panică: ceva clasic — o bunătate! Sunt dres. O importantă descoperire! Am găsit în fine de ce e marea sărată — fiindcă e plină de heringi. Putem zice iarăşi — oul lui Columb. Până plecaţi, rugăm pentru o salutare. Fiţi sănătoşi, umblaţi sănătoşi, să ne vedem sănătoşi! Complimente călduroase celor dela Ploeşti. Viele Grusse dela toţi la toţi.

Devotat,

Car.

Aici, vreme tadelos (sic). Adio! mă arunc în braţele Amfitritei cu Luki împreună.

CCLVI

Bucureşti-Predeal, 4 Iulie 1909.

Plecând din creerii Carpaţilor către Capitală, creerul Naţiunii, am onoarea a vă trimite o salutaţiune dacoromană.

Un ficior de-a lui Trajan

CCLVII

6 Iulie 1909.

Viele herzlichste Grusse.
Tutulor dela toţi.

Car

Travemunde Strand
Villa Maris

CCLVIII

Stimate domnule Doctor, dv , care vă proslăviţi în înaltele sfere kesarokrăieşti austromaghiarodacoromane, ne-aţi dat pe noi, republicanii hanseaţi, uitării, şi nu ştiţi cât de doritori suntem a avea ştiri bune din creerii Carpaţilor Ce mai nou pe la dv ? Cum petreceţi? Noi, slava Domnului! trăim aicea la Baltica destul de liniştit; atâta supărare am, că Melpomene şi soră-sa Talia fac nazuri, iar eu altă putere n'am decât să le ridic templul tată-său şi mâni-sii. Daca ar începe peana mea să scârţâie câtuş de cât, mai că ţi-aş face o surpriză — să te comand la Budapesta cu Aradul, şi de acolo s'o luăm pentru trei-patru zile spre Vindobonna[1]) (dacă am pus un n de prisos, să mă erţi; aşa sunt eu, galantom; mai bine las să treacă dela mine) Ce zici? — Aş avea un plan ingenios! Dar să-l mai lăsăm pentru peste vreo două-trei săptămâni Până atunci, rogu-te, îndură-te cu o scrisoare, în care pe larg să-mi arăţi impresiile d-tale din patrie. trebuie să le ai bogate Ce face d. Costică? lucră? Ce vreme *face* pe la dv.? La noi aicea *face* cam răcoare, cam prea — lucru care mie nu-mi displace; ba, pot pentru ca să zic, din contra Incă odată, dorim ştiri bune dela dv. şi toţi pe toţi vă salutăm frăţeşte.

Ergebenst,

Caragiale

2/15 Iulie 1909

Am găsit aici excelent iaurt — et je m'en donne; îi zic: maya Yogurth

Vezi adresa pe partea ilustrată.

Ostseebad Travemunde
Villa Maris. — Germania

---

[1]) Viena (lat.)

CCLIX

17 Iulie 1909

Stimate Domnule Doctor, eartă-mă că te deranjez prea mult: ce ştii despre ofensarea unui drapel maghiar, la Sinaia, în timpul visitei Arhiducelui [1]), sau mai nainte? Ce a fost în realitate? Unde şi cum s'a petrecut lucrul? Rogu-te, comunică-mi toate amănuntele de care poţi dispune. am neapărată şi urgentă nevoie să fiu cât mai amplu şi mai fidel informat. — Ţi-am mai scris alaltăieri, sper că ai primit carta mea.

Aşteptând răspunsul d-tale, îţi trimit pentru toţi ai voştri multe salutări dela toţi ai noştri.

Al d-tale,

Caragiale

Ostseebad Travemunde
Villa Maris

CCLX

Travemunde, 28 Iulie 1909

Stimate domnule Doctor, când d-ta primeşti aceste rânduri, eu mă călătoresc înapoi, spre casă, în Wilmersdorf, sătul de frumuseţile naturii, ale cărei farmece nu le pot pricepe, dar ale cărei lacrimi celeste m'au răsbit până la măduva oaselor; aşa ploi, cred că nici patriarhul, care de focul apei a născocit altă băutură, n'a pomenit Mă întorc în atelier, la halatul meu acolo, desigur, mă aşteaptă musa mea inspiratoare — Emma, cu minunatele ei zupe, cărora le-am dus o lună dorul. Tot acolo aştept vorbe plăcute dela dv Până atunci, vă trimitem tutulor dela toţi de aici, multă sănătate Să ne mai vedem cu bine, să dea Dumnezeu!

Al dv. ergebenst,

Car

La Lipsia nu mă duc Ce să fac singur acolo? Daca eraţi şi dv., fireşte că nu *lipsi*am... (aud?).

t s v. p

---

1) Franz-Ferdinand, moştenitorul tronului

(Pe c p ilustrată, cu o vedere de corăbii din *Ostseebad Travemunde*, rândurile.)

Această corabie este încărcată cu complimente pentru amicul nostru G. Matheescu. conține mai mult decât «18 vagoane». — Ii voiu scrie în deosebi peste câteva zile.

CCLXI

Travemunde, 31 Iulie 1909.

Dela toți tuturor multă sănătate! Pronia cu dv.! Cu regret părăsind serenissima Republică Lubeckană, vă trimit un salut frățesc. Mă rentorc în welthauptstadtul[1]) imperial, unde e, după ultimele informațiuni, răcoare și vreme frumoasă, și unde așteptăm vești plăcute din creerii Carpaților

Al dv., ergebenst,

Car.

(C. p. ilustrată, în colori, reprezentând « Deutsche Kriegsflagge », Caragiale a însemnat de două ori, pe steag și sub inscripție)

Hoch! Hoch!! Hoch!!!

CCLXII

Berlin W, 3 Octomvrie 1909

Stimate d-le Doctor, nu te mira că nu ți-am mai dat semn de viață: nevastă-mea d'abia acuma a scăpat de o foarte grea boală; de care am găstit-o trântită la pat când m'am întors acasă acu vreo trei săptămâni. Pân ce-am trecut cu toții și mai ales pân ce-a trecut ea, numa Dumnezeu știe. Acu slavă Lui, mergem spre bine. Vă dorim și vă salutăm pe toți. Până la revedere, vă urăm sănătate și veselie la toți.

Devotat,

Caragiale

---

[1]) Capitala mondială (germ.)

CCLXIII

Berlin W, 12 Octomvrie 1909

Stimate domnule Doctor, am primit carta postală şi cărţile, pentru care foarte mulţumim. Pe la noi, acuma, slava Domnului! mergem mai bine. Frau Director, deşi încă slabă, mai ales de nervi, poate umbla în trăsură şi pe jos câte o jumătate de ceas; atâta numai că, dacă osteneşte, cade la melancholie şi la fel de fel de idei pesimiste. Să sperăm că încet-încet are să treacă şi faza asta a convalescenţei. — Vă dorim şi v'aşteptăm cu multă dragoste. Mare bine mi-ar face un taifas de seară târzie, după atâtea necazuri! A filozofa e, de bine de rău, o mare mângâiere, şi mare nevoie am de puţină mângâiere N'am lucrat până acuma nimic alta, decât am aranjat un volumaş de poveşti [1]), pe care sper să-l public în tovărăşie cu Administraţia « Adevărului ». Dacă aş putea veni pe o săptămână în ţară, ar merge uşor; dar nu pot lăsa casa pe grija copiilor, Frau Director având încă nevoie de congediu dela grijile administraţiei casnice. — Multe salutări dela toţi tutulor. Fiţi sănătoşi şi veseli!

Al dv. devotat şi vechiu prietin,

Caragiale

P. S — Nu-i aşa că'n prost hal a ajuns biata slovă românească? Ori eu m'am ramolit? — E prea-prea! Ce zici şi d-ta? Ce grozave testimoniuri de paupertate mentală! şi cu ce sfinţenie le înregistrează amicul d-tale S.! Traurig [2])!

D. Gusti — dispărut iar.

Aici, vreme splendidisimă! Tocmai bine de plimbat pentru Frau Direktor.

CCLXIV

Berlin W., 16 Octomvrie 1909

Stimate d-le Doctor, mulţumim Proniei că mergem tot spre bine. Iţi scriu astăzi pentru a te ruga să aduci negreşit: 1°. Criticile lui Costică, daca nu toate, măcar volumul cu « Pesimistul dela Soleni »;

---

1) « Schiţe nouă »

2) Trist (germ.)

2° « Indrumări » de Zuiliu Dampfirescu; şi 3° daca a apărut cât eşti d-ta acolo piesa cea nouă a lui Barbu, « Viforul ».

Complimente tutulor.

Pe aici, vreme nu se poate mai frumoasă Te aştept cu mare nerăbdare, rămânând

Al d-tale ergebenst,

Car

Ai aflat, desigur, că amicul nostru Anatole [1]) se însoară cu o actriţă tinerică. L-au ajuns blestemele lui frère Ange.

CCLXV

Berlin W.

Stimate domnule Doctor, Slava Domnului! la noi acuma totul e bine de tot. Cu voia Proniei, eu sosesc joi 15/28 Oct. la 5 40 seara cu Expresul-Orient în capitala română, şi, dela gară, merg d'a dreptul la Vlahuţă în gazdă. Acolo, rămân de joi seara până sâmbătă seara sau duminică dimineaţa, când mă pornesc spre Roman, de unde, după o zi de repaos, plec spre casă la Wilmersdorf Daca eşti dispus, n'ai vrea să vii să petrecem împreună câteva ore în Bucureşti? In orice cas, aştept la Vlahuţă (Palatul Funcţionarilor, Piaţa Victoriei) o vorbă bună dela d-ta, chiar joi seara, dacă-i posibil. — Fiţi sănătoşi şi veseli toţi!

Ergebenst,

Caragiale

Nu 'ndrăsnesc să-ţi spun ce bucurie mi-ar face să te văz pe peronul gării de Nord joi, ca după buna noastră datină în Bayrischerbahnhof

Dela toţi tutulor multe salutări.

10/23 Oct. [1909], Sâmbătă.

---

[1]) Anatole France se îndrăgostise în timpul turneului de conferinţe din Argentina Frere Ange, personaj din *la Rôtisserie de la Reine Pédauque*.

CCLXVI

Berlin W.

Stimate domnule Doktor, adineaori, cu voia Proniei, am sosit în Penații mei, unde, mulțumesc Domnului, am găsit tot bine. Știu că te afli în Leipzig Mă grăbesc a te saluta și a-ți spune că te doresc foarte. Când ne vom revedea, îți voiu explica de ce și cum n'am putut merge să-ți văd familia la Sinaia — asta, spre părerea mea de rău. In țară, aflu că, după plecarea mea, s'a făcut revoluție pentru Ristache, care stă călare pe Carpați și nu poate descăleca nici spre nord nici spre sud. Eri, marți, în Budapesta, au sosit pe urma mea, plecat de luni seara, depeși în care se spune că noaptea trecută au fost vărsări de sânge în Bucureşti și mari turburări la Galați și Brăila — după întruniri-monstre socialiste Aflat-ai și d-ta ceva? — Multe avem de vorbit Când? In așteptarea unor vorbe frumoase dela d-ta, îți trimit multă sănătate — Nu mă mai mișc de acasă; am mult de lucru

Ergebenst,

Car

Mittwoch, 3 Noemvrie [1909] amiazi

CCLXVII

Berlin W., 31 Noemvrie 1909

Stimate d-le Doktor,

Nu știu daca mi-am exprimat îndestul de exact, prin carta mea *de* azi dimineață, dorința ce am *de* a ne vedea, fiind totuși împiedecat prin daraveri *de* a mă mișca din loc.

Prin urmare îți mai adaog aceste rânduri, convins că lipsurile expresiei mele vor fi covârșite cu prisos de înțelegerea d-tale, a cărei putere *de* pătrundere am plăcerea *de* a o cunoaște.

Rugându-te a constata însuți *de* câte ori, într'o proză română *de* primă aruncătură, nu poți scăpa de *de*, te rog să mă anunți îndată când să te aștept.

Ergebenst,

Car.

Mercuri seara

Te aștept negreșit.

CCLXVIII

Berlin W.

Stimate domnule Doktor, ard de dorinţa să ne vedem. Daca nu eram legat acasă aşteptând din moment în moment corecturi, te-aş fi călcat mâine, sâmbătă. Luni, am neapărată treabă acasă. Aşadar, imposibil să viu zilele astea. Celebrul Ristache a fost predat Austro-Ungariei sain et sauf. In schimb, fraţii sindicalişti au fost stâlciţi la Bucureşti, după ce şi ei au sdrelit destui poliţişti. Când ne vom vedea, îţi voiu demonstra că ţiu recordul mişeliei eu — nu d-ta, cum te lauzi. Să scapi prin noroc este una; să fugi prin calcul este alta. Şi nu ştii cât m'am aplaudat marţi la B-pesta, aflând telegrafic cele petrecute în ajun seara la Buc., după plecarea mea — via Vârciorova... Dar, rogu-te, încă odată, să ne vedem, cât de curând: două nopţi n'or să ne-ajungă pentru importantissime comunicări. — Când îţi vin ai dumitale? Dă-le zor! Să ne vedem sănătoşi! Dela toţi de aici pentru d-ta şi toţi ai d-tale multe complimente

Ergebenst,

Car.

S'a zis odată de către poeţi că «lumea aceasta tiranilor s'a dat!» eu zic: *caraghiojilor*! Trăiască dar caraghiojii — naţionali şi internaţionali!

5.XI [1909].

P. S. — Daca mâine primesc de dimineaţă corecturi, nu e exclusă posibilitatea de a ne vedea, de seara până a doua zi duminică, la 2 Te anunţ din vreme telegrafic

CCLXIX

Berlin W., 6 Noemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, cu bucurie aflu că foarte curând ai d-tale iubiţi vor fi lângă d-ta. Doresc întâiu să ajungă acasă bine dispuşi şi voinici meritaţi asta după sacrificiul îndelung al exilului voluntar; şi al doilea, doresc să am îndată ştiri despre fericita lor sosire — pentru ca apoi, după ce vă liniştiţi bine şi vă aşezaţi frumos,

să punem la cale o convenire în toată regula, pe 'ndelete, ca nişte laşi burghezi ce suntem, convinşi că noi nu suntem, ca alţii, chemaţi a reforma soţietatea şi a ne amărî existenţa cu grija veacului viitor şi cu ura veacului nostru Şi de aceea, ţi-am trimis astăzi un Calendar românesc pe 1910, ştiind că pe masa de scris a unui bun burghez, care mai des are nevoie a socoti cu zilele viaţa lui, decât cu veacurile progresul umanităţii, trebuie să se afle totdeauna o astfel de cărticică. Rog pe Dumnezeu să n'ai a însemna niciuna din zilele socotite acolo cu vreo supărare, fie cât de uşoară, şi tot aşa la anul şi la mulţi ani! Aşteptând, la potrivită vreme, vorbe frumoase dela dv. toţi, vă sunt, cu toată frăţeasca dragoste, ce crez că mi-o cunoaşteţi,

Ergebenst,

Car.

P. S. — Am primit gazetele şi extractele asupra marelui incident bulgaro-daco-roman. Să iei pe unii şi să dai în alţii — lucru care l-au şi făcut acei caraghioji. La aşa cap, aşa chiulaf!

CCLXX

Berlin W

Stimate d-le Doktor,

Ai primit desigur şi telegrama mea a doua, prin care te rugam să iei 3, nu 2, bilete Daca le-ai putut căpăta, răspunde-mi, te rog, la *ce ceas* e concertul. Daca e seara, atunci venim cu un zug de peste zi, duminică. Venim trei bărbaţi. Nu te gândi cum să ne găsdueşti Am o conditio sine qua non: merg la Sachsenhof. Am, după concert, tabiet. Of! şi de mult nu m'am dat la un pilsneraş cu eţeterale! Şi n'am să te las să mergi la culcare decât la ultima extremitate. — Aştept răspunsul d-tale cu *ora precisă* a concertului. Te anunţ prealabil de sosire.

Dela toţi de-aci tutulor dela Dv. multe complimente.

Ergebenst,

Car.

Marţi XI 9/27 X [1909].

CCLXXI

Berlin W., 10 Noemvrie 1909.

Un document

« Iaşi 6/11 Octomvrie 1909.

« Iubite Caragiale,

« Iţi trimit volumul de poezii *al* Riiei, *pe care* dacă-l vei citi, cred că *te* vei « convinge că este productul unui mare talent. Ca toate talentele, Riria *însă* « întâlneşte *o opoziţie* înverşunată mai ales între piticii care nu pot îngădui ca « mărimile să le arunce umbră Oamenii de valoare ca Gion (cel mort prea « timpuriu), Rădulescu-Motru, G. Panu, *deşi din taberile cele mai deosebite*, « recunosc *întâietatea minţii* Ririei. Te-aş ruga şi pe tine[1]) să-ţi spui cuvântul « care va cădea ca o *boa*mbă pe capetele pigmeilor

« Amic,
« A D X »

Pentru copie conformă

Ergebenst,
Car

Iţi aduc şi d-tale volumul, pe care cred că te vei convinge... La revedere cu bine!

Car.

Ristache se agită şi agită pentru moment în Budapesta. I s'a urît se-vede ş'acolo

CCLXXII

Berlin W., 10 Noemvrie 1909

Stimate d-le Doktor,

Ţi-am depeşat în rândul al doilea să-mi prinzi ? locuri pentru duminică la Kammermusik Gewandhs

Contez pe ele şi, până la revedere, sâmbătă seara sau duminică dimineaţa, am ono*rul* să vă salut cu spera*rea* că nu v'am supărat prea mult. Eu nu-ţi voiu telegrafia de sosire. Dar, oricum, duminică dim. la 10—11 te calc. Ingrijeşte de *belete*.

Să dea Dumnezeu să ne vedem cu bine şi să pitreşem frumos, coane!

Al matali,
Car

---

[1]) In cauda venenum (n. a.)

CCLXXIII

Berlin W, 11 Noemvrie 1909

Stimate domnule Doktor,

Noi sosim sâmbătă seara în Bayrbhf la 6 49 Al treilea este d. Cerna, tânărul poet-filosof, distins matematic şi mare meloman, care, aflându-se pe doi ani la Berlin, a binevoit, spre bucuria noastră să se 'nsărcineze cu educaţia ştiinţifică a lui Luki — Cum eşti d-ta acuma încă fără stăpân, o să putem sta mai târzior într'un colţişor călduţ şi discret luminat la Sachsenhof, pe care de atâta timp îl doresc. D-ta ştii, mi se pare, că, en fait de paysage, mie nu-mi pare altul mai frumos pe lume decât o Stammtisch[1]) burghezească. — Să ne vedem sănătoşi şi cu bună dispoziţie împrejurul ei sâmbătă seara! Ergebenst.

Car.

Am primit gazetele. Iţi mulţumesc. Până la sosirea mea, nu mai trimite. Pe unele le am — « Adevĕrul », « Ordinea » şi altele. La revedere cu sănătate.

CCLXXIV

Berlin W., 17 Noemvrie 1909

Stimate d-le Doktor, mulţumesc pentru carte. Rogu-te, nu uita ce am vorbitără. Gusti pleacă, mâne joi dim., prin Cerveneţ-Bordijeni, pe (sic) Bucureşti. Cerna e încântat de petrecerea dela Lipsca. Eu am un guturaiu tătăresc Aici vremuieşte: omăt cu aşezare, dar nu ger. Aştept nerăbdător o vorbă înţeleaptă dela matale· nu ştii ce vreme de stat în casă la taifas avem aci. Fiţi sănătoşi d-ta şi toţi ai d-tale! Tuturor dela toţi, viele Grusse. Ergebenst,

Car.

P S. — Rogu-te, când vii, nu uita să aduci fartetul *cu pricina* de alaltăseară — să vedem nu-i dăm de 'ncheieturi pe 'ndelete?

(Pe recto, c. p. ilustr . *Salutări din Roman, Gimnasiul Roman-Vodă*, Caragiale a adnotat.)

« Ştiinţa baza Verităţii! ».

---

[1]) Masă permanentă la cafenea sau berărie (germ).

CCLXXV

Berlin W, 22 Noemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, îţi şpedez un mic transport de zaharicale, dorind să le guşti sănătos şi să-ţi placă şi d-tale cum mi-au plăcut mie. Vei recunoaşte, de sigur, că bonbonul generalului ministru de răsboiu este, între toate delicatisim. — Eu zac de guturaiu; nu sunt în stare să fac nimica, aşa mă necăjeşte. Aşa troahnă tătărască, de mult n'am mai pătimit. — Straşnic mi-ar prinde bine un taifas prelungit. D. dr. Gustea a plecat de joi dim.; pân'acuma n'am dela dumnealui nicio ştire. Bănuesc că se află în Bucureşti, alergând pela 'nnaltele locuri. Aici vreme urîtă — cu soare. Dar pe la dv.? — Când vii, găseşti aici toată colecţia «Vieţei Rumâneşti», minus două numere, ce nu se mai găsesc. Să ne vedem cu bine. La toţi, dela toţi, călduroase salutări.

Ergebenst,

Car.

CCLXXVI

Berlin W, 3 Decemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, mi-au făcut mare bucurie ştirile ce mi-ai trimis; atâta numa mă mâhneşte că vizita dv. nu va ţinea decât câteva ceasuri, pe când eu gândeam să facem o priveghere în regulă, ca nişte adevăraţi christiani ce suntem. Orcum, văd că-mi dai speranţa că vom putea pune la cale ceva mai fundamental. Când veniţi, vom desbate împreună asupra problemei de itinerariu. Până atunci, mă prepar: mi-am cumpărat Reichskursbuchul[1] cel nou. — Multe, multe foarte avem de depănat. — Vă aşteptăm cu nerăbdare şi cu frăţească dragoste.

Să ne vedem cu bine! Fiţi sănătoşi şi veseli!

Ergebenst,

Car.

De scris, nici pomeneală. Cheful mi-e mai întunecat ca vremea, care mai întunecată nu se poate. De şase ani de când sunt p'aici, aşa jos n'am mai pomenit barometrul — 730!!

D. Dr. Gusti e în Iaşi. Să nu uităm a vorbi despre d-sa.

[1]) Mersul trenurilor cu legături pentru Europa întreagă (germ.).

CCLXXVII

Berlin W., 8 Decemvrie 1909.

Stimate domnule Doktor,

Ne-ați desperat! nu pot întrebuința un cuvânt mai potrivit pentru a vă arăta starea în care ne aflăm de alaltăieri așteptându-vă din moment în moment.

Când? când? când vom avea onoarea?

Te rog, spune o vorbă categorică, bri omule! Pără când să mai suferim, coane?

Iți păstrez pentru citit una perlă daco-romană finississimă: O minune 'ntre minuni! Mai presus decât chiar cele «4 zile în Ardeal»[1]). Rogu-te, le știi?

Spune o vorbă. Noi vă așteptăm mereu.

Ergebenst,

Car.

CCLXXVIII

Berlin W., 11 Decemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, am primit telegrama, care desigur s'a 'ncrucișat pe drum cu a mea. Aceste rânduri ți le scriu ca să-ți declar că noi considerăm termenul de luni ca unwiderruflich[2]). — Vă așteptăm cu un dejun dacoromân, adevărat care este. După masă, am pentru d-ta dulciuri literare finisime. — Adu-mi, nu uita, pe Duilă și pe Gherea.

La revedere cu bucurie!

Ergebenst,

Car

Sâmbătă seara.

---

[1]) De C. Stere, în *Viața românească*, 1906—1907.

[2]) Irevocabil (germ.)

CCLXXIX

Berlin W

Stimate domnule Doktor,

Daca nu biruiesc cu masa și cu o altă trebușoară până la vreme, nu vă supărați că nu vă 'ntâmpin la gară, vă rog frumos. Urcați-vă îndată într'un Bedag[1]) și poftiți la noi, unde sunteți așteptați cu multă, foarte multă frățească dragoste de toată lumea d'aici. Veniți sănătoși!

Ergebenst,

Car

Sâmbătă 11/XII [1909]

CCLXXX

Berlin W., 15 Decemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, îți mulțumesc pentru cele *Două măsuri.* Imi pare bine că ai găsit acasă toate bune. Aici am primit îndată după plecarea d-tale o cartă dela Frau Doktor, care te vestea că nu trebuie să ai grijă de acasă și că mai poți rămânea. Nu mai era vreme, că mă suiam într'un auto și te 'ntorceam înapoi dela gară.

Universul de astăzi, afară de urmarea «Viforului», mai conține și o altă minune — ți-o păstrez. — Ce organizăm de sărbători? N'ai fi de părere să petrecem olecuță? Am pornit la stricare de hârtie. De m'o ține tot așa ca azi, apoi într'o săptămână, scap de grije pe cinci. Așa să am noroc! — Pe cât îmi pare, după scrisorile ce primesc, domnii dela «Viața Românească» sunt destul de mulțumiți de colaborarea mea; îmi cer să le mai dau ceva. Ce zici? Cum înțelegi d-ta asta? — Dela toți d'aci tutulor dela dv. multe frățești salutări. Fiți sănătoși și cu voie bună!

Ergebenst,

Car.

Așa-i că zug D. 42 este hel mai fain din tăte?

---

[1]) ?

CCLXXXI

Berlin, 15 Decemvrie 1909

P. S. — Rog trimite-mi « Minerva » cu darea de seamă despre « Viforul ».

Ergebenst,

Car.

CCLXXXII

Berlin W , 17 Decemvrie 1909

Stimate domnule Doktor,

De subt sala Bluthner, după un conzert, am onoare să vă declar că Sinfonia IV a Babacului[1]) este, orice s'ar zice şi orice s'ar face, una minune nentrecută; iar d. maestro Sigmund von Hausegger este un mare artist. Aşa conducere de orchestră mai rar. Fiţi sănătoşi şi veseli.

Ergebenst,

Car

CCLXXXIII

Berlin W., 22 Decemvrie 1909.

Stimate domnule Doktor,

Cu voia Proniei, sosim vineri după amiazi. ori la 3^{8} în Berliner Bhf.[2]), ori la 4^{8} în Bayr Bhf. Prin urmare, dv. aşteptaţi frumuşel acasă.

Să ne vedem cu sănătate şi voie bună!

Ergebenst,

Car

P. S — Pe aici vifor mare cu ploaie şi omăt.

---

1) Beethoven

2) Prin Halle (n. a.)

CCLXXXIV

Keckemet, 26 Decemvrie 1909.

Din Kecîkemet scriu, mă rog frumos, în ţug, la domnu Doktor pentru o gratulăţiugne, respekkive complimenke la familie.

Plecată slugă,

Car

CCLXXXV

Berlin, 3 Ianuarie 1910.

Stimate domnule Doktor, pentru a mă scuza de tăcerea mea după ce aşa frumos am petrecut împreună, mi-ar trebui o coală de hârtie ministerială, şi tot ar fi lucrul greu de aşternut în proză, fiindcă-i vorba de adânca mea stare psichică. Am fost melancolic şi ursuz ca o vită bătrână obosită. Aşadar, zic, voiu îndrăsni zilele acestea să viu a vă prezenta scuzele mele prin viu graiu. Până atunci, dela toţi la toţi multă sănătate.

Cu toată dragostea,

al dv.

Car.

P. S. — Păstraţi-mi gazetele. Se spune în « Ordinea » că « Viitorul » a publicat o scrisoare deschisă a lui Garabet Ibrăileanu către Costică... E cazul să zicem: cine strică! cine i-a dat nas? — vorba răposatului Conul Alecu.

CCLXXXVI

Berlin W., 5 Ianuarie 1910.

Stimate d-le Doktor, am primit « Viitorul » cu articolul lui Arţibur. Incă odată: cine strică? cine le-a dat nas? Eu ori d. Costică? Hei! de când îi tot tocam pe cap că are să se frigă cu băieţii « buni ». Dar, pe semne, aşa e scrisul apostolilor şi prorocilor după Christos. — Rogu-te îngrijeşte-mă de *un* bilet pentru 11 ianuarie, şi

scrie-mi mai dinainte la ce oră fix şi în ce sală se dă concertul. Eu te anunţ la ce ceas vin la d-ta, sau la concert d'a dreptul, daca e seara. — Conservatorii takişti au sdrobit pe liberali şi carpişti cartelaţi, la Bucureşti. — Mai multe din viu graiu. Tutulor dela toţi multe cordiale salutări.

Ergebenst,

Car.

CCLXXXVII

Berlin W, 8 Ianuarie 1910.

Stimate d-le Doktor, iartă-mă că ţi-am căzut belea cu dorinţa mea de erudiţiune. Şi dumneata eşti un intelectual: trebue să te jertfeşti pentru cultura şi propăşirea neamului! — D. Costică l-a stâlcit pe Garabet. Iţi trimit numărul «Adevĕrului». Bravo, d. Costică! cred că l-a săturat pi arman! Aşa execuţie magistrală, mai rar! Incă odată: bravo, Costică! Bieţii generoşi! dacă le-o mai fi rămas un pic de ruşine! — Fiţi sănătoşi şi veseli! Pentru Frau Doktor, cu ocazia onomasticei, deosebite salutaţiuni. La mulţi ani cu noroc, sănătate şi voie bună!

Ergebenst,

Car.

CCLXXXVIII

Berlin W, 12 Ianuarie 1910

Stimate domnule Doktor şi stimată doamnă Doktor, ajungând acasă cu bine, nu pot să vă zic decât atâta: mulţumesc de graţioasa dv ospitalitate şi nu mă 'ndoiesc că mesia mea va fi încoronată de succes. Aşteptăm telegrama dv. şi vă salutăm toţi pe toţi cu frăţească dragoste

Ergebenst,

Car.

CCLXXXIX

Berlin W., 23 Ianuarie 1910

Stimate d-le Doktor, cu ajutorul Proniei, nădăjduesc să viu marți la Lipsca, cu rugămintea să mă găzduiți pe o noapte, după ce mă veți ajuta într'o daraveră mică la stabilimentul tipografic al lui Spammer. Pe aici, soare și ger — foarte neplăcut lucru pentru mine, amator de moină și de lumină moderată. M'a mișcat mult vestea despre simfonia boerului [1]. Criticul e un moftangiu care vrea să-și dea aere de om priceput. Pariez că o să plângem amândoi când om auzi această a zecea minune Nu cumva se găsește deja pentru piano? Ia cercetează Ce ar mai fi să te găsesc cu caetul dinainte! La revedere marți.

Fiți sănătoși și veseli toți.

Ergebenst,

Car

Dela Costică am știri. Ți le aduc.

CCXC

Berlin W , 2 Februarie 1910

Gând la gând cu bucurie — zice o vorbă vechiă, d-le Doktor. Parcă vorbirăm noi alaltăseară de « Eroii » lui Carlyle. Pe când vorbeam noi, iată, aci alăturat, ce apărea în « Universul » [2].

Ne aflăm în dârdora mutatului Frau Direktor mă tot gonește la Lipsca. Ce să fac? Mă primiți pentru o seară-două?

Ți-am trimis azi dim. pe Pătrășcanu și pe Le Vaillant. Să le citești sănătos! Tuturor dela toți, viele herzlichste Grusse

Ergebenst,

Car.

---

[1]) Zarifopol îi comunicase știrea că s'ar fi descoperit o simfonie, atribuită lui Beethoven

[2]) Recenzia lui Vlahuță, a traducerii *Eroilor*, de către d. Const. Antoniade (19 Ian)

CCXCI

Berlin W., 4 Februarie 1910

Stimate domnule Doktor,

Să te ferească Pronia de foc, de cutremur, de înnec şi de mutat! orcâtă voluptate ar afla damele în mijlocul unor atari calamităţi. Mulţumesc din suflet pentru telegrama de ieri şi pentru carta postală de astăzi. Viu, fără Luchi (însărcinat fiind dumnealui cu transportul cărţilor şi hârtiilor), să vă cad belea pe două trei zile, până mercuri, când Penaţii mei vor fi transportaţi — «fără nervosităţi» — aud? — din Wilmersdorf în Schoneberg. Neptun, stăpânul talazurilor, şi Eol, starostele vânturilor, aibă grijă de familia şi de tărăbuţele mele! ocrotească-le împotriva oricărei duşmănii a oarbelor elementuri! — că tare mi-e teamă de oscioarele familiei şi de 'ncheiăturile mobilelor... Eu n'am bărbăţia, ca laş ce mă ştii, să asist la aşa încercare supremă, şi deci viu să mă pun sub adăpostul prietinesc din Fichtestr 13, todeuna aşa de graţios primitor — Plec poimâine, *duminică* 6 Febr st. n la 1 d. a. şi sosesc în Bayrbhf. la 4. d. a — care, multă aplecare aş avè pentru ceva de clavir, în bună căldurică — ceva de papa Joseph[1]). Tot la el mi-e gândul din zilele trecute. Că, drept să-ţi spun, stimate domnule Doktor, multe lucruri bune mi-ar fi plăcut şi mie, ca oricărui muritor, pe lumea asta, însă niciunul mai mult ca vorba pe d'asupra limpede, dar adâncă la înţeles.

Să ne vedem cu bine luni!

Ganz ergebenst,

Car.

Ţi-aduc ceva de citit — bun.

De mercuri încolo, cu voia Tatălui ceresc:

(Cartă de vizită imprimată, cu noua adresă şi lipită pe scrisoare).

I L Caragiale
Schoneberg
bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

---

1) Haydn

CCXCII

Berlin, 6/2 1910

Renunţ ghiveciul muzical. Costică telegrafieze sosirea. Salutări

Caragiale

CCXCIII

Schöneberg b. Berlin, 11 Februarie 1910.

Călduroase mulţumiri şi salutări din Schoneberg Innsbrucker-str. 1... Atâta mai pot spune! îmi vâjie creerul de ciocănituri, de hîrîieli, de scîrţîituri de... etc

Fiţi sănătoşi şi veseli!

Dela toţi d'aici, tuturor de acolo, multe salutări

Mult îndatorat,

Car

Vă trimit un pachet cu exquisite dulceţuri literare Gustaţi-le sănătoşi!

CCXCIV

Berlin W, 12 Februarie 1910

Stimate domnule Doktor, v'am eşpedat adineaori un pachet de bunătăţi. Citiţi-le sănătoşi! — Pe aici e o vreme regretabilă, daca ne putem exprima aşa. A nins, şi s'a fleşcăit după două ceasuri. Ţi-e milă de ciubote să le scoţi afară din casă — Când să vă aşteptăm săptămâna ce vine? Am loc de găsduit fără necaz două persoane de familie — Aşteptându-vă cu dragoste, batem cuie cu furie — Fiţi sănătoşi!

Ganz ergebenst,

Car

Ce ziceţi de dezastrul « Generalului Chanzy » [1])?

---

[1]) Transatlantic francez, eşuat la 9 Februarie, pe coasta insulei Minorca.

CCXCV

Berlin W., 23 Februarie 1910

Stimate d-le Doktor, coada Comeatei[1]) a ajuns şi pe la noi de vreo două zile, pricinuindu-ne multă supărare cu călduri şi pâclă; s'a milostivit însă Pronia de noi păcătoşii robii ei şi ne-a trimis astăseară o ploaie sdravănă să stingă pojarul; şi aşa, cum plouă afară şi bate vântul, eu cu perdelele lăsate, stau la masa me di brad, şi zic în gândul meu: unde e acuma d. Doktor aici, să-i tragem un taifas în halat şi 'n papuci — călugăreşte! Am să mă pun la poliţă şi să citesc viaţa şi operele lui Budapeştaloţiu, în speranţa că trebue să găsesc un rând-două vrednice de subliniat: mă ştiu ce pasionat vânător sunt; cu ce răbdare urmăresc, în vastul câmp al publicisticei daco-romane, ceva bun de 'mpuşcat. — Din ţară, nimic deosebit. Dacă aflu, nu voiu lipsi să vă comunic îndată. Dela Mihalache încă nu mi-a sosit scrisoarea anunţată prin telegramă. Iţi fac, în caz de vreo importantă comunicare, o scurtă dare de seamă.— Poate că 'nainte de a pleca în ţară (peste zece zile), să ne mai vedem. — Dela toţi tutulor multă sănătate.

Cu frăţească dragoste
al dv ,

Car.

Cum staţi din muzică zilele astea? Comunicaţi, vă rog.

CCXCVI

Schöneberg bei Berlin, 28 Februarie 1910.

Stimate d-le Doktor, rog:

1. Un taifas mâine seară marţi; vreau să aud soluţia chestiunii etico-estetice;
2. Un loc tocma 'n fund la Gewandhs. pentru General-probe;
3. O primire cordială a paltonului meu la Hannes;
4. O pereche pantaloni dela jădanul din colţ;

[1]) Ca şi în scrisorile următoare, e vorba de cometa Halley.

5. O pereche ori două di colțuni di lână prima pentru călătorie;
6. O mică seanță mudicală acasă — pe alese, și
7. Să vă găsesc sănătoși și bucuroși la oaspeți mâne seară marți, (la ora 7 d. a.) sosesc în Berlinerbhf. la 6 10.

Daca-mi poți trimite un auto, ești om di dzahăr.

Ergebenst,

Car.

CCXCVII

Schöneberg bei Berlin 2 sau 3 Martie 1910.

Stimate d-le Doktor,

Rog studiați alăturatul document uman, și, neatins, păstrați-mi-l până la revedere. Plec poimâine, vineri, tot prin Budapeștaloțiu — n'am ce-ți face; sunt un om cu tabieturi și belaliu la drum — nu-mi place să umblu la șabas pîn Galiția cu scărrrrnăviile di jădani.

Imediat după aceste rânduri, primești «Ziarul» - Coșbuc [1]), și «Viața Românească» cu cele două articole dorite (Verax, Kautsky). Rămâneți cu bine. Să ne vedem sănătoși și veseli.

Al matali,

Car.

Frau Doktor e rugată dela noi toți să nu ne trateze cu refuz în privința vizitei atât de dorite.

Poate veni cu amândoi copuii.

CCXCVIII

Budapesta, 5 Martie 1910.

Stimate d-le Doktor, în Budapesta este o căldură și o frumusețe de vreme cum numai o comeată poate aduce. Rugați-vă la Dumnezeu să nu vă ocolească acest minunat astru pletos, ca să puteți, peste trei săptămâni mânca fragi și cireșe proaspete.

Să ne vedem cu sănătate.

Al dv. serv,

Caragiale

---

[1]) *Ziarul unui pierde-vară* de G Coșbuc.

CCXCIX

Budapesta, 14 Martie 1910

Stimate d-le Doktor, permiteţi-mi, vă rog, a vă trimite, depe malurile frumoasei Dunări albastre, un pachet de salutări pentru toată lumea din Fichtestr. 13. — Pe aici călduri straşnice, venite de-odată... Pe semne tot Comata: lucrează natura, drăguţă. Mi se pare însă că trebuia să lucreze astă iarnă, mai bine. Dar să nu mâniăm Pronia! Tot e plăcută o comată măcar vara, daca n'a putut veni iarna. Pe aici, lume, lume, lume şi... Destulu-ţi-i atât. Până la revedere în curând, iscălesc al matale îndatorat

cu dragoste multă,

Car.

CCC

Budapesta, 15 Martie 1910.

Stimate d-le Doktor, Salut! Plec împreună cu aceste rânduri spre Teutonia.

Multe minuni îţi aduc şi ţi-am trimis şi istorii.

Să ne vedem cu bine.

Ergebenst,

Car.

CCCI

Schöneberg bei Berlin, 17 Martie 1910

Stimate D-le Doktor, am salutat eri în faptul zilei, ca orice poet, patria lui Friedrich cel Mare şi a lui Martin Luther. Sunt acasă, slava Domnului! Când ne vedem? Zi o vorbă frumoasă. Primit-ai nişte cărţi dela Bucureşti şi de aici? Şi încă mai am ceva pentru d-ta. Mâine vineri îţi expediezi (sic) 200 M. Aş dori însă să ne vedem. Daca cumva termin până sâmbătă seara ce am de lucru, poate viu duminică la Lipsca. Am văzut pe Costică. Vă trimite multă sănătate pregătindu-se a porni către dv. Fiţi sănătoşi şi veseli.

Ergebenst,

Car.

CCCII

Wilmersdorf bei Berlin

Stimate d-le Doktor, tare mi-a părut bine că d. Costică s'a hotărît în fine să vie a se spăla puțin în aerul nordic de rugina orientală. Să pofteească sănătos! Il așteptăm cu frățească dragoste. — Indată ce am primit carta d-tale astăzi mercuri, ți-am expediat suma reclamată prin mandat telegrafic, așa că desigur până acum ai și primit-o. Eu lucrez; asta însă nu ar împiedeca să stau o noapte întreagă de taifas, înainte de sosirea lui d. Costică. Aud?... À bon entendeur salut. Ați înțelegut? Fiți sănătoși și veseli. Dela toți la toți multe complimenturi.

Ganz ergebenst,

Car.

Mittwoch d 17/30 III.1910

Intoarce te rog.

Nu țiu minte ce otel i-am recomandat lui Costică la Viena; în orice caz cred că era pentru a fi mai aproape de o gară oarecare. Dar nu cred să mai țină minte nici el. Prin urmare, mai cu seamă cum îl știm inconstant, să-l așteptăm; desigur, a tras la un otel mai de vază, dacă are să stăruie la Viena mai multe zile. Il invidiez. Tare mi-ar surâde o mică partidă vieneză; mai ales după doliul lui Lueger, tare lustige Leute [1]) trebuie să fie acolo!

CCCIII

Schöneberg bei Berlin, 7 Aprilie 1910

Stimate d-le Doktor, am umblat ieri dim. foarte frumos; este un zug excelent. — Birul l-am plătit după cum ne-a fost vorba cu d. Vorsteherul [2]). — Din Arène n'am citit nimica; după atâtea păhăruțe, mi s'au părut slovele prea mărunte. — P'aici, bine-pace: vremea e acoperită; dar nu se hotărăște odată să ne stropească — Eu fac corecturi până deseară și mâine m'apuc de scris. — Aștept cu multă dragoste pe musafirii noștri, pe cari toți ai noștri îi doresc

[1]) Oameni veseli (germ.).

[2]) Perceptorul-șef (germ.).

şi îi salută. — Cuminte ar face dumnealor, dacă nu vor să vie în gazdă la noi, s'o lase măcar pe Frau Doktor. Avem alături staţie de otomobile, cum ştii. — Ţi-am expediat odată cu asta un exemplar « Viforul ». Citeşte-l sănătos.

Ganz ergebenst,

Car

CCCIV

Schöneberg bei Berlin, 19 Aprilie 1910

Stimate d-le Doktor, slavă Proniei! am ajuns acasă frumos şi aci le-am găsit toate bune. — Ştiind cât de mult te fac să-ţi perzi somnul şi linıştea marile probleme ale ghumanităţii, mă grăbesc a-ţi expedia cartea teologului Drews. Dee Maica Aceluia despre care vorbeşte atât de puţin respectuos acest eretic să poţi recăpăta somnul şi liniştea d-tale atât de compromise de marea chestiune care agită borghejia teutonă. — Spune-mi, rogu-te, o vorbă plăcută despre cum mai petreceţi, şi, până la revedere, primiţi toţi dela toţi d'aici multe salutări frăţeşti. Frau Direktor crede ca şi mine că aţi fi foarte detreabă oameni dacă v'aţi repezi, d-ta şi cu Frau Doktor, într'acoace, măcar pe două-trei zile. — Când să v'aşteptăm? Responde la-mine!

Erg.,

Car.

E loc de găzduit convenabil pentru o pereche aşa de graţioasă ca a dv.

CCCV

Schöneberg bei Berlin, 24 Aprilie 1910

Stimate domnule Doktor, îmi pare destul de rău că sunteţi necăjiţi. Eu aveam de gând să mă repez săptămâna viitoare să vă mai văd şi să mai umblăm după cărţi vechi; dar acuma ştiu că n'aveţi chef de vizite. Sper că dr. Curschman va da de leac lui d. Costică, şi nu bănuiesc pe coana Sofia, pe care o ştiu femee cuminte, să plece în ţară, pe atâta drum, până nu se tămăduie bine.

Le urez la amândoi grabnică însănătoşire, şi, până la revedere, vă trimitem tutulor toţi multe salutări.

Erg.,

Car.

Mulţumesc pentru Posthandbuch. E o preţioasă publicaţie instructivă. — Pe *Domnina*[1]) o citesc săptămâna viitoare. Am citit pe Turghenef. Mare meşter! mare de tot. — Critica literară a lui Panu este elegantisimă. Aşa-mi place mie: scurt şi coprinzător. — D. Dr. Prof. Gusti şi-a *citit* lecţia de deschidere: şi dumnealui a fost coprinzător, dar pe cât spun gazetele, nu şi scurt. Vreo 2 ceasuri Le temps ne fait rien à la chose.

Rog ţine-mă în curent cu progresele convalescenţei pacienţilor noştri.

CCCVI

Schöneberg bei Berlin, 26 Aprilie 1940.

Stimate d-le Doktor, bucurându-mă de cele ce-mi împărtăşiţi prin onorata dv. postală de azi dim., mă grăbesc a vă răspunde că:

1°. Aştept telegrama dv. îndată, cu arătarea ceasului când sosiţi în gară joi;

2°. Veţi avea pregătit culcuş bun şi confortabil, *după tabietul dv.*, la noi;

3°. *Vineri*, prânziţi la noi cu tinerime daco-romană din branşele: ştiinţe, litere, artzi!

4°. După prânz, aranjăm pentru plecare, — ori vineri d. a. la *2.25*, ori sâmbătă la *2.40*.

Vă aştept cu bucurie, veniţi cu voie bună, şi Dumnezeu să ne dee la toţi sănătate.

Aştept telegrama îndată

Dela toţi tuturor frăţeşti salutări.

Car.

Am pentru partida de plăcere, un plan, pe care, fără să mă laud, cred că-l veţi aproba cu aplauze unanime. Aşa să trăiesc!

---

[1]) Roman de Paul Arene.

CCCVII

Schoneberg bei Berlin, 13 Mai 1910

Stimate d-le Doktor, am primit 200 M. Mulţumesc. Plec mâine, vineri, prin B-pesta. Să ne revedem cu sănătate şi voie bună. Iţi dau semne de viaţă din Capitala daco-romană. Complimente la toţi dela toţi. Pe aici căldură extraordinară şi pâclă In fine, cometa începe să fie de ispravă.

La revedere.

Ergebenst,

Car.

Dacă ai vreo comisiune p. Bucureşti, scrie-mi în timp de patru-cinci zile, la Vlahuţă, Palatul Funcţionarilor.

CCCVIII

Sinaia, 21 Mai 1910.

Stimate d-le Doktor, când d-ta primeşti aceste rânduri, eu sunt, cu voia Proniei, acasă. Imediat ce sosesc, mă execut cu 200 M.

Am trecut azi dim. sâmbătă, prin gara Ploieşti, unde sunt toate bune. Până la revedere, primiţi, vă rog, toţi cele mai călduroase salutări din partea

devotatului dv. preten,

Car.

Acu, într'un ceas, mă pornesc cu Aradul spre Budapesta. Luni sunt acasă. Şi Dumnezeu cu noi!

CCCIX

Schöneberg bei Berlin, 23 Mai 1910.

Stimate d-le Doktor, graţie Tatălui ceresc, am scăpat de Cometă şi am ajuns teafăr acasă, de unde numai-decât ţi-am expediat suma ştiută. Iţi mulţumesc încă odată că m'ai îndatorat la nevoie, şi te rog să-mi răspunzi cum am face să ne mai vedem. Dece nu

profiţi de presenţa socrilor şi nu te repezi cu Frau Doktor măcar pe o zi-două aci? Tare aş dori să petrecem bine înainte de a mă pune la pedeapsa perdelelor lăsate şi şederii la masa me di brad

Aştept o vorbă frumoasă.

Tutulor dela toţi călduroase salutări.

Erg.,

Car

CCCX

Schoneberg bei Berlin, 27 Mai 1910

Stimate domnule Doktor, cunosc vorba vechiă « când n'ai veste, bine este »; totuş, ce să zic? parcă nu mi-ar displăcea să am o vorbă ş'un cuvânt dela dumnile voastre. Cum pitreceţi de când aţi rămas singurei? Când ne mai videm? Ce mai nou în Lipsia după cometă? Vă rog dar să vă pronunţaţi, şi în mod categoric: veniţi după promisie? Inainte de a mă aşterne pe lucru, aş dori să elucidăm împreună câteva cestiuni prealabile, referitoare la Estetica belelelelorlit're. Aud?

Tutulor dela dv. din partea tutulor dela noi multă sănătate.

Erg.,

Car.

Frau Doktor e foarte dorită aici... dar, — cu părere de rău vedem — degeaba...

CCCXI

Schöneberg bei Berlin, 31 Mai 1910

Stimate domnule Doktor, când d-ta primeşti aceste rânduri, eu sunt pe drum, cătră Moldova· datoria mă calcă Vineri Sf. Impăraţi, îi prăsnuim la Roman. Marţea viitoare seara, cu ajutorul Proniei, voiu fi înapoi acasă, unde nădăjduiesc să aflu veşti frumoase dela dv. Dacă pot, mă reped un moment pe la Ploieşti între două trenuri. In tot cazul, nu voiu uita să heretisesc pe Costică de ziua lui.

Până la revedere, pe care o doresc foarte, vă trimitem tutulor dela dv. toți dela noi multe cordiale salutări.

Cu frățească dragoste.

Al d-tale,

Car.

Uitasem: complimente călduroase dela Paul Bujor, pe care l-am văzut la București.

CCCXII

Schöneberg bei Berlin, 8 Iunie 1910

Stimate d-le Doktor,

Am sosit acasă, după multă pătimire de căldură, și mă grăbesc a vă comunica multe salutări dela d. Costică și consoarta. Aștept o vorbă dela dv. À bon entendeur salut. Am multe de comunicat. Cum o duceți cu herbințeala pe la dv.? Primit-ai o cartă a mea din Roman?

Dela toți tuturor multă sănătate.

Cu dragoste,

Car.

Am găsit o carte literară vechiă de mare valoare. Vei judeca însuți. O giuvaerica.

CCCXIII

Friedrichroda, 13 Iunie 1910

Stimate d-le Doktor, frumoasă o fi Turingia, n'am ce zice; dar inima mă trage tot spre miază-noapte. E frumos popo'anismul, simpatici țăranii, da; decât tot la cupeții navigatori am să mă duc. N'am ce-ți face! sunt viță de idriot. Te aștept neapărat către sfârșitul săptămânii. Depeșază-mi la vreme potrivită.

Sănătate și bucurie să dea Dumnezeu!

Ergebenst,

Car.

CCCXIV

Berlin-Eisenach Bahnpost, 14 Iunie 1910

Stimate d-le Doktor, cu drept cuvânt Erfurtul se poate numi Ploeştii Germaniei, şi fireşte trebue să fie mândru de asta. Restaurantul gării de-aici (vezi ilustraţia) este ca şi al lui d. Costică, precum frumos a spus răposatul Conul Bogdan-Petriceico, « mai presus de orice critice ». Merită aşadar cu dinadinsul vizitat, ceea ce am făcut între două zuguri. — Nu uita, mă rog, că te aştept spre sfârşitul săptămânii Multă sănătate la toţi.

Erg.,

Car.

La 3 d. a. sunt acasă. De-ar da Dumnezeu să dau de răcoare.

CCCXV

Schöneberg bei Berlin, 26 Iunie 1910.

Stimate d-le Doktor, urăm graţioasei Frau Doktor şi odraslelor dv călătorie bună şi petrecere frumoasă în patria daco-română. D-ta, dacă mai stai şi nu prea ai treabă grabnică, n'ar fi rău să te hotărăşti a face cu mine un mic târcol de două zile pân Harz. Ştii că eu nu am obiceiul să mă hurduc când merg la plimbare, şi că prin urmare nu te expui la oboseală prè mare. Scrie-mi: când ai fi dispus să facem o mică recunoaştere prin Halberstadt, Gnedlinburg, Thale etc? Pe odihnite, putem vedea tot în două zile. In orice caz, eu, după vorba d-tale, te aştept negreşit săptămâna asta. Fii bun şi-mi telegrafiază la vreme ora sosirii.

Pe aici avem, slava Domnului! răcoare plăcută, aşa că nădăjduesc să n'am nevoie în curând de vilegiaturare Aştept o vorbă scurtă, dar frumoasă dela d-ta şi iscălesc

Erg ,

Car.

Dacă aceste rânduri mai prind în Lipsca pe Frau Doktor, o rog să transmită la Ploieşti frăţeşti salutări dela toţi d'aici la toţi d'acolo.

CCCXVI

Thale (Harz), 2 Iulie 1910

Stimate domnule Doktor,

Până la revedere în Berlin, vă rugăm a primi din Thale multe complimente dela

Caragiale — tatăl şi *fiul*
(fără sf Duh)

CCCXVII

Schöneberg b Berlin, 5 Iulie 1910

Stimate d-le Doktor, poimâine joi, seara la 7, avem lume frumoasă la abendbrot [1]. Eşti rugat să pofteşti negreşit. De bună petrecere garantăm.

Cu perfectă stimă,
Dir. Car

CCCXVIII

Schöneberg bei Berlin, 10 Iulie 1910.

Ziua S-lor Apostoli Petre şi Pavel la mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie, pentru Paul şi Paulucă Zarifopol! Ura!

Car.

Călătorie bună! Multe complimente acasă.

CCCXIX

Weinbiesnitz, 15 Iulie 1910

Multe salutări dela toţi tutulor.

G. Erg ,
Caragiale

O specială strângere de mână junelui meu amic Pipifax.

---

[1]) Masa de seară (germ)

CCCXX

25 Iulie 1910

Stimate d-le Doktor, carta d-tale mi-a făcut deosebită plăcere, arătându-mi că te-a interesat caietul de marşuri teutonice. Marşul de care ţi-am vorbit zilele trecute (Fehrbeliner) nu există în acest caiet; dar, la pag. 12, îmi pare, găseşti marşul Herzog Braunschweig, pe care adu-ţi aminte bine, l-am auzitără la Hildesheim anţărţ şi care ne-a plăcut atunci foarte mult. Despre ce parfum de loc şi de vreme se degajează din această lucrare, voiu avea plăcerea să mai stau de vorbă cu d-ta la un pahar într'o noapte neguroasă de nord. Până atunci, dela noi toţi d'aici, la voi toţi de-acolo, cele mai frăţeşti salutări. Fiţi sănătoşi şi veseli!

Să ne mai vedem veseli şi sănătoşi!

Ganz erg.,

Car.

Adresa:
Travemunde/Strand-Hotel.

CCCXXI

Travemünde, den 15/28 Juli 1910.

Stimate domnule Doktor,

Cu drept cuvânt, după a mè părere, a comparat poetul Mitică viaţa cu o mare stăpânită de furtuni, iar pe om, cu un corăbier aruncat pe valuri, şi, în sfârşit, idealul, cu un far, a cărui lumină sclipitoare prin negura oceanelor să călăuzească pe sărmanul corăbier. Cunoscând dispoziţiile d-tale de intelectual şi patima ce o ai de frumoasele invenţiuni poetice, îmi permit să-ţi alătur aci un far ideal, în dublu exemplar. Dă-le odraslelor dumitale aceste simbolice jucărele atât de ingenioase; să se joace cu ele în aşteptarea valurilor vieţii; şi spune-le din parte-mi acestor odrasle că le doresc să n'aibă niciodată prilejul a constata cât de apropiat adevăr a spus poetul Mitică aşa de pe departe. Şi aminteri, — eh! nun? — cum mai pitreceţi în creerii Carpaţilor? Tare aş dori ştiri

mai pe larg de pe la dv. Aici la Baltica, după câteva zile de ploi strașnice, avem, însfârșit, vreme strălucitoare; asemenea, după o săptămână de Trompetași de Sakingen, am auzit astăzi și uvertura dela «Zauberflote». Zice că o minune nu ține decât trei zile. De patruzeci de ani auz uvertura asta și astăzi mi s'a părut mai minune ca oricând. — Iți alătur asemenea o poezie, care mi se pare c'ar trebui intitulată «Culmea eufemismului» Citește-o și d-ta și spune dacă n'am dreptate. Am tăiat-o din «Lupta» dela Budapesta Nr. 117/7/20 Iulie 1910), părându-mi-se un capodoperă în genul ei.

Doresc să aflu ce face d. Costică în privința chefului. Ce face cu publicația lui? S'a hotărît în fine să-și ridice greutatea de pe suflet? — Rogu-te, dă-mi vești frumoase. Când să sper că ne vom mai revedea în părțile de miazănoapte? — Dacă știți ceva cancanuri, rog nu mă uitați; nu că sunt indiscret; dar mă 'nebunesc după cronica delicată. — Ce temp'ratură aveți p'acolo la munte? Dela vale, mi se scrie că arde lumea.

Ce să te mai întreb? Nu mai am ce deocamdată.

Adăstând răspunsuri la cele de mai sus, rămân al vostru al tutulor, devotat pretin, cu potrivite călduroase salutări după vârstă și sex la toți și toate. Fiți sănătoși și veseli! Dumnezeu cu voi,

Car

(Tăetură de jurnal· *Foiletonul «Luptei»*
Cronică rimată, Noaptea de Iulie (Poetul și Muza)
Parodie după romanța lui C A. Rosetti, cu refrenul

«Astfel ți-este sexul
Nu e vina ta!»)

CCCXXII

Travemunde, 3 August 1910

Stimate d-le Doktor, sperăm că accidentul grațioasei d-tale Doamne nu a avut urmări prea neplăcute, și așteptăm să avem dela dv. confirmarea speranței noastre. Dè! eu todeuna am spus tinerimii neastâmpărate că excursiunile prea îndrăsnețe sunt primejdioase. Dar cine m'ascultă? — Adresa lui Horică eu nu o am aci, și e foarte complicată ca să ți-o spun din memorie; dar m'am gândit că o poți căpăta dela «Luceafărul», revista lui Tăslăuanu

dın *Nagy Szeben Ungarıa*, cu care poţı comunica dın Sınaıa comod — Când s'aştept ştirı mai ample despre cele dın Sınaıa?

Tutulor dela toţı multă sănătate.

Erg.,

Car.

Cred că poţi adresa d'a dreptul aşa:

Redacţieı «Luceafărul», pentru d. Horıa N. Petrescu-Petra

colaboratorul Revisteı,

Nagy Szeben

(Ungarıa)

CCCXXIII

Travemünde.

Stımaţı Domni şı Doamne,

Cu cele maı distınse salutări, venım a vă comunıca, pentru eventualitate, că, dela primirea acesteıa dın partea dv., noi ne-am restabılıt în penaţii noştri din Schoneberg b. Berlin Innsbruckerstr. 1. — unde am fi încântaţı să prımim veştı frumoase dela vila Albuletz.

Să ne vedem sănătoşı şı cu voie bună.

Al dv.

devotat,

Caragıale

Mercuri $\frac{\text{28 ıul.}}{\text{10 aug.}}$ 910.

CCCXXIV

Leıpzıg, 23 August 1910.

Incă o salutare
In fuga mare
Dela Bayrbhf
dın depărtare.

Car

CCCXXV

Bad Elster.

Stimate d-le Doktor,

N'am mai primit de mult veşti dela dv., de cari sunt todeuna doritor. Sâmbata şi duminică fusei prin Austro-Bohemia — Teplitz-Karlsbad — şi aseară m'am oprit să mâiu în Bad-Elster. Să strigăm cu toţii: Vivat Teutonia! Şi de trei ori Hoch!

Primiţi toţi, vă rog, cele mai călduroase salutări dela

Al Dv

Ganz ergebenst

Caragiale

Bad-Elster (Vogtland), Marţi 23 Aug [1910].

Când aveţi ceva de comunicat, scrieţi-mi la Schoneberg/Berlin, de unde nu mai mă mişc, având foarte mult de furcă. — Herr Dr. Gusti, Professor an der Universität, a trecut prin Berlin, mergând la Norderney

Am văzut zilele trecute pe'un bun prieten al nostru. Ghici, care? — mă rog spune-mi d-ta, care zici că eşti om învăţat, ce ţi se pare mai nostim. catârul cu potcoave de aur, or nerodul urcat la măriri?

CCCXXVI

1 Septemvrie 1910.

Stimate domnule Doktor, când ai multe de spus, puţin poţi scrie. Mă aflu în aşa caz acuma cu d-ta. Mă mărginesc deci la o tablă de materii cu scurte lămuriri pe de lături. Să procedem metodic.

A) *despre lucruri*

1°. Telegrama cu deslegarea enigmei d-tale muzicale, sper c'ai primit-o Desigur, ai auzit inevitabila uvertură la un concert simfonic al lui Dinichiş (aşa zice că-l alintă cinevaşilea, care ţine la el).

2°. Iţi trimit «Fulga sau Ideal şi Real» al răposatului meu amic Gr. H. Grandea. Citeşte-o şi fii bun de-mi spune dacă acest clasic nu e absolut modern, tot aşa cum toţi modernii sunt clasici

3°. Rogu-te, trimite-mi «Facla» cu articolul lui Costică[1], şi, dacă poţi, şi numerele privitoare la Cuza şi Iorga.

4°. Vremea la noi prea bună, adică foarte luminoasă şi foarte uscată; prin urmare, de lucrat, nici vorbă: contactul cu Muza cere lumină mai puţin indiscretă şi oarecare umezeală.

5°. Aici se svonise cu multă larmă despre câteva cazuri de choleră ivite în Spandau, apoi în Moabit şi chiar în Charlottenburg (oi, mamă!). Din fericire, s'a constatat că numa cei d'întâi doi bolnavi din Spandau au avut choleră muscălească autentică Imediat au fost puşi la păstrare, unul chiar bine de tot, mai bine nici că se poate — acolo unde durere nu se află. Ceilalţi au avut numai mezelicholeră, provenită din Ham and Eggs[2] — dà, nu de găină, de muscă, — se 'ntâmplă, la iuţeală. (Cholera a fost adusă la Spandau de nişte mosafiri rosieni. Avis lui Costică).

B) *despre persoane*

1°. Dă-i lui Cerna, rogu-te, — nu-i cunosc adresa — alăturata scrisorică. Din greşeala slujnicii, nu i-a sosit omului scrisoarea pe care i-o expediasem la plecarea meą spre Travemunde.

2°. In privinţa dilemei ce ţi-am pus şi răspunsului d-tale neadequat, totuşi plin de pătrundere (catâr, filosofie etc.) te rog să rămână vorba absolut numa 'ntre noi. Nu e bine să mai ştie şi altcineva ce gânduri avem noi asupra unor aşa delicate chestiuni zoologice, încă nu în destul de elucidate.

3°. Ristache a trecut prin Berlin spre Copenhaga, la Congres. E sănătos şi vesel, şi tot cum îl ştii, apostol infatigabil. Poate să se 'ntoarcă tot p'aici, dacă interesele cauzei sfinte nu-i poruncesc să ia altă cale.

4°. Foarte mulţumesc pentru «Libera Cugetare» a d-rului Thiron. Ştii că nu sunt liber-cugetător; totuşi nu-l pot îndeajuns admira pe acest mare-om; şi o fac asta cu oarecare mândrie, fiindcă — deşi, ca om vechiu, cred că efect fără cauză nu se poate, şi că acelaş *ce* nu poate fi, în acelaş timp, şi efectul lui propriu şi cauza lui însuşi (aud?) şi, astfel, cu părere de rău, nu pot fi monist-haeckelian fiindcă, zic, văd că într'o privinţă ilustrul d-tale profesor e de

---

[1]) *Studiu critic asupra socialismului în România, Facla,* Nr 23, 14 August 1910 şi urm

[2]) Ochiuri cu şuncă (engl.)

aceeaşi părere cu mine « Prin libera-cugetare se cere revizuirea Constituţiei române » (pag. 7) Tocmai acuma îmi explic eu solidele baze ştiinţifice ale culturii dumitale. Se vede că ai avut, din tinereţe fragedă, de unde să sugi laptele ştiinţei. Fii mândru de profesorul d-tale, precum şi el e mândru de d Prof. Haeckel!

5°. Dacă ţii mult să prinzi pe Sache[1]), te-aş învăţa eu ce să faci; dar te ştiu tabietliu la pat; mi-e teamă că n'ai să poţi urma instrucţiunilor mele. Oricum, iată: trebuie să-l pândeşti, nu seara târziu, ci dis de dimineaţă, când îi dă afară ca să măture cafineaua. Aşa dar ia-ţi într'o zi hotărîrea şi du-te de-l aşteaptă, la ieşire, pe la 6—7 ante meridiane: o să-l vezi, galbăn ca făclia de galbănă ceară, şi, văzându-l, spune-i, rogu-te, numai atâta, dar *în tocmai :* « E *greu* viaţa, domnu' Işpector! » că ştie dumnealui de unde vine, din depărtări, vorba asta. Asemenea spune-i, după aceea, multă sănătate dela mine.

Noi, slava Domnului, suntem bine şi ne bucurăm că şi la dv. merge frumos. Vă trimitem tutulor multe frăţeşti salutări şi dorim să ştim când ne mai vedem, spre marea noastră bucurie.

Ganz ergebenst,

Caragiale

P. S. — Aştept corectura a doua pe cele două coale din urmă. Volumul (« Schiţe nouă ») apare peste vreo lună. Sper că n'are să se prezinte prea urît Fiţi veseli şi sănătoşi! Dumnezeu cu voi!

In momentul din urmă, « Lokal Anz[eiger] » de dim. aduce ştirea că, într'o hală din Bucureşti, o precupeaţă a picat trăsnită de choleră; că hala a fost înconjurată de oştire, distrugându-se spre desinfectare toate mărfurile şi luându-se în păstrare toată lumea aflătoare acolo. Imediat apoi, ziarele româneşti mi-au adus veşti despre cazuri bănuite, în Bucureşti, Iaşi şi Ploieşti, precum şi ordonanţele Primăriei, aşa de groaznice, încât cred că multă lume are să moară de spaima lor, înainte de ivirea cholerei Mă rog, ce-o fi adevărat din toate prăpăstiile gazetelor şi Municipalităţii? lămuriţi-mă şi pe mine. Numa Dumnezeu drăguţul să ne apere de toate relele, şi de molimă, şi de reporteri, şi de municipali! Care, care savant doctor ilustrisim are să descopere odată microbul şi leacul la cea mai vajnică boală ce bântuie umanitatea — furoarea notorietăţii sau turba importanţei?

---

[1]) I Suchianu

CCCXXVII

Schöneberg b. Berlin, 8 Septemvrie 1910

Stimate domnule Doktor, îţi trimit «Luceafărul» cu o notiţă asupra volumului II de *Amintiri* al lui Panu. N'ar fi rău dacă ai cumpăra acel volum, care, precum se vede, promite să 'ntreacă pe cel d'întâiu. Ne trebueşte. Vine iearna şi ştii d-ta cât e de plăcut, în nopţile acelea lungi, să ne cufundăm, uneori, până târziu în cercetări asupra literelor, scienţelor şi artilor daco-române. Nu-ţi poţi închipui cât doresc o noapte de acelea! iearnă straşnică afară, primăvară blândă în odăiţă şi mai ce? ghici!...o carte română... o carte interesantisimă... Adu numai-decât volumul! — Aminteri, ce mai veste-poveste pela dv.? Aici, slavă Proniei, suntem bine. Dorind o apropiată revedere, vă trimitem la toţi viele herzlichste Grusse

Erg.,

Caragiale

In momentul acesta primesc carta d-tale, cu Cerna şi Flavian, iscăliţi alături. Nu-mi spui dacă ai primit «Fulga», şi scrisoarea recomandată. Nu l-ei fi primit? Sunt paraxin[1]) să aflu.

CCCXXVIII

Schöneberg b. Berlin, 12 Septemvrie 1910.

Stimate domnule Doktor, ori ai primit, ori n'ai primit o scrisoare recomandată prin care te rugam să-mi trimiţi revista «Facla» cu articolele lui Costică. Dacă *da*, trebuia să-mi trimiţi revista; dacă nu, trebue să mi-o trimiţi acuma. Din această dilemă nu poţi eşi.

Primit-ai «Fulga» şi «Luceafărul»?

Sănătate şi bucurie.

Ganz ergebenst,

Car.

---

[1]) Curios (neo-grec).

CCCXXIX

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, am primit cinci numere din « Facla », între cari numărul 25, care mă interesează îndeosebi, nu se află. Nu s'ar putea, prin protecția d-tale, să-l capăt mai degrabă? — Care va să zică, aprețiezi ca și mine delicioasa operă a lui Grandea; îmi pare bine că ne potrivim și de data asta la gusturi. — Nu te potrivi (à propos de potriveală) gazetelor românești cu privire la cazurile de choleră din Germania; sunt toate mofturi, fantezii meridionale.

— P'aici vreme admirabilă; după secetă îndelungată, astăzi avem o zi nu se poate mai plăcută; a plouat toată noaptea. Mă bucur că o să ne revedem; v'așteaptă cu intențiuni frumoase — o ședință solemnă la Sachsenhof, în simpaticul nostru Stammcolț. — Gusti e în Berlin. L-am văzut de două ori. — Complimente lui Cerna și lui Sache, dacă ai reușit a-l prinde. — Multe, multe și mărunte am să-ți spun. Rogu-te, vino cu tot atâtea. Pentru toți din Villa Albuletz cordiale salutări dela toți ai noștri.

Cu dragoste frățească

al dv ,

Car.

Marți 7/20 IX [1910]

CCCXXX

F d. [Sept.-Oct. 1910?].

Stimate domnule Doktor,

Am primit colecția « Faclei ». Bogdaproste! Am primit și cartele poștale. Aproposito de filosofie, Doamne-iartă-mă! dumneata ți-ai uitat lătineasca, într'un singur cuvânt, faci trei greșeli· scrii *propitius*!... In loc de *o*, trebuește *ae;* în loc de *i* din silaba a doua, trebuește *u*, și în loc de *s* final, trebuește *m* , și, astfel, philosophiae, stă, nu în dativ, ci, precumu-l indică înțelesul în cazul arătat, în genitiv.

Rogu-te, dă la destinaţie alăturata fotografie, şi spune-mi un cuvinţel dulce: când mai mă 'nvrednicesc cu scumpa dv. vedere?

Dela toţi tutulor multă sănătate.

Pronia fie-vă întru ajutor!

G. erg,

Car.

CCCXXXI

Schoneberg bei Berlin, 9 Octomvrie 1910.

Stimate domnule Doktor, sunt literalemente desesperat de taciturnitudinea d-tale. Un pianino elegant, posedând cea mai simpatică voce de salon, provăzut cu duplă sordină, parcă 'ntr'adins turnat pentru Haydn şi pentru atâtea alte venerabile peruci, aşteaptă cu nespusă impacienţă atingerea unor degete măiestre. — Aud?! — Vremea p'aici splendidisimă

Aşteptând ştiri frumoase din culmile Carpaţilor, vă trimitem tutulor cele mai călduroase salutări.

Ganz erg,

Car.

D Dr. Prof. Gusti e très affairé cu jubileul centenar al Universităţii Berolinense, măcar că, printr'o neiertată scăpare din vedere, aranjatorii solemnităţilor oficiale au uitat să-l invite personal. Inchipuie-ţi!

Eu lucru, încet-încet, să aduc şi eu micul, modestul meu prinos *la altarul Thaliei naţionale.* (tăetură de ziar).

Când s'aştept o veste de bucurie dela Breslau?

CCCXXXII

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, tocmai când luasem pana să-ţi răspund la scrisoarea dumitale din săptămâna trecută, primii telegrama d-tale din Sinaia (luni seara, ieri). Azi marţi dim. am primit şi scrisoarea d-tale de duminică 10/23 Oct.; şi îndată ţi-am îndeplinit poronca. Ţi-am telegrafiat la Galbeni şi totodată ţi-am

expediat 300 lei daco-romani la *Bacău poste restante* (telegrafic); căci, la Galbeni, mandat telegrafic nu se poate, neavând staţiunea depozit de bani. Am calculat cu mersul trenurilor în mână şi am văzut (sper că nu m'am înşelat) că e mai bine la Bacău decât la Roman. In detaliu, îţi voiu explica verbal când voiu avea fericirea să ne revedem. Până atunci, te îndemn, nu te lăsa prea terorizat de fisc· nu un adaos de impozite poate determina de viaţa unui om... In sfârşit, eşti destul de cuminte, ca să n'ai nevoie de niciо povaţă.

Scrie-mi o vorbuşoară, cum staţi din sănătate; când ne mai vedem? Vă dorim destul, şi toţi pe toţi vă salutăm cu frăţească dragoste

Ganz ergebenst,

Caragiale

Dienstag d. 12/25 910 [Octomvrie]

Multe, multe am să-ţi spun.

CCCXXXIII

Schoneberg bei Berlin, 27 Decemvrie 1910.

Stimate domnule Doktor,

Dorim cu nerăbdare ştiri bune, cât pe scurt, dela Dv. toţi — a căror urmă v'am perdut-o.

Cu frăţească dragoste,

Caragiale

Prosit Neujahr 1911!

CCCXXXIV

Schoneberg bei Berlin, 28 Decemvrie 1910.

Stimate domnule Doktor, nu ţi-am mai scris, fiindcă aşteptam zi după zi (cum trebuia să nădăjduiesc după ultima d-tale scrisoare) să aflu că ai pornit spre casă. Nu ştiam unde vă mai găsiţi — la Sinaia, la Ploeşti, la Galbeni, ori pe drum încoace Alaltăeri, cu o zi înainte de a primi carta d-tale, ţi-am scris câteva rânduri în două exemplare, unul adresat la Costică şi altul la Galbeni, ca doar ţi-oiu da de urmă — Ştirea d-tale m'a supărat, drept să-ţi

spun. Sunt deplin convins că ați fost toți atinși de așa numita troahnă ploieștenească, influenza, lucru neprimejdios, dar destul de plicticos. Acum sper că nu va mai trece atâta vreme fără să ne știm de rost și că, în curând, voiu afla că sunteți pe drum cătră Lipsca, unde pare-mi-se că vă priește clima mai bine ca la Ploești, care numai reputație de oraș sănătos nu are, și unde se mănâncă prea mult, se respiră prea puțin și nu se petrece deloc.

— Puține îți scriu; multe aș avea să-ți spune. Pe aici, slavă Proniei, toate bune. Toți ai noștri salută cu frățească dragoste pe toți ai voștri, urându-vă sărbători frumoase, sănătoase și vesele. — Așteptând răspuns plăcut, rămân al d-tale,

Ganz ergebenst,

Caragiale

CCCXXXV

F. d. [8 Februarie 1911].

Stimate Domnule Doctor, rogu-te completează d-ta adresa lui Sașca [1]) pe alăturata carta și dispune a porni la destinație.

Pe aici, frig strașnic și uscat 785 la Très-sec. Senin. Missir e în Berlin. Sâmbătă prânzește la noi. Ai? ce zici?

Sărut mâinile lui Frau Doctor, pe care o dorim toți. Așteptăm o vorbă bună. Sunt al d-tale,

Ergebenst,

Director *Car.*

Gioi

CCCXXXVI

Schoneberg bei Berlin, 24 Aprilie 1911.

Christos a 'nviat!

Stimate domnule Doktor, până să mă'nvrednicesc a primi o vizită a d-tale (pe care cu regret constat că o cam prea întârzii), rogu-te, fă-mi o mare pomană filologică, și anume:

---

[1]) Al. Dobrogeanu

Ce înseamnă cuvântul lătinesc *treuga !* Este un feminin singular, or un neutru plural? In niciunul din dicţionarele mele nu se găseşte. Probabil că e un cuvânt posterior clasicităţii; vorbă călugărească or administrativă medievală: *treuga dei.*

Aşteptând lămurire, mulţumesc anticipat şi te salut cu frăţească dragoste.

Car.

CCCXXXVII

Schöneberg b Berlin

Stimate domnule Doktor, rogu-te, spune ceva Sir John Dunlop *(Istoria poveştilor, basmelor, etc.)* despre «O mie şi una de nopţi»? Unde le-o fi fost isvorul? Când şi cum au apărut în limbile europene? şi, în acestea, cari sunt cele mai însemnate versiuni?

Dacă ai câteva momente libere şi lucrul nu cere prea multă muncă, rogu-te, fă bunătatea a-mi da în româneşte tot ce poţi afla, de care am mare şi urgentă nevoie. Ar fi şi mai frumos dacă ai pofti să-mi aduci chiar d-ta în persoană acele dorite notiţe, pentru care aş fi de două ori mulţumitor.

Vă dorim sănătate şi petrecere frumoasă tutulor.

G. ergeb.,

Caragiale

7/V/911

CCCXXXVIII

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, am primit interesanta notiţă, şi mă grăbesc a-ţi mulţumi: e tot ce-mi trebuie. Tot nădăjduiam că o să faci iconomie de 35 de pf. şi să vii în persoană; dar cu un risipitor ca d-ta, nu-i chip.

Cum mergeţi cu sănătatea? Cum vi-i cheful? Eu am de lucru peste cap. Vorba ceea: nu intră şoarecul în bortă, şi-şi mai leagă tigva de coadă! Pe la noi, pâclă cu furtună uscată. Pe la dv.? Dacă până sâmbătă isprăvesc un stoc de lucru, ca să pot răsufla o zi două, poate să viu pe la dv. à la fortune du pot. — Citesc în ziare

că bietul Dr. Petru [1]) este grav bolnav S'a depeşat după Korolenko şi după d. Costică. —Mai spuneţi-ne ceva plăcut. Aşteptând, vă salutăm pe toţi, toţi.

Cu frăţească dragoste,

Car.

Marţi 8/V [1911]

Unde e d. Costică? Îi mai ştiţi de urmă? Mare bucurie ne-ar face să mai dee pe aici la 'ntoarcere.

CCCXXXIX

Schoneberg bei Berlin.

Christos a 'nviat!

Stimate domnule Doktor, ce vreme e pe la dv., că pe la noi bântue mare hiţe cu ghevıter [2]). Eu sunt la canon în interesul cauzei naţionale: până peste vreo săptămână nici pomeneală să mă pot mişca. Aşa dar, ai face foarte bine să te repezi d-ta pe aici; şi mie mi-ar ajuta foarte mult să stăm oleacă de vorbă. — Cum bănuiesc eu, dv. aveţi în curând să vă retrageţi iar în creerii Carpaţilor şi atunci iar nu ne mai vedem cu lunile. Cu toate astea fiindcă eu o să am oarecare treburi prin Arad, sper că poate la ocazie nu te-aş chema de geaba acolo. Ar fi, cred, interesant pentru d-ta să cunoşti şi acele frumoase locuri. — Ce zici? să te aştept mâine, poimâine? Zi o vorbă frumoasă! fă o faptă laudabilă!

Slava Domnului, suntem aici toţi bine; vă dorim sănătate şi bucurie tutulor.

Al dv

plecată slugă,

Car

Duminică 1/14 V [1911].

Ce mai ştiţi despre bietul dr. Petru?

---

[1]) Refugiat rus, cumnatul lui Korolenko, stabilit ca medic la Tulcea

[2]) Căldură cu furtună (germ)

CCCXL

Schöneberg b. Berlin, 16 Mai 1911

Stimate domnule Doktor, când primeşti aceste rânduri sunt orele 9 dim. trecute, mercuri 4/17. Te rog dar, hopa din pat, şi poftim la Bayrbhf, căci te aştept negreşit, fără vorbă. Am mare poftă de pitreşere. Aminteri, jurat, nu mai pot lucra nimic.

Multe complimente la Frau Doktor şi odraslelor dv. din partea tutulor de aici. La revedere.

G. ergeb.,

Car.

Marţi seara

CCCXLI

Schoneberg bei Berlin, 21 Mai 1911.

Stimate domnule Doktor, am primit caieturile expeduite· îţi mulţumesc foarte. Sunt în dispoziţii destul de urâte de când m'ai părăsit. Mi-e silă şi de lumină şi de sgomot şi de tot. Dacă aş putea lucra or dormi măcar! Dar nu sunt bun nici de una nici de alta.

Fiţi veseli şi sănătoşi. La revedere.

G. ergeb.,

Car

CCCXLII

Charlottenburg.

Stimate domnule Doktor, sunt foarte doritor să capăt despre cheful dv. veşti frumoase. E cam de mult de când nu mai m'aţi onorat cu o cât de micuţă comunicaţiune Ce gânduri aveţi? Din gazete aflu că d. Costică s'a şi instalat la Sinaia. — Cumnatu-meu Zlatku se află în Berlin cu familia. El pleacă mâine joi; cocoana cu băiatul mai rămân la noi. — De ce nu vă repeziţi şi dv. până p'aici? D. maestro Nottara ne stă bucuros la dispoziţie pentru o şedinţă de sonate — Ai? — Aş fi tare ahotnic să încercăm ceva de Haydn.

De păcăleală, nu avem teamă. Nevastă-mea se plânge că Frau Doktor a uitat-o cu desăvârşire, şi mi se pare şi mie că are dreptate.— In aşteptarea unui răspuns plăcut, vă trimitem tuturor toţi multe salutări distinse

G. erg ,

Car.

7/VI/911.

CCCXLIII

Schönenberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, eu mâine mercuri dim. 9.20 plec, prin Dresda, la Karlsbad. Vrei să fii băiat de zahăr? Urcă-te în zugul direct Leipzig-Karlsbad, 9.30 Uhr fruh, la Dresdnerbhf. In Dresda vino deadreptul în Speisewagen[1]), unde mă aflu declarat în permanenţă O cură de trei zile la Karlsbad, împreună cu Domnii Dr. Vaida şi G. Coşbuc, cred că ne va prii. Nu mă 'ndoiesc că graţioasa Frau Doktor îţi va da consimţimântul marital, deoarece aci nu e vorba decât de sănătatea d-tale atât de scumpă familiei şi amicilor. Multe complimente tutulor dela toţi.

Ganz ergebenst,

Car.

Marţi amiazi, 31/V/13/VI.911.

P. S. — In Karlsbad avem probabili sorţi să aflăm şi alţi simbatrioţi... Ărra! coane

CCCXLIV

Berlin 17/6.1911.

Dau consultaţiuni gratuite deseară ora 7 la Hannes Pfungstaedterius Salve

Mitică

---

[1]) Vagon restaurant (germ.).

CCCXLV

Schöneberg b. Berlin, 19 Iulie 1911

Stimate domnule Doktor, on en revient toujours... şi, aşa, ne-am hotărît să mergem tot la Travemunde. Sperăm să plecăm luni 24 dim. Dv. când vă porniţi? Ne mai vedem? Nu voiţi să vă repeziţi un moment încoace? Tare plăcut ar fi pentru noi. — In orce caz, vă urăm călătorie bună. Umblaţi sănătoşi şi veseli! Multe călduroase salutări frăţeşti tutulor Ghereştilor Să ne ajute Dumnezeu a ne revedea cu bine!

G. erg ,

Car.

P. S. — Din când în când, un cuvinţel, cu veşti frumoase din creerii Carpaţilor, ar înveseli ţărmii Balticei. Il vom aştepta totdeuna cu multă dragoste. Sănătate!

Car.

Ştii, desigur, ce este « o liră polichromă », poftim acuma şi *o polifonie de culori* (tăetură din ziar) etc.

CCCXLVI

Schöneberg bei Berlin.

Ce-mi tot vorbeşti dumneta, stimate domnule Doktor, de civilizaţie şi de victimele ei! Eu am un proverg, mă 'nţelegi: măgarul, să-l potcoveşti cu aur şi să-i pui samar cu diamante, armăsar arăbesc nu se face; el, tot el rămâne şi din ce în ce tot mai el!

Şi acum, ai p'ţintică răbdare...

Calévru, i (grecesc) = papuc de strapaţ, pantof de casă grosolan, făcut dintr'o cismă sau gheată, căreia i se taie cât mai jos căputa fără multă grije de simetrie sau estetică.

Isnaf, i (turcesc) = petit bourgeois, negustoraş de mahala, meseriaş.

Trivoga, e (rusesc, probabil) = semnalul de alarmă al trompetei.

Exemplu (ca dintr'o nuvelă poporanistă):

« Cum a auzit trivoga pojarnicilor, şi-a vîrît isnaful labele 'n calevri şi a dat fuga să vază unde e foc ».

Poimâine, luni, 24, dim , plecăm cu ajutorul Proniei. De atunci încolo, până la alte comunicări, adresa noastră este:

Ostseebad Travemunde-Strand
Postlagernd.

Umblați sănătoși! petreceți frumos și cuminte! Aduceți-vă câteodată aminte și de noi! Să ne vedem cu bine!

G. erg.,

Car.

Sâmbătă, 9/12/VII/911.

P. S. — Costică primește «Facla» Dacă găsești din când în când numere aruncate, rogu-te, trimite-mi-le; știi cât țiu să mă lămuresc asupra marilor chestiuni cari preocupă umanitatea. Fii sănătos!

CCCXLVII

Travemunde, 11 August 1911.

Stimate domnule Doktor,

Când dv. primiți aceste rânduri, noi suntem întorși acasă în Schoneberg. Am dori știri plăcute din Sinaia, cari ne lipsesc cam de multișor. Am să-ți spun ceva care întrece orce închipuire, și știi că fără docomenturi nu mă pronons niciodată: să vezi purtare de măgar potcovit cu aur! — Ce mai nou prin creierii Carpaților? Multe salutări frățești tutulor d'acolo dela toți de-aici. Fiți veseli și sănătoși! Să ne mai vedem cu bine!

G. erg ,

Car

CCCXLVIII

Stimate domnule Doktor, ai să te miri văzând de unde primești această cartolină, dar — ai p'țintică răbdare! — ai să te miri și mai mult peste două zile văzând de unde primești încă una.

Am fost, precum ți-am mai spus de multe ori, un copil neastâmpărat, sămânță de idiot, vecinic doritor de alte orizonturi.

Vă salut pe toţı cu frăţească dragoste şı vă doresc foarte. Fıţı veselı şı sănătoşı!

G erg.,

Car.

Budapesta, Sâmbătă 13/26 August [1911]

CCCXLIX

Stımate domnule Doktor,

Cu mare bucurie vă aşteptăm, cu atât maı mare cu cât, pe cât mıros eu, aduceţı cu dv. şı pe Ghereştı. Să poftiţi sănătoşı! P'aıcı toate bune, slavă Domnului! atâta numa e rău, că eu merg tare greu cu lucrul. Vai de oasele mele! nu-mı găsesc astâmpărul; mă aflu exact în starea în care era Costıcă (acuma îı crez), când se canonea să fete Neoiobăgıa luı Şı, barem, el a fătat-o viabılă; mıe tare mı-e frıcă să nu scot vreo lepădătură... Apuff!

Aduceţı, mă rog, desaga plınă de ımpresıunı dacomoldoromâne· am să-mi permit a o scotocı până 'n fund; foarte ahotnıc sunt

Cu nerăbdare de a vă revıdè,

Al dv. g. erg.,

Car

P S. — Mulţumesc luı Costıcă pentru cartea trımısă — Kautsky-Gherea. E excelentă.

Sâmbătă 11/Nov /29 Oct 991

CCCL

Schoneberg beı Berlın, 11 Ianuarıe 1912

Anul nou cu bucurıe
Şı cu toate ce dorıţı!
Mulţı anı Domnul să vă ţıe
Todeuna fericıţı!

Car.

1912

(Tăetură de jurnal lıpıtă pe c p. cu rândurıle cursıve sublınıate de Caragıale *Fremde ın Berlın* In der Pensıon Herzberg sınd der Majoratsbesıtzer Karst mıt Famılıe aus deı Provınz Posèn, *der Unıversıtätsprofessor Dr. Gustı mıt Gattın aus Maıland,* der Landrat Dr Weıssmuller mıt Gattın aus Trıeı und Konsul Nıcorıano mıt Famılıe aus Valparaıso (Chıle) abgestıegen)

CCCLI

Schoneberg bei Berlin, 9 Februarie 1912

Lieber Herr Doktor,

Doresc mai întâiu să vă găsească rândurile acestea sănătoşi şi voioşi. Alaltăieri, mi-am făcut plăcerea — ştiindu-te iubitor de marfă proaspătă primisima, — să-ţi şpedez prin poştă o bunătate, o frumuseţe Disertaţiunea junelui Doktor (lipscan) Horică [1]) despre preaumilitul d-tale preten, Herr Direktor. Mă cunoşti ce vanitos sunt pe de o parte şi pe de alta ce pasionat după critica modernă... Ah! iubeşte-mă, dar nu intra, mă rog frumos, ca într'un dulap de lemn, în sertarele unde se ascund măruntaiele mele, căci asta mă rog frumos, mă doare. — Te doresc mult, lieber Herr Doktor. Când? când ne mai vedem? In această epocă de analiză ştiinţifică, mă simt tare ahotnic de a face cu d-ta o bună promenadă aristotelică — ai p'ţintică răbdare! — nu în grădinile lui Akademos, ci într'un călduţ gemutlich colţişor la Sachsenhof! of! of! şi iar of!.. Iartă-mi acest acces sentimental! Nu ştii cât de emoţionat sunt, cât sufer de palpitaţiuni în preajma aniversării mele. La potrivită vreme vom vorbi despre acest eveniment «cultural», şi d-ta ştii că eu când vorbesc, vorbesc cu documente... Le am, sistematic aranjate în dosar· or să-ţi placă, sunt sigur. — Tare m'a fript Vlahuţă scriindu-mi cum aţi petrecut împreună fără mine. — Vă îmbrăţişăm frăţeşte toţi pe toţi.

Al d-tale g. ergebenst,

Car.

P. S. — Să nu uit, fă-ţi pomană, trimite-mi dela Gh. Mateescu (să se 'nsărcineze fireşte el cu expediarea) 3 kilo (zi trei) de *halva* prima primisima, — cât se poate mai bine împachetată şi mai degrabă. Il salut din depărtare pe bravul marinar călare.

freitag d 9-en febr. (27-en ian.) 1911 (*sic*).

(Pe verso, tăetură de ziar
W K. *Philharmonie*, recenzie muzicală din *Lokal Anzeiger*, Freitag Febr).

---

[1]) Teza de doctorat a d-lui Horia Petra-Petrescu despre viaţa şi opera lui Ion Luca Caragiale, apărută în *Siebzehnter und achtzehnter Jahresbericht des Instituts fur rumänische Sprache zu Leipzig*, sub conducerea prof. Gustav Weigand, 1911, pag 241—360

CCCLII

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, scrisoarea d-tale de alaltăieri, mercuri, pe care o primii acuşica, vineri, d. a., m'a încântat superlativ, aşa că n'am mai avut răbdare să vă ştiu sosiţi acasă, şi am întrebuinţat scânteia electrică, — robită de geniul uman (o! Prometoïs!) după atâtea mileno-seculare *năzuinţe* (puah!) — pentru a vă saluta pe drum la pornirea dv. din Nordwestbhf. Salut pe binefăcătorii! pe eroii umanităţii! pe născocitorii zugului şi telegrafiei! Onoare lor. — Dar numai cu o telegramă nu mă pot mulţumi. Viu dar printr'aceasta a vă saluta, eu cel d'întâiu, după Hausmeisterul[1]) dv., la intrarea voastră triumfală în Penaţi, — pe cari bănuiesc cât i-aţi dorit atâta îndelungă vreme — ca nişte dacoromâni denaturaţi, ce vă cunosc.

Rog Pronia, dle Doctor, să vă abată din calea oricărui necaz şi să reverse asupra casei dv. toate bunătăţile şi harurile sale!

Stimate Domnule Doctor, mare bucurie e la noi, că iarăşi în sfârşit ne aflăm cu toţii mai aproape, şi iar o să ne vedem. Timpul şi spaţiul sunt nemărginite; pentru aceasta, multe spirite înalte au tăgăduit că timp şi spaţiu ar exista în realitate, nefiind mensurabile şi pipăibile; că sunt aşadar numai un mod de pricepere al minţii omeneşti, că sunt adică nişte idei înainte de orce experienţă. Eu, nefiind dat la carte, nu ştiu ce să zic despre timp şi despre spaţiu, despre aceşti doi fraţi gemeni, fără mamă creaţi. Mă mulţumesc a zice că aşa a vrut Dumnezeu A-tot-Ţiitorul. Dar cât despre cheful meu, când e vorba să revăz pe un prieten, fără pereche nici preţ ca d-ta, te pot asigura că este incomensurabil, dar pipăit. Te poftesc aşadar ca numai decât să laşi în pace pe iubita d-tale şi a noastră Frau Doktor, să-ţi vază de deretecat şi să pofteşti aici, unde avem de vorbit multe — am docomente!

Aşteptând telegrama d-tale, te anunţ că nu viu să te 'ntâmpin la gară. Iţi explic atunci de ce. Vino d'a dreptul orcând. Te aşteptăm cu mare plăcere şi cu mult dor.

Al d-tale vechiu şi devotat preten,

Caragiale

Nici o scuză nu se admite decât comunicată verbal.

Multă sănătate dela toţi pentru Frau Doktor şi pentru odrasle.

Vineri seara 10/23 Febr 1912.

[1]) Portar (germ.).

CCCLIII

Schoneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, ieri am primit din partea Domnului Costică două pachete pline — unul cu toate felurile de bosmagi, şi altul cu o bucată de halva primisima, de dimensiuni gargantueşti. M'am grăbit a-i mulţumi; dar, fiindcă d-tale îi datoresc inspiraţiunea lui d. Gherea, iată nu lipsesc a-ţi aduce printr'aceste rânduri cuvenitele cordiale mulţumiri. — Ce mai veste dela ai d-tale? când îţi pică? — Aici se află d profesor D. Gusti cu familia, cu care ne vedem; asemene se află şi d. Tzigara Samurcasiu. Când vii, ţi-i pot comanda. Avem vreme plăcută — tocmai bine de stat în casă, la taifas. Un teanc de publicaţiuni pline cu minuni te aşteaptă — vom spicui în această grădină mirifică spre a compune un buchet demn de a sta pe altarul muzelor dacoromane, drăguţele!

Cum vezi pe Frau Doktor şi pe d. Koki, comunică-le, rogu-te, din partea noastră cele mai distinse salutări

La revedere.

G. erg ,

Caragiale

14/27/II.1912

P. S. — Când vii, adu-mi, te rog, dacă-ţi pică sub mână, fără multă bătaie de cap să le cauţi, toate numerele din *Viața românească;* mai ales de cele patru cu povestirile lui Hogaş, aş avea nevoie — dar nu urgentă

CCCLIV

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor,

Am intrat la grijă ce-i cu tăcerea d-tale? Sositu-ţi-au ai d-tale iubiţi? Sunteţi voinici? Mă rog matale, răspunde-mi printr'un cuvinţel, că am mare neastâmpăr.

Am mai căpătat docomente nouă — ai p'ţintică răbdare!

Aştept un semn bun şi sunt

Al dv.

G. erg , *Caragiale*

4/III/1912

CCCLV

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, mai întâiu multe distinse cordiale salutări pentru Frau Doktor şi pentru Herr Koki, despre a căror fericită sosire ne-a bucurat foarte. De joi d. a. încep să te aştept. Socrat Barozzi este aici· cât e Luki la şcoală, Socrat cântă din vioară; când vine Luki, joacă amândoi table, ca doi juni ellini ce sunt. Cerna a fost pe la noi când eram la Lipsca, dar n'a vrut să intre — fiindcă nu poate suferi lumea care vorbeşte franţuzeşte — slăbiciune de intelectual-cultural. Cât o sta aici Barozzi, n'are să vie. — Ale lumii!

Dela noi toţi la dv. toţi, multă sănătate.

G. erg ,

Caragiale

Marţi 21 Febr /5 Martie 1912.

CCCLVI [1]

Schöneberg Berlin, 21 3.1912.

Veniţi lua Herr Doktor aminteri oprim aci rugăm nu refuzaţi onoarea aşteptăm negreşit Mittagstisch telegrafiaţi îndată ora plecării. Sărumâna

Caragiale

CCCLVII

Wilmersdorf bei Berlin.

Stimate domnule Doktor,

Iată, aci alăturat, răspunsul pe care, după multă chibzuială, l-am turnat lui Motru. Vezi-l de aproape, şi, dacă ţi se pare potrivit, lipeşte, rogu-te, plicul şi dă-i drumul la postă, einschreiben [2]; —

[1]) Telegramă.
[2]) Recomandat (germ).

dacă ai de făcut vreo observație, trimite-mi-l înapoi cu amendamentele d-tale

La revedere săptămâna viitoare, cu sănătate și voie bună.

G. Erg,

Caragiale

Duminică 11/24/III/ [1912].

CCCLVIII

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor,

Iți trimit Revista psichologului[1]). Uite cum a 'nceput să mă lucreze. Ce-i de făcut? Primit-ai vreun răspuns dela Gherea? Ai expediat scrisoarea mea către d. psicholog? Sunt în adevăr plictisit până peste urechi. Ce să fac, nu știu. Cum să scap de protectori? Spune-mi o vorbă.

Al d-tale,

Caragiale

Luni 12/25 III [1912].

CCCLIX

Schönberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor,

Am primit· carta d-tale poștală — pachetul cu bunătăți gherești — « Port-Tarascon » și volumul lui P. Arène. — Bogdaproste! Dumnezeu să primească ! de unde dați, să isvorească și să sporească!

Rogu-te, îngrijește la Sachsenhof de pe acuma de. două odăi cu câte două paturi și cu ușă de comunicare, pentru: de vineri, 5 aprilie, seara, până marți, 9 aprilie, dimineața. O să venim,

---

1) *Noua revistă Română.*

probabil, cu zugul dela 6.49 seara în Bayrbhf. In orce caz, telegrafiăm prealabil ora sosirii.

Să ne vedem sănătoşi şi voioşi, cu voia Proniei!

G. ergebenst,

Car.

Mercuri 27/III [1912].

Iţi trimit « Facla », numărul din urmă. Primele două articole fulminante [1]) or să-ţi placă. Ai să-ţi faci cruce când ţi-oiu spune din a cui călămară au ieşit.

CCCLX

Schöneberg bei Berlin, 30 Martie 1912

Stimate domnule Doktor,

M'aş fi mirat, în adevăr, să se poată face ceva în aşa vremuri turburi — şi e chiar bine (dacă e posibil a se face ceva) să nu se facă în fuga mare. In ţară e astăzi aşa frământare (cum nu ţiu minte să fi fost dela 1889 [2]), — când cu răsturnarea « viziriatului » lui Brătianu răposatul), că nu crez să mai fie minte dacoromână în stare normală de limpiditate: nu pot în scris să-ţi dau imaginea stării din ţărişoara noastră; mă mărginesc, până să ţi-o povestesc, a ţi-o caracterisa cu puţine cuvinte · febră acută cu accese continue — frenetice şi tetanice alternante — iar « Doctorul », bolnav el însuşi, sub paza lui Mamulea! Numai Dumnezeu poate ajuta la aşa cazuri grave: Nihil sine Deo! Incât îmi explic, mai bine ca d-ta, din textul atât de laconic al lui Saşca, cum stăm cu afacerea noastră. Dar asta nu ne 'mpiedică pe noi, sper, a ne pregăti să prăsnuim împreună sfintele serbători ale Invierii Aceluia care s'a pogorât pe pământ ca să răscumpere pe om de păcatul — pardon! — Rog să mi se pregătească ouă roşii · voiu să ciocnesc cu Koki: să mă las biruit, ca o teorie reacţionară de ultimele moderne credinţe. Jos

[1]) Probabil n-rul 8, dela 10 Martie st v 1912, articolele respective, cu semnătură redacţională. *Facla* şi *F.*

[2]) 1888, după guvernarea de 12 ani a lui I C. Brătianu

Reacţiunea! La revedere vineri; rog îngrijeşte de odăi la Sachsenhof. Telegrafiăm despre sosire. Până atunci rămân al d-tale,

G. erg.,

Car.

P. S. — Rog, în timpul sfintelor sărbători, să nu mi se facă teorii antialcolololoIice; nu de altăceva, dar mi se vor face degeaba! nu sunt dispus să le ascult. Am un şpurius [1]!

CCCLXI

Schöneberg b. Berlin, 31 Martie 1912.

Nu uita, rogu-te, stimate domnule Doktor, să mă înscrii la Sachsenhof pentru două odăi cu uşă de comunicare (4 paturi) de vineri seara până marţi dimineaţa. Ştii că vin iar mesele [2].

Multă sănătate la toţi ai dv. dela toţi ai noştri.

G. erg.,

Caragiale

Duminică

La Offenbach n'am să merg, fiindcă este imoral: eu sunt de şcoala lui d. Dr. Horică.

CCCLXII

Berlin, 10 Aprilie 1912.

Christos a înviiat!

Sosit acasă sănătoşi. Vă salutăm adânc recunoscători pentru neuitatele patru zile de sărbători ce le-am petrecut cu voi.

Fiţi sănătoşi şi veseli!

Dumnezeu cu voi şi cu ai voştri!

G. erg.,

Carageleştii

---

[1]) Bănuială, presentiment.

[2]) Bâlciul (germ.).

CCCLXIII

Berlin-Schöneberg

Stimate domnule Doktor,

Mai întâiu, săru' mâinile la Frau Doktor pentru marinata rosiană, din care am să mă 'nfrupt chiar acu la masă. Bogdaproste! căci cine are să mă 'ngrijească pe mine la bătrâneţe decât copiii mei!? Să-mi trăiască şi să aibă milă de mine!

Iar apoi zic: ce pot eu să trimit în schimb decât hrană spirituală? Iată: căpătaţi prin acelaş curier un pachet de bunătăţi intelectuale — şi politice, şi literare, şi ştiinţifice, şi artistice, şi...

Aici a fost vreme foarte rea toate zilele Paştilor: azi noapte a viforît şi a nins; avem la amiaz 4 grade plus, Celsius; azi dimineaţă, pe la 5, era ger subt zero — toate, pentru păcatele noastre — şi soare, pentru ale mele!

Toţi d'aci pe toţi vă salută cu mare dragoste

Fiţi sănătoşi şi veseli! Dumnezeu cu voi!

G. erg.,

Dir. *Car.*

Joi, 29 Martie/11 Aprilie 1912.

Şi încă odată, mersâm din parte-ne pentru cât de frumos am petrecut cu voi sfintele sărbători! Să trăiţi.

P. S — Ia aminte la « Opinia » pag 2-a, unde e însemnat cu roşu.

(Tăetură din *Lokal Anzeiger*, Donnerstag, 11 Apr, Morgenblatt, despre schimbarea ministerială din România, cu nota *Toderiţă minciună!* în dreptul lui Rosetti şi cu jocul de cuvinte cabinet pur *ma-junimist*)

CCCLXIV

Berlin-Schöneberg, 12 Aprilie 1912.

Stimate domnule Doktor,

Ai primit, sper, telegrama mea de astăzi vineri. Iţi mai scriu şi aceste rânduri, ca să te rog stăruitor a hotărî pe Frau Doktor să vie şi dumneei. Avem sigur pe d şi d-na Dr. Gusti, şi, poate, şi

pe micul M-ro Nottara Pe aici e frig: îmbrăcaţi-vă ca de iarnă. Ţi-am pregătit ceva bun de citit. Clavirul te aşteaptă să te primească în braţe, dacă mă pot exprima aşa. N'ar fi rău să-mi telegrafiezi îndată după primirea acesteia, că primiţi a ne face onoarea promisă, ca astfel să adorm mâine seara sâmbătă în vise plăcute.

Cu frăţească dragoste,

Car.

CCCLXV

Berlin, 14 Aprilie 1912.

Stimate domnule doctor, am regretat mult că supărările părinteşti v'au împiedicat de a ne face onoarea mult dorită a vizitei dv. — Dorim sănătate odraslelor şi sperăm la o grabnică revedere împreună cu onor. familia Prof. dr. Gusti. — Eu însumi, suferind, dictez aceste rânduri unui ignorant în materie ortografică şi, din patul meu de suferinţă, vă transmit din partea mea şi a familiei mele, ganz ergebenst, călduroase salutări Pronia să vă încarce cu toate bunătăţile ei.

Al dv. devotat,

(ss) pentru *I. L. Caragiale*

L. I. Caragiale

CCCLXVI

Berlin-Schoneberg.

Stimate domnule Doktor,

Până alaltăieri seara nu eram hotărît; nu ştiam dacă e bine să merg Alaltăieri seara însă, găsind un preţios tovarăş de drum m'am hotărît să mă duc la d. Costică şi să-i zic. ai p'ţintică răbdare! m'ai chemat să-mi arăţi docomentele, arată docomentele! De alminteri sunt perfect convins că mă duc degeaba ştii bine că eu în daravera asta nu pot face nimica; poate doar să exercit vreo presiune morală prin prestigiul unei atitudini calme de erou desinteresat, imposibil egal şi 'n faţa triumfului şi'n faţa căderii. Nu

prea am le physique de l'emploi; dar, în sfârşit, să 'ncercăm: masele sunt totdeauna gata să aplaude pe eroii lor, fie cât de pârliţi.

Cum ţi-am scris, deci, ieri, plec mâne vineri seara şi duminică sunt la d. Costică

Rămâneţi sănătoşi! Purtaţi-vă guturaiul cu bărbăţie! Să ne mai vedem sănătoşi!

G erg,

Car.

P S — Am primit musica dela Iost[1]) Mulţumesc. Ne socotim la întoarcerea mea, care, sper, nu va fi prea târzie. — In acest moment primii şi pe d. Arène. Bogdaproste! O să-mi prinză bine pe drum.

P S — Iţi expediez Les cinq nuits de la Passion.

Dacă nu ţi-o plăcea, nu ştiu cu ce să te mai împac. Eu am tot notat, în carte, până ce am obosit; te rog, mai notează şi d-ta minunile rămase nenotate.

Dela toţi tutulor multă sănătate.

Al d-tale,

Car.

Joi 5/18 [Aprilie 1912].

CCCLXVII

Berlin W.

Stimate D-le Doktor,

Aştept răspuns favorabil la comunicarea mea de ieri din Budapesta.

Dela toţi la toţi, multă sănătate.

Devotatisim

Car.

14/27 [Apr. 1912].

Ce băiat de zahăr ai fi, să vii în persoană a-mi aduce răspunsul!

---

1) Magazin cu articole muzicale, din Lipsca

CCCLXVIII

Berlin-Schöneberg, 3 Iunie 1912.

Stimate d-le Doktor, mi-a făcut mare bucurie azdimineață când am găsit, la sosirea mea, carta d-tale postală, prin care îmi spui, cum eram aproape sigur, că v'ați speriat de geaba; și, de bucurie, m'am hotărît să vă poftesc, adică să îndrăsnesc a vă pofti, pe sâmbătă seara, 8 iunie, Sf. Medardus, (quand il pleut à St. Médard... etc.) la orele 8 precise fix, la Sachsenhof, la o mică cină daco-romană: afară de noi, patru, avem *un al* cincilea — Cellica. Despre dorința nesecată ce nutresc de a vă revedea cu voie bună, nu permit, mă 'nțelegi, niminui să se îndoiască. Sunt tare ahotnic de un colțișor simpatic în grădinița mea burgheză dela otelul meu favorit, unde sper că, îndată după trecerea mea la cele vecinice, Sfatul orașului Lipsia și Primăria Ploieștilor vor bate o tăbliță comemorativă cuprinzând următoarea inscripțiune bine simțită: « Aici îi plăcea iubitului Herr Direktor să se dea la speculațiuni transcendentale ».

Vă rog să nu ziceți. ba! și să aprobați întocmai planul meu, în toate amănuntele, studiat din punctul de vedere obiectiv pur. Cu mare nerăbdare aștept un răspuns dulce ca zaharina; cu mare nerăbdare, *însă* cu deplină încredere.

Vă trimit un pachețel cu zaharicale: să le mâncați sănătoși! fără să le arătați la copii; vorba poetului Teleor:

Rahatul le strică stomahul, hârbari!
Rahat să mănânce când or fi mai mari!

Mai multe n'am a spune: ghestulu-ți-i atâta, mă rog frumos la d. Doktor!

Cu plecată frățească dragoste,

al matale,

Car.

Marți dim. 3 VI.92 (sic).

Tutulor dela toți multe. multe complimente!

CCCLXIX

Berlin Schöneberg.

Stimate d-le Doktor,

Precum v'a comunicat (sper) Frau Doktor, vineri, poimâine, la 6.45 seara, mă voiu afla în restaurantul dela Künstlerhaus, aşteptându-vă să mergem împreună la Conzertul maistrului Cocoşilă[1]), atât de simpatic. Rogu-te, ia-mi prealabil şi mie bilet. Nu vă supăraţi să mâiu o noapte la dv.: a doua zi, dis de dimineaţă, scăpaţi de mine. Să ne vedem sănătoşi!

G. erg.,

Car

Dienstag d 11/VI [1912]

CCCLXX

Berlin Schöneberg

Stimate domnule Doktor, uite ce m'am gândit eu: n'ar fi frumos să avem vineri seara şi pe Cerna, şi la şi după Conzert? Ce zici şi d-ta?

Mă rog, ia măsuri cum crezi de cuviinţă.

Până la revedere, sunt, ca todeuna,

al Dv.

g erg,

Car

Miercuri 12/VI [1912].

Iţi aduc dări de seamă amănunţite asupra « inaugurării » statuei lui Cuza...

Bunătăţi!

CCCLXXI[2])

Berlin, 14 6 1912

Programul fiind numai pentru iniţiaţi aştept restaurant după conzert salut,

Caragiale

---

[1] Un pianist şi mim muzical, cocoşat.

[2]) Aceasta şi următoarea, telegrame.

CCCLXXII

Berlin, 14 6 1912

Leider komme nicht. Grusse,

Caragiale

CCCLXXIII [1]

Berlin Wilm. Sâmbătă 30 Iul./12 Aug. 905.

Iubite coane Păvălucă,

Am scris lui Costică o scrisoare lungă; sunt sdrobit de osteneală şi m'a apucat crampe la mână, grăbindu-mă să termin.

Eartă-mă că de astădată îți scriu prea puțin şi în fuga mare. Vreau să te pui sub protecția plicului lui Costică Dar câteva vorbe trebue să răspunz la ultima d-tale, care m'a încântat... Am să te scot din minți şi din... filologie şi să te târăsc în beletristică· un aşa subțire spirit grecesc e menit să strălucească în Daco-România pe alt teren decât al filologiei romanice... Vlahia produce roade — Ellada, oameni!

Mă grăbesc a te felicita de frumoasele relațiuni ce ai contractat în Sinaia, precum, şi mai ales, pentru demnitatea la care, grație meritelor d-tale, ai ajuns în fine — preşedinte al grațiosului Club! Sper — căci poate să ne vedem în curând acolo, că locul de vice-preşedinte este încă vacant. Dacă însă, spre mâhnirea mea, l-ar briga altcineva mai marcant, d. Costică sau d. dr. Petru, atunci reservați-mi cel puțin locul de secretar. Ce Dumnezeu! Atâta lucru mi s'ar cuveni şi mie între cocoane... Ca să-mi asiguri majoritatea voturilor, spune-le că le sărut mâinile cu tot respectul cuvenit şi cu toată dragostea tutulora în «unanimitate» (à la conul Gh. Sion).

Am scris lui Costică să ia seama la pelinul cel faimos, să nu-l isprăviți până viu şi eu. Faceți, vă rog, puțintică economie la acel

---

[1]) **Scrisoarea aceasta şi următoarele două, datate, ne-au fost înmânate prea târziu, ca să mai fie intercalate cronologic**

nectar; în curând are să vă sosească însetat un fervent închınător al Olımpuluı antic.

Complımente la toţı şı toate dela toate şı toţı.

Cu toată dragostea,
al matale, coane Păvălucă,
Caragıale

P S. — Jıdanul cumınte are o vorbă frumoasă· «Las' să zıcă el!» Aşa spun şı eu despre vorba tânărului d-tale, care ţı-a proclamat, *de par la volonté du peuple, la déchéance du génıe et du talent:* ...Las' să zıcă el.

CCCLXXIV

Schöneberg beı Berlın. F d [Martıe 1910]

Stımate d-le Doktor, mă bucur că v'a fost spaıma degeaba în prıvinţa boaleı gıupîneseı. Noi vă purtam grozav grıja, drept să-ţı spun. — Am prımıt cărţulıa franceză. Mersîm! Impreună cu asta, îţi expedıez *Selecta* de răposatul conul Alecu Odobescu (care mi se pare maı spălat decât toţı cei dın dzîlili dı aur a scrıpturılor române), şi un « Universul » cu comemorarea luı Lueger. După dıscursul lui Barbu, nu neglija să cıteştı şı urmarea: incıdentul Popovıci-Săulescu [1]. Une toute petıte note gaie ne nuıt jamaıs au paysage. — De venit eu la Lıpsca, nicı vorbă; nu mă pot mişca dın loc. Dar d-ta, dè! parcă mı se pare că ar fı frumos să te porneştı încoace şi anume: să vii sâmbătă cât maı de tımpuriu şı să pleci d'aci lunı sau marţi. Am să-ţı cer un mare ajutor lıterar O rog pe Frau Doktor cu profund respect să te învoıască. Fac dın asta o chestıune de înaltă încredere mınısterıală. — Aştept dar vınerı depeşa care-mı va anunţa ora sosırıı matale. Până atuncı, cu toată dragostea frăţească vă salutăm toţı pe toţı şı vă urăm sănătate şı voıe bună. Aşteptând telegrama d-tale ıscălesc,

ganz ergebenst,
Car.

P. S. — Când ne vedem, adu-mı amınte să-ţı spun ceva despre d. dr Gustı

---

[1]) *Unıversul*, 9 Martıe 1910, *Pıoasa solemnıtate pentru Dr. Karl Lueger*,— la Bucureştı, 7 Martıe

CCCLXXV

Schöneberg bei Berlin, 29 3. [1910]

Stimate domnule Doktor, vremea trage a primăvară, zezonul rozelor și al poeților; iar noi stăm așa indiferenți, fără să luăm un stimulant reconfortant. Care-va-s'zică, daca nu suntem poeți lirici și nu prea-mărim umana înțelepciune, trebue să renunțăm la marile principii ale Revoluțiunii — la drepturile omului? Și este oare un drept mai sacru pentru orce om decât dreptul la pitrecere? Tot aștept un semn dela d-ta, și văd că nu-mi mai vine

Cât despre speranța de a te videa picând în Innsbruckerstr., pe aceea am perdut-o de mult! Așa dar, daca nu-ți fac trebuință deocamdată « Dan » și volumul de poezii Vlahuță, rogu-te trimite-mi-le pentru câteva zile: cel puțin să am cu [ce] mă mângâia de uitarea la care m'ai osândit. Ce bărbat cumsecade ai fi să mi le aduci în persoană! Cum stați din sănătate? In țară bântuie multe boleșnițe Toți nepoții noștri sunt pojarnici. Fiți sănătoși. Să ne vedem cu bine.

Ergebenst,

Car.

Aflat-ai de marele desastru din Ungaria în satul Octtoruti, unde au ars într'o șură, la un bal popular, *cinci sute* de damezi [1])?

Ce știri dela d. Costică? Când vine? Când apare cartea?

Pe Creangă-l ai și d-ta. Rogu-te trimite-mi, împreună cu « Dan » și cu Poeziile Vlahuță, și pe Creangă. In schimb, ți-am trimis pe Odobescu.

CCCLXXVI

F d [1907—1908]

Fraților simbatrioți, plec la 2 50 prin Bayrbhf. Vă salut! La revedere! Rog dați aducătorului « Convorbirile » cu articolul *Cauzele Răscoalelor* [2]), care mi se pare că a rămas la voi.

---

[1]) Dame (plural sui-generis, în loc de « dameze »), în *Universul* dela 18 Martie 1910, *Groaznica nenorocire din Ökörító.*

[2]) *Cauzele răscoalelor țărănești*, în *Convorbiri*, 10 Octomvrie 1907, fără nume de autor, fragment, din articolul lui Caragiale (*die Zeit*, Viena), mai târziu broșura *1907, Din primăvară până 'n toamnă*

Fiţi sănătoşi. Păziţi-vă de vântul dela Nord, care paralizează orice avânt. Fiţi tari de drepturile voastre imprescriptibile.

Devotat,

Caragiale

CCCLXXVII

F d.

Stimate domnule Doktor, îţi alătur o poezie română şi două documente române, pe care te rog să mi le păstrezi cu toată discreţia.

Din ţară, absolut nimic interesant. Sfintele sărbători care s'apropie au amorţit orce activitate politică.

La noi, slava Domnului, toţi bine. Vă dorim tutulor multă sănătate şi pitrecere bună.

Cu dragoste al Dv ,

Caragiale
(poet naţional)

(Tăetură din ziar Foiţa ziarului «Tribuna» — Impresiile unui spectator De Corneliu Moldovan. — O mare artistă japoneză. Cu sublinieri de Caragiale)

CCCLXXVIII

F. d.

Hochverehrtes und liebes Frl...[1]) adică, pardon, prea stimate şi iubite Domnule Doctor,

Daca era trădare, trebuia s'o ştim şi noi!

Eu am venit să te scol pe la $7^{1}/_{2}$ şi mi-a fost milă să-ţi stric somnul — prea dormiai cu poftă. Din parte-mi pedepsit de vişinapurile noastre celebre, nu aş fi fost capabil să plec, şi aşa m'am gândit să mă mai dau puţin pe o parte în culcuşul meu... Dumnezeul meu! Când m'am trezit, trădătorul era departe! Atunci, de necaz m'am culcat iar, şi tocmai la trii fârtale la doi după doisprece m'am trezit, mă rog, foarte mahmur şi cu interiorul meu lipit cu vişinap peste tot.

---

[1]) Prea stimată şi iubită D-şoară (germ)

Apo, mă rog frumos de iertare la d. doctor, mi-au părut tare rău că n'au fost d doctor la masă să guste numai un zup de galinațeu acru, carele dréje Mai departe apoi, pot spune că nu mă simt capațe a porni la drum, având încă multă mustrare — de intestine.

Sper numai să am câteva cuvinte explicative despre petrecerea domnului doctor în preseara plecării din Berlin, care trebue că au fost destul de faină, mă rog

Eu mă pun la dospeală o zi-două, adastând o vorbă dela d. doctor, pe care deja îl doresc și mai departe la timp și'n șpaț voiu comunica d-lui doctor, când va fi să avem plăcerea a bea un Pfungstaedter zusammen[1]), și asta, curând, mă rog.

Al d-lui doctor cu multă dragoste

stimatoriu,

Car.

Complimente dela toți.

CCCLXXIX

F. d.

Prea stimate Cetățene,

Și ca Român, — căci, mai nainte de a fi om, Românul este Român, — și ca poet, — căci Românul este născut poet, — pot zice că mă aflu astăzi în culmea fericirii... Vezi numa! După ce primii dela d-ta fragmentul neprețuit cu începutul « Tricolorului », o împrejurare providențială mă făcu să dau peste atât de mult și cu drept cuvânt desideratele de d-ta, ca și de Românimea întreagă, țeterale, nu ale acrului Tațitus, (că'z acelea nu-s pentru noi acuma de samă!), ci peste ale dulcelui bard dela Mircești. Inchipuie-ți noroc! Am găsit, într'o colecțiune de poezii naționale legate, pe partea din năuntru a scoarței scriptura, (o recunosc perfect) oda « Tricolorul » — *în-trea-gă*, scrisă, fără doar și poate, de mâna olimpianului nostru. Zic *odă*, fiindcă trebue să fim prea nedați la slovă ca să punem în altă categorie decât a odei o concepțiune poetică de așa înaltă inspirațiune.

---

[1]) Impreună (germ.)

N'am nevoie, cred, să-ţi transcriu şi partea pe care o ai d-ta, presupun că originalul îl vei fi păstrat cu scumpătate, mă mărginesc a-mi face cu mare plăcere datoria cetăţenească de a-ţi da, aci alăturată în copie fidelă, urmarea « Tricolorului », dela versul din urmă al fragmentului pe care ai avut dragostea de simpatriot a mi-l împărtăşi.

Îţi scriu din *Lubeca-roşă*, unde am dat (iar noroc!) peste un pilsneraş la înălţimea celui dela Sachsenhof! — unde pui, că localul (z. Ratshalle) este tot aşa de *gemutlihi* [1]) ca şi cel lipscan.

Vă trimit, din partea noastră a tutulor la toţi, cele mai dacoromane salutaţiuni.

Al d-tale devotat,

Car.

Aşteptăm totdeauna şi primim cu bucurie veşti bune dela dv. — Vezi, mă rog frumos, alăturata urmare a « Tricolorului ».

Că li-i groază lor,
Groază tutulor,
Groază liftelor
Şi păgânilor
Şi Maghiarilor
Sălbaticilor
Fii ai Hunilor;
Fanaticilor,
Otomanilor,
Ulemalelor,
Şi paşalelor,
Budalalelor,
Şi Antarţilor,
Grecomanilor
Caţaonilor;
Schipetarilor,
Capsomanilor,
Şi Bulgarilor,
Sârboteilor,
Geanabeţilor,
Şi sectanţilor
Panslaviştilor,
Lipovenilor
Şi Scapeţilor

[1]) Gemutlich confortabil, comod, plăcut (germ.)

Și Jădanilor
Scârnăvilor!
Groază tutulor
Inimicilor
De-al Românilor
Braț răzbunător
Și triumfător .
Voi! Poeților,
Prozatorilor,
Oratorilor,
Muzicanților,
Lăutarilor,
Trubadurilor!
Toți cântați în chor
Cu viers tunător
Mândrul Tricolor
Ș'al său brav popor,
Rege iubitor,
Patrie ș'onor

... Aud?

CCCLXXX

F. d.

Stimabili domni, nu știu ce vreme o fi pe la dv., dar pe aici vă pot asigura că e o vreme superlativă, ceva care nu se poate spune.— De aceea nu pot îndestul regreta că d. Costică se lasă biruit de osteneală și nu se hotărăște să vie odată. O ocazie mai bună de plimbare prin Berlin, prin Lübeck și Hamburg nu se poate 'nchipui, și cine știe când se mai întâlnește d-lui cu asta. Acuma e Nordul în toată splendoarea lui: zile lungi crescând mereu; verdeață tânără; lumină și căldură cum îi plac dumisale. Nu-i mai trebue decât puțină petrecere ca să combată cu deplin succes starea de melancolie în care l-a cufundat politica daco-macedo-română, bat-o focul ori norocul! — Din țară nu mai știu nimica: sărbătorile și vacanța Paștelui au întrerupt toată activitatea publică. De trei zile, nicio gazetă, nicio scrisoare. Dv. ce mai știți? — Eu aș voi să plec pe la sfârșitul săptămânii. Până atunci, sper că se decide Costică la un fel. Vă rog spuneți-mi o vorbă dulce. — Să nu uit a vă spune: dela 1 Maiu s'a desființat biletele de dus și 'ntors; dar prețurile pentru clasele inferioare s'au redus așa că tot acolo revine;

adică s'a luat ca normă jumătatea prețului de dus și 'ntors. E chiar mai bine; nu ești constrâns la anume linie, nici clasă, pentru întoarcere. — Costică poate merge din Hamburg la Brussel, presupunând că vrea să vază Lubeckul și Hamburgul.

Multă sănătate tutulor dela toți.

Al dv cu toată stima,

Car.

CCCLXXXI

F. d.

Dimitriu și consoarta plecat mercuri seara. Când vine Costică? Ce mai faceți? Pe aici, după atâtea zile de toamnă rece, par'că dăm în spre bine. Ce mai știți din țară? Eu n'am mai eșit să citesc gazete; am fost cam indispus la intestine, și asta m'a demoralizat foarte mult. Daca printre gazetele voastre, aveți ceva mai interesant, trimiteți-mi și mie. — Dela Gusti n'am până acuma nicio știre despre marele eveniment. — N'ar fi rău să veniți amândoi bărbații odată. Am loc să vă găsduesc. Am mai sta de vorbă despre multe. Mi-ai face mare plăcere să mai stăm de vorbă în papuci. Răspundeți.

Dela toți tutulor multă sănătate,

Car.

CCCLXXXII

Kiel-Lübeck, data indescifrabilă.

Stimată Doamnă și stimate Domn Doctor, dela Lubeck, fiind cam turmentat, m'am suit într'un tren, ca să merg cu familia la Travemunde, și am ajuns la Gleschendorf. Am greșit trenul... Nu face nimic! găsim noi altul! En attendant, vă salutăm din Gleschendorf, și așteptăm la Travemunde din partea dv. o salutare

Dela toți la toți

viele Grusse,

Car.

und Familie

NICOLAE PETRA-PETRESCU

14*

f. d. [Berlin, 1906].

Prea stimate amice,

De atâta vreme nu ne-am văzut, unul de altul nu mai ştiam nimica; dar iată că, de curând, am avut nespusa plăcere să te revăz la Lipsca, în frumoasa arătare a unui june de douăzeci de ani. Să vă trăească Horia, flăcăul dv., care mi-a făcut o escelentă impresie!

Cu multă bucurie am constatat la dânsul o vie inteligenţă, luminată printr'o lectură deja vastă la vârsta lui, apoi dragoste pentru cultura înaltă, onestitate în apucăturile mentale şi o entusiastă ardoare juvenilă pentru cauzele mari. Pe lîngă acestea, junele nostru are foarte sănătoase vederi morale şi o purtare vrednică de laudă în societate. Fără pretenţie nepotrivită, fără acea displăcută afectaţie aşa de comună la tinerii din ziua de astăzi, totuşi fără stângăcie, deşi cu o nuanţă discretă de modestie şi cu acel binecuvântat dar de a roşi, care şade atât de bine la douăzeci de ani, Horia se vede numai-decât a fi bun copil de oameni buni. E un tânăr desăvârşit, care-ţi va purtà cu onoare numele şi va fi o podoabă a societăţii noastre româneşti.

Aşa, am rămas încântat de dânsul şi încă odată vă zic: să vă trăească flăcăul, să vă bucuraţi ani îndelungaţi de succesele la care este menit, să-i sărutaţi cununiile şi să-i binecuvântaţi urmaşii!

Fireşte amabilităţii lui Horia-i datorez că d-ta mi-ai aflat adresa şi, cu bunăvoinţă prietenească, mi-ai trimis frumoasa d-tale povestire morală, « Ilie Marin », pentru care şi eu şi fiul meu nu lipsim a-ţi mulţumi călduros.

Sper că zilele astea — de anul nou românesc — am să merg la Lipsca, poftit la o familie română prietină. Cu acea ocaziune nu

voiu lipsi a petrece câteva ore plăcute cu Horia. El are să pună, peste judecata mea rece de bătrân, căldura lui tinerească, și asta o să ne facă la amândoi bine — mai cu seamă mie, căruia-mi lipsește acea sfântă căldură, mai mult decât îi lipsește lui judecata matură.

Așteptând o vorbă prietinească dela d-ta, stimate și vechiu amic, vă urez, din parte-mi și din partea familiei mele, d-tale și Doamnei, să vă dea Dumnezeu sănătate, noroc și veselie: sfintele sărbători și anul nou, la anul și la mulți ani cu bine!

Al D-tale vechiu amic,

I. L. Caragiale

Wilmersdorf-Berlin.
Hohenzollerndamm. 3 Hpt.

HORIA PETRA-PETRESCU

I

« Stimate Domnule Petrescu,

Eartă-mă că la niciuna din chestiunile d-tale nu pot răspunde precis aşa de 'npripă.

Astfel:

— la 1-a. Eu, când am început a scrie, nu m'am gândit că are să vie 'n o vreme depărtată atâta onoare pentru mine, să se intereseze cineva de aşa amănunte ale vieţii mele de meseriaş; nu mi-a dat prin cap să ţiu zi cu zi socoteala de data şi de natura lucrărilor mele, de împrejurările în care le-am produs şi de locul unde s'au publicat

— la 2-a. « Epoca literară » apărea pe cât mi-aduc aminte acu vreo 9—10—11 ani, exact n'aş putea spune; dar asta o poţi afla la Biblioteca Academiei — colecţia ziarului trebue să se găsească acolo

— la 3-a. In multe gazete şi reviste am publicat şi iscălit, şi neiscălit.

Dar mai le ţiu eu minte şi când anume?

— la 4-a Cât despre aceasta, referitoare la familia mea, mărturisesc că nu o 'nţeleg Ce-are aface familia mea, care nu e nobiliară, cu operele mele? Şi eu socotesc că d-ta despre aceste opere vrei să faci un studiu critic de literatură şi artă — iar nu despre umila mea familie vreunul eraldic

Imi pare destul de rău că, fiind silit să plec din Bucureşti în grabă, nu ne-am putut întâlni acolo. Să ne vedem sănătoşi în curând pe aici; atunci voiu fi gata să-ţi dau cu dragoste orice informaţiuni voiu putea mai exacte

Până atunci, Dumnezeu cu d-ta! O strângere de mână dela prietinul d-tale

Caragiale

P. S. — Rogu-te, la prima ocazie, spune și din partea vechiului dumnealor prietin multă sănătate la părinții d-tale.

10/23 Oct. 906.

Wilmersdorf-Berlin. Hohenzollernpl. 4

II

Berlin, 12 12 1906.

« Stimate Domnule,

Dorind să contribuesc și eu, în marginile puterii mele, la numărul de sărbători al « Tribunei », Vă trimit, alăturat, un mic cântec studențesc în genul *Kommers* [1]). Dacă vi se pare demn de a vedea lumina, vă rog înaintați-l respectivei redacțiuni.

Cu stimă,

L...

P. S. — Rog a se păstra punctuațiunea și, de posibil, și ortografia.

III

Berlin, 19.2.1908.

« Stimate amice,

M'am născut în anul 1852, la 30 ianuarie (Trei Ierarchi) st. v., dis de dimineață; așa că, cu voia Ziditorului, numele lui fie lăudat!, am împlinit zilele trecute 56 de ani.

Dacă mi-o sta 'n putință, bucuros voiu face ceva de ocazie pentru jubileul bătrânei decane a presei române [2]).

[1]) *Kommers-Lieder*, termen generic pentru cântecele studențești

[2]) « Gazeta Transilvaniei » din Brașov.

Fii sănătos! Dumnezeu cu D-ta!

Cu distinse salutări

al D-tale,

Caragiale

P. S. — Rogu-te când scrii acasă, spune şi din partea mea multă sănătate bunilor mei prietini de acolo.

IV

Tânărul meu amic, mă aflu în Lipsca la d. Dr. Zarifopol (Fichtestrasse 13). Doresc să ne vedem. Vrei să vii mâne la 4 d a. să luăm împreună un pahar de ceaiu?

Vei fi primit ca la casa părintească.

Al D-tale amic,

Caragiale

Mercuri 27 Dec. st. v. [1908].

V

Stimate Domnule Petrescu,

Sunt în Lipsca, la amicul nostru d. Doctor Zarifopol (Fichte strasse 13). Aci, mă pun la dispoziţia dumitale mâine, luni 18 Ian., ora 3½ d. a. până la 7½ In caz că nu poţi veni, te rog anunţă-mă.

Cu stimă, al d-tale,

Caragiale

17/I 909, Duminică seara, 7 ore

VI

Stimate Amice,

Am propus d-lui Profesor dr. Weigand şi D-lui dr. Zarifopol, să facem la Lipsca, undeva, o şezătoare literară, unde să vă citesc ceva de mine, care poate v'ar interesa ca noutate [1]). Aşa dar, rogu-te, fiindcă ţiu să fii şi d-ta la citirea mea, ia îndată înţelegere

1) « Kir Ianulea ».

cu dumnealor. — Eu mâne seara luni 12/25 Ian., mă aflu în Lipsca la d. dr. Zarifopol. La revedere, cu bine!

Al d-tale prietin,

Caragiale

[Berlin] Dum. 11/24.I 909.

P. S. — Organizați așa să și putem petrece oțîră, după citire, care nu ține mai mult de un ceas.

Car.

VII

Iubite amice,

Așteptând scrisoarea d-tale din Brașov, mă grăbesc a-ți pune următoarele întrebări:

— 1°. Oare publicul cititor din Ardeal și din Ungaria ar primi bucuros și ar considera ca bine-venită pentru cultura noastră o revistă *strict-literară*[1]), de a cărei onestitate profesională să garantez eu, cu semnătura mea, ca Director și colaborator?

— 2°. Aș întâmpina de undeva împotriviri, dacă nu chiar animosități, cari să-mi zădărnicească întreprinderea, paralizându-mi pornirea la lucru?

— 3°. M'aș putea bizui pe colaborarea D-tale din când în când, și cari ar fi condițiile d-tale pentru aceasta?

Rogu-te, gândește, și fă-ți vreme a-mi răspunde, fără încunjur, la toate trei întrebările mele. Aștept. Multe salutări distinse prea stimaților d-tale părinți. O strângere de mână dela prietinul d-tale

Caragiale

P. S. — Prea stimatul nostru fruntaș d. V. Goldiș mi-a scris, invitându-mă să colaborez la «Românul». I-am răspuns pentruce, în împrejurările de față, nu mă pot bucura de înalta onoare ce-mi face. La prilej, îți voiu comunică și d-tale motivul meu. — Fii sănătos și vesel! Dumnezeu dee-ți binele pe care-l doresc copiilor mei!

Schöneberg b. Berlin Insbruckerstr. 1.
1/14 Ian. 1911.

---

[1]) Proectata revistă urma să se numească: *Momente libere*

VIII

Dragă Horia, ai scăpat din vedere o elementară regulă disciplinară în materie; ca literat conştiinţios ce te ştiu, trebuie să arăţi, într'o notă, amănunţit anume: din *care* lucrare franţuzească, a *cărui* autor, *când* apărută în Franţa, ai localizat opera d-tale *Păcat* [1]), dramă în 3 acte. Localizatorul măcar atâta trebuie să 'nţeleagă că datoreşte autorului original. — Sper că 'n interesul d-tale chiar, te vei grăbi să repari scăparea din vedere.

Cu părintească dragoste
al d-tale prietin,
Caragiale

[Schöneberg-Berlin], 13/26/V.911

1) După « Le juif polonais », dramă de Erckmann-Chatrian (n. d-lui H. P.-P.)

AUREL C. POPOVICI

I

Wilmersdorf bei Berlin, 22 1.06.

Dragă Aureliu, mâne seară, marți, suntem cu Ion Manliu la Sachsenhof. Mare plăcere ar fi pentru noi să vii și tu acolo, să cinăm împreună pe la 7 Daca vrei, înțelege-te prealabil cu d. prof. Weigand (eu am scris lui Gherea și lui Zarifopol) în sens ca să fim cu toții împreună *mercuri seara* la savanta sindrofie, atât de dorită din partea amicului vostru care vă salută

cu toată stima,

Caragiale

P. S. — In orice caz, lasă-mi o vorbușoară la portarul otelului vostru

II

Christos a înviat!

Frate Aureliu, în 1896, în ziarul « Ziua », pe care-l dirijà fie-iertatul Panu (pe atunci conservator), ai publicat tu o scrisoare privitoare la machinațiunile Companiei Brote-Mangra; în urma acelei scrisori, am publicat și eu, după indicațiunile tale, tot în « Ziua », și apoi în broșură separată, « Culisele Chestiunii Naționale ».

Daca ți-e posibil, rogu-te trimite-mi, cât se poate mai degrabă, cu *indicarea precisă a numărului* ziarului și a *zilei* când a apărut, textul întreg, *strict exact* al acelei scrisori, precum, asemenea, și *orice notă* de introducere sau comentariu din partea redacțiunii; — zic *indicare precisă* și *strict exactă*, că știi și tu cu ce oameni de omenie avem aface — foarte meticuloși, exigenți și scrupuloși când e vorba de cinstea și bună-credința... altora. Am mare nevoie de aceste

documente. Colecţia ziarului « Ziua » trebuie să se găsească în biblioteca Academiei.

Aştept cu nerăbdare răspunsul tău, care m'ar ajuta mult la o lucrare pe care trebuie s'o fac pentru « Românul ».

Incă odată, te salut, cu frăţească dragoste, creştineşte: Christos a înviiat! La mulţi ani cu toate bucuriile! Fiţi sănătoşi şi veseli tu şi toţi ai tăi! Dumnezeu să vă ţină în sfânta sa pază!

Al tău stimator prietin,

Caragiale

6/19 Apr., 1911. Schoneberg bei Berlin.
Insbruckeistr. 1.

III

Dragă Aureliu, te rog, citeşte alăturata scrisoare, lipeşte plicul cu discreţiune şi dă-l, cât se poate mai de grabă, la destinaţie. Suntem datori să apărăm pe un prietin preţios şi onest ca Motru de cursele ce i le 'ntind aşa de grosolan latronii condeiului[1]).

Auzi ce lucră dumnealor pe de desubt la Bucureşti!

Apoi, lasă-i! că, după Vaida, îmi vine iar şi mie rândul la « Românul » şi daca nu ţi-o plăcea, să nu-mi mai zici pe nume.

Dumnezeu cu tine şi cu toţi ai tăi.

frăţească îmbrăţişare,

Caragiale

Schoneberg bei Berlin. 11/24/V 911

P S — Stăruie de Motru 1°. să 'ndrepte stricăciunea băiatului aceluia, *A. C. C.* — cine-o fi procopsitul acela? şi 2°. să ia seama mai departe, să nu se mai strecoare ticăloşli în Revistă.

IV

Schoneberg b. Berlin, 5 1.12.

La mulţi ani cu noroc, sănătate şi veselie!

Dumnezeu să vă aibă în sânta sa pază pe tine şi pe toţi iubiţii tăi!

Cu frăţească dragoste,

Caragiale

1912

---

[1]) Vezi şi scrisoarea către d C Rădulescu-Motru (IV).

VASILE GOLDIŞ

I

F d [Ian.-Febr 1911].

Stimate şi iubite amice, Domnule Goldiş,

O împrejurare neaşteptată vine să mă împiedice dela îndeplinirea cuvântului ce v'am dat zilele trecute. Aflând că între redactorii «Românului» se numără şi Domnul Locusteanu — cu care n'am avut vreodată, nici măcar din vedere, cunoştinţă — mi-amintesc, cu destulă neplăcere, că acum doi ani, pe vară, printr'o serie lungă de articole, în coloanele unui ziar de prima ordine din Bucureşti, «Viitorul», un domn cu acelaş nume m'a maltratat şi calomniat, într'un mod neobicinuit de crud, chiar în presa balcanică După afirmările acelui domn, eram, ca literat, o secătură, o nulitate impertinentă, iar ca om privat, un individ malonest, neruşinat, vinovat de chantage faţă cu Direcţiunea Teatrului Naţional [1])

Pentru calomnie, n'am mai avut nevoie să-mi joc cinstea la noroc cerând reparaţiune dela Juraţi [2]) · mi-a fost de ajuns să dau la lumină o scrisoare autentică a unei persoane înalt puse [3]), ca să mă şterg de necurăţenia ce-mi asvârlea în obraz acel brav. Pentru maltratare însă, ce reparaţie aş mai fi căutat? Impotriva cuiva mult mai tare, nu poţi lupta decât răbdând şi tăcând · doar se va 'ndura ori sătura de tine şi, lăsându-te, pălmuit şi scuipat, în plata

---

[1]) Campanie stârnită de articolul lui Caragiale: *Un nou teatru*, în *Noua revistă română*, 28 Iunie 1909 *(Opere, V, Note şi Variante)*.

[2]) Ca în afacerea Caion

[3]) Scris. lui Pompiliu Eliade, directorul general al Teatrelor, în *Opinia*, 8 Aug 1909 *(ibid.)*.

Domnului, ca pe un ticălos ce eşti, i-o abate să se mai lege şi de altul, cine ştie care. Şi aşa, am răbdat, am tăcut şi, slavă lui Dumnezeu! acel onor. Domn, până în cele din urmă m'a iertat.

Imi place a crede că Domnul redactorul Dv. nu este acelaş onor. Domn Locusteanu dela «Viitorul» din Bucureşti; căci, dacă ar fi acelaş, înţelegeţi, ca om de onoare ce vă ştiu, că, alăturea unui brav care m'a maltratat, m'a calomniat şi, de saţiu, m'a iertat, mi-ar fi peste putinţă, spre adânca mea părere de rău, să colaborez la ziarul Dv.

Cutez a Vă ruga aşadar, stimate şi iubite amice, Domnule Goldiş, să binevoiţi, jertfind un moment liber, a mă lămuri în privinţa identităţii Domnului P. Locusteanu, redactorul Dv.

In aşteptarea preţiosului Dv. răspuns, sunt şi rămân, cu sentimentele de înaltă stimă de care sper că nu vă îndoiţi,

al Dv. devotat servitor,

I. L. C.

II

F d [după 20 Febr 1911]

Stimate amice Goldiş,

Am primit nepreţuitele d-tale rânduri şi tare m'am bucurat că pedica nu mai îmi stă în cale. Eu crez că n'aţi perdut nimica lipsindu-vă de colaborarea unui <om <care-şi bate joc de omenie> <care nu 'nţelege ce înseamnă omenia> aşa brav mercenar al condeiului. Sunt, mai ales pentru voi, ardelenii şi ungurenii, foarte primejdioase alianţele şi daraverile cu soiul acesta de români din regat, <cari au o şcoală> crescuţi la <o> şcoala perversităţii şi distrucţiunii — o şcoală care n'admite nici Dumnezeu în cer, nici autoritate pe pământ, <nici <dragoste> <respect de> nici respect faţă de cele sfinte nici omenie <între> faţă de oameni, o şcoală care <adesea seamănă a> are multe asemănări cu un ospiciu de alienaţi: grandomani, persecutaţi, deprimaţi, furioşi şi între ei, cuminţi mişei, cari de dragul şcoalei şi de pofta scandalului, se prefac nebuni. Şi barem, <măcar nici> dacă <ar fi talente> aşa smintiţi, s'ar găsi <talente> vreo scânteiăre de talent, <prin toată activitatea> în tot sbuciumul lor bolnăvicios! Inculţi sub nivelul gramaticei elementare, <şi cu atât>mândri ca Dante Ali-

ghieri, <mălăeţi> <nuli ca gândire> <mălăeţi ca expresie> gândire nulă, expresie mălăiaţă, toţi sunt <toţi atâţia> nişte *chemaţi*, <şi la alegere> şi absolut atâţia *aleşi*, căci fiecare se alege pe sine, unul <n'are> nu e în primejdie a rămânea neales <Sunt>, în fine toţi *moderni* şi modernizatori. Sus şcoala negaţiunii în credinţă, în ştiinţă, în artă, spre <suc> progresul Binelui, Adevărului şi Frumosului Unde nu sunt câini nu trebue ciomag, te plimbi, ragi cu mâinile 'n şold (?), unde nu e opinie publică, <trebue> <poţi> <trebue numai> nu merit trebue, ci <impertinent> neobrăzare

Vrei să ai succes, tinere <? Intri>, dacă n'ai avut încă? Intră <în Mitropolie când ese> cu sgomot în biserica Mitropoliei la <o slujbă împărătească> slujba unei sărbători împărăteşti. Imbrânceşte în dreapta şi'n stânga mulţimea credincioasă, fă-ţi loc larg şi treci drept în faţa Mitropolitului, care a eşit cu sântele daruri. Ia-l de barbă, sguduie-l, scuipă-l în faţă, răstoarnă-i sfintele daruri şi calcă-le 'n picioare. Apoi <pune-ţi (?)> cu pasul demn şi măsurat, retrage-te mândru <de isprava d-tale>. Toată lumea va zice: Iată un modern! <Şi> iar toţi emulii d-tale de aceeaşi şcoală vor gândi toată noaptea <la isprava ta> la isprava d-tale, căutând fiecare să născocească pentru a doua zi ceva care spre succesul lor să întreacă neomenia d-tale [1]).

III

Vineri (18/31.III, 911) 12½ ziua

Drăguţule, am dormit, slavă Domnului, destul de frumos, dela 5 dimineaţa până adineaori la amiazi şi am visat că mergeam cu şnelzugul [2]) cătră Arad, ca să-ţi fac o rugăminte. Şi mă bucuram că iar o să mă aflu între atâţia buni prietini. Atâta numai mă îngrija· mă gândeam că am să dau iar de drăguţul meu amic Dr Iancu [3]). Eu, drept să-ţi spun, ţiu mult la băiatul ăsta, căci e inteligent şi vesel, înzestrat cu bune purtări şi frumoase sentimente, şi apoi simţ că şi el are oarecare simpatie pentru mine. Dar...

[1]) Concept neisprăvit, pe feţele curate ale unei scrisori a lui V Goldiş, cu data 18 Febr 1911.

[2]) Rapidul (germ).

[3]) Dr Cornel Iancu, avocat la Arad

are un grozav cusur: mereu îmi dă zor să mă 'nscriu şi eu numaidecât în Loja 3 a Bunilor-Templieri· Ei! cât îl iubesc, sacrificiul convingerilor mele ştiinţifice, mărturisesc că nu i-l pot face aşa de grabă. Spune-i, te rog, mai dinainte ca să ştie la ce se poate aştepta dela mine... Să nu mă pomenesc, mâine-poimâine, că mă acuză de a-i fi sdrobit cele mai frumoase iluziuni de misionar. Deocamdată, îl rog să se mulţumească cu cele mai cordiale frăţeşti salutări din parte-mi — Să revenim însă la rugămintea pentru care pornisem în vis către d-ta. E vorba de un *erratum* sau, mai bine *corrigendum* în copia articolului « Termitele », pe care trebuie să-l fi şi primit. Şi anume iată...

Cam pe sfârşitul primei treimi din acest articol, te rog negreşit, nu uita, fă următoarea schimbare:

In aliniatul care începe cu « Vai de oraşul... »
în loc de·
Vai de oraşul în care au pătruns şi s'au prăsit Termitele!
să se pună:
Vai de oraşul în care au apucat să se 'ncuibe termitele!

Sperând că *Termitele* mele, ca mică satiră uşurică, n'or să-ţi displacă, te salut frăţeşte dorindu-ţi multă sănătate şi veselie pentru d-ta şi pentru graţioasa d-tale doamnă.

Devotatul d-tale,

Caragiale

P. S. — Nu te supăra şi dă-i domnului dirigent al Librăriei noastre alăturata comandă.

Al d-tale,

Car.

IV [1]

In urma celor conţinute *Românul* joi despre amestecul scriitorilor din Ţară în luptele Dvoastră regret imposibil continua colaborarea. Urmează scrisoare

[*Caragiale*]

16/29 [Aprilie] 1911 dimineaţa.

[1] Telegramă

V

Stimate frate Goldiş, citeşte, rogu-te, alăturatele rânduri din « Rom. »... (joi 14/27 apr.) subliniate cu roşu şi spune-mi dacă eu nu mă aflu în situaţia unui om dat afară dintr'o casă unde a intrat nepoftit.

In adevăr.

Tinerii scriitori din Ţară se mărginesc a cutriera lumea românească, dedându-se la diletantism artistic, ţinând şezători literare, nişte inocente sporturi — fatuitate juvenilă. Aceste exhibiţiuni fac poate o bună reclamă de popularitate impresariului lor; nimini însă nu i-ar putea învinui pe ei de scopuri politice ori ascunse.

Nu pe ei deci îi poate atinge asprul avertisment al « Rom. »; el mă loveşte direct numai şi numai pe mine, *singurul* dintre scriitorii din Ţară care făţiş, cu pornire hotărîtă şi cu manifestă părtinire m'am amestecat în luptele Dv. Am greşit, mărturisesc... Vina mea! Şi Domnii dela « Trib. » trebue să fie din cale-afară iertători faţă cu mine, ca să nu releveze şi să nu-mi vîre sub nas acest avertisment care, deşi ireparabil, îmi place a crede că este isvorît într'un moment de precipitare nevinovată, nu combinat cu răutăcioasă precugetare, precum ar putea părea.

Regretând că mi s'a 'nchis atât de de grab — şi încă într'un aşa mod brusc, — ca să nu zic mai mult — coloanele Dv. şi prin urmare ale întregei prese româneşti din Ungaria, te rog stăruitor, frate Goldiş, să dai loc alăruratei notiţe în cel mai apropiat număr.

Pentru lichidarea echitabilă a socotelelor noastre, voiu trece cât mai curând pela Dv., poate chiar pe la sfârşitul săptămânii viitoare.

Până la revedere, vă trimit tutulor cele mai distinse salutări.

al Dv. devotat servitor,

C[aragiale]

Sâmb 16/29 [Aprilie] 1911.

Notiţă la Informaţiuni — D Caragiale ne scrie că, fiind peste măsură ocupat cu nişte lucrări literare, regretă a nu mai putea colabora la ziarul nostru

VI

Frate Vasile, iată aci alăturat articolul cu pricina [1]), 7 file, care m'a muncit mai tare decât o comedie în trei acte. Fă cu el ce te

[1]) « Scrisoare », în *Românul* din Arad, dela 30 Apr./13 Mai 1911 (*Opere*, V).

taie capul, întrebuințează-l cum crezi mai bine în interesul cauzei: iartă-mă, mai bine decât așa nu am fost în stare să-ți fac ceva; totuși, cred că nu e tocmai de disprețuit. Ia seama, rogu-te, să iasă corect. Introdu-l așa și comentează-l oricum îți place, numai ia aminte să nu mă obligi a mai reveni asupra chestiunii. Fii cu băgare de seamă, nu te mânia Nu mai pomeni de poetastrii noștri, lasă-i în pace, cred că destul le-am dat eu. Aștept o vorbă de aprobare dela voi. Vă trimit multe salutări frățești Spune-i lui Dr Cornel Iancu să nu mă uite.

Mă grăbesc să apuc poșta Fiți sănătoși toți. Dumnezeu cu voi.

Al vostru devotat prietin,

Caragiale

8/V, 25/IV 911

VII

F d [7-10 Mai 1911]

Dragă Goldiș, te rog nu neglija, în caz că publici articolul meu, să faci următoarea îndreptare neapărat necesară, și adică: la foaia a doua de sus, unde e vorba despre poezie, în loc de: *nu când vrea numai să fie*, schimbă așa: *nu când numai vrea să fie;* adică ordinea cuvintelor *vrea și numai* trebue intervertită: [în loc] de *vrea numai*, să treacă· *numai vrea* Căci la care verb se leagă? Astfel aci trebue să preceadă, pentru claritate, verbul său anume. E bine înțeles că, aici, *numai* e un singur cuvânt ia seama să nu ne joace festa zețarul și corectorul, să ne pomenim cu *nu mai* în loc de *numai*. Salve

Tibi,

Caragiale

VIII

... așa de târziu îți răspund am lipsit de-acasă Până în septemvrie românesc să mă ierți că nu pot da nimica pentru ziar; sunt până peste cap ocupat cu o piesă de teatru [1]), care nu mai suferă amânare Indată ce o termin, merg în țară și, în trecere ori la

[1]) Titircă, Sotirescu & C-ie

întoarcere, mă opresc negreşit la Arad pentru câteva zile. — Până atunci primeşte, te rog, pentru d-ta, pentru graţioasa d-tale Doamnă, precum şi pentru toţi prietinii noştri, cele mai distinse salutări din partea devotatului Dv

serv şi prietin,

Caragiale

8/21 VII 911

IX

F d [1911].

Frate Goldiş, mă iartă, rogu-te, dacă ţi-am scris aseară prea nepoliticos într'un moment de necaz. Am fost în adevăr, furios de atâtea greşeli şi mai ales de aceea de neiertat: *politica* scoţiană în loc de *politeţă* scoţiană — de care cu drept cuvânt ne poate lua la refec adversarii. Ce Dumnezeu! un ziar aşa de serios şi cu atâta răspundere, şi politică şi culturală, să nu se 'nvrednicească a apărea într'o formă convenabilă! Să apară fuşer, ca toate fiţuicile de provincie din fericitul regat al României! Asta este un testimoniu de lipsă de cultură naţională. Văzut-ai ziar european în aşa hal de înfăţişare rurală? — Rogu-te, în interesul demnităţii naţionale, ia măsuri, şi, încă odată, iartă-mă dacă, la necaz, te-am supărat.

Frăţească salutare,

Caragiale

TITU MAIORESCU

I

Piesa [1]) este *gata toată.*
Când poftiţi să săvârşim botezul după datine?

Al dv.,

I. L. Caragiale

19/9/1884.

II

Stimate Domnule Maiorescu,

Favoarea de a obţinè dela Dv câteva minute de audienţă particulară o doresc aşa de mult, încât nu mai pot să nu îndrăsnesc a vi-o cere. Aşa ocupat cum am văzut că sunteţi, nu mai am curajul a veni deadreptul la Dv. ca să vă deranjez; — astfel, dacă am norocul să puteţi dispune de un moment pe care atâta-l doresc, vă rog respectuos anunţaţi-mă când permiteţi a vă vedea

vechiul Dv. cunoscut

« cinicul »

I. L. Caragiale

(Calea Victoriei 148, catul de sus)

Miercuri 6 Apr [1888].

III

Stimate Domnule Maiorescu,

Dar Chibici? Noi l-am fost uitat alaltăieri-seara. Il înştiinţaţi dumneavoastră sau să-l înştiinţez eu? Dacă nu v'aş supăra prea

[1]) *O scrisoare pierdută*

mult, v'aş ruga să-mi împrumutaţi până mâine seara «Convorbirile» cu *Amintirile* lui *din timpul răsboiului.*

Devotat,

Caragiale

Marţi 21 Nov. 1889

IV

Stimate Domnule Maiorescu,

Sunt gata, mâine chiar aş putea citi[1]). Când dar? Aştept un cuvânt dela dv. — Ştiu că şi dv. şi d-na Maiorescu aţi convenit ca să nu mai fie altcineva decât Jacques şi d-na Negruzzi.

Al dv.,

Caragiale

Sâmbătă 9/21 Dec 1889.

V

24 Dec. 1889

Bună dimineaţa la Moş-Ajun!

Ne daţi or nu ne daţi?:

«Poezia Rumănă» cercetare critică, «Beţia de Cuvinte» şi urmarea ei, răspuns la răspunsul «Revistei»

Fac, în familie, o conferenţă despre *Junimea* şi am mare nevoie de aceste preţioase documente

Mulţumesc mai dinainte şi

la mulţi ani

cu cele dorite

al dv ,

Caragiale

---

[1] *Văpasta*

VI

Berlin, 28 2.1908.

Din toată inima ca pe frumoasele vremuri ale tinereţii un bătrân şcolar urează ilustrului învăţător la mulţi ani[1]) cu sănătate şi veselie. Trăiască Maiorescu.

Caragiale

VII

19 febr./3 mart. 1908.

I. L. Caragiale

bătrânul scolar este fericit că o pornire din inimă i-a fost întâmpinată cu atâta graţie din partea ilustrului şi totdeauna neuitatului învăţător. Incă odată, la mulţi ani, cu sănătate şi veselie, trăiască Titu Maiorescu!

Wilmersdorf Berlin.

VIII

Ilustre Domnule Profesor,

Un scolar puţin însemnat, care a ştiut poate mai mult să te supere decât să se folosească de învăţăturile D-tale, îşi permite, cu tot respectul, a-ţi trimite din depărtare urarea sa cordială:

Să trăească Ilustrul nostru Profesor Titu Maiorescu întru mulţi ani, sănătos, cuminte şi vesel! aşa cum din tinereţe îl ştie

bătrânul şcolar,

I L. Caragiale

15/28 Febr. 909.

[1]) De ziua naşterii (15 Februarie st v)

DELAVRANCEA

16*

I

F. d. [Oct. 1907]

Frate Barbule,

Am părăsit amândoi de mici umilul acoperimânt părintesc, şi care dincotro — tu din prăfăria Delei-vechi, eu din mocirlele Ploeştilor — am pornit sub paza Unuia singur de sus. Aspre cărări am bătut. amorţiţi la 'ncheiături, însângeraţi la tălpi, loviţi peste obraz — pe când eram departe de odihna cu icoana la căpătâi şi de mâna care să fi mângâiat cu milă fruntea pălmuită de străini. In momente când, după îndelungi tenebre, se aprindeau pe vaste orizonturi zorile după cum socoteam [ale] epocei de lumină, am ajuns copii încă în Forum, să reclamăm toga virilă... Acolo, trâmbiţa Patriei chema din toate depărtările pe toţi bravii — pe cuminţi, la strălucitoare triumfuri; pe creduli, la jertfă crudă. Acolo ne-am întâlnit aşa de tineri şi cu pieptul nainte, fără să stăm o clipă la 'ndoială, ne-am luat locul mai dinainte însemnate (sic) de sorţi. Acolo, aceeaşi pe deoparte umilitate a extracţiunii, pe de alta aceeaşi îndrăsneală pentru bătăliile viitorului, ne-au apropiat. — Intâi, ne-am înţeles fără să ne iubim; apoi, ne-am iubit fără să ne'nţelegem; şi tocmai târziu spre bătrâneţe, după atâtea lupte, am ajuns, dar biruiţi, să ne 'nţelegem, fiindcă ne iubim — şi să ne iubim fiindcă ne 'nţelegem. Şi sper că şi tu gândeşti, ca şi mine, că întâlnirea, apropiarea şi prietenia noastră a fost o favoare — eu cred, mare.

Să fi avut Patria nevoe de jertfirea noastră? Asta-i altă vorbă... Daca nu, păcat de noi! daca da, onoare nouă! <Dumnezeu fie lăudat. Mai la urmă, pentru cine este sortit la luptă, după norocul de a birui, cel mai mare noroc e a fi biruit>. Fiindcă văz, cu foarte, foarte adâncă plăcere că ţi-a plăcut articolul, <meu> publicat şi

în *die Zeit* şi în *Convorbiri* trunchiat şi plin de greşeli, ţi-l trimit întreg aşa cum l-am aruncat eu *atunci*. Te rog primeşte-mi omagiul cu dragostea cu care ţi-l aduc şi crede în nestrămutata prietinie şi înalta stimă ce-ţi păstrează

al tău vechiu,

Car.

P. S. — In ultimul moment, acu, primesc din <ţară> Patrie o cartă postală reprezentând triumful grandioz 1906. Adevărat clasic: Mire Caesar resplendescens! Sunt un dilettante în istorie mai norocos chiar decât <îmi închipuiam> puteam crede după <magulito> aplauzele tale atât de măgulitoare: iată am găsit pentru micul meu Essai de istorie contemporană şi ilustraţia gata. O lipesc în josul <articolului> prozei mele. Tu care ai gust artistic, spune-mi rogu-te: aşa e că nu se poate ceva mai potrivit?

Fiţi sănătoşi tu şi ai tăi. Dumnezeu cu voi.

Al tău frate,

Car.

II

[F. d. circa 15 Febr 1908]

Frate Barbule, am primit şi ultima ta cartă scrisă în fuga mare grăbit să mergi la Curte. Nu posta germană ci eu singur sunt de vină — eartă-mă. Am tot amânat să-ţi scriu cu gândul să-ţi răspund pe larg odată la toate şi până să mă hotărăsc a pune mâna pe condeiu, am şi aflat de alegerea ta [1]) şi apoi de ruptură [2]). Cu cât m'am bucurat de întâia, cu atât fireşte m'am mâhnit de a doua; nici de una însă nu m'am mirat: ştiam că neapărat era să se 'ntâmple amândouă. Cine pe de oparte îl cunoştea pe Carp, iar pe de alta ştia animositatea dintre cei doi stâlpi ai partidului conservator, trebuia să prevază ruptura, ca inevitabilă şi foarte apropiată, încă dela presentarea contra-proiectelor « sacre, inviolabile şi nediscutabile ». Ba, daca ai cumva ocazia să vorbeşti cu Panu, el îţi va spune că, încă de astă vară, când a fost aci în Berlin, amândoi am prorocit-o aproape cu siguranţă! Carp trebuia până'n sfârşit să aleagă între cei doi fraţi tebani şi să se aplece într'o parte atât de tare

[1]) Ca deputat de Putna

[2]) Dintre Take Ionescu şi conservatori

încât să se rupă cu totul de cealaltă; şi nu era de stat la 'ndoială încotro se va apleca — pornirea lui naturală era mai dinainte indicată. Sângele apă nu se face. Prin urmare... prin urmare, şi la alegerea ta — pe care tu nu ţi-o explici, părându-ţi ceva fenomenal — trebuia să m'aştept, ca la un corolariu, ce se impunea: nu putea fi lăsat pe din afară Delavrancea, când se pregătea darea lui Take afară; era absurd să fie Delavrancea expus primejdiei ereziei; Delavrancea trebuia închinat frumos şi pus între icoane, la loc sigur de apărare împotriva ispitei fiului lui Belzebut; — un aşa *à-tout* nu se trece cu vederea într'o partidă de *ori-ori*.

Acuma (fiindcă trebuie să-ţi fac această confesiune), îţi spun că eu am cerut lui Take să mă înscrie printre ai lui, şi sper că cererea mea n'are să întâmpine vreo serioasă pedică. Neînsemnat cum sunt, înţeleg că la voi n'am ce căuta. Vouă, în formaţia actuală, nu vă trebuesc oameni ca mine; şi omul nu trebue să se vâre unde nu trebueşte. Şi să nu mă compari cu tine. Tu faci stăruitor politică de atâta vreme; tu eşti o forţă personală prin talentul tău şi prin popularitatea ce ţi-ai cucerit-o cu talentul; forţa ta e cotată: dacă nu utilizarea, măcar neutralizarea ei este încă un mare câştig pentru un partid, mai ales în momente de fermentaţie supremă. Dar eu? Eu ce forţă am? Proprietate, nu; bogăţie, nu; relaţiuni de familie puternică, nu; talent, trecut politic, nu. — Atunci?

Atunci, m'am gândit să mă duc la Take, să mă cufund în grămadă — în tramcar, acolo unde şi cum i se cade unei valori absolut neglijabile ca... — şi m'am dus cu dragă inimă. Sunt bătrân fireşte şi ştiu că dela vârsta mea 'ncolo nu se mai reface o viaţă trăită; orice regret pentru vremea perdută ar fi nu numai de prisos, dar şi *de mauvaise grâce*. Cariera unui om este o indisolubilă căsătorie mistică soţul nu poate beneficia, mai ales către declin, de corectivul divorţului; ba, orice plângere tardivă din parte-i ar fi gratuit ridiculă. Nu crede că-mi fac cumva ilusiune că voi găsi acolo unde mă duc vreo strălucită compensare la adversitatea ce m'a bătut pân'acuma. Mă voi mulţumi cu foarte puţin. Acolo cea mai mică atenţiune, o privire binevoitoare, o strângere de mână, dată nu în silă cu un singur deget fricos de mânjire la contactul plebeian, mă vor plăti de extrema nesocotire sub apăsarea căreia am îmbătrânit; o recunoaştere cât de platonică a unei mici calităţi, ce poate cu bunăvoinţă mi s'ar găsi şi mie, m'ar mângâia de umilirea ce am îndurat-o o viaţă 'ntreagă întâmpinând

mereu numai inventariarea amănunțită a marilor mele lipsuri și cusururi.

Frate Barbule, eu cred că de când mă cunoști n'ai dovedit la mine nicio clipă de vanitate; gândește-te bine și vezi că afirmația mea nu este de tăgăduit. Dar între vanitate și renunțare perpetuă la demnitate, între îngâmfare nelimitată și desăvârșită supunere la nesocotire și la dispreț, sunt, mi se pare, destule trepte — multe. Când intru într'o casă, nu pretind să mi se dea la masă un anume loc în vază, mă mulțumesc și la coada mesei să stau; căci, oriunde m'or pune, mai mic decât sunt n'am să fiu; ba, pot zice că mi-a plăcut oricând să stau mai departe de frunte și să las pe alții a trece înainte. nepotrivirea cu un loc de onoare mi s'a părut totdeauna mai onorabilă când este în paguba persoanei decât când este în paguba locului. Dar daca nu mi-a plăcut deloc să mă vâr spre partea de sus a mesei, iarăși nu pot primi să fiu trimis la bucătărie a linge talerele ca un nepoftit, numai ca să pot spune a doua zi celor de teapa mea că am avut cinstea să intru sub acoperimânt de casă boerească Și asta, cred eu, e o dovadă că nu sufer de trista infirmitate a vanității.

Ei! mai ales astăzi, cum ați rămas voi absolut puri la voi, boerii sunt prea mulți și prea strâmtă masa ca și unul ca mine să încapă acolo unde n'a putut încăpea nici unul ca Take Ionescu. Știu bine că la bucătărie s'ar găsi vreun locșor biet și pentru mine printre domesticitate; dar deși nepotul unui grec bucătar, la bucătărie mi-e greu să merg. e o deprindere care trebue învățată de tânăr; la bătrânețe de geaba aș încerca să o învăț oricât aș fi convins de multiplele-i dulci foloase. Gândesc că Take, cum îl știu om bun, mă va pune la masa lui, bogată ori săracă, în cel din urmă loc din coadă, mă va pune însă la masă — între meseni.

Să sperăm oare că într'un viitor cele două mese se vor apropia una de alta? Înțelegi bine că daca, unindu-se, n'ar mai rămânea un scăunel pentru mine, n'aș fi chiar mâhnit; m'aș bucura din contra stând pe afară în picioare, să văd iar prin geamurile luminate a giorno familia conservatoare (naștere, avere, merite, talente), șezând ca oamenii de omenie în frățească înțelegere la aceeași agapă sub acelaș acoperământ.

Fiți sănătoși tu și ai tăi. Te dorește mult și te îmbrățișează,

al tău vechiu,

Caragiale

III

[F d. circa 15 Febr 1908]

După ce am expediat scrisoarea recomandată adineaori, de frică să nu-ţi mai întârziez răspunsul, aşa de multă vreme datorit, mi-am adus aminte că nu te-am rugat a nu comunica rândurile mele nimănui. Toate câte ţi le spun între noi trebue să rămână, afară fireşte de un singur om — singurul prietin căruia, fără pagubă nici pentru tine, nici pentru mine, ai putea să-i destăinueşti scrisoarea mea — înţelegi cine e acela — Vlahuţă.

Sper că în luna viitoare ne vom vedea — asta nu va să zică de loc că nu trebue să-mi răspunzi la scrisoarea mea Când ne vom revedea vom comenta îndelete împrejurările, de a căror perspectivă tu, îmbrobodit peste ochi, nu-ţi poţi da seama. De ce nu sunt eu în locu-ţi? Sau barem de ce nu am nici talentul, nici încrederea ta, a-ţi face înţeles interesul tău suprem şi ca persoană privată şi ca om public. Dar... Dumnezeu să-ţi dea gândul cel bun, atât de aproape de mintea omului — atât de departe de mintea ta — boule!

Fii sănătos! să ne vedem sănătoşi!

Al tău,

Car

Părăseşte clanul feudal Lasă-te de castele medievale; leapădă-te de iunkeri. Dă-ţi demisia din Cameră şi mergi numai decât de te 'nscrie în rândul întâi în viitoarea combinaţie ministerială! O lume întreagă are să te aclame când te-o vedea suind bărbăteşte la locul tău, încă odată: boule!

C. DOBROGEANU-GHEREA

I

Berlin-Wilmersdorf, Sâmbătă 30 Iul./12 Aug. 1905.

Dragă Costică,

(Neplăcuta mea scrisoare de alaltăeri, în care nu-ţi vorbesc decât de proastele mele afaceri, nu o pun la socoteală; şi de aceea, fără să aştept un răspuns la ea, mă grăbesc a ţi-o trimite pe aceasta, întârziată ştii din ce cauze).

Imi place să crez că profiţi de situaţia comodă în care se află amicul meu Nicolae II, ca să ţi-o aranjezi pe a ta aşa, încât la iarnă, dacă nu şi mai degrab, să poţi veni fără grije aici la Berlin, unde, împreună cu copiii tăi şi cu un bun prietin (poate cel mai bun — măcar dintre prietinii daco-români) să faci o cură pentru nervii tăi saturaţi de necurăţenia orientală. Trebue să te aeriseşti, să te desmorţeşti, să te desrugineşti, făcând şi un altfel de sport decât sportul îndeplinirii datoriei pe un teren atât de ingrat, în mijlocul unei lumi, pe care, oricât de optimist ai fi, e vreme să 'ncepi a o cunoaşte, în sânul unei societăţi umane pentru care — t'ei fi convins, în sfârşit, de vorbele mele — e atâta de necunoscută noţiunea « datorie umană ».

Ştiu cu câtă pasiune ţii la acest sport umanitar şi social; de aceea, n'aş fi în stare să fac glume cu tine asupra acestui punct, şi mă grăbesc a-ţi declara (eu, omul incapabil de orice alt sport decât al contemplaţiunii) că din toate punctele de privire consider sportul tău ca singurul (după al meu) demn de un om întreg la suflet: fireşte că e mai demn pentru un bărbat să se mişte şi să se trudească pentru binele şi progresul omenirii, decât pentru progresul pulpelor şi braţelor sale, să-şi bată capul cu un scop mare şi nobil, decât să-şi bată labele, fără de niciunul. Insă, dragă Costică, sport şi sport: toate sunt bune când au, cum trebue, o metodă;

și cine le face exclusiv și abuziv, mai ales pe un teren și într'un mediu ingrate, cum îți spun mai sus, se poate expune la perturbări și accidente nervoase Prin întindere continuă fără sistemă, vrând să sporești peste măsură elasticitatea unui fir, i-o poți compromite: ori se rupe firul, ori, în cazul cel mai bun, dispare elasticitatea, rămânând firul întins, fără să se mai poată 'ntoarce la loc în starea normală

Iată ce crez eu. Și mai crez iarăși, că altruismul, ca să fie în adevăr efectiv, nu trebue să însemneze anihilarea absolută a egoismului, ci concilierea bine echilibrată cu acesta. Să nu zici repede că astea sunt numai vorbe goale și jocuri de cuvinte fără fond. Ai răbdare... Cum poate cineva concepe ideea de datorie față cu lumea prin negațiunea aceleiași datorii față cu sine însuși, care este și el o parte a lumii, parte demnă de atenție cu atât mai mult cu cât ea are mai multă atenție pentru necazurile altora, supusă și ea acelorași desastre, doritoare și ea de aceleași delicii? — Un suflet întreg, tocmai printr'un fel de egoism delicat și iper-iritabil, devine altruist: îi este milă de durerile altora și vrea, cu paguba lui, să le liniștească, și dorește să facă bine altora chiar sacrificând binele lui; fiindcă acele dureri ale altora sunt supărătoare pentru simțirea lui, îi turbură binele lui. El trebue să-și știrbească binele lui pentru al altora, vrând tocmai să și-l asigure pentru partea care-i mai poate rămânea: își împlinește o datorie către sine, îndeplinind alta către ceilalți. Când văd o nedreptate care personal nu m'atinge deloc, pentru ce mă revolt și caut s'o reprim și să-i împedic recidiva? Pentrucă este pentru mine o ofensă intolerabilă, care trebue reparată: îmi tulbură liniștea pe care trebue să mi-o recapăt. Mă simt dator către nedreptățit, simțindu-mă dator către mine însumi. Așa crede și bunul nostru vechi amic Don Quixotte, care poate nu este un tip atât de neînțeles, și încă și mai puțin de ridicul, cum gândesc toți cei de seama burtosului său scutier.

Ne cunoaștem cam de mult, iubite Costică; ai avut destulă vreme să 'nțelegi cât de puțin aș fi în stare să rănesc pe cineva în credințele și pasiunile lui, când le văz nobile și le știu sincere și oneste. Mai cu seamă pe tine, unul dintre foarte rarii oameni (ca să nu zic chiar singurul) pe cari i-am întâlnit la noi, având onestă și sinceră credință — cum aș putea să te rănesc? Dacă glumesc câte odată, crez că 'nțelegi că nu glumesc asupra credinței, ci asupra falșilor credincioși, a căror carieră publică de mult ți-am prorocit-o. Ai în-

ţeles, sper, câtă dreptate am avut eu când ţi-am spus odată 'n glumă, că tu ai făcut în România mulţi socialişti şi n'ai putut păstra niciunul; şi singur pe mine nu m'ai putut face socialist, şi eu singur ţi-am rămas şi-ţi voi rămânea — cu toate că tu mă consideri « burghez, reacţionar » şcl. — toate... nişte invective socialiste, pe cari un anarchist ca mine nici nu le ia în seamă.

Prin urmare, reviu: altruist fii cât pofteşti, asta e bine şi frumos; păstrează însă un fond de egoism: îngrijeşte puţin şi de tine; vino într'o atmosferă curată să-ţi reîmprospătezi forţele trupeşti şi sufleteşti, pe cari destul şi peste măsură le-ai frământat atâta vreme— o viaţă de om! Câtva timp petrecând aici cu toţi ai tăi, sunt perfect convins că ţi-ar face mare bine... Dar încă mie? Poate că aici, alături cu tine, aş da literaturii ceva mai bun şi mai de valoare decât se poate socoti după fleacurile ce i-am dat până acuma. Când să te aştept. Spune...

Şi acum, să trecem la câteva divagaţiuni politice de actualitate.

Ei, domnule legalist! aşa e că teoriile noastre anarchiste nu sunt aşa de absurde cum ziceţi dv.? Aşa e că, odată ş'odată, când voi legaliştii de toate soiurile, aţi încurcat lumea şi n'o mai puteţi descurca, tot noi, anarchiştii, trebue să aruncăm câteva bonboane cu surprize, ca să mai îndulcim situaţia? Iţi place cum d. conte Lew Tolstoi îndeamnă pe Bratuşca Nicolae să împartă pământuri la ţărani? Inţelegi la ce tinde îngenioasa propunere a d-lui conte. Ţi-am spus eu odată şi despre dumnealui ce om de treabă e! Ţii minte? — Apoi, de! N'ar merita d. contele o mică petrecere boborană la Yasnaia-Poliana? — o vizită entusiastă a vreo câteva mii de mujici beţi muscăleşte, cu parul, cu securea şi cu masalaua, să 'nceapă de acolo realizarea visului politic al nobilului apostol neo-christian? — parcelarea teritoriului împărăţiei, spre încheiarea definitivă a chestiunii ruseşti?

Ascultaţi-mă şi pe mine, domnilor legalişti. Dv. trebue odată să consideraţi partea absolut morală a anarchismului. O, Doamne, e un lucru atât de simplu!

Cum? un tiran, cu o bandă de haiduci şi archi-haiduci, cu câteva cete de canalii poliţieneşti şi soldateşti şi de gâzi, fiare nesăţioase de crime şi sângiuri, poate pe vecie amăgi, umili şi batjocori, tortura şi teroriza o lume întreagă, tâmpită de atâtea suferinţe, oarbă de besna ignoranţei, şi cineva din mijlocul acestei nenorocite lumi, putând împiedica continuarea oprobriului şi infamiei şi crimei, să

ezite de a-și împlini această datorie, când și-o înțelege? Dar ideea de justiție, sentimentul de milă și de rușinea aproapelui, nu sunt înnăscute, sau cel puține inerente spiritului uman, având adânci rădăcini în teama de a i se face și lui însuși ceea ce simte că nu e bine și just să i se facă semenului?... Nu există deci, întemeiată așa de bine, o solidaritate umană latentă? Cum? tu, tiran, rupi această solidaritate, și eu să consfințesc ca orice brută unealtă a ta, ca orice infam cointeresat al crimelor tale, această răsvrătire a ta contra umanității? Să stau nepăsător, când poți (*sic*) să-ți dovedesc că solidaritatea umană poate deveni patentă prin voința mea? când pot să te astâmpăr și să te îngenunchi, să te pedepsesc pentru faptele îndeplinite, și să te 'mpedic a-ți urma atentatele?

Să mă erți! asta nu se poate!

Răsvrătirea ta o numești drept, și sancțiunea acestuia care este? — e forța brutală, ce o deții prin lașitatea acelora cari rabdă ofensa și provocarea ta, și nu se simt încă așa de ofensați de ele cum mă simț eu. Ei bine, eu — care le simț mai mult decât toți, căci le simț și pentru mine și pentru toți, așa de adânc, încât au ajuns să-mi facă viața insuportabilă, eu îți zic:

Tu ești, față cu omenirea, un trădător răsvrătit, un uzurpator, cu atât mai condamnabil, cu cât împrejurările te puseseră mai sus, păstrător al ordinii publice; tu singur te-ai pus afară din legea omenirii. Tu nu mai ești un om, nu mai ești membru al umanității. Ești o fiară ascunsă într'o vizuină sus pusă, de unde amenințí să sfâșii pe cine se urcă blând până la tine. Eu mă simț dator a mă sui să te caut în vizuina ta. Tu ești idra, eu sunt Ercul Sunt dator să curăț lumea de tine. Poftim! primește bomba! Și altul să-ți vie în loc, mai am destule și pentru acela și pentru urmașii lui. De armistițiu să nu mai vorbim. Până când tu nu vei cere pacea în genuchi, n'o capeți, și, până atunci, nu te aștepta să fiu mai puțin implacabil ca tine. Sunt sigur că tu ai să ostenești întâi și nu eu, care sunt toți și nimini. Și când vei osteni, vai de tine, de seminția și de banda ta. In scurtă vreme veți plăti cu prisos toate crimele seculare. strașnică pilduire, să se 'nfioreze lumea îndepărtatului viitor ca de o groaznică povestire mitologică!

Până la răfuirea completă, teroare contra teroarii! bomba contra tunului! revolver, pumnal, otravă, contra suliței, glonțului și temniței! și 'n curând flacările din sute și mii de părți să s'aprinză spre purificare, și prin suferințe de câteva clipe să facă dreptate

cu prisos agonizări de veacuri a unei lumi întregi — restabilind prin cutremur echilibrul şi prin groază liniştea.

Ştiu că ai să zâmbeşti de aceste nimicuri, pe cari le vei numi declamaţii deşarte à la Caţavencu. Tu eşti acuma absorbit de desbaterile placide ale Costicuţiei ruseşti. Eu ştiu ce vreţi voi! vreţi să evitaţi ce vă prorocesc eu, împăcând capra cu varza. Nu se mai poate! Şi, ca să vezi că puţin îmi pasă dacă mă taxezi de Caţavencu, iată-ţi aduc, ca şi el, un celebru citat clasic à propos de revoluţiuni:

« Lorsqu'une réforme est devenue nécessaire et que le moment de l'accomplir est arrivé, rien ne l'empêche et tout la sert. Heureux alors les hommes s'ils savaient s'entendre, si les uns cédaient ce qu'ils ont de trop, si les autres se contentaient de ce qui leur manque; les révolutions se feraient à l'amiable, et l'historien n'aurait à rappeler ni excès ni malheurs; il n'aurait qu'à montrer l'humanité rendue plus sage, plus libre et plus fortunée. Mais jusqu'ici les annales des peuples n'offrent aucun exemple de cette prudence dans les sacrifices ceux qui devraient les faire les refusent; ceux qui les désirent les imposent, et le bien s'opère comme le mal, par le moyen et avec la violence de l'usurpation. Il n'y a guère eu encore d'autre souverain que la force! »

Dar este momentul să părăsim aceste înalte chestiuni, şi, ca să terminăm, să vorbim puţin şi despre mai neînsemnate lucruri.

Ţi-am spus că biata soră-mea este condamnată şi că eu trebue să fac ce-oi face să viu, atât de mila ei cât şi de interesul meu, a împlini trista datorie de a o asista până la sfârşit. Să vedem cum se resolvă afacerea mea la minister. Deoarece nu pot lăsa atât de îndelung familia mea aici — e foarte probabil că dacă domnii aceia îmi trimit banii făgăduiţi, voi veni cu toţi ai mei în ţară la Sinaia. Aşa dar nu ar fi imposibil ca de azi în câteva zile (dacă nu-ţi pare rău) să ciocnim un pahar din pelinul tău, despre a cărui celebritate a ajuns vestea până în Wilmersdorf. Numai, de celebru ce e, să nu mă pomenesc că până la sosirea mea devine o simplă legendă. Rogu-te dar, ca să nu treacă şi pelinul tău cu desăvârşire în domeniul mitologiei, ascunde la loc sigur şi pentru amicul tău câteva probe din acest nectar vrednic de zeii iluştrilor <mei> străbuni ai mei şi ai ginerelui tău.

Când voi fi în stare a veni, lucru ce-l doresc a se 'ndeplini cât mai degrabă, îţi mai scriu. Până atunci, dragă Costică, fii băiat

de treabă și scrie-mi și tu câteva rânduri recomandate, și mai recomandabile decât o simplă exclamație entuziastă asupra portretelor demnei familii gorjene. Să trăiască Boborul și Costicuția! Foarte bine! Dar să trăim și noi! Noi nu suntem din bobor? Nu ținem și noi la Costicuție? Noi de ce să ne prăpădim?

Multe complimente la toți ai tăi dela toți ai mei.

Așteptând răspunsul tău, te 'mbrățișez cu drag și dor,

al tău frate

Caragiale

II

Berlin W, Joi 11/24 Aug. [1905].

Frate Costică,

Nu știu cum să-ți mulțumesc de câtă bunăvoință mi-ai arătat și de câtă osteneală ți-ai dat pentru afacerea mea, care, fără tine, nu s'ar fi aranjat nici poate cu bugetul 1906—1907. Voiu fi vreodată în stare să-ți răsplătesc atâta dragoste? Voiu încerca; dacă dragostea numai cu dragoste se plătește, am toată speranța că nu vei rămânea în pagubă.

Aștept mâine vineri banii și imediat pornim — « democratic ». In privința acestei recomandațiuni, ne vom explica. Am onoarea să-ți spuiu că încă nu mă cunoști și încă nu cunoști Daco-România. Mai întâiu, tu știi că eu nu sunt democrat, și al doilea trebue să fi învățat până acuma că, la noi și ai noștri, aristocrații umblă cu a II-a și a III-a și democrații cu I. Ei! dacă aș fi avut și eu norocul să fiu democrat, aș veni măcar cu un tren de lux, dacă nu chiar cu un tren express, ca amicul meu Costică Stoicescu, « democratul » d-tale.

Cu o zi înainte de plecare, îți depeșez clar în ce seară trec prin Ploești. Dacă s'ar întâmpla să fii acolo n'ar fi rău să aștepți. Eu voiu fi în vagonul direct Berlin-Bucureşti. Am putea schimba, până la o mai îndelungată întrevedere, câteva vorbe. Aveam de gând întâiu să viu prin Predeal cu trenul de Arad: să las familia la Sinaia și eu să trec seara spre București; dar acuma, în toiul sărbătorilor, mi-e teamă că nu se mai găsește la otelurile mici niciun loc. Așa dar rămâne să merg direct la București, și apoi, văzând și făcând. Când mă gândesc ce m'așteaptă acolo, m'apucă groaza. Dar dacă trebue, n'am ce face.

Mă prinde multă mirare că de aproape o lună n'am primit dela Urechia niciο ştire — deşi mi-era dator răspuns la o scrisoare şi vreo patru cărţi postale. Dela Paul[1]) nici nu mă aşteptam să-mi răspunză, căci el ştia că din moment în moment trebue să viu acolo. Asemenea dela Dimitriu nicio vorbă. Mă tot gândesc nu cumva voiu fi supărat cu ceva pe Dimitriu şi pe Ureche, fără să-mi dau seama

Complimente călduroase la toţi ai voştri dela toţi ai noştri.

Iţi mulţumesc încă odată din tot sufletul de tot ce-ai făcut pentru mine şi aştept cu nerăbdare momentul când să te îmbrăţişez ca pe un bun frate.

Mult îndatorat, al tău,

Caragiale

III

Wilmersdorf bei Berlin, 30 Ianuarie 1906.

Un saluto romano! Evviva Galibardi! A rivederla *(sic)!*

Carg.

(Pe faţa c. p., vedere din Roma: *Piazza e Basilica di S. Pietro in Vaticano*)

La *(sic)* prego scrivermi da Dresden.

IV

Wilmersdorf bei Berlin, 4 Febr. 1906.

Dragă Costică, am ajuns cu bine acasă, unde am găsit toate — bune. Mi-aduc aminte cu mare plăcere de cele câteva ceasuri, pe cari le-am petrecut-ără împreună, şi pe cari desigur nu le voiu mai uita. Sper să ne vedem iar mai degrab decât crezi tu. Nu cumva să pleci încoace fără să mă anunţi prealabil la timp (să nu [ne] încrucişăm pe drum!).

Multe complimente la ai tăi. Cu multă dragoste te salut din depărtare. Mă gândesc într'una la cauza economică şi rămân al tău vechiu,

Caragiale

[1]) Paul Zarifopol.

Nevastă-mea te salută şi pare foarte mulţumită că m'am distrat departe de ea câteva ore. Fată bună.

(Pe faţa c p ilustrată în culori, reprezentând Madona Sixtină a lui Rafael, din Dresda)

.. una cosa rarissima veramente e singolare!

V

Lipsca, marţi 3 Apr. st n. [1906]

Dragă Costică, am primit depeşa ta din Ploeşti, azi marţi dimineaţa, aici la Lipsca, transmisă din Berlin, de unde îţi telegrafiasem eri luni. Eram acolo pentru două-trei ceasuri, să mai văz ce e pe acasă, unde găsii totul în regulă. Seara m'am întors la opt în Lipsca, unde iarăşi, slava Domnului! i-am găsit pe toţi, şi pe ai voştri şi pe ai mei, cum îi lăsasem dimineaţa, foarte bine, petrecând nebuneşte, ca toţi oamenii cuminţi.

Ba, ceva mai mult, dacă se poate ceva mai mult peste foarte bine Domnul Doctor Universae Medicinae a fost adineaori aici, de a deslegat pe junele Păvăluţică, pardon, la buric; pentru ultima oară l-a spălat şi l-a legat uşor; după care, savantul om a declarat solemn că numitul tânăr este, din toate punctele de vedere, apt să presteze patriei braţul său şi anume în Găvălărie, mă rog! Atunci, mai sus menţionatul june a început să chiuie de bucurie, reclamându-şi foarte imperios, ca orice bravă catană, raţiunea lui de băuturică. Satisfăcut la moment de către devotata-i vivandieră, s'a culcat sub umbra drapelului şi acuma doarme mândru pe laurii lui. Trăiască apărătorul Patriei Sale! Vivat, crescat, floreat dacoromanul! Dar aproposito de patria daco-romană — ce am auzit?! Dumneavoastră sunteţi pe acolo în toiul unei supreme revoluţiuni! Bravo! mă bucur. Frumos! Sublim!! Jos străinismul! Sus limba Rromână!!! Incai, dacă o vorbim şi scriem mai mult sau mai puţin deplorabil, cel puţin, în contra vitregilor înstrăinaţi, cari n'o ştiu de loc, s'o apărăm mai puţin sau mai mult — ridicul. O eterne Moft Rrromân, immortal Phoenix!

După depeşa ta, înţeleg că Paul va pleca din Ploeşti încoace pe vineri ori sâmbătă. Dacă, înainte de plecarea lui de acolo, apucă această scrisoare a mea, îl rog să-mi depeşeze aici în Lipsca *îndată*,

pe ce drum are să apuce Aş dori să-l întâmpin la Viena, unde să petrecem câteva ceasuri împreună — de-om avea, mai ales, noroc de vreme bună

Spre mai bună înţelegere să-mi depeşeze·

1° clar, ziua şi ceasul plecării (cu o zi înainte) şi

2° calea pe care apucă, prin Arad ori Koloszvar.

Mă va găsi în gara Staatsbahn-Wien.

Ar fi foarte cuminte dacă ar pleca din Ploeşti în modul următor.

Vineri după amiazi din Ploeşti la orele 5.4
Vineri seara la Braşov sosire orele 9.18
Vineri seara dela Braşov plecare orele 10.26
Sâmbătă dim. (prin Arad) sosire Budapesta orele 7.50
Sâmbătă d. a. sosire Viena Stbhf 1.50

Ne-ar rămânea, până seara, la 9 15, destulă vreme de plimbare. Seara sâmbăta am pleca prin Dresda cu vagon lit, şi a doua zi dim. la 9 am fi la Leipzig.

Acuma, dacă ai tu puţină imaginaţie poetică, fă-ţi idee ce petrecere ar fi pentru subsemnatul tău amic, să se pomenească la Staatsbahnhof în Viena şi cu tine!!!! Juhe!!!! Reflectează puţin, aibi un moment de nebuneală, după atâta cuminţenie, şi acordă această mare bucurie aceluia care te sărută frăţeşte din depărtare,

Caragiale

Dela toţi la toţi călduroase complimente

P. S — Să nu uit a întrebuinţa toate mijloacele de corupţiune· pe aici şi pe la Berlin, în toată Germania nordică în fine, e o vreme cum nu se poate închipui. Trebue un talent poetic, ca al lui Vlahuţă, care să ridice imnuri la cer, demne de aşa strălucită apariţie a Fruhlingului. Acu să vezi măreţia Nordului. O Apollo, de ce mi-ai refuzat darul sublimei poezii lirice! Nu-i vorba mi-a dat alt dar — al...

VI

F d. Iunie 1906]

Dragă Costică, scriu o piesă într'adins să-ţi placă ţie: artă cu tendenţă, de hatârul tău, şi artă pentru artă de hatârul ei Vrei

să m'ajuți s'o fac cât mai bine? — Vino și tu pe aici. Intr'o lună și jumătate ne întoarcem cu piesa[1] gata la Bucureşti. Te rog nu zice nu, și dacă ai nevoe de guvernantă pe drum, depeşează laconic, ca străbunul meu Leonidas Spartiatul: «Vino de mă ia!» și imediat mă execut. Aștept negreșit o vorbă bună. Fiți toți sănătoși.

Al tău frate,

Caragiale

După atâta fiertură cu Expoziția și cu Manevrele Regale, cred că ai și tu dreptul la un congediu de recreațiune.

VII

Saalburg, 4 Sept. 1906

(Pe fața c. p. ilustrate, înfățișând statuia lui Antoninus Pius, din Saalburg:

Saltă, Române, plin de mândrie!

M. C. Rostoganul

VIII

Dragă Costică, după ce că eram abătut și fleșcăit de fel-de-fel de ipohondrii, au mai venit și scrisorile voastre să mă copleşească de tot. Vestea despre nenorocita Emmy m'a îngrozit, şi-mi închipui ce efect a trebuit să-i facă mai ales lui Frau Doctor pierderea bietei fete. Ce să mai stăm să filosofăm? După câte am pătimit și văd și pe alții pătimind, eu crez că cea mai bună filosofie e să zici așa cine mai stă să filosofeze este un prost. Vezi câte un hodorogit, d'abia se târăşte și trăeşte par'că l-a uitat moartea, și o fată cât un mal se duce 'n câteva zile. Apoi să nu scuipi pe problema existenții, şi pe credință, și pe știință, și 'n oglindă când te uiți în ea?

Am dispus să vie Gusti la mine; eu nu pot încă eşi. Cel mult mâine sâmbătă îl văd. Va merge să te 'nscrie la Dr. Ewald, care e'n adevăr o celebritate. De unde știi? poate să-ți dea de leac! Am s'anunț pe Gusti să se țină gata a veni să te vază îndată după sosirea ta.

Mare bucurie mi-ai face să stăm împreună câteva zile. Am pat bun, ceaiu bun și căldură. Să mai stăm seara de vorbă bătrânește,

[1] «Titircă, Sotirescu & C-nie»

cum stam în tinereţe. Poate că din două pesimismuri să scoatem o picătură de optimism consolator. Te pomeneşti că din două adânci plictiseli să iasă câteva momente de veselie.

Anunţă-mă din vreme când vii. Tragi la mine, *negreşit.*

Nu-i mai scriu lui Paul deosebit. Spune-le multe complimente dela noi toţi. Vă trimit *Convorbirile* cu o fabulă de mine [1]) Citiţi-le sănătoşi.

Până la revedere te sărut frăţeşte

Al tău vechiu,

Car.

Vineri 4/17.I.908

IX

Amicii mei, [2])

Am sosit. Plec deseară spre casă. Aş dori să vă văd ca să vă comunic ceva; însă nu mă pot mişca dela locul de unde vă scriu Stau aci dela 11½ până la 3½. După aceea trebue să merg un ceas după o afacere, şi apoi iar să mă 'ntorc aci, unde stau până la 6 fără un sfert, când plec la gară (West). Aşa dar, vă rog, faceţi rost să veniţi voi încoace.

Răspundeţi-mi când să vă aştept. Sunt ori în cafenea ori în birt.

Cu frăţească dragoste,

al vostru

Caragiale

Mercuri 8 fevr.
[Budapesta]

---

[1]) *Boul şi viţelul*

[2]) Gherea şi d-na Fanny Zarifopol erau la Budapesta Caragiale le scrie pe o foaie cu *en-tête* dela *Hotel Jägerhorn.*

PIANISTUL C. DIMITRIU

I

Scumpe Maestro,

Cu mare dor, foarte mare, îți trimit o salutare călduroasă din fundul sufletului.

Dela toți ai mei, frățești îmbrățișeri pentru d-na Dimitriu.

Când?.. Când o să te văz intrând pe ușa mea, să-mi luminezi casa și să-mi întărești puterea de gândire?

Spune-mi: când?

Al d-tale exclusiv admirator

Caragiale

7 Octombrie 1906.

II

Berlin, Marți 7 Noemvrie 1906.

Iubite maestrule,

Ce să-ți mai adaug după rândurile de mai sus ale Didinei?

Cu toate astea, tot îți mai adaog că nu-ți poți închipui ce dor mi-e de d-ta. și cu ce dragoste te-aș întâmpina. Hotărăște-te odată și dă-mi nespusa bucurie de a te vedea la Berlin. Ce bine am să te fac să petreci și ce petrecere ar fi și pe cocoanele noastre!

Despre odihnă, mâncărică și băuturică să n'ai grije. Vă adăpostim aici mai bine decât oriunde.

Haide! Zi odată un da hotărît, și pornește către casa frățească.

Vă așteaptă-aici o soră bună și un frate bun cari din suflet vă doresc — ba încă nu numai un frate și o soră, dar și doi nepoți cari mereu și-aduc aminte de *băiatul voluminos și 'nalt.*

Să nu ziceți nu, că m'ați nenorocit.
Credinciosul și nestrămutatul d-tale admirator și prietin

Nenea Iancu

Săru' mâna, madam Dimitriu!

III

15/28 Aprilie 1907

Dragă Maestre,

Mai întâi vă urăm petrecere bună de sfintele sărbători; la mulți ani cu sănătate și noroc și cu toate cele dorite după pofta inimii! Apoi vă rugăm a ne scrie negreșit când poftiți la noi la Berlin, unde vă așteptăm cu foarte mult dor și cu nespusă nerăbdare. Spuneți-ne exact ziua și ceasul plecării, ca să fie tot pregătit în regulă și să vă eșim înainte la gară.

Mult a fost, puțin a rămas! Cu toate că nouă ni se par aste câteva zile până să ne revedem, mai lungi decât toată vremea de când nu ne-am văzut Noi gândim că n'aveți să petreceți urât la noi, ba chiar că o să petrecem, ca după vechiul obiceiu, binișor

Cât despre noi, firește că o să petrecem cum n'am mai petrecut de mult. Vă trimitem toți cele mai călduroase salutări și, încă odată, cu mare nerăbdare și cu dor nespus așteptăm răspunsul dv. neîntârziat.

Al dv. vechiu prietin și frate,

Caragiale

D. BIRĂUŢIU

I

2 Ianuarie 1911.

Stimate Domnule Biräuțiu,

La scrisoarea în privința publicațiunii literare săptămânale[1]) îți răspund eu însumi, aflând despre încetarea ziarului politic[2]), era să-ți propun o afacere de caracter pur literar, știind că d-ta dispui de o tipografie bine instalată și de un mecanism administrativ bine organizat Fiind însă că la vârsta mea trebue să înțeleg bine răspunderea ce treburi de acest fel aruncă asupra întreprinzătorului, și că, prin urmare, ele nu pot fi pornite fără prealabilă bună socoteală — m'am gândit să-ți propun și sper că ai să primești să-ți dai osteneală să vii pe o zi-două la Berlin, unde să desbatem îndelete împreună asupra unei afaceri, *destul de serioase*, după părerea mea, atât pentru mine cât și pentru d-ta, *ca să merite puțină alergătură.*

Eu astăzi, luni 2 Ianuarie plec la Lipsca, unde rămân până miercuri, 4 Ianuarie dimineața, așa că, dacă poți și te hotărăști să vii trebue să fixezi o zi după miercuri.

Răspunde-mi, te rog, dacă și când trebue să te aștept, și până atunci, primește salutările mele distinse.

Al d-tale prietin,

Caragiale

---

1) *Momente libere*

2) *Lupta*, Budapesta.

II

CHESTIONAR

Câți sorți am avea de cititori în condițiunile vorbite?

2 Cât ar costa tiparul, hârția, administrația, expediția pentru acel număr de exemplare?

3 Care ar fi câștigul datorit domnului Birăuț pentru administrația revistei?

4 In ce proporție s'ar împărți câștigul, după ce va fi plătită și direcțiunea și redacția?

5 Să trimită o declarațiune Liviu Popescu și Leonard Paukerow [1]) dacă se angajează cu dragă inimă pentru a lucra la revistă, dacă vor să fie ucenici ca să-i scoată meșteri

6 Să sondeze Liviu Popescu, care băeți s'ar mai angaja la munca aceasta

Direcția

III

20 Ianuarie 1911.

Stimate Domnule Birăuțiu,

Ce facem, rogu-te, cu afacerea noastră? Aștept răspunsul d-tale la chestionarul propus. Spune-mi te rog, o vorbă, fie oricum. Multe salutări,

Caragiale

IV

Stimate Domnule Birăuțiu,

Mă grăbesc a-ți răspunde că, în principiu, suntem de acord, însă asupra multor puncte din programul propus de d-ta, sunt de deosebită părere. Deci, neputându-se, cum ți-am spus, lămuri toate amănuntele prin corespondență, voiu veni la Budapesta, să ne înțelegem prin viu graiu. La desbaterea noastră doresc să asiste și amicii Liviu și Paukerow.

Astfel dar, te rog, potrivește d-ta așa ca marția viitoare 31 Ianuarie dela 10 jumătate a m până la 1 d a. și dela 2 jum. până

---

[1]) Foști redactori ai « Luptei »

la 6 jum. d. a., să putem avea loc în biroul d-tale pentru desbatere îndelete. Eu sosesc Marţi dimineaţa la Westbahnhof, unde n'ar fi rău să m'aştepte cineva din partea d-tale. (Mă voiu coborî din vagonul de dormit). Rămân în Budapesta până a doua zi mercuri seara, când la 11.30 pornesc cu trenul expres spre Bucureşti, unde trebue să mă aflu neapărat joi seara. Dacă e vreo piedică la acest plan al meu, în privinţa întâlnirii noastre, te rog, telegrafiază-mi îndată, ca să ştiu să viu la întoarcerea din ţară.

Cu toată stima rămân al d-tale prietin,

Caragiale

Joi, 13 (26) Ianuarie 1911.

EMIL ISAC

I

Dragă Emil Isac,

Inaintea d-tale, un alt scriitor de talent mĭ-a cerut o precuvântare la un volum al său. Iți răspund și dumitale ca și aceluia...

O fată, intrând în bal împodobită cu toate grațiile frumoase-ĭ vârste, nu mai are nevoie de recomandația unei mătuși. Trebue să priceapă amândouă — și fata, că la farmecul ei nu poate adăoga nimic vorba bătrânii — și bătrâna, că n'are ce căuta la bal, nicĭ la spatele tinerei, necum să-i treacă înainte și printr'un discurs de prețioasă factură, să-i consacre o carieră evident predestinată succeselor.

Nu. Volumul d-tale n'are nevoe de o precuvântare a mea... Aruncă-l la lumină, să-și caute în lume norocul, singur — liber de orice reazăm de prisos· prestigiul talentului îi va fi deajuns.

Gata să te slujesc, după slabele-mi puteri, sunt cu distinsă stimă,

al dumitale,

Caragiale

12/25 Aprilie 1911

II

Stimate d-le Emil Isac,

Prefață nu-ți fac, fiind și eu foarte ocupat cu o lucrare ce nu sufere amânare. Și pe urmă, e drept ca fiecare artist să îndure insultele ce i se aruncă anume, cum și să se bucure singur de aplauzele ce

le poate zmulge... Și apoi, dacă artistul este cuminte și are conștiință de valoarea sa, trebue să fie nici prea încântat de aplauze, nici prea mâhnit de insulte. Adesea, când ești aproape asfixiat de năduful celor dintâi, prefăcute sau pornite după comandă, în general proaste, parcă-ți redă viața o ploaie răcoroasă a celor din urmă, sincere și inteligente, pornite din fundul necazului. Nu sunt oare și insultele ce ți se aduc, omagiu deandoasele adus talentului? Așadar — nu cere prefață

Comedia dumitale, dacă poți să mi-o trimiți, nu faci rău: citind-o, te-aș servi și mai bine Eu am promisia actualului director general al teatrelor, că o va căuta și va face tot ce se poate pentru a o pune în scenă chiar în stagiunea viitoare.

Urându-ți din parte-mi tot succesul, îți trimit multe salutări.

Al dumitale amic,

Caragiale

14/27 Iulie 1911

III

Dragă domnule Isac,

« Focul din Constantinopol », minunatul articolaș din « Românul » este o strălucită evidențiare a talentului dumitale. Citirea lui mi-a cauzat bucurie și îndestulare. Ești demn elev, cu toate calitățile admirabile ale unui meșter

Multe salutări dela

vechiul d-tale,

Caragiale

8/21 August 1911

IV

Iubite amice,

Cu mare bucurie am aflat că « Maica cea tânără » este o strălucită manifestație artistică, o strălucită promisiune. Rog cu stăruință pe tânărul autor să caute a o îndeplini — și să nu se 'ndoiască

un moment de dragostea mea părintească, pe care se poate rezema cu încredere oricând

Cu distinse salutări,

al dumitale prietin,

Caragiale

1/14 Februarie 1912.

V

Iubite domnule Isac,

Iţi trimit astăzi contractul cerut şi iscălit de mine şi mă învoiesc să stau alături de piesa d-tale. In interesul literaturii noastre naţionale, n'ar strica să ne cunoască străinii. Cât despre cele materiale· te încredinţez pe d-ta, să tratezi cu orice teatru de a mi se juca piesele. Am aflat că lucrezi la o nouă piesă: « Iancu » — fi-va şi aceasta, un minunat prilej pentru prietinii şi duşmanii dumitale, de-a te discuta? Când o ai terminată, mi-o trimite să o citesc, eu vreau să fiu întâiul care să o cunosc. Noroc şi spor la muncă.

Al d-tale frate mai bătrân şi prietin,

Caragiale

6/19 Mai 1912

EMIL D. FAGURE

I

Stimate confrate Fagure,

Un amic îmi trimite Cronica d-tale din « Adevĕrul » despre debutul companiei Davila Mă grăbesc a-ţi mulţumi de două ori.

întâiu — pentru bunavoinţa cu care pomeneşti şi despre mine[1]), aşa de jinduit cum sunt de o vorbă de omenie şi d-ta îmi spui, poate, prea multe după merit;

al doilea — că mi-ai dat nepreţuitele citate din Dramaturgia lui Lessing, pe care, dacă o cunoşteam, cu entusiasm aş fi adăugat în instantaneul meu, între semne de aducere· « adevăratul gust este cel general, care nu aşteaptă dela niciun gen mai multă plăcere şi farmec mai mult decât îi poate acesta da în felul său ».

Să nu te miri că se potrivesc cuvintele înţeleptului de acu o sută treizeci de ani cu starea de azi a artei la noi... Miră-te mai bine că şi peste alţi o sută treizeci de ani, vor fi mulţi, foarte mulţi « epitropi şi ctitori ai intelectualităţii române » cărora vor trebui spuse aceleaşi adevăruri — şi... tot de geaba spuse.

Zici că ascult de glasul acelei cocoane « când aristocrată, când mahalagioaică »[2]) în care-mi recunosc stăpânul A ! dragul meu ! dacă stăpânul pe care eu îl recunosc ar fi adevărat stăpân, cum încă, din nenorocire, nu este — ce bine ar fi ! Atunci, o slugă credincioasă ca mine, n'ar fi fost cum a fost, şi n'ar fi, cum este, batjocura atâtor stăpâni cari, într'o lume ca lumea, nici de slugi n'ar fi buni ! — nici măcar de slugi proaste, nu de lux !

---

[1]) Pentru instantaneul « Incepem », cu care s'a deschis întâia stagiune a companiei

[2]) Doamna abracadabrantă din « Incepem »

Dar... să nu mai oftăm după ceea ce nu s'a putut pe clipa noastră; să sperăm că, odată, stăpâna îşi va lua stăpânirea. Până atunci, fii vesel şi sănătos şi împreună cu mulţumirile mele, primeşte cele mai cordiale salutări dela

vechiul d-tale,

Caragiale

P. S. — Adică, să fie ruşine pentru un bătrân publicist, vechiu sufler, director general al teatrelor, registrator la R. M. S , etc., etc., să solicite dela voi a-i trimite, ca odinioară, «Adevĕrul» gratis?

Arată-i lui Costică Mille aceste rânduri, în care-l salut frăţeşte, şi stărue să mă protejeze. Nu ştiţi voi cât bine-mi prinde dimineaţa o gazetă din patrie! de departe! aşa de departe! Tutulor adeveriştilor multă sănătate.

2. P. S. — Am un volum de poveşti...[1]) Cine e administrator la voi? N'aş putea, în tovărăşie echitabilă cu administraţia voastră, să fac o daraveră, cum am mai făcut cu broşurica «1907»? Ia vezi, zău! Poveştile pot figura *cu cinste* într'un volumaş de sensaţie, în formatul alăturat — circa 200 pagine.

Fireşte că ar trebui să fac eu ultima corectură.

19 Septemvrie 1909.

II

Iubite amice Fagure,

Iţi mulţumesc foarte pentru călduroasa d-tale scrisoare şi fiindcă văd dragoste din parte-ţi, iau îndrăzneala a-ţi trimite aci, pe verso, chipul meu, rugându-te «să nu-l arunci în foc».

Spune-i lui C. Mille că de câte ori primesc «Adevĕrul», nu uit să zic din toată inima, ca un reintegrat în lista abonaţilor pomanagii: bogdaproste! să trăiască! şi de unde dă să sporească şi să-i isvorească!

Volumaşul meu de *Poveşti* e gata. Aşteptând comunicarea promisă dela administraţia voastră, tot îl mai îngrijesc, ca să se prezinte, mititelul, cât se poate mai spălat şi mai pieptănat în faţa lumii. In privinţa asta sunt mai mult Mama decât Tata operelor-

[1]) *Schiţe nouă*

mele, al cărora « fiu » sunt. Dacă n'au avut noroc să fie destul de frumoase, încai să s'arate curate şi dichisite — să n'ajungă de ocara duşmanilor.

Fiţi sănătoşi şi veseli!

O strângere de mână dela îndatoratul d-tale prietin,

Caragiale

Salutări călduroase Directorului şi Companiei « Davila ».

30 Sept 1909.

III

Iubite Fagure,

Iţi mulţumesc de buna prietenie ce-mi arăţi; te rog să crezi că nu ţi-o răpesc pe nedrept, nici n'o dărueşti unui nerecunoscător.

Protectorului meu Câmpescu [1]), i-am telegrafiat de alaltăeri, Duminică, să binevoiască a comanda hârtia *afânată.* Dar'ar Dumnezeu să n'o mânjim... româneşte! Cât e de frumoasă, ar fi păcat — de noi!

La revedere în curând!

Viu cu pachetul de poveşti. Să ne vedem cu bine!

O frăţească salutare dela

al vostru devotat,

Caragiale

Dienstag, d 6/19-en X [1909]

IV

Ne aflăm, de vineri, în Travemunde pentru o lună şi jumătate Aci am primit carta voastră din Feldafing, care ne-a bucurat mult. Să ştiţi că de acum, de câte ori veţi trece prin Berlin, sunteţi juraţi să veniţi la dejun în Innsbruckerstr. 1, fiindcă aşa muşterii de omenie ca voi rar mai putem găsi. Cum mi-a plătit Fagure modestul dejun din zilele trecute, numai un gentleman de înaltă generozitate o poate face. Articolul din « Adevĕrul » este o plată în

[1]) Administratorul « Adevĕrului »

adevăr seniorială, pentru care mulțumesc cu toată căldura. Din cale afară măgulitor pentru mine!

Până la revedere vă trimitem dela toți de aici frățești salutări. Fiți sănătoși și veseli! Petreceți frumos!

Tout à vous de cœur,

Caragiale

Travemunde (Ostseebad) Strand-Hotel, 27 Iulie 1910

V

17 Februarie 1912

Iubite amice Fagure,

Incă odată viu să vă mulțumesc, dumitale, lui Costică Mille și tutulor dela «Adevĕrul» pentru dragostea ce mi-ați arătat — cinstindu-mă cu atâta covârșitoare omenie. Recunoscător, vă urez tutulor, pentru voi și pentru iubiții voștri, noroc, sănătate și veselie.

Acuma vroiu să te rog ceva; deși te știu destul de încărcat de treburile d-tale, îndrăsnesc a te supăra, contând pe buna d-tale prietinie.

Iată:

1° Spune-mi, rogu-te, cine și cum a jucat pe Dandanache, acea meschină bucățică de *concerto obligato*, pentru care aștept de-atâta vac un *virtuoso*, și

2° Spune-i lui Câmpescu, pe care-l salut în deosebi, să poruncească unui brav june-tânăr din administrație (sunt bătrân! tinerii sunt datori de-acu să mă slujească!) a strânge *toate ziarele și revistele* [1]) unde am fost tăvălit ca o cheftea de carne de vită bătrână prin sare, piper și alte condimente, înainte de a fi prăjit la tigae *(quelle odeur!)*. Aminteri nu știu cui și unde să mulțumesc pentru măgulitoarea atențiune a acelora, cari n'au crezut de cuviință a-mi înainta, după datina europeană, un exemplar, adică o linguriță de dulceață din borcanul dedicat «maestrului», — să nu te pomenești că mă cred oamenii, după aproape zece ani trăiți în țara disciplinei occidentale, c'am rămas tot un oriental rău-crescut!

O frățească strângere de mână dela

bătrânul d-tale prietin,

Caragiale

---

[1]) Pe cât posibil (n. a.)

IACOB C. NEGRUZZI

I

6 Ianuarie 1881, Bucureşti.

Onorabile Domn,

Bagă de seamă după acest vocativ că sunt necăjit... Onorabile Domn, pentru ce mi-ai pus în numărul acesta scrisoarea, când ne învoisem am*u*ndoi [1]) ca să rămâie pe luna viitoare? — pentru ce dacă mi-ai pus-o, mi-ai pus-o aşa la coadă ca un fel de umplutură sau ca o belea? — pentru ce dacă ai vrut să mi-o pui, ca *belea* — mănţin cuvântul — nu mi-ai trimis a doua corectură, şi mi-ai lăsat opera plină de greşeli, greşeli compromiţătoare? — pentru ce să-mi văz eu opera între poeziile lui T. V. Ştefaniu şi ale lui I. V. Ştefaniu? — răspunde pentru ce?

Eram hotărît să nu-ţi mai dau urmarea, dar d. Maiorescu mi-a citit o scrisoare, ba două, din partea d-tale, şi în cari te arăţi a fi într'o nesucită poziţie. Eu, cum sunt generos, nu mă lasă inima să te mai prigonesc. Iţi trimit pe a doua, am onoare însă să-mi formulez nişte condiţii, fără de cari nu voiu să mai apară ceva de mine în «Convorbiri». Iată condiţiile:

«Să-mi trimiţi două corecturi şi să mi se execute toate însemnările făcute de mine; apoi să mi se pună în foaie oriunde, numai nu între I. V. Ştefaniu şi T. V. Ştefaniu. Scrisoarea a doua, schimbându-se numai titlul şi semnătura cum am însemnat eu, să se culeagă tot cu garmond ca cea d'întâi, şi să se aşeze şi pagina tot în coala din urmă.

---

[1]) Ortografia dela *Convorbiri literare*

Salut respectuos pe d-na Negruzzi, asemenea pe toţi domnii din « Junimea », în deosebi pe d-nii Pogor, Gane, Naum, Carp, Misir şi chiar pe dumneata

Mă rog nu mă mai batjocori

Al d-tale,

I. L. Caragiale

In cercurile bucureştene, cari citesc « Convorbirile », scrisoarea mea [1]) n'a prea plăcut. Toţi o iau ca o răsbunare în contra actorilor.

II

Ilustre şi iubite Hatmane [2]),

Aseară am terminat de copiat libretul *complet* partea prozii. Eram să vă bat o depeşă în această privinţă spre a vă da ştirea cea de bucurie, când am găsit pe fratele dv. stimatul primar, care mi-a permis cu bună-voinţa caracteristică familiei, să-l rog a se însărcina d-sa cu aducerea acestei scrisori Muzica este lăsată la competentele locuri spre cea d'întâi încercare. In principiu, însă, aceşti domni mi-au spus că piesa fiind neapărat admisă, teatrul de aici ar avea nevoe de o găluşcă; trebue dar numaidecât să înghiţim găluşca Oare să fie imposibil? Ce zici? Oare nu, după Constituţia noastră cea liberală, stagiunea Teatrului coincidează cu sesiunile Senatului şi Sfântului Sinod?... Să dăm parastase la vreo episcopie; Romanul nu piere, să sperăm dar. Pe de altă parte, Teatrul de aici, foarte ahotnic de reprezentaţii productive, ar fi prea doritor să realizeze opera noastră, şi astfel nu s'ar târgui mult să acorde multă zamă găluştii în chestie. Până una alta pune-te d-ta în vorbă cu maestrul Codiţă [3]) despre afacerea aceasta, însă numai *în principiu*, de oarece tratativele afacerii şi le rezervă Teatrul

Astfel dacă d-ta şi Codiţă aţi pune afacerea pe un teren aşa încât să îndreptăţească pe persoana să formuleze <vreo> pretenţie

---

[1]) « Din Carnetul unui vechi sufleor », sub titlul « Amintiri din teatre », întâia scrisoare în *Convorbiri literare* dela 1 Ianuarie 1881

[2]) După numele operei bufe *Hatmanul Baltag*, scrisă de Caragiale în colaborare cu I C. Negruzzi

[3]) Eduard Caudella, care a compus muzica pentru opera bufă « Hatmanul Baltag »

neadmisibilă, atunci s'ar periclita afacerea, la care, de aminteri, nimeni nu se interesează mai mult ca noi. Eu nu o declar aceasta celor dela Teatru; eu mă las greu, ba chiar le-am spus că nu cred să le-o pot da, pentru că voiu s'o păstrăm pe altădată.

« Junimea » începe; talanga mă chiamă.

Răspunde-mi când vii. Am nerăbdare să-ţi arăt opera gata şi sfârşită şi să te fac a recunoaşte că nu sunt aşa de leneş pe cât ziceai.

Sărutări de mâini d-nei Negruzzi Complimente lui Codiţă, tutulor domnilor din « Junimea ». Nu mai mă lasă să scriu

Al d-tale stimatoriu,

Stacan Comis [1])

Bucureşti, Sâmbătă 29 Oct [1883]
9 fără 1/4 seara la d Maiorescu

Salutările mele lui Pleaşcă zis şi Missir.

III

1883 1884 !] februarie 4 st n dim , Bucureşti.

Onorabile,

Mai întâiu nu lipsesc a cerceta despre scumpa Dv. sănătate şi doresc ca mica mea epistolă să vă întâmpine în momentele cele mai ferice, căci eu, din mila Creatorului, mă aflu în cea mai deplină mulţumire, fizicaminte, moralminte şi intelectualminte; nu pot însă, vai! a zice tot aşa şi dintr'un punct de vedere mai important cu mult — adică pungaminte vorbind Aceasta chiar mi-a întârziat şi mie călătoria ce trebuia s'o fac încă dela ianuarie 25 st. n. spre a doua capitală a noastră.

Am sosit ieri din Râmnicul-ne-Sărat şi am găsit la domiciliu stimabilele Dv. două (2) carte postale din 4/16 şi 5/17 ianuarie, pentru cari mă şi grăbesc a vă acuza recepţiune.

Alătur, pe lângă prezenta, copia a patru (4) numere de muzică menite a potoli, până să viu eu în Iaşi, voracitatea, dacă mă pot exprima astfel, a D-lui maestru Codiţă, pe care-l salut cordial. Nu puţin m'am bucurat când am aflat, din stimabilele Dv. menţionate, că imisul maestru s'a suit la înălţimea libretului cu ferma

[1] Unul din personajele operei bufe « Hatmanul Baltag »

resoluțiune d'a nu se coborî d'acolo niciodată, — și mă bucur cu atât mai mult, onoratul meu colaborante, cu cât prin laudabila suire a citatului componist, se adeverește o vorbă a mea memorabilă, pe care am zis-o cu toată încrederea ce o am în priceperea mea și în talentul maestrului: « Opereta de Codiță — am zis — va fi un cap de operă! ».

Ziceam mai sus, onorate colaborante, că anexele de pe lângă prezenta mă premerg cu puține zile în municipiul Dv. In adevăr, după toate probabilitățile voiu fi în Iași peste vreo zece zile.

E nedescriptibilă impaciența cu care adăst momentul când să ne întoarcem iar la cheful de operă al nostru (N. B... A nu se trece cu vederea jocul).

Până atunci, rog a arăta Doamnei Negruzzi respectuoasele mele salutări. Domnilor din « Junimea » asemenea, după vârstă și importanță

Iar eu rămân ca totdeauna al Dv. mai mic colaborante,

Inspector [1]) *I. L. Caragiale*

1. P. S — Rog a arăta junelui Missir căința mea profundă că am fost un infam în respectul său Când oiu veni la Iași, am să-l fac să mă ierte... Să mă ierte?... Da! mă va ierta, de sigur; dar va uita el oare, Dumnezeul meu?!...

2. P S. — Spuneți lui Codiță să se ferească de coarda lirică — și să rămână — în caracterul odată convenit

3. P. S. — *(Cu rugăciune de a se publica)*. Ce deosebire este între D-rul Kremnitz și o sofa? — Niciuna: sofaoa este un pat olog, doctorul asemenea.

4. P. S. — (Publicați-l măcar pe acesta, spre încurajare). Care este culmea greșelii de punctuație? — Să treci o gârlă pe virgule, în loc s'o treci pe punte

Sincer stimatoriu,

Caragiale

---

[1]) Caragiale era revizor școlar pentru județele Argeș și Vâlcea

Dr. I. DUSCIAN

I

Joi 17/30 Ianuarie 1908
Wilmersdorf-Berlin, Hohenzollern-platz 4

Stimate domnule doctor şi confrate,

Pe cât m'a măgulit consideraţia ce-mi arăţi prin scrisoarea d-tale, pe atâta fireşte trebue să-mi pară rău că nu sunt în stare a-ţi răspunde spre deplina d-tale satisfacere. D-ta îmi ceri mie o prefaţă la un studiu pedagogic. Să las că nu prea ştiu ce aş putè spune — dar d-ta nu ştii pesemne cât sunt de aspre la noi aşa numitele graniţe ale specialităţii. Eu am constatat-o îndestul de dureros cu prilejul ne'nsemnatei mele publicaţiuni de ocazie «1907». Un eminent bărbat politic mi-a tăgăduit scurt, fiindcă sunt (zice el) «artist», dreptul de a gândi — măcar asupra împrejurărilor sociale — aceasta după ce el însuşi se pronunţase, câţiva ani de-arândul în fiecare săptămână, cu absolută şovăire, asupra tutulor chestiunilor de artă: de pictură, de sculptură, arhitectură, danţ, literatură, muzică, teatru şcl; la gramatica elementară ce-i dreptul n'a voit să gândească, lăsând-o, probabil ca nefiind chestie estetică, în seama «artiştilor» Ce ar zice eminentul meu sau alt ilustru în cazul nostru cu prefaţa? — Se pronunţă în chestiuni de pedagogie — cine?... un «artist»! A!... O!... şcl!

Dar, ca să vezi d-ta până unde merge la noi asprimea graniţelor de autoritate, trebue să abuzez de pacienţa d-tale şi să-ţi povestesc o mică întâmplare absolut veridică Trepădam acum câţiva ani prin antecamerele Senatului, cerşind voturi pentru încetăţenirea unui cetăţean de care să se fi mândrit o cetate — pentru împământenirea unui român israelit. — (A murit zilele trecute [1])

[1]) Ronetti-Roman

și stă acuma pe veci împământenit în pământul Moldovei, pe care-l iubea atât de mult. Dumnezeu să-l odihnească pe bietul meu vechiu și bun prietin!) Vorbeam într'un grup de domni senatori despre meritele și patriotismul prietenului meu; când un domn senator, care se plimba de colo până colo, țifnind și aruncându-mi căutături foarte dârze și de care, cunoscându-l destul de bine, nu îndrăsneam nici să m'apropiu, se apropie el de mine și mă interpelează foarte de sus, fără să mă salute întâiu:

— Ia'n ascultă, c'coane: ce ne tot bați capul cu jîdanul aista al matali?!

Eu, neputându-i răspunde cum se cuvenea, căci aveam cu totul altă treabă acolo decât să dau lecțiuni de politeță unui sălbatic congestionat, care se vedea bine că vine dela dejun, i-am răspuns blând, după un moment de gândire:

— Domnule senator, n'am venit aici să supăr pe cineva; știu cât de respectuos trebue să mă port în această incintă; dar, dacă am făcut, fără să gândesc vreo necuviință, sau dacă pur și simplu vă supără prezența mea — ertați-mă, mă retrag.

Ceilalți domni senatori au înțeles cât de penibilă era situația și unul dintre ei, un boer moldovean, om de inimă și bine crescut, a intervenit și, cu un ton destul de aspru, a spus colegului:

— Da dă-ne pace, bre omule, și cată-ți de treabă! ce te amesteci dumneata nepoftit în vorba noastră?

Dar domnul congestionat n'a 'nțeles și m'a 'ndesat cu vorba:

— Mai întâiu, ce e jîdanul matali?

— Literat, i-am răspuns eu umilit

— Dar cu ce se ocupă?

— Cu agricultura.

— Undi?

— In Moldova.

— Apăi dumneta ce ești?

— Tot literat, zic și mai umilit.

— Nu te 'ntreb de aiasta... De unde ești?

— De aici...

— Nu, bre omule! ce ești? moldovan ori muntean? spuni...

— Muntean.

— Apăi, dă-ne bună pace, c'coane! Aista-i jîdan de-a noștri: ce vă amestecați dumilorvoastre, Muntenii?

Quasi textual.

Am citit câteva din articolele d-tale; ştiu câtă reală valoare au; înţeleg câtă dreptate ai, când voeşti s'atragi atenţia lumii noastre asupra celui mai important element al şcoalei, element la care aproape nimeni nu gândeşte astăzi; văd şi eu, ca şi d-ta şi ca mulţi alţii desigur, că ar trebui s'avem şi şcoală pentru copii, nu numai copii pentru şcoală... Dar... dar cum vrei d-ta să m'amestec şi în pedagogie? S'o mai pat iarăşi, spre umilirea mea şi spre nenorocul publicaţiei d-tale conştiincioase, cu cine ştie ce pedagog absolut, sau, şi mai rău, cu cine ştie ce bărbat politic? Căci am uitat, să-ţi spun dintru început, când ţi-am pomenit de asprimea graniţelor de autoritate, că la noi (d-ta ca tânăr nu ştii încă) o seamă de oameni pot trece de gânditori universali, pot adică trece ca suverani graniţele aspre pentru comunii muritori — bărbaţi politici. Aceştia sunt aşa de gânditori şi aşa de universali, încât chiar specialiştilor le pot tăgădui competenţa în materie.

Eu nu sunt nici specialist în pedagogie nici bărbat politic; prin urmare cel mult mi-ar fi permis a spune, în prefaţa ce-mi faci onoarea a-mi cere, că admir opera, fiindcă autorul respectă gramatica elementară, asta cred că aş putea-o face fără primejdie din partea ilustraţiunilor politice şi nici din a pedagogilor; dar atâta, înţelegi d-ta ca şi mine, că n'ar fi de ajuns pentru publicul cititor. Aşadar, cartea d-tale, căreia-i trebueşte, ca tutulor cărţilor, şi noroc pe lângă valoarea ce i-o cunosc, are nevoe de o prefaţă semnată de un pedagog absolut, sau, şi mai sigur noroc, de un bărbat politic — ori n'are nevoe deloc de prefaţă — şi poate asta ar fi mult mai frumos decât orice.

Nu! în interesul d-tale mai mult decât în al meu, trebue să declin onoarea ce atât de graţios îmi propui, şi, tocmai pentru asta te rog să mă consideri ca pe unul dintre cei mai buni şi mai devotaţi prieteni ai d-tale.

Rămân cu toată stima al d-tale,

Caragiale

II

Joi 24 Ianuarie/6 Februarie 1908.

Stimate Domnule Doctor şi Confrate,

Iţi mulţumesc pentru vorbele bune ce-mi trimiţi şi mă grăbesc a-ţi răspunde că publicarea rândurilor mele uşurele ca prefaţă

la valoroasa D-tale lucrare e o mare onoare pentru mine — pentru care-ți rămân recunoscător.

Urez cărții D-tale tot succesul ce-l merită o lucrare conștiincioasă, inspirată de frumoase sentimente, și-ți trimit cele mai distinse salutări

Al D-tale
devotat prietin,

Caragiale

P. S. — Dacă cumva vezi, săptămâna viitoare, în « Opinia » noastră, o vechiă schiță a mea, din 1897, intitulată « Take Ionescu », și-ți convine, rogu-te reprodu-o și în « Ordinea », ca o curiositate literară, la un loc convenabil.

Salutări,

C.

III

Luni 18 Februarie/2 Martie 1908.

Stimate Confrate,

Te rog binevoește ca îndată ce primești aceste rânduri, să spui la administrația « Ordinii » să înceteze a-mi trimite gazeta aci la Berlin-Wilmersdorf, deoarece, de poimâine chiar, sunt pe drum către Bucureşti

Am să te mai rog ceva, dacă nu e prea târziu· nu tipări scrisoarea-prefață până nu viu eu (cel mai târziu mercuri-joi 27—28 Febr.) Aș dori să văd eu o corectură Știi — altceva e când vorbești între patru ochi unui prietin, și altceva, când îi vorbești în vileag, unde te aude atâta lume străină

Până la revedere, o strângere de mână dela

al D-tale devotat,

Caragiale

IV

8/21 Februarie 1912.

Stimate și iubite prietine Dusciane,

Iartă-mă că, dintre toți prietinii cari m'au felicitat de ziua mea, pe dumneata te-am lăsat să-ți răspund la urmă. asta

am făcut-o din pricină că am cu dumneata de vorbit mai îndelete. Iată.

Mai întâi doresc să te găsească, pe malurile Svistociului, sănătos şi vesel aceste rânduri, prin cari vin a-ţi mulţumi că de aşa departe te-ai gândit la mine. Atât de delicată atenţiune din partea unui spirit distins ca al dumitale îmi face multă onoare. Ş'apoi mai zici dumneata că munca mea grea este nerăsplătită! De grea, ce-i dreptul nu prea e uşoară, căci e migăloasă. Dar, gândeşte-te, care meşteşug subţire nu e migălos — şi, prin urmare, greu? Ii trebuie multă răbdare, fireşte, şi multă încăpăţânare cuiva, până să poată birui resistenţa materialului chaotic al Naturii celei fără margini, care, ca divină şi eternă ce este, n'are logică nici intenţiune, şi, cu hotărîtă intenţiune umană, să-l ordoneze în margini date într'un chip logic. Numai Dumnezeu şi Compania luminatului ştiu cât costă o pagină scrisă în sfârşit pe curat. Grea muncă, adevărat!... Dar, nerăsplătită? — iată, dragă doctore, n'ai dreptate, cel puţin întrucât mă priveşte pe mine. Eu mă simt cu prisos răsplătit

Iţi mărturisesc că dacă eram copilul unei familii bogate şi de nume strălucit, aş fi luat toate manifestaţiile de dragoste ce mi s'au arătat zilele acestea ca o adulaţiune nevrednică să deştepte în sufletul meu cea mai slabă mişcare de recunoştinţă. Dar mă ştiu ce copil sărac şi umil am fost, necăpătând dela răposaţii mei părinţi — Dumnezeu să-i odihnească! — decât sănătate Aşadar, faţă cu atâtea şi atâtea manifestări de dragoste, să mai zic că munca mea n'a fost răsplătită? Aş fi un ingrat fără inimă.

Nu! Nu pot fi îndestul recunoscător binevoitorilor mei, şi între aceştia te număr pe d-ta între întâiele rânduri, şi viu printr'aceasta să-ţi mulţumesc din inimă pentru graţioasa d-tale atenţiune

Când, obosit de citirea prozei mele, vrei, cu alt procedeu, mai expeditiv şi mai puţin obositor, să evoci o viziune din patria română, să te 'nvăţ eu ce să faci. Iată

Fă foarte cald în odaie; toarnă două-trei pahare de votcă pe faţa mesei: în căldură, are să se evaporeze alcoolul, umplând odaia cu o emanaţiune subtilă; chiamă apoi pe lăutarul d-tale şi pune-l să-ţi cânte, de unul singur, în surdină, dar cu *brio*, *ritmo*, *risolutto e ben marcato*: «Cine te-a făcut pe tine, Tudoriţo, lele... etc » Dumneata, lungit pe canapea, aruncă-ţi ochii pe discursul vreunui tribun dacoroman... şi... încet-încet, ai să simţi o moleşeală delicioasă în tot trupul, are să te apuce o moţăială iresistibilă,

și ai să moțăi, să tot moțăi, până când pleoapele o să ți se 'nchidă frumos; și atunci, deannăuntru, ai să vezi că te afli la Moși, în miezul verii, subt un umbrar, la o masă rustică, înconjurat de cea mai veselă lume din lume.

Ai să auzi cimpoaiele Vlăscenilor și trâmbițele și tobele panoramelor, și țivloaiele și hârâitorile copiilor și guițături de purcei; ai să vezi baloane tricolore; unele captive, legănându-se la adierea vântului; altele, scăpate din mâna ageamiilor, ridicându-se libere departe spre înaltul văzduhului; ai să simți mirosul de țuică risipită, de gogoși prăjite în uleiu, de cârnați și de fleici arse la gărtar; ai să simți gustul lipicios de turtă dulce... și ai să 'ncepi a te apăra de muște... muște, multe muște, ce de muște!

Ia încearcă, rogu-te odată procedeul ce-ți recomand și dacă nu-ți reușește, scrie-mi: poate să-ți găsesc altul mai bun pentru altă evocare.

Până atunci, stimate și iubite amice Duscianule, sunt al d-tale îndatorat și măgulit bun prieten, cu cele mai distinse salutări,

Caragiale

N. N. CARAGIALE

Berlin, 25 Febr. 1912

Bunii mei nepoţi [1]),

Să mă iertaţi că vă răspund aşa de târziu, căci a trebuit să răspund mai întâiu felicitărilor care le-am primit dela străini. Regret şi eu că nu ne cunoaştem încă personal, dar să sperăm că odată tot ne vom cunoaşte. Pînă atunci vă urez multă sănătate şi noroc. Fiţi harnici; cu hărnicie, cu sănătate şi cu credinţă în Dumnezeu poate nu va (cuvânt indescifrabil) birui toate pedicile din lumea asta. Să trăiţi.

Al vostru bun unchiu,

Caragiale

---

[1]) Scris recomand pe adr Nicolae Caragiale — Bukarest, ca răspuns nepoţilor Nicolae, Aurelia şi Anna N. Caragiale, str Schitu Maicilor 12 pentru felicitarea lor, datată Bucureşti, 30 Ianuarie 1912.

SCIPIONE I. BĂDESCU

București, 13/25 Februarie 1899.

Iubite Bădescule,

Tocmai când, după mature desbateri în familie, hotărâsem un *menu* vrednic de-un epicurean inteligent ca tine, vechiul meu dascăl în publicistică, plecași fără să ne luăm ziua bună.

N'ar trebui să te iert că, după mai bine de douăzeci și cinci de ani de dragoste nestrămutată, m'ai trădat și n'ai vrut să luăm, și de astă-dată, cum puseserăm la cale, tradiționala noastră *colațiune fraternă*, la care, pe lângă paharele facultative, aveam și unul obligatoriu: «pentru trăinicia dulcilor noastre amintiri din tinerețe!».

M'ai făcut, trădătorule, să perz o sară încântătoare... Atât mai rău pentru mine și — pentru tine! Ne-am fi întinerit unul pe altul cu aproape un sfert de veac, prin reconstituirea acelor scumpe timpuri trecute de la «Timpul», — când strălucea pe scena tineretului bucureștean, celebrul trio Eminescu - Bădescu - Caragiale, — când gândeam, speram și râdeam, împreună, așa de mult!...

Cu condiția ca, la o nouă venire a ta în capitală, să nu mai uiți obligativitatea *colațiunii fraterne*, îți trimit portretul meu: păstrează-l cu dragostea pe care-l păstrez și eu p'al tău.

Al tău vechiu, ca totdeauna,

Caragiale

P. S. — Complimente tutulor prietinilor botoșăneni; în deosebi, bunului filosof Gr. Goilav. Ii datorez de mult o îmbrățișare; spune-i însă că nu perde așteptându-o: cu cât mai târzie, cu atât va fi mai caldă.

Te sărut dulce,

Caragiale

AL. DAVILA — C. STĂNCESCU

I

Dragă Alexandre, Dumnezeu cu voi!

Tare bine mi-ar părea să te fi 'nțeles cu amicul nostru Motru în privința publicării simultanee a Instantaneului. In orice caz, nu uita să pui pe broşură, *en vedette*, notița: « Reproducerea oprită ».

Ai fi cunoscând şi tu, ca şi mine, năravurile eroice ale presei noastre.

Iți alătur mai jos o mică îndreptare în text. Trebue introdusă şi la joc şi la tipar.

Şi acum, bravii mei, încă odată, Dumnezeu cu voi!

Incepeți!...

Isbândă strălucită! Păşiți voioşi şi sănătoşi din victorie 'n victorie; şi nu uitați, rogu-vă, după câştigarea primei lupte, a bea un pahar, cu toată inima, şi pentru

Al vostru devotat ca un frate,

Caragiale

7/20 Sept. [1909].

Erratum.

La sfârşitul tiradei Damei abracadabrante, — în loc de: « ... să-l farmece, *să-l aiurească*... — să se zică şi tipărească: « să-l farmece, *să-l vrăjească*... ».

P. S. — Rog stăruitor pe tânărul meu amic Stăncescu, să ia două afişe şi, *numai suluite, fără să le 'ndoaie sau sgârcească,* să le ducă la Librăria Alcalay împreună cu alăturata cartă din parte-mi. Doresc să am afişele dinaintea biuroului meu chiar în seara de Sâmbătă, 12 Sept. a. c

II

Berlin W., 26 Sept 1909.

Stimate amice Stăncescule [1]),

Mai întâiu, îți mulțumesc pentru afișele trimise prin Alcalay. Apoi, îndrăsnesc a-ți mai face o rugăminte și anume·

In « Universul » No. 250 (Sâmbătă, 12 Sept. 1909) pagina I-a coloana 3-a sus, s'a publicat, după « l'Indépendance Roumaine », un entrefilet intitulat: « Constatare tristă ».

Rogu-te, fă tot posibilul și trimite-mi, cât se poate mai degrabă, un exemplar din *pamfletul imond* de care-i vorba în acel entrefilet. Rogu-te asemenea, dă-mi și detaliile pe care le mai poți ști în această afacere.

Sper că n'abuzez prea mult de prietinia ce mi-ai arătat și te rog să primești salutările mele distinse.

Al d-tale îndatorat,

Caragiale

P. S. — Trimite-mi tot în *plic recomandat.*

Mă achit de datorie când, în curând, cum sper, ne revedem.

III

7 Sept./24 Oct 909

Stimate amice,

Iți mulțumesc de bunăvoință și te rog să mă ierți că, neștiind că e vorba numai de atâta, te-am supărat pentru așa nimicuri, cărora mă mir de ce unele ziare le-au dat atâta importanță. — Să ne vedem cu bine!

Al d-tale devotat,

Caragiale

Complimente Directorului și întregii Companii « Davila »

---

[1]) C Stăncescu, secretarul Companiei « Davila », apoi societar al Teatrului Național

IV [1])

3 Febr st n 1912

Vândut Naționalului [2]). Bacalbașa [3]) consimțind, bucuros. Vale amice

Caragiale

V

4 Febr st n 1912

Telegrafiat Bacalbașa [4]) <dacă nu reia> nereluând [5]) permite. Aștept răspuns. Imbrățișări

Caragiale

VI

5 Febr st n 1912.

Leonida imposibil <Lecturi> Recitări [6]) bucuros. Pentru Carnavalului aștept răspunsul Bacalbașa. Imbrățișez.

Caragiale

VII

7 Febr. st. n 1912

Imposibil veni [7]) regret mult. Piaza rea. Acces acut sciatic Mulțumesc delicata atențiune Imbrățișări

Caragiale

---

[1]) Telegramele IV—VII, adresate lui Al Davila

[2]) *Conu Leonida*

[3]) Directorul Teatrului Național

[4]) *Bacalbașa*, Teatrul Național, Bukarest.

<Dacă nu> Nereluând Carnavalului, rog <cordial> călduros permite joace Davila. Răspunde Imbrățișări <frățești>

Caragiale

[5]) *D'ale Carnavalului*

[6]) Din *Momente* și *Schițe*, la sfârșitul spectacolului jubiliar, dela 29 Ianuarie.

[7]) La convocarea Reginei, la 28 Ianuarie și a doua zi, la Teatrul Modern, spre a conferenția.

ADMINISTRATORULUI TIPOGRAFIEI
„ADEVĔRUL“

F. d [1910].

Stimate amice, iată şi corectura a doua pe sfârşitul volumului [1]). Trebue să mărturisim împreună că, pentru o corectură a doua, este prea bogată în greşeli. Eu v'am mai atras atenţia în privinţa a ceea ce constatasem: că, cu linotipul, la corectura a doua, când vrei să te dregi, mai rău te strici, căci se îndreptează după corectura primă şi în rândul cu îndreptarea se fac din nou alte multe greşeli Pentru convingerea dv., v'am lipit pe corectura a doua câteva mustre din întâia: veţi vedea şi dv., la locurile însemnate cu un cerc roşu, că la corectura întâia acele greşeli nu existau. Aşa dar, vă rog trimiteţi-mi îndată o revizie pe aceste din urmă coale. Vă alătur şi *Cuprinsul* volumului. Rog, măcar acest *Cuprins* să se culeagă cu mâna, nu cu linotipul.

In coalele tipărite pe cari le-am primit pînă acum (1—7 inclusiv) s'au strecurat, tot din pricina linotipului, câteva greşeli grave, cari strică cu totul înţelesul textului.

Pentru acestea trebue neapărat să dăm o Erată la finele volumului, înainte de *Cuprins*. Aşa dar, aştept cât mai degrabă revizia pe coalele 8 şi 9, precum şi *Cuprinsul*, corectura întâia. Impreună acelea revizuite definitiv, vă trimit şi Erata, la care sper că nu ne va mai trebui încă o Erată. Şi această Erată, rog să se culeagă tot cu mâna.

In aşteptare vă salut pe toţi dela «Adevĕrul» cu frăţească dragoste.

Al dv. prietin devotat,

Caragiale

P. S. — Se înţelege că, împreună cu revizia, îmi trimiteţi şi corectura a doua a mea, ca să am după ce revizui.

---

[1]) *Schiţe nouă*, edit. Adevărul, 1910

OCTAVIAN GOGA

Drăguţule, ieartă-mă că-ţi răspund cam târziu: n'am avut vreme, crede-mă. Lucrez şi eu ceva, şi-mi merge greu. Eu am nevoie de fie-ce moment; iar voi n'aveţi numai decât nevoie de concursul meu. Cu mare nerăbdare aştept «Luceafărul» cel nou, căruia îi urez covârşitoare strălucire pe firmamentul culturii daco-române atât de bogată în astri de întâia mărime — încât e o adevărată mândreţe, mă rog frumos. Mai urez apoi ca «Luceafărul» să fie steaua vestitoare a zilei frumoase în care să se rentoarcă pacea între intelectualii români [1]) In mâna d-tale stă mai mult decât în a oricuia altul astăzi îndeplinirea acestei urări de bine. Adu-ţi aminte că eroul antic a săvârşit cea mai măreaţă faptă a vieţii sale când a iertat Roma.

Insfârşit, îţi mai urez, din parte-mi şi din partea familiei mele, sărbători fericite pentru d-ta şi pentru toţi ai d-tale.

Cu frăţească dragoste, sunt şi rămân al d-tale

vechiu prietin,

Caragiale

Schöneberg b Berlin
Innsbruckestr 1
15/28 XII 911

---

[1]) Deziderătul de împăciuire dintre «tribunişti» şi comitetul partidului naţional, s'a realizat foarte curând.

PROF. C. RĂDULESCU-MOTRU

21*

I

Stimate amice,

Rogu-te, publică alăturatul articol [1]), care nu s'ar potrivi nicăieri mai bine decât în « Revista » d-tale. Daca n'ai vreun cuvânt a mi-l refuza [2]), rogu-te dă-l să-l culeagă şi trimite-mi, *în plic recomandat*, o corectură împreună cu manuscrisul. Indată ce o primesc, o revizuiesc şi ţi-o înapoiez

V'am trimis două telegrame, una d-tale şi alta lui Davila. Sper că v'aţi înţeles împreună, spre completa mea bucurie. Rogu-te, daca publici piescioara [3]), nu uita a pune în vedere notiţa. *Reproducţia oprită*, şi neapărat spune-i şi lui Davila să pună aceeaşi notiţă pe broşură

Eartă-mă că n'am căutat să te văd la Bucureşti — nu ştii în ce am fiert câteva zile! Imi voiu repara greşala la a d'intâiu ocazie.

Aşteptând un răspuns favorabil din partea d-tale, te rog să primeşti o frăţească salutare dela

prietinul d-tale devotat,

Caragiale

Duminică, 6/19 Sept [1909].

---

[1]) « Scrisoare asupra Teatrului Naţional », în *Noua Revistă Română* dela 20 Sept. st. v. 1909. (*Opere*, V, la *Note şi Variante*)

[2]) Ca direcţia ziarului « Universul ».

[3]) « Incepem », instantaneu într'un act

II

Stimate Profesore,

Rogu-te, când ai un moment liber, spune-mi daca « Incepem » s'a mai tipărit cumva şi afară din « Revistă », şi daca, din numărul respectiv, s'a petrecut prea multe exemplare peste obicinuitul tiraj; căci, dacă nu e saturată strîmta piaţă, aş vrea să tipăresc instantaneul într'o broşurică de lux

Apoi, eartă-mă, să te mai supăr cu ceva: te rog, la prima ocazie când dai pe la tipografie, lasă acolo alăturatul model de format şi de compoziţie, împreună cu textul instantaneului din revistă. Il rog pe d. tipograf să facă preţul pentru *1000 exemplare, pe hârtie ca a « Revistei », o coală de 32 pagini, cu o copertă colorată ca la « Studiile » d-tale, cu broşat cu tot.*

Dacă îmi convine, şi dacă, fireşte, mai e loc pentru aşa publicaţie, atunci trimit eu textul corectat, după care trebue să se culeagă broşurica.

D. tipograf să fie bun a-mi trimite mie d'a dreptul preţul şi condiţiile, fără să te mai deranjezi dumneata.

Multe aş avea să-ţi vorbesc şi multe am putea pune la cale împreună; dar deocamdată mi-e peste putinţă să mă mişc de aici — nevastă-mea fiind bolnavă: nici vorbă, să las casa pe grija copiilor cel puţin încă o lună. Dar, cu voia Domnului, tot o să ne vedem, şi sper să facem bună treabă amândoi.

Pînă atunci, te salut cu frăţească dragoste,

al d-tale devotat,

Caragiale

7 Oct./24 Sept. 909.

III

Iubite Profesore,

Ieartă-mă că nu ţi-am răspuns mai degrabă: sunt în muncile facerii. Pînă peste două-trei luni, nu-i chip să mă uşurez. La vita bătrână e mai greu fătatul, decât lepădatul; şi tare aş dori să nu mă fi muncit pentru ceva neviabil. Aşadar, pînă atunci, trebuie

să stau departe de lume ca orice cucoană cam prea matură în lunile din urmă ale borţului. De n'ar fi asta, aş fi alături de voi astăzi. Sper însă că partidul, lipsindu-se de câteva cuvinte uşurele, va câştiga o piescioară de teatru [1]), ca să-i folosească mai mult.

Revista e frumoasă şi interesantă.

Fii sănătos şi vesel.

Cu frăţească dragoste al d-tale prietin,

Caragiale

3/15 XII 910

IV

27 Mai 1911

Dragă Motrule,

Iţi atrag atenţia asupra unei apucături care n'ar trebui să găsească loc de joc în « Revista » ta. Iţi alătur aci o bucată din numărul de duminică 8 Maiu (No. 4). Ia seama să nu te tîrască băieţii, necontrolaţi d'aproape, la răspunderi pe cari, ca om cuminte, nu trebuie să le iei decât când de-a-dreptul personal afirmi ceva într'o chestie atât de gravă. Ştii cum se petrece lucrul în Transilvania? De sigur că nu mai bine ca mine. In tot cazul pînă să ne vedem, cum sper în curând, întreabă, rogu-te pe Aureliu C. Popovici [2]), amicul nostru, care-ţi va da ca şi mine povaţa, să nu mai permiţi domnilor dela « Tribuna », să-şi mai vîre coada şi 'n *Revista ta*, fără ştirea şi fără învoirea ta, de sigur. Mă rog ţie, ia seama. Nu-ţi poţi închipui ce rău poţi face din nebăgare de seamă. Pentru Dumnezeu, dacă nu-i putem ajuta pe bieţii fraţi, încai să nu-i mai lovim şi noi.

Sper că nu vei lua în nume de rău ce-ţi spun, şi că nu ţi-am spus degeaba.

Pînă la revedere

al tău devotat prietin,

Caragiale

---

[1]) « Titircă, Sotirescu & C-nie ».

[2]) Vezi şi scrisoarea către Aurel C Popovici (II)

Aureliu Popovici trebue să fi căpătat broşura lui Dr. Vaida. Cere-i-o, şi mă rog ţie, uite-te prin ea, ca să înţelegi ce este « Tribuna », care, cu ajutorul băieţilor tăi, vrea să-şi facă advocat din *Revista* ta.

(Tăetură din *Noua Revistă Română: O ceartă care degenerează*, notă semnată *A. C. C*)

V

Dragă Costică.

Pentru atâta prietenie călduroasă ce-mi arăţi, nu ştiu în adevăr cum să-ţi mulţumesc altfel decât rugând pe Dumnezeu să te răsplătească, aruncându-şi harul asupra ta şi asupra iubiţilor tăi: să trăiţi cu toţii până la adânci fericite bătrâneţi, sub sfînta lui pază, sănătoşi şi voioşi! Printr'aceasta viu totodată a-ţi observa, din vreme, că eu, fără de a comite o indelicateţă, nu m'aş putea amesteca, fie direct, fie indirect, în întreprinderea de care e vorba[1]; iar că, pe de altă parte, orice amestec oficial, câtuşi de platonic, la opera voastră cetăţenească, precum şi orice subscripţie pe cale publică i-ar paraliza cu desăvârşire scopul, întru cât m'ar pune pe mine în imposibilitate absolută de a beneficia de rezultatele generoasei voastre iniţiative. — Pentru un psiholog ca tine nu este, fireşte, nevoie şi de explicaţiuni. Sapient, te ştiu; destul ţi-e atâta!

Aceste rânduri, încredinţate perfectei tale discreţiuni, sunt destinate exclusiv ţie.

Sunt şi rămân al tău

îndatorat şi devotat prietin,

Caragiale

11.24 III,1912.
Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

VI

Christos a înviat
La mulţi ani cu toate cele bune!

Caragiale

1912

---

[1]) O subscripţie publică, cu caracter de recompensă naţională, în folosul lui Caragiale

PROF. M. DRAGOMIRESCU

I [1])

Amice Dragomirescule,

Am mare nevoie să te văz pentru a-ţi cere să-mi faci un serviciu de adevărat prietin.

Azi e luni, (şi, vorba ceea, mâne-i marţi); *mercuri* trec la Socec pe la $2\frac{1}{2}$—3 d. a., ca să am răspunsul d-tale: *când* şi *unde* ne putem vedea începând de mercuri 7 seara încolo.

Salutare cu dragoste,

Caragiale

Astăzi luni 25 Oct [1899]
$3\frac{1}{2}$ d a.

II

Deseară negreşit aştept pe M. Drag... la Gambrinus (Teatru) dela $5\frac{1}{2}$—$6^{1}/_{4}$ Am o foarte ciudată comunicare de făcut.

Salve

azi miercuri 27 [Oct. 1899]

III

Ei? . . ei? ... ei? ... Cum? ... Cinè? ... Carè? ... De undè? ... Cheià? ... Vezi-că! ... Dacà! ... Doamnè! . . In finè! ...

?!... [2])

16 Nov [1899]

---

[1]) Biletele I—VII privesc tratativele de împăcare, dorite de Caragiale, între el şi Maiorescu, şi mijlocite de d. M. Dragomirescu.

[2]) Imitarea vorbirii lui Titu Maiorescu.

IV

Iubite amice,

Dacă, fără intenție de vreun resultat practic, ai poftă și vreme să mai schimbăm două vorbe de clacă, mă găsești, după amiazi, 4½—5, la Gambrinus ori la Cooperativa, piața Teatrului.

O strângere de mână,

Caragiale

Joi, 6 Ian. 900.

V

Iubite Dragomirescule,

Pentru dignitatea ambelor părți, nici să mai gândim la vreo redeschidere a faimosului proces. Asta însă nu te 'mpedică să vii deseară — 5½—¾, la « Cooperativa », daca dorești să vezi pe prietinul tău,

Caragiale

Vineri, 21 Ian [1900]

VI

Mon cher,

Rămâne bine înțeleasă condiția noastră. Nu se publică numele meu până ce nu am primit porunca știută și am răspuns la ea: chemat, ascult, orice m'ar amenința; nechemat, nu exist, orice mi s'ar promite.

À revoir,

Caragiale

Sâmbătă, 22 Ian [1900]

VII

I. L. Caragiale

este astăzi Marți de la 5 d. a. până la 5½ la Cooperativa, piața Teatrului. Daca poți, nu faci rău să treci pe acolo.

Salve

(f. d , carta de vizită identică cu aceea de la II, miercuri 27).

VIII

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Ian 1906

Prosit Neujahr, Herr Professor!

Caragiale

IX

Nota. — Onor. Redacţie este rugată a păstra, la caz de publicare (ceea ce ar fi o mare încurajare pentru un începător), punctuaţia originală. Contând pe *absoluta discreţie* a d-lui M. Dragomirescu, îl salută cu vechea dragoste prietinească

Autorul —
(care are, ca Farfuridi, curajul să păstreze anonimul)

(F d., data probabilă, 21 Iunie/4 Iulie 1907, Nota urmează după textul fabulei *Duel*, apărută în *Convorbiri* de la 1 Iulie 1907).

X

Stimate Domnule Director,

Nu de-geaba zice românul « dă-mi, Doamne, gândul din urmă! » După ce v'am expediat, ieri, scrisoarea cu fabula *Duel*, mi-am aruncat încă odată ochii pe copia rămasă şi, cu părere de rău bătrânească, am constatat (lucru ce în tinereţe nu mi se prea 'ntâmpla) o mare greşală de punctuaţie, care păgubeşte simţitor intenţia morală a fabulistului anonim. Fiindcă tot nădăjduesc că se va găsi un locşor în coloanele dv. pentru modesta mea încercare lirică, — ce mi-a fost inspirată, mărturisesc, din critica dv. asupra unei fabule aproape cu acelaş subiect, în numărul 12 al « Convorbirilor » — mă grăbesc a vă ruga să binevoiţi a face, la caz de publicare, următoarea îndreptare la versul întâiu: « *Naivul plug odată (probabil, ofensat)* » — adică, emistichul al doilea închis între parenteze, şi adverbul despărţit, printr'o virgulă, de participiu, ca membre ale unei eliptice; în franţuzeşte ar fi: (offensé, probablement).

Acuma, à propos de franţuzeşte, vă rog să primiţi călduroasele mele complimente pentru rândurile dv. (superior de bine gândite

şi aşa de frumos spuse), tot din numărul 12, despre « *neertatul* defect (*ticălosul*, zic eu) al societăţii noastre *înalte* (*bastarde*, zic eu cu voia dv.)... » Toţi câţi gândim şi simţim sănătos nu putem în deajuns înfiera această apucătură atât de rău-făcătoare bietei noastre naţiuni. Trebue să denunţăm nencetat odiului public, să pilduim fiecare cum putem mai crud, cu biciu fără milă, această ofensă pe care bastarzii o aduc familiei noastre. Şi chiar dacă proştii ori nebuni vin să ne dea concursul, să se alieze cu noi la luptă, să nu ne părăsim, printr'o rău înţeleasă susceptibilitate, ori o falsă teamă de ridicul, dreapta noastră cauză: cu toţii 'nainte! unii ca nebuni şi proşti [1]), alţii ca oameni cuminţi şi de spirit — numai bravi să fie! Par'că se ia vreo cetate altfel! — Din parte-mi (par'că am fost tot la un gând) sper, dacă o vrea Dumnezeu, să-mi fac şi eu datoria, cu arma cu care mi-a fost partea să fiu înzestrat; căci, stimate domnule Director, eu nu sunt filosof şi critic ca dv., lucru de care, drept să spun, îmi pare rău destul; eu sunt, cum poate o să aflaţi vreodată, un meschino comediante; dar, dacă nu v'o plăcea, să nu-mi daţi nici o parà. Am să-i aranjez eu pe parveniţii cari, fiindcă au mâncat în copilărie *du cacao*, dat cu linguriţa de vreo bonă schwizerană sau belgiană, au pierdut pe *r* şi au câştigat secretul nazalelor pariziene. Numai să-mi ajute Dumnezeu să nemeresc cum doresc!

Pînă atunci, sunt ca totdeauna al dv. bun prietin,

Autorul anonim

Vineri, 22 Iunie/5 Iulie 907

XI

Priveşte adânc ţarinele patriei şi le salută şi pentru mine mult. Sănătate acasă, Dumnezeu cu voi

Caragiale

Berlin, 14 Sept. 1907

(Telegramă trimisă pe adresa: *Profesorul Mihail Dragomirescu, Burdujeni, trenul 6 dimineaţa*).

[1]) Şi ei sunt susceptibili de mâhnirea ofensatului (n. a.).

XII

Berlin W, 11 Ian. 1909.

Tuturor confraţilor urez: la mulţi ani cu spor, noroc şi sănătate!

Caragiale

(adresa: Onor. Redacţiuni a «Convorbirilor Critice», Bukarest, str. Gramont, 11).

XIII

Berlin W., 2 Ian. 1910.

1910

La mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie!

familia Caragiale

XIV

1910

La mulţi ani!

Caragiale

(adresa Revista «Convorbiri Critice», Bukarest, Str. Gramont 11).

V. MESTUGEAN

I

Berlin, 25 Februarie 1909.

Stimate confrate,

Am trimis d-lui Câmpina[1]) manuscris şi o scrisoare. Rogu-te şi pe d-ta în particular să vezi scrisoarea mea şi să îngrijeşti cât se poate să apar convenabil, fără greşeli, mai ales de punctuaţie. Să nu zică publicul că nu suntem conştiincioşi. Sper că articolele mele să placă; eu cel puţin îmi dau toată osteneala să le fac după puterile mele cât pot mai bine, şi mai bine, zău, n'aş putea să le fac.

Dacă nu te-ai supăra prea mult, te-aş ruga din numerele şi articolele mele să dispui a mi se trimite câte două exemplare. Voiu să le strâng pentru un volum.

Iţi doresc sănătate şi până la revedere sunt cu toată stima, iubite confrate,

al d-tale servitor,

Caragiale

Multe salutări confraţilor, în deosebi lui Marion. Nu ştiu cum aş face să capăt şi eu *Cartea soacrelor*.

II

Berlin, 20 Aprilie 1909

Christos a înviat!

Frate Mestugene, am trimes eri *Antologia* Rogu-te nu te supăra că te deranjez şi ia măsuri să se facă următoarea îndreptare în text:

---

[1]) N Dumitrescu-Câmpina, directorul ziarului « Universul »

La sfârșitul scrisorii a 11-a care începe cu « Domnule Nădrăgilă », în loc de *dezastros* să se pună *caraghios*.

Mulțumind anticipat, sunt al tău cu toată dragostea,

confrate,

Caragiale

Multă sănătate tutulor ai « Universului ».

N. PETRAŞCU

I

ce lundi 20 février [1895].

Son A. R. la Princesse Louise se trouve présentement chez la Majesté ma femme.

Sa Majesté et Son Altesse Royale permettent à Votre Excellence de se rendre à l'instant même dans notre château de Pitar Moşu 15.

Tout à vous,

De Caragiale

Mă rog ţie, nu lipsi. Te aşteptăm cu cea mai caldă dragoste şi cu cea mai rece şampanie.

II

Dragă Petraşcule,

Nu crez nici nu vreau să-mi închipui că ai lipsi diseară la 7 *fix la masă* la noi.

Caragiale

Luni 15 fevr. [1899]
strada Colţii 78.

Vin bun
Cognac fine Ch.

(cuvânt indescifrabil).. poate şi. idem

I. ANESTIN

Frate Anestine, dragă Tizule, celebre artist, bătrâne şi iubite prietine!

Sufler ţi-am fost, regisor ţi-am fost, director ţi-am fost, fabricant de roluri ţi-am fost — şi, în toate m'am bucurat că ţi-am fost pe plac Dar, mai presus de toate, crede că mai mare bucurie mi-a făcut să constat astăzi, primind frumosul tău portret şi cuvintele calde, cu cari l-ai însoţit, că, şi ca prietin, m'ai preţuit din toată inima. Iţi mulţumesc, şi-ţi urez şi eu, iubite frate Iancule, ani îndelungaţi — vesel, sănătos şi cuminte, cum te ştiu, — om de spirit şi de inimă, fire de adevărat meşteşugar subţire. Dumnezeu să vă păzească de rele pe tine şi pe ai tăi şi să vă dăruiască tot binele ce-l doresc pentru mine şi pentru ai mei!

Imbrăţişându-te cu frăţească nestrămutată dragoste, sunt şi rămân

al tău bătrân prietin,

Caragiale

10/23 febr. 1912.

(adr. *Decanului Scenei Române*
Artistului I. Anestin
Craiova)

IOAN URBAN JARNIK

Schöneberg bei Berlin
3/16/II 1912.

Stimate Domnule Profesor,

Lungi, sunt numai scrisorile urîte şi plicticoase; cele frumoase şi amusante sunt totdeauna prea scurte. A dumitale m'a încântat. Iţi mulţumesc din suflet că ţi-ai mai adus aminte de mine, şi-ţi urez la rândul meu, sănătate, noroc şi veselie pentru D-ta şi pentru toţi iubiţii D-tale, întru mulţi ani până la adânci bătrâneţi.
Sunt al D-tale, stimate Domnule Profesor, cu stimă

devotat servitor,

Caragiale

SOCIETĂŢII ACADEMICE „ROMÂNIA JUNĂ“ DIN VIENA

I

Prea stimate Domnule Preşedinte şi prea stimaţi Domni Membri
ai « României June »,

Găsesc pântre hârtiile mele o adresă a Dv. prin care mi se face cunoscută înalta onoare ce mi-a acordat-o Societatea Dv., numindu-mă membru al ei. Mă 'ndoiesc că vă voiu fi răspuns la acea adresă, deoarece pe atunci eram foarte turburat de neplăcute afaceri familiale. Dacă v'am răspuns chiar atunci la vreme, nu strică să vă mai mulţumesc încă odată pentru cât de graţioşi v'aţi arătat cu mine. Dacă nu v'am răspuns îmi fac o datorie să vă mulţumesc din suflet pentru onoarea ce aţi binevoit a-mi face, prea însemnată potrivit cu modestele mele merite de publicist român, şi vă rog să mă iertaţi că vine atâta de târziu îndeplinirea datoriei mele.

Profit de ocaziune, prea stimaţii mei Domni, să vă rog a binevoi să primiţi, împreună cu mulţumirile mele cordiale, cele mai distinse salutări.

Al Domniilor Voastre devotat servitor,

I. L. Caragiale

Adresa mea:
Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollerndamm 12.
Deutschland

II

Prea stimaţii mei Domni,

Mulţumindu-vă pentru graţioasa Dv. atenţiune, vă alătur aci fotografia şi iscălitura cerute.

[Cu] cele mai distinse salutări, sunt, prea stimaţii mei Domni, al Dv. şi al Onoratei Societăţi

plecat servitor,

Caragiale

4/17.VI. 912

P. S — Rog a mi se trimite, la apariţia « Albumului », un exemplar cu Nachnahme, pe adresa:
Schoneberg bei Berlin
Innsbruckerstr 1.

UNUI PSEUDONIM

Bucureşti 21/XI [1896].

Necunoscutule Şandernagor,

Ultima ciorbă a bucătăresii dumitale[1]) am gustat-o cu multă poftă — era delicioasă. Cu aşa feluri de bucate, dacă urmezi înainte, sper să-mi serveşti un adevărat regal care să mă dreagă de indigestia ce mi-a produs-o arta culinară a poeţilor noştri.

La pletele lor pesimiste şi nepeptănate, prefer şuviţa ideală şi curată a frumoasei dumitale unguroaice.

Inţelegi că, după ciorbă, aştept cu nerăbdare rasolul — pe care probabil ţi l-a dat Ianoş, şi care desigur va fi suculent. Numai, nu-l da rasol — fă-mi-l îngrijit

Al dumitale pasionat gustător,

Caragiale

P. S. — Rogu-te onorează-mă cu adevăratul nume al rafinatului *gourmet* care s'ascunde sub acest oribil şi barbar pseudonim — Şandernagor. Desigur că trebue să fie un membru corespondent al Societăţii Geografice. Atunci mi-aş permite să-l rog să renunţe la *Chandernagor*, şi considerând înălţimea avântului său liric, să iscălească *Cimboraso* sau mai bine *Gaurisankar*.

C.

---

[1]) Cronica rimată, cu titlul *Amintiri*, dela rubrica *Din Carnet* (*Seara*, Iaşi, 20 XI 1896).

PETRU VULCAN

F. d. (Oct 1898).

Domnule Preşedinte,

Ca om de litere şi publicist trecut de vârsta tinereţii, mărturisesc drept, că am ajuns foarte simţitor la măguliri, mai ales când vin din parte autorisată, din partea unor oameni puşi mai presus de nivelul intelectual comun, din partea unor tineri confraţi talentaţi şi însuflaţi de dragostea literaturii naţionale.

Astfel, onoarea ce mi-a făcut Cercul literar « Ovidiu », numindu-mă între membrii săi de onoare, mă atinge cu deosebire

Mă grăbesc dar a vă ruga să comunicaţi Cercului via mea mulţumire ce am simţit primind adresa d-voastră.

Fiţi siguri, iubiţi confraţi, că după mijloacele mele nu voiu pregeta să dau concursul meu, pentru propăşirea bunei şi folositoarei instituţiuni de cultură românească pe care aţi înfiinţat-o în noua Tomi.

O strângere cordială de mână pentru toţi din partea amicului D-voastră

I. L. Caragiale

AL. CIURA

Vineri 8/21 Iunie 1912] [1]).

Iubite amice Ciura, până la revedere, tocmai înspre iarnă, primeşte deocamdată călduroase mulţumiri pentru volumul ce mi-ai trimis [2]). Nu i-am tăiat încă foile: ai răbdare până să ne vedem şi nu te teme, prea smerite ucenic, cum nu mă tem nici eu că va trebui să fiu aspru. Te cunosc că eşti o calfă vrednică, de care poate fi mândru orice meşter cinstit, chiar în vremuri de cinstire a meşteşugului, nemite în vremea noastră — de cârpăcerie — când ciubotarii croiesc nădragi şi croitorii tălpuiesc ciuboate, spre gloria « culturală » a ruralilor cis şi transcarpatini.

Iţi urez petrecere furmoasă în timpul verii. Să ne mai vedem sănătoşi şi cu voie bună la Blaj!

Dumnezeu cu d-ta şi cu ai dumitale.

Devotat frate mai bătrân

Caragiale

---

[1]) Scrisoarea a fost scrisă cu o zi înainte de moarte (Nota ziarului *Românul)*.

[2]) *Amintiri*, schiţe şi nuvele, Orăştie, 1911

RĂSPUNSURI CU PRILEJUL SĂRBĂTORIRII CELOR 60 ANI

I

13.2.1912.

Davila [Al.]

Teatru Bukarest

Mulţumesc. Rog spune cândva sus strălucitei stăpâne [1]) cel de jos profund mişcat augusta atenţiune. Vale bone amice

Caragiale

II

12 2 1912

Take Ionescu

Cătunul 25

Bukarest

Când cel mai ales între aleşii neamului gândeşte astăzi la mine cu atâta graţioasă atenţiune încep crede nu mă născui tocmai degeaba. Mulţumesc cordial ilustre şefule, noroc, sănătate, dee-ţi mulţi ani Dumnezeu că minte îţi dete destulă.

Nestrămutat soldat

Caragiale

---

[1]) Regina Elisabeta se asociase la urarea lui Davila.

III

6 2.1912

Képviselo [1]) Dr. Teodor Mihaly

Hotel Jagerhorn

Budapest

Mulțumesc adânc recunoscător pentru grațioasa Dv. atențiune. Cordiale salutări tutulor preastimaților amici

Caragiale

IV

13 2 1912.

Aristizza [Romanescu]

Teatrul Național

Bukarest

Mulțumesc, să trăiești, brava mea.

Caragiale

V

12 2.1912

Vasile Goldiș

Arad

Adânc pătruns de recunoștință, mulțumesc din suflet pentru onoarea ce-mi face *Românul*, covârșitoare meritelor mele. Devotatul vostru frate,

Caragiale

---

[1]) Deputat (magh.).

VI

13 2 1912.

Bacalbaşa [C. I]

Teatru Bukarest

Cordiale mulţumiri şi Dumnezeu cu voi toţi.

Caragiale

VII

13 2 1912.

Delavrancea

Bukarest

Noroc, sănătate, veselie, urează bătrânul prietin,

Caragiale

VIII

13 2 1912

Gârleanu [Em.]

Teatru

Craiova

Adînc mişcat călduroasa dumitale dragoste fiească, te îmbrăţişez şi blagoslovesc părinteşte,

Caragiale

IX

14 2 1912.

Octavian Goga

Schewissgasse 15

Nagyszeben

Mulţumiri celorlalţi. Vineri dimineaţa Budapesta. Caldă îmbrăţişare părintească, bătrânul tău prietin

Caragiale

X

12 2 1912

Vlahuță
Palatul Funcționarilor
Bukarest

Mulțumesc cordial mângâitorilor

Caragiale

XI

12 2 1912.

Maria Ciucurescu [și] camarazi
Teatrul Național
Bukarest

Mulțumiri cordiale drăguților. Vechiul vostru fidel devotat sufler

Caragiale

XII

13 2 1912.

Societatea dramatică
Craiova

Mulțumiri cordiale. Să trăiți.

Caragiale

XIII

12 2 1912.

Gherea
Restaurant gară
Ploești

Din suflet mulțumesc iubiților. Bătrânul vostru frate

Caragiale

XIV

12.2.1912.

Andreiu Popovici

Bukarest

Călduroase mulţumiri. Trăiască naţia

Caragiale

XV

13 2 1912.

« Opinia »

Iaşi

Trăiască buna, fidela mea amică *« Opinia »*

Caragiale

XVI

Trăiască « Opinia »!

Iubiţi şi stimaţi confraţi,

Primiţi, vă rog, cele mai călduroase mulţumiri pentru « Opinia » cu pricina — cam prea lăudăroasă pentru mine, căruia mi-e greu, la 60 ani, să mai roşesc. Dar, în fine — să trăiţi! Mai rogu-vă transmiteţi, fiecăruia în parte dintre colaboratorii ocazionali, cu cele mai distinse salutări din parte-mi, mulţumirile mele cordiale.

Sunt ca totdeauna al vostru devotat bătrân confrate

Caragiale

1/14 Februarie 1912
Schöneberg bei Berlin.

XVII

14.2.1912.

M-lle Millerverghi [Margareta]
Școala Cotroceni
Bukarest

Mille remerciements gracieuse attention.

Caragiale

XVIII

13 2 1912.

Societății Cultura română
Czernowitz

Adînci mulțumiri delicata atențiune.

Caragiale

XIX

12 2.1912.

Professor Doktor Pușcariu [Sextil]
Czernowitz

Herzlichster Dank Herzlichste Grusse

Caragiale

XX

13.2 1912.

Andreiu Bârseanu
Nagyszeben

Mulțumesc preastimate profesore. Trăiască neamul.

Caragiale

XXI

25.2 1912

Patria, Rumanische Studenten-Gesellschaft
Munchen

Multe mulţumiri. Să trăiţi

Caragiale

XXII

15 2 1912

Cercul Studenţesc
Jassy

Recunoscător mulţumesc

Caragiale

XXIII

14 2 1912

Cerna [P]
Hertcestr. 12
Leipzig

Pînă viu îmbrăţişez, vă blagoslovesc cu părintească dragoste Fiţi sănătoşi, cuminţi, veseli

Caragiale

XXIV

19 2 1912.

Petru Maior Gesellschaft
Matyasutca 11
Budapest

Mulţumiri cordiale. In spe laboreque salus, vivat, crescat, floreat Academia Petru Maior. Al vostru cu părintească dragoste

Caragiale

XXV

20 2 1912

Constantin Stere

Iaşi

După stingerea paielor prinde bine sinistratului mângâierea cuminte potrivită Mulţumesc. Prietin

Caragiale

XXVI

Ioan Th. Florescu

avocat

Bucureşti

Adânc recunoscător mulţumesc

Caragiale

XXVII

16.2.1912.

Nottara

Teatru

Bukarest

Asemenea cordial

Caragiale

XXVIII

12.2 1912

Dr. Zarifopol

Sinaia

Herzlichster Dank an alle

Caragiale

XXIX

12 2 1912

Duțescu [Duțu T]

Țepeșvodă 1

Bukarest

Calde îmbrățișări frățești și părintești

Neaiancu

XXX

12 2 1912

Fagure

Adevĕrul

Bukarest

Mulțumiri cordiale. Noroc, sănătate

Caragiale

XXXI

14.2 1912

Robert Kraus

Commissionar

Wien

Herzlichster Dank. Herzlichste Grüsse. Ergebenst

Caragiale

XXXII

Take Ionescu

Bucureşti

Pretutindeni şi oricând trebue să fii flacăra tuturor flacărilor [1]) Să trăeşti, te doreşte mult soldatul recunoscător.

Caragiale

---

[1]) Madrigal de mulţumire pentru articolul lui Take Ionescu din *Flacăra* dela 4 Februarie, despre *Caragiale orator*

XXXIII

Domnului și Doamnei
Georges Tașcă
Bucarest

Schöneberg bei Berlin
13 Febr 1912

Mulțumesc.
Cu părintească dragoste,

al vostru
Caragiale

XXXIV

11.2 1912

Prof. *Al Ciura*
Blaj.

Prea iubite frate Ciura,

Vă mulțumesc din suflet pentru delicata dv. atențiune. Tutulor prea stimaților amici blăjeni cari v'ați adus aminte de mine de ziua mea, vă urez mulți ani fericiți. Dumnezeu să vă țină pe voi toți și pe toți ai voștri departe de orice rele, în sfînta sa pază, pînă la adînci fericite bătrâneți. Fiți sănătoși și veseli.

Al dv. devotat prietin
Caragiale

P. S — Aștept să ne trimită Proniа altă primăvară, când să mă prezint cu toată dragostea, pentru o conferență, în mijlocul dv., unde nu mă 'ndoesc că voi fi primit frățește, după sfânta strămoșească datină românească, pe care am văzut cu câtă evlavie creștinească o păstrați

XXXV

Solomon Ancel, [cârciumar?]
Bucureștі

Stimate amice Solomoane,

Carta dumitale mi-a dovedit că nu m'ai uitat. Iți mulțumesc din inimă pentru felicitările ce mi-ai trimis și te rog să primești

şi d-ta din parte-mi cele mai călduroase urări de bine. Dumnezeu să vă dee, d-tale şi la toţi iubiţii d-tale, noroc, sănătate şi veselie întru mulţi ani pînă la adînci fericite bătrâneţi! Sunt cu perfectă stimă ca totdeauna,

al d-tale de demult bătrân bun prietin

Caragiale

3/16 febr 1912
Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr 1

XXXVI

P P Paşcanu, Inginer C. F. R
Bucureşti.

Iubite amice, Petrică dragă,

Iţi mulţumesc din suflet pentru atenţiunea ta delicatisimă cu ocazia aniversării mele.

Iţi urez şi eu din parte-mi să ajungi voinic şi vesel a fi străbunic. Dumnezeu să vă ţină sănătoşi şi veseli pe tine şi pe toţi iubiţii tăi! O frăţească îmbrăţişare de la al tău vechiu prietin

Caragiale

1/14 febr. 1912

XXXVII

Em. Gârleanu
Preşedintele Societăţii Scriitorilor Români.

Stimate Domnule Preşedinte,

Vă sunt dator cu atât mai multă recunoştinţă, Dv. şi onor. Societăţi ce prezidaţi, cu cât, printr'un exces de generositate, cinstirea ce mi-aţi făcut a fost din cale-afară covîrşitoare modestei şi umilei mele cariere.

Viu dar prin aceasta a vă exprima tutulor mulţumirile mele adînci şi a vă ruga totodată să binevoiţi a primi cu toţii salutările mele cele mai plecate.

Sunt, cu tot respectul, stimate Domnule Preşedinte,
al Dv. şi al onor. Societăţi

devotat servitor,

Caragiale [1])

4/17 Febr. 1912
Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr 1

XXXVIII

Profesor N. Bogdan,

Preşedintele <asociaţiuni[i]> <Astrei> Secţiei I a Astrei Brasso.

Scrisoarea dv. [2]) <mi-> din 4/17 Martie umblând pe multe drumuri de ocol, mi-a sosit d'abia astăzi <după ce a ocolit pe multe dru>. Mă grăbesc a vă răspunde rugându-vă să primiţi pentru dv. şi pentru Onor. Asociaţie cele mai profunde mulţumiri pentru < prea înalta > onoarea prea înaltă ce aţi binevoit a face operelor mele. Sunt, D-le preşedinte, cu perfectă stimă, al dv. şi al onor. Asociaţii

prea plecat servitor,

[*Caragiale*]

---

[1]) **Mulţumiri prin cartă postală, la telegramele primite dela *Prof Th. Ionescu*, Craiova, în numele societăţii de lectură « Gh. M Fontanini », *Gh Matheescu*, Sinaia, *Viaţa Românească*, Iaşi, *Ofiţerii Vlahuţă*, Bucureşti, *Ottilie* şi *Emil Michail*, Bucureşti, *Arhitect D. Ciocârlan*, Bucureşti, *Nicu Popp*, Craiova, *Mimi* şi *I D Ştefănescu*, Bucureşti, *B Brănişteanu*, Bucureşti, *S. Pauker*, Bucureşti, *Nic. Petra-Petrescu*, Nagyszeben, *Tudor Rădulescu*, Bucureşti, *Prof Ion Ursu*, Bucureşti, *Scarlat C. Moscu*, Craiova, etc.; recomandat, la telegramele primite dela *Racowsky*, Bucureşti, *St Georgescu-Sergent*, Constanţa, etc. Aceste răspunsuri nu ne-au rămas**

[2]) **Adresa de felicitare, cu prilejul împlinirii celor 60 ani, omagia opera « marelui dramaturg şi povestitor », precum şi persoana « celebrului nepot al unei braşovence »**

AL. VLAHUȚĂ

I

Conjur nu scrie nimic nicăieri despre mine. Nu face niciun pas; aşteaptă scrisoare.

Caragiale

[23 Ian /5 febr 1912].

II

Frate Alecule,

Ţi-am telegrafiat ieri şi sper că mi-ai îndeplinit rugămintea: n'ai scris nimic nicăieri. Acu, mă rog ţie, nimeni să n'afle despre ce-ţi scriu aci, pînă nu comunic eu cui de drept. Află că ziua de 30[1]) (« o zi mare ca aceea ») voiu sta liniştit cu ai mei acasă la căldurică — p'aici bântuie un ger straşnic. Nu viu. Scrisoarea lui Gârleanu[2]) către tine m'a îngrozit. Eu nu sunt un erou — eu sunt un burgez. <Mi-e groază de mulţime> N'am nici aplecare nici le physique de l'emploi pentru un triumf. Şi pe urmă tu ştii că « fosilele » sunt deopotrivă nesimţitoare şi la scuipări şi la adoraţiune.

Hotărît, nu viu. Fiţi sănătoşi şi veseli. Dumnezeu cu voi şi cu ai voştri. <Frăţeşti salutări> Dela noi toţi <la> frăţeşti salutări pentru toţi Delavrancea şi Gherea-Zarifopol.

Al tău vechiu

Car.

Marţi 6 febr./24 ian. 1911 (*sic*, în loc de 1912!)

---

[1]) Caragiale împlinea 60 ani în acea zi.

[2]) Cu proectul sărbătoririi oficiale a lui Caragiale

III [1])

Expediat <astăzi> azi scrisoare. Conjur absolută discreţie

[*Caragiale*]

Marţi 24 ian /6 febr.. 1911 (*sic*).

IV

Adevărat nenoroc. Acces sciatic. Imposibil mişca. Rog comunică amicilor. Vale

Caragiale

[7 Febr. 1912].

V

Discret, nimic scrie despre fosila

Caragiale

[8 Febr. 1912].

VI

Puiule dragă,

Nu trebuia nimic spus...[2]) Las' să zică el! <El are branşa lui!> <Asta> Ce să te amesteci tu în branşa lui! Să te-auză Dumnezeu! să ne mai vedem şi atunci când <spui că> cum m'ameninţi, n'ai să <mă> mai m'asculţi. <Atunci da, fă ce pofteşti: ce i-a fost tatii> şi (?) <mamii mi-o fi şi mie). Atunci, <da> haida! slobod.

Cum să-<ţi> vă mulţumim de copiile <după> Grigorescu? <Şi mai ales fata, cum le spune anii (?)> Le vom privi <eu şi> una după alta, seara şi ziua, cu aceeaşi componcţiune, cu care ascultăm <ca> un caet Scarlatti-Cellica.

. Spune-mi daca s'au stins bine paiele mucede, ca să ştiu când pot veni fără primejdie de vreo pîrleală. Nu vroiu să <ştie> afle nimini <când vin> de sosirea mea. Mie cele întâmplate zilele

---

[1]) I, III-IV-V, telegrame.

[2]) gazetarilor (*Flacăra*, 4 Fevruarie 1912, închinată lui Caragiale — *Momente inedite din viaţa lui Caragiale, aflate dela d-l Al Vlahuţă*)

trecute mi-au făcut adevărată groază. Astfel <când> în orice telegramă primeşti să ştii că

trimit însemnă <viu> sosesc
negreşit = cu Aradul 11 45 a. m.
sigur = prin Vârciorova, cu trenul accelerat dela <amiazi> ziua
neapărat = prin Vârciorova cu expresul dela 6.36 seara

<Daca s'ar putea, ia pe socoteala mea un automobil şi vino <de> de mă <ia> încarcă dela Chitila; să nu mai mă treacă la raportul poliţiei în gara de Bucureşti. <Eu> In caz că se poate, <depeşea[ză]> telegrafiază>. In toate cazurile, mă cobor din vagonul cu paturi.

Până la revedere multe îmbrăţişări frăţeşti

Car.

8/21 febr 1912

CONSTANTIN PETRESCU

Stimate domnule,

Autorizaţia[1]) ce-mi <cereţi> faceţi onoarea a-mi cere, v'o dau bucuros, cu <o singură> două <simple> condiţii <uşor de acceptat din parte-vă>:

1° Să-mi trimiteţi <manuscriptul> prealabil spre cercetare traducţia dv., în manuscript;

2° Să se lege casa de editură a d-lui profesor Borghese, a-mi trimite la adresa mai jos arătată, <gratuit> <la> din fiecare ediţiune un număr de 25 exemplare din volumul respectiv şi în pachet postal recomandat, în mod gratuit

Sunt cu toată stima al Dv.

Car.

Adresa...

20 febr./4 martie 1912

---

[1]) De a-i traduce un volum de schiţe şi nuvele în limba italiană, proectul nu s'a realizat.

D-NEI ALEXANDRINA
I. L. CARAGIALE

I

Viena, 11 Mai 1905

Drăguţă, vă sărut dulce din depărtare. Aseară ţi-am scris din Dresda o cartă; nu ştiu dacă ai putut-o descifra. Paul cu Fanny vin la Berlin. Au acceptat bucuros ospitalitatea noastră. Ei au să-ţi depeşeze cu o zi înainte, ca să te pregăteşti chiar de dejun a doua zi. Ei poate că vin cu o zi două înaintea mea. Fiţi cuminţi, sănătoşi şi veseli. Luaţi seama la lămpi, la tranvaie etc., etc.

Multe, multe sărutări dela al vostru care vă doreşte mult

Tata

II

Bucureşti, 13 Iunie 1907

Drăguţilor, când veţi primi aceste rînduri eu sunt pe drum spre casă. Mi-e foarte dor de voi. Urmaţi, după cum ne-am învoit, cu depeşile. Cu dor vă sărut şi aştept momentul să vă revăz sănătoşi şi cuminţi.

Tata

Dutzeştii [1]) şi Urecheştii sunt bine şi vă trimit la toţi multă sănătate. Fiţi cuminţi şi sănătoşi. Vă sărut cu dor. Călduroase complimente Dimitriilor. Incă o sărutare

Tata

Vă place această cartă postală? [2])

[1]) Familia poligrafului T. Duţescu-Duţu, căsătorit cu sora cea mică a d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

[2]) C. p. ilustrată, în culori *Port naţional român*, reprezentând pe soţia lui Caragiale, ca domnişoară (cf. *Viaţa lui I L. Caragiale*, planşa 2, verso).

Pe mama [1]) și pe Tita [2]) nu le-am mai putut vedea — plecaseră la Tikir Ghiol.

(Adresa:
Caragiale
Otel Splendid, 12).

III

Budapesta, 2 Iulie 1908

Cușilor, mai întâiu, bună dimineața! Apoi, fiți cuminți și veseli: cine e cuminte e și vesel. — Aici în Budap. este o vreme admirabilă; lumină și răcoare. Aștept depeșa voastră, și la 2 plec înainte spre Sinaia. Vă doresc și vă sărut de multe ori. — Am dormit perfect: dela 8 aseară pînă azi la 7 dim — Am să fac tot așa și la noapte. Mă gândesc la voi și încă odată vă sărut pe toți cu dor

Tata

Spuneți-le Leonorei și lui Muțu [3]), și din parte-mi, călătorie bună. Complimente distinse pentru Mils Skinner.

Vă sărut încă odată. La revedere cu sănătate

Tata

IV

Budapesta, 2 Iulie 1908

A doua cartă:

Drăguților, acum, după un bun dejun, am primit telegrama voastră și, în schimb, vroiu să vă dau și eu o veste bună, dacă nu bună, cel puțin plăcută: am găsit mătase pentru haină (tocmai după cum îmi închipuiam), într'un magazin *șpețial* de mătăsuri — ceva admirabil ca asortiment. Asta, firește, m'a *amizat.* — Am loc bun în wagon-lits. Plec acum îndată, după ce beau un pahar de bere în sănătatea voastră. Rendez-moi la pareille. Să ne vedem sănătoși. Fiți cuminți.

Al vostru

Papaia

Vă sărut, cela va sans dire.

---

[1]) D-na Agata G Burelly, mama d-nei Alexandrina I L. Caragiale.

[2]) D-na Zlatku, sora cea mare a d-nei Alexandrina I L. Caragiale

[3]) D-na Ronetti-Roman și fiul ei de-al doilea.

V

Dragii mei Cuşi,

Nu mai pot de dorul vostru al tutulor. Imi dau toată osteneala să scap mai degrabă şi să mă'ntorc lângă voi. Sper că scap mercuri şi îndată să plec, că nu mai pot.

Aici e o căldură de cuptor. Toţi sunt bine.

Vă sărut de mii de mii de ori. Fiţi sănătoşi, cuminţi.

Al vostru cu dor mare

Tata

[Bucureşti]
Sâmbătă, 2/15 Maiu [1909]

VI

Budapesta, 26 Octomvrie 1909

Cuşilor, am primit buna veste. Multe sărutări vă trimit pe o ploaie torenţială. Dacă şi p'acolo e vreme urîtă, păziţi-vă bine. Mâine mercuri seara, conferinţa, apoi plecare spre Bucureşti. Găsit loc minunat în Express, care nu are muşterii mulţi. Fiţi sănătoşi şi veseli şi cuminţi.

Incă odată multe, multe sărutări dela

Tata

EM. GÂRLEANU

I

3 Sept. 1911

Stimate domnule şi amice,

Mă grăbesc a răspunde la amabila dumitale scrisoare din 1/14 Sept.:

Dau Teatrului Naţional din Craiova dreptul să joace, numai pe seama sa proprie, lucrările, în ordinea şi modul în cari va crede Onor. Direcţiune de cuviinţă, de câte ori şi orcând, în orce localitate a ţării, afară de Bucureşti şi de Iaşi, pe tot timpul stagiunii 1911—12, Octomvrie-Maiu inclusiv, cu următoarele condiţiuni:

1° Să respecte integritatea materială a textului respectiv, ediţiile anterioare ediţiei « Minerva »;

2° Să-mi plătească, în schimb, ca drept de autor, de odată pentru toate eventualele representaţiuni, şi înainte de chiar prima representaţiune, 2000 (două mii) lei n., sumă pe care Onor. Direcţiune mi-o va expedia în mărci germane la adresa aci mai jos arătată.

Urându-ţi tot succesul ce-l merită un devotat şi harnic muncitor în ogorul culturii naţionale ca dumneata, sunt şi rămân, stimate domnule şi amice,

al dumitale vechiu prietin

Caragiale

Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

II

Stimate domnule Director,

Am primit scrisoarea Dv. din 12/25 Sept , pentru care vă mulţumesc Acuma vă mai rog să fiţi bun, când aveţi un moment liber, a-mi spune cam pe când trebue să aştept suma hotărîtă — ca nu cumva să lipsesc tocmai atunci de-acasă — şi a-mi trimite o copie de pe condiţiile noastre iscălită de Dv. spre confirmare.

Vă urez din suflet spor şi isbândă. Multă sănătate şi cu Dumnezeu înainte!

Al Dv. vechiu şi bun prieten,

Caragiale

21 Sept /4 Oct 1911
Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

III

27 Oct./9 Noem. 1911.

Stimate domnule Gârleanu,

Nu vă supăraţi că repet rugămintea ce v'am făcut acu vreo trei săptămâni prin scrisoarea recomandată. Binevoiţi, vă rog, a-mi face cunoscut cam pe când ar trebui să aştept suma convenită; căci eu voiu fi silit în curând să lipsesc pe câtva timp de-acasă, şi, aici, posta, când adresantul lipseşte, păstrează banii numai câteva zile, după care îi înapoiază biuroului expeditor; — aşa dar, întârzieri şi formalităţi ce le putem evita.

Vă salut cu multă stimă.

Al Dv. servitor,

I. L. Caragiale

P. S. — Vă rog asemenea, binevoiţi a-mi trimite şi o copie a condiţiilor noastre iscălite de Dv

IV

Prea stimate Domnule Director,

Imi permit a vă aminti schimbul nostru de scrisori, început cu o propunere din partea Dv., de unde resultă că, între onor. Direcţiune a Teatrului Naţional din Craiova şi mine, ca autor, există un contract, prin care onor. Direcţiune se leagă a-mi trimite, înainte de Crăciunul stil vechiu, suma de 2000 (două mii) franci în mărci germane la adresa mea, Schoneberg bei Berlin, Innsbrukerstr. 1. Crezând că nu comit o prea mare indiscreţiune amintindu-vă aceasta, vă rog, prea stimate Domnule Director, să binevoiţi a primi salutările mele cele mai distinse

Cu perfectă stimă,

al Dv. servitor

Caragiale

Joi 22 XII.1911/4 I 1912

V

Stimate domnule Director,

Răspunsul Dv. la scrisoarea mea recomandată de acum zece zile întârziând, vă rog să binevoiţi a mi-l adresa eventual la adresa mai jos arătată.

— In acest caz, se 'nţelege că nu mai este nevoie să schimbaţi banii româneşti în Mărci germane: îmi expediaţi 2000 lei. Voiu stărui în Bucureşti trei zile, vineri, sâmbătă şi duminecă (6, 7 şi 8 Ianuarie); iar luni voiu porni înapoi spre Berlin, unde trebue să mă aflu mercuri (11 Ian).

Cu multe salutări distinse, sunt, stimate Domnule Director, al Dv. servitor,

Caragiale

Adresa.

Caragiale la D. Al. Vlahuţă

Bucureşti, Palatul Funcţionarilor

Piaţa Victoriei

V bis [1])

14 Ian 1912

Prea stimate Domnule Director,

Sperând că la scrisoarea mea recomandată de acum zece zile (22 Dec./4 Ian) am drept la un răspuns din partea Dv., — care întârzie — vă rog, deoarece plec de aci, să binevoiți a mi-l înainta la adresa arătată mai jos — In acest caz, nu e nevoie să mai schimbați banii românești în mărci germane; îmi trimiteți, după învoială, 2000 (două mii) lei la București, unde voiu rămânea de vineri, 6 Ianuarie, până luni, 9 Ianuarie st. v., când plec înapoi spre Berlin, unde mă voiu afla în ziua de 12 Ian.

Sunt, Domnule Director, cu toată stima

al Dv. servitor

Caragiale

Adresa· la D. Vlahuță,
Bucureşti, Palatul Funcționarilor

VI [2])

Ultima oară rog răspundeți. Aminteri, reclam Ministerului, Direcției Generale, eventual Justiției,

Caragiale

13/26 Ian 1912

VII

Aşteptat zadarnic scrisoarea anunțată telegrafic. Regretând voiți râde de mine, silit reclam cui va fi, sper, mai puțin glumeț

Caragiale

16/29 Ian

---

[1]) Variantă poate reconstituită din memorie, după originalul de mai sus (V), primit de Gârleanu.

VI—XII, telegrame

VIII

Daca voiţi cinstirea mea respectaţi întâiu învoiala; expediaţi suma datorită; gândim apoi la aniversarea neprevăzută contract.

Caragiale

18/31 Ian.

IX

Mulţumesc. Cum primesc, pornesc, vestind telegrafic

Caragiale

1 Febr. st n

X

Rog telegrafiaţi daca următor promisiunii, expediat astăzi suma.

Caragiale

5 Febr. st. n.

XI

Imposibil veni. Regret mult. Piaza rea. Acces acut sciatic[1]). Mulţumesc delicata atenţiune. Salutări distinse.

Caragiale

7 Febr. st. n.

XII

Primit. Mulţumesc. Urez sănătate mai bună decât toate.

Caragiale

26 Ian./8 Febr.

---

[1]) Boală diplomatică.

XIII

Stimate domnule Director,

Să mă iertați, vă rog, că n'am răspuns îndată la scrisoarea dv., sosită aici, de acum zece zile, în absența mea. Tocmai astăzi, 8/21 Maiu, înapoiându-mă acasă, iată, numaidecât mă execut: alătur aici adeverința pentru achitarea sumei de *două mii* de lei. De aminteri, v'aş fi trimis-o de mult, daca nu credeam că telegrama mea din 26 Ian /8 Febr. era de ajuns spre a vă servi la dosar ca act justificativ de descărcare

Mulțumindu-vă pentru cuvintele pline de curtenie ce ați binevoit a-mi adresa şi cu această ocasiune, sunt, stimate domnule Director, al dv.

devotat servitor,

Caragiale

Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr 1
8/21/V/912.

ION SLAVICI

Dragă Slavici,

Vrei să ne întâlnim într'o zi împreună cu Coşbuc şi cu Sfetea librarul, pentru ca să vorbim despre o afacere [1]) care desigur te-ar interesà?

Dacă vrei, anunţă-mă prin o cartă postală *când* ai fi liber *într'o seară,* şi în ce loc ar fi mai bine să ne întâlnim. Se 'nţelege că îmi vei hotărî aceasta cu trei-patru zile înainte ca să o pot comunica şi celorlalţi.

Salut

Caragiale

luni 27 oct. 1893

---

[1]) Scoaterea revistei *Vatra*

ACTORUL CONST. IONESCU

17 Mai 1900

Stimate amice,

Mi-ar conveni grozav pe aceste vremuri de criză, să se poată realiza ideea dv. şi de aceea mă grăbesc a vă răspunde. Iată cu ce condiţii aşi ţine o conferenţă sau aşi lua parte la una

1. Aşi face *Lecturi umoristice* (aşa ar şi trebui pus pe afiş). Aceste lecturi, cu o introducţie, ar ţinea 1½ pînă la 2 ceasuri

Lucrul acesta l-am făcut la Bucureşti, Iaşi, Craiova, Brăila, Galaţi, Ploeşti, şi am constatat că place mai mult decât toate conferenţele savante.

2. Pentru asta trebue să câştig minimum 200 lei [1]).

In caz că puteţi monta o aşa afacere, bine.

Indată ce-mi trimiteţi 100 lei avans, cu condiţia ca restul de 100 să mi-l garantaţi a mi-l da înainte de conferinţă, acolo, la Buzău, mă pun în tren şi viu.

Afară de asta, trebue să-mi precizaţi ziua, căci n'am vreme de perdut; viu, ţiu conferenţa şi, cu trenul de spre ziuă, mă 'ntorc la slujbă. Astfel dar ar fi preferabil să fie fixată conferenţa pentru o duminecă sau zi de sărbătoare, şi — să-mi scrieţi din vreme.

Nu vă supăraţi că pun condiţia avansului şi plăţii înainte. Nu de buna voastră credinţă mă 'ndoesc, Doamne fereşte să fiu aşa de nepoliticos cu buni prietini; mă 'ndoesc de siguranţa afacerii.

Aşa cum pun eu condiţia, suntem siguri şi eu şi voi că nu ne amăgim de 'nchipuiri, şi că nu viu decât dacă mijloacele sunt

---

[1]) Se 'nţelege că orice se scoate mai mult, faceţi voi cu acea sumă ce vreţi — o dăruiţi Ateneului sau societăţii filarmonice — sau orice (n. a.).

deja găsite — adică viu când ursul e împuşcat, nu când e în pădure.

Complimente lui Scutaru, Perşinaru, şi d-tale o strîngere de mână

Caragiale

Răspundeţi la adresa.
Sf. Spiridon 3 bis

HERBERT KANNER

Berlin W., 20 Aprilie 1909

Stimate Domnule,

Eartă-mă că, din causa ocupaţiunilor mele, n'am destulă vreme să-ţi îndeplinesc dorinţa; acu mi-ar fi peste putinţă a sta s'aştern notiţele auto-biografice ce-mi ceri. Dar eu gândesc că nici nu-ţi trebuesc pentru disertaţiunea d-tale: întru cât opera care te interesează stă înaintea d-tale întreagă, — spre a fi înţeleasă, gustată şi criticată, ce nevoie mai are de alte date biografice despre autorul ei, decât că e născut *atunci* şi *acolo* şi că trăieşte încă, până când o muri, în cutare loc? Ba, eu cred că şi asta e de prisos. Când ai d-ta o pereche de ghete, şi eftine şi potrivite, poartă-le sănătos, şi nu-ţi mai pese de locul naşterii autorului lor şi de 'mprejurările vieţii lui, care n'au de loc aface cu ghetele d-tale.

Mulţumindu-vă călduros, stimate Domnule, atât d-tale cât şi Domnului Profesor al d-tale, că onoraţi cu atâta atenţiune opera mea, vă rog să primiţi cele mai distinse salutări din partea devotatului Dv. servitor

Caragiale

P. S. — Aş dori să ştiu unde înveţi d-ta şi cum îl chiamă pe d. profesor de limba română al d-tale.

B. BRĂNIŞTEANU

27*

[Berlin, 21 Ian. 1908].

Stimate amice,

Iţi scriu mâhnit de tot. Azi dimineaţă până 'n ziuă, am primit o telegramă din Iaşi, care m'a sdrobit: Ronetti Roman a murit aseară luni. Păcat de el! Bietul meu vechiu prietin! Cât era el de bun! Ce om de inimă şi de spirit s'a prăpădit aşa iute!

Al d-tale prietin

Caragiale

Dr. A. STEUERMAN-RODION
REDACTOR LA *OPINIA* DIN IAŞI

I

Stimate confrate,

Mai întâi îţi mulţumesc, cam târziu, pentru măgulitoarele rânduri ce-mi adresezi prin «Opinia» (281, 31 Oct.) şi-mi fac tot odată o plăcere să salut respectuos pe cea mai legitimă a d-tale cititoare. Şi acuma iată de ce am întârziat — ca să-ţi trimit şi câteva rânduri pentru gazeta voastră. Vreau să fiu om drept. Văd că nu e bine să capăt de pomană «*Opinia*», singurul ziar român care-mi vine aci, şi a cărui sosire îmi face totdeauna bucurie, fiindcă afară de ştirile politice, îmi aduce în toate dimineţele amintiri de fizionomia Iaşilor — şi eu cu sufletul sunt mai mult ieşean decât bucureştean, deşi de fel sunt ploeştean... E uşor de explicat: în Iaşi mi s'a deşteptat întâi dragostea de patrie şi de artă şi de altele ale lumii... şi cât e de mult d'atunci! — Şi m'am gândit aşa dar, cum să-mi plătesc abonamentul? şi am găsit un mijloc — să vedem dacă am norocul să vă convină şi vouă. Iată.

Vă trimit o *Cronică*. Dacă vă convine, o publicaţi — *fără să o ciuntiţi* [1]). Bine, eu înţeleg să aveţi respect de opinia publică; asta e frumos lucru din partea unor publicişti, mai ales tineri; dar, de respectul opiniei publice, să nesocotiţi pe un confrate bătrân — iar nu merge.

Dacă dar vă convine cronica mea, atunci trebue şi voi la rândul vostru să fiţi echitabili cu mine şi anume:

Eu, de regulă, la gazete, luam pentru
un articol ca acesta 50 de lei, zi... lei 50
Abonamentul vostru pentru străinătate
costă 40 de lei, zi .... » 40
Imi rămâneţi dar datori cu . . . . . lei 10

[1]) Orice ciuntire sau pocire m'ar mâhni foarte. Dacă nu se poate întreagă, atunci, de loc (n. a.).

Iată cum doresc să mi-i plătiți. Să mergeți la Ermacov sau la Smirnov (păcat că s'a prăpădit răposatul meu badia Drăgănescu! un moment n'aș fi ezitat la el vă trimiteam, la el care era român întreg, iar nu la niște străini neîntregi[1]); la unul dintre acești doi nenorociți lipoveni, la care s'ar găsi marfă mai bună, să-mi cumpărați de 5 lei icre negre tescuite prima și de 1 leu masline mari și mici amestecate, și să mi le expediați îndată prin pachet postal la adresa mea. Prin urmare

Icre tescuite prima 5 lei, zi	lei 5
Masline amestecate 1 leu, zi	» 1
Costul pachetului postal 2 lei, zi . . .	» 2
Rămân lei 2	» 2
Total . .	lei 10

Adică rest doi lei, cu care să beți, cu moderațiune, aperitive în sănătatea subsemnatului vostru confrate.

Acu, fiindcă afacerile bănești le-am regulat, să trecem la cele intelectuale și profesionale. Iată ce mai doresc.

Să-mi trimiteți, presupunând că ați primit afacerea, vreo patru-cinci exemplare din numărul respectiv. Dacă nu publicați cronica, vă rog stăruitor (supărare nu poate încăpea pentru așa ceva între buni camarazi) să mi-o înapoiați în plic recomandat negreșit.

In caz iar că da, atunci și mai stăruitor vă rog, luați cu dinadinsul aminte la punctuația mea, păstrați-o cu toată scumpătatea.

Dragii mei! să nu uităm niciodată că semnele scrisului sunt roabele gândirii noastre, cu multe necazuri și răbdare cucerite de străvechii noștri părinți. Să fim cu ele stăpâni severi, dar și cuminți și omenoși! să nu le cruțăm când trebue anume să ne slujească, dar nici să le punem cu d'a sila la slujbe nepotrivite cu puterea lor — căci în amândouă cazurile trădăm egal interesul nostru propriu, păgubind intenției gândirii noastre.

Așteptând un răspuns bun dela voi, vă salut pe toți, iubiți confrați,

cu toată stima

al Dv.,

Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollernpl. 4
Vineri 9/22 XI 907

P. S. — Broşura « 1907 » conţine nu numai articolul din « die Zeit » ci:

1. acel articol *întregit* (şi acolo m'au ciuntit)
2. alte două articole inedite.

Aşa dar, dacă vreţi să ajutaţi la vânzarea broşurii, anunţaţi aşa.

II [1]

23 Noemvrie 1907.

...Am primit dela secretarul teatrului, P Petrone, tantiemele din urmă; i-am răspuns. Mă rog vouă, nu-l slăbiţi până nu dă satisfacere sfintelor mele drepturi...

III

6 Decemvrie 1907.

... Iţi mulţumesc pentru gazete, în deosebi pentru micul «Vot Universal» din Galaţi: e charmant! M'au ajuns blestemele lui Rică Venturiano — să predic la bătrâneţe sufragiul universal...

IV

10 Decemvrie 1907

... Am primit o scrisoare dela preşedintele Asociaţiei Studenţeşti « Uniunea ». Mă invită la o festivitate studenţească-universitară la Teatrul Naţional din Iaşi. I-am răspuns că nu pot. Pe paginile interioare veţi vedea copia scrisoarei mele [2]). In caz că mă maltratează sau mă ia peste picior d-nii studenţi că declin onoarea a mă lăsa apoteozat de dumnealor, atunci vă autorizez a publica scrisoarea mea către d. preşedinte al Uniunii, ca să înţeleagă publicul că am avut cuvinte să refuz concursul meu unei manifestaţiuni

---

[1]) I—VII, fragmentar, după spicuirile date la iveală de adresant

[2]) Apărută în *România muncitoare*, 23—30 Decemvrie 1907 (*Opere*, V: [*Libertatea tiparului*])

studențești, cu atât mai puternice cuvinte cu cât manifestația era chip și seamă simpatică mie. Aștept răspunsul vostru..

... V'aș fi trimis mai de mult Cronica, dar vestea despre Ronetti Roman m'a trăsnit. Ce are omul? Cum îi merge? Rog țineți-mă în curent. « Opinia » care am primit-o astăzi, văd că nu spune nimic. *Pas de nouvelles, bonnes nouvelles.* Dumnezeu să dee bine. Dacă nu vă place Cronica, trimiteți-mi-o urmând fidel indicațiile mele în privința variației caracterelor și formatelor la citate.

... Rog îngrijiți-mă de alimente (de acelaș fel) înainte de Crăciunul oriental

V

17 Decemvrie 1907.

... am primit acuma scrisoarea d-tale de Vineri seara. Vă închipuiți că n'aș vrea să viu la Iași, să văd atâția buni prietini și mai ales pe Roman — și pe deasupra să gust delicile unui triumf de cabotin? Credeți-mă pe onoare că-mi este peste putință.

... Pe d-ta te rog, comunică încă odată celor dela « Uniunea » că le sunt foarte recunoscător de grațioasa lor atenție; regret mult că nu pot fi în mijlocul lor și să le urez petrecere bună.

O strîngere de mână

Caragiale

VI

20 Decemvrie 1907

...Și acum te întreb și între noi, mă rog, să rămână: cum se putea, când prietinul meu, poate cel mai bun, se lupta cu Stăpâna, eu să viu acolo să chefuesc cu băeții? Și doar și acela nu-i « un certain épicier »! Să las că n'ași fi avut nici inimă pentru paradă; dar nu era nici convenabil; vorba ceea: unu 'n pat și altul beat! De! Și noi literații suntem un fel de boeri — aș îndrăsni să zic, din naștere: avem și noi etichetele noastre, dacă n'avem blasoane...

...Apoi, rogu-te, către final, la alineatul:

« Un om de caracter etc.... ca sub bătaia unei forțe elementale... etc. » să nu cumva, adiectivul acesta fiind foarte rar întrebuințat, crezând zețarul că e greșală, să fi zețuit elementare! [1])

VII

Dragă Doctore, mi-am găsit beleaua cu *Radu Crăciun* dela « Evenimentul ». Trebue numaidecât să-i dau o desmințire categorică. Ți-o alătur [2]). Mă rog vouă, găsiți-i un locșor în « Opinia », îngrijind, dacă aveți vreme, să nu iasă cu greșeli, mai ales că relevez puținul respect al junelui Crăciun față cu gramatica

— V'am scris ieri — sper că ați primit Incă odată să trăiți! La mulți ani!

Devotat confrate,

Caragiale

27/XII st. v. 907

VIII

... n'am îndrăzneală să gândesc că a plăcut Cronica mea și vouă și cititorilor, cum mi-au plăcut mie icrele și maslinele voastre: căci atuncea ar trebui să las la o parte cunoscuta mea modestie și să zic că'n adevăr proza mea este potrivită din sare, de un exquizit gust picant și de o delicatisimă aromă specifică; că n'are decât un singur cusur: se isprăvește prea iute, în fine, că sunt un prozator tot așa de emerit, ca și eminentul vostru bacal. Vă mulțumesc și vă declar că primesc propunerea bucuros vă voi expedia la vreme, pentru numărul special, o *Cronică* anume asupra sărbătoarei Crăciunului. O voi face într'adins mai lunguță, pentru ca, pe urmă, și voi — mai iese, iar masline puțin mai... multișoare.

---

[1]) *O cronică de Crăciun*, *Opinia*, 25 Decemvrie 1907, apoi în *Schițe nouă*, de unde pasajul respectiv a fost scos *(Opere*, II, ed P. Zarifopol, *Note și variante* · elementare!).

[2]) *Desminţire*. In *Opinia*, 1 Ianuarie 1908 și în *Opere*, V, *Addenda*, pag 467.

IX

24 Ianuarie 1908.

...In anul 1897 apărea la Bucureşti o revistă franceză ilustrată a lui Léo Bachelin şi a unui biet publicist rătăcit prin Orient, Péraldi, cu titlul « La Roumanie illustrée ». In fiecare număr, dedea câte una din figurile noastre româneşti însemnate — portretul şi o schiţă în proză. Amicul meu Bachelin m'a rugat să le fac o schiţă pentru Take Ionescu; m'am executat cu plăcere şi le-am dat-o. Revista a publicat portretul lui Take şi schiţa mea în fruntea numărului 9, duminecă 8 Iunie 1897. Din întâmplare, am găsit aci colecţia revistei franceze şi am dat peste articolul meu, acolo semnat cu un simplu C — pe atunci nu perdusem încă toată modestia. L-am prescris în româneşte şi vi-l alătur aci; poate să vă convină a-l da în « Opinia ». Dacă da, cum mi-ar părea bine, [îl] alătur aci; poate să vă convină a-l da în « Opinia ». Dacă de, cum mi-ar părea bine, atunci vă rog... ghiciţi ce?... adică *ce nu*?...nu greşeli de tipar şi de punctuaţie. Ca o curiozitate literară, eu cred că s'ar potrivi foarte bine în momentele de faţă, pe care parcă le întrezăream de pe atunci, cum veţi vedea şi voi A! un lucru să vă mai rog şi aceasta cu toată stăruinţa: nici un cuvânt de laudă sau reclamă, la adresa mea; fiecare din noi să ne ţinem locul împrejurul carului lui de triumf, fără să căutăm a lua cumva loc alături de el în car, sub pretextul că vrem să-l cântăm mai deaproape şi cu intenţia de a smulge şi pentru persoana noastră o parte din atenţia publică, care în interesul binelui public, trebue dată întreagă eroului...[1])

X

Dragă Doctore, bănuiala mea că pe criticul lui Taine l-ar chiăma A*u*lard, iar nu A*n*lard, precum ţi-am scris aseară, mi-a confirmat-o « Opinia » primită astăzi (355) prin notiţa din pag II col. 2-a. — Acum, tare aş fi curios să ştiu nu cumva chiar Max Nordau a făcut greşeala să-l boteze *Henri* pe Taine; căci, încă odată, nu-mi vine a crede să fi făcut astfel de greşeală chiar profesorul Aulard. — După ce mă vei deslusi, îţi voi comunica o anecdotă foarte nostimă,

[1]) Articolul în *Opinia*, 30 Ianuarie 1908 (*Opere*, V).

din istoria gazetăriei noastre, tot despre *Henri* Taine — lucru de acu vreo 17—18 ani. Dar mai la urmă, tot reposatul e de vină! Când ai fost botezat cu un nume aşa de puţin comun, trebue să ţi-l scrii întreg, nu cu o simplă iniţială. Inchipue-ţi că poetul nostru Cincinat P. s'ar iscăli: C. Pavelescu; care duduiă dintre cititoarele lui n'ar zice: tare frumos scrie Costică Pavelescu? Aşa şi cu Taine: cui să-i dee prin cap că H. înseamnă Hippolyte, şi nu Henri? — Tot mai deştept Cincinat al meu!

Până la un răspuns, vă salut pe toţi.

Al Dv.,

Car.

Joi 7/20/II/908

XI

F. d [18—19 Febr. st. n. 1908].

Stimate confrate, te rog, luându-ţi cuvântul de onoare, dacă-ţi convine alăturata litanie în genul medieval, copiază-o exact şi dă-o la tipar. Fac o condiţie *sine qua non*, pentru colaborarea mea pe viitor la «Opinia», din discreţia d-tale: absolut *nimini* să nu ştie de unde vine această satiră. Nicio vorbă — nicio aluzie cât de pe departe. O poţi recomanda cu discreţie şi celor dela «Ordinea» să-i dea drumul pe uliţele primei capitale. Vă mulţumesc de laudele cam *prea-prea* exagerate ce-mi faceţi şi vă salut contând pe discreţia d-tale.

Fiţi sănătoşi d-ta şi ai d-tale,

Car

(pe recto, poezia
Litanie
(pentru sfârşitul lumii) [1])

XII

F. D. [28—29 Febr. st. n. 1908].

Ţi-am răspuns de-aseară, stimate d-le doctor, la chestiunile linguistice. — Iată acum încă un mic Klatsch în versuri. Te conjur pe onoare a păstra şi de data asta aceeaşi discreţiune. Dacă-ţi convine

[1]) In *Opinia*, 10 Febr. 1908 şi *Opere*, IV, *Addenda*.

să le publici, rogu-te, copiază-le d-ta exact; nu arăta manuscrisul meu alt cuiva.

Sunt curios să ştiu dacă ţi-au fost de vreun folos poveţele mele în privinţa traducerii ce ai întreprins.

De ce nu introduceţi o rubrică zilnică în «Opinia» despre vreme: observaţiuni meteorologice şi notarea stării cerului — senin, ploaie, zăpadă, vânt, etc?

Cu frăţească dragoste,

Car

Care e adresa d-tale acasă?

Lipeşte o cartă de vizită într'unul din numerele «Opiniei» pentru mine.

(alături, pe coloana din stânga a paginii, manuscrisul poeziei: *Semnul)* [1]).

XIII

F d. [sfârş. Aprilie 1909]

Trop de zèle!...

Citim în «Opinia», nr. 698, col. V sus [2])·

(Tăetură de jurnal, cu rândurile italice sublimate de Caragiale dintre toate domniile pe care le-a cunoscut istoria poporului român, — *cu trei* [ani] *mai lungă, până acum, decât domnia de patru decenii a lui Ştefan-cel-Mare.*(!)).

(1457—1504 — 1866—1909).

Să sperăm că Domnia gloriosului Rege va întrece cu mult mai mult Domnia viteazului Voevod!... Până atunci însă, rămân să demonstrăm că·

$47 < 43$, sau:

$43 > 47$; şi anume·

$47 = 43—3$, sau:

$43 = 47+3$.

Acu să te văd, dacă eşti ingenios şi poţi s'o dregi...

Cu cele mai cordiale salutări pentru toţi confraţii.

Al vostru

Caragiale

---

[1]) In *Opinia*, 17 şi 19 Febr 1908 şi *Opere*, IV, *Addenda*

[2]) Dela 10 Aprilie 1909

XIV

[F d sfârş Aug. 1909]

Stimate domnule Redactor,

Mult m'am mâhnit când, în valorosul dv. organ (791, 8 Aug.), am citit, la începutul scrisorii d-lui Caragiale· « ...de a-i ceda drepturile mele *de* ajutor..., » — E destul de trist, în adevăr, ca un vechiu publicist, având pretenţia şi bucurându-se de reputaţia că scrie corect. să facă astfel de brutale greşeli de limbă. nu se zice, pe româneşte, « drepturi *de* ajutor », ci « drept *la* ajutor » Să sperăm că pe viitor, cu vreun alt prilej, « distinsul nostru amic » se va bucura de acest *drept la ajutor* din partea dv , care, precum se vede, ţineţi la dânsul; dv. nu veţi lipsi desigur să-i îndreptaţi greşelile prea-prea — dacă nu în interesul lui personal, măcar în interesul partidului nostru

Dacă însă m'a mâhnit cazul Caragiale, am fost cu prisos mângâiat citind mai departe, cu sfinţenie ca totdeauna, « Opinia » acelaş număr. Astfel:

1 la ultima oră am găsit desminţirea ştirii tendenţioase că M. S. Sultanul s'ar duce la *Mehadia*. Era fireşte absurd ca, în aşa momente de 'ncordare între Români şi Unguri, Mohamed IV, care ne iubeşte atâta, să prefere o staţiune balneară maghiară, când avem la noi Govora, Băile Nastasaki şi câte încă!

2. în vertiginoasa *Chronique mondaine* a deliciosului dv. corespondent din T. Neamţ (pag. 2-a), *Quousque Tandem*, între altele, la rândul 46 di gios în sus, col. 3-a, am aflat cu bucurie pentru prima oară de existenţa unui mare artist modelator de statuete, *subtilul florentin Tanagra!* Aşa mulţumire n'am mai avut din tinereţe, de când am aflat de existenţa unui alt mare sculptor Milo, care făcuse o statuă celebră a Venerii; dar acela, pe semne, n'a fost aşa de cuminte şi de subtil ca emulul său Tanagra· în loc să se mărginească a modela statuete, s'a apucat să facă o statuă peste mărimea naturală; n'a mai avut mijloace să-şi procure material şi a fost silit să-şi lase capodopera neisprăvită — fără braţe Păcat! Bravo Quousque Tandem!

Cu toată dragostea,

Un Ploieştean

fervent Conserv - Democrat

P. S. In momentul când termin rândurile dinainte, primesc numărul 792 al « Opiniei », care, în pag. 3-a, la « Ultima oră », mi-aduce grozava știre despre *Barbarismul* unui proprietar față cu niște țărani. Acel proprietar, după părerea mea nu poate fi decât un agramat, capabil chiar de solecisme. Regretabil... barbarismul și mai condemnabil decât orice barbarie!

2. P. S. A propos de Tanagra, Milo, Venus, Quousque Tandem, etc., nu știu, stimate domnule doctor, dacă ai auzit și d-ta. ca și mine, ceva despre un vestit tată de familie din antichitate cu multe grațioase copile, pe care genialul nostru clasic Bolintineanu, în mirificul roman *Manoil*, le numește: « fiicele lui Paphos! ».

Și iar mă 'ntreb: quousque tandem?

XV

Dragă Doctore, iartă-mă; n'am ce-ți face; trebue să te supăr cu o rugăminte. Sosesc în Iași mercuri seara (9/22 Febr.), prin Pașcani, la 6.10. Doresc să văd cât se poate mai degrabă pe Bădărău, fără să dau mai nainte cu ochii de lume. Iată prin urmare ce te rog: în cel mai discret chip, — adică fără a spune la mai mulți că sosesc, — fii bun și trimite la gară pe un om de încredere, care m'ar cunoaște personal, să m'aștepte și să mă piloteze până la ținta mea. Și, pe urmă, îndrăsnesc să te mai rog ceva: comandă și reține din vreme pentru mine o odaie încălzită la « Europa-Buch ».

Până la revedere, o prietenească strângere de mână,

Caragiale

Duminică 6/19/II/911.

XVI

8 Februarie 1912.

Rog anunțați, interzic oricărui teatru reprezentarea pieselor fără autorizația mea în scris. Salutări cordiale

Caragiale

XVII

8 Februarie 1912.

Pentru stagiunea 1911—12, numai celor două teatre naţionale, celui din Bucureşti şi celui din Craiova, le-am dat autorizarea să joace piesele mele. Astfel sunt hotărît a da în judecată orice Direcţiune sau Companie de teatru public care şi-ar permite — sub ce pretext, nu-mi pasă — să calce drepturile mele de proprietate literară, garantate prin Legea Presei şi prin Codul Penal...

Sunt cu toată stima, al vostru devotat

Caragiale

Schöneberg b Berlin.

XVIII

Berlin, 6 Mai 1912.

Stimate amice,

Duminică, 29 Apr. st. v., voiu fi în Ieşi, unde voi rămânea vreo trei zile. Imi voi face plăcerea să te văd, şi vom vorbi despre editorul lui Roman.

Până atunci, multe salutări distinse d-tale şi confraţilor.

Al Dv. bun prieten,

Caragiale

Luni seara.

Dr. ALCEU URECHIA

I

Stimati domnule doctor,

Mă aflu cu famelia di mai multe dzîli în Chiatra-N. Aice-i tare frumoasă pozîţia. Mănânc şi beu, cocoane, di mama focului, că-i aerul sănătos. Apoi dup' aşeea tăte şele-s di un îftişug .. Vremea-i tare bună, numai atâta că ploaie câtu-i dzîua — pozîţie di munte, mă rog matali. Trebui să îmbli tăt cu birja cu poclitu ridicat. Atâta doară-i bini că-s birji cu un cal şi nu au taxă; mărg pe târguială, cum ti poţi agiungi din preţ. Is mulţi şî-i concurenţă mare; pi mini mă plimbă unul cu câti tridzăşi di bani şeasul. Ba încă, conul Toderică, un prietin, mi-o spus· «Ăracan di mine, bri omule! da ce-i dai jadanului atâta? Ai să strişi preţurili» Pi d-sa îl duşi cu doădzăşi şi şinşi di bani.

Sara-i tare răcoare; trebuie să pui un surtuşel di şele groase. Mărg la grădina poblică undi cântă mudzica reghimentului; da poate să ploaie cu şiutura, să trăsnească, să plesnească, ei tot cântă regulat di câti două ori pi dzâ, câti patru şeasuri în şir, di la opt — până la douăspredzăşe, dimineaţa şi sara: ti mieri, cocoane, că nu li crapă foalele di atâta suflări.

Aice-i şi feredeu di idrotirapie, da pacat că ni băgăm cu tăţi jadanii la un loc. Incalte, vineri sara e o halalaie di ti ţii di cap; că vineri sara orce jadan, fie cât di parşîv e poroncă de la legea lor să sî spele, pi urmă să margă la havră, ş'ap' dup'aceea să se dea la balabustă. Apoi să veţ mata, cocoane, ce gloată-i la bazen di jadani şi ce scărnăvie! Mai rău ti feşteleşti.

Noi om şedè aice pâră pi la Septemvrie; dacă voi putè, poate că pâr'atunşi m'oi răpedzi şi pi la Sinaia, într'o doară.

Pâr'atunşi primiţi complimenti di la noi. Di la fimeea mè sărutări pintru duduia matali, pintru mata, o strângere di mână dela al matale

Caragiale

Chiatra N., 18 Iulie 97.

II

Din sînul maicii noastre, şi dela picioarele drăguţului ghe el, îţi trimet o salutăţiugne — daco-romană, mă rog!

Car.

Roma mercuri 14/I/904 [st. v.]

(C. p. ilustrată *Foro Traiano)*

III

Nuernberg, 9 Aprilie 1904.

Inchipuiţi-vă ce aţi lăsat!
P. S. — Asta se ia înainte de cafea cu lapte, foarte de dimineaţă.

Car

(C. p. ilustrată *Gruss aus Nurnberg Zwei Portionen mit Kraut vom Bratwurstglockle)*

IV

Koln, 29 Aprilie 1904.

Aş vrea să ştiu dacă ai îndrăsni să te sui pînă 'n vîrf, alpinistule!

Car.

(C. p. ilustrată: *Köln-Dom)*.

V

Moussiou Docteur [1]),

Avoir moi douleurs jambe toujours, mais pas comme Bukarest fortes Douleurs vouloir pas passer, fini antipyrine, moi desespérer, dire beaucoup jurons roumains — croix, saint, chandelle, cire, etc. — et aller, schontîk-schontîk, pharmacie allopathique et homéopathique (toutes comme ça ici Berlin). Moi trouver apothicaire brun très foncé, yeux grands noirs, barbe riche noire comme aile corbeau, nez gros, plein morve. Moi penser. apothicaire pas Allemand! Dire moi douleurs jambe, vouloir prendre antipyrine, recette Moussiou docteur mon ami Urechia, professeur Académie haute sergents ville royaume roumain Apothicaire sourire et dire: Ah! antipyrine bon, aspirine mieux! Moi acheter aspirine tube tablettes Bon goût! rien sentir commencement; amà après, sentir, pour sûr, aspirine être toujours antipyrine, amà mêlée artzibour grégorien, pas beaucoup, amà concentré, très fort. Alors moi comprendre pourquoi apothicaire imien pas sembler Allemand Maintenant moi prendre matin et soir aspirine, faire bien, sentir plus rien, habituer médicament oriental. Bon, schon!!

Quand passer douleurs complètement, une semaine encore — promesse apothicaire boktschi — moi aller revoir Moussali Effendi, ami, voir tapis persans, schon! prendre café, schon! comme aspirine, bon! fumer cigarettes turques, tabac ghioubok, mêlé par Moussali Effendi, avec quoi, moi ne savoir pas, lui ne vouloir pas dire secret de fabrication — amà doux, bon, schon! fumée délicate, remplir parfum, odeur, salon entier!

Moussiou Docteur, ami et frère bien aimé, moi et famille entière souhaiter fêtes heureuses, beaucoup années heureuses, à vous et famille entière, et penser toujours avec bonheur voir vous et Madame et cher enfant venir voir nous Berlin... Oh! Berlin schon, Moussiou Docteur, schon Berlin! Amà — avec vous encore sehr, sehr schön Berlin.

Ami bon comme frère à vous, qui désire vous chaque moment

Caragiale

Ce jeudi 23/XII 904/5/I.905.

---

[1]) Pastişă de limbă franceză-armenească.

VI

Gara Breslau, 14 Martie 1905.

Dragă Alceu,

Plânge-mă! In acest moment pun în gură prima franzelă a exilului. Vă salut, cu o foame îndrăcită, mânca-v'ar nenea!

Complimente lui Metronimidis [1]).

Nu mai pot scrie. Mi-a adus băiatul zupa, mă rog frumos.

Car.

VII

Wilmersdorf bei Berlin, 18 Martie 1905.

Stimate Domnule Doctor,

Imprejurarea m'a făcut să aflu ceva neplăcut pentru d-ta! pentru familia d-tale şi pentru amicul d-tale Maestrul Metronimidis şi pentru familia d-sale. Nu căuta să afli cine este autorul acestor rînduri; el vrea să pătreze anonimul: destul că el îți este binevoitor şi d-tale şi familiei şi amicilor, şi un moment nu poate ezita a te preveni de un rău care te amenință. Dar să venim la obiectul nostru. Iată. Bețivul care a fost sâmbătă trecută şi duminica trecută la masa dv., a umplut lumea p'aci cu calomnia că l-ați omorît cu bucate de post şi cu varză; că toată noaptea pe drum în sleeping-car a stat, nu în pat, ci pe scaunul dela pour Messieurs; în fine că va veni iar la Bucureşti şi că va pretinde să-i faceți friptură de miel şi borş; fiindcă aşa e învățat: într'una mănâncă borş, bețivul! Vă anunț dar ca binevoitor, să ştiți că o să primiți o depeşe dela el, scurtă, dar cuprinzătoare, cam aşa: *cutare zi dejun* sau *cutare zi prânz*. Pregătiți-vă dar, şi avizați şi pe maestrul cu familia şi cu unchiu-său; să fie gata toată lumea, că iar vine bețivul!

Un amic care vă doreşte binele,

X... Y... Z..

---

[1]) Pianistul Dimitriu.

VIII

Vineri 8/21 Iulie st. n. (sic) [1905]

Drăguţule,

N'apucasem eri să lipesc bine plicul asupra scrisorii mele triste, şi iată că primesc cărţile tale poştale. N'am ce face, rup plicul, ca să-ţi alătur un răspuns şi la ele.

Despre persoana de care ţi-a vorbit Fany Zarifopol, cred că ţi-am răspuns destul.

Despre călduri, fii pe pace; nu suferim de călduri deloc; ba am putea zice chiar din contra După o foarte târzie primăvară, au fost, în adevăr, tocmai pe la sfârşitul lui Iunie şi începutul lui Iulie, călduri bunicele (mai ales în oraş) pînă la 32° ziua şi 25° noaptea Dar trebue să ştii că aici casele nu se'ncing peste zi, ca să te frigă noaptea. D'asupra locuinţei mele se mai ridică încă trei caturi

Dar căldurile au ţinut numai, cu o întrerupere de vreo patru zile, în total opt zile De atunci însă, adică de vreo douăzeci de zile, bate vântul dela Marea Nordului, şi ploaie rece mai în toate zilele De atunci iată temperatura.

16° ziua — 14° noaptea
15° » — 13° »
14° » — 10° »

Alaltăeri noaptea s'a scoborît la 8°. Aseară, pela 10, când m'am dus la culcare, 12°; azi dim. la $5^1/_2$, 11°; acuma, când, înfăşurat în Şlafrocul[1]) meu de iarnă, îţi scriu aceste rânduri (9 dim.), termometrul dela fereastră arată 13°. Vânt, nu aşa de violent ca zilele trecute; cerul tare acoperit, şi iată, începe iar ploaie măruntă şi rece. Toamnă în toată puterea cuvântului; aşa că, — fiindcă proprietarul n'ar vrea să ne mai acorde încălzitul caloriferului (care de aminteri este acuma în reparaţie) — vă rugăm pe voi, dacă se'ntâmplă să aveţi pe acolo câteva grade în plus care nu vă fac trebuinţă, trimiteţi-le cât mai urgent aci cu mare vitesă; ori, şi mai bine, aduceţi-le chiar voi. Ei! ce-ar fi! Acu o să te mai rog ceva. Ce zici tu de Lenci?[2]) Ai văzut-o. Mi se plânge într'o scrisoare

---

1) Halatul de noapte (germ.).

2) Elena L Caragiale, sora scriitorului, grav bolnavă, decedează la 5 Septemvrie.

că iar se cam umflă şi că ar simţi şi oarecari dureri într'o parte. Tare greu mi-ar fi să vin acuma, dar iarăşi nu mi-ar conveni deloc s'o las la urmă pe mâna străinilor... Destul au jefuit-o pînă acuma Spune-mi câteva vorbe· ce prognostic, aproximativ fireşte. fie chiar vag, poţi da tu?

Ca un complement la scrisoare întâia, îţi trimit aci în original, (căci o copie cât de exactă n'ar avea haz, şi nici n'ar fi credibilă) o scrisoare pe care am furat-o dela Didina. Pe semne că ea trebue să fi lăudat confortul de aici din ţara nemţească. Elementul-barbu din sufletul complex al Jenichii se revoltă (Bisserica!...) Iţi ţiu parola ta de onoare, că cu răspunsul tău, pe care-l aştept (mi-eşti dator o scrisoare bună, sau cel puţin 24 cărţi poştale, scrise mai des) îmi vei înapoia în plic recomandat preţiosul document, fără să spui cândva doamnei Dutzescu că am îndrăsnit a-i viola secretul corespondenţei. Aş fi pierdut pentru toată viaţa.

Ce ştii dela maistru Metronimidi? Aş vrea să-i scriu. Unde? Spune-i Margaretei că am proclamat-o eu de Madame de Sévigné a României ceva mai mult, am proclamat-o al doilea şi ultimul scriitor român, în sensul european al cuvântului. (Ghici, cine e primul?) Scrisorile ei sunt minunate şi cu multă plăcere le citesc şi recitesc

Vă dorim foarte mult şi crede că dacă aş avea mijloace, nu ţi s'ar părea că mă vezi în piaţa veche stând de vorbă cu Galibardi băiatul ori cu beţiva de Ţica; ea, desigur, cât de afumată, nu m'ar face bou şi nu mi-ar servi nişte zarzavaturi mai puţin indigeste decât principiile de estetică

Al tău de cœur, de tout cœur

Car.

P. S — Pe contrapagină, îţi dau o listă a persoanelor[1]) cărora te 'nsărcinez a le transmite complimentele mele.

G. Matheescu, «Paradis» şi famil.
Măcelarii şi Pescarii şi Precupeţii.
Iorgu Ionescu expoliţmaistru
D Wild, lipscanul.
D Farcaş şi famil.

Costică Gherea şi familia.
Fany Szeculics.
M-me Szeculics şi D-l.
D-na Urechia Sen[ior].
D-na Leria.

1) Cunoscuţii din Sinaia

Niculae Birjarul
Niţă hamalul No. 1
Demnul lui tată
Şeful gării
Casierul gării
Magazionerul gării
Tănăsică Verzeanu.
M-me Wappner şi D-l.
» Finkel şi D-l.
Pungaşul cu franzelele
Bello Giovanni şi famil
Valentino
Pisicarul ăl şchiop (Gentilini).
M-me Paraschiva (comerciantă de legume şi terra-cotta în piaţa veche).
Ghiţă Badea şi fam.
Şeful Poştei.
Galibardi băiatul
M-me Rosa Venturini.
» Esthera
» V. Teodorescu şi D-l.
» Gologan şi D. cu M-lla
Popa ăl nemţesc
Grassoski Legaţia austro-ung (pe aceşti doi îi găseşti la jauzend [1]) la Matheescu — pelin albastru)
» Bârsan Marica
Gentila ei fiică Paraschiva văduva etc. etc etc
Uitam
M-me Fromage et Neveu
Gogueschor Fromage
Deoamnea de Şchiau
(Mai adu-ţi-i şi tu aminte pe cei uitaţi)

IX

Berlin Wilmesdorf 25 Iulie/7 August 1905

Dragă Alceu,

Nu te supăra, dar n'ai dreptate aproape deloc. Nu e vorba de teapă, de educaţie, mediu şcl — toate astea sunt nimicuri trecătoare: e vorba de ceva etern, ca timpul şi chaosul, ca însuşi unul Dumnezeu, ţie-te numa! de PROSTIE!

Să fie strănepotul lui Godefroy de Bouillon ori al lui Drandaibulea din fundătura Mitropoliei, dacă, individual, i s'a 'ntâmplat omului să nu-i fie destul de nimerit la vreme şerbetul din borcanul care-i creşte pe umeri — e p-r-o-s-t-zevzec, sec, neghiob şcl. — fără speranţă de dres şerbetul.

Ia un ţăran cât de dejos, fie şi beţiv, numai deştept să fie, şi pune-l deodată în mijlocul New-Yorkului, ia pe leica Paraschiva Badea, de exemplu. Are să caşte ochii în patru, ca să vază lucrurile

[1]) Aperitiv abundent (germ.)

ne mai văzute, căutând cât poate ea să-și dea seama de ce vede; are să se mulțumească, spurcăciunea, cu impresia ce i-o pot face ei lucrurile acelea și n'are să înșire verzi și uscate, ca să-și afirme personalitatea proprie. S'a uitat pe sine ca să se uite la lucruri, și are să zică: Mari binale, măiculiță! Cum or fi făcute de nu cad? Doamne ferește aici de un cutremur! sau. « Gândeam să fie și mai mari, că auzisem că pe aici sunt de o sută de ori mai mari ca otelul lui Mazăre! ».

Dar ia și pe un strănepot de cruciat, dacă e prost, o să se 'nțepenească în călcâie, o să se umfle în gușă și o să se screamă a judeca personal buildingurile americane. Nu se poate uita la un lucru uitându-se pe sine: ba, lipsă de proporție între înălțime, lățime sau îngustime; ba, trivialitate de gust; ba, comparații cu celebrele capo-d'opere clasice, ionice, dorice, corintice, gotice, romane, renaissance, rococo, etc.... « Monstruosități, mon cher!... Asta, nu e gigantic... Asta e monstruos! ».

Paf! Te-a înfundat?

Secul nu știe ce contenență să-și dea în fața lucrului nou, fiindcă nu e în stare să aibă siguranță de impresie; aparatu-i de prins impresiile nu-i destul de legat: se pune pecetie pe ceară roșie, nu pe șerbet fleșcăit. Pe de altă parte iarăș, ar fi o rușine să se lase biruit, ori să treacă indiferent · să nu emită el părerea *sa* fără nicio ezitare? Se poate?

Pentru prost, lucrurile nu sunt afirmări fatale, al căror înțeles omul trebuie să-l caute; ci întrebări ingenioase, la care el e dator, pentru demnitatea lui, să răspunză cât se poate pe mai negândite — spre a epata pe alții. Vrând să fie grav și personal, caută în fleacuri copilărești și în locuri comune (« legile simetriei, necesitatea echilibrului, logica și consecvența stilului » și alte baliverne rân-cezite) independența ce i s'ar părea perdută dacă, cu absolută sinceritate, ar suferi pur și simplu impresia, favorabilă sau nu, și ar trece cu gura închisă mai departe, să mai vază cu ochii deschiși și altceva. Omagiul de admirație, ori o simplă mărturisire a unei mediocre satisfacțiuni, or indiferență, fără comentarii, ar fi o abdicare, o scădere a demnității lui. Se umflă și se crește pe sine; îi trebuie o reparațiune promptă pentru mândria lui atinsă, pare-i-se, de înfățișarea lucrului ce-i stă dinainte neclintit, cu atâta brutală nepăsare de judecata trecătoare a atâtor trecători. Ce este lucrul, e un moft; cum judecă dumnealui, e important.

Ascultă-mă pe mine, iubitule, lumea toată, cu toate frumuseţile şi ororile ei, cu toate durerile şi voluptăţile ei, cu toate minunile ei tele- şi micro-scopice, în fine cu toate ale ei, toată — nu sunt nimic! El, prostul, el este totul! El este buricul Universului...

Nu mai umbla deci cu explicaţii pe departe — teapă, rasă, mediu, educaţie, viţiu — zi-i scurt prost! şi dă-i paşe numa, că nu se mai gherèje, mă rog!

Trebue însă să spun drept, că într'o mică privinţă ai şi tu, par'că, oare care dreptate: dacă descinde de la cruciade şi nu din altă teapă, nu face atâtea-atâtea gesturi melo-epileptice, nu-ţi sparge ochelarii, nu ciocăneşte în pahare, se încheie frumuşel la nădragi, nu scuipă 'n talere, îşi spune prostiile şi ineptiile cu politeţă şi nu şi le sbiară cu clăbuci la gură; în fine e prost, dar nu şi mojic, e prin urmare un degenerat! Să iubim deci poporul! el e şi mojic, nu numai prost, — şi să trecem la altceva.

Zici că ştiu că *iubeşti* Braşovul. Iartă-mă· e o greşală de limbă pe care o faci, un barbarism, un galicism foarte regretabil din partea unui strănepot al lui Traian-divul şi al Andradei; în daco-româneşte se zice «îmi place» Braşovul. Insă barbarism o fi, este expresia cea mai exactă; aşa e, cum zici tu; mie asemenea, nu «îmi place» Germania, ci *o iubesc!*

Cum să nu ştiu, dragă Domnule, mă rog frumos, că iubeşti Braşovul şi toate cele săseşti, ungureşti şi româneşti din Ardeal? Fără să-mi fi spus, ştiam şi anume de ce. E desigur mai departe dela Bucureşti şi Ploeşti, până la Braşov, Feldioara, Sighişoara etc. etc. de cât dela acestea până pe malurile Rinului, ori la coastele celor două mări nordice. In Ardeal ajung picioarele încălţate ale corpului european; la Bucureşti şi Ploeşti, etc. stă plin de paraziţi, sângerat de scărpinătură, dar frizat à la Parisienne, corpul trupului bulgaro-ţigănesc, cea mai infectă şi mai desgustătoare parte a acestui bastard şi ignobil tip oriental. Şi sunt convins că ai iubi şi tu, cu atât mai mult, Germania, fruntea corpului care a ajuns cu picioarele până 'n Carpaţi şi, spre nefericirea noastră, a celor de astăzi, nu a putut trece măcar până 'n Balcani. Nu trec prin niciunul din locurile acestea, din atâtea puncte de vedere minunat (şi mai cu seamă din al *omeniei)* şi nu mă bucur de nimic, fără să gândesc cu mult dor la tine şi la ai tăi. In fiecare stol de biciclişti, cari ca păsările cutreeră ţara asta mândră, bravă, şi bună plină de frumuseţi incomparabile, parcă te văz şi pe tine, cu bluza ta de mătă-

sică umflată de vânt, pedalând la întrecere cu țugul ori cu șiful[1]), ca să ne'ntâlnim seara la cină în cutare loc favorit, în piața vreunui Rathaus bătrân, ori în vreun parc secular, la Waldschenke. Intreabă numai pe Zarifopol ce seară am petrecut noi la Hildesheim, ce muzică am auzit și cum te-am pomenit! Alaltăeri, mergând cu vaporul de la Rostock la Warnemunde pe Baltica (13 kl dus și întors, 26 kil 40 pfenigi = 50 bani) am avut o adevărată halucinație Pe șoseaua care ajunge la cheiu, veneau în goană un biciclist înainte, după el un diavol mic sfîrîind din roate, și 'napoi o bicicletă grăsciană, cam anevoe, d'abia ținându-se pe urma lor. Alergau, probabil, să apuce unul din vapoarele cari fac de câteva ori pe zi excursiuni de plăcere, cu muzică, mâncărică și băuturică în largul mării. Repede mi-a fulgerat prin minte «Cum trebue s'o bombănească pe biata Margarete!»

Știu că mai iubești și florile, pe cari eu nu le prea făceam haz. Află că acum le iubesc și eu m'au corupt nemții. Ei sunt tot atât de pasionați de flori ca și de bere aș putea zice un alt vițiu In cele mai infime localități sunt tot atâtea florării câte berării și cârciumi — fă-ți o idee câte florării! Eu, odinioară așa de puțin simțitor față cu aceste legume cari nu se mănâncă, stau acuma să casc gura la etalajurile florarilor, la florile de pe bulevarde, piețe, grădini publice și particulare, verande, balcoane, intrări de restaurante, cafenele, etc. Când a fost nunta prințului de coroană aici, acu vreo două luni, era o adevărată orgie de culori și mirosuri: fațade 'ntregi de palate pe bulevarde kilometrice, pasajuri, monumente, toate numai în flori, până și la ferestrele grave ale Băncii Disconto, zăbrelele de oțel erau îmbrăcate în trandafiri și garoafe. Așa minunății nici la Sinzeana și Pepelea n'am văzut

Afurisită sărăcie! bine zici tu, de ce n'am cu ce să te răpesc patriei, să te aduc aci, să mâncăm împreună franzela amară! O durere împărtășită, nu-i așa că e pe jumătate ușurată? Ți-ar veni greu la început, desigur; ai ofta cu gândul la Schitul Măgureanului, ai plânge de dorul Palatului Poștelor, ai slăbi de lipsa prafului și noroiului daco-române... dar aș căuta eu, amicul tău, tot așa de desolat ca și tine, să te mângâiu, ne-am duce de colo până colo, ca să nu dăm pas nostalgiei să ne birue, până când, obosiți poate de vîrstă, ne-am deprinde cu durerea exilului.

---

[1]) Cu trenul ori cu vaporul (germ.).

Şi pe urmă, Margherita nici nu-şi poate imagina ce e pe aci: ce frumoasă regulă! Vinerea şi Sâmbăta dimineaţa până la 1 d. a. se bat şi se scutură covoarele tutulor locuitorilor. Este în curte la noi, ca în toate curţile de Herşafţi [1]) o fuzihadă şi o canonadă ceasuri întregi ca la Port-Arthur: paca-paca! Alaltăeri, vineri, de atâta luptă şi de atâtea mirosuri antimolnce, Madame Caragiale a început să strănute grozav, ş'a strănutat până i s'a umflat nasul (ţi'nchipuie!) şi pe urmă o durere de cap apilpisită... dar în fine covoarele s'au scuturat, s'au curăţit lămpile şi lustruit parchetele cu un fel de ceară foarte odoriferantă. Mie mi s'a înfundat creerul. nu mai înţeleg ce este — camfor, naftalină, terebentină? Cafeaua mi se pare zeamă de varză şi Pfungstaedterul, lapte bătut. Sper însă că pînă vinerea viitoare o să-mi revie facultatea de control exact al sensaţiunilor.

Imi pare rău că Maestrul se prăjeşte în Bucureşti. Mi se pare că, de cuminte ce este, greşeşte socoteala. Stând acolo tot atâta cheltueşte ca şi la Sinaia, iar chiria îi este cu prisos compensată de câştigul lecţiilor. Cine are să plătească bine lecţii de piano nu stă vara, în Bucureşti de hatîrul Maestrului; cunoaştem noi câtă dragoste de artă au elevele high-life ale lui M-ro Metronimidis. Dar ce să-i fac grecului? Bine zice amicul nostru Rostoganu (la completarea portretului căruia lucru acuma, eu): «Non est magnum injegnium, signe mixtura dementiae, Otopegne!».

. . . .

Imi spui într'una că ţi-e dor de mine. Probează-mi-o, bibiloiule! E foarte uşor. Pînă să completezi suma ca să vii să ne îmbrăţişăm aici, ia odată pe săptămână condeiul tău şi scrie-mi verzi şi uscate, multe, cât de multe, cum îţi scriu şi eu ţie numai de dragul de a vorbi cu tine dintr'atâta depărtare.

Al tău vechiu, din toată inima

Caragiale

P. S. — Ia miroase cu nasul tău de perfecţiune — nu cumva o ediţie absolut completă [2]), cu vreo 10 capitole inedite, peste cele cunoscute, ar avea vreo şansă? Cine ar putea fi editorul? Cât? etc. Dacă reuşesc — ţi-l... dedic.

---

[1]) Herrschaften (germ.) — domni «mari»

[2]) Titlu

Mariu-Chicoş Rostogan

pedagog-absolut

Viaţa lui — operele — activitatea — etc. (n a).

X

Iubite Alceu, s'au vorbit multe şi mărunte despre fudulia grecească, despre orgoliul britanic şi morga spaniolă — mofturi toate! — Toate astea nu mai însemnează nimic! ele pot să mai aibă trecere printre aceia cari nu cunosc ce este mândria daco-română. Daco-românul e aşa de mândru, că nu vine decât foarte rar la rendez-vous, şi atunci, foarte târziu; iar la scrisori, nu se pleacă mai niciodată să răspunză.

Daca ne mai vedem vreodată, am să-ţi spun o aventură a mea — aproposito de toate cele mai de sus — care de sigur, ca anecdotă, are să te amuze, cred Pînă atunci, în aşteptarea moderării mândriei tale daco-române,

te salut cu dragoste

al tău

Caragiale

Joi 4/17 August [1905]

XI

Viena (?), 22 Decemvrie 1905

Săru'mâna, madam Urechia!

Complimente soţiorului şi băeţelului dv. Trebue să fi crescut de când nu l-am mai văzut.

Sfintele sărbători cu fericire dejà!

Al dv.

Iancă cu familia dela el.

XII

Berlin W., 22 Februarie 1906.

Dragă Alceule, tot îţi place ţie Braşovul — mai Braşov ca Lipsca nu găseşti. La Paşti, suiţi-vă pe biciclete şi haideţi. In săptămâna luminată e iarmaroc mare — ce n'ai văzut nici la moşi. Tîrgul se ţine în toate pieţele mari şi mici ale oraşului şi pe strade: turtă

dulce, gogoşi, alune prăjite, tot ce pofteşti; panorame, căluşei etc., e lucru, mare. Scrie-mi o vorbă când să v'aşteptăm, că ni s'a făcut foarte dor de voi.

Car

XIII

Wilmersdorf bei Berlin, 25.4.1906.

Mai pofteşti ascensiuni? Poftim dè! Ca prin minune am scăpat: eram tocmai în vîrf! Oribil! Vino la Berlin, să-ţi povestesc prin ce am trecut.

(C. p. ilustrată. *Napoli, Erruzione del Vesuvio)*

XIV

Berlin, 5 Iunie 1906.

Dragă Alceu, iată că răspund, după oarecare chibzuială, la carta ta din urmă. Precum am înţeles eu din scrisoarea Margaretei şi din rândurile tale mai puţin categorice, tu ai pus de gând să faci — pardon! — o mare prostie în vara asta vrei să mergi în Elveţia.

Bravo ţie! Ca să scapi de atmosfera care te-a asfixiat atâţia ani cu mucigăiala orientală, asta îţi trebue ţie? Asta te-a plictisit pe tine o viaţă întreagă? Nesuficienţa înălţimii Carpaţilor, îngustimea orizontarilor pitoreşti? — Care va se zică eşti blazat de variile aspecte ale civilizaţiei, te-a obosit pitorescul architectonic al oraşelor, nu mai poti suferi producţiile de artă! Fireşte! Ce-ţi trebuesc ţie Berlinul, Colonia, Brunşvigul, oraşele Harzului, Hamburgul, Brema, Amsterdamul, Rotterdamul şcl ? Nu ai trăit tu o viaţă în Bucureşti? Nu cunoşti Curtea de Argeş, Ploeştii, Buzăul, oraşele Olteniei? Nu cunoşti Constanţa, Galaţii, Brăila, Giurgiul, Olteniţa etc.?

Sătul până la desgust de astfel de bunătăţi şi putând, în fine, după atâta răbdare, să-ţi plăteşti luxul unei escapade, fireşte nu poţi găsi nimic mai nemerit pentru divertirea spiritului tău decât nişte munţi *mai nalţi* de cât Carpaţi! Nu mai poţi înghiţi bucătăria rafinată; eşti, înfine în stare să scapi de ea cât-va timp şi, pour te

refaire l'appétit, alergi la o mămăligă alpină — ca două mămăligi carpatine superpuse. Dar... despre gusturi şi culori nu se discută. Regret că nu ne potrivim şi trec a răspunde la întrebările tale.

In principiu şi din toată inima, (nu cred să vă îndoiţi cumva) îţi răspund DA! DA! DA! Veniţi cu Vasilică neapărat! Ca pe cei mai iubiţi fraţi vă aşteptăm Nu pot măsura bucuria ce vom simţi văzându-vă aici. Trebue însă să-mi dai îndată planul tău măcar în lineamentele generale Poate că ar cadra mai bine cu intenţiile noastre să nu stăm toată luna Iulie în Berlin poate că până la poalele enormei mămăligi te-aş conduce, rămânând în vale să gust din bucătăria rafinată de care am fost o viaţă întreagă lipsit.

Aşa dar, drăguţule, îndată ce primeşti aceasta, fii bun şi aşterne-mi clar proiectul tău; sper că amendat de mine, o să devină un capod'operă de legislaţie.

Didina aşteaptă răspunsul Margaretei.

Eu aştept cu mare nerăbdare o scrisoare amplă dela tine, nu o cartă postală în fuga mare, şi te îmbrăţişez cu mult dor

Al tău vechiu

Caragiale

P. S. — Se zice că în vremea Jubileului ar fi apărut un pamflet în franţuzeşte intitulat cam aşa: «François-Joseph, Roi de Roumanie» sau «Charles I vice-roi de Roumanie».

Nu cumva poţi să mi-l trimiţi în plic recomandat foarte discret? Aş fi curios să-l văz. Se pretinde că porneşte dintr'o oficină, odinioară, extrem-dinastică Mare lucru e şi paraponul!

XV

Berlin W 31 Ianuarie 1907

Dragă Alceule,

In Germania s'au întâmplat zilele astea mai multe desastre serioase — desastru într'o fabrică de chimicale, desastru într'o mină de cărbuni, desastru în alegerile generale pentru Parlamentul imperiului: sozial-democraţii au căzut într'un mod deplorabil, aşa cum nimini nu s'ar fi putut aştepta După ce trîmbiţaseră înainte de alegeri că or să aibă în viitorul Reichstag peste 100 de locuri,

astăzi, cu balotaje cu tot, mare mirare să ajungă la 60, şi în Reichstagul disolvat aveau 81. Toată lumea, plictisită de bravadele şi aroganţa lor, jubilează. Ei caută să explice trista cădere atribuind-o la coaliţiunea tutulor partidelor reacţionare şi burgeze. Adversarii lor — adică toate partidele celelalte — interpretează explicarea socialistă tot în defavoarea *tovarăşilor*. care va se zică voi nu contaţi numai pe propriile voastre forţe, ci pe neînţelegerile din sânul celorlalte partide; locurile (81) ce aţi avut în trecut erau datorite nu numai voturilor voastre proprii, ci şi voturilor nemulţumiţilor din alte partide înaintate (de exemplu liberalii independenţi — un fel de radicali). Graţie acestor voturi aţi obţinut atâtea locuri. Sau trebue să admiteţi aceasta, sau atunci (atât mai rău pentru voi) trebue să mărturisiţi că aţi fost părăsiţi de o mulţime dintre ai voştri.

Rogu-te, ce zice Costică de trista cădere a tovarăşilor Bebel şi Comp.? Marele Bernstein, celebrul teorist revizionist al sozialdemocraţiei a căzut la Breslau, unde s'alegea regulat de atâta vreme.

Marţea trecută, la 9/22 Ianuarie, m'am întâlnit la Viena, adică cu dinadinsul am mers înainte-i cu Barbu. Am petrecut foarte bine şi foarte convenabil, probă că a doua zi am dejunat perfect. Vezi dar ce cuminţi am fost*ără*. La Viena era un ger de 22° minus şi barometrul la 789, aşa că mulţi austriaci s'au zolidifiziert. La Berlin 19° sub zero, şi barometrul la 793,5. Ceva ne mai pomenit.

Barbu mi-a spus multe şi mai nimic despre politică. Aci în Berlin. Take Ionescu a avut succese mari. Impăratul l-a primit în audienţă şi apoi l-a poftit la prânz intim. Toate cercurile înalte burgeze şi boereşti l-au festivat.

După plecarea lui, rămânând încă Madame Ionescu, a fost poftită la serată intimă la palat, cu ocazia aniversării Kaiserului. — Ce trebue să fie pe sufletele poiliticianilor noştri? Mă prind că-l denunţă pe fiul lui Belzebut că a vândut Nemţilor patria şi naţia rromâne! — A propos, când dai în publicitatea noastră peste câte un articolaş aşa mai cu haz, de ce nu mi-l trimiţi, egoistule şi mie? Să mă bucur şi eu.

Mă rog ţie, am aflat că boerul Bogdan P. Hasdeu, din ordinul spiritelor, ar fi cerut prinţesei Maria o audienţă ca să-i remită testamentul lui în favoarea micului prinţ Nicolae, şi că micul prinţ, care nu-l cunoştea, văzându-l acu pentru prima oară, s'a repezit în braţele bătrânului ca la o veche simpatică cunoştinţă. Ce să

mai fie şi asta? Pune-mă în curent Trimite-mi gazetele cu ştiri despre această minunată împrejurare *Universul* meu s'a păcătoşit de tot. Aştept nerăbdător

De pe vremea lui Luther nu s'a mai pomenit, dragă Alceule, aşa iarnă. După câteva zile de desgheţ, de aseară (notează că încet-încet de vreo săptămână, după gerul cel teribil care a ţinut vreo două zile şi trei nopţi, barometrul a început să coboare ajungând alaltăeri la *742*, cu o temperatură de 0 şi + 1) de aseară, zic, a început să ningă din putere. Azi joi, tramvaiele nu mai circulă; trăsurile pe roate şi automobilele nici n'au eşit la piaţă, pentrucă se 'nnomolesc în zăpadă; nu mai e chip să umbli decât cu sania, şi sănii sunt aci foarte puţine, fiind aduse de la ţară din împrejurimi. Acu când îţi scriu, joi la amiazi, zăpada e până la brâu, şi ninge mereu, mărunt şi cu temeiu. Vremea asta mă face să-mi fie şi mai dor de voi Pe aşa vreme, să stăm noi colea, şase persoane cuminţi, la căldură, cu lumină dulce, cu o zupuşoară de galinacee, mă rog frumos, cu o marinată de heringi prima, cu un curcănoiu rumen pe varză acră ştraspurhi[1]), cu mere creţeşti de California (o bunătate!) şi ananas de Kamerun (o frumuseţe!), cu vinişor uşurel de Mosel, cu bericică proaspătă ca chihlibarul; şi pe urmă, după masă, cafeluţă cu caimac făcută de Madame Margot, şi un păhărel de licoare cordială; şi cucoanele, sub lumina lămpii, să şoptească lucruri bune despre amicele şi cunoştinţele dumnealor, şi să facă bagadele; şi eu să trag ţigărica mea, şi maestrul[2]) să tragă ţigărica lui şi pe urmă să tragă la clavir ce-o vrea dumnealui şi dumneata să tragi la aghioase. Ah! ce lirică existenţă! Halal de viaţă! Tare mi s'a făcut dor de ea!

Dacă mi-o ajuta Dumnezeu să isprăvesc cum sper şi cum se cade lucrul de care mă ţin, apoi atunci, helbet! vine şi vremea noastră. Nu-mi închipuesc, în starea în care se află teatrul nostru naţional, să treacă fără oare care sensaţie o piescioară mai spălăţică, lucrată pe măsură, cu altiţe şi bibiluri.

Până atunci, doresc să mai aflu câte ceva de la voi, măcar câte o vorbă şi-un cuvinţel.

Deocamdată, protestând sus şi tare contra tăcerii sistematice a consoartei d-tale, care par'că ne-a uitat de tot, vă trimitem toţi

---

[1]) De Strassburg.

[2]) Pianistul Dimitriu

tuturor Urecheştilor Alceizi şi Metronomizilor cele mai călduroase îmbrăţişări.

Cu dor tropical

al tău,

Caragiale

XVI

Rothenburg o d Tauber 23 Febr. 1907.

Excelentisimă conferenţa ta! Astăseară o citesc pentru a patra oară. Să trăeşti! Mi-e dor mult de voi toţi, mai cu seamă de tine. Peste câteva săptămâni ne vedem. Pînă atunci

o călduroasă îmbrăţişare

dela vechiul tău

Car

XVII

Berlin W., 26 Aprilie 1907

Dragă Alceule, graţie[1]

In duelul de tăcere la care m'ai provocat fără motiv, mă declar învins. Depun deci arma şi, en attendant que tu me rendes la pareille, te salut deocamdată.

Cu frăţească dragoste

Caragiale

Sfintele Paşti cu toate fericirile

Wilmersdorf/Berlin, 4, Hohenzollernplatz 4.

C. p. cu legenda. *Briefmarken-Sprache* (Limbajul florilor) Caragiale a lipit cele două mărci în aşa fel, ca să însemne, după cheia dată: *Warum erhalte ich keine Nachricht?* (De ce nu primesc nici o veste?) şi *Lass mich nicht warten* (Nu mă lăsa să aştept).

XVIII

Dragă Alceule,

Ai primit desigur plicul cu materia pentru broşura mea. Nu ştiu pîn'acuma ce soartă va avea întreprinderea; în caz însă să reuşeşti, atunci, rogu-te, fă următoarea mică schimbare:

la aliniatul final al părţii III, care începe aşa·

« Aşadar, mai întâiu· *jos* sistema oligarchică etc ...! *jos* mamelucăria inică! *jos* Constituţia etc...»

înlocueşte pe cei trei *jos* cu: *destul cu* — adică să vie aşa:

« Aşadar, mai întâiu· destul cu sistema oligarchică etc. . destul cu mamelucăria... destul cu Constituţia... etc. ».

Şi, daca se poate, daţi-i zor să apară *pînă nu se'ntâmplă vreo schimbare de situaţie* [1]). Eu cred că între cele câteva sute de broşuri despre împrejurările noastre, nu broşura mea va fi fost cea mai neroadă ca gândire şi mai proastă ca stil sau ca factură. Multe am învăţat de când trăiesc în mijlocul Europei civilizate — unde e dreptate la tribunale fiindcă este şi pe stradă — şi între toate una mai ales, că omul trebue să spună europeneşte, nu greco-ţigăneşte, ceea ce crede.

Ceea ce crez am spus şi am să mai spun — asta e numai capitolul prim al unei serii mari — ori la ce pagube m'aş expune. Intrarea în viaţa publică mi-a fost pîn'acuma închisă de boerii şi de ciocoii noştri pe simpla bănuială instinctivă că n'aş fi amantul destul de fidel al sacrei noastre Constituţiuni. De ce adică astăzi, la bătrâneţe, să nu fiu leal, să nu le dau dreptate oamenilor, arătând de faţă de ce sentimente sunt animat faţă cu actuala lor organizare de Stat? de ce să nu arăt lumii cum am văzut eu împrejurările sociale şi politice la cari am asistat, — şi ca istoric, nu numai ca simplu comediante? — Şi, deşi mamelucărimea mă va huidui în unison, poate să am norocul ca în mulţimea lumii cinstite, inteligente şi desinteresate să găsesc câteva aprobări, cari să mă plătească cu prisos de necazurile îndelungatei mele proscripţiuni. Şi sper că între acestea (măcar că poate nu aprobi în totul concluziile mele) cea d'întâia îmi va veni dela tine, pe care te ştiu capabil să

---

[1]) După câte înţeleg eu, maşina scîrţîie rău de tot — tare mi-e frica să nu plesnească mai degrab decât spuneam. Se prea poate (n. a).

deosibeşti simplicisima mea proză terre-à-terre de cine-ştie-ce splendidisim discurs dela « Dacia », — contra ciocoilor sau... pro.

Mă poţi ajuta s'o fac citită şi de alţii, cari desigur gândesc ca noi? Aştept telegrama ta cu mare nerăbdare, după care îndată îţi mai scriu.

Al tău îndatorat mult

Caragiale

Wilmersdorf-Berlin, Hohenzollernpl 4.
Sâmbătă 27 Oct./9 Noem 907.

Ce pomană ţi-ai face să revezi şi tu corectura! încai să iasă convenabil tipărită. Am întrebuinţat ortografia modernă fonetică — a Academiei (Vezi că parcă sunt sigur că nu voiu rămânea netipărit)

Iţi atrag atenţia pentru telegraf.

Wilmersdorf bei Berlin se taxează ca un singur cuvânt Totdeauna trebue să atragi atenţia împiegatului asupra Nomenclaturii dela Berna, pag. (îmi pare) 752 coloana II sus. Fă gură!

Să nu dai Statului ciocoiesc 20 de bani mai mult, cari să treacă în punga Fabricelor dela Letea-Buşteni, ori Chitila-Sascut etc.

Apoi, *Hohenzollernplatz*, nu-l scrie întreg, căci o vorbă de 15 litere + 1 se socoteşte ca două vorbe. Se'nţelege că europenii trebuiau să ia această măsură, aminteri Nemţii erau capabili să scrie o depeşe de 20 de cuvinte într'unul singur: Allgemeineberlinerelectrischedroschkenactiengesellschaftsollhabenbilanz, adică: Bilanţul de credit şi debit al Societăţii generale pe acţiuni de trăsuri electrice din Berlin

Scrii prin urmare Hohenzollernpl., prescurtat

Fiţi sănătoşi! Didina scrie Margaretei mâne-poimâne. Pînă atunci şi ea şi copiii vă trimite (sic) multe complimente tutulor.

Vremea aci se menţine la beau-fixe. Aşa limpiditate şi curăţenie de aer nici la munte nu poţi găsi. Şi eu trebue să stau la canon — să lucrez pentru Patrie. Ce ştii şi asta la ce-o fi bună! — ori rea!

XIX

Dragă Alceule, îţi mulţumesc din suflet: broşura a eşit frumoasă de tot Absolut fără greşeli, fireşte că nu se poate ediţia întâia, cu zeţarii noştri şi mai ales cu ortografia aceasta nelogică. Dar nu face nimica. Cea d'intâiu ediţie de 3000 s'a *epuizat*.

Am trimis lui Pauker broşura cu oare cari mici schimbări pe care din grabă uitasem să le fac Mă rog ţie, dacă ai un moment, fă o revizie, şi spune-i lui Pauker să-mi trimită tot ce găseşte prin gazete şi reviste despre publicaţia mea. Fireşte că nici vorbă să m'apuc de polemici; dar, pentru urmarea seriei, desigur voi găsi elemente preţioase în comentarile gazetelor facţiunilor oligarchice. Sunt de aminteri prea cuminte şi destul de convins că le-am aruncat o bombă explosibilă tocmai la punctul slab al fortăreţei lor, ca să m'aştept să-mi dea bomboane. Ceea ce aş dori să ştiu de la tine, este ce impresie a făcut asupra publicului imparţial, care ştie tot ce-i spun tot aşa de bine ca mine şi ca tine, Şi care, ca de regulă, e foarte mulţumit când îşi aude propriile păreri cuminţi exprimate nebuneşte de unul care se suie pe un tréteau să declame în gura mare lumii întregi.

Tu zici că nu le pasă politicienilor că-i arăt goi în faţa publicului nostru. Eu crez că nu puţin rău le face asta acuma când dau, zăpăciţi, din colţ în colţ, desperaţi că nu pot opri consumarea falimentului absurdei lor sisteme. Ţi'nchipui tu ce harababura are să fie în Camere? Nu vezi ce moft a ieşit din faimoasa comisie? Nu înţelegi că între ei chiar sunt mare parte interesaţi acuma a se da de partea părerilor generale, exprimate prin broşura mea? Căci cei mai inteligenţi pricep că a luat apă corabia, şi cei mai de treabă sunt sătui de flibusteria politică, şi cei nemulţumiţi speră în schimbare să sosească şi pentru dânşii ceasuri mai bune.

Degiaba se tot învârtesc boerii; zilele Constituţiei actuale sunt pe sfârşite. Poate Regele s'o mai ţie cât o trăi; dar odată cu dispariţia lui, toată şandramaua are să se surpe pînă 'n temelie. Vom vedea. Se poate însă prea bine ca tot actualul rege să prezide la dărâmare şi la începutul reclădirii. El e om cuminte şi când nu se poate ceva, înţelege că nu se mai poate.

Incă odată îţi mulţumesc de dragostea ta prietenească.

Fiţi sănătoşi tu şi ai tăi.

Ce fericit aş fi să ne vedem la iarnă. Poate

Al tău îndatorat vechiu prietin,

Caragiale

Ce ai zice să viu la Bucureşti, măcar câteva luni să scot o publicaţie măcar săptămânală în sensul broşurii? Răspunde, mi-aş scoate cheltuiala?

Berlin, 9/22.XI.907.

XX

Dragă Alceule, aici avem ger sclipitor, zăpadă scîrţîitoare, pe pământ, iar pe cer lună strălucitoare, dacă mă pot pronunţa astfel: vreme splendidă pentru amanţii naturii; pentru mine însă, pe care nu m'a'ncântat nici în tinereţe sublimul cosmic extensiv, această serie de zile senine şi de nopţi şi mai senine, cu aproape 10° sub zero, este un scandal ruşinos din toate punctele de vedere. Şi fiindcă simţ totdeuna aversiune pentru scandaluri, stau închis în casă ca un urs care ibernează, cu ţigărica şi bericica mea la biurou, în faţa pozelor dumitale, şi te'ntreb: nu-i aşa că, dacă termometrul nu s'ar sui niciodată mai sus de 20 şi nu s'ar coborî decât foarte rar nu mai jos de 16; dacă barometrul ar urma, în regulate perioade de 15 zile, să suie încet şi să coboare domol dela 750 la 770, şi toate astea fără altă mişcare în atmosferă decât suflarea dulcelui Zefir atunci când ar fi neapărată nevoie, — omul, acest Rege al creaţiunii ar fi mai moral, n'ar mai fi nici plouat, nici pîrlit? Şi întrebându-te, mă uit la poza dumitale din urmă şi înţeleg bine că vrei să-mi răspunzi, fără şovăire, cu deplină convingere, da! — Da! zic şi eu. Dacă ar fi aşa, omul ar avea dreptul să se numească un adevărat membru al S.P.A. Atunci ar rămânea oile netunse şi fiarele nejupuite de podoabele lor preţioase. Când mă gândesc câte flanele port — sărmane oiţe! când îmi pun, cât se poate mai rar, blana 'n spinare — nenorocit şconc — imătaţie! — aşa să mor! De ce să nu declar că este imătaţie? parcă sunt şarlatan, ca Zigmund Pragăr?

Dar să lăsăm aceste triste reflexiuni inutile!

Iţi trimit de anul nou câteva rânduri — o «Cronică de Crăciun» şi două bucăţele de versuri[1]), pe care o să le publice «Convorbiri Critice» de 1 Ianuarie. Sper că ele pot ţinea loc (numai de l-ar ţinea cu onoare!) de o scrisoare mai lungă, şi că prin urmare te obligă la un răspuns în plic recomandat, nu pe o jumătate de cartă poştală; cu atât mai mult am dreptul la aceasta, cu cât, lucrând îndelete fugitivele rânduri alăturate, nu puţin n'am gândit să le fac pe placul tău. Dacă am reuşit, atât mai bine şi pentru lucru şi pentru autor!

---

[1]) *Boul şi viţelul* şi *Savant;* această epigramă a apărut în numărul următor al revistei bilunare

Didina are să scrie zilele astea Margaretei. Am avut săptămâna asta musafiri, cari ne-au scos şi din casă, comme qui dirait pour nous donner la revanche, en cabinet particulier — schampăr zebarei!

Vă urăm încă odată: la mulţi ani, cu sănătate şi noroc!

Să ne vedem cu bine la primăvară!

Al tău doritor,

I L. Car.

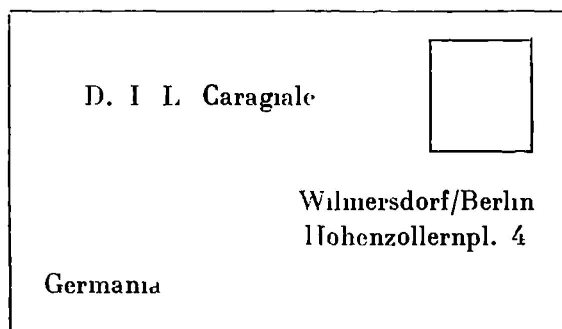
P. S. — Costică e la Leipzig la Zarifopol Nu l-am văzut încă. Rogu-te, Barbu — s'a ales undeva? Când ne-om vedea, am să-ţi dovedesc ce politician diplomat este.

Spune-mi, dacă ştii, ce înseamnă *Bucura Dumbravă.*

Dacă poţi, trimite-mi, ca imprimate, însă în plic recomandat, o cartă poştală cu portretul tău; dar pune-o între două cartoane, ca să nu o mai strivească cu stampilele poştale şi să-ţi strice mutra drăguţă.

Ia negreşit Calendarul «Minervei» 908 şi citeşte articolul *Doi Luceferi*, pag. 112; apoi să-mi spui· te-am povăţuit rău ca prietin, care-ţi cunosc gustul şi slăbiciunile? — Delicios!

Mă rog ţie, scrie exact şi clar după formula oficială·

Sâmbătă 29/XII/1907—11/I/1908.

O! Sfîntă ortodoxie! Apăi să nu, ca Teodor, bisserica?

XXI

La revedere cu bine, în curând, d-le Doctor! Pînă atunci, păstrează-mi, te rog, un exemplar din Conferenţa ta asupra monopolului

voturilor alcoolice. Asemenea, păstrează-mi şi discursul lui Bd. [1]) pentru proprietatea mare periclitată de Cantacuzino-Paşcanu, Ghica-Dumbrăveni, Ghica-Deleni şi Comp — şi'n favoarea bieţilor proprietari mari, atît de prigoniţi şi de exploataţi! Şi, daca, precum trebue să sperăm, va ţine vreun nou discurs, şi pentru restrîngerea votului, pentru gubernii şi pentru reînfiinţarea Censurii, atunci păstrează-mi-l şi pe acesta. Ţii minte, sper, ce infam şi carrraghios rrreacţionarrr sunt eu! şi ce — moftangiu rriidicul! ca să nu zic deplorrrrabil!

Să ne vedem sănătoşi!

Al tău

Car.

Didina a scris Margaretei

Aici dăm în primăvară când frumos când urît. Pe la voi?

Joi 7/20 Febr 1908.

XXII

Berlin W, 2 Martie 1908.

Bibicule, din momentul ce primeşti aceste dulci rânduri, nu mai îmi scrie nimic: sunt pe drum, zbor ca un fluture leşinat de foame să cad peste o floare — o floare de varză acră şi de fasolică cu ardei. Rogu-te îngrijeşte ca un bun grădinar, să găsesc favoritele mele flori demne de pofta mea fără seamăn. Dacă aş mai sta aici încă zece zile, mor de foame mi s'a lipit maţele de sosurile germâne.

La revedere, fără rântaş

Car.

XXIII

Berlin

Raport meteorologic.

Am găsit aci ultima zi a unei serii de cinci zile călduroase cu 29° în umbră. De alaltăeri, avem 18° ziua, 14° noaptea. La Lipsca asemenea. Cerul cam acoperit

[1]) Barbu Delavrancea.

Curăţitul şi aranjatul casei este însă în culmea căldurii; plus: naftalină, terbentină şi vaxolină.

La 20 Iunie dim.[1]) sunt în Sinaia; la 22 banchet monstru în Bucureşti. — Ce zici?

Fiţi sănătoşi!

La revedere în creerii Carpaţilor,

al tău

Caragiale

Dela toţi tutulor multe complimente.

Marţi 10/23/VI [1908].

XXIV

Berlin W., 26.2 1909.

Madam' Rozalie!

Am primit cartă dela d-ta şi mulţumesc; regret însă că ai scris numai en-gros despre chestia tristă, care le taie pa ele cu cămaşă de noapte cu bibilurile şi cu sabie, şi Nestor dejà leşină de frică — oi, mamă!

Aşadar, te rog cu respect să mai scrii ce s'a mai întâmplat cu ele toate en détail, dacă şi el moare deja, care zice că are aşa un trecut glorios, şi cum trebue să plînge toate când apune soarele dela ele — oi tată!

Vreau să ştiu ca sa plîng şi eu. — Parcă n'am drept?!

Şi te rog asemenea, Madam' Rozalie, să spui complimentele multe la d. Doctor Urechia şi la familie dela el, dela noi toţi de aicea care le doreşte. aşa să am parte de bine!

Cu respect şi stimă

Moritz Berliner

Ce face Mitiche şi Margo dela el? Ştii ce dor mi-e de ele?... Aşa să am noroc! complimentele dela toţi.

---

[1]) st v. (n a.).

XXV

Dragă Alceule,

Peste cel mult trei săptămâni viu în ţară, am să te rog să mă pofteşti la masă într'o seară când, a doua zi, să n'ai treabă prea de dimineaţă, fiindcă, după masă, doresc să facem la voi, încât se poate mai restrîns comitet (numa cu Grecul şi Grecoaica), o şezătoare literară: am să vă citesc un volumaş de povestiri inedite [1]) *(fructele veghiărilor mele de-o iarnă!)*, pe care nu le-aş da pe tot ce am scris în viaţa mea.

Pîn' atunci, vă trimit tot astăzi un ceanac de spanac, als Drucksache, Echt Dako-rumanischer Spinat [2]). Vă conjur, cu sfinţenie să mi-l păstraţi, după ce-l veţi citi îndelete; — adevărat, vorba Rozaliei · c'est pétrifiant, fantastique, abracadabrant! [3]) — Fără această prealabilă preparaţie, nu veţi putea înţelege una dintre poveştile mele, la care ţiu mai mult decât la toate [4]).

Fotografia ta este unvergleichlich [5]) — întreabă pe Rosalia ce va să zică asta. Mai trimite-mi.

Suntem, slava Domnului, bine. Să ne vedem sănătoşi.

Tutulor complimente dela toţi.

Al tău

Caragiale

Iţi trimit şi o posă a mea: să nu mi-o arunci în foc, când ore de 'ntristare...

Cu toată dragostea,

al tău

Car

14/27 Febr. [1909].
Adresa mea exactă:
Wilmersdorf bei Berlin, Hohenzollerndamm, 12.

Rogu-te, a primit ieri Rozalia o cartă dela Moritz Berliner? Aş vrea să ştiu deja.

---

1) *Schiţe nouă*

2) Ca imprimat, autentic spanac daco-român (germ.).

3) De-abia acuma m'am convins de grozăvia alcoolismului Ce înspăimântătoare urmări! Ce ruină! ce desastru! (n. a).

4) Poate *Ion*.

5) Incomparabilă (germ.)

XXVI

Wilmersdorf bei Berlin
17 Martie 1909

Primit «Verzi și Uscate». Mulțumesc. Să trăiești! că ai cap sănătos. Mă rog ție, ajută-mă: mai înjură și tu iearna asta, că eu am obosit, nu mai pot! Biblia, Vanghelia și Coranul!

Biserica, Havra și Giamia!!! Temple antice și moderne!!! Când? Când are să se isprăvească? Contez pe tine; ajută-mă! Nu mă lăsa dejà!

Al tău

M. Berlinerbaum

Ce zici de acest colțișor pitiresc?
Citește explicația dincolo

(C p. ilustrată. *Bamberg, Die alte Residenz* Im Renaissance-stil mit hübschem Erker, interessantem Portal an der Stelle der Burg der Babenberger gebaut. Hier wurde am 21. Juni 1208 König Philipp von Schwaben von Otto von Wittelsbach ermordet Hofraum mit sehr alten Fachwerkbauter)

XXVII

f d., înainte de 1904.

Dragă Doctore,

Sunt într'o situațiune desperată, și nu pot conta pe alt sprijin decât pe devotamentul tău amical, care-mi place a crede că nu se va desminți nici de astădată. Iartă-mi stilul și caligrafia; îți scriu la aman. Iată de ce e vorba· avem deseară la masă, între altele, și o plăcintă cu carne și cu brânză, de niște dimensiuni așa de vaste, că n'aș putea-o birui decât cu concursul devotat al vostru, bunii mei amici. Facem un desnădăjduit apel la mărinimia voastră: nu ne lăsați, deseară $6\frac{1}{2}$—7, singuri și fără o mână de ajutor în fața monstrului, căruia noi trebue să-i numărăm foile nenumărate. Aștept cu bătae de inimă un răspuns afirmativ.

Al tău devotat

Caragiale

Duminică.

Artocreas, *vulgo* plăcintă, *plațenta plațet!*

XXVIII

f. d., înainte de 1904

Ilustre Nemrod,

Un moment nu m'am fost îndoit că d-ta, care ai vânat cu atâta succes pe Ghiță Porcul[1]), nu vei răpune până 'n sfârşit şi un purcel, — aşa că de mult beam, în vederea ultimului d-tale succes cinegetic, aperitive peste aperitive.

Sunt gata — şi aştept cu nerăbdare momentul — să viu, împreună cu consoarta mea, a serba la dv. acest triumf, care, sper, că nu va fi cel din urmă al dv.

Cu toată stima şi admirația,

al Dv.

Caragiale

XXIX

f. d, înainte de 1904.

Dragă Alceu,

Mi-a căzut o mare greutate în spinare, să țiu o conferență (lectură, bine 'nțeles), pentru Societatea « Tinerimea Română » şi totdeodată să te rog şi pe tine să ții una. Asta ar fi sâmbăta asta sau joia din săptămâna viitoare sau chiar sâmbăta ailaltă.

Ce zici?

Dacă poți, închipue-ți ce onoare ar fi pentru mine că te-am putut căpăta. De aminteri, eu le-am spus că fără tine singur nu pot să le fac nimic.

Aştept răspunsul tău; până la revedere

o strîngere de mână

Caragiale

Marți 14 d.

« Societatea Tin Română » este o societate nici grozavă, dar nici ridiculă. Are scopuri absolut filantropice şi *culturale*, că fără cultural nu se poate; încai, dacă nu e cultură, să fie măgar (pardon, măcar) cultural.

---

[1]) Un personaj fictiv al d-rului Alceu Urechia.

XXX

f d., înainte de 1904

Clarisime domnule doctor,

Jumătake la şepke, mă rog frumos, fiţi nesmintit la numeruţul 15 strada Rotari, unghe vă aşteptăm cu cina, la care vom face o familială colaţiune. Incă mă recomînd cu gratitudinitate,

al d-voastră

Caragiale

Dr. CORNEL IANCU

Berlin, 16/29 Aprilie 1911.

Dr. Cornel Iancu

Stimate amice, rogu-te stăruie îndată pe lângă amicul nostru d. Goldiş să insereze cât mai neîntârziat în *Rom*[*ânul*] notiţa pe care i-am trimis-o astăzi sâmbătă prin poştă [1]). Sper să ne vedem săptămâna viitoare. Până atunci primeşte, te rog, o frăţească salutare

din partea devotatului d-tale

Caragiale

---

[1]) Vezi *Notiţa* la scrisoarea către V Goldiş, din aceeaşi zi (V).

UNUI TÂNĂR POET

« Stimate Domnule,

Locuind în străinătate, la adresa mai jos arătată, am primit d'abia alaltăieri carta postală ce mi-ați înaintat-o greșit la revista « Flacăra » în București — cu următorul cuprins:

(rândurile respective, barate de Caragiale, sunt nedescifrabile)

Mă grăbesc dar a vă răspunde. Iată.

In principiu, prin rectificarea sau, altfel zis, prin repararea unei bucăți în versuri înțelegem firește prefacerea numai a expresiunii materiale, adică a cuvântării, iar nu și a gândirii, adică a poesiei în ea-însăși. Tot astfel, când mergem la un meșter croitor să ne potrivească o haină ce nu ni se potrivește, nu-i cerem să ne reformeze corpul, ci numai să ne răscroiască pe corp, așa cum a crescut el, haina rău-croită

Așadar, pentru repararea versurilor, sunt următoarele.

A) TAXE

1. Pentru fiecare cuvânt schimbat:

a) în corpul versului 1 leu.

b) la coada versului, adică la rimă, cum ziceți dv., poeții 10 lei.

2. Pentru îndreptarea fiecărei greșeli de gramatică 25 lei.

3. Pentru îndreptarea greșelilor de punctuațiune, se face, după caz, deosebită învoială cu ridicata.

4. Meșterul capătă dela client, odată cu înaintarea manuscriptului, o sumă fixă, socotită astfel· 20 de bani de fiece vers — adică 20 de lei suta

B) CONDIȚIUNI

1. Clientul renunță dintru început la orice pretențiune față de judecata meșterului în care s'a încrezut odată, și a cărui conștiință

profesională trebue, în această afacere, să aibă autoritate sumară, ca ultimă instanță.

2. Și în cazul că versurile ar fi cu desăvârșire nereparabile (cum se poate întâmpla uneori), precum și în cazul (mult mai rar) că ar fi atât de nemerite încât să nu mai aibă nevoie de vreo reparare, meșterul își rezervă dreptul a le înapoia clientului intacte cu simpla mențiune: « La aceste versuri, n'ai ce le mai face ».

3. In orce caz când își publică acele versuri în volum, autorul este obligat a trimite un exemplar meșterului cu următorul epigraf scris de mână citeț· « Maestrului (Cutare) cu stimă și recunoștință din partea Autorului ».

Dacă vă convin, stimate Domnule, taxele și condițiile acestea, îmi puteți trimite versurile Dv., împreună, se 'nțelege, cu suma prevăzută la alineatul 4 de sub titlul A, — având deplina încredere că-mi voiu da toată osteneala să vă servesc cu scumpătate *lege artis*.

Sunt al d-voastră servitor

Caragiale

LIBRARUL G. FILIP

Stimate domnule Filip,

La scrisoare dv. din 22 Aug vă răspund:

Vă pot expedia înainte chiar de 25 Sept. v., în condiţiile arătate de dv , o lucrare inedită, gata de mult, copiată pe curat foarte citeţ, de circa... pagini manuscris, după proba alăturată.

Condiţiile mele sunt:

1 Dv. vă obligaţi a face pentru publicaţiune *absolut stricta corectură*, şi, eventual, a-mi plăti câte zece (10) lei pentru fiece infidelitate, *fie câtuş de minimă*, a tiparului dv. faţă cu originalul meu de mână — asta indiferent de orce *Errata* aţi adăoga la publicaţiune;

2. Manuscrisul mi-l veţi păstra *întreg* şi *intact*, pentru ca, după colaţionare din parte-mi cu tipăritura, să mi-l înapoiaţi, în schimbul unei descărcări în regulă dela mine;

3. In caz de totală sau parţială perdere, or distrugere a manuscrisului meu, *fie chiar prin forţă majoră*, îmi veţi da îndată o despăgubire de două-mii-şi-cinci sute (2500) de lei;

4 Imediat ce primiţi manuscrisul meu, îmi trimiteţi aici una mie Mărci germane (1000) — 1250 lei — ca onorar; şi

5. Indată după apariţia Calendarului, îmi veţi trimite gratis cinci exemplare în pachet postal recomandat pe socoteala dv.

Primind dela dv. învoirea fără vreo reservă la cele cuprinse aci, *reprodusă în copie exactă de dv.*, vă înaintez manuscrisul îndată

Cu toată stima al Dv

I L Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollerndamm 12

Vineri 4/17 Sept , 1909

N. GANE

21 Septemvrie 1896

Domnule Primar,

— Subsemnatul autor dramatic şi fost director general al Teatrelor, aflând că postul de director al noului teatru comunal din Iaşi nu este până acuma ocupat, îmi permit a vă oferi pentru acest post serviciile mele

Experienţa ce am în afacerile de teatru, atât ca administraţie cât şi ca direcţie artistică, aş pune-o în serviciul Teatrului din Iaşi cu tot devotamentul profesional. Aş lua pe lângă sarcina direcţiei şi legământul de a da teatrului măcar odată pe an câte o nouă bucată dramatică.

Sperând că veţi lua în nume de bine oferta mea, vă rog D-le primar să binevoiţi a primi, etc.

[*Caragiale*]

Dr. ALEX. S. MARCOVICI

Domnule.

Vă rog să binevoiţi a scusa dacă vă importunez cu aceste rânduri. Insă fiindcă s'a întâmplat să fiţi martor la scena petrecută ieri după representarea piesei mele [1]) între mine şi Domnul director general al Teatrelor în cabinetul său oficial, mă cred dator a vă alătura în copie scrisoarea ce tot astăzi am trimis-o acelui funcţionar.

Binevoiţi a primi, Domnul meu, împreună cu scusele mele, încredinţarea înaltei mele considerări.

[*I. L Caragiale*]

Bucureşti, 22 Ianuarie 1879

---

[1]) A doua reprezentaţie a comediei « O noapte furtunoasă sau n-rul 9 ».

ION GHICA

DIRECTORUL GENERAL AL TEATRELOR

I

Domnule,

Ieri, Duminică seara, îndată după representarea comediei mele « O noapte furtunoasă », văzând că s'a schimbat partea ei finală, fără o prealabilă înţelegere cu mine, autorul, am intrat în cabinetul ce-l aveţi în edificiul teatrului ca Director general, pentru a vă cere explicarea acestui fapt, D-voastră m'aţi întâmpinat cu cuvintele: « Eşi afară ».

Atunci eu v'am răspuns prin expresii insultătoare la adresa D-voastră.

<Vârsta Dv. mă împiedică de a da din partea mea acestui incident urmarea lui obicinuită în societate. Mă mărginesc dar a mânţinea prin scrisoarea de faţă ofensa şi insulta ce v'am făcut-o oral>.

O copie de pe această scrisoare o trimit tot acum D-lui Dr Marcovici, care a fost martor la scena petrecută între noi.

[*I. L Caragiale*]

Bucureşti, 22 Ianuarie 1879.

II

Domnilor Membri ai Comitetului teatral

Intr'un chip arbitrar şi fără a fi fost eu consultat prealabil s'a tăiat la a doua reprezentare a comediei mele, « O noapte furtunoasă », partea ei finală. Această nerespectare a proprietăţii mele literare

mă face a vă declara că retrag piesa mea dela Dvstră și nu admit a se mai representa. Vă invit tot odată, să-mi înapoiați manuscriptul.

In alăturare vă trimit suma de... diferința de la 420 lei noi, câți mi se cuvin după regulament din cele două representații de până acum, la 600 lei, câți primisem ca avans.

Primiți, domnilor, încredințarea prea osebitei mele considerări.

[I. L Caragiale]

Bucureşti, 22 Ianuarie [1879].

G. IBRĂILEANU

[Berlin, Martie 1912]

Prea stimate <domnule> amice, d-le Ibrăileanu,

<Articolul d-tale este din cale afară amabil>

Nu mă lasă inima să mă mărginesc la o simplă mulţumire prin telegraf pentru articolul <d-tale despre mine;> <oare nu te 'nşeli cu atât> <ce ai binevoit> cu care ai voit, printr'un exces de bunătate, să mă răsplăteşti <de <modesta> mediocra> de <munca mea> truda <mea> <vieţii> mea, mai presus de valoarea <ei> <operei mele> resultatelor ei Voiu să-ţi mulţumesc şi prin aceste câteva rînduri şi să primeşti

Nu mă pot mărgini numai la o telegramă; <trebue şi> voiu şi prin aceste rînduri să-ţi mulţumesc pentru articolul d-tale. Ai voit să mă <plăteşti> boereşte de truda mea <dându-mi> plătindu-mă generos cu mult peste valoarea operei mele

Incă odată viu să<-ţi> vă mulţumesc prin aceste rînduri atât d-tale cât şi <colaboratorilor> autorilor celor două notiţe <dela> din <« Viaţa Românească »> « V. R. », cu care m'aţi <răsplătit> <onorat> cinstit boereşte, răsplătindu-mi cu <generositate> dărnicie, truda profesională, <cu> mult peste valoarea operei mele <Din toate şirurile dv.> <Asta> Eu, drept să vă spun, orcât de conştiinţios meşteşugar m'aş
socoti
Eu, să-ţi spun de
Eu Eu Eu

Şi d-ta şi d. Arghezi şi autorul notiţei prime din Miscellanea m'aţi cinstit boereşte; mi-aţi răsplătit <cu dărnicie> <foarte

darnici> truda profesională cu mult peste valoarea operei mele. Mă simţ dator să vă <mai> mulţumesc încă odată, înţelegând că <simpatiei personale> numai acelei porniri morale <ce n'are> cărei foarte adînc i se <pot> poate afla <rădăcinile> <punctul mişcării iniţiale> <cauzele> isvorul, şi care se chiamă simpatie, îi datoresc <generositatea dv.> <prisosul de> dărnicia cu care m'aţi <acoperi> cinstit de ziua mea. <Căci de ce n'aşi mărturisi drept? Sub scoarţa atât de grosolană cu care sunt acoperit <stă în sufletul meu> am şi eu în sufletul meu multă simţire pentru bunăvoinţa>

Iţi mulţumesc p. carte Am citit-o în fugă <şi mi-a plăcut>. Ca formă n'am nimic de zis; conştiinţios îngrijită, e foarte bine făcută, aşa că e o lectură plăcută şi; ca fond am o singură observaţie să fac; <printr'o întrebare· crezi în> în fond pentru (?) d-stre acei ce cred în <puterea> virtutea poveţelor bune <pe calea raţionamentului> şi în prestigiul raţionamentului? Eu <sunt dintre acei cari cred că <numai nevoia> <omul şi societatea> numai nevoia îi poate preschimba <pe oa> omul şi> <în bine ca şi în rău> şi o societate în bine sau în rău, că bunul trai şi progresul mental şi moral este opera vremii nu a> mai degrabă crez în descântece şi 'n farmece decât în asta.

ANGHEL DEMETRIESCU

I

(In jurul unor firicele îmbinate, de mărgăritărel şi de « nu mă uita », imprimate pe colţul din stânga, Caragiale a scris)

Ne m'oubliez pas, Ţaţo dragă!!!

Dragă Angelo,

Mai întâiu nu lipsesc a cerceta despre scumpa D-voastră sănătate, căci noi, dela mila puternicului Creator, ne aflăm, mersi, foarte bine — daca se poate numi cinevaşilea sănătos şi bine când se află cu familia în Ploieşti şi nu poate pleca nici spre nord, nici spre sud, nici spre est, nici spre west, şi nici p'intre ele, pentru căci cu 2 fr. şi 50 nu încape o familie în vagon.

Şi aşa dar, ca să nc reparăm această dureroasă situaţie, care este mai mult decât încordată, ca să ne exprimăm astfel, şi pentru ca să nu zicem ceva mai mult, ne-am gândit la iubitul nostru Director, în speranţa că nu se va îndura să ne trateze cu clasicul « Urlasion! ». Căci... mă întreb: ce ar însemna acest cuvânt într'o aşa ocaziune? nimic alt decât o crudă ironie! Dar nici lupii nu urlă vara, şi, după cum am mai avut onoarea să vă spun şi 'ntr'o altă analoagă ocazie, eu mă mir de ce urlă şi iarna: blană au, lemne, slava Domnului! destule în pădure.

Să lăsăm însă lupii să urle şi noi să venim la *chestion*.

Ţaţo dragă, uite-te la floricica din capul scrisorii mele O cunoşti această frumoasă floricică? Ce-ţi spune ea? Ea îţi spune: nu mă uita! *Ne m'oubliez pas*, ţaţo dragă, căci mă aflu într'o mare stenahorie — e greu viaţa, Domnule, — şi trimite-mi 150 de părinţi de « pui de lei » la adresa

Caragiale, Post-Restant, Ploieşti

Ce mă fac eu, țațo, la Ploiești, numai cu 2 fr. și 50? Gândește-te și dumneatale, țațo dragă, și răspunde-mi o vorbă de mângâiere.

Și alta nemaiavând ce scrie și rugându-te să mă ierți de supărare, rămâiu în așteptarea dulcelui matale răspuns și a părinților « puilor de lei ».

al tău până la moarte îndatorat prietin

Caragiale

Encore une fois, țațo dragă, ne m'oubliez pas!!!

Ploiești 14 August [1895?]

II

Dragă Țățico,

Așa m'a apucat un alean la inimă că o împrejurare familială mă forțează a nu fi deseară la tine, încât crede-mă că merg agale, par'că ar fi să urmez pe Papa dela Roma, cu ale trei coroane puse una peste alta, la țintirim. Af! [1]) Plec chiar acuma pentru daraveri ale sorii-mii (*sic*) la țară; mâne însă mă 'ntorc și sper să punem la cale pe poimâne ceva sistematic — cu sferchiuză

Al tău până la moarte

Caragiale

Azi mercuri 2/15 Iulie [1897?]

[1]) **Foarte citeț *Af!* Nu cumva însă pentru: *Uf!?***

D. D. PATRAŞCANU

Prea stimate domnule Pătrăşcanu,

Atenţiunea dumitale m'a măgulit foarte; numai (să mă ierţi, te rog) o singură observaţie am de făcut: îmi spui că « doreşti să nu regret timpul etc. ». Imi pare rău! Dumneata nu ştii desigur că eu, deşi mult mai în vîrstă decât d. Ichimescu, nu sunt aşa de distrat ca dumnealui, şi că astfel, primind frumosul volum, eu mi-am adus aminte îndată de vechile şi iubitele mele cunoştinţe, şi de d. Vartolomei dela cafinè, şi de d Constantinescu dela Papadopulos, şi de doamna Mavrichi dela Buzău, şi de Wellington dela Waterloo, şi de toţi simpaticii eroi cari forfotesc în cadrul unde, cu atâta dibăcie şi subt aşa de potrivită lumină, îi arată şi-i pune să joace meşterul artist al minunatelor « Schiţe şi Amintiri ».

Acestui artist amabil inteligentului impressario al atâtor preţioase figuri de comedie umană în costum local românesc, care-mi fac atâta bucurie cu graţiosul lor joc fantazist — îi trimit, împreună cu mulţumirile mele, cele mai cordiale salutări.

Te rog, domnule Pătrăşcanu, să mi le primeşti cu aceeaşi dragoste cu care am primit şi eu pe ale dumitale trimise pentru Kir Ianulea, şi, urându-ţi din suflet *şi alte multe 'nainte!* iscălesc

al dumitale cu multă, *deosebită* stimă, confrate

Caragiale

16/29.XII 909.

N. DUMITRESCU-CÂMPINA

I

Martie 1909

Stimate domnule, am primit carta dv. din 8/21 Martie (duminică), în care-mi spuneţi să vă dau « *de se poate*, nuvele *din viaţa noastră* ». Eu nu scriu decât *din viaţa noastră şi pentru viaţa noastră*, căci alta nu cunosc şi nici mă interesează. Aşadar, cuvintele dv n'au alt înţeles pentru mine decât că, poate, *felul cum scriu* nu vă convine <dv.>, ori nu place la cititorii dv.... Atunci, decât să-mi daţi poveţe despre *ce* şi *cum* să scriu, ar fi mai simplu, cred, să-mi spuneţi pe faţă că sunt de prisos între atâţia colaboratori literari ai dv. — şi, fireşte, supărare n'ar încăpea. Recunosc <de aminteri şi eu> şi eu că v'aţi încărcat cu prea <multă colaborare> mult calabalâc literar, şi <că> e natural <să vă pară de prisos a mea> [să] vreţi să vă mai uşuraţi <Ba încă> Mai ales că după părerea mea, tot mai bine ar fi să ştiu numaidecât cum stăm, decât să mă tot ostenesc din greu a vă da cât pot mai bine colaborarea mea cu încrederea că <-mi fac din toată inima datoria> o fac pentru împlinirea datoriei mele din inimă către cititorii <dv.> ziarului, iar nu numai de mântuială pentru ochii <dv.> proprietarului <ei> acestui ziar.

Contez mult pe sinceritatea dv. şi cât mai degrabă. Aştept un răspuns categoric la aceste rânduri; căci îmi convine să fiu <colaborator respectat> la « Universul » colaborator respectat, dar pensionar invalid nu-mi convine deloc, drept să vă spun.

Sunt, în aşteptarea răspunsului, al dv. cu toată stima

Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollerndamm, 12

II

Berlin, Aprilie 1909

Stimate amice, am primit scrisoarea d-tale din 19 martie, care desigur e o păcăleală nostimă de 1 aprilie nemțesc, căci odată cu scrisoarea am primit și numărul 77 al « Universului », cu articolul meu « Greu, de azi pe mâne », în care am găsit mult respect pentru manuscriptul meu, adică nu mai multe greșeli decât următoarele:

Coloana	I	7	greșeli
»	II	16	»
»	III	51	»
»	IV	18	»
»	V	34	»
»	VI	30	»
	Total . .	156	(adică Una sută cinzeci și șase)

Daca ți se pare că exagerez, de curiositate păstrează manuscriptul, și daca vrei ai să ne prindem: pentru fiecare exagerație, eu să-ți dau 50 de franci, iar d-ta să-mi dai pentru fiecare greșeală 50 de bani. — Dar ce să fac? am hotărît să tac și să 'nghit; băeții mă pot maltrata de acum cât poftesc, să știe bine că deocamdată n'am să mă plâng; dar le promit că prin chiar coloanele « Universului » o să-mi răsbun așa încât să pomenească; fiindcă n'am să mă las eu multă vreme călcat în picioare de niște tineri, care'și închipuiesc că dacă știu carte românească mai multă ca mine, au dreptul să-și bată joc de ignoranța mea în materie de publicistică literară, și încă într'un mod așa de desprețuitor. Adică, fiindcă eu am apucat scolile din vechime când se 'nvăța gramatică cu atâta bătaie de cap (și ...de altceva), iar dumnealor au avut parte să 'nvețe în școlile moderne unde nu se mai perde vremea cu așa învățături inutile au dumnealor dreptul să mă umilească?... Să se știe dar că în contra acestei cruzi umiliri, ce mi se aduce de către junii zețari și corectori de scoală modernă, voiu apela la tribunalul imparțial al marelui public, prin chiar coloane[le] « Universului ».

Până atunci fiți toți sănătoși. Dumnezeu să vă dea Sărbători fericite.

Al vostru confrate

Caragiale

III

F. d. [circa 20 Sept 1909]

Iubite d-le Câmpina,

<Am primit scrisoarea d-tale şi> Verificând socoteala <am> <ce faceţi> din scrisoarea dv îmi permit a face următoarea mică rectificare.

<V'am tr> Am primit	lei	2245.90
V'am trimis *27* <(nu 25 de articole> a lei 57 70	lei	1557 90
rămân dator	lei	688.—

<Pentru aceasta>

Zic că v'am trimis 27 de articole nu 25, căci articolul despre « Apus de soare » publicat în două numere se socoteşte ca două articole, iar articolul despre Teatru pe care mi l-aţi <refuzat> respins [1]) eu îl <cons> socotesc ca trimis <şi aşa se socoteşte pretutindeni în ga>

Acum ce vă rog este să adăstaţi până <când viu prin> în noembre <la Bucureşti> când viu negreşit la Bucureşti şi imediat cum v'am spus şi la Karlsbad vă <înapoiez suma de 688 lei> restituiesc diferenţa până la 2245 lei, neputând în alt chip să mă plătesc de această datorie Deşi mie-mi pare rău că mi se închide calea unui câştig cu muncă cinstită; dar dacă nu se poate, zic: mai bine sărac şi curat... <Ca totdeuna am iscălit> Ca totdeuna în cariera mea de modest publicist, eu *iscălesc* articolele mele, tocmai ca <nimini> niminea altul decât mine să nu le poarte răspunderea. Aşadar <ca> să mai urmez a colabora la « Universul » cu condiţie ca articolele <mele> <iscălite de mine> să fie <publicate sau respinse după convenienţele> supuse la censură, cu puteri absolute şi mai ales cele <unde> privitoare la chestii asupra căror mă cred <mai competent> că am şi eu oarecare competenţă, vă mărturisesc că nu pot. <Eu iscălesc articolele mele <pur literare şi critice> de invenţie pur literară> <tot ce scriu> <Cum totdeauna am iscălit> <permite?> <ex>.

---

[1]) **Apărut în *Noua revistă română*, 28 Iunie 1908 *Un nou teatru* şi în *Opere*, VI, pag 552 urm.**

Așadar iubite d-le Câmpina, nu te supăra și <pr> așteptând D-ta *mă știi* că sunt

Crede te rog stimate d-le Câmpina că <mie> îmi pare mult mai rău mie decât <vă> îți pare dumitale și câtorva puțini cititori, că nu mai pot colabora la « Universul ». Să ne mângâiăm însă toți aceștia cu ideea că <eliminarea mea> dispariția mea dintre colaboratorii dv. face mare plăcere foarte multor <altor persoane> altora.

Până la revedere, sunt și rămân al d-tale

<vechiu> îndatorat servitor,

Caragiale

Dr. ADOLPHE STERN

I

Schöneberg bei Berlin, 4 Aprilie st. n. 1912.

Stimate domnule Doctor,

Vizite ca ale dumitale nu numai că nu mă supără, dar îmi fac chiar mare plăcere. Mă grăbesc, bucuros de scrisoarea dumitale, a te ruga să pofteşti când ai vreme, de preferință între 5—7 p. m., ca să te pot cinsti cu un ceaiu... englezesc. Te rog anunță-mă de dimineață cu un Rohrpost [1]), ca negreşit să te aştept. Să ştii însă că — mai înainte îţi declar — nu vei scăpa cu o vizită pripită. Pentru fiecare pahar de ceaiu, măcar o jumătate de ceas întreagă te ţiu. Să n'avem vorbă!

In aşteptarea răspunsului dumitale amabil, te salut

Al d-tale

Caragiale

II

Prea stimate domnule Doctor,

Mi se pare că, în preţioasele ceasuri ce le-am petrecut în compania d-tale mergând către patrie, ţi-am spus câtă greutate am pe capul meu — fiind robit de o lucrare începută care nu suferă nici măcar o scurtă întrerupere, necum o amânare mai îndelungată. Astfel, până către iarnă, când să-mi văd lucrul terminat, nu-mi rămâne nicio clipă de libertate, în care să pot gândi serios la altceva. Iartă-mă,

[1]) Scrisoare pneumatică (germ.).

deci, te rog, că nu sunt în stare să răspund acum în grabă la cestiunea ce-mi pune Onor. Dv. Societate [1]), cestiune pe atât de grea pe cât de importantă, şi care merită prin urmare o severă cercetare — şi binevoeşte a primi cele mai distinse salutări, o strîngere de mână dela prietinul d-tale, care iscăleşte

cu toată stima

Caragiale

5/18/IV/1912.

P. S. — Aşteptăm cu bucurie, eu şi fiul meu, cărţile promise [2]), mulţumim anticipat

---

[1]) Uniunea Evreilor pământeni.

[2]) Traduceri din Shakespeare şi « Visul unei nopţi de vară » în manuscris

FRAŢII ŞARAGA

I

INVOIALĂ

Subsemnaţii I L. Caragiale, Bucureşti, şi Fraţii Şaraga librari Iaşi, am convenit:

Eu Caragiale am vîndut d-lor Şaraga dreptul de a tipări operele mele teatrale şi adică « Noaptea furtunoasă », « Scrisoarea pierdută », « Conul Leonida », « Năpasta », « D'ale Carnavalului » şi încă o piesă într'un act, netipărită încă până acuma nicăieri, precum şi trei articule din volumul meu « Note şi Schiţe »: « In Nirvana », « Două Note » şi « Ironie » ca prefaţă la poeziile lui Eminescu în ediţia Şaraga, cu condiţiile următoare:

D-nii Şaraga vor tipări piesele mele în două volume cu titlul: I. L. Caragiale, Teatru I şi II, a cîte 6000 şase mii exemplare unul, toate iscălite de mine sau de un însărcinat al meu la Iaşi. Dd Şaraga mă vor anunţa prin o scrisoare recomandată cu 15 zile înainte de apariţia coalii întâia. La caz dacă nu voiu merge sau nu voiu da însărcinarea cuiva, vor putea pune în vînzare volumele neiscălite, dîndu-mi un act autentic din partea tipografului respectiv că nu s'au tras mai mult de 6000 şase mii exemplare de fiece volum

Preţul ediţiei întâia l-am primit în suma de Trei sute lei 300 şi mă oblig a le acorda d-lor Şaraga prelungirea indefinită acestei învoeli de faţă, ori de cîte ori mi-o vor cere, cu aceleaşi condiţii aci mai sus arătate Fără de altă învoială între noi, mă oblig a nu mai da drept de editură a acestor opere nimănui în România, pe viitor, nici nicăieri, în limba românească.

Se înţelege că aceasta nu priveşte decât cele două volume ale mele, iar nu şi prefaţa la operele lui Eminescu pe care le-o dau fraţilor Şaraga din prieteşug şi fără nicio pretenţie.

Corectura pe curat trebue s'o văz eu şi să dau bunul de imprimat. N'au voie fraţii Şaraga a mai publica un şir macar străin în volumele mele, fie ca prefaţă, ca note, ca orişice, fără o prealabilă şi anume învoire a mea, nici a schimba o iotă măcar din textul meu

Fraţii Şaraga se obligă la fiecare ediţie a-mi trimite de fiecare volum al meu cîte patruzeci (40) exemplare ediţie populară şi cîte (10) zece exemplare de lux, asemenea şi câte două exemplare (două 2) din orice volum apărut sau ar apărea în colecţia populară literară Şaraga

Voiu preda manuscrisul până într'o lună de astăzi, complet.

Făcut astăzi în Bucureşti, cu bună învoială, 1893 Ianuar 22

I L. Caragiale

Strada Colţii 78, Bucureşti

II

Stimate Domnule Şaraga,

« O noapte furtunoasă » rămîne cu dedicaţia către d. T. Maiorescu.

Prefaţa lui Maiorescu nu se mai pune

La « D'ale Carnavalului » şi la « Soacra » (pe care o chiamă « Fifina » iar nu Tifina ca în « Evenimentul Literar ») nu trebue nici o dedicaţie.

La « Soacra » vreau o corectură s'o fac eu — ar fi preferabil să am corectura întâia.

Ce facem cu afacerea Teatrului?

Salutare

Caragiale

Str Carol 65, Bucureşti.

7 Aprilie 1894.

III

INVOIALĂ

Subsemnatul I. L. Caragiale, publicist, domiciliat în Bucureşti, şi fraţii Şaraga, librari-editori, domiciliaţi în Iaşi, am convenit:

1. Eu Caragiale am vîndut d-lor Fraţii Şaraga dreptul de a edita, şi tipări operele mele întitulate « Nuvele » conţinând « Păcat »,

« Făclia de paşte », « Poveste », « Răzbunare », etc., şi « Mofturi » din articolele mele din « Moftul Romîn » cu condiţiunile următoare·

D-nii Şaraga vor edita şi tipări scrierile mele sus arătate în două volume cu titlurile următoare: un volum întitulat « Nuvele », altul « Mofturi » în câte 6000 (şase mii) exemplare

2. Preţul ediţiei întâia de cîte 6000 (şase mii) exemplare l-am primit în suma de 500 (cinci sute) lei la facerea acestei învoeli şi mă oblig a acorda în aceleaşi condiţiuni d-lor Şaraga prelungirea indefinită a învoelii de faţă, ori de cîte ori mi-o vor cere, plătindu-mi anticipat pentru fiecare volum cîte 250 lei două sute cinci-zeci, la punerea în vînzare[a] unei nouă ediţiuni tot de 6000 (şase mii) exemplare Fără altă învoială între noi, eu Caragiale mă oblig a nu mai da drept de editură a acestor opere nimănui în limba română, nici în ţară nici în străinătate.

Manuscrisul l-am predat d-lor Şaraga şi mă oblig a face corectura cuvenită.

3. Noi fraţii Şaraga ne obligăm a trimite d-lui Caragiale, din fiecare volum, la fiecare ediţie, cîte 25 (douăzeci şi cinci) exemplare.

Făcut azi în Bucureşti la 20 Octomvrie 1894.

I L. Caragiale

PETRE TH. MISSIR

I

31 Martie, joi [1883]

Iubite Petrache,

Sunt până mâine dimineaţă în Bucureşti. Nu pot să-ţi spun starea în care mă aflu, ceea ce mai pot e să te rog să aibi milă de mine. Sunt foarte, foarte, foarte nenorocit. Am plâns toată noaptea în vagon ca un mizerabil Acuma, scriindu-ţi, plâng Ce să fac? Portretul cu nasul *asa* e rece şi nu vrea să răspunză la niciuna din mângâierile ce-i fac.

Te rog scrie-mi. Sunt pierdut. Ce am să mă fac într'o lună de zile? Dacă nu-mi scrii tu, dacă îmi lipseşte şi trăsura asta de unire între Craiova şi Iaşi, ori mă împuşc, ori rămâiu cel mai ticălos om din lume.

Du-te la Caudella Vorbeşte cu An ,[1]) cu M-me C [2]) Du-te mai ales la Konya [3]) şi la M-me Reineke [4]) şi trimite-mi răspuns despre aceea la ce trebue să mă aştept. Nu mă cruţa de loc. Aminteri mă înebuneşti mai rău.

Te rog scrie-mi. Nu uita ce mi-ai făgăduit la gară: că o să te duci să studiezi bine terenul, că ai să mă informezi exact despre toate, că ai să obţii o viză feminină pe una din scrisorile tale, că poate să obţii o scrisoare dela nasul cel momos, că poate să capeţi pentru mine autorizarea să scriu însumi doamnei Reineke. Ce să-ţi mai scriu? Sunt absolut prostit.

Incă odată te rog nu mă uita, aibi milă de mine. Sărută din parte-mi cu toată căldura mâinile pe cari le poţi săruta, şi pri-

---

[1]) Aneta, mai târziu d-na Anna G Păduie, fiica d-nei Clara Ed Caudella.

[2]) D-na Clara Ed. Caudella, soţia compozitorului

[3]) Carol Konya, farmacist în Iaşi

[4]) Mama Fridolinei, de care va fi vorba mai departe

ıneşte dın partea mea, care-mi confıez toată fericırea ţıe, cea mai adâncă prietenıe şi cea mai mare recunoştınţă,

Caragıale

Complimente tutulor. Maı ales lui Jacques şı D-nei Negruzzı, luı Gabrıel [1]) şcl.

Spune-i Anetii cât sunt de nenorocıt şi cât contez, pentrucă o ştıu cât e de bună şi de simţıtoare, pe compătımirea ei.

Sărutări de mâını se 'nţelege cele maı călduroase să le păstrezi pentru D-nele Reın. cum şi respectıvele domnışoare.

Aştept scrisoarea ta în Craıova.

II

Craıova 4/16 Aprılıe, lunı [1883]

Dragă Petrache,

Am primıt ıerı seară dumınıcă laconıca ta scrısoare. Am citit-o de sute de orı şı încă o mai cıtesc, tot mı se pare că nu ı-am pătruns bine înţelesul

Pentru ce îmı scrıi aşa «Pe scurt»?

Aţı primıt scrısorıle mele, tu şı Caudella?

Eu v'am scris joi, îndată ce am sosıt în Bucureştı; voı aţi trebuıt să le primıţı vinerı. Tu îmi scrıı sâmbătă (văz asta după ştampıla poştii — Iaşı) şı nımıc nu-mı pomeneştı de scrısoarea mea. Ce să fıe? S'o fı pıerdut la poştă amândouă scrısorıle? Adıcă ar putea merge nenorocul meu până acolo? Ţi-aın trimis complımente cu Ingè Rober [2]), cu care am făcut drumul dela Iaşi la Bucureşti; l-am însărcınat să-ţı spună că, cu acelaşı tren cu care el se întoarce în Iaşi, adıcă cel de joı seara, îţı scriu Şı tu nu-mı spuı nımic. Nu cumva bıetul Ingè, pentru că era însărcınat de mıne să-ţi amıntească făgăduelıle tale de protecţıe pentru mıne, o fı pıerıt pe drum? Adıcă *le guıgnon* să mă lovească până şı în Ingè?

Dar... se lesemo tote aţeste...

Am fost sılıt să stau în Bucureştı treı zıle, în tımp ce a plouat mereu. Era o grozăvıe. Ierı am plecat la 8 şı un sfert dımıneaţa dın Bucureştı şı la 3 am sosıt la Craıova. Tot drumul am stat afară

---

[1]) Poate Gavrıl Muzıcescu.

[2]) Armean, proprıetarul celeı maı vestıte tutungerıı dın Iaşı.

pe prispa vagonului căutând în zare direcţia nouă a Iaşilor (cea mai nouă, singura şi cea din urmă).

Influenţa ameţitoare a primăverii şi contrastul violent al vremii foarte frumoase cu demoralizarea mea adâncă, m'au afundat într'o completă tâmpire.

La Piteşti, unde se schimbă capul trenului, am schimbat cupeul ca să pot sta afară fără să am curentul în faţă. Din nenorocire aveam înaintea mea un wagon de clasa I-a Ratsbahn direct pentru Viena. In cupeul din faţa mea călătorea (*sic*) doi străini, probabil doi germani austriaci, o bătrână şi un bătrân. Erau căsătoriţi ori nu, nu ştiu, dar ştiu că, contrar teoriei tale, deşi având o vârstă foarte respectabilă, făceau *un échange de tendresses* foarte călduros, cu atât mai caracteristic, cu cât nu se amesteca în aceasta nimica trivial. Moşneagul îi ţinea babii paharul să bea, şi baba îi dădea îmbucătura de pâine în gură, şi amândoi făceau mult chef.

Perechea cea sentimentală mi-a făcut mult bine. Le-am urat din inimă călătorie şi petrecere bună. Latura din traiul lor pe care împrejurarea m'a lăsat s'o prinz în treacăt mi-a dat imaginaţiei — mai cu seamă cum e acuma imaginaţia mea bolnavă — câteva minute de înaltă plăcere M'am trezit în cupeu de clasa I-a mergând direct la Viena — singur cu Fridolina [1]). A dejunat, am făcut-o să râză, am mângâiat-o, am culcat-o, i-am pupat mâinile, ochii, capul, *peţeţele* maichii şi nasul *asa*, până când am adormit şi ea şi eu — cu capul pe peţeţele ei. Şi am dormit, am dormit până la Viena, adică până la Craiova. Uşor sfârşisem o viaţă, care mi-e teamă că nu o să înceapă niciodată.

Sunt în Craiova, mai nenorocit decât oricând

Scrie-mi Nu te uita că nu pot să-ţi spun cât sufer, nu pretinde retorică şi stil dela mine; crede-mă numai că niciodată în viaţă n'am fost în starea asta. Sunt dureri de moarte, omule, fie-ţi milă de mine, că poate s'o paţi şi tu.

Spune-mi dacă tu şi Biberl [2]) aţi primit scrisorile ori nu. Scrie-mi amănunţit ce ai mai făcut. Ce face Fridolina? Ce ai vorbit cu Aneta, cu M-me Caudella şi cu alţii? Pentru că mă tem că n'ai primit scrisoarea mea întâia, îţi repet rugămintea·

Nu uita ce mi-ai făgăduit când am plecat din Iaşi·

că o să-mi arăţi clar toată situaţia;

---

[1]) Leopoldina Reineke, vară primară cu Ed Caudella

[2]) Porecla, în familie, a lui Ed Caudella

că o să-mi trimeți regulat scrisori, între cari una cu o viză feminină;

că o să capeți pentru mine autorizarea să scriu Doamnei R.;

că, poate, o să capeți o scrisoare directă către mine dela cineva... mai știu eu ce »

Scrie-mi ce zic femeile de mine; se interesează de mine cumva, se mărginesc la o indiferentă compătimire de cuviință, sau, curat și simplu, râd de mine?

Mai cu seamă, cum stau cu Fridolina însăși?

Azi a fost o vreme foarte frumoasă aici; dacă și pe acolo o fi așa de frumos, ea trebue să fi fost monioața ailaltă la *pimbale*.

Aștept scrisoarea ta. Nu uita să pui anume data, ca să-mi pot da seama mai bine de informațiile pe cari mi le vei da și în privința cărora sper că o să fii de astădată mai puțin avar. Mai ales, nu începe cu « Pe scurt ». Scurtul tău mă costă pe mine o săptămână și săptămânile astea prin cari trec numai scurte nu sunt.

Iți mulțumesc pentru nasul *asa* [1]).

Portretele Fridolinii și Anetii sunt, deoparte și de alta a portretului lui Biberl pe masa mea. Dimineața — râzi sau nu de sentimentalismul meu german — le sacrific buchete de viorele după maniera antică. Să vezi ce bine le șade momoațelor în încadratura albă și albastră de flori. Imi pare uneori că fetele ar voi să râză de prostia mea, dar, din nenorocire, portretele nu pot râde: mie-mi pare destul de rău fiindcă nu le pot vedea dinții.

Sărută mâini în dreapta și în stânga pentru mine. Să ți le număr anume pe rând nu e de prisos; enumerația o să mă mai ușureze de dorul ce-l port Iașilor· D-nelor R. și C., d-șoarii Fridolina et, *à la bonne petite et charmante fée qui me protège*, Annette, sărutări de mâini foarte, foarte călduroase [2]). Lui Biberl și lui Konya complimente. Nu uita pe nimeni și mai ales pe Marica, Clara (în plural) și pe Georges. Respectele mele D-lui și D-nei Negruzzi. Scriu lui Jacques și lui Gabriel mâine. Complimente lui Volenti și tutulor domnilor din « Junimea » In toate sâmbetele seara să știi, râzând

---

[1]) Nasul Fridolinei, desemnat de Missir, în scrisoarea trimisă lui Caragiale; un nas ușor ridicat

[2]) Fă d-nei Reinecke o specială vizită ca din parte-mi și scuzează-mă că mi-am luat congediu fără cartă de vizită. Reprezintă-mă călduros Crez c'ar trebui asemenea o vizită specială la Koynia *(sic)* Scuză-mă că n'am fost la ei (n a.)

la «Junimea», că mă gândesc la voi; ştiu cam când începe dosarul, apoi corespondenţa redacţiei, apoi blăstămăţiile lui Roesler, apoi «uşile, uşile!».

Petrache dragă, ai milă de un suflet în pierzare. Scrie-mi te rog, pe larg, pe larg şi, dacă poţi, fă şi pe Caudella sau pe *altcineva* să-mi scrie.

Ah! à propos, era să uit. Aici în Craiova, ieri, duminică, pe la 5, eram la birt. Mă gândeam la Fridolina, la Iaşi, la tine, la «Junimea», când zăresc pe trotoarul din faţă un animal care sămăna cap tăiat, cu cine? cu însuşi ilustrul Leonardescu, Invăţătorul, fondatorul şi prezidentul Tiftimiştilor români. Cum ştiu că nu prea pot pune temei pe ochii mei, am crezut că iluzia optică, printr'un fin proces fiziologic, rezultase din adâncirea mea în gânduri despre Iaşi; o imagine deşteptată poate, fără obiect real, prin mişcarea respectivei celule cerebrale în legătură strânsă cu celule muncite de reveria mea [1]) asupra minunatei cetăţi unde mi-am lăsat mintea şi sufletul. Urmam deci mai departe să reconstruesc lanţul impresiilor mele încă fierbinţi, când Invăţătorul intră în birt (mă văzuse de afară). Era el... el însuşi. Petrache dragă, ştii ce dulce şi ce călduros l-am sărutat? Ştii cu ce pasiune l-am strâns în braţe? Un om din Iaşi! un tiftimist în Craiova! o fiinţă vie care vine din acele locuri unde respiră Fridolina! Poate că aduce în barba lui, mai ales cum nu prea are aerul că şi-o spală des, o emanaţie subtilă şi imponderabilă din respiraţia Fridolinii; poate că a intrat în spiţăria lui Konya şi poartă încă în haine o atomă de creuzot sau de acid fenic ce a trecut şi pe lângă Fridolina. In sfârşit omul ăsta nu mai este pentru mine un simplu Leonardescu, el este un trimis al cerului.

După obligatoriile şi riguroasele: «când ai venit? când pleci? o să mai stai mult pe aici?», Invăţătorul mi-a desluşit că se află aici cu cea mai nenorocită ocazie. Părintele şi o soră i-au murit zilele astea. Ştii că Nazarethul României este Craiova: în această frumoasă cetate, Invăţătorul a văzut prima rază de lumină.

Invăţătorul este foarte trist; iată caracterizată de el însuşi starea lui sufletească; citez onest şi exact: «Inchipueşte-ţi, să-ţi moară doi din familie în câteva zile, şi ceea ce e mai mult - să pierzi

[1]) Consultă, pentru o mai bună pricepere a lucrului, «Mica Bibliotecă şi *vade mecum* al Tiftimistului Român» (n. a.).

o cutie de tutun de 7 fr. şi 50». In adevăr Invăţătorul a pierdut cutia, uitând-o în birja, cu care a venit în oraş dela gară. De patru zile este în Craiova şi caută mereu pe birjar, — al cărui număr nu-l ştie, — pentru ca să-şi recapete cutia. E hotărît să mai urmeze cercetările până miercuri, când este silit să se întoarcă la post în Iaşi, însă... este un însă... dacă va putea căpăta un congediu de două săptămâni, va rămâne să-şi găsească cutia. O jumătate de ceas n'am putut ieşi nici el nici eu din cutie. L-am strâns încă odată în braţe şi l-am lăsat să plece în fuga mare după o birjă şi un birjar, ai cărui cai semăna *(sic)* cu cutia

Mi-a făcut mare plăcere, şi, dacă cumva cercetările lui nu vor fi încoronate de succes, sper să-l pot face a lua dejunul cu mine, ca să vorbim despre Iaşi.

Dar... se lesemo tote aţeste

Petrache dragă, încă odată, nu mă lăsa, scrie-mi Aştept scrisoarea ta. Mi-e nesuferită viaţa; poţi să mi-o uşurezi întru câtva. Te ştiu bun, te rog ai milă de mine şi primeşte o sărutare frăţească din toată inima dela

mâhnitul tău prietin,

Caragiale

P. S. — Du-te la Heck, ia fotografiile· sunt plătite toate şase. Imparte-le, dacă le găseşti bune, cum ne-a fost vorba. Dacă nu, scrie-mi să-ţi trimit pe dată altele. Trimite-mi şi mie un exemplar, împreună cu un portret al tău şi cu un exemplar din cele două vechi ale mele pe cari le-ai luat cu colecţia dela Buiucliu. — Ţe faţe Fridolina? O doresc de-mi seacă sufletul Mânţe-i măsa nasul asa şi peţeţele[1]

Scrie-mi Nu mă uita, scrie-mi curând şi pe larg.

Al tău,

C

N. B. — Recomandă scrisorile Te desdăunez la revedere.

P. S. — Poşta de astăzi luni, am scăpat-o. Asta îmi întârzie cu o zi răspunsul tău. Am uitat că aici nu se primesc scrisori recomandate decât până la amiază. Scrie-mi şi tu «recomandată», e mai sigur; cine ştie? se poate pierde ori intercepta, mai ales cum sunt aici în daraveri electorale şi cum se ştie că în Iaşi sunt opozanţi şi eu stau în legătură cu ei Pentru ce să pierz o bucurie aşa de mare ca aceea ce mi-o face totdeauna scrisoarea de la tine?

Recomandă-o cu retour-recépissé şi te desdaunez eu când ne vedem. Poimâine, miercuri, primeşti scrisoarea mea, cu curierul de joi îmi răspunzi şi astfel eu aştept vineri răspuns anume la aceasta — afară numai de nenorocitul caz când, mai nainte de a primi-o aceasta, tu îmi vei fi scris déjà că nu mai trebue să am nicio speranţă. Ce rău ar fi!

Ce să-ţi mai scriu? Mi-e dor grozav de toţi: mai ales de tine, cel mai omenos şi cel mai inteligent prietin; de Anetta cea mai îngerească inimă; şi de nasul *asa* mi se frige inima. Cu portretul Fridolinii înainte, clădesc castele spaniole, şi apoi mă întreb când îmi vine ameţeală din înălţimea lor, dacă nu cumva în adevăr am înebunit. S'ar putea să fie vreodată Fridolina cu nasul asa, cu ochii ei albaştri, cu capul ei frizat, pentru care am plâns şi plâng mereu, Fridolina să fie nevasta mea? Aşa sunt de înalte castelele mele, aşa de sus se ridică turlele lor frumoase şi festonate la lumina unui cer totdeuna lipsit de nori, încât mi-e groază când gândesc că vântul nemilostiv al unor împrejurări banale le poate răsturna în pulbere.

Răspunde la tot ce te-am întrebat şi iartă-mă, dragă Petrache, că te tot supăr. Roagă-o şi pe Aneta să nu uite că într'o seară mi-a spus «Dama de tobă sunt eu; ai încredere în Dama de tobă» Arată-i cât merit mila dela dânsa mai ales, care cu inima ei delicată înţelege cât e de dureros un sentiment contrariat

Al tău,

Car.

III

Gara Craiova, 23 Apr [1883]

Dragă Petrache,

Iţi scriu din gară; e urât pentru că nici n'am vreme să-mi scot mănuşile; încurcat, căci n'am când să-mi mai *polisez* stilul.

Ştirile politice pe cari le am din Iaşi mă îngrozesc pentru viitorul caracudei. Mi se pare că ne-am înecat la mal ca ţiganul. Scărnăvia de *copil* [1]) să ni-o fi făcut? Luminează-mă căci sunt foarte

[1]) Calamburul tău aminteşte-ţi-l culmea neuzării contra opoziţiei (n a)

departe de a înțelege prin mine însumi ce se petrece pe acolo. După câte am vorbitără la Roman, mai ales sunt rătăcit și nu mai prinz firul care să ne scoață din labirintul revoltatului electoral dela Iași.

Scrie-mi neapărat Aici lucrurile stau ca în toată România, mai bine nu pot să stea, mai rău s'ar putea, însă de ce să se distrugă Craiova? Ea este modestă, ea niciodată nu a pretins să se numească altfel decât a treia capitală *a noastră*, considerându-se Ploieștii ca republică de sine stătătoare.

Complimente tutulor. Scrie-mi dacă mai rezistă bătrâna Junime la împrejurările nenorocite de astăzi. Ce zic jacheta și al ei? Aștept răspunsul tău. Anetii complimente

La revedere,

Car.

IV

[Craiova, Mai (?) 1883]

Șarmantisimul meu Misiraș,

Pe scurt, — până să am timp a-ți răspunde amănunțit la minunata ta scrisoare și să-ți arăt starea în care m'a găsit și efectul ce mi-a produs. Nu încrunta sprâncenele, scumpul meu moralist! Te știu ce inimă bună ai pentru mine în deosebi și mă grăbesc a te liniști la rândul meu: răspunsul meu, te asigur sincer, n'o să facă cea mai mică disonanță cu părerile tale; din contra o să surprinză foarte completa-le armonie.

Sunt bine, foarte bine în Craiova și anume o singură gândire turbură o stare sufletească de adevărată fericire: iute trec zilele, mai iute, pentru că mai dulce trec nopțile, și o să vină ceasul când o să trebuiască să părăsesc Craiova, și tare mi-e teamă, c..ță, că lacrimile din Iași nu erau decât aroma, 'din' presimțire, pentru o plată crudă ce trebue s'o fac aici.

Nu mai avansa nimic nicăiri în privința prostiilor mele cu Fridolina. Ține-te și mai cu seamă ține-mă într'o onorabilă rezervă.

Spune-i lui Jacques să fie gentil ca totdeuna și să mă ierte pentru câteva zile. In curând mă voiu executa.

Pentru ce nu mi-ai trimes fotografia mea a veche? Ai două exemplare și eu nu mai am niciunul. Pentru ce nu mi-o trimeți pe a ta. Tu ai două dela mine și o să-ți mai trimet una de aici. Le aștept.

Nu da fotografia mea la maestru, cu atât mai puţin Fridolinii sau la tabloul şi albumul « Junimii ». Iţi trimet negreşit altele mai reuşite în câteva zile.

A ! să nu uit. Am primit dela maestru [1]) o scrisoare foarte gentilă. Bietul om! mă compătimeşte şi mă încurajează Spune-i tu cam pe departe să nu-şi prea rupă inima, căci voiu avea putere să mai viu la Iaşi cândva.

Pour le moment ce n'est pas excessivement pressant. Mai cu seamă spune-i că de vreme ce p'în August sau cel mult Sept trebue să prezintăm piesa [2]) la Bucureşti, el caută să se cam pună pe lucru.

— Subliniază-i bine că trebue să se păzească de nota lirico-sentimentală, să fie cât se poate de simplu, de melodic şi de amabil, graţios, cochet şi picant, şi chiar cu o uşoară nuanţă de trivialitate care nu stă rău în lucrările bufe, mai ales când este spiritual intenţionată. Să nu caute inspiraţia la un chilometru distanţă — când o poate avea (şi mai cu seamă când *nu* o poate avea) sub mână Să se gândească în sfârşit să-mi placă mie dacă are, cum mi-a spus, încrederea că eu înţeleg puţin arta şi mai mult natura şi gustul publicului.

Complimente Clarchenii şi lui Gabriel şi tutulor,

al tău din toată inima,

Caragiale

V

Dragă < Petrache >...

Oamenii ai extremelor, în « faza noastră trecătoare », noi nu ne scriem deloc unul altuia, ori ne prea trecem din scris — şi mai cu seamă eu. — Am primit scrisoarea ta şi mă grăbesc a-ţi răspunde, rugându-te chiar dela început a nu neglija cumva să-mi răspunzi. « Scrisoarea pierdută » se joacă pentru întâia oară *Marţi 13 Noemvrie.* Acuma, răspunde· puteţi veni pentru întâia sau voiţi să rămâneţi pentru la a doua. Mie, se 'nţelege, mi-ar plăcea să fiţi la întâia. Ia vezi tu ce e de făcut, şi spune-mi să ştiu şi eu ce fac. In ziua plecării noastre de acolo daţi-mi o depeşe; viu să vă iau dela

---

[1]) Ed Caudella

[2]) Partitura la comedia bufă « Hatmanul Baitag », proza de Caragiale, versurile de J. Negruzzi

gară. Pe aici multe se vorbesc despre piesa mea· unii-şi promit succes enorm, serii lungi de reprezentaţii; alţii nu-i acordă mai mult ca trei-patru. Unii speră că o să cază cu desăvârşire, pe câtă vreme alţii desperă că cu piesa asta mă fac, nu cumva, om. Ia ghici tu ce părere dintre aste toate împărtăşesc eu? Nu-i aşa că am oleacă de dreptate să împărtăşesc desperarea cestora din urmă.— In sfârşit! ce-o da târgul şi norocul! Mai este o săptămână şi-mi văz visul cu ochii. Până atunci sunt extra-nervos. Sfera intelectuală în care m'a pus piesa aceasta, mai ales de când cu banchetul « Junimii » şi după aceea cu repetiţiile ei cari merg din ce în ce mai bine, mă face incapabil să mai urmez viaţa dela fabrică [1]); aşa încât, ori îmi dă Directorul General un alt loc în Administraţia Centrală, — lucru la care se opun multe lichele — ori sunt silit să demisionez, şi să mă pun cu burta pe lucru pentru ca înainte de 15 Ianuarie să termin o altă piesă începută [2]). Cu ceea ce voiu lua dela « Scrisoarea pierdută » şi cu premiul dela 15 Ianuarie (1200 lei) pe care dacă mă prezintă la concurs, am toate şansele a-l câştiga, mi-aş putea încropi viaţa până la o eventuală politicească înjghebare. Ce zici de asta?

Mai cu seamă ce zici 13 Noemvrie, marţi? Veniţi? Să v'aştept? Răspunde. — Complimente la toţi (ai catalogul, nu ţi-i mai înşir), mai cu seamă lui Mortzun şi Panu (hors catalogue).

Al tău,

I L. Car.

5/11 84.
Buc.

VI

Dragă Petrache,

Mai întâi şi 'ntâi despre publicarea piesii în « C. Lit. »: nu se poate face acuma. M'am înţeles şi cu Jac. El a scris în privinţa asta lui Ionescu şi s'a vorbit cu Nicu Gane să înlocuiască cu altcineva în numărul ăsta piesa. Iată răspunsul la « categoricul şi ff. urgentul tău imperativ ».

Acuma am şi eu un categoric, de altă categorie — *implorativ*. Iată: să-mi faceţi rost de un bilet de liber parcurs, pentru ca să

---

[1]) Fabrica de Tutun Belvedere.

[2] *D'ale Carnavalului.*

pot asista și la ultimele două repetiții și la prima reprezentație. Gabriel îmi scrie că ai fi zis tu cumcă *lucrul ar fi cu putință*. Eu gândesc că Morțun m'ar putea trece între spionii lui, mai ales cum am ieșit dela Tutunuri, « Lupta » n'ar putè striga că cumulez. Mă rog ție, ia vezi!

După carta ta de alaltăieri, eu socotesc că chiar duminica ce vine va fi prima, pentru că măcar că nu ai pus data, nici pentru scrisoarea ta, nici pentru duminica de care vorbești, — eu primind misirva ta duminică dimineața (9 Dec.), tu a trebuit neapărat s'o fi scris cel puțin cu o zi înainte (ce pătrundere!). — Astfel dar « de duminică într'o săptămână » al tău înseamnă pentru mine *16 Decemvrie*.

La Craiova (cu contract în regulă) la 16, 18 și 20 Dec. se joacă « Noaptea furtunoasă »; la 23, 25, 26, 27 și înainte până la sațietate, se dă « Scrisoarea ». Care va să zică aș putea apuca două repetiții și prima ale « Scrisorii » și în a doua și în a treia a noastră capitală. Pentru Craiova sper să capăt aici bilet dela d. Generalul Radu. Ingrijește, mă rog ție, Petrache, pentru Iași, și dacă s'ar putea de clasa I. De! celebru autor... Ce dracu! Cum ai să te sui în a II-a! nu merge... Dar se lesemo tote ațeste.

Mă rog ție: Care măgar a îndrăsnit să bârfească în contra « Scris. pierd » în *Verușin*atul[1]) pamflet ce, spre ocara principiilor, se fleorțăiește, cu obrăsnicia unei prostituate întreținute, sub pomposul titlu de « Liberalul »? Nu cumva, obosit și, desgustat, Budușcă nu mai « Lupta »? Scărrrnăvia!

— Iată, Petrăchel, ce socoteală fac eu: « mâine miercuri tu ai scrisoarea aceasta; poimâine joi îmi trimiți răspunsul și biletul de drum (cu retur recipisă, negreșit); vineri dimineața le primesc, vineri seara plec; sâmbătă apuc repetiția de dimineață măcar actele ale mai grele, III și IV; sâmbătă seara și duminică dimineața, am două probe pe scenă, și seara apoi, după prima — pregătiți-mi coroane! — *îmBuchăm*[2]) și noi ceva! Dacă nu vreți să mă dați de multă cheltuială, luați cu chirie coroanele lui Caudella.

N'ar fi rău să iasă socoteala mea; ce zici tu? și mai ales, vezi numaidecât ce zice domnul polițaiul. In caz afirmativ, e absolută nevoie să primesc biletul vineri. Oricum ar fi, tu, mâine, primind aceasta, dă de Morțun și telegrafiază-mi cât de târziu: *se poate* ori *nu se poate*, căci, în caz negativ, — de care, după proiectele

[1]) Verusi, directorul « Liberalului ».

[2]) Imbucăm, — joc de cuvinte, stârnit de restaurantul Buch.

mai sus așternute, înțelegi cât de rău mi-ar părea, — aș pleca de pe acuma la Craiova să fiu acolo și pentru « Noaptea furtunoasă » și să și pot conduce cât mai multe repetiții ale « Scrisorii »

Complimente călduroase prea iubitului, bunului și inteligentului și amabilului (arată-i scrisoarea) meu amic Morțun din partea devotatului său, admiratorului său

și al tău amic,

Caragiale

Marți, 11 Dec 84

P. S — Inainte de scrisoare, nu uita că aștept depeșa, *da* sau *ba.*

Sâmbetele la Titu Trei până acuma
Prima nu 'ncăpeau în trei saloane;
A doua: un salon tocmai bine;
A treia· slăbuț rău
Exc. Sa P P. Carpp în a doua sâmbătă a zis
« Nu-i așa, Titule, că par'că eram mai mulți sâmbăta trecută? »

Iar Conul Nicu, întrebându-l eu cum stăm cu politica, mi-a răspuns scârbit·

« Prost, bri! Ni-o tras pi șfară scărrrnăvile! »

C.

A propos! Am utilizat colaborarea ta în « Bărbierul »[1]):

Iancu Pampon urmărește pe *Crăcănel,* pe care nedrept îl crede că i-a înșelat amanta; îl prinde în bal și se repede la el.

« *Pamp* (repezindu-se) Mizerabile! te-ai dat furiș la amanta mea!

« *Crăcăn. (ocolind pe după mese)* Nu-i adevărat!

« *Pamp. (același joc)* Canalie! nu-i adevărat? Am dovezi! Ai fost la amanta mea, ai uitat la ea un bilet de abonament la frizărie.

« *Crăc. (același joc)* Nu-i adevărat. Mai întâi și 'ntâi, eu nu mă raz niciodată cu abonament, eu mă raz à la carte ».

VII

Iubite Petrache,

Tu, care ai trecut printr'un concurs românesc, unde cel puțin acei cari te judecau cunoșteau materia respectivă și unde nu avea de ce să încapă invidie din partea judecătorilor pentru cei judecați, înțelegi în ce ape *dulci* înnot eu acuma, cu atât mai mult că judecătorii mei nici materia nu o cunosc și nici nu pot vedea cu

---

[1]) *D'ale Carnavalului,* actul II, scena IX, replicile modificate în textul tipărit

ochi buni succesul altuia. Un instinct adânc şopteşte acestor domni că dacă după « Scrisoarea » a venit aşa numaidecât « Bărbierul », asta este simptomul sigur al unei mari şi apropiate primejdii pentru autoritatea d-lor artistică.

Astfel se 'ntâmplă că, deşi din unsprezece piese, zece sunt nu proaste, ci d'a dreptul imposibile, nule, absurde (în fine nu sunt piese, sunt altăceva fără nume până acuma în literatură), iar a mea este foarte bună, arătând chiar un progres vădit de technică asupra « Scrisorii », — deşi, zic, lucrurile stau astfel sunt totuşi ameninţat să caz, pentru că dd Stăncescu, Alecsandri şcl. cu un ton de adevărată furie strigă mereu că piesa ar fi bună, dar nu e literară şi morală. Şi apoi d'aci trage-i! că Teatrul, mai ales la un popor tânăr ca al nostru, trebue să fie o şcoală şcl — Ars-o fi ars focul şcoala dela *patuzsopt*

Inţelegi dar cu câte trebue să lupt aici, având toată dreptatea, şi având făcută o piesă, care dacă nu ţi-o plăcea ţie, să nu-mi dai nici o ţigară! Se 'nţelege că să caz nu s'ar prea putea lesne; pentru că ar fi prea groasă de tot; dar întârzierile, dar şicanele, dar ameninţările şi lecţiile de morală teatrală ce mi se aruncă când pieziş când direct, de maeştri examinatori de sigur nu sunt plăcute lucruri. Intr'o soţietate însă ca a noastră trebuind să aibi şi puţintică răbdare, tac şi rabd cu gândul că are să vie odată şi ziua mea.

Dintre membrii Academiei s'au chemat, în comisia examinatoare, Maiorescu, Hasdeu şi Alecsandri. Titu, care este entusiast de « Bărbierul » şi care contează sigur pe Hasdeu (căci acuma Hasdeu merge cu noi decând cu plecarea lui Chiţu şi exoflisirea-i din Cameră), mi-a promis că el şi Hasdeu fiind pentru piesa mea, cconul Vasilică va trebui să se întoarcă la calea cea bună. Astfel dar, mâine seară sâmbătă, la Titu, faţă cu Hasdeu şi Alecsandri au să se citească câteva din piese, între cari şi a mea. Impresia colectivă a auditorului fiind desigur bună va fi hotărîtoare asupra lui Cconul Vasilică (*Oinvidie* [1]) — citeşte mă rog ţie printre rânduri).

Iţi mulţumesc din suflet pentru buna recomandaţie ce mi-ai făcut-o către Exc. Sa Mitiţă [2]). Fiind foarte *imbestiat* cu daravera concursului nu m'am putut până acuma duce să-i cer o audienţă. Aştept să văz ce iese cu concursul: crez că m'aş prezenta mai bine după ce voi fi căpătat premiul, — pentru că tot sper să-l capăt.

[1]) V Alecsandri, autorul lui *Ovidiu.*

[2]) Dim A. Sturdza.

Am consumat mai mult de jumătatea scrisorii cu chestia mea personală. Scuză şi să trecem la altceva

Crede-mă că mie, în deosebi, mi-a părut mai rău ca multora de constituirea noului cabinet; prima idee ce mi-a venit, într'o clipă, când am aflat de trecerea lui Cc. Mitiță la Culte a fost asta: s'a tăiat fraicartele lui Petrache, deacu o să ne vedem mai rar. Şi cum sunt eu acuma deocamdată fără treabă, obosit de lucru şi de frământarea concursului, tare mi-ar fi prins bine să mă pomenesc cu tine în Bucureşti. Tu cum mai petreci acolo? Mai scrie-mi din când în când câte-o scrisorică; foarte multă plăcere îmi fac scrisorile tale.

Am văzut aici la Teatru pe Kikun Liki Ganef [1]) şi pe Constantiniu, în aceeaşi seară. Liki este tare supărat de strămutarea din Iaşi a bairacului şi bairactarului. Mi-a spus şi mie (şi Constantiniu, ca *junimist* şi *stâlp* al Convorbirilor (?) a aprobat) că dacă Jac ia foaia din Iaşi, apoi ei scot alta. Na! Proiectul pentru noua foaie protestantă cu cât ar fi mai serios, cu atât mi s'ar părea mai caraghios, — i-am zis eu lui Lichi; el ca un cap al celor 9, neînțelegând bine, treaba a rămas încurcată; însă Scărrnăvia e tare scârbit de faptul lui Jac, pe care-l califică de-a dreptul de trădare.

Petrache, mă rog ție, fă-ți vreme un minut şi treci pe la Tipografie; spune-i lui Ionescu că să nu uite la expeduirea numărului pe Martie să-mi trimeată şi mie patru exemplare. Îmi trebue pentru tipografie aici. — Cu Socec am aranjat pentru tipăritura (*sic*) pieselor mele în volum In Aprilie dau şi « Bărbierul » în Convorbiri, fie sau nu până atunci jucat, pentru ca să o pot da şi pe asta noua în volumul editat de Socec [2]).

Te rog mai scrie-mi, şi spune-i lui Panu că tot aştept *Lupta* şi ea nu mai vine.

Complimente tutulor, Panu, Morțun, Penescu, Caudeleşti, Naum, Buiucliu, Junimii toate! Pe tine te doresc şi

te îmbrățoşez frățeşte,

Car.

22 Fevruarie vineri [1885]

P. S. — Nu s'ar mai putea da « Scrisoarea » la Iaşi? Tare aş primi cu bucurie o mătuşică, fie cât de mititică.

---

[1]) N Gane

[2]) Proiect realizat tocma în 1889.

VIII

Dragă Petrache,

Am să-ţi cer o consultaţie gratuită. Citeşte bine şi răspunde-mi limpede şi desluşit; răspunsul tău va fi *hotărîtor* pentru mine. Iată de ce e vorba:

La « Voinţa Naţională »[1]) mi se propune pentru concursul meu literar şi administrativ o leafă lunară de 500 *(cinci sute)* de lei.

Să primesc sau nu? Ce zici tu?

Ştii *toate cuvintele* pentru care, deşi în mare lipsă aflându-mă, tot mai stau la gânduri, dacă trebue să primesc o muncă relativ onestă (căci mi se cer 9—10 ceasuri de lucru zilnic), sau să rămân a fi vânător de franci, cu slaba perspectivă a unei noue căderi[2]) la Teatru?

Pune-ţi toate cuvintele acelea înainte — relaţiile cu Junimea, pierderea în viitor a unei perspective datorite păstrării de credinţe politice, sau cel puţin de rezistare în anumite timpuri — şi dă-mi cu mintea ta-cea sănătoasă răspunsul, fără a lua în considerare nehotărîrea mea prin înclinare la ispită

Incă odată: ce să fac?

Răspunde-mi frumos şi răspicat, ca un om cu minte şi ca un adevărat şi inteligent prietin ce eşti.

Nu crede că doresc să am un anume răspuns, şi că oricum eu sunt hotărît < a urma >, mai dinainte, a urma o anume cale.

Pe *cinstea mea* atât sunt de nehotărît încât eu însumi găsesc tot aşa de tari cuvinte ca pentru *da* şi pentru *nu*.

Tu ce zici?

Aştept dela prietinia ta răspunsul înţelept, pe care eu însumi nu mi-l pot da, şi te rog nu mi-l întârzia, deoarece aici eu trebue să-l dau în aste două-trei zile. — Oricum *fii discret*.

Complimente tuturor.

Aştept,

al tău,

Caragiale

Strada Olari 21.
1885 Iunie 2.

---

1) Organ guvernamental, naţional-liberal

2) *D'ale Carnavalului*, fluerată la premieră, fusese scoasă de pe afiş.

IX

Vineri 4 Oct [1885] [1]

Dragă Petrache,

E un loc vacant în comitetul teatral de aici, poate vor fi chiar două. Maiorescu *nu* vrea, hotărît *nu*, să mă ajute. Mi-a spus-o. Ajută-mă cât se poate pe lângă d. Sturdza

Am vorbit cu el, cu d. Sturdza, < a fost > la Academie, acuma, a fost *rece* cu mine; i-am pus titlurile mele înainte şi i-am zis că îl rog să mă aibă în vedere, dacă cumva în adevăr e vorba a se numi alţi membri în Comitet Mi-a răspuns că asta se hotăreşte cu consimţirea colegilor lui din Consiliul de miniştri.

Ajută-mă, rogu-te. Scrie-i d-lui Sturdza, lui Beldiman, fă ce-i face şi nu mă lăsa. Aici Teodor Rosetti s'a însărcinat a-i vorbi ministrului. Mare supărare aş avea să nu reuşesc. Incă 5 ani de aşteptare.

Continuă, stărue, fă pe dracu 'n patru şi nu mă lăsa în pierzare E un pas de mare, de enormă importanţă în viaţa mea. Cum, îţi voiu explica când ne vom vedea

Dar *nu mă lăsa.*

Sunt foarte agitat, nu pot urma mai departe Te rog ajută-mă · e o chestie *mare* pentru mine. Postul e *onorific* să ştii. e chestie de *ambiţ*. Te rog serios, Petrache.

Al tău,

Caragiale

Aştept răspuns urgent

X

Iubite Petrache,

Ai trebui judecat cu asprime pentru îndoiala ta în privinţa sentimentelor mele de devotament reciproc şi de dreaptă iubire ce-ţi păstrez — cu atâta mai mult cu cât ştiu că ştii că prietenii noştri cari-ţi şoptesc ţie câte ceva la ureche nu-mi lasă nici urechea

---

[1] Scrisoare cu en-tête

Administraţiunea ziarului « Voinţa Naţională », Bulevardul Elisabeta. Bucureşti 188

mea în pace întru cât priveşte schimbul de prietinie dela tine la mine.

Dar nu te judec; te las să te judeci singur după ce vei fi citit cele ce urmează.

Plecând la Viena, am lăsat lucrurile aranjate — cu Socec şi Comp. *Librărie* şi Socec şi Comp. *Tipografie* (două lucruri cu totul deosebite) aranjate astfel

Să se trimiţă autorului 100 broşuri
» » » lui Sturdza 10 broşuri
» » » la Librării restul spre vânzare.

Librăria Socec şi Comp să trimită la fiecare gazetă câte 2 exemplare cu un afiş special.

Aranjând astfel lucrurile, am pornit. Peste câteva zile, întors în Patrie, întreb la Tipografie ce s'a făcut cu broşura ta şi mi se spune că totul s'a regulat aşa cum fusese stabilit înainte de plecarea mea.

Zilele trecute când nici nu mai gândeam la asta, primesc scrisoarea ta în care îmi spui cum să aranjez achitarea Tipografiei şi că trebue să duc d-lui Ferechide 100 exemplare. Bun. — După cum era aranjat lucrul, eu credeam că exemplarele astea trebuia să le iau dela Librărie, ştiind că toate fuseseră depuse la Librărie din partea Tipografiei. Mă duc deci la Socec şi Comp. *Librărie* şi cere 100 exemplare Mi se răspunde că nu au decât 100 toate, din care au şi vândut câteva; că restul este la *Tipografie*. Alerg la Socec şi Comp *Tipografie*, şi mi se spune că s'aştepta la ordinile şi comanda Librăriei pentru a libera şi restul. Atunci mă duc înapoi la *Librărie* şi aflu că nici la gazete nici la alte Librării nu trimisese nici un exemplar. Mă întorc în sfârşit la Tipografie, iau o sută de broşuri pe care le şi duc îndată la Externe

Vezi dar că nu te-am neglijat eu pe tine ci Socec şi Comp. Librărie a neglijat pe Socec şi Comp. Tipografie, şi acesta pe mine.

Văzând eu această ticăloşie socecială, elimінez numaidecât din afacere pe amândoi Socecii şi rămân numai cu tine, adică cu *Drepturile de succesiune*, pe care mă pornesc a le plasa la prăvălii şi gazete... Când, ce mă pomenesc? O a doua scrisoare dela tine *cu mustrări*. Aceasta înveninează şi mai mult necazul ce mi-l făcuseră negustorii mei, şi într'un moment de justă indignare pentru îndoelile tale, zicând în mine însumi — despre tine — Tu quoque,

bruto! — ți-am aruncat electric memorabila. « Ingrate! urmează scrisoare »!

Și iat-o.

Acum că m'am calmat, acum când acel transport a trecut lăsând ca rațiunea rece să vie a-și relua imperiul ce ea trebue să-l aibă asupra tutulor actelor și mișcărilor noastre, pentru ca acestea să fie în adevăr demne de natura și menirea acestei ființe ce se chiamă *omul*, — acum, zic, iau pana în mână pentru a-ți arăta că:

1 la toate librăriile sunt depuse la fereastră broșurile tale și pe fereastră alăturatul afiș roz· a apărut *Drepturile* etc. de P. Th. Missir *aucat.*

2. la toate gazetele cotidiane s'au depus câte 2 broșuri cu rugăciunea de a le trece la Bibliografie pe pag. 3.

3. s'au depus suta de exemplare la d. Frichinide, care crez că a citit-o toată, dovadă că astăzi s'a și încasat mandatul de Socec și Comp. Librărie pentru Socec și Comp. Tipografie.

Când dar toată *Socectatea* este mulțumită, vei rămâne tu singur nemulțumit — tu care ești un membru al ei, și nu dintre aceia striviți de niște întocmiri înguste sau inice și cari au dreptul a geme și a se revolta, ci dintre aceia ajutați de organizarea socială și cari pot să se bucure de Drepturile de succesiune?

Nu, asta nu e cu putință! Nu! Tu vei fi, tu trebue să fii mulțumit și vei veni în curând, sperăm, să *lichidăm* definitiv afacerea aceasta. Aruncă-te la o fraicartă: calculează, alcătuește, inventă ceva așa ca una din Excelențele în activitate să fie nevoită a se tranzita pe linia Iași—București, la al cărei căpătâi meridional te așteaptă *amiciția* și *amorul* — două patrimonii sublime ale umanității, singurele care fac din om o ființă superioară; căci acolo unde ele lipsesc, lipsește omul; acolo unde este om ele trebue să fie și să dea direcția — o direcție care n'are decât un cusur — este *veche.*

Dar se lesemo tote ațeste.

Ești somat ca *îndată* ce vei primi această epistolă să-mi trimiți într'un mandat poștal:

1. 180 lei pe care mă oblig a ți-i reda în două săptămâni;

2. Mătușica *întreagă* dela Teatru d'acolo cu *Scrisoarea pierdută* (Mofturi actoricești și pictoricești, așa să trăiesc eu, nu se trec la Bibicul!)

Sper că în totul se vor face vreo 250 lei de cari am *urgentisimă* nevoie.

Mă rog ţie, Petrăchel, nu te supăra; n'aş fi atât de nepoliticos cu tine dacă n'aş avea mare nevoie.

Aşteptând răspunsul tău luni chiar,

rămân al tău ca totdeauna

Caragiale

Vineri 7/19 [luna (?) 1885]

Intoarce foaia

À propos· Ieri am dejunat la Grand-Hôtel cu scărnăvia, cu Liki Ganef. Amicii noştri din *Junimea*, care mă cred un om pierdut de când nu mai frecuentez ilustra societate, estimează pagubele mele la Monaco cam la 2—3 sute de mii de franci. Tu insinuează-le că am pierdut *tot* şi că, văzându-mă redus la mizerie şi ştiind că nu o să mai pot fi primit în *Junimea*, m'am împuşcat. — Ce mahalagioaice!

— Am fost la Pesta şi la Viena. Ei, Petrache! faţ m'mos! N'am ce să-ţi spun altceva decât că ai fost un măgar că n'ai venit cu mine şi eu un măgar că am mers fără tine. Sper că la Paşti vom putea să redevenim oameni Sache[1]) şi Mirescu[2]) vor să meargă şi ei cu noi· Pesta, Viena şi poate Dresda.

Aştept răspunsul tău. Complimente la toţi,

C

P S — Dacă Teatrul nu se execută, pune-le sechestru

XI

Dragă Petrache,

Un bărbat de elită, totodată cetăţean distins şi brav, magistrat integru care, nestrămutat ca legea, are curajul — pentru că are dreptul — să zică opiniei publice cu mândrie: « — Eu Sum — onescu!... « mi-a spus că tu v'aţi întors în penaţi (Păcurari).

Mă grăbesc dar a « te vesti că viu la Iaşi pentru banchetul « Junimii » — însă cu câteva zile mai nainte.

[1]) I Suchianu, profesor

[2]) D. Mirescu, profesor şi autor de manuale de aritmetică.

Plec de aici luni 3 Noemvrie şi sunt acolo la 4 Noemvrie marţi. Odată cu acesta către tine, scriu şi lui Gabriel. Nu mi-ar părea prea rău dacă m'aţi întâmpina la gară.

Rogu-te treci dacă poţi pe la Buch[1]) (Tivoli) şi spune-i să păstreze până viu eu orice depeşe ar veni la el pentru mine.

Complimentele mele Doamnei tale. Iar ţie

Cu nerăbdare la revedere,

Caragiale

Bucureşti, Marţi 28 Oct. 1886

XII

Iubite Caragiale!
— *Dragă Petrache!* [2])

Ce mai faci?
— *Caut, adică sper alt coledzi, neicusorule!*
De ce tăcere?
— *N'am nimic bun să-ţi spun*
Am auzit că procesul tău [3]) impresie asupiă-ţi...!
— *Plicticoasă.*
De ce?
— *Amânat iar.*
Veste Iaşi. Titu [4]) divorţ?
Klarchen! Titchen!— Sè non e vero, e ben trovato...
Nanu ia pe Livia [5])?
— *Tous nos souhaits au jeune couple... Claymoor.*
Unde adevărul?
— *In aritmetica lui Mirescu.*

Articolul lui Maiorescu contra frăţine-meu Alexandru şi răspunsul acestuia — paralela cu Brătianu — pus Alecu în evidenţă, — ca colectivist atacat şi afirmat..!

---

[1]) Antreprenorul hotelului Buch, unde se ţineau banchetele Junimii.

[2]) Caragiale a răspuns direct, cu adnotări în marginea sau printre rândurile scrisorii lui Missir, căruia i-a trimis-o îndărăt, a doua zi Rândurile cursive, de Caragiale

[3]) Probabil succesiunea mătuşii Ecaterina Momolo Cardini (Momuloaia).

[4]) Titu Maiorescu

[5]) Livia, fiica lui Titu Maiorescu

— *Scărrrrrnăvii !*

Ei, perdea, perdea?

— *Ai p'ținticǎ răbdare.*

Sau cumpără și altele sau restitue bucata. Necesitate

— *Se 'nțelege, dar mai ai p'ținticǎ...*

Salutări frățești,

Al tău ca totdeuna *Complimente Doamnei,*

Missir

Car

Iași 3 Dec 1886.
București 4 Dec 1886

XIII

90/7 Noemvrie, București.

Dragă Petrache,

In starea în care mă aflu — dar mai întâi să ți-o descriu această plăcută stare.

Chiria n'am plătit-o și sunt dat în judecată,

Lemne n'am deloc;

Palton nici atâta;

Aștept din ceas în ceas apariția unui nou moștenitor,

Unul mi-este bolnav;

Ca culme: m'am apucat să scriu o piesă, și din pricină că trebue să stau să scriu noaptea foarte târziu, am căpătat la ochi conjunctivită catarală

Dau din colț în colț și nu știu ce să mă fac.

In starea asta, mare noroc aș avea de un prieten care să știe să facă un sacrificiu pentru mine Și astfel m'am gândit la tine

Tu stai acuma cu mult mai bine decât totdeuna. Dacă tu ai vrea — însă să vrei a vrea — mi-ai putea ușura, sunt sigur, trecerea acestor grele momente; și iată cum·

Eu mai am a lua dela tine 2.600 de lei Plătesc 600 eu; iai de undeva 2.000 și mi-i trimeți. Și astfel suntem achitați Asta n'ar fi o plată de datorie, ar fi cea mai creștinească faptă bună, ar fi o binefacere prietinească, pe care dacă vreodată aș uita-o aș fi cel mai ticălos ingrat.

Să sper sau nu? Te rog răspunde-mi în orice caz; dar răspunde-mi măcar.

Al tău ca totdeauna,

Caragiale

Adresa mea nu este la școală, ci «*Strada Polonă 96*».

XIV [1]

9/21 Ian 1899

Mulțumesc caldei salutări Cu cât mai mult mă dorești cu atât mă plătești mai drept

Caragiale

XV

Dragă Petrache,

Săptămâna «în care nu ai perspectivă» este prea lungă. mă rog ție, ca lui Dumnezeu, scurteaz-o. Voind să plec și fiind aci atât de dator, îți poți închipui câtă nevoe am de bani. Ca să pot pleca să mă aranjez, am trebuit să împrumut dela Grigorie Buicli 200 lei, pe care te rog dă-i tu din parte-mi și mie trimete-mi restul de 600; dacă însă nu voești să ai daraveri cu el, trimite-mi tot și-i expediez eu de aicea. Este o chestie de onoare, și la oameni ciufuți ca Grigore, în afară de punctualitate, onoare nu există. Mă rog ție încă odată fă o sforțare supremă și scapă-te de mine Inchipue-ți că n'ai avea să-mi dai și că aș fi expulsat; că n'am cu ce mă mișca din loc și totuși caută să plec; ei! recurg la tine, să m'ajuți a pleca de unde nu mai pot rămâne. — Crez că ți-am zis destul și aștept răspunsul tău.

Te rog asemenea cu toată stăruința, înapoiază-mi odată scrisoarea mea în care mă plângeam de *Junimea*. Intre oameni ca noi, nici interesele politice nu ar putè justifica un refuz la o așa rugăciune, *de atâtea ori repețită*. — Ești prea inteligent ca să mă abțin de a-ți da o mică deslușire la acest ultimat al meu.

---

[1]) Telegramă.

Iată-o.

Voi « Junimea » politică mi-ați făcut *mult* rău. Aceia cari dintre voi au omenie, şi dintre ei eşti cel d'întâi, trebue să priceapă că eu acuma, în urma hotărîrii ce am luat-o de a pleca din ţară, nu mai pot avea pentru « Junimea » sentimentele cari mi le cunoşteaţi odinioară — sincere şi călduroase, cum, în deosebi tu, le ştii că erau. — Ştiu că sunt unii dintre voi cari aţi avut bunătatea a nu mă irita chiar d'a dreptul; v'aţi mulţumit cu simpla uitare — *completă*. Acelora le-am rămas prietin şi urmez a-i numi cu acelaşi nume, pentrucă prietenie şi uitare merg foarte adesea braţ la braţ, în lumea aceasta. — Dar sunt între voi alţii, cari d'a dreptul m'au deservit şi persecutat cu răutate şi învierşunare; — şi cu cât mai mult invoacă ei, ca scuză a purtării lor neomenoase, defectele mele, cu atât sunt mai convins că tocmai altceva mi-a asigurat ura şi persecuţia acestor mişei. Pe aceştia nu pot decât să-i urăsc şi oricând îi voiu putea lovi, o voiu face fără nici o cruţare; îi voiu trata jidoveşte ca pe nişte vrăjmaşi ce mi-au fost şi-mi sunt. Până s'o pot face, înţelegi cât trebue să-mi pară bine de tot răul ce li se poate întâmpla.

Aşa fiind, trebue să-mi înapoiezi scrisoarea pe care ţi-o cer — şi nu ţi-o cer pentru că aş crede-o în mâinile tale o piedică pentru răsbunarea mea legitimă: mai întâi că ea nu cuprinde nimica ce v'ar face vouă onoare, iar mie ruşine; ş'apoi chiar aşa de ar fi, te ştiu prea cinstit ca să pierzi o scrisoare *a* cuiva — fie chiar scrisoarea indiferentă a unui prietin. Ţin s'o capăt înapoi — iartă-mi comparaţia prea romantică — cum ţine cineva să-şi reîntoarcă o o scrisoare în care a mărturisit cuiva în contra unei femei neoneste, ciuda unor sentimente amăgite, voind astfel să distrugă orice urmă a unei slăbiciuni ruşinoase.

Dacă nici acuma nu pricepi că trebue să te execuţi în sfârşit, îmi mai rămâne un mijloc: am copia acelui document. Ei bine! am să te scutesc de a-l mai păstra cu atâta scumpătate. Eu tot am de gând să fac o mică publicaţie înainte de plecarea mea din ţară spre a justifica acest pas al meu, despre care mulţi mă plictisesc cerându-mi desluşiri: voiu găsi loc să reproduc în întregul ei acea scrisoare, arătând că *tu* o deţii. Mai la urma urmelor, să mărturisesc, ca un act de pocăinţă, o slăbiciune rătăcită, pentru ca odată pentru totdeauna să nu mai mă *emmerdeze* ori cine mă vede cu titula de « junimist ».

M'a plictisit în sfârşit! Alaltăeri un găgăuță începuse *să mă consoleze* de abjurarea voltairianului în Senat, şi de căderea junimiştilor dela putere!

Care va să zică, dragă Petrache, aştept îndată banii şi scrisoarea mea, şi te rog nu îndrăsni a te îndoi o clipă măcar că în inima mea largă, alături cu tot veninul ce-l strâng de-atâta vreme, nu stă ca mai de mult, la locul ei, neştirbită şi curată dragostea frăţească, ce-ţi va păstra totdeuna

al tău prietin

Caragiale

Strada Polonă 96,
Fevruarie 25 [1901]

XVI

19 Ian 1905

?..

Manu, Take, Pares! [1])

Preussischestrasse 10
Berlin, W

XVII

Iubite Petrache,

Acuma eşti liniştit, sper. Reclam dar foarte stăruitor scrisoarea datorită. Să fie lungă şi plină. À titre de revanche. Complimente la ai tăi.

Al tău vechiu,

Caragiale

Berlin Wilmersdorf
Preussischestr 10
11/24 Fevr 1905

Vivat Prinţipatele Unite!

---

[1]) Joc de cuvinte, după *Mane, Tekel, Fares*, gen Gh Manu-Take Ionescu.

XVIII

Berlın W., 12 Ian. 1906.

Citim în «Lokal Anzeıger» dın Berlın:

«Suntem în măsură a comunica, din sorgınte demnă de toată încrederea, că mâne seară sâmbătă, la un réveillon vieux style, în Preussıschestr. 10 Hpt., Dd. Lupu Costaki şi Caragiale vor bea un pahar de şampanıe în sănătatea famılıei P. Th. Mıssir, compatrıotul şi amicul lor. Hoch! Hoch!! Hoch!!!».

u s. w.

XIX

Wılmersdorf b Berlın, 31 Ian 1906

Mare plăcere mi-ai face să-mi trimıţi «Monitorul Oficial» cu şedinţa întreagă în care Exc. Sa şı-a desvoltat interpelarea şi i-a răspuns M. Sa Conul Iorgu. Pe tıne te-a hırotonisit maturul corp? Eu cred că nu poate face altfel; precedentele sunt destule şı lucrul e de mult hotărît în sens favorabil ţie. De mult, de când cu alegerıle generale, mi-eşti dator o scrisoare. Nu crezi c'a venit vremea să te plăteşti?

Al tău

Caragiale

Aştept asemenea replıca la ultimele ilustrate, cari, sper, au căpătat deplına dv. aprobare.

Ce mai e şı cu istoria aceea, «Liga Franco-Română»?

XX

Wılmersdorf b. Berlın, 13 Fevr. 1906.

Dragă Petrache, nu voiu să fıu un laş; de aceea, vă anunţ că, în duelul nostru de ilustrate, veţi primi, şi tu şi d. Nicolae [1]), care m'a vârît în colţ cu propria d-sale fabricaţıune, o lovitură, la care cred că n'aveţi să puteţi aşa de grabă răspunde. Vă strâng mâna cu dragoste, şi... în curând, Domnıi mei!

En garde, Messıeurs!

Primıt-ai câteva rânduri, unde te rugam ceva?

---

1) Nıcolae P. Mıssır

XXI

Leipzig, 21 Febr. 1906.

Aşteptând replica, te salut cu dragoste

Car.

XXII

Berlin W., 9 Mai 1906

COMISUL STACAN [1])

(Legendă, scrisă de Caragiale pe c. p. ilustr., reprezentând un bătrân, ridicând paharul cu vin rubiniu).

Prosit!

XXIII

Berlin W, 5 Iunie 1906

Dragă Petrache,

Mai întâi îţi mulţumesc că te-ai gândit să mă 'mpărtăşeşti şi pe mine, bietul exilat, cu două-trei picături din dulceaţa Jubileului. N'am putut însă expedia M. Sale carta poştală specială; nu te-ai îndurat să-mi trimiţi decât un exemplar. Dacă aveam două, da; dar una singură, trebue s'o păstrez: aşa document se lasă moştenire la copii. Nu toţi copiii au norocul să înveţe istoria naţională în fond; aşa, ştiu măcar genealogia şi chronologia exactă a suveranilor: Decebal, Traian, Carol, etc.

Aproposito de M. Sa, marele nostru suveran, aflu că zilele trecute, tocmai în toiul entusiasmului naţiunii, ar fi apărut un pamflet francez contra M. Sale, marele nostru suveran, cu un titlu cam aşa· « François-Joseph, roi de Roumanie », ori « Charles I, vice-roi de Roumanie » — nu mai ţiu minte bine. Rogu-te, dacă poţi găsi un exemplar, trimite-mi-l cât se poate mai discret, în plic recomandat. Sunt foarte curios să văz această infamie, care desigur porneşte din cine ştie ce oficină străină, inspirată de ură şi de in-

[1]) Personaj din « Hatmanul Baltag ».

vidie faţă cu colosalele şi strălucitele progrese ale naţiunii române, pe toate terenurile vieţii publice, sub înţeleapta domnie de patruzeci de ani a lui Carol-cel-Mare. Tare aş vrea să văd până unde poate merge mişelia duşmanilor noştri, şi să combat, dacă aş avea destulă vervă, ca bun român, această scandaloasă turpitudine. Ştii că scriu destul de curăţel franţuzeşte şi aş găsi în Paris un ziar care să-mi dea ospitalitate binevoitoare.

Aminteri, ce mai faceţi voi cu politica? merge, ai? Cum v'au eşit întrunirile? Aţi avut public destul? Aţi luat şi voi parte la Jubileum, cu toată mâhnirea voastră de nedreptatea împrejurărilor? V'a primit şi pe voi Regele la heritiseală? V'a poftit la vreun banchet? La Moşi, aţi fost? Citesc în «Universul» că e vorba de o animaţie colosală anul acesta. Dar Expoziţia? S'a deschis? Trebue să fie în Bucureşti lume peste lume... Halal de M.M. L.L.! Grele tinereţi au avut cu neastâmpăraţii de Români; dar încai au ajuns la frumoase bătrâneţi! Primirea care aflu că li s'a făcut joia trecută la Moşi e ceva de pomenit, pe onoarea mea! Zice că d. Paraschivescu a dăruit principesei Elisabeta o păpuşă extraordinară, care cântă «Trăiască Regele!» şi «Deşteaptă-te, Române!» şi M Sa Regele, cu cunoscutu-i zâmbet afabil, ar fi zis lui d Paraschivescu că ar trebui «să se bună un daxa famal foarde mare de babuşi, ca să se 'ndemeieze aceasta industrie în ţară; să-ţi fie dod babuşi naţionale!». Tare-mi pare rău că nu mai pot avea copii mici!

Mai fă-ţi, rogu-te, vreme din când în când şi scrie-mi ceva mai pe larg; nu ştiu ce plăcere-mi fac în exilul meu rândurile prieteneşti — mai ales dela un aşa deosebit prieten ca tine Spune-i lui Delavrancea că eu tot n'am ostenit să aştept scrisoarea-i promisă de atâta vreme. Ce Dumnezeu! nu i-a mai trecut mânia? Să-mi răspundă măcar scurt dacă, mergând spre Paris, — mă va ocoli, — lucru care m'ar mâhni foarte

I-am trimis tânărului meu amic N. P. Missir o cartă poştală cu o procesiune în Schwarzwald. O fi primit-o? Nu se poate mai nemerit *pendant* la frumoasa lui fotografie cu procesiunea pentru ploaie. Salutându-l cordial, aştept replica lui.

Dela nevastă-mea şi dela mine cele mai calde salutări pentru Doamna Missir.

O strângere de mână

dela vechiul tău

Caragiale

P. S. — Pe aici este de vreo săptămână o vreme îngrozitoare. Tempestă continuă 'şi frig straşnic.

Incă odată — aştept răspunsul tău. Fii sănătos şi vesel!

XXIV

Wilmersdorf bei Berlin, 8 Iunie 1906

?..

XXV

Wilmersdorf b Berlin, 21 6 1906.

Prea stimaţi Domni,

Fără vreo amăgitoare speranţă de a căpăta vreun răspuns, am onoare a vă comunica, spre ştiinţă, că adresa mea, dela 12/25 Iunie 906, până la noui comunicări, este:

Travemunde Ostseebad

Villa Iris (acolo unde flutură falnic, tricolorul daco-roman!).

Cu perfectă stimă,

al dv.

Car.

XXVI

Dragă Petrache, după ce mă ţinuşi doi ani aproape fără să te 'nduri cu un dram de vorbă ca lumea, acu mă prididişi cu ocaua de filozofie. Par'că ai fi dat cu bobii să mă prinzi la strâmt, când am cu totul altceva de făcut cu cerneala mea, decât să combat înaltele dumitale principii asupra concepţiunii, intenţiunii, perfecţiunii şi... voluptăţii creaţiunii. Prin ce trec eu acuma numai voluptate nu se poate chema. — Dar — se lesemo tote aţeste.

Eri, sâmbătă, ziua, a sosit în fine vaporul cu scrisoarea ta, care-ţi poţi închipui câtă plăcere mi-a făcut găsindu-mă în momente de intenţiune către perfecţiune. Citindu-i sfârşitul, am gândit: o iluzie junimistă mai mult! — deşi ziceai că e fapt împlinit, căci

tocmai asta are haz la agiamiştii noştri, că toate iluziile lor le socotesc fapte împlinite. Când colo, iată că azi dimineaţă îmi soseşte «Universul» — cu portretul cui? — al Domnului Dimitrie Greceanu, noul ministru de justiţie! — Nu seamănă; n'are aerul deloc, dar deloc; ştii că eu îl cunosc bine pe Conul Mitică.

Bietul Bădărău! De nevoe l-au înghiţit boerii; însă până la urmă nu-l putură hopipsi; l-au aruncat înapoi pe jumătate mistuit Aşa face şi căţelul flămând; înghite orice-i ese nainte, şi pe urmă măruntaiele-i aruncă afară ce nu pot tolera Numai de nu s'ar întoarce boerii *sicut canis*... Şi chiar dacă nu, pe el cel puţin, de voe de nevoe, strâmbând din nas, tot l-au înghiţit odată— pe Guţă Panu n'au putut boerii nici măcar să-l apropie de gură.

(Acu, dă-mi voe, mă rog matale, să deschid o mică parenteză. Pe greşită cale ai apucat, dragă Petrache; poate cu mult mai greşită decât a mea. O fi păcat de mine, dar de sigur mai păcat de tine! Atâta deocamdată despre tot din scrisoarea ta cu privire la tine şi la mine. Şi aci, să 'nchidem parenteza).

Ce trebue să fie pe sufletul lui Manolaki Buzne şi pe al lui Costică Pirilă? Ce sudalme şi ce scrâşneli pe conta lui Conul Iorgu! Scărrrnăvie di Nabab bizantin!— Unul care trebue să giubileze, foarte umflat în guşă, par'că-l văd, e Conul Vasilică Vlădoianu. Mie unuia, drept să-ţi spun, schimbările ministeriale de vară nu-mi prea plac· mi-aduc aminte cu melancolie de ceva cam aşa, acum câţiva ani, prin Iulie — şi pe urmă — în Fevruarie... Pearză-se în besna uitării acele triste pagine ale Istoriei Constituţionalismului Român! şi, dacă nu e posibil tocmai atâta, atunci, cel puţin să nu pomenim de ele în momentele când Naţiunea ca un singur om sărbătoreşte patruzeci de ani de domnie glorioasă a ilustrului său Rege Carol-cel-Mare. Astăzi nu ni sunt permise decât veselia şi entusiasmul — So steht's in Programm! — Donnerwetter Kruzifix! de ce nu am un talent liric, să fac şi eu o odă jubilară! Ce frumos ar rima o domnie de patruzeci de ani cu un popor de, de ce? de Dacoromani!

Despre Tache (vreau să 'ncheiu degrabă, de aceea sar aşa departe; nu pot scrie mult: voluptatea creaţiunii mă reclamă), eu zic că greşeşti; nu-l cunoşti. El nu e un om pasionat, e numai un sentimental; de ură nu e capabil; dar, când iubeşte, iubeşte serios; — nu prin ură contra voastră o 'nghite, ci prin dragoste de sine însuşi.

Incheiu. Rogu-te, trimite-mi negreşit gazetele «Adevĕrul», «Epoca», «Protestarea» şi «Voinţa» în care s'a vorbit despre cancanul Bădărău-Greceanu. Aştept răspunsul tău graţios; scrie-mi mult şi multe, însă fără multă filosofie, mă rog ţie... Nu trebue.

Al tău vechiu obiect care te doreşte mult,

Caragiale

Ostseebad Travemunde
Villa Iris
19 Iun/1 Iul. [1906].

P. S. — Alta, mai lată. In momentul când să iscălesc, primesc o scrisorică, prin care mi se comunică ştiri despre alte eventuale prefaceri de cabinet· ceva cu atât mai de necrezut, cu cât ar fi mai după pofta mea. Mă rog ţie, ţine-mă 'n curent. — Să nu uit să-ţi mulţumesc că mi-ai trimis «Protestarea» cu articolul care mă interesa. Cu două zile înainte, căpătasem dela altcineva originalul francez L'ancien diplomate, dacă nu s'o fi zaharisit, atunci desigur e un tânăr agiamiu. Ca fond, lucrul e un moft ca toate modificările de chartă a Europei pe cari le fac băeţii despre ziuă pe o masă de berărie. Ca formă e apă de trandafir. Aşa se scrie când vrei să turburi cheful lui Iancu Calinderu? aşa se spun lucrurile când vrei să risipeşti fumurile şi să 'ngenuchi impertinenţa Megalomanului? — Când l-ăi atinge, să-l usture până 'n măduva noadei, să nu mai aibe nici glas să ţipe; să sfârâie şi să miroasă a carne arsă.

Ah! încă odată, de ce nu pot face o odă măcar în proză!
Cine m'ar apăra contra Calindroiului?
Fii sănătos cu toţi ai tăi,

Car.

XXVII

Berlin, W., 28 [Februarie?] 1907.

Ce şi cum?... Nerăbdător... Câteva cuvinte!

XXVIII

F d [Martie 1907]

Dragă Petrache, îţi scriu în culmea emoţiunii şi necazului. — Ştiu ce se petrece în ţară; îmi explic de ce, şi-mi închipui cum —

și firește asta adaogă încă mai multă amărăciune dorului meu de patrie. După părerea mea, Conservatorii nu or să poată, iar Liberalii n'or să vrea să restabilească ordinea; cunosc și capacitatea politică a celor d'întâi și patriotismul celor din urmă. După cheful jubilar de 40 de ani de sublimă domnie, i-a sosit M. Sale, ilustrului amant al ordinii, păcii și liniștii, — care abhorează sângele după datina Sfintei Ecclesii Catolice, — i-a sosit le mauvais quart d'heure de Rabelais. Tare mi-e teamă prin urmare că Prea grațiosul Suveran are să facă apel iar la patriotismul, la devotamentul pentru Coroană, al Junimiștilor, spre a pune rânduială în țara Moldovei de sus. Ei! dacă cumva vă păcălește și de data asta și nu mi-l strângeți bine cot la cot (cu astfel de tip de lâcheur nici o precauție nu-i de prisos), apoi cu drept cuvânt veți rămânea în Istorie celebri — voi, ca gogomanii și Șeful, nu ca Nebunul Regelui, cum se zicea odinioară, ci ca Prostul Regelui. (Rog, discreție)

Am primit carta ta cu mutra mea: mersâm!

Fiți cu toți ai tăi sănătoși și veseli. Scrie-mi, rogu-te, o vorbă bună, și primește o caldă, caldă îmbrățișare ca în vremile bunei noastre tinereți dela vechiul tău prieten, care te dorește mult,

Caragiale

Adresa mea
Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollern Platz 4

XXIX

Dragă Petrache,

Dacă ai ști în ce stare sufletească mă aflu, desigur nu m'ai ferici că sunt atâta de departe, și crede-mă că dacă n'aș fi legat de coadele mele, de mult eram lângă tine, să ne jeluim unul altuia de urgia ce ne-a trimis-o cel de sus, nouă, pentru păcatele altora.

Curioasă este natura omenească! Oricând ești îngenunchiat sub flagel, cum știi să născocești o tristă mângâiere, atribuind cine știe cui sau la ce, cauza nefericirii în care te vezi precipitat! — Cum se poate tu, creatura atât de superioară să atribuești unui așa mititel vina la așa mari împrejurări? Iartă-mă, am înțeles cu atât mai bine imensitatea răului, cu cât te-am văzut *pe tine* nemaiputând găsi altă mângâiere, decât în învinuirea nevinovatului între nevinovați — Cantacuzino!

Având şi eu nevoe de trista mângâiere a celui flagelat, am căutat şi eu vina şi răspunderea undeva şi pare-mi-se că de departe am nemerit mai aproape decât tine, care te-ai aflat în inima catastrofei. Ţi-alătur un articol, care s'a publicat, cum o să vezi, foarte mutilat, în *die Zeit* din Viena mercuri 3 Apr. st. n.; îţi trimit şi originalul meu românesc. Numai tu în ţară ştii asta, şi te conjur să păstrezi absolută discreţie: n'ar trebui să ai pe suflet că mi s'a tras vreun rău tocmai dela tine. Dacă însă, cu toată discreţia, poţi să-l reproduci undeva (şi, cu rezerve complete, cred că orice gazetă cuminte ar putea să-l reproducă, măcar ca document), nu mi-ar părea rău. Eu l-am trimis şi la alţii cu următoarea notiţă tipărită (din Leipzig):

« Un publicist român a fost solicitat de către unul german să dea un articol pentru un mare ziar, spre orientarea mai exactă a opiniei europene în judecarea împrejurărilor ce au isbucnit aşa pe neaşteptate la noi. Germanul a tradus şi trimis articolul la *die Zeit* din Viena, care, mercuri 3 Apr. st. n., l-a şi publicat sub titlul, cam nepotrivit, « Rumanien, wie es ist », dar foarte mutilat după convenienţele redacţiei.

« Autorul, socotind că asta poate v'ar interesa, vă trimite alăturat originalul românesc ».

Da, iubite Petrache, aici nu este urmarea vreunei personale greşeli sau răutăţi, şi deci nu poate fi vorba de nevinovăţirea cuiva anume, fie chiar un om, cum ar fi Unul, în mare parte responsabil, nemite o bestie nevinovată. E falimentul unei întregi sisteme; e urmarea fatală a sacrei Constituţiuni, cu care ne-au dăruit în 66, după o noapte de chef şi de traducere din belgieneşte, caricaturile jacobine dela 48. Dela arderea Regulamentului, am lucrat zi cu zi din răsputeri să ajungem aci, în halul de astăzi. Am ajuns în sfârşit. Să ne fie de bine!

Multe aş mai avea să-ţi spun, dar acu nu mai pot; sunt tare obosit şi am de lucru peste cap; am părăsit biata mea comedie, cu care puneam de gând să te 'nveselesc, ca să scriu pe comandă o serie de articole asupra Rrromâniei. Vezi primul capitol şi spune-mi ce zici. — Să nu uit ceva caracteristic. Astă toamnă m'am întâlnit în ţară cu un tânăr generos, actual prefect liberal, care mi-a prevestit, ca o isteaţă cărturărească, că înainte de primăvară Ciocoii or să se năruiască dela putere printr'o grozavă mişcare ţărănească în Moldova. Imediat ce am aflat de primele mişcări

de-acolo, mi-au fulgerat prin minte cobirea generosului meu. Dacă aş fi fost procuror-general, primul pe care-l strângeam generosul ar fi fost, şi dacă nu era astăzi în altă parte decât pe jeţul de prefect, să nu-mi mai fi zis pe nume. Şi nu crez că generosul, care e şi prost pe lângă că e rău şi obraznic, să fi fost indiscret până într'atât numai cu mine, cu care nu e intim deloc. E drept că era cam ameţit de chefuri naţionaliste cu ocazia Jubileului, dar asta i se 'ntâmplă şi 'n vremuri mai puţin triumfale. Astfel, când s'a împlinit prorocia domnului prefect de astăzi, am zis: bine, au să cază Ciocoii, dar, până una-alta, să păzească Dumnezeu să nu treacă măcar o scânteie peste Milcov dincoace, şi mai cu seamă peste Olt! Dar bunul Dumnezeu n'a voit să asculte ruga păcătosului robului său, şi s'a făcut voia Domnului prefect.

De prisos să-ţi spun că sper să am cât se poate mai curând un amplu răspuns, cu veşti mai bune. Scrie-mi recomandat. — Focul s'a potolit de-a binele. Nicuşor al tău crez că nu mai trebue să plece din oraş. — Fiţi sănătoşi tu şi ai tăi.

Cu frăţească dragoste,

vechiul tău

Caragiale

luni 26/III [st. v. 1907].

XXX

Dragă Petrache, n'am răbdare să mai aştept răspunsul tău, ba chiar aş dori să nu te fi hotărît încă a-mi scrie, ca să-mi poţi spune câteva cuvinte lămurite şi despre ce te rog acuma. Iată.

Despre activitatea Excelenţei Sale [1]) ca nou preşedinte ale Societăţii Agrare şi despre întrunirea Comitetului executiv al liberalilor, ştiam cât se poate şti din discretul meu «Universul». Nu eşisem din casă de vreo săptămână, când un amic veni aseară luni, să-mi atragă atenţia asupra cazului Carp — «Pesther Lloyd», de care se ocupă cu tot dinadinsul «l'Indépendance roumaine». Am eşit numaidecât şi am mers la cafenea, unde le-am citit toate. — Cum se poate un om de spirit să-şi compromită astfel, într'un moment de humoare, o viaţă întreagă şi cariera politică a câtorva devotaţi, cari i-au înghiţit deja atâtea şi atâtea momente nenoro-

1) P. P Carp.

cite de humoare? Curat vorba din scriptură, rătăcirea din urmă mai rea decât toate. Mă rog ție, completează-mi informațiile. Spune-mi ce este, ce nu este, ce mai este adevărat în această afacere, care mie îmi face o impresie atât de desastroasă

După cum văd că se precipită evenimentele la noi, eu nu cred că, odată ce s'au potolit mișcările huliganilor noștri, putem dormi pe trandafiri Dezordinile acelea au fost, pare-mi-se, semnalul unor vremuri grele: începem o altă istorie mai puțin veselă decât cea de până ieri; râsul și gluma nu ne vor mai putea sluji de mângâiere ca altădată față cu cele ce se vor petrece în lumea noastră românească. Copiii noștri vor avea poate de ce să plângă — noi am râs destul.

Să dea Dumnezeu să fiu eu proroc mincinos, dar tare mi-e teamă că bieții copii o să regrete în curând că nu i-am învățat bulgărește. Cu oamenii noștri politici, începând dela Cel mai de sus și isprăvind cu Petrache Gruber, intendentul Clubului Mandy, văd eu bine unde mergem. Un dezastru mare ne pândește — un dezastru incalculabil; și nu văd în toată Europa astăzi pe nimeni care să ne compătimească măcar daco-macedo-românismul în faliment, dar-mi-te să ne dee o mână de ajutor. Ce am făcut, ce am dres, nu știu; știu că lumea întreagă nu ne poate suferi. Am abuzat, prin spirit de paradă și de bravadură, de închipuit prestigiu; am profesat cu furoare insolentă grandomania; am tot aruncat praf în ochii lumii — până când am ajuns în sfârșit să dispunem lumea întreagă a face astăzi haz de nenorocirile noastre. Au ajuns Bulgarii să ne dee în fața lumii lecțiuni de omenie și de tact politic. Ungurii, Sârbii și Grecii ne amintesc cu zâmbet caracteristic succesul Expoziției și jubileului regal de acum câteva luni. Iar fratele nostru dela Tibru, după ce ne stoarce convenția comercială, se duce, cu tradiționala bună credință italiană, la Atena, să îmbărbăteze avânturile către idealurile elenice.

Ce ne pasă însă? Nu ne rămâne un voinic sprijin, tânărul Franz-Joseph? un suveran de atâta viitor!

Sturdza pune pe socialiști să aranjeze raporturile canonice dintre proprietarii și arendașii devastați cu țăranii devastatori, sub amenințarea reînceperii dezordinilor sau părăsirii totale a muncii; Carp, în gazete unguresti, cere intervenția străină; iar M. Sa dă un ordin de zi, în care se felicită că, la extremă primejdie, poate dispune de, nici mai mult nici mai puțin, 140.000 de oameni, ar-

mată pe care rămân s'o hrănească şi s'o cinstească cu ţuică şi tutun casele de cartoforie şi de camătă, societăţile de doamne şi ovrei zionişti prin subscripţie publică.

Aşa politică, înţeleg şi eu. Bravi tutti!

Multă sănătate ţie şi la ai tăi. Aştept impacient o vorbă dela tine.

Al tău vechi

Caragiale

Marţi 3/16 Apr. [1907].

XXXI

Petrecere bună pe malurile Bosforului! Mă rog, trimite-mi prin posta d'întâi oleacă de căldură de pe acolo· aici degerăm. La toţi dela toţi, viele herzlichste Grusse,

Car

Wilmersdorf Berlin
Hohenzollernpl. 4
Donnerstag d 25/VII [1907]

XXXII

Dresden, 16 Nov 1907.

!.. ?..

XXXIII

Berlin W, 29 Dec. 1907

Prea stimată Doamnă Missir,

Vă sărut mâinile şi vă rog respectuos să binevoiţi a da preţiosului dv. consoarte (*sic*), fraîchement débarqué, această cartă [1]).

Devotat servitor

Caragiale

Stimate domnule Senator, mai întâi: bine aţi venit! Apoi, vă somăm ca, marţi 31 dec. st. n., să vă ascultaţi şi să vă urmaţi consoarta acolo unde va voi dumneei să vă ducă, împreună cu

[1]) Reprezentând pe Caragiale şi Missir, fotografia în bust, cunoscută

bravul pelotonier roşior [1]). — Vă rugăm negreşit să prindeţi şi Lupu moldovinesc [2]) şi să ni-l aduceţi legat.

Cu frăţească dragoste,

Caragiale

(Pe recto, Caragiale a scris.)

E greu viaţa, domnu işpector!

XXXIV

Wilmersdorf b. Berlin, 8 Ian 1908

Dragă Petrache, doamna Caragiale, aflându-se faţă cu doamna Missir în aceeaşi stare sentimentală în care mă aflam eu odinioară faţă cu matale, zice că ar fi păcat să nu ne mai întâlnim asupra unor chestii prealabile înainte de plecarea Dv. Eu, din parte-mi, fiindu-ţi rămas fidel, zic asemenea. Rămâne să ştim ce ziceţi şi dv. Aţi putea să nu ne refuzaţi sacrificiul a patru ceasuri, vineri sau sâmbătă, dela 2—6 p. m., unde, la timp, vom hotărî noi? — bine 'nţeles după stilul doamnelor noastre? fără fum.

Cu emoţie, dar cu încredere, aşteptăm o vorbă bună rohrpostalissimă [3])

Dacă n'a plecat Lupu, îl luăm în combinaţie cu puiu cu tot [4]).

Al matale,

Caragiale

Mercuri seara.

XXXV

Wilmersdorf b Berlin, 1 Febr. 1908.

?

!

---

[1]) N. P. Missir, fiul, care-şi făcea serviciul militar.
[2]) Lupu Costake.
[3]) Prin scrisoare pneumatică.
[4]) N. Lupu-Kostake, fiul.

XXXVI

Berlin W, 19 Iulie 1908

Domnule Profesor,

Cu onoare vi se comunică prin aceasta că de îndată adresa noastră sună astfel: *Travemunde-Strand (Lubeck) — Villa Iris.* Rugându-vă a binevoi să luaţi notă de comunicarea noastră spre cât mai promptă întrebuinţare, suntem toţi ai dvoastre ai tutulor

foarte devotaţi,

Familia Caragiale

XXXVII

Dragă Petrache,

Ţi-am expediat eri în plic recomandat o mică doză de sare marină [1]) prima calitate; o cantitate mai mare nu s'ar putea trimite: tu trebue să ştii că importul sării la noi este absolut proibit şi contrabanda foarte aspru pedepsită — trebue să ne mulţumim cu ce avem, cu sarea noastră naţională, care e mai dulce decât orice sare străină.

Despre «evenimentele cari se precipită», aş avè foarte multe să-ţi «scriu»; dar mă mărginesc deocamdată la câteva consideraţiuni sumare; — nu vreau să-ţi răpesc prea mult din momentele tale de far-niente, la care ai drept după atâta activitate politică şi sbucium parlamentar din sesiunea trecută. Iată:

1. Constituţiunea la Stambul... Dacă asta a ieşit din devla amicului tău Abdul-Hamid, apoi atunci, cu drept cuvânt putem să-i zicem Aferim! şi să-l considerăm ca pe cel mai mare ciapcân peşecher după Nastratin-Hogea De multă vreme Europa (atât de doritoare acum în urmă de restabilirea ordinii, prin reforme largi, în peninsula balcanică) n'a mai înghiţit aşa chiul otoman!

2. Despre discursurile Nababului... Cred că Delavrancea este un foarte bogat stilist

---

[1]) Intr'un ambalaj de carton, cu inscripţia de mână *Achtung! Vorsichtig aufmachen* (Atenţiune! A se desface cu precauţiune)

3. Despre prefața lui Delavrancea... Sunt sigur că Nababul nu prea e generos.

Infine.

4 Despre interviewul «Pester Lloyd»... gândesc că ar fi bine să nu-l mai lăsați voi gogomanii pe Conul Petrache să umble singur — mai ales vara și așa departe

Noi petrecem, slava Domnului! foarte bine aici. Am petrece mult mai bine, firește, dacă ați fi și tu cu ai tăi împreună cu noi. Așa vilegiatură înțeleg! Ce palavre, coane! ce pitrecere, bri omule! Dar — de ce să oftăm după ce nu se poate?

Așteptăm cu mare plăcere din când în când câte o vorbușoară bună dela Scorțeni și vă trimitem tutulor toți multe cordiale salutări.

Fiți sănătoși și veseli! Dumnezeu cu voi! Să ne vedem cu bine la toamnă!

Al tău vechiu,

Caragiale

Seebad Travemunde
Villa Iris
(Germania)
Mercuri 23 Iul./5 Aug. [1908].

XXXVIII

Hamburg, 3 Iunie–1909.

Hoch! Hoch! Hoch Deutschland! [1])

Viele herzlichste Grusse,

Car.

XXXIX

Travemünde, 27 Iunie 1909.
Villa Iris

Mă uit toată ziua cu ochianul în largul mării, doar voiu zări la orizont vaporul care să-mi aducă vreo scrisoare dela matale. Ași! mata nici gând văz că n'ai.

Viele Grusse in die Ferne,

Car.

---

[1]) C. p. ilustr. *Hamburg-Bismarckdenkmal.*

XL

9 Iulie 1909.

Sîmpietru la mulţi ani cu noroc, sănătate şi toate cele dorite pentru tine şi pentru ai tăi! — urăm cu toţii ai mei şi eu,

al tău vechiu

Caragiale

Travemünde Strand
Villa Maris
— Germania —

XLI

Travemünde, 31 Iulie 1909.

Dragă Petrache, pe aici vreme răcoroasă şi petrecere frumoasă — aşa de frumoasă, că e peste poate să lucrez ceva. Mă duc înapoi, la atelierul din Wilmersdorf, că destul am petrecut şi hoinărit. Acolo, mai aştept vorbe frumoase şi veşti bune dela matale. Dela toţi d'aici tutulor Missireştilor cele mai cordiale salutări.

Fiţi sănătoşi şi veseli! Să ne mai vedem cu bine! Dumnezeu cu voi şi cu noi!

Al tău,

Car.

(Pe recto, reprezentând drapelul german de războı, Caragiale a scris odată pe unul din pătratele albe, a doua oară sub legendă:)

Hoch! Hoch!! Hoch!!!

XLII

Hels , 1 Aug 1909.

P'aici nu e cald deloc; dar senin şi frumos.

Cine nu cunoaşte extremul nord (pe care d'abia îl miros de aici), nu ştie frumuseţea Europei, şi multe din istoria ei nu le poate pricepe.

Fiţi sănătoşi!

Al tău vechiu,

Car.

XLIII

Wilmersdorf b. Berlin, 17 Dec. 1909.

Sf. Nicolae [1]) la mulţi ani cu sănătate, noroc şi voie bună! Cinstiţi socri după pofta inimii! Hoch! Hoch!! Hoch!!!

Familia Caragiale

XLIV

Travemunde, 2 Aug. 1910.

Dragă Petrache, cunoscându-ţi slăbiciunea pentru postale ilustrate, precum şi inima ta de dacoroman, cred că nu-ţi pot trimite nimic mai «înălţător» decât un drapel tricolor arborat d'asupra reşedinţei noastre de vară. — Priveşte-l ce demn fâlfâie el singur înspre stânga, în pofida vântului, pe când toate celelalte, străine, se lasă spre dreapta după vânt. Incât — nu putem zice decât: onoare lui!

Sănătate şi veselie vă urăm

Carageleştii

XLV

Travemünde.

Dragă Petrache,

Cu cele mai distinse salutări pentru Coana Trandafirica [2]) din partea noastră a tutulor, îţi trimit comunicarea că, de îndată ce primeşti acest «spectacol» marin, noi suntem reinstalaţi în penaţii noştri din *Schöneberg bei Berlin*, Innsbruckerstr. 1, — unde ne-ar face mare bucurie să primim ştiri frumoase dela Scorţeni.

Ganz ergebenst,

Car.

Mercuri 28 Iul./10 Aug 910.

---

[1]) Onomastica tânărului N P Missir

[2]) D-na Elisa P. Missir

XLVI

F. d

Dragă Petrache,

Am văzut pe Nicuşor: voinic şi vesel. Nevastă-mea şi copiii ţi trimit împreună cu mine multe călduroase salutări Doamnei Missir.

Doresc dela tine câteva cuvinte în privinţa ultimelor evenimente. Te rog nu mă lăsa în nedomirire.????!!!!!

Cu dragoste,

al tău

Car.

Incă odată te rog... ?!

XLVII

F. d. [Febr. 1908 ?]

Dragă Petrache, îţi trimit aci un far[1]), să te joci cu el în momente de recreaţiune, imaginându-ţi că te plimbi pe depărtate albastre valuri... Plimbă-te sănătos şi vesel! — Cât despre faru politic, nu e decât unul![2]). Ia-te după acela, care sigur te va duce acolo unde un om deosebit ca tine trebue s'ajungă, lăsând pe «gogomanii» să mai iee une vessie (depuis longtemps cassée) pour une lanterne, după atâtea desamăgiri.

Călduroase salutări dela toţi ai noştri pentru graţioasa ta Doamnă.

Al tău vechiu,

Car.

[1]) C. p. ilustrată, în culori, cu un disc mobil.

[2]) Take Ionescu!

NICOLAE P. MISSIR

„STUDIOSUS“

I

Leipzig, 21 Febr. 1906.

Hoch Nicolaus studiosus! Hoch! Hoch!! Hoch!!!

Caragiale

II

Altona (Elbe), 20 Mai 1907.

Tânărul meu amic,

Rechiămându-mă memoriei d-tale, care, spre regretul meu, m'a cam părăsit dela o vreme, te salut, dintr'un loc foarte frumos, cu părintească dragoste.

Al d-tale bătrân amic

Caragiale

III

Tabloul din faţă reprezintă pe M-lle Cotincă [1]) considerând cât este marea Baltică de «vastă» şi de «albastră». E opera lui d. Luki, care se prepară să dea concurs pentru a obţinè brevetul de Hofphotograph al Republicei lubeckane [2]) — Petele galbene de pe cer reprezintă norii.

Am fost rugat pe Conul Nicuşor să-mi trimită oarecare opere fotografice din propria d-sale fabricaţiune. Am onoare a repeta cu această ocaziunea rugămintea mea, şi vă salut.

Car.

---

[1]) Ecaterina (Tuşki) fiica scriitorului.

[2]) Situaţie foarte onorabilă, şi postul-onorific (n a).

INST. D. SCUREIU

Bucureşti, 7 Iulie 1881.

Frate Scureiu,

Scrie-mi imediat: poţi să mă înleneşti cu 60 franci pe termen de vreo patruzeci de zile? Iată pentru ce ţi-i cer: sunt fără slujbă de două săptămâni şi mai bine, n'am para chioară, şi nu sper a intra în lucru decât peste vreo lună Aş voi să am câteva parale să le las acasă mamii şi eu să viu să răsuflu vreo săptămână la tine, că n'am ieşit din acest oraş de putregaiu moral şi material de doi ani. Dacă tu, care nici tu nu eşti bogat, dar tot ai putea acolo sta mai bine ca noi aici, poţi să mă înleneşti ar fi bine, mai rămânând pe urmă să mă şi găzdueşti la Câmpina.

Despre ieşirea mea de la «Timpul», care a fost silită, ţi-oi povesti eu când ne-om vedea. Răspunde-mi pe dată la întrebarea financiară pe care ţi-am făcut-o mai sus, la adresa:

Doamna E. Caragiale, str. Armenească 33

Pun adresa mamii, căci poate când soseşte scrisoarea eu să lipsesc de acasă.

Al tău,

Caragiale

UNUI REDACTOR AL ZIARULUI EPOCA

F. d. [Apr. 1907]

D-sale Domnului Redactor al ziarului « Epoca » — Bucureşti

Stimate Domnule Redactor,

Binevoiţi, vă rog, a da ospitalitate în coloanele preţiosului dv. organ — la un loc mai de vază, de e posibil — micii fabule de mai la vale. Rogu-vă, dacă o admiteţi, păstraţi-i cu scumpătate ortografia originală.

Cu toată stima şi modestia,

Autorul

« Nebun ce sînt!... »

Fabulă

Un publicist s'a lăudat
Că e nebun bun de legat...
Ei aşi! nici nu e, nici n'a fost:
Cui Mile [1]) taie?

Morala

'I numa prost.

[1]) Mi le taie, — joc de cuvinte cu C. Mille, directorul *Adevĕrului*

ALEX. MACEDONSKI

Iubite Domnule Macedonsky,

D'abia acuma, vineri dimineaţa, am primit buna d-tale scrisoare, pentru care mă grăbesc a-ţi mulţumi.

Deosebită plăcere mi-ar face dacă ne-am putea 'ntâlni, să mai stăm de vorbă împreună, ca pe vremea când eram tineri.

Ce frumos ar fi dacă d-ta ai avea vreme şi bună dispoziţie să vii astăzi vineri d. a. 5—5½ la berăria «Căpitanul», unde eu mă voiu afla negreşit.

Cu cele mai bune sentimente, cele mai distinse salutări,

al d-tale

Caragiale

29 Maiu, 10 dim [1])

---

[1]) Probabil între 1893 şi 1901

CELLA DELAVRANCEA

Christos a 'nviiat!

Dragă Cellica, te pomenim și te dorim — mult.
Fii sănătoasă și veselă!
Dumnezeu cu tine!

Al tău credincios admirator

Caragiale

(Pe recto, fotografia cu dedicația[1])

à Cella Delavrancea

Caragiale

1911

D-na LUPU KOSTAKI

Domniei-Sale
Doamnei Lupu Kostaki

Bârlad
Dealul-Mare

Prea stimată şi graţioasă Doamnă,

Astăzi, Sâmbătă 22 Decembre 1907 st. v., orele $2\frac{1}{2}$ d a., subsemnaţii, întruniţi în şedinţă plenară, în Wilmersdorf-Berlin, Hohenzollernplatz 4, regretându-vă foarte mult absenţa din mijlocul nostru, am avut onoarea să ridicăm primul pahar în sănătatea Domniei-voastre.

Rugându-vă cu profund respect, prea stimată şi graţioasă Doamnă, a primi omajul nostru spontaneu, vă urăm Să trăiţi! la mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie!

Devotaţii Domniei-voastre
pentru Familia P T. Missir
» Lupu Kostaki şi fiul
» Familia Caragiale
Secretarul perpetuu,
I. L. Caragiale
publicist român

I S V O A R E

Pag. 1. PAUL ZARIFOPOL. Corespondenţă în cea mai mare parte inedită. Sub titlul *Corespondenţa dintre I. L. Caragiale şi Paul Zarifopol (1905—1912)*, în *Revista Fundaţiilor Regale*, II, Martie, Aprilie şi Mai 1935, apoi în tiraj deosebit, la *Fundaţia Regală pentru literatură şi artă*, 1935 (85 pag. in-8), fragmente de scrisori şi câteva chiar în întregime. Scrisorile, în păstrarea d-nei Ştefania P. Zarifopol, care a selecţionat materialul, în cópiile extrase de noi, revăzându-l apoi şi în corectură.

Pag. 211. NICOLAE PETRA-PETRESCU, publicist ardelean. Inedită, în păstrarea d-lui Horia Petra-Petrescu, care a comunicat regretatului Paul Zarifopol, copie după original.

Pag. 215. HORIA PETRA-PETRESCU, publicist, fiul precedentului. Inedite, în păstrarea d-sale şi comunicate aceluiaşi, ca şi precedenta. Alte câteva scrisori, de natură mai intimă, se găsesc în păstrarea d-lui Horia Petra-Petrescu.

Pag. 223 AUREL C. POPOVICI, om politic şi publicist ardelean. Inedite, din arhiva Fundaţiei Regale pentru Literatură şi Artă, care a intrat în stăpânirea unui lot de manuscrise şi scrisori ale lui.

Pag 227: VASILE GOLDIŞ, om politic şi publicist ardelean. Scris I—II şi IV—V, concepte, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale. Celelalte, în *Românul*, Arad, 12/25 Iunie 1912 *Din corespondenţa lui Caragiale cu ziarul « Românul »*.

Pag. 237: TITU MAIORESCU. Comunicate în original de d-na Livia Dymsza, spre a servi acestei ediţii. Ultima scrisoare, din acelaşi isvor, ne-a fost înmânată de d. I E. Torouţiu şi a mai fost publicată de noi

Pag. 243: DELAVRANCEA. Ciorne, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale. Reproduse de noi, aproape în textul integral, în *Viaţa lui I. L. Caragiale*, la « Fundaţia pentru literatură şi artă », 1940.

Pag. 251: C. DOBROGEANU-GHEREA. In păstrarea d-nei Ştefania P. Zarifopol, fiica destinatarului. Inedite, afară de scris. II, din care am reprodus o parte, în « Viaţa lui I L. Caragiale »

Pag 265 PIANISTUL C. DIMITRIU, profesor la Conservatorul din București. Publicate în *Flacăra*, 1 Decemvrie 1921, *Trei scrisori ale lui Ion L. Caragiale*

Pag 269· D BIRĂUȚIU, ziarist și tipograf, directorul ziarului « Lupta » din Budapesta Publicate în *Rampa*, 27 Sept 1912 *Caragiale voia să scoată o revistă, — ultimul mare proect al maestrului*, de L. Paukerow.

Pag 275 EMIL ISAC, literat ardelean. Publicate în *Rampa*, Duminecă 8 Iulie 1912 *Câteva scrisori de ale lui Caragiale (Adresate lui Emil Isac)* Posedă și alte scrisori, « de interes privat »

Pag 281 EMIL D FAGURE, publicist Publicate în *Adevĕrul*, Sâmbătă 16 Iunie 1912 (scris V în fac-simile) *Câteva scrisori de ale lui Caragiale*

Pag. 287 IACOB C. NEGRUZZI. Din lotul de autografe dăruite Bibliotecii Academiei Române Tipărite în « Studii și Documente literare », I, « Junimea », de I E Torouțiu și G. Cardaș

Pag 293 DR I DUSCIAN, publicist In *Adevĕrul literar și artistic*, *Caragiale intim*, *Patru scrisori inedite ale lui Caragiale*, de Liviu Marian Din aceste « inedite », prima fusese publicată de destinatar în *Noua revistă română* dela 9 Dec 1912 *(Caragiale și Ronetti-Roman)* și ultima, *ibid*, dela 18 Noemvrie 1912 *(Caragiale pedagog)*, de asemenea, scris. I în *Adevĕrul literar și artistic*, 2 Ian 1921 *O scrisoare inedită a lui Caragiale, — Caragiale și Ronetti-Roman*, scris IV și III, *ibid*, 30 Ian 1921 *Cum scria Caragiale*, — Cu două scrisori inedite de Caragiale

Pag 301 N. N CARAGIALE, publicist, nepot de fiu al lui Costache Caragiali Ciorna, în arhiva d-nei Alexandrina I. L Caragiale.

Pag 305· SCIPIONE I BĂDESCU (Ionițǎ Bădescu), poet și publicist ardelean In *Curierul român*, Botoșani, Joi, 18 Februarie 1899, articolul editorial *O prețioasă surpriză*

Pag. 309 AL DAVILA—C STĂNCESCU. Scris I—III au fost în păstrarea defunctului C. Stăncescu, secretar al companiei Davila, în 1909. Telegramele IV—VII, concepte, în arhiva d-nei Alexandrina I L. Caragiale.

Pag. 315. ADMINISTRATORULUI TIPOGRAFIEI « ADEVĔRUL ». In *Dimineața*, 16 Iunie 1912 *Caragiale și linotipul*, articolul nesemnat

Pag. 319 OCTAVIAN GOGA *Luceafărul*, 26 Iunie st. v. 1912, scrisoarea în fac-simile.

Pag 323 PROF. C. RĂDULESCU-MOTRU Scris. I, II, IV și telegr. VI, inedite, comunicate în original, de destinatar. Scris. III, în fac-simile, în *Noua revistă română*, 1912; scris. V, comunicată în original d-lui P. Manoliu, care a tipărit-o în *România*.

Pag. 329· PROF M DRAGOMIRESCU. Inedite, în păstrarea destinatarului, care ne-a comunicat originalele.

Pag 337 V. MESTUGEAN, publicist, fost redactor la « Universul » In revista armenească, *Ararat*, după 1928 (n'am găsit referința exactă, deoarece revista din anii ulteriori acestei date, dela colecția Bibliotecii Academiei Române, este dată la legat)

Pag 341 N PETRAȘCU, critic literar. In « Studii și Documente literare », VI, *Junimea*, de I E Torouțiu Biletul II, în fac-simile

Pag 345 I ANESTIN, actor In *Flacăra*, 23 Iunie 1912, *Un autograf al lui Caragiale*, în *fac-simile*

Pag 349 · IOAN URBAN JARNIK In « Studii și Documente », III, *Junimea*, de I E Torouțiu. Intâi, în *Românul*, Arad, 7/20 Februarie 1912 *D-l Dr Urban Jarnik și d I L Caragiale, răspunsul lui Caragiale*

Pag 353 SOCIETĂȚII ACADEMICE « ROMÂNIA JUNĂ » DIN VIENA In lucrarea *Societatea Academică, socială, literară, România-Jună din Viena (1871 1911), Monografie istorică*, de I Grămadă, Arad, 1912

Pag. 357 UNUI PSEUDONIM In *Seara*, Iași, Duminică 24 Noemvrie 1896 *O scrisoare a lui Caragiale*

Pag 361 PETRU VULCAN, publicist *Scrisori însemnate*, în *Ovidiu*, Prima revistă literară dobrogeană, I, 4, 1 Noemvrie 1898

Pag 365 · AL CIURA, profesor la Blaj, publicist *O epistolă a lui Caragiale către d Al Ciura*, în *Românul*, Arad, 16/29 Iunie 1912

Pag 369 RĂSPUNSURI CU PRILEJUL SĂRBĂTORIRII CELOR 60 ANI Concepte în păstrarea d-nei Alexandrina I L. Caragiale, scrise direct pe scrisorile sau telegramele de felicitare Telegr II, către Take Ionescu, în *Ordinea*, Miercuri 1 Febr 1912, XXXII, către același, în *Ordinea*, 9 Febr. 1912 Telegr. V în *Românul*, 1/14 Febr 1912 Scris XXXV, comunicată de un descendent al destinatarului

Pag 383 AL VLAHUȚĂ Concepte, în păstrarea d-nei Alexandrina I L Caragiale Scris I—II—III, reproduse de noi în articolul de introducere la *Scrisorile lui Al. Vlahuță către I L Caragiale (Revista Fundațiilor Regale*, 1 Decemvrie 1933), care figurează și în « Viața lui I. L Caragiale ».

Pag 389 CONSTANTIN PETRESCU Concept inedit, din arhiva d-nei Alexandrina I L Caragiale

Pag 393 D-NEI ALEXANDRINA I L CARAGIALE Inedite. *Ibid*

Pag 399 EM. GÂRLEANU. Scris. IV, V bis și telegramele VI—XII, din caetul autograf *Afacerea Teatrul Craiova-Caragiale, 1911—1912*, în păstrarea d-nei Alexandrina I L Caragiale, reprodus în « Viața lui I. L Caragiale » Scris. I ne-a fost comunicată în original de d Gustave Finkelstein, colecționar, iar scris II, III și V, de către d prof N I Russu

Pag. 407 ION SLAVICI. Inedită, în păstrarea d-lui prof. Scarlat Struţeanu, ginerele destinatarului.

Pag. 411: ACTORUL CONST. IONESCU. Inedită, comunicată de d. prof. Al. C. Ionescu, fiul destinatarului

Pag. 415· HERBERT KANNER. Comunicată lui Paul Zarifopol, care a luat copie după originalul, pare-se, inedit

Pag. 419. B. BRĂNIŞTEANU, publicist. Reproducere fac-simile în *Adevărul literar şi artistic*, 19 Decemvrie 1920· *Ronetti-Roman despre « Manasse »*, de B. Brănişteanu.

Pag 423 DR A STEUERMAN-RODION, redactor la « Opinia » din Iaşi Scrisorile I, VII, X—XV şi XVIII şi telegr XVI, comunicate în original de d-na Angela A. Steuerman-Rodion, inedite, cu excepţia scris. XVIII, reprodusă de *Românul* din Arad, 17/30 Iunie 1912, după *Ordinea* Scris. XVII, în concept, în arhiva d-nei Alexandrina I L. Caragiale. Fragmentele II—VI şi VIII—IX sunt scrisori excerptate de Rodion, la rubrica *Oameni şi lucruri*, din *Opinia*, 1907—1908 şi în cartea sa, *Reminiscenţe*. Rodion a spicuit de asemenea din scris XIV, pe care o dăm în întregime, în articolul *Scrisoarea găsită*, *Opinia*, 18 August 1909

Pag. 437· DR ALCEU URECHIA In păstrarea familiei; defunctul ne comunicase scrisorile, parte în copie, parte în original Câteva din ele au fost spicuite, cu prilejul unei comunicări radiofonice *(O conferinţă a d-rului Urechia despre Caragiale*, în *Universul*, 3 Iunie 1941) Altele, au fost reproduse parţial sau integral în *Dimineaţa*, dela 25 Dec 1935, 1 Ian şi 4 Febr 1936 O scrisoare şi o c. p , în fac-simile, în *Veselia*, 8 August 1940, « număr consacrat marelui umorist Dr Urechia » Majoritatea, inedite Alte scrisori, cu caracter mai intim, în păstrarea familiei

Pag. 467 DR. CORNEL IANCU, avocat, Arad Concept, în arhiva d-nei Alexandrina I. L Caragiale

Pag 471 UNUI TÂNĂR POET Concept, *ibid* Reprodus în « Viaţa lui I. I. Caragiale »

Pag 475 LIBRARUL G FILIP. *Id* , *ibid* Reprodus *ibid*

Pag 479 N GANE B A R P II 511 I *Programul Teatrului Naţional*, No 1, Deschiderea Stagiunii 1896—1897, rubrica *De-ale Teatrului*. Articolul program are data Bucureşti, 21 Sept 1896. Scrisoarea e reprodusă şi în Nr. 2.

Pag 483· DR ALEX S MARCOVICI, profesor la Facultatea de Medicină din Bucureşti. Concept, în arhiva d-nei Alexandrina I L Caragiale Reprodus în « Viaţa lui I L. Caragiale »

Pag. 487: ION GHICA, directorul general al teatrelor *Id.*, *ibid* Reproduse *ibid.* Conceptele scrise de o mână feminină, probabil de d-şoara Livia Maiorescu, sub dictarea tatălui ei Vezi de asemenea petiţia scrisă de Caragiale cu acelaşi

prilej, şi reprodusă în « Introducere » la *Opere*, VI, *Teatru* (din dos. 445/1879, Arhivele Statului, cu data 25 Ianuarie 1879), data acesteia pledează pentru ipoteza că scris. II, către Membrii Comitetului teatral, n'a mai fost expediată, rămânând în stare de proect

Pag. 491. G. IBRĂILEANU. Concept de mulţumire pentru rândurile închinate în « Viaţa Românească », cu prilejul jubileului de 60 ani In păstrarea d-nei Alexandrina I L. Caragiale.

Pag 495. ANGHEL DEMETRIESCU Originalele în păstrarea d-lui G. Taşcă, ginerele destinatarului, d-sa a spicuit din scris I, în cursul unei conferinţe despre Anghel Demetriescu

Pag 499· D. D. PATRAŞCANU Originalul fac-similat în fruntea volumului *Schiţe şi amintiri*, cu o scrisoare a lui Caragiale, ediţia a treia, Viaţa Românească, Bucureşti, 1922; de asemenea în *Adevĕrul literar şi artistic*, Dum 11 Iunie 1922· *O scrisoare a lui Caragiale.*

Pag 503 N DUMITRESCU-CÂMPINA, directorul ziarului « Universul ». Concepte, în arhiva d-nei Alexandrina I L Caragiale Scris II, reprodusă în « Viaţa lui I L. Caragiale ».

Pag 509 DR. ADOLPHE STERN Din « Insemnări din viaţa mea », II, Bucureşti, 1921

Pag. 513 FRAŢII ŞARAGA, editori din Iaşi. C. Săteanu *Invoelile editoriale ale lui Caragiale*, în *Viaţa Românească*, Decemvrie 1921

Pag 519· PETRE TH. MISSIR, profesor la Facultatea de Drept din Iaşi Originale inedite, în păstrarea d-lui ing N P Missir. Scris. VIII şi răspunsul lui Petre Th. Missir, în articolul nostru *Despre o vorbă istorică a lui P P Carp*, din *Libertatea*, 20 Decemvrie 1940

Pag 563 NICOLAE P MISSIR, « studiosus » Inedite, în păstrarea destinatarului.

Pag 567 INST. D. SCUREIU, o figură de seamă a învăţământului primar muscelean După *Carnaval literar* — Anecdote politice şi culturale — Iaşi, de C. Săteanu, care a reprodus scrisoarea din ziarul *Presa*, Câmpulung

Pag 571: UNUI REDACTOR AL ZIARULUI EPOCA. Ciorna în păstrarea d-lui N. P Missir; din scrisorile trimise lui Petre Th. Missir.

Pag. 575. ALEX. MACEDONSKI. Originalul inedit, comunicat de d. Gustave Finkelstein.

Pag 579· CELLA DELAVRANCEA In păstrarea d-nei Cella Delavrancea-Lahovary

Pag 583: D-NA LUPU KOSTAKI Din lotul de scrisori donate de d. N Lupu-Kostaki, Bibliotecii Academiei Române

TABLA ILUSTRAŢIILOR

Planşa

TABLA DE MATERII

38

– Stimate domnule doctor, nu prea crede dumneata pe meșteșugar, că-i este indiferentă judecata oricui. Afirmația asta este un fel de mângâiere ce-și face el a priori pentru eventuala indiferență din partea lumii lui. Dimpotrivă, să crezi că-i pasă foarte mult de judecata aceea, mai ales când își cunoaște bine mușteriul, și dovadă este că, poate, de demult, de la „Junimea" încoace, (Dumnezeu să-l odihnească pe bunul meu mușteriu de odinioară, Conul Vasilică Pogor!), n-am mai simțit atâta bucurie, ca meșteșugar, câtă mi-a făcut cartea d-tale despre „Partea Poetului".

Îți mulțumesc din suflet, și sper să pot vreodată iar merita câteva rânduri așa de bune din partea dumitale, care știu ce fel de mușteriu ești, al cărui rămân

devotat cârpaci literar
practicant
daco-român

Caragiale

Sper că v-a trecut la toți guturaiul
Fiți sănătoși! Sărbători de bine!

MONITORUL OFICIAL
ŞI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAŢIONALĂ.
BUCUREŞTI, 1942

R. P. HUC	*In Tartaria* traducere din limba franceză de Victor STOE	Lei 40
L. F. ROUQUETTE	*Impărăția tăcerii albe* traducere din limba franceză de Lucia DEMETRIUS	Lei 40
M. C. WEYER	*Trecutul Domnului Monge* traducere din limba franceză de Radu BOUREANU	Lei 40
L. F. ROUQUETTE	*Epopeea albă* traducere din limba franceză de Victor STOE	Lei 40
CECIL LEWIS	*In zodia Săgetătorului* traducere din limba engleză de Constantin NOICA	Lei 50
BEIRNE LAY	*Am visat aripi* traducere din limba engleză de Wendy MUSTON	Lei 40
VICTOR ION POPA	*Maistoraşul Aurel, ucenicul lui Dumnezeu*	3 vol. Lei 120
PEARL BUCK	*Inger luptător* traducere din limba engleză de Mircea ELIADE	Lei 50
JOHN VILLIERS FARROW	*Damian leprosul* traducere din limba engleză de E. P.	Lei 50
WILLIAM HERBERT HOBBS	*Peary* traducere din limba engleză de Ionel JIANU, cu 2 hărți	Lei 60
RENÉ VALLERY-RADOT	*Vieața lui Pasteur* traducere din limba franceză de D. MIHAIL	2 vol. Lei 100
CHARLES A. LINDBERGH	« *Noi* » traducere din limba engleză de Wendy MUSTON	Lei 40
ANDREA MAJOCCHI	*Viață de chirurg* traducere din limba italiană de Lucia SANTANGELO	Lei 40
COLONEL I. DELMAS	*Suflete de infanterişti* trad. din limba franceză de Maior Mircea TOMESCU	Lei 60
CONTELE DE LYTTON	*Antony, viconte de Knebworth* traducere din limba engleză de Profira SADOVEANU şi Costache POPA	Lei 70
ULTIMA EXPEDIȚIE A CĂPITANULUI SCOTT	Traducere din limba engleză de Veronica RÎMNICEANU, cu o hartă	Lei 70
PETER FLEMING	*O călătorie dela Peking la Caşmir* traducere din limba engleză de R. PATRULIUS	Lei 60
ANDRÉ MAUROIS	*Dialoguri asupra comandamentului* traducere din limba franceză de Radu CIOCULESCU	Lei 30
FRANZ JOSEPH, PRINZ VON HOHENZOLLERN	*Emden* traducere din limba germană de Const. I. NICULESCU	Lei 50
SVEN HEDIN	*Războiu în Sinkiang* traducere din limba germană de Vittorio Em. PASCUTTI	Lei 60
IOAN C. VELICIU	*Brevet de Pilot*	Lei 60

BIBLIOTECA INFORMATIVĂ

Ing I ORBONAŞ	*Manual de atelier mecanic*	Lei 80
H STAHL şi DAMIAN P BOGDAN	*Manual de paleografie slavo română* cu numeroase ilustraţii în text	Lei 140
A I. BRĂTESCU-VOINEŞTI	*Tratat de pescuit* cu numeroase ilustraţii în text	Lei 90
NICOLAE PETRESCU	*Anglia* (Ediţia a II a revăzută	Lei 120
Arh GRIGORE IONESCU	*Bucureşti.* Ghid istoric şi artistic cu numeroase ilustraţii în text	Lei 2)0
Ing. PETRU DUMITRAŞCU	*Manual de turnatorie*	Lei 70
Ing NIC P CONSTANTINESCU	*Enciclopedia inventiunilor tehni e*	Lei 1 0
GRIGORE IONESCU	*Curtea de Argeş* cu numeroase i u straţii în text şi 8 planuri afară din text	Lei 1 0

BIBLIOTECA ARTISTICĂ

O. HAN	*Sculptorul D Paciurea* cu 24 de p an e afară din text	I 60
AL BUSUIOCEANU	*Andreescu* cu 66 d pl n afară d i text	Lei 1 0
GH OPRESCU	*Pictura românească în secolul al XIX-lea* cu 133 de planş afar din text	Lei 320
GHEORGHE RACOVEANU	*Gravura în lemn la Manastirea Neamţu* cu 60 de planşe afara din text	Lei 500

BIBLIOTECA CRITICĂ

DELA CHATEAUBRIAND LA MALLARMÉ	Traducere şi note de PERPESSICIUS, cu 25 portrete în text de R d lf RYBICZKA	Lei 100
SAINTE-BEUVE	*Pagini de critică* traducere de Pompiliu CONSTANTINESCU	Lei 140
CRITICA ITALIANĂ DELA VICO LA CROCE	Antologie alcătuita de Alexandru MARCU	Lei 200

BIBLIOTECA « ORAŞE

MIRCEA DAMIAN	*Bucureşti* cu 48 de plan e afară din text	Lei 120
TUDOR ŞOIMARU	*Constanţa* cu numeroase ilustraţii în t xt	Lei 80
O ŞULUŢIU	*Braşov* cu numeroase ilustraţii în text	Lei 100
AL DIMA	*Sibiu*, cu 55 de figuri în t t	L i 150

BIBLIOTECA TEATRALĂ

GEORGE MIHAIL-ZAMFIRESCU	*Mărturii în contemporaneitate* cu 17 planşe afară din text	Lei 70
ALICE VOINESCU	*Aspecte din teatrul contemporan*	Lei 80

BIBLIOTECA « DOCUMENTARĂ »

	Amintirile Colonelului Lăcusteanu publicate de Radu CRUTZESCU	Lei 70
ELENA GENERAL PERTICARI DAVILA	*Din viaţă şi corespondenţa lui Carol Davila* cu numeroase ilustraţii în text	Lei 200
E. DVOICENCO	*Inceputurile literare ale lui B. P. Hasdeu*	Lei 60
EM. BUCUŢA	*Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu în scrisori* (1884—1910)	Lei 120
DR. TEODOR BOTIŞ	*Monografia Familiei Mocioni* cu 35 de planşe afară din text	Lei 280
	Cuvântările Regelui Carol I, vol. I ediţie îngrijită de Constantin C. GIURESCU	Lei 220
	Cuvântările Regelui Carol I, vol. II ediţie îngrijită de Constantin C. GIURESCU	Lei 260
AUREL C. POPOVICI	*Stat şi Naţiune* traducere din limba germană de Petre PANDREA, cu 4 planşe afară din text	Lei 130
GH. UNGUREANU	*Din vieaţa lui Ion Creangă* cu 32 de planşe afară din text	Lei 120

BIBLIOTECA « ENCICLOPEDICĂ »

CONST. C. GIURESCU	*Istoria Românilor, I*, ediţia a III, cu numeroase ilustraţii în text	Lei 200
DR. G. BANU	*Sănătatea poporului român*	Lei 200
I. SIMIONESCU	*Ţara noastră* cu numeroase ilustraţii în text (ediţia a II-a)	Lei 200
CONST. C. GIURESCU	*Istoria Românilor, II*, ediţia a III-a, Partea I şi a II-a, cu numeroase ilustraţii în text, 2 vol.	Lei 260
AL. ROSETTI	*Istoria limbii române, I, Limba latină* (ediţia a II-a revăzută şi adăogită)	Lei 100
BARBU SLĂTINEANU	*Ceramica românească* cu numeroase ilustraţii în text şi 59 de planşe afară din text	Lei 240
N. CARTOJAN	*Cărţile populare româneşti, II* cu 15 planşe afară din text	Lei 170

A . O TTI	*și i mâne, II, Limb e balcanice* cu 5 hărți afară din text	Lei 100
I. SIMIONESCU	*Fauna Românie i* cu numeroa e ilustrații în text și 6 planșe afară din text	Lei 200
DR. IOAN CLAUDIAN	*Alimentația poporului român* cu 5 hărți în text și o hartă în colori	Lei 100
I S MIONESCU	*Flora României* cu numeroa e ilustrații în text și 12 planșe afară din text	Lei 200
D. RUSSO	*Studii istorice Greco-Române* cu 53 de planșe afară din text	2 vol. Lei 300
N. CARTOJAN	*Istoria literaturii române vechi, I* cu numeroase ilustrații în text	Lei 140
SEXTIL PUȘCARIU	*Limba română, I, Privire generală* cu 35 de hărți	Lei 300
AL. ROSETTI	*Istoria limbii române, III, Limbile slave meridionale* cu o hartă afară din text	Lei 100

MICA ENCICLOPEDIE

OCTAV ONICESCU și GH. MIHOC	*Calculul probabilităților*	Lei 60
DR. HORIA DUMITRESCU	*Elemente de anatomie umană, I* cu numeroase ilustrații în text și 4 planșe afară din text	Lei 140
G. I. BRĂTIANU	*O enigmă și un miracol istoric: Poporul Român* cu 5 planșe și 2 hărți afară din text	Lei 60
INSTITUTUL CANTACUZINO	*Manual de boli infecțioase* cu 1 tablou și 5 planșe colorate, afară din text	Lei 120
EUGEN ANGELESCU	*Introducere în chimia fizică*	Lei 160

BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ

ING. MIHAIL KONTESCHWELLER	*Radioelectricitate* cu 299 figuri în text (ediția a II-a)	Lei 100

BIBLIOTHÈQUE D'HISTOIRE CONTEMPORAINE

G. I BRĂTIANU	*Napoléon III et les nationalités*	Lei 60

COMPOZITORII ROMÂNI CONTEMPORANI

P. CONSTANTINESCU	*Sonatină pentru pian și violină*	Lei 120
MIHAIL JORA	« *15 cântece* », *pentru canto și pian* pe versuri de A. MANIU, G. BACOVIA și Tudor ARGHEZI	Lei 180
C. BRĂILOIU	*6 cântece de leagăn*	Lei 300
C. SILVESTRU	*Jocuri populare românești*	Lei 500

SCRIITORII ROMÂNI CONTEMPORANI

Roman

JOACHIM BOTEZ	*Insemnările unui belfer, I*	Lei 60
C. GANE	*Trecute vieţi de doamne şi domniţe, II* cu numeroase ilustraţii în text	Lei 160
ADRIAN MANIU	*Focurile primăverii şi flăcări de toamnă*	Lei 60
SĂRMANUL KLOPSTOCK	*Feciorul lui Nenea Tache Vameşul, II*	Lei 70
N. M. CONDIESCU	*Insemnările lui Safirim, I*	Lei 60
N. M. CONDIESCU	*Peste mări şi ţări*, cu 20 de reproduceri în colori, după acuarelele originale de S. MÜTZNER	Lei 800
LUCIA DEMETRIUS	*Tinereţe*	Lei 50
T. ARGHEZI	*Ce-ai cu mine, vântule?*	Lei 80
G. BANEA	*Zile de lazaret*	Lei 70
I. PETROVICI	*Amintirile unui băiat de familie*	Lei 50
IULIAN VESPER	*Primăvara în Ţara Fagilo*	Lei 50
PAVEL DAN	*Urcan bătrânul*, nuvele	Lei 80
MARCU BEZA	*Cartea cu amintiri*	Lei 40
MIRCEA STREINUL	*Viaţa în pădure*	Lei 60
ALEXANDRU MIRONESCU	*Destrămare*	Lei 90
JOACHIM BOTEZ	*Insemnările unui belfer, II*	Lei 60
TEODOR SCORŢESCU	*Concina prădată*	Lei 60
MIHAIL SEBASTIAN	*Accidentul*	Lei 80

MIHAIL SADOVEANU	*Opere* (1904—1917), *I*	Lei 200
MIHAIL SADOVEANU	*Opere* (1904—1917), *II*	Lei 2 0

Eseuri. Critică

PAUL ZARIFOPOL	*Pentru arta literară*	Lei 60
PERPESSICIUS	*Menţiuni critice, II*	Lei 80
G. M. CANTACUZINO	*Izvoare şi popasuri*	Lei 60
N. IORGA	*Oameni cari au fost, I*	Lei 80
EM. CIOMAC	*Viaţa şi opera lui Richard Wagner*	Lei 60
M. D. RALEA	*Valori*	Lei 50
N. IORGA	*Oameni cari au fost, II*	Lei 90
ŞERBAN CIOCULESCU	*Corespondenţa dintre I. L. Caragiale şi Paul Zarifopol* (1905—1912)	Lei 40
G. CĂLINESCU	*Opera lui Mihai Eminescu, II şi III* 2 vol.	Lei 140

C. ANTONIADE	*Renaşterea italiană. Trei figuri din Cinquecento*	Lei 70
N. IORGA	*Oameni cari au fost, III*	Lei 90
ALICE VOINESCU	*Montaigne*	Lei 70
EM. CIOMAC	*Poeţii armoniei, I*	Lei 60
G. CĂLINESCU	*Opera lui Mihai Eminescu, IV şi V* 2 vol.	Lei 150
PERPESSICIUS	*Menţiuni critice, III*	Lei 90
DRAGOŞ PROTOPOPESCU	*Fenomenul englez*	Lei 100
N. IORGA	*Sfaturi pe întunerec, I*	Lei 90
ION PETROVICI	*Figuri dispărute*	Lei 50
C. BANU	*Grădina lui Glaucon sau Manualul bunului politician*	Lei 70
HAIG ACTERIAN	*Shakespeare*	Lei 90
I. SÂN-GIORGIU	*Goethe*, vol. I	Lei 120
G. CĂLINESCU	*Viaţa lui Ion Creangă* cu 21 planşe afară din text	Lei 90
PERPESSICIUS	*Menţiuni critice, IV*	Lei 100
VLADIMIR STREINU	*Pagini de critică literară*	Lei 80
AL. ROSETTI	*Note din Grecia* cu 6 planşe afară din text	Lei 60
G. CĂLINESCU	*Viaţa lui Mihai Eminescu* cu 12 planşe afară din text (Ediţia a III-a)	Lei 80
MIHAIL SEBASTIAN	*Corespondenţa lui Marcel Proust*	Lei 40
GEO BOGZA	*Ţări de piatră, de foc şi de pământ*	Lei 80
N. IORGA	*Oameni cari au fost, IV*	Lei 90
C. ANTONIADE	*Figuri din Cinquecento. Principese, Curteni şi Curtizane*	Lei 100
ŞERBAN CIOCULESCU	*Viaţa lui I. L. Caragiale* cu 13 planşe afară din text	Lei 100
MIHAIL FĂRCĂŞANU	*Monarhia socială*	Lei 100
P. CONSTANTINESCU	*Tudor Arghezi*	Lei 60
E. LOVINESCU	*T. Maiorescu* 2 vol.	Lei 200
N. IORGA	*Sfaturi pe întunerec, II*	Lei 80
PERPESSICIUS	*Dictando divers, I* (1925—1933)	Lei 80
ANDREI OŢETEA	*Renaşterea şi Reforma*	Lei 110
G. CĂLINESCU	*Istoria literaturii române dela origini până în prezent*	Lei 950

Versuri

DEMOSTENE BOTEZ	*Cuvinte de dincolo*	Lei 60
ZAHARIA STANCU	*Antologia poeţilor tineri*, cu portrete de Margareta STERIAN	Lei 60

G. BACOVIA	*Poesii* cu o prefață de Adrian MANIU	Lei 40
G. GREGORIAN	*La poarta din urmă*	Lei 60
ADRIAN MANIU	*Cartea Țării*	Lei 40
G. LESNEA	*Cântec deplin*	Lei 40
GEORGE SILVIU	*Paisie psaltul spune..*	Lei 40
V. CIOCÂLTEU	*Poesii*	Lei 60
N. DAVIDESCU	*Helada*	Lei 60
ION POGAN	*Zogat*	Lei 40
N. DAVIDESCU	*Roma*	Lei 60
RADU BOUREANU	*Golful Sângelui*	Lei 50
N. DAVIDESCU	*Evul Mediu*	Lei 60
ION MINULESCU	*Nu sunt ce par a fi...*	Lei 50
VIRGIL CARIANOPOL	*Scrisori către planie*	Lei 40
ADRIAN MANIU	*Poezii din Carmen Sylva*	Lei 100
MIHAI MOŞANDREI	*Singurătăți*	Lei 40
CICERONE THEODORESCU	*Cleştar*	Lei 50
ILARIU DOBRIDOR	*Vocile Singurătății*	Lei 70
ANDREI TUDOR	*Amor 1926*, poeme	Lei 40
V. VOICULESCU	*Urcuş*	Lei 60
ION PILLAT	*Țărm pierdut*	Lei 60
ZAHARIA STANCU	*Albe*	Lei 60
AL. O. TEODOREANU	*Caiet*	Lei 60
MIHAIL CELARIANU	*Flori fără pace*	Lei 50
MIRCEA STREINUL	*Poeții tineri Bucovineni*	Lei 60
VIRGIL GHEORGHIU	*Tărâmul celălalt*	Lei 40
LUCIAN BLAGA	*La curțile dorului*	Lei 60
OCTAVIAN GOGA	*Din larg*	Lei 60
TUDOR ARGHEZI	*Hore*	Lei 60
AL. PHILIPPIDE	*Visuri în vuetul vremii* poeme	Lei 60
OTILIA CAZIMIR	*Poezii*	Lei 80
CAMIL BALTAZAR	*Tărâm transcendent* poeme	Lei 70
ZAHARIA STANCU	*Clopotul de aur*	Lei 80
STEFAN BACIU	*Căutătorul de Comori*	Lei 50
AUREL MARIN	*Însemnări despre lume, prieteni şi moarte*	Lei 50
D. CIUREZU	*Pământul luminilor mele* poeme	Lei 60
V. VOICULESCU	*Întrezăriri* poeme	Lei 90
EMIL GIURGIUCA	*Poeții tineri Ardeleni*, antologie, cu 18 măşti în lut de Ion VLASIU	Lei 150
MIHAI MOŞANDREI	*Ofrandă Muzelor*	Lei 60
VIRGIL GHEORGHIU	*Cântece de Faun*	Lei 40

EDIŢII DEFINITIVE

TUDOR ARGHEZI	*Versuri* (Ediţia a II-a adăogită)	Lei 160
MATEIU I. CARAGIALE	*Opere*	Lei 150
ELENA FARAGO	*Poesii*	Lei 100
ADRIAN MANIU	*Versuri*	Lei 120
ST. O. IOSIF	*Poezii*	Lei 160
ION MINULESCU	*Versuri*	Lei 160
MIHAI CODREANU	*Statui* sonete şi evadări din sonet	Lei 180

SCRIITORII STRĂINI

E. MADÁCH	*Tragedia omului* traducere în versuri din limba maghiară de Octavian GOGA (Ediţia a II-a)	Lei 40
LUIGI PIRANDELLO	*Răposatul Matei Pascal* traducere din limba italiană de A. MARCU	Lei 40
R.-L. STEVENSON	*Comoara din insulă* traducere din limba engleză de Radu GEORGESCU	Lei 50
EMILY BRONTE	*La răscruce de vânturi* traducere din limba engleză de Mary POLIHRONIADE	Lei 60
COL. T. E. LAWRENCE	*Cei şapte stâlpi ai înţelepciunii* traducere din limba engleză de Petru COMARNESCU, cu 44 de planşe şi 4 hărţi afară din text	Lei 240
EMIL GULIAN	*Poemele lui Edgar Poe*	Lei 50
M. CHOROMANSKI	*Gelozie şi medicină* traducere din limba polonă de Gr. NANDRIŞ	Lei 50
SHAKESPEARE	*Hamlet*, dramă în 5 acte, traducere din limba engleză de Dragoş PROTOPOPESCU	Lei 60
VIRGILIU	*Eneida* traducere din limba latină de E. LOVINESCU	Lei 60
PLUTARCHOS	*Vieţile paralele ale oamenilor iluştri* traducere din limba greacă de M. JAKOTĂ	Lei 70
EUGENE O'NEILL	*Straniul interludiu (Strange interlude)* traducere din limba engleză de Petru COMARNESCU	Lei 90
RAINER MARIA RILKE	*Poeme* traducere din limba germană de Maria BANUŞ	Lei 60
SHAKESPEARE	*Henric V*, dramă în 5 acte, traducere din limba engleză de Dragoş PROTOPOPESCU	Lei 60
SHAKESPEARE	*Furtuna* dramă în 5 acte, traducere din limba engleză de Dragoş PROTOPOPESCU	Lei 60
SHAKESPEARE	*Coriolan* tragedie în 5 acte, traducere din limba engleză de Dragoş PROTOPOPESCU	Lei 70

HÖLDERLIN, NOVALIS, MÖRIKE, RILKE	*Poeme* traducere din limba germană de Al. PHILIPPIDE	Lei 60
FRANÇOIS VILLON	*Balade* traducere din limba franceză de Zoe VERBICEANU	Lei 60

BIBLIOTECA DE FILOSOFIE ROMÂNEASCĂ

D. D. ROŞCA	*Existenţa tragică*	Lei 60
PETRE PANDREA	*Filosofia politico-juridică a lui Simion Bărnuţiu*	Lei 60
LUCIAN BLAGA	*Orizont şi stil*	Lei 60
MIRCEA ELIADE	*Yoga. Essai sur les origines de la mystique indienne*	Lei 200
C. RĂDULESCU-MOTRU	*Românismul. Catehismul unei noi spiritualităţi* (Ediţia a II-a)	Lei 60
ALEXANDRU CLAUDIAN	*Originea socială a filosofiei lui Auguste Comte*	Lei 70
LUCIAN BLAGA	*Geneza metaforei şi sensul culturii*	Lei 60
CAMIL PETRESCU	*Modalitatea estetică a teatrului*	Lei 60
MIHAI D. RALEA	*Psihologie şi viaţă*	Lei 60
ION BIBERI	*Funcţiunile creatoare ale Subconştientului*	Lei 100
J. D. GHEREA	*Le moi et le monde*	Lei 100
P P. N GULESCU	*Destinul omenirii,* (Ediţia a II-a revăzută şi adăogită)	Lei 140
LUCIAN BLAGA	*Artă şi valoare*	Lei 60
T. VIANU	*Estetica* (Ediţia a II-a într'un singur volum)	Lei 160
G. CĂLINESCU	*Principii de estetică*	Lei 40
P, P NEGULESCU	*Destinul omenirii, II*	Lei 140
AL DIMA	*Conceptul de artă populară*	Lei 90
STÉPHANE LUPASCO	*L'expérience microphysique et la pensée humaine*	Lei 120
LUCIAN BLAGA	*Diferenţialele divine*	Lei 60
C. RĂDULESCU-MOTRU	*Timp şi destin*	Lei 60
LUCIAN BLAGA	*Despre gândirea magică*	Lei 70

SCRIITORII ROMÂNI VECHI ŞI MODERNI

B. P. HASDEU	*Scrieri literare, morale şi politice* ediţie îngrijită de Mircea ELIADE	2 vol. Lei 280
A. I. ODOBESCU	*Opere literare* ediţie îngrijită de Scarlat STRUŢEANU	Lei 240

I. L. CARAGIALE	Vol. IV, *Notițe critice, literatură și versuri* ediție îngrijită de Șerban CIOCULESCU	Lei 200
I. L. CARAGIALE	Vol. V, *Articole politice și cronici dramatice* ediție îngrijită de Șerban CIOCULESCU	Lei 220
ION CREANGĂ	*Opere* ediție îngrijită de G. T. KIRILEANU	Lei 240
AL. MACEDONSKI	*Opere, I, Poezii* ediție îngrijită de Tudor VIANU cu 5 planșe afară din text	Lei 240
I. HELIADE RĂDULESCU	*Opere, I,* ediție îngrijită de D. POPOVICI	Lei 250
I. L. CARAGIALE	Vol. VI, *Teatru* ediție îngrijită de Șerban CIOCULESCU	Lei 240
M. EMINESCU	*Opere, I, Poezii tipărite în timpul vieții* ediție îngrijită de PERPESSICIUS cu 50 de reproduceri fotografice după manuscrise	Lei 400
AL. MACEDONSKI	*Opere, II, Teatru* ediție îngrijită de Tudor VIANU cu 6 planșe afară din text	Lei 230
N. BĂLCESCU	*Opere, I,* Partea I și a II-a, ediție îngrijită de G ZANE cu 7 planșe afară din text	2 vol. Lei 280
I. L. CARAGIALE	Vol. VII, *Corespondența* ediție îngrijită de Șerban CIOCULESCU	Lei 300

SCRIITORII ROMÂNI UITAȚI

ANGHEL DEMETRIESCU	*Opere* ediție îngrijită de Ovidiu PAPADIMA	Lei 140
ȘTEFAN PETICĂ	*Opere* ediție îngrijită de N. DAVIDESCU	Lei 160

TRADUCEREA SFINTEI SCRIPTURI DE PR. V. RADU și GALA GALACTION

BIBLIA	Ediția a II-a și a III-a, 1 vol. legat pânză	Lei 200

OPERELE PREMIATE ALE SCRIITORILOR TINERI

1934

VLADIMIR CAVARNALI	*Poesii*	Lei 20
EUGEN JEBELEANU	*Inimi sub săbii* poeme	Lei 40
HORIA STAMATU	*Memnon* versuri	Lei 40
DRAGOȘ VRÂNCEANU	*Cloșca cu puii de aur* versuri	Lei 40
EMIL CIORAN	*Pe culmile disperării*	Lei 50
CONSTANTIN NOICA	*Mathesis*	Lei 40

1935

ŞTEFAN BACIU	*Poemele poetului tânăr*	Lei 20
VIRGIL GHEORGHIU	*Marea vânătoare*	Lei 20
SIMION STOLNICUL	*Pod eleat*	Lei 20

1936

ST. TEODORESCU	*Spre un nou umanism*	Lei 30
ION BIBERI	*Thanatos*	Lei 60
V. GEORGESCU	*Drept şi viaţă*	Lei 40
AL. DIMA	*Zăcăminte folklorice*	Lei 40

1937

EM. BOTTA	*Intunecatul April*	Lei 40
ST. STĂNESCU	*Arca lui Noe*	Lei 40

1938

BUCUR ŢINCU	*Apărarea civilizaţiei*	Lei 50
I. N. LUNGULESCU	*Drept şi dreptate*	Lei 60

1939

AUREL CHIRESCU	*Finister* poeme	Lei 50
PETRU P. IONESCU	*Ontologia umană şi cunoaşterea*	Lei 60

1940

MIRCEA BADEA	*Incantaţii*	Lei 40
CONST.-V. GHEORGHIU	*Caligrafie pe zăpadă*	Lei 40

FUNDAŢIA REGALĂ PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

39, Bulevardul Lascar Catargi — Bucureşti, III — Telefon 2-40.70

UNIUNEA FUNDAŢIILOR CULTURALE REGALE

SECŢIA ISTORICĂ

CATALOGUL PUBLICAŢIILOR

I. DOCUMENTE

P. P. PANAITESCU	*Documente privitoare la istoria lui Mihai Viteazul*, Bucureşti, 1936, 177 p. in 8°	Lei 100
EMIL VÎRTOSU	*Tudor Vladimirescu. Pagini de revoltă*, Bucureşti, 1936, 80 p. in 8° . . .	Lei 45
GR. NANDRIŞ	*Documente româneşti în limba slavă din mănăstirile Muntelui Athos (1372—1658)*, Bucureşti, 1937, 309 p. in 8°	Lei 150
AUREL V. SAVA	*Documente privitoare la târgul şi ţinutul Lăpuşnei*, Bucureşti, 1937, 326 p in 8°	Lei 160
ANDREI VERESS	*Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei şi Ţării Româneşti, vol IX (1614—1636)*, Bucureşti, 1937, XXVI+409 p. in 8°. . . . (Vol. I—VIII au apărut în editura Fundaţiei Regele Ferdinand I).	Lei 400
ANDREI VERESS	*Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei şi Ţării Româneşti, vol. X (1637—1660)*, Bucureşti, 1938, XVI + 388 p in 8°. . . .	Lei 400
DAMIAN P. BOGDAN	*Acte moldoveneşti dinainte de Ştefan cel Mare*, Bucuresti, 1938, 77 p in 8°	Lei 50
P P. PANAITESCU	*Documentele Ţării-Româneşti. I. Documente interne, 1369-1490*, Bucureşti, 1938, 401 p. in 8°	Lei 300
ANDREI VERESS	*Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei şi Ţării Româneşti, vol XI (1660—1690)*, Bucureşti, 1939, XXIV + 483 p. in 8° . . .	Lei 500

G. G. BEZVICONI	*Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru*, București, 1940, 345 p. in 8°.	Lei 180
MIHAI COSTĂCHESCU	*Documentele moldovenești dela Bogdan Voievod (1504—1517)*, București, 1940, XXIII + 559 p. in 8° . . .	Lei 400
DAMIAN P. BOGDAN	*Pomelnicul Mănăstirii Bistrița*, București, 1941, 164 p. in 8°.	Lei 150
I. IONAȘCU	*Documente bucureștene privitoare la proprietățile Mănăstirii Colțea*, Bucuresti, 1941, 448 p. in 8° . . .	Lei 300
D. BODIN	*Documente privitoare la legăturile economice dintre Principatele Române și Regatul Sardiniei*, București, 1941, VIII + 384 p. in 8° + 20 tabele statistice.	Lei 280

II. STUDII

P. P. PANAITESCU	*Mihai Viteazul*, București, 1936, 269 p. in 8°	Lei 150
V. CHRISTESCU	*Apărarea militară a Daciei Traiane*, București, 1938, 272 p. in 8° . .	Lei 140
G. I. BRĂTIANU	*Une nouvelle histoire de l'Europe au moyen âge*, București, 1937, 21 p. in 8°	Lei 20
MARCELLE F. LAMBRINO	*Les vases archaïques d'Histria*, București, 1938, 375 p. in 8°	Lei 250
C. ANDREESCU ȘI C. STOIDE	*Ștefăniță Lupu Domn al Moldovei (1659-1661)*, București, 1938, 200 p. in 8°	Lei 120
GEORGE POTRA	*Contribuțiuni la istoricul Țiganilor din România*, București, 1939, 354 p. in 8°	Lei 200
DAN SIMONESCU	*Literatura românească de ceremonial: Condica lui Gheorgachi 1762*, București, 1939, 336 p. in 8° . . .	Lei 200
EUG. PAVLESCU	*Economia breslelor în Moldova*, București, 1939, 642 p. in 8° . . .	Lei 300
T. PALADE	*Radu dela Afumați*, București, 1939, 102 p. in 8°	Lei 60

VICTOR SLĂVESCU — *Recunoaşterea dreptului de a bate monetă. Acţiunea diplomatică a României în 1866 — 1870*, Bucureşti, 1941, 192 p in 8° . . . . Lei 150

III. BIBLIOGRAFIE

ANDREI VERESS — *Bibliografia română-ungară, vol. III Românii în literatura ungară şi Ungurii în literatura română (1839—1878)*, Bucureşti, 1935, XVIII + 387 p in 8° . . . . Lei 300
(Vol. I—II au apărut în editura Fundaţiei Regele Ferdinand I).

C. 66.568.